

วารสารการบริหาร การจัดการ และ การพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and
Sustainable Development

ISSN: 298-2366 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2568 ✨ Vol. 3 No. 4 October-December 2025

JAMSD

วารสารการบริหารจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration, Management and Sustainable Development: JAMSD

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2568

Volume 3 No. 4 October - December 2025

e-ISSN: 2985-2366 (Online)

ผู้ผลิตและเผยแพร่: สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการเพื่อการบริหาร
และพัฒนาสังคม

ที่ตั้งสำนักงาน: เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000

เบอร์โทรศัพท์: 094 652 4145

เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>

อีเมล: jamsdonline@gmail.com

ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร

ชื่อภาษาไทย

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชื่อภาษาอังกฤษ

Journal of Administration, Management and Sustainable Development: JAMSD

เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN)

2774-0390 (Online)

นโยบายการพิจารณากลับกรองบทความ

1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2. ผู้เขียนต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร

3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (double-blinded review)

4. กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม ผู้เขียนจะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ โดยผู้เขียนยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด

6. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ได้มีมติให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไข ผลงาน ขอให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสาร ภายใน 7 วันนับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะเลื่อนบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่น ซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม

7. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) พิจารณาแล้วมีลงความเห็นที่ไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้ วารสารจะทำหนังสือแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบอย่างชัดเจน

8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน กองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

สาขา อนุสาขาที่รับ

การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา การปกครอง การบริหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อผลิตและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา การปกครอง และการบริหารท้องถิ่น

ประเภทเรื่องที่รับ

บทความวิจัย และบทความวิชาการ

กระบวนการพิจารณา

วารสารกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและตรวจประเมินบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-blinded review)

ภาษาที่รับ

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)

ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)

ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)

กระบวนการพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-review) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาและหลากหลายสถาบัน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

การเก็บค่าธรรมเนียม

ผู้ประสงค์ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการหรือบทความวิจัย ในวารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องชำระค่าธรรมเนียม ในอัตรา 4,000 บาท ต่อ 1 บทความ โดยดำเนินการดังนี้

1. โอนเงินค่าธรรมเนียมเข้าบัญชีธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี 203-8-30277-5 ชื่อบัญชี สถาบันวิชาการเพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม
2. แจ้งหลักฐานการชำระเงินมาที่อีเมล: jamsdonline@gmail.com หรือ สแกน QR code ไลน์ และส่งหลักฐานการชำระเงิน

3. การชำระค่าธรรมเนียม จะดำเนินการภายหลังจากบทความ "ผ่าน" ขั้นตอนการประเมินเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ก่อนส่งไปให้ผู้ประเมิน (เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย ครบถ้วน สมบูรณ์พร้อมรับการประเมินของบทความ) โดยจะมีเจ้าหน้าที่ประจำวารสารฯ จะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบผ่านทางระบบเว็บไซต์ของวารสาร

4. วารสารจะออกใบตอบรับและกำหนดการตีพิมพ์ (Acceptance letter) ให้กับผู้นิพนธ์ ภายหลังจากที่บทความได้รับการเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการว่า “ผ่าน” แล้ว

5. บทความที่วารสารส่งให้ผู้ประเมินอิสระ (Peer reviewer) ประเมินแล้ว และมีการชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์แล้ว หากผู้ประเมินอิสระมีมติร่วมกันให้ “ไม่ผ่าน” ผู้ชำระค่าธรรมเนียมไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมที่ชำระแล้วในภายหลังได้

ผู้ผลิตและเผยแพร่

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ สถาบันวิชาการ
เพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม

ที่ตั้งสำนักงาน: เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
รหัสไปรษณีย์ 44000

เบอร์โทรศัพท์: 094 652 4145

เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>

อีเมล: jamsdonline@gmail.com

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร.....	ก
สารบัญ.....	ฉ
ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่: กรณีศึกษาชาวจีนที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย อย่างถูกกฎหมาย ปี 2565-2568	
นรินทร์สิริ ตั้งชินเลิศจ.....	1349-1359
สมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพ ของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	
ราตรี สิงห์ชัย, ดารณี เอื้อชนะจิต.....	1360-1375
ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีและความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	
ปิยนัฐ ภูศรีโสม, มัตติมา กรงเด็น.....	1376-1390
การจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่ลาแป ตำบลสุวารี อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส	
นาซีเร้า มะดีเอระ, จัสมินทร์ สนิ, นอร์อาติระห์ สาและ, ชัลวา จูมะ, พรทิพย์ มานพคำ, พัทนี ดุเล๊ะ อิทธิพลของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ รายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด	1391-1402
วิมลรัตน์ จงกล, กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์, ชลากร เขียวพิมพ์.....	1403-1419
การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า	
นลินทิพย์ หงส์สี, ชนิดา จิตตรุทธะ.....	1420-1434
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และความไว้วางใจต่อองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	
ทัศนภารณ์ มุละดา, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล, สามารถ อัยกร.....	1435-1449
ระบบคุ้มครองเด็กในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้ง: กลไกและแนวทางการพัฒนา ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี	
ศิริทิพย์ ภาศรีสมบัติ, สударัตน์ ฤทธิคุณ, ธัญญรัตน์ สารแก่ง, พนิดา แนนอุดร.....	1450-1465
ผลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	
เศรษฐ์ จีงวิวัฒนาภรณ์, กัลยาภรณ์ ปานมะเร็ง.....	1466-1480
การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์รูปแบบคำสั่งทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่: ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง	
ชัยวุฒิ เทโพธิ์.....	1481-1496
บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำ กำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตเซตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	
กัลยากร ทรัพย์มูล, พรรณทิพย์ อย่างกลิ่น.....	1497-1510

มาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม	
พัฒนพงศ์ บุชราคม, สามารถ อัยกร, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล.....	1511-1525
ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์: ปลดล็อกการเขียนเชิงวิชาการบนฐานจริยธรรม	
ฐิตียา เนตรวงษ์.....	1526-1543
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ	
ภาณุวัฒน์ ศิริประเสริฐ, ละมัย ร่มเย็น, ลัญญาครณ์ สวัสดิ์ไธสง.....	1544-1558
ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค	
Chen Xian, นิตยา วงศ์ยศ, พหล ศักดิ์เคหะทัศน์.....	1559-1567
การรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	
ธนนันท มีโต, อีราวัฒน์ ชมระกา, ภาศิริ เขตปิยรัตน์.....	1568-1582
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	
เจนจิรา นครขวาง, สามารถ อัยกร, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล.....	1583-1597
การบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทย ของชาวจีน ในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน	
Liu Wenhan, ภาศิริ เขตปิยรัตน์, กุลยา อุปพงษ์.....	1598-1611
ปัจจัยการผลิตและการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	
กษิตติ์ ใจผาวัง, ดรณภพ อุดแน่น, ศิริพรรณ จินะบุญเรือง, นิเวศ จินะบุญเรือง.....	1612-1626
การศึกษาทัศนคติ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสม จากัญญาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
วิมลมาศ โกสสวัสดิ์, คุณากร ไวยวุฒิ.....	1627-1641
การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล ตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะ การใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม	
จิราพร นาจบุญ.....	1642-1656
แรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	
วรรณภา เหล่าเขตกิจ, ยอดขวัญ ชันติย, ญาณิกา จิตกลาง, ณัฐนันท์ ดวงภักดี.....	1657-1669
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงาน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในประเทศไทย	
สุพรรณษา บุญคุ้ม, สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์.....	1670-1684
ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟ ของคนวัยทำงาน	
รัตน์มณี สุขะใจ, พระครูภัทรธรรมบัณฑิต, วีรชัย คำธ.....	1685-1700
Human resource management affecting organizational commitment of private university lecturers in Thailand	
Pawarin Chueasawathi.....	1701-1714

โมเดลเศรษฐกิจ BCG และกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ SMEs ภาคอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเชียงราย	
จิรพัฒน์ อุปถัมภ์, กษิตศิ ใจผาวัง.....	1715-1729
การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนชัยการบางนา	
รุ่งนภา ปุณยานุเดช.....	1730-1744
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ	
อาลี เสิมเกอ, ชัญญณ์ท์ กริมใจ, ฟารีดา มะ.....	1745-1755
Resilient innovation ecosystems and sustainable business growth: Exploring the mediating role of organizational agility and the moderating role of digital platform integration	
Xinru Yuan.....	1756-1767
Developing an innovative management for educational transitions project for kindergarten students at Bangkok Christian College	
Wichai Srisud, Shunnawat Pungbangkradee.....	1768-1782
คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร	
ภากรอันณ อัจกลับ, จักรวาล สุขไมตรี.....	1783-1800
Digital governance and public acceptance: Lessons from the Thai government's digital service use	
Monthakant Rodklai, Marthinee Khongsathid.....	1801-1813
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
ฉันทนิชา จันทร์ประสิทธิ์, จุฑารัตน์ ธาราทิศ, นิพนธนา เอี่ยมสะอาด, กุลณัฐ ทองโอ, ภาพิมล ไชยแก้ว, ศรินันท์ จันทร์บุญรอด, ลลิตวดี เทียนถวาย, สุदारัตน์ ใจสุข, ชวิศา สีเพชรแก้ว.....	1814-1828
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร	
อลิษา หมดมานัง, ราตรี ฉาสันเทียะ, ศุภาพร แซ่ตั้ง.....	1829-1840
ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อ ประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพบกไทย	
เปี่ยมสกุล วีระเดชชูชีพ, กัลยากรณ์ ปานมะเริง.....	1841-1854
ภาคผนวก	
คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน	

ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่: กรณีศึกษาชาวจีนที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย
 อย่างถูกกฎหมาย ปี 2565-2568
 New generation overseas Chinese: A case study of Chinese
 who legally worked in Thailand (2022-2025)

นรินทร์สิริ ตั้งชินเลิศ^{1*}

Narinsiree Tangchinlert^{1*}

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง
 วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

¹Master of Arts (Leadership in Society, Business and Politics)
 College of Social Leadership and Innovation, Rangsit University

*Corresponding author's e-mail: mtptcl@hotmail.com^{1*}

Received: July 02, 2025

Revised: July 14, 2025

Accepted: July 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการของชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย อย่างถูกกฎหมาย 2. ศึกษาปัญหาที่พบจากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานในประเทศไทย และ 3. เสนอแนวทางการแก้ปัญหา จากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือก ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนจีนที่ได้ตัดสินใจและมาประกอบอาชีพในประเทศไทย จำนวน 10 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียง และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1. การตัดสินใจของชาวจีนในการย้ายมาทำงานในไทยได้รับอิทธิพลจากความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ โอกาสเติบโตในอาชีพ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยชาวจีนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองมากกว่า ผลประโยชน์ทางการเงิน 2. ความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมาย ช่องว่างด้านภาษาและวัฒนธรรม ข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ แรงงาน และการขาดข้อมูลที่ถูกต้อง การปรับปรุงระบบราชการ การอบรมข้ามวัฒนธรรม และการให้ข้อมูลที่ชัดเจนจะช่วยลด

ความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และ 3. การส่งเสริมการบริหารงานที่โปร่งใส การสร้างระบบบริการที่เข้าใจง่าย การอบรมเพื่อลดความขัดแย้ง และการตรวจสอบเอเจนซี จะช่วยให้แรงงานต่างชาติทำงานได้มีประสิทธิภาพและได้รับการคุ้มครองสิทธิ ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในระยะยาว

คำสำคัญ: ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่, การย้ายถิ่นฐาน, ปัจจัยดึงดูดและผลักดัน

Abstract

This research aims to 1. examine the reasons behind the decision-making and needs of Chinese individuals who come to work in Thailand legally, 2. investigate the challenges faced by Chinese workers in Thailand, and 3. propose solutions to the problems encountered by Chinese individuals working legally in Thailand. This project was qualitative research. Key informants were selected using purposive sampling, with specific criteria for the sample group: 10 Chinese individuals who have decided to work in Thailand and 3 experts. Interviews were used as the research tool. The data was then organized and analyzed using content analysis. The results showed that 1. the decision of Chinese individuals to move to work in Thailand was influenced by economic stability, career growth opportunities, and better quality of life. The younger Chinese generation prioritized personal development over financial gain, 2. the second point highlights the complexity of legal procedures, language and cultural gaps, limited access to labor rights, and lack of accurate information. Improving the public administration system, providing cross-cultural training, and offering clear information can reduce conflicts and enhance work efficiency. 3. Promoting transparent management, creating easy-to-understand service systems, providing training to reduce conflicts, and monitoring agencies will help foreign workers perform efficiently and protect their rights, ultimately benefiting the economy in the long term.

Keywords: new generation of overseas Chinese, migration, push-pull factors

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงชาวจีนโพ้นทะเล คนไทยมักจะนึกถึงยวราช ส่วนการกล่าวถึงชาวจีนอพยพใหม่ มักจะนึกถึงเขตห้วยขวาง ซึ่งได้รับการเรียกขานว่าเป็น “ไชน่าทาวน์ใหม่” ของกรุงเทพมหานคร จากการสำรวจและสัมภาษณ์ พบว่า มีกลุ่มชาวจีนที่เดินทางมาเที่ยวและพบทำเลที่มีศักยภาพทางธุรกิจ จึงตัดสินใจเช่าตึกและเปิดร้านค้า เช่น ร้านอาหาร (ศิริเพชร ทฤษฎาว, 2566) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แนวโน้มของชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยค่าจ้างของชาวจีนที่ทำงานในประเทศไทยจะอยู่ในระดับเดียวกับค่าจ้างที่ได้รับในประเทศจีน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับความสำคัญจากจีนในการลงทุนทางการค้า โดยเฉพาะในบริบทของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีนที่มีมาอย่างยาวนาน ก่อนที่จีนจะกลายเป็นคู่ค้าหลักของกลุ่มอาเซียน การเปิดการค้าระหว่างจีนและไทยภายใต้กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศได้นำไปสู่การขยายตัวของการค้าระหว่างทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันประเทศจีนในฐานะผู้นำทางเศรษฐกิจในเอเชียและระดับโลกได้ส่งเสริมการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติในหลากหลายอุตสาหกรรม โดยมีการตั้งฐานการผลิตในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย ซึ่งตัวเลขการลงทุนจากจีนในประเทศไทย

ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สืบเนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายสำหรับผู้เรียนชาวจีน ประเทศจีนมีประวัติในการสอนภาษาไทยเป็นเวลา 74 ปี มหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เปิดสอนภาษาไทยในประเทศจีนคือ มหาวิทยาลัยปักกิ่งเมื่อปี พ.ศ. 2492 (College of Foreign Languages, Peking University, 2021 อ้างถึงใน Zhang และนิธอร พรอำไพสกุล, 2566) ต่อมาประเทศจีนมีมหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรภาษาไทยขึ้นตามลำดับ จนถึงปี พ.ศ. 2568 มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทยในประเทศจีนมีจำนวน 53 แห่ง กระจายกระจายใน 16 มณฑล ซึ่งมีมณฑลยูนนานมีมหาวิทยาลัยเปิดสอนภาษาไทยจำนวนมากที่สุด 21 แห่ง (Liu, 2023 อ้างถึงใน Zhang และนิธอร พรอำไพสกุล, 2566) โดยมีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาภาษาไทยจำนวนมาก ซึ่งบางส่วนเลือกทำงานในประเทศจีน แต่มีไม่น้อยที่ตัดสินใจย้ายมาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิต โอกาสทางการค้า และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทักษะของชาวจีนที่ตัดสินใจมาทำงานในประเทศไทยมีความหลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในระยะยาว โดยบางกลุ่มมองว่า ไทยเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจสำหรับการอยู่อาศัย เนื่องจากประชากรจำนวนมากและการเติบโตของชนชั้นกลาง (สุภางค์ จันทวานิช, 2559)

การเข้ามาของแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะแรงงานจีน อาจก่อให้เกิดความท้าทายทั้งในด้านวัฒนธรรม ภาษา และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงานในสังคมไทย ดังนั้น ความเข้าใจในทัศนคติของแรงงานจีนที่มีต่อประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนนโยบายหรือแนวทางการจัดการแรงงานต่างชาติได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมความเข้าใจที่ตรงระหว่างแรงงานต่างชาติและคนไทย นอกจากนี้ ทัศนคติยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรม การปรับตัว และประสิทธิภาพในการทำงาน

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทัศนคติของแรงงานต่างชาติในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมถึงทัศนคติของแรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยเฉพาะ โดยเฉพาะในประเด็นต่าง ๆ เช่น การปรับตัวทางวัฒนธรรม ความคาดหวังในที่ทำงาน และการตอบสนองต่อระบบกฎหมายไทย ซึ่งยังขาดการศึกษาที่ลึกซึ้งและครอบคลุม การขาดงานวิจัยในประเด็นเหล่านี้ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของแรงงานจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมความร่วมมือข้ามวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของแรงงานจีน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจแนวโน้มการลงทุนในอนาคตและสามารถพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของแรงงานจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทยในระยะยาว และเป็นประโยชน์ต่อชาวจีนที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยการศึกษาจะช่วยเติมเต็มช่องว่างในงานวิจัยที่ขาดหายไปในด้านดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการของชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่พบจากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากการที่ชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยดึงดูดและผลักดัน

การย้ายถิ่นตามทฤษฎีผลักดันและดึงดูด (push-pull theory) นอกจากจะพิจารณาปัจจัยที่ทำให้คนย้ายออกจากถิ่นเดิมหรือย้ายเข้ามาที่ถิ่นใหม่แล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในกระบวนการย้ายถิ่นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม เช่น ปัจจัย

ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่อาจมีผลกระทบทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม (Tangtriamjai et al., 2018)

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความแตกต่างในโอกาสทางการงานและรายได้ระหว่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการย้ายถิ่น แรงงานจีนมักจะย้ายไปยังประเทศไทยเพราะมีโอกาสทางการงานมากขึ้นและค่าจ้างที่สูงกว่าบางประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโตในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่กล่าวถึงการย้ายถิ่นเนื่องจากโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าในพื้นที่ปลายทาง

2. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนฝูง รวมถึงการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทยสามารถเป็นปัจจัยที่ดึงดูดแรงงานจีนให้ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย การมีเครือข่ายทางสังคมที่เชื่อมโยงกับที่ทำงานหรือชุมชนทำให้การปรับตัวง่ายขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่คุ้นเคย

3. การพิจารณาอุปสรรค อุปสรรคในการย้ายถิ่น เช่น ปัญหาด้านภาษา การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศไทย อาจทำให้แรงงานจีนบางรายเลือกที่จะไม่ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย หากอุปสรรคเหล่านี้มีมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลักดันที่กล่าวถึงการย้ายถิ่นที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีอุปสรรคหรือความยากลำบาก

4. ทักษะและปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะและความคาดหวังส่วนบุคคลในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต การศึกษาต่อหรือการสร้างฐานะที่ดีกว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจย้ายถิ่น แรงงานจีนมักมองว่าประเทศไทยมีโอกาสในการพัฒนาตนเองและปรับปรุงคุณภาพชีวิตในระยะยาว ซึ่งสะท้อนถึงทฤษฎีที่อธิบายถึงความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปได้ว่า การศึกษาผ่านทฤษฎีผลักดันและดึงดูดนี้ ช่วยให้เห็นว่าการย้ายถิ่นของแรงงานจีนไปยังประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงการพิจารณาจากปัจจัยภายนอกเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในระยะยาวทั้งในด้านการศึกษา โอกาสในการทำงาน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น

แนวทางการประกอบอาชีพ

การเลือกอาชีพถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของบุคคลในสังคม โดยทฤษฎีการเลือกอาชีพอธิบายว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นต้องพิจารณาปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความสำเร็จในการทำงานของบุคคล เมื่อพิจารณาในบริบทของแรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย การเลือกอาชีพและการตัดสินใจย้ายถิ่นตามทฤษฎีดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในเรื่องการประกอบอาชีพและการพัฒนาตนเองในประเทศใหม่ได้อย่างชัดเจน การเลือกอาชีพไม่ใช่การตัดสินใจที่ง่าย แต่เป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาความต้องการ ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ค่านิยม และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ ในกรณีของแรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อให้สามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกได้

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเชิงทฤษฎี การเลือกอาชีพที่เหมาะสมและการพัฒนาอาชีพในระยะยาวเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของแรงงานจีนในประเทศไทย การเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถ ค่านิยม และฐานะทางเศรษฐกิจจะช่วยให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลดีทั้งต่อแรงงานและต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

แรงงานสัมพันธ์

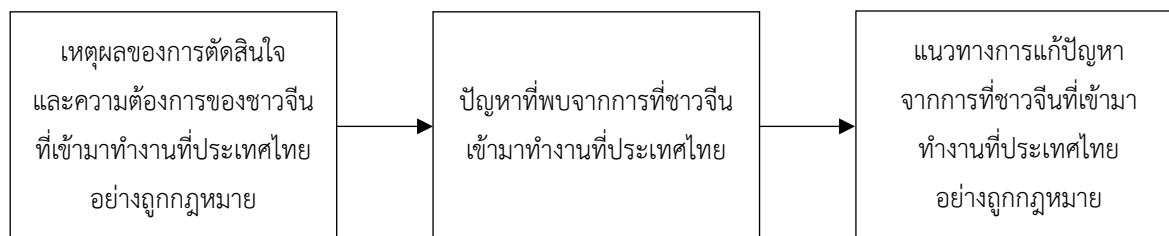
การบริหารแรงงานสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในทุกระดับ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในด้านแรงงานสัมพันธ์สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์และเข้าใจการจัดการแรงงานจีน

ในประเทศไทยได้อย่างชัดเจน ทฤษฎีระบบแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการแรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในไทย โดยเฉพาะในกรณีของการจัดการเชิงระบบที่มีการประสานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและองค์กร ซึ่งทฤษฎีพหุนิยมได้ให้ความสำคัญกับการเจรจาต่อรองร่วมกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งในกรณีของแรงงานจีนในประเทศไทยนั้น การเจรจาดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการหาข้อตกลงเกี่ยวกับค่าจ้าง สภาพการทำงาน และผลประโยชน์ทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับทั้งสองฝ่าย เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการร่วมมือในระยะยาว อีกทั้งทฤษฎีมาร์กซิสต์ ซึ่งมุ่งเน้นที่ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง โดยเฉพาะในกรณีของแรงงานจีนในประเทศไทย อาจสะท้อนถึงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เช่น การควบคุมแรงงาน ในกระบวนการผลิตหรือการไม่สอดคล้องกันระหว่างผลประโยชน์ที่แรงงานจีนคาดหวังกับสิทธิ์ที่ได้รับจากนายจ้าง ในส่วนทฤษฎีบรรษัทนิยมมองการร่วมมือระหว่างรัฐและนายจ้างในการจัดการแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกรณีของแรงงานจีนในประเทศไทยในการกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศ โดยรัฐอาจมีบทบาทในการควบคุมและกำหนดข้อบังคับเพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และทฤษฎีทางเลือกทางยุทธศาสตร์มุ่งเน้นการวางแผนและการพัฒนายุทธศาสตร์ในการบริหารงานบุคคลและแรงงานสัมพันธ์ โดยเฉพาะในการเจรจาดังกล่าวในระดับองค์กร ซึ่งในกรณีของแรงงานจีนในไทย การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างของไทยจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาและบริหารแรงงานจีนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2549)

สรุปได้ว่า การเชื่อมโยงทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารแรงงานจีนในประเทศไทยมีความชัดเจนและสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพได้ โดยคำนึงถึงทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่มีผลต่อการทำงานของแรงงานจีนในประเทศ ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ในการทำความเข้าใจชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในประเทศไทย จำเป็นต้องพิจารณาอย่างครอบคลุมตั้งแต่แรงจูงใจในการย้ายถิ่นที่ซับซ้อน ตามทฤษฎีผลักดัน ดึงดูด และแนวคิดการประกอบอาชีพ ไปจนถึงบริบทของความสัมพันธ์ในการทำงานและปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ตามทฤษฎีแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตที่หลากหลายของการย้ายถิ่นฐานและการประกอบอาชีพในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการของชาวจีนที่เข้ามาทำงานที่ประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย ปัญหาที่พบจากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานที่ประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาจากการที่ชาวจีนที่เข้ามาทำงานที่ประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนจีนที่ได้ตัดสินใจและมาประกอบอาชีพในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุผลและปัญหาที่พบในการเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2568 โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) พนักงานคนจีนที่ได้ตัดสินใจมาทำงาน 7 คน 2) ผู้ประกอบการคนจีนที่ตัดสินใจมาลงทุนในประเทศไทยจำนวน 3 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารบริษัท A ระยะเวลาทำงาน 2 ปี 4 เดือน ผู้ช่วยบริหารบริษัท B ระยะเวลาทำงาน 1 ปี 2 เดือน ผู้บริหารบริษัท B ระยะเวลาทำงาน 1 ปี 2 เดือน กรรมการบริษัท C ระยะเวลาทำงาน 1 ปี ผู้จัดการฝ่ายจัดการคุณภาพองค์กรบริษัท D ระยะเวลาทำงาน 2 ปี 6 เดือน พนักงานโรงเหล็ก บริษัท D ระยะเวลาทำงาน 6 เดือน ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายผลิตบริษัท D ระยะเวลาทำงาน 2 ปี 5 เดือน อาจารย์สอนภาษาจีนในมหาวิทยาลัย ระยะเวลาทำงาน 3 ปี พนักงานตำแหน่งฝ่ายพัฒนาธุรกิจ บริษัท B ระยะเวลาทำงาน 1 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ไทย-จีน เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานที่มีความเกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามให้ครอบคลุมกับประเด็นการศึกษา กำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้างหรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เหตุผลการตัดสินใจและความต้องการของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 3 ปัญหาที่พบและเสนอแนวทางการแก้ปัญหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการรายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากประชากรในการวิจัย เพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ในการสัมภาษณ์นั้นทางผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลโดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาในการศึกษาจากเอกสาร และใช้การจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) รวมถึงการวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงจำแนก ตีความหมาย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เพื่อสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทป จากนั้นผู้วิจัยจะอ่านและทำความเข้าใจข้อมูล เพื่อเข้าใจ

บริบทและความหมายที่ลึกซึ้งของข้อมูลที่ได้มา ถัดไปจึงจัดหมวดหมู่ข้อมูล ทำให้ข้อมูลสามารถจำแนกและจัดระเบียบได้ง่าย จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตีความ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและแปลความหมายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้า การเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ และการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญที่ส่งผลต่อการตีความข้อมูลให้มีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานต่างชาตินในประเทศไทย เพื่อสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการของชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย อย่างถูกกฎหมาย สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยผลักดัน แรงผลักดันจากประเทศจีน คือ การตัดสินใจของชาวจีนในการย้ายถิ่นฐานมาทำงานในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการในประเทศต้นทาง โดยเฉพาะความรุนแรงของการแข่งขันในตลาดแรงงานจีน ซึ่งส่งผลให้เกิดความกดดันทางวัฒนธรรมในการทำงาน รวมถึงข้อจำกัดด้านนโยบายภาครัฐและการเคลื่อนย้ายเงินทุน ความไม่แน่นอนเหล่านี้ได้ผลักดันให้ชาวจีนมองหาธุรกิจและโอกาสในการทำงานในประเทศที่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า เช่น ประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีผลักดันและแรงดึงดูดที่อธิบายถึงแรงผลักดันที่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศต้นทาง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยดึงดูด แรงดึงดูดจากประเทศไทย คือ ประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวจีนเนื่องจากมีความเป็นมิตรต่อชาวต่างชาติ โดยมีระบบสาธารณูปโภคที่เพียงพอและค่าครองชีพที่ไม่สูง นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขยายตลาด เช่น การมีเครือข่ายชาวจีนที่แข็งแกร่งและระบบสนับสนุนธุรกิจที่ยืดหยุ่น ซึ่งช่วยให้ชาวจีนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งงานได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ บรรยากาศทางสังคมที่ไม่กีดกันทางชาติพันธุ์และความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรมทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่น่าสนใจในการเข้ามาทำงาน

ประเด็นที่ 3 ความต้องการและเป้าหมาย เป้าหมายด้านอาชีพและการพัฒนาตนเอง คือ ชาวจีนรุ่นใหม่ที่ย้ายมาทำงานในประเทศไทยมักมองหาโอกาสในการเติบโตในอาชีพ โดยไม่มุ่งเน้นเพียงแค่การสร้างรายได้ แต่ยังให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิตและคุณค่าในวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในประเทศไทยสามารถตอบสนองความต้องการทั้งในด้านความสามารถ ความเป็นอิสระ และความเชื่อมโยง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชาวจีนรุ่นใหม่มีโอกาสพัฒนาและเติบโตในอาชีพอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาที่พบจากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานในประเทศไทย สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบราชการ ความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมายและระบบราชการ ขั้นตอนในการขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงานมีความซับซ้อนและยุ่งยาก โดยมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบและข้อบังคับบ่อยครั้ง ข้อมูลบางส่วนยังขาดความชัดเจน ซึ่งทำให้แรงงานต่างชาติดำเนินการจำเป็นต้องพึ่งพาเอเจนซี่หรือบุคคลกลางในการดำเนินการ เพื่อให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา ผลที่ตามมาคือการชะลอตัวของโครงการและโอกาสทางธุรกิจที่สูญเสียไป

ประเด็นที่ 2 ปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรม ช่องว่างด้านภาษาและวัฒนธรรม การสื่อสารระหว่างแรงงานจีนกับเจ้าหน้าที่ไทยมักเกิดความเข้าใจผิดทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงความแตกต่างในแนวทางการทำงาน เช่น ความคาดหวังในเรื่องความตรงต่อเวลา รูปแบบการทำงาน และการสื่อสารระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง ดังนั้น การพัฒนาโปรแกรมอบรมข้ามวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งในที่ทำงาน

ประเด็นที่ 3 ปัญหาด้านสิทธิแรงงานและการขาดข้อมูล ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงสิทธิแรงงานและสวัสดิการ แรงงานจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยยังประสบปัญหาด้านการเข้าถึงสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐาน เช่น ประกันสังคม การลาป่วย และมาตรการ

ความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งทำให้แรงงานไม่สามารถได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ตามที่ควรจะเป็น

ประเด็นที่ 4 ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ ขาดข้อมูลและช่องทางสื่อสารกับหน่วยงานรัฐ ชาวจีนจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับขั้นตอนการขอใบอนุญาต การเปลี่ยนนายจ้าง หรือการยื่นเรื่องร้องเรียนกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านทักษะภาษาไทยหรืออังกฤษ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างไม่สะดวก และอาจเกิดความเข้าใจผิดได้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาจากการที่ชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดตั้งระบบบริการแบบครบวงจร (one stop service) ควรจัดตั้งศูนย์บริการกลางที่สามารถดำเนินการด้านการขอวีซ่า ใบอนุญาตทำงาน และเอกสารราชการต่าง ๆ อย่างครบวงจร โดยต้องมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถสื่อสารภาษาจีนและเข้าใจวัฒนธรรมจีน เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการให้ลดความซับซ้อน พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับแรงงานและนักลงทุน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนเชิงระบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่แรงงานต่างชาติ

ประเด็นที่ 2 การจัดทำคู่มือและเว็บไซต์ภาษาจีนสำหรับแรงงานและผู้ประกอบการ ควรมีการจัดทำคู่มือและเว็บไซต์ในภาษาจีนที่ระบุขั้นตอนทางกฎหมาย สิทธิของแรงงาน และแหล่งช่วยเหลืออย่างชัดเจน รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันในการขอใบอนุญาตและยื่นคำร้องต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริการสาธารณะ โดยแพลตฟอร์มภาษาจีนและระบบอัตโนมัติจะช่วยลดภาระเจ้าหน้าที่ ลดเวลาในการดำเนินการ และลดโอกาสในการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 3 การอบรมพนักงานและเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ควรมีการอบรมพนักงานและเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม รูปแบบการสื่อสาร และระบบคุณค่าทางสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างชาวจีนและเจ้าหน้าที่ในประเทศไทย

ประเด็นที่ 4 การตรวจสอบเอเจนซีที่ดำเนินการนำเข้าแรงงานต่างชาติ ควรมีกลไกในการตรวจสอบเอเจนซีที่มีหน้าที่นำเข้าแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัญญาจ้าง ค่าธรรมเนียม และสวัสดิการ เพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบแรงงาน และควรมีระบบรับเรื่องร้องเรียนที่ไม่ต้องเปิดเผยตัวตนเพื่อให้แรงงานสามารถร้องเรียนได้โดยไม่ต้องกลัวการถูกตอบโต้

การอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เหตุผลของการตัดสินใจและความต้องการของชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายพบว่า การตัดสินใจของชาวจีนในการย้ายมาทำงานในประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับทั้งปัจจัยภายในประเทศต้นทาง (แรงผลักดัน) และปัจจัยที่มีอยู่ในประเทศไทย (แรงดึงดูด) ซึ่งการมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย รวมถึงโอกาสในการเติบโตในอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นแรงจูงใจหลักที่ดึงดูดชาวจีนให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความต้องการของชาวจีนรุ่นใหม่ที่มีมองหาโอกาสในการพัฒนาตนเองมากกว่าการทำงาน เพื่อผลประโยชน์ทางการเงินเพียงอย่างเดียว จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาตนเองและการทำงานร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lertpusit (2023) ได้ศึกษาเรื่อง แรงงานจีนกลุ่มใหม่ในประเทศไทย โดยผลการวิจัยพบว่า แรงงานย้ายถิ่นจะตัดสินใจจากแรงผลักดันจากปัจจัยภายในประเทศต้นทาง เช่น การแข่งขันที่สูงในตลาดแรงงาน การจำกัดทางกฎหมาย และการขาดโอกาสที่ดีในการพัฒนาทางอาชีพ ในขณะที่เดียวกันก็มีแรงดึงดูดจากประเทศปลายทาง เช่น โอกาสในการทำงานที่มีความมั่นคงมากขึ้น ค่าครองชีพที่ไม่สูง และการสนับสนุนจากภาครัฐที่ดี รวมทั้งปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและความสามารถส่วนบุคคลที่สามารถรองรับความต้องการของแรงงาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาที่พบจากการที่ชาวจีนเข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า ความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมายและระบบราชการ ซึ่งทำให้การขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงานเป็นไปอย่างยุ่งยากและมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบ

อยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวของโครงการและสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ ช่องว่างด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ทำให้การสื่อสารระหว่างชาวจีนและเจ้าหน้าที่ไทยเกิดความเข้าใจผิดและขัดแย้งในการทำงาน ข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐาน เช่น การประกันสังคม การลาป่วย และมาตรการความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งทำให้แรงงานไม่สามารถได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่ควรจะได้รับ และการขาดข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับขั้นตอนทางกฎหมาย การเปลี่ยนนายจ้างหรือการยื่นเรื่องร้องเรียนกับหน่วยงานรัฐ เนื่องจากข้อจำกัดด้านทักษะทางภาษาไทยหรืออังกฤษ ปัญหาที่เกิดขึ้นแสดงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบราชการ โดยเฉพาะการทำให้ขั้นตอนทางกฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างชาติเป็นไปอย่างโปร่งใสและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ การอบรมข้ามวัฒนธรรมระหว่างแรงงานต่างชาติและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิแรงงานและการเข้าถึงสวัสดิการ จะช่วยลดความเข้าใจผิดและความขัดแย้งในที่ทำงาน ส่งผลให้แรงงานจีนสามารถทำงานในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาจากการที่ชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย พบว่าการส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสในการจัดการแรงงานต่างชาติในประเทศไทย การสร้างระบบบริการที่เข้าใจง่าย การอบรมที่ช่วยลดความขัดแย้ง และการตรวจสอบเงื่อนไขที่รับผิดชอบในการนำเข้าแรงงาน จะช่วยให้แรงงานต่างชาติสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพึงพอใจและได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ma (2015) ได้ศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่: กรณีศึกษาผู้อพยพชาวจีนในประเทศไทย เพื่อทำความเข้าใจพลวัตของการอพยพย้ายถิ่น ลักษณะการดำรงชีวิตของคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในสังคมไทย พบว่า การแก้ปัญหาจากการที่ชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายสามารถทำได้โดยปรับปรุงระบบการสนับสนุนทางสังคมและการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจให้แข็งแกร่ง เช่น การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการจีน รวมถึงการฝึกอบรมเพื่อช่วยให้พวกเขาปรับตัวในสังคมไทยได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนและคนไทย โดยการอบรมเชิงวัฒนธรรมให้ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและชาวจีนเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม การสนับสนุนด้านนโยบายการลงทุน เช่น การลดภาระภาษีและเสนอเงื่อนไขทางธุรกิจที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มโอกาสในการขยายการลงทุนจากผู้ประกอบการจีนและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ การส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงานท้องถิ่นจะช่วยสนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะในการทำงานร่วมกับชาวจีนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการตัดสินใจและประสบการณ์ของแรงงานจีนรุ่นใหม่ที่ย้ายมาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต โดยเน้นการศึกษาปัจจัยเฉพาะที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มแรงงานนี้ และการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากประเทศต้นทาง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงแนวทางใหม่ในการพิจารณาการย้ายถิ่นฐานของแรงงานจีนรุ่นใหม่ที่มีมองการพัฒนาอาชีพและประสบการณ์ชีวิตมากกว่าผลประโยชน์ทางการเงิน โดยที่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้เน้นย้ำถึงปัญหาเฉพาะที่แรงงานจีนรุ่นใหม่ต้องเผชิญ ซึ่งรวมถึงความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมาย การปรับตัวในสภาพแวดล้อมทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติตามกฎหมายและการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ไทย นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิแรงงานและช่องทางการสื่อสารที่ไม่สะดวก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินการทางกฎหมายและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาไม่เพียงแต่เพิ่มความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพลวัตของการย้ายถิ่นของแรงงานจีนรุ่นใหม่ แต่ยังมีคุณูปการสำคัญต่อวิชาการ โดยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงทฤษฎีในบริบทของแรงงานข้ามชาติในยุคปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจาก

รูปแบบการย้ายถิ่นในอดีต ข้อมูลจากการศึกษานี้ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะสำหรับภาครัฐ ในการพัฒนานโยบายแรงงานต่างชาติที่มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายที่แรงงานจีนรุ่นใหม่ เผชิญ เพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและลดความขัดแย้งในการทำงานระหว่างชาวจีนและเจ้าหน้าที่ไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดตั้งระบบบริการแบบครบวงจร คือ ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์บริการที่ครอบคลุมสำหรับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย เพื่อให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างชัดเจนและสะดวก ปลอดภัย และถูกต้อง ซึ่งจะเพิ่มโอกาสให้ชาวจีนสามารถเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายได้ง่ายขึ้น

1.2 การพัฒนาระบบใบอนุญาตการทำงาน คือ ภาครัฐควรพัฒนาระบบการขอใบอนุญาตทำงาน โดยลด ความซับซ้อนระหว่างกรมแรงงานและตรวจคนเข้าเมือง และควรนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการต่ออายุข้อมูล เพื่อลดความยุ่งยาก ในการดำเนินการ รวมถึงมีการรองรับการให้ข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อความสะดวกและความเข้าใจที่ถูกต้อง สำหรับชาวจีน

1.3 การจัดอบรมวัฒนธรรมไทยให้แรงงานจีน คือ ภาครัฐควรจัดโปรแกรมอบรมเกี่ยวกับมารยาทในการทำงาน กฎระเบียบองค์กรไทย และความสัมพันธ์ในที่ทำงานให้กับแรงงานจีน โดยใช้สื่อภาษาจีนหรือแปลเป็นภาษาจีนโดยผู้รู้ ด้านวัฒนธรรม เพื่อให้แรงงานจีนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นในสังคมไทย โดยควรให้ภาครัฐและองค์กรเอกชนจีน เช่น สมาคม ธุรกิจจีน มีส่วนร่วมในการจัดอบรมดังกล่าว

1.4 การส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส คือ ภาครัฐควรปรับปรุงการบริหารงานแรงงาน ต่างชาติในประเทศไทย โดยยกระดับการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานมีความโปร่งใสและประสิทธิภาพ สูงสุด ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่แรงงานต่างชาติว่าได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

1.5 การสร้างระบบบริการที่เข้าใจง่าย คือ ควรพัฒนาระบบบริการสำหรับแรงงานต่างชาติให้เข้าใจง่าย และสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้สะดวก โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานจะได้รับ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับ การทำงานและการขอรับบริการ ซึ่งจะช่วยให้แรงงานต่างชาติสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การอบรมเพื่อการลดความขัดแย้ง คือ ควรจัดโปรแกรมอบรมให้แก่แรงงานต่างชาติและนายจ้างเกี่ยวกับ การทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจและลดความขัดแย้ง เพื่อให้แรงงานต่างชาติสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นในสังคมไทย และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การตรวจสอบเอเจนซีที่รับผิดชอบในการนำเข้าแรงงาน คือ ควรมีการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของ เอเจนซีที่รับผิดชอบในการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยได้รับการจัดการ อย่างถูกต้องตามกฎหมายและได้รับสิทธิอย่างครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เช่น ใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจกลุ่มตัวอย่างชาวจีนที่เข้ามาทำงาน อย่างถูกกฎหมายในประเทศไทย เพื่อยืนยันผลลัพธ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสามารถสรุปผลเพื่อนำไปใช้ในวงกว้าง รวมถึง เปรียบเทียบปัญหาและความต้องการ ระหว่างกลุ่มอาชีพหรืออุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน

2.2 ศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมไทย เน้นการวิเคราะห์ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การลงทุน การถ่ายทอดทักษะ หรือผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทย ที่เกิดจากการเข้ามาทำงานของชาวจีน เพื่อให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหา รอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ศิริเพชร ทฤษฎาว. (2566). รายงานพิเศษ: ‘ชาวจีนอพยพใหม่ในประเทศไทย’ กับผลกระทบของทุนจีน. ผู้จัดการออนไลน์. <https://mgronline.com/china/detail/9660000034376>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). บทสรุป ไทยต่างด้าว ท้าวต่างแดน: ประเด็นสำคัญและบทวิพากษ์นโยบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ. ใน พัทยา เรือนแก้ว, สุภางค์ จันทวานิช และ ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว (บรรณาธิการ), *ไทยต่างด้าว ท้าวต่างแดน: สังคมวิทยาของชีวิตข้ามพรมแดน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2549). *สถานการณ์แรงงานปี 2549*. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- Lertpusit, S. (2023). *New Chinese migrants in Thailand and the perceived impact on Thai people (ISEAS Perspective No. 2023/19)*. ISEAS–Yusof Ishak Institute.
- Ma, T. (2015). *New generation of overseas Chinese: The case study of Chinese immigrant in Thailand*. Unpublished manuscript. Retrieved from <https://www.academia.edu/13115330/>.
- Tangtriamjai, W., Saiyasopon, S., & Na Nong Kai, K. (2018). The Factors Effecting Neighbor Migrants Workers in Thailand. *Proceedings of 14th International Conference on Humanities and Social Sciences 2018 (IC-HUSO 2018)* 22nd-23rd November 2018, pp. 1077-1084. Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand.
- Zhang, X. และนิธอร พรอำไพสกุล. (2566). แม่น้ำเจ้าพระยากับการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้เรียนชาวจีน. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 18(2), 197-215.

**สมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพ
ของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า**
Accounting competencies and professional ethics that affect the accounting
professional value of accountants registered with the Department
of Business Development

ราตรี สิงห์ชัย^{1*}, ดารณี เอื้อชนะจิต²
Ratree Singchai^{1*}, Daranee Uachanachit²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy Program, Faculty of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: ratree3690@gmail.com^{1*}, dara.uacha@gmail.com²

Received: July 04, 2025

Revised: July 22, 2025

Accepted: July 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางบัญชีที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2. เพื่อศึกษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 399 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพบัญชี ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ และด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 2. จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพบัญชี ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ และด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ: สมรรถนะทางบัญชี, จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี, คุณค่าทางวิชาชีพบัญชี

Abstract

This research aimed 1. to study accounting competency that affected the professional value of accountants registered with the Department of Business Development, and 2. to study accounting professional ethics that affected the professional value of accountants registered with the Department of Business Development. The sample consisted of 399 accountants registered with the Department of Business Development. Data were collected data through questionnaires and analyzed statistically. The results of the research found that 1. accounting competency had a positive effect on accounting professional value in terms of being recognized in the accounting profession, career advancement, and creating better returns, with statistical significance at 0.01 and 0.05. 2. Accounting professional ethics had a positive effect on accounting professional value in terms of recognition within the accounting profession, career advancement, and creating better returns, with statistical significance at 0.01 and 0.05.

Keywords: accounting competency, accounting professional ethics, accounting professional value

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นรากฐานในการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้ผู้บริหาร นักลงทุน หน่วยงานรัฐ และผู้มีส่วนได้เสียใช้ประกอบการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ ทั้งนี้ การดำรงอยู่ของวิชาชีพบัญชีอย่างมั่นคงนั้นไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับความรู้และทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ และความโปร่งใส ที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่องค์กร สังคม และประเทศชาติอีกด้วย (จุมพฏ ไพรรัตน์กร, 2564)

ปัจจุบันผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการจัดทำบัญชีและสร้างธรรมาภิบาลธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจทั้งปัจจุบันและอนาคต ประกอบกับภาคธุรกิจต้องนำส่งงบการเงินประจำปีให้แก่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ดังนั้น การมีระบบบัญชีที่ดี จัดทำบัญชีที่ถูกต้อง และมีธรรมาภิบาลธุรกิจจึงเปรียบเสมือนมีเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ภาคเอกชนดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่งเสริมให้ธุรกิจมีความน่าเชื่อถือ เพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน และช่วยยกระดับการบริหารจัดการธุรกิจให้เติบโตอย่างแข็งแกร่ง มั่นคง และยั่งยืน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568) ภายใต้บทบาทของวิชาชีพบัญชีดังกล่าว ผู้ทำบัญชีในประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาชีพที่มีความสำคัญและจำนวนเพิ่มมากขึ้น ได้รับการกำกับดูแลโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ให้มีการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการเพื่อเป็นการรับรองคุณสมบัติและความพร้อมในการปฏิบัติงาน ผู้ทำบัญชีเหล่านี้มีบทบาทโดยตรงในการจัดทำบัญชีของธุรกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นกลไกหลักของเศรษฐกิจฐานราก อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีแต่ละราย อันเนื่องมาจากความสามารถและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพที่หลากหลาย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน และภาพลักษณ์ของวิชาชีพบัญชีโดยรวม

การยกระดับผู้ทำบัญชีให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับวิชาชีพ จำเป็นต้องพิจารณาที่ “สมรรถนะทางบัญชี” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสายอาชีพ โดยสมรรถนะทางบัญชีสามารถ

แบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี และด้านการปรับตัว รวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โปรแกรมบัญชี การจัดทำบัญชีบนระบบคลาวด์ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ทำบัญชีที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถจัดทำข้อมูลที่ต้องการ มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปิยพงศ์ ประไพศรี และกาญจนา นันทพันธ์, 2563)

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ทำบัญชีจะมีสมรรถนะที่ดีเพียงใด แต่หากขาด “จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี” ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลบัญชี และลดคุณค่าทางวิชาชีพในระยะยาว จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ความสามารถในการรักษาความลับ การรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้มีบทบาทในการกำกับพฤติกรรมของผู้ทำบัญชีไม่ให้หลงไปกับแรงกดดันจากองค์กรหรือบุคคลภายนอก และยังช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจจากผู้ใช้งบการเงินทั้งภายในและภายนอกองค์กรอีกด้วย (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561)

เมื่อผู้ทำบัญชีมีทั้งสมรรถนะทางบัญชีที่ดี และปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ย่อมนำไปสู่การสร้าง “คุณค่าทางวิชาชีพบัญชี” ซึ่งเป็นการได้รับการยอมรับจากองค์กรและสังคมในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถ และจริยธรรม ซึ่งคุณค่านี้อาจสะท้อนออกมาในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าในสายอาชีพ การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารหรือผู้ตรวจสอบบัญชี การได้รับค่าตอบแทนตามผลงาน ตลอดจนความภาคภูมิใจในตนเองของผู้ทำบัญชีเอง ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้ทำบัญชีมีคุณค่าทางวิชาชีพจึงไม่ใช่เพียงแค่เป้าหมายของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นเป้าหมายของการพัฒนาวิชาชีพบัญชีโดยรวมของประเทศด้วย (อมร โททำ, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษาสมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมศักยภาพของผู้ทำบัญชี อีกทั้งยังสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับวิชาชีพบัญชีของไทยให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยระบุให้ สมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี เป็นตัวแปรอิสระ และคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี เป็นตัวแปรตาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้ว่าเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
2. เพื่อศึกษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีและวิชาชีพการบัญชี

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ในด้านบัญชีและการเงินอย่างแท้จริง โดยต้องมีใบประกอบวิชาชีพทางบัญชี ซึ่งได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องยึดหลักกรอบจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพและถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่กำหนด

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ (2559) ได้กล่าวว่า การบัญชี (accounting) คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ซึ่งขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การนำเสนอสารสนเทศ

ทางการเงินให้แก่ผู้ใช้ข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (AICPA) ต่างยืนยันว่าการบัญชีเป็นศิลปะในการบันทึก จำแนก และสรุปข้อมูลที่มีนัยสำคัญทางการเงินจากการทำธุรกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทางการเงิน

โดยการตีความผลลัพธ์เหล่านั้นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการปฏิบัติงานจริง การบัญชีสามารถแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1. การทำบัญชี (bookkeeping) เป็นหน้าที่ของผู้ทำบัญชี (bookkeeper) ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล (collecting) การบันทึกข้อมูล (recording) การจำแนกข้อมูล (classifying) และการสรุปข้อมูล (summarizing) ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องและครบถ้วน

2. การให้ข้อมูลทางการเงิน เป็นการนำเสนอข้อมูลทางการเงินแก่บุคคลที่มีส่วนได้เสีย (stakeholders) เช่น ผู้ถือหุ้น เจ้าของกิจการ เจ้าหนี้ นักลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรธุรกิจ เพื่อให้ผู้ใช้งานข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ เช่น การวิเคราะห์ด้านการเงิน การปรับปรุงการดำเนินงาน การวางกลยุทธ์ด้านการตลาด การจัดทำงบประมาณ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางบัญชี

สมรรถนะของนักบัญชีเป็นส่วนสำคัญของสมรรถนะในการทำงาน หมายถึง ความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานทางด้านการบัญชีที่สามารถนำมาใช้ในการประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด หากนักบัญชีมีสมรรถนะในการทำงานที่ดีจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน และในปัจจุบันสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ลักษณะการปฏิบัติงานทางด้านการบัญชีของนักบัญชีต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ สมรรถนะทางด้านการบัญชีสมัยใหม่มีลักษณะที่สำคัญหลากหลายด้าน เช่น การวางแผนและควบคุมการเงิน ซึ่งนักบัญชีต้องมีความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถคาดการณ์ปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังมีความรู้และทักษะด้านบัญชีที่นักบัญชีต้องมีเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญ รวมถึงความสำคัญของจริยธรรมในวิชาชีพ ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน การพัฒนาสมรรถนะทางด้านการบัญชีให้ทันสมัย และเชิงรุกจึงเป็นสิ่งที่นักบัญชีต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว (สุจิตตรา ประครองสี และคณะ, 2557; กุสุมา คำพิทักษ์ และคณะ, 2552)

สมรรถนะทางวิชาชีพตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศทางด้านการบัญชี (International Education Standards: IES) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ทางวิชาชีพ 2) ทักษะทาง 3) ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านบัญชีอย่างมีจรรยาบรรณ โดยนักบัญชีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม ยึดมั่นในความเป็นอิสระ และปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาชีพอย่างเคร่งครัด สมรรถนะทางวิชาชีพเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของนักบัญชีในการบูรณาการองค์ประกอบที่หลากหลายของสถานการณ์ทางธุรกิจที่ซับซ้อน และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เพื่อสร้างคุณค่าทางวิชาชีพ และเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรและสังคมโดยรวม

แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี

จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นแนวทางที่กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต้องดำเนินงานอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรม เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงิน ทั้งในระดับองค์กร สังคม และเศรษฐกิจโดยรวม การยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส น่าเชื่อถือ และเป็นธรรม หลักจรรยาบรรณที่สำคัญที่นักบัญชี

ต้องปฏิบัติตาม โดยในมาตรฐานจรรยาบรรณของสภาวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561 ได้กำหนดหลักการพื้นฐานที่นักบัญชีทุกคนต้องปฏิบัติตามทั้งหมด 6 ประการ ประกอบด้วย

1. ความซื่อสัตย์สุจริต นักบัญชีต้องมีความตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ และยึดมั่นในความจริงไม่บิดเบือนข้อมูล เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การนำเสนอข้อมูลทางบัญชีต้องสะท้อนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงอย่างถูกต้องและครบถ้วน
2. ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ นักบัญชีต้องปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียง ไม่ถูกครอบงำจากแรงกดดันภายนอก และปราศจากอคติหรือผลประโยชน์ทับซ้อน ความเป็นอิสระเป็นสิ่งสำคัญ
3. ความรู้ ความสามารถ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน นักบัญชีต้องมีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานทางบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความรู้และทักษะที่ทันสมัยช่วยให้นักบัญชีสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ การรักษามาตรฐานหมายถึง การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. การรักษาความลับ นักบัญชีต้องรักษาความลับของลูกค้าและองค์กรทั้งในระหว่างและภายหลังการปฏิบัติงาน ข้อมูลทางบัญชีและการเงินถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ การเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ธุรกิจของลูกค้า การรักษาความลับครอบคลุมถึงการไม่เปิดเผยข้อมูลให้บุคคลที่สาม
5. พฤติกรรมทางวิชาชีพ นักบัญชีต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องรักษาภาพลักษณ์ของวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในสังคม การกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือขาดจรรยาบรรณ
6. ความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในกฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐานทางบัญชีโดยไม่มีการปกปิดข้อมูลสำคัญ นักบัญชีต้องนำเสนอข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้องและเป็นจริง

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom et al., 1956) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ หรือความบังเอิญ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้หากบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการ เปลี่ยนแปลงดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความเข้าใจ และความคิด (cognitive domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ทศคติค่านิยม (affective domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความ สนใจ
3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (psychomotor domain) หมายถึง การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจ ด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจึงทำให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น เช่น การ ใช้มือ การใช้ร่างกาย เป็นต้น

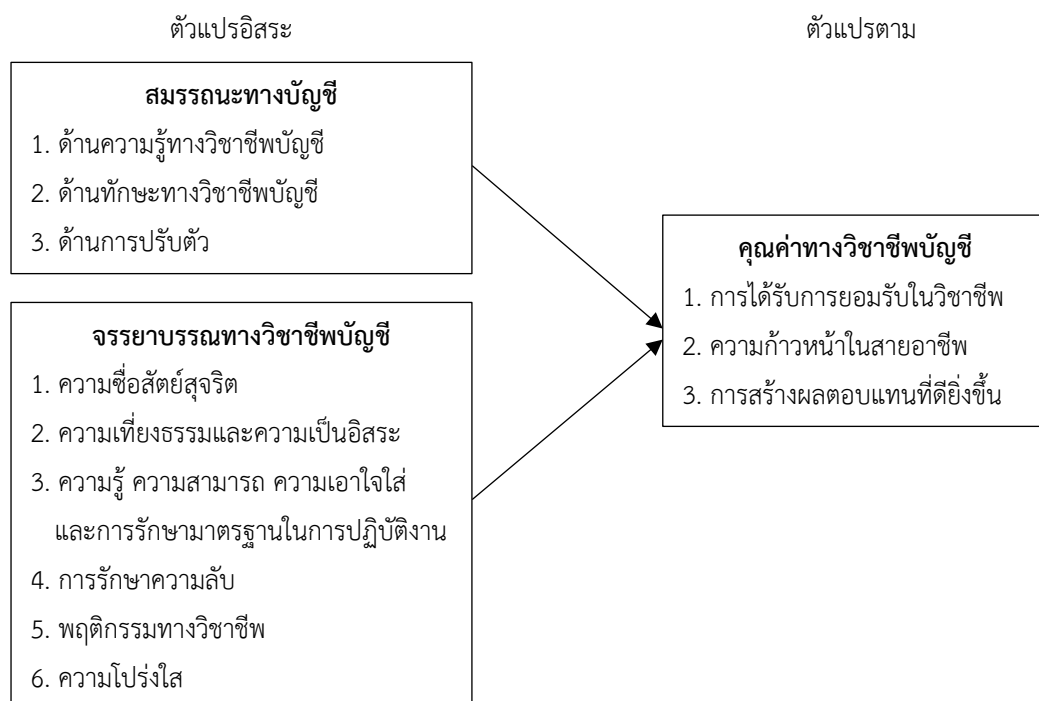
ในช่วงปี 1950 - 1959 Bloom แบ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านพุทธิพิสัย 2) ด้านจิตพิสัย และ 3) ด้านทักษะพิสัย

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ผู้ทำบัญชีจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และคุณธรรมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสมรรถนะทางบัญชีประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก เช่น ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะในการวิเคราะห์และวางแผนทางการเงิน ตลอดจนการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ขณะเดียวกัน จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในวิชาชีพ โดยเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม

ความสามารถในการรักษาความลับ และการปฏิบัติงานตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ องค์ประกอบเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ของบลูม ซึ่งระบุว่าพัฒนาความรู้ ทักษะ และทักษะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะของบุคคลในวิชาชีพ เพื่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาชีพอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 112,080 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และยอมรับให้มีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ซึ่งจากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างขึ้นจากการทบทวนงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียน

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด และ 4) ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะทางบัญชี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี และด้านการปรับตัว จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม และความเป็นอิสระ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน การรักษาความลับ พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ และด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 (ผลที่ได้ค่า IOC $\geq$ 0.5) แสดงให้เห็นว่า รายการคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศ เอกสารอื่น ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดการวิจัย

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ (google form) ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และแอปพลิเคชันไลน์ไปยังผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อกระจายแบบสอบถามให้ทั่วถึง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive statistics analysis) โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (average) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เป็นการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผล

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระที่มีต่อผลต่อตัวแปรตาม และเพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.70 มีอายุระหว่าง 28 - 40 ปี จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.40 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.40 และมีประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 3 - 6 ปี จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10

จากการศึกษาสมรรถนะทางบัญชีประกอบด้วย ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี และด้านการปรับตัว ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ความก้าวหน้าในสายอาชีพและการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จึงกำหนดสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 3 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังกล่าวได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ

สมรรถนะทางบัญชี	ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		5.002	0.000**
1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี	0.055	1.095	0.274
2. ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.255	4.698	0.000**
3. ด้านการปรับตัว	0.439	8.112	0.000**

n = 399, R = 0.681, R² = 0.464, Adjusted R² = 0.460, F = 114.077

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าการพยากรณ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.464 คิดเป็นร้อยละ 46.40 พบว่า สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ สมรรถนะทางบัญชี ได้แก่ ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.000) และด้านการปรับตัว (Sig = 0.000) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.274) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ

สมมติฐานที่ 2 สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ

สมรรถนะทางบัญชี	ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		3.985	0.000**
1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี	0.151	3.089	0.002**
2. ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.214	4.026	0.000**
3. ด้านการปรับตัว	0.420	7.954	0.000**
n = 399, R = 0.700, R ² = 0.490, Adjusted R ² = 0.486, F = 126.285			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าการพยากรณ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.490 คิดเป็นร้อยละ 49 พบว่า สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ สมรรถนะทางบัญชี ได้แก่ ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.000) ด้านการปรับตัว (Sig = 0.000) และด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.002) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 3 สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น

สมรรถนะทางบัญชี	ด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		4.672	0.000**
1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี	0.129	2.450	0.015*
2. ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.185	3.248	0.001**
3. ด้านการปรับตัว	0.401	7.051	0.000**
n = 399, R = 0.640, R ² = 0.409, Adjusted R ² = 0.405, F = 91.221			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ ค่าการพยากรณ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.409 คิดเป็นร้อยละ 40.9 พบว่า สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น สมรรถนะทางบัญชี ได้แก่ ด้านการปรับตัว (Sig = 0.000) ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.001) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.015) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน การรักษาความลับ พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ความก้าวหน้า

ในสายอาชีพและการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้ศึกษาจึงกำหนดสมมติฐานที่ 4 สมมติฐานที่ 5 และสมมติฐานที่ 6 โดยสรุปผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าว ดังนี้

สมมติฐานที่ 4 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ

จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี	ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		3.311	0.001**
1. ความซื่อสัตย์สุจริต	0.075	1.433	0.153
2. ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.132	2.225	0.027*
3. ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐาน ในการปฏิบัติงาน	0.231	4.216	0.000**
4. การรักษาความลับ	0.103	1.667	0.096
5. พฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.124	2.108	0.036*
6. ความโปร่งใส	0.223	3.576	0.000**

n = 399, R = 0.796, R² = 0.634, Adjusted R² = 0.628, F = 113.101

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าการพยากรณ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.634 คิดเป็นร้อยละ 63.4 พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Sig = 0.000) และความโปร่งใส (Sig = 0.000) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Sig = 0.027) และพฤติกรรมทางวิชาชีพ (Sig = 0.036) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ความซื่อสัตย์สุจริต (Sig = 0.153) และการรักษาความลับ (Sig = 0.096) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ

สมมติฐานที่ 5 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ

จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี	ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		3.732	0.000**
1. ความซื่อสัตย์สุจริต	-0.038	-0.726	0.468
2. ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.217	3.721	0.000**
3. ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐาน ในการปฏิบัติงาน	0.188	3.499	0.001**
4. การรักษาความลับ	0.051	0.845	0.399
5. พฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.102	1.752	0.078
6. ความโปร่งใส	0.358	5.087	0.000**
n = 399, R = 0.804, R ² = 0.646, Adjusted R ² = 0.641, F = 119.183			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่าการพยากรณ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.646 คิดเป็นร้อยละ 64.6 พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Sig = 0.000) ความโปร่งใส (Sig = 0.000) และความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Sig = 0.001) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ความซื่อสัตย์สุจริต (Sig = 0.468) พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Sig = 0.078) และการรักษาความลับ (Sig = 0.399) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ

สมมติฐานที่ 6 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี ในด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น

จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี	ด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		2.732	0.007**
1. ความซื่อสัตย์สุจริต	0.098	1.812	0.071
2. ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.072	1.180	0.239
3. ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐาน ในการปฏิบัติงาน	0.147	2.616	0.009**
4. การรักษาความลับ	0.127	2.006	0.046*
5. พฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.258	4.266	0.000**
6. ความโปร่งใส	0.172	2.686	0.008**
n = 399, R = 0.784, R ² = 0.615, Adjusted R ² = 0.609, F = 104.240			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ค่าการพยากรณ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.615 คิดเป็นร้อยละ 61.5 พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ได้แก่ พฤติกรรมทางวิชาชีพ (Sig. = 0.000) และความโปร่งใส (Sig. = 0.008) ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Sig. = 0.009) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การรักษาความลับ (Sig. = 0.046) ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ความซื่อสัตย์สุจริต (Sig. = 0.071) และความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (Sig. = 0.239) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีในการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

สมรรถนะทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในทุกมิติ ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ และด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเฉพาะสมรรถนะในด้านความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และการปรับตัวที่มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการส่งเสริมคุณค่าทางวิชาชีพบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ พบว่า สมรรถนะด้านทักษะและการปรับตัวมีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรเลขา ทาสี และคณะ (2564) ได้ศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ชี้ให้เห็นว่า ผู้ทำบัญชีที่มีความรู้ ทักษะ และจริยธรรมวิชาชีพที่เหมาะสมจะได้รับการยอมรับในองค์กรและวงการวิชาชีพมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับงานวิจัยของปริยากร ปรีโยทัย และสุภัทธร ทวีจันทร์ (2560) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ สมรรถนะทางบัญชี โดยเฉพาะในด้านความรู้ ทักษะ และการปรับตัว ก็มีอิทธิพลอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ครอบมี และคณะ (2563) ซึ่งศึกษาผลกระทบของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบริการด้านบัญชี จังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่า นักบัญชีที่มีทักษะด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความเข้าใจบริบทธุรกิจ จะมีโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของสมรรถนะในการเติบโตในสายงาน และสนับสนุนเช่นเดียวกับผลการวิจัยของจุฬารักษ์ ทิพย์เสนา (2565) ทำการศึกษาสมรรถนะของนักบัญชีและทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า สมรรถนะและทักษะวิชาชีพมีผลต่อความสำเร็จในงานและความก้าวหน้าในองค์กร ในด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น สมรรถนะทางบัญชีก็มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และการปรับตัว ส่งผลให้ผู้ทำบัญชีมีรายได้และค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา (2567) ได้ศึกษาสมรรถนะวิชาชีพบัญชีที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพของนักบัญชีในจังหวัดนนทบุรี ที่ชี้ว่า ความรู้ ทักษะ ปฏิสัมพันธ์ และจริยธรรมวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในอาชีพของนักบัญชี รวมถึงด้านรายได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุรภัทร วงศ์สิริสภาพร (2566) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติงานที่รองรับชีวิตและการทำงานวิถีใหม่ คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของนักบัญชีในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาทักษะและสมรรถนะของนักบัญชีมีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ทั้งด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการศึกษาทั้งหมดนี้สะท้อนว่า สมรรถนะทางบัญชีในมิติต่าง ๆ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการสร้างคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี โดยเฉพาะในบริบทของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถที่เหมาะสม

ต่อการประกอบวิชาชีพในยุคปัจจุบัน

จรรยาบรรณทางวิชาชีพส่งผลเชิงบวกต่อคุณค่าทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในทุกมิติ ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ และด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของจรรยาบรรณ ได้แก่ ความเที่ยงธรรม ความเป็นอิสระ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ ในการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส ในด้านการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ ผลการวิจัยยืนยันว่า ผู้ที่ยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านความโปร่งใส ความเที่ยงธรรม และพฤติกรรมที่เหมาะสม จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ให้ข้อมูลทางการเงินและสังคมโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทยา มั่นทะ และจิต ญ กาฬสินธุ์ (2566) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพในยุคดิจิทัลกับความยั่งยืนในวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ในประเทศไทย พบว่า จรรยาบรรณมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนในวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากลของคณะกรรมการมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพที่ระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants, 2020) ที่เน้นจรรยาบรรณหลัก 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ ความเป็นมืออาชีพ การรักษาความลับ และพฤติกรรมที่เหมาะสม ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษดากร ศิริมงคล (2564) ที่ระบุว่า การปฏิบัติงานของนักบัญชีที่แสดงออกถึงจรรยาบรรณอย่างชัดเจน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ให้ข้อมูลทางการเงิน และส่งผลโดยตรงต่อการได้รับการยอมรับในวิชาชีพ สำหรับด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพก็มีอิทธิพลอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในองค์ประกอบด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเที่ยงธรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ทางวิชาชีพ และโอกาสในการเติบโตในสายงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชกร ขวัญอ่อน (2564) ได้ศึกษาจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักบัญชีที่มีจรรยาบรรณสูงมีแนวโน้มได้รับการสนับสนุนและความไว้วางใจจากองค์กร เช่นเดียวกับงานวิจัยของบุษดากร ศิริมงคล (2564) ที่เน้นว่า การรักษาความลับและแสดงออกอย่างอิสระทางวิชาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความก้าวหน้า นอกจากนี้ ด้านการสร้างผลตอบแทนที่ดียิ่งขึ้น พบว่า จรรยาบรรณทางวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่ในการรักษามาตรฐาน และการรักษาความลับมีส่วนช่วยให้ผู้ทำบัญชีได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น ทั้งในรูปแบบของเงินเดือน โบนัส และโอกาสในการประเมินที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิภา เดโชสุกร (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนักบัญชีในโรงพยาบาล พบว่า ทักษะ ความสามารถ และจรรยาบรรณวิชาชีพมีบทบาทสำคัญต่อผลตอบแทนที่ได้รับ กล่าวโดยสรุป จรรยาบรรณทางวิชาชีพไม่เพียงเป็นกรอบในการรักษามาตรฐานวิชาชีพเท่านั้น หากยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้ทำบัญชีได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้า และผลตอบแทนที่ดีขึ้นในวิชาชีพบัญชี ตอกย้ำความสำคัญของจรรยาบรรณต่อคุณค่าทางวิชาชีพในทุกมิติ

องค์ความรู้ใหม่

ประเด็นที่ 1 สมรรถนะทางบัญชีเป็นรากฐานสำคัญ ผู้ทำบัญชีที่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักการบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย จะส่งผลให้ผลงานมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับในสายวิชาชีพ สมรรถนะที่ดีไม่เพียงแค่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ และโอกาสในการเติบโตในสายอาชีพอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 จรรยาบรรณทางวิชาชีพเป็นหัวใจของการสร้างความไว้วางใจในวิชาชีพบัญชี ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ถือเป็นหลักการสำคัญที่หล่อหลอมจรรยาบรรณของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณมีทั้งเพียงกรอบแนวปฏิบัติ แต่เป็นรากฐานของความน่าเชื่อถือที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีต้องยึดมั่นอย่างเคร่งครัด ความไว้วางใจจากผู้บริหาร ผู้ตรวจสอบบัญชี หน่วยงานภาครัฐ และสาธารณชน ล้วนเกิดจากการปฏิบัติงานที่ยึดถือคุณธรรมทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

ประเด็นที่ 3 การบูรณาการสมรรถนะและจรรยาบรรณ คือกลไกสำคัญในการสร้าง “คุณค่าทางวิชาชีพ” อย่างยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญคือ การที่สมรรถนะทางบัญชีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพมิใช่สิ่งที่แยกจากกัน แต่ต้องพัฒนาไปควบคู่กันอย่างกลมกลืน ผู้ทำบัญชีที่มีทั้งทักษะวิชาชีพที่เข้มแข็ง และยึดมั่นในจริยธรรม จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในทุกระดับ การบูรณาการทั้งสองด้านนี้จะส่งผลให้ผู้ทำบัญชีมีความก้าวหน้า มีศักยภาพในการแข่งขัน และสามารถสร้างคุณค่าทางวิชาชีพได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาตนเอง ในด้านสมรรถนะและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางวิชาชีพในระยะยาว

1.2 สำหรับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียน เช่น จัดอบรมหลักสูตร เสริมสมรรถนะ หรือกิจกรรมส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

1.3 สำหรับองค์กรสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการสรรหาและพัฒนาบุคลากรในสายงานบัญชี โดยนำปัจจัย ด้านสมรรถนะและจรรยาบรรณมาเป็นองค์ประกอบในการประเมินผลการทำงาน และการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่อาจมีอิทธิพลต่อคุณค่าทางวิชาชีพบัญชี เช่น แรงจูงใจในการประกอบวิชาชีพ ความพึงพอใจในการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กร หรือการใช้เทคโนโลยีในการทำบัญชี เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมวิชาชีพ บัญชีในภาพรวมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เช่น สัมภาษณ์ผู้ทำบัญชี ที่ประสบความสำเร็จในสายอาชีพ เพื่อให้ได้มุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับการนำสมรรถนะและจรรยาบรรณมาใช้จริงในบริบทของการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา คำพิทักษ์, มาลี จตุรัส, กิ่งกาญจน์ มูลเมือง, วาสนา ดวงดารา, เสียง บัวไหล และนภาพร เตรียมณีฤทธิ์. (2552).

การพัฒนามาตรฐานอาชีพนักบัญชีที่ตอบสนองต่อภาคธุรกิจอุตสาหกรรม. รายงานการวิจัย. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2568). กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เผยสถิติผู้ทำบัญชีตลอดปี 2567. กระทรวงพาณิชย์. สืบค้น 25 มีนาคม 2568 จาก <https://www.dbd.go.th/news/4120022568>.

จตุรภัทร วงศ์สิริสถาพร. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานที่รองรับชีวิตและการทำงานวิถีใหม่ คุณภาพชีวิต

ในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของนักบัญชีในประเทศไทย. วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 4(2), 51-75.

- จิตรเลขา ทาสี, อัครเดช ตูยพงษ์รักษ์, ปิยนาท ศุภรานนท์รัตน และไพรัช ภัทรศิริสิทธิ์. (2564). สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(42), 343–353.
- จุมพล ไพรรัตน์นาร. (2564). *จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี*. สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. สืบค้น 30 มีนาคม 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/Cfa7FQFNRw.pdf>.
- จุฬารักษ์ ทิพย์เสนา. (2565). *สมรรถนะของนักบัญชีและทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ฉันทยา มั่นทะ และขจิต ฌ กาฬสินธุ์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพในยุคดิจิทัลกับความยั่งยืนในวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(3), 150–163.
- ชุตินา เตโชสุภกร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในโรงพยาบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2559). ความหมายและขอบเขตของการบัญชี. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 12(35), 86–97.
- บุษดากร ศิริมงคล. (2564). *ผลกระทบของความรับผิดชอบทางวิชาชีพบัญชีและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพบัญชี: กรณีศึกษา ผู้ทำบัญชีในกรุงเทพฯและปริมณฑล*. การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปรียากร ปรีโยทัย และสุภัทรรพ ทวีจันทร์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย. *วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 1(2), 8–20.
- ปิยพงศ์ ประไพศรี และกาญจนา นันทพันธ์. (2563). แนวทางการพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 7(12), 421–435.
- พรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา. (2567). สมรรถนะวิชาชีพบัญชีที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพของนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 18(2), 207–223.
- รัชนก ขวัญอ่อน. (2564). *จรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วสันต์ ครองมี, ปุณยวีร์ ยังดี และพุดิสสรค์ เกตุมรรค. (2563). ผลกระทบของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบริการด้านบัญชี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2(1), 67–86.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561*. สืบค้น 28 มีนาคม 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/66893>.
- สุจิตตรา ประครองสี, ขจิต ก้อนทอง และไพลิน นิลนิยม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับความสำเร็จในวิชาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(2), 1–11.
- อมร โททำ. (2562). ผลกระทบของความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชีและจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของบริษัทจำกัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(2), 85–99.

- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.
- International Federation of Accountants. (2020). *International Education Standards (IESs): 2020 handbook of international education pronouncements*. IFAC. <https://www.ifac.org>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีและความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล
ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม
Accounting knowledge, skills and professionalism of government accountants
in the digital age affecting the success of accounting work of agencies under
the Office of the Judiciary

ปิยนัฐ ภูศรีโสสม^{1*}, มัตติมา กรงเต็น²
Piyanut Phoosrisom^{1*}, Matthima Krongten²

¹หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Master of Accountancy Program, Faculty of Accountancy, Sripatum University

²Faculty of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: piyanut.pho@spumail.net^{1*}, matthima.kr@spu.ac.th²

Received: June 26, 2025

Revised: July 22, 2025

Accepted: July 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม 2. เพื่อศึกษาความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการศาลยุติธรรมที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวน 291 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีในด้านมาตรฐานรายงานการเงิน และด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในทุกมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านหลักการและนโยบายการบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จ

ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีในด้านความถูกต้อง ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลในด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการสื่อสาร และการคิดวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในทุกมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ด้านการแก้ปัญหาไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

คำสำคัญ: ความรู้, ทักษะทางวิชาชีพบัญชี, นักบัญชีภาครัฐ, ความสำเร็จในงานบัญชี

Abstract

This research aimed to 1. examine the knowledge and professional skills in accounting that influence the success of accounting work within agencies under the Office of the Judiciary, and 2. investigate the professionalism of government accountants in the digital age that impacts the success of accounting work in these agencies. The sample group consisted of 291 civil servants of the Court of Justice who worked in finance and accounting for agencies under the Office of the Judiciary. Data were collected using a questionnaire. This paper was a quantitative study using descriptive statistics, correlation coefficient analysis, and multiple regression analysis. The results found that knowledge and professional skills in accounting in terms of financial reporting standards and standard accounting structures had a positive relationship with the success of accounting work of agencies under the Office of the Judiciary in all dimensions, with a statistical significance level of 0.05. Accounting principles and policies had a positive relationship with the success of accounting work in terms of accuracy, responsibility, and efficiency, with a statistical significance level of 0.05. In addition, the professionalism of government accountants in the digital age in terms of technological adaptability, communication skills, and analytical thinking had a positive relationship with the success of accounting work for agencies under the Office of the Judiciary in all dimensions with a statistical significance level of 0.05. However, the professionalism of government accountants in the digital age does not positively relate to the success of accounting operations in agencies under the Office of the Judiciary in terms of problem solving.

Keywords: knowledge, professional accounting skills, government accountants, accounting success

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ได้บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่มีใช้รัฐวิสาหกิจและทุนหมุนเวียน จัดทำบัญชีและรายงานการเงินตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ โดยให้มีผู้ทำบัญชี ตามหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด และให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานการเงินประจำปีงบประมาณ ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณเพื่อส่งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ และนำส่งกระทรวงการคลัง เว้นแต่หน่วยงานของรัฐ ที่เป็นหน่วยงานของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอัยการ ให้นำส่ง

คณะรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง และสำนักงานงบประมาณ และเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ รวมทั้งเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการตรวจสอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561, 2561) โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 275 บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 บัญญัติให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนงานตุลาการอันเป็นภารกิจหลักของศาลยุติธรรม ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเป็นเลิศในการอำนวยความสะดวก โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นหน่วยงานที่จัดทำรายงานการเงินและเสนอรายงานทางการเงินตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม, 2567) และในปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการบรรจุเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านบัญชีใหม่ หรือมีเจ้าหน้าที่ที่เปลี่ยนสายงาน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มาปฏิบัติงานด้านบัญชีรายใหม่ ซึ่งยังพบข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี อาจส่งผลกระทบต่อรายงานการเงินรวมของสำนักงานศาลยุติธรรมประจำปี ประกอบกับกรมบัญชีกลางได้กำหนดแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลคุณภาพและความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินของหน่วยงาน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับดูแลหน่วยเบิกจ่ายภายใต้สังกัดให้จัดทำบัญชีได้อย่างครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบันยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานเร่งตรวจสอบแก้ไขข้อมูลทางบัญชี ซึ่งจะส่งผลให้รายงานการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือ และมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ สามารถนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมบัญชีกลาง, 2567)

ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น การปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานภาครัฐต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับของทางราชการโดยเคร่งครัด เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ประกอบกับระบบบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม มีการปรับปรุงพัฒนาในการบันทึกรายการบัญชีด้วยระบบโปรแกรมบัญชีสำนักงานศาลยุติธรรม เวอร์ชัน 3.0 ซึ่งจากการติดตามประเมินผลรายงานการเงินประจำปีในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่า หน่วยงานในสังกัดมีการจัดทำรายงานการเงินประจำปี และรายละเอียดประกอบงบการเงินคลาดเคลื่อน หน่วยงานบางแห่งส่งรายงานการเงินให้สำนักงานศาลยุติธรรมล่าช้า ไม่ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลกระทบต่อความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของการจัดทำงบการเงินรวมประจำปี และไม่เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนด (สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม, 2568) ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาหลักมาจากบุคลากรในด้านความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และการขาดทักษะสำคัญของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลในด้านเทคโนโลยี การคิดเชิงวิเคราะห์ การสื่อสารระหว่างบุคคลและหน่วยงานอื่น รวมถึงกระบวนการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน อาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้รายงานการเงินมีความคลาดเคลื่อน ไม่ทันกำหนดเวลา ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านบัญชี และการจัดทำรายงานทางการเงินของสำนักงานศาลยุติธรรม ในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้มีความถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ มีความทันต่อเวลามากยิ่งขึ้น เป็นไปตามที่กระทรวงการคลังกำหนด จึงทำการศึกษาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีและความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกา (ชนากานต์ อีระเวชพลกุล, 2567) ในกาสร้างสรรคและพัฒนาสิ่งใหม่ตามภารกิจและหน้าที่ของศาลยุติธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

ความสำคัญของนักบัญชีภาครัฐ

กระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติผู้ทำบัญชีของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ โดยให้หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 จัดให้มีผู้ทำบัญชี ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีและหรือกำกับดูแลการปฏิบัติงานบัญชีโดยตรง รวมถึงการจัดทำรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ และให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัดของผู้ทำบัญชีจัดส่งผู้ทำบัญชีเข้ารับการพัฒนาความรู้ ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง ต่อปีงบประมาณหรือปีปฏิทิน แล้วแต่กรณี และแจ้งผลการพัฒนาความรู้ ต่อเนื่องทางวิชาชีพต่ออธิบดีกรมบัญชีกลาง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด (กระทรวงการคลัง, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี

ศิริวรรณ พลแก้ว (2566) กล่าวว่า ความรู้ด้านบัญชีในหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หลักการ แนวคิด สมมติฐาน และวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดทำรายงานการเงิน ให้เป็นไปตามโครงสร้างของทฤษฎีการบัญชี มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีของภาครัฐ เพื่อให้สามารถอธิบายรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีได้อย่างเหมาะสม โดยความรู้ด้านบัญชีภาครัฐที่ตีความครอบคลุมทั้งความรู้ทางวิชาชีพด้านบัญชี การบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานการเงิน ตลอดจนการตรวจสอบและรายงานผลการสอบทานงบการเงินของหน่วยงาน ให้ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชีภาครัฐ นอกจากนี้จิตติมา ขำคำ และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ระดับความเข้าใจของนักบัญชีต่อมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐ ประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ หลักการและนโยบายการบัญชี มาตรฐานรายงานการเงิน และโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงินของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้วางมาตรฐาน การกำหนดและจัดตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรมในสายงานวิชาการการเงินและบัญชี โดยระบุลักษณะงานว่าครอบคลุมการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล วิจัย และพัฒนามาตรฐานด้านการเงินและบัญชี รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติสำคัญของตำแหน่งไว้ว่า ต้องมีความรู้ความสามารถด้านระบบการเงินและบัญชี ตลอดจนทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินอย่างรอบด้าน (สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล

นวลศิริ วริเมธาวีวัฒน์ (2564) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในทุกสาขา รวมถึงวิชาชีพบัญชี ซึ่งได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และสนับสนุนให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งช่วยปรับปรุงกระบวนการจัดทำบัญชี เช่น การบันทึกรายการบัญชีและการปิดงบการเงิน ให้มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับ และยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างต่อเนื่องในบริบทของวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล ทักษะความเป็นมืออาชีพที่สำคัญของนักบัญชีประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ทักษะในการวิเคราะห์ คือความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดกลยุทธ์และวางแผนการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะ

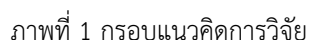
ในการสื่อสารและนำเสนอ คือ ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนมาแล้วให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งหากขาดทักษะนี้อาจทำให้การสื่อสารคลาดเคลื่อนและส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานอื่น ๆ 3) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ ความสามารถในการสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ทักษะในการเรียนรู้ ถือเป็นรากฐานสำคัญของทักษะอื่น ๆ เนื่องจากช่วยให้นักบัญชีสามารถพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานและเพิ่มศักยภาพในการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และสรุพนุญช และโพธิ์ อินต๊ะชัย (2559) ได้กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติทางบัญชีแบบดั้งเดิมมุ่งเน้นตั้งแต่การเก็บบันทึกไปจนถึงการรายงาน ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ของมนุษย์อย่างเชี่ยวชาญและลงมือทำเองเกือบทั้งหมด อย่างไรก็ตามในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยเฉพาะหลังสถานการณ์โควิด-19 บทบาทของนักบัญชีได้เปลี่ยนแปลงไป สิ่งสำคัญนอกเหนือจากจรรยาบรรณวิชาชีพและความรู้ความสามารถ คือ ความจำเป็นในการมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ตลอดจนทักษะ ด้านภาษา เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี

สมใจ ลักษณะ (2552) อธิบายว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวประกอบด้วยหลายมิติหลัก ได้แก่ 1) ความถูกต้อง หมายถึง การดำเนินงานที่เป็นไปตามหลักวิชาชีพหรือมาตรฐานที่กำหนด ปราศจากข้อผิดพลาด และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ 2) ความครบถ้วน หมายถึง การดำเนินงานครอบคลุมทุกขั้นตอนหรือเนื้อหาที่จำเป็นตามภารกิจ 3) ความเชื่อถือได้ หมายถึง ผลงานที่ผู้ใช้สามารถไว้วางใจได้ทั้งในแง่ความสม่ำเสมอของข้อมูลและความรับผิดชอบ และ 4) ความทันต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อลดผลกระทบจากความล่าช้า ซึ่งมิติเหล่านี้สะท้อนถึงศักยภาพในการบริหารจัดการงานให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและเวลา และเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม นอกจากนี้ กรมบัญชีกลางได้กำหนดแนวทางประเมินผลด้านบัญชีใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความถูกต้อง หมายถึง มีการแสดงยอดคงเหลือและรายการเคลื่อนไหวของบัญชีแยกประเภทในงบทดลองถูกต้องตรงกับหลักฐานของบัญชี 2) ความโปร่งใส หมายถึง มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีต่อสาธารณะ เรื่องที่ประเมินได้แก่ การเปิดเผยงบทดลอง และการแสดงรายละเอียดประกอบรายการบัญชีที่สำคัญของงบทดลอง 3) ความรับผิดชอบ หมายถึง มีการจัดส่งรายงานและแก้ไข ข้อทักท้วงด้านบัญชี เพื่อจัดทำบัญชีและรายการการเงินได้อย่างครบถ้วนถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และ 4) ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง การรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี และผลการดำเนินงานจากการใช้ประโยชน์ จากรายงานการวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางดังกล่าวช่วยให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังสะท้อนถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานในการจัดทำและนำเสนอรายงานการเงิน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ (กรมบัญชีกลาง, 2567)

การทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นักบัญชีภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสนับสนุนการดำเนินนโยบายการคลังของรัฐให้มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามหลักการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีภาครัฐ คือ ความรู้ด้านบัญชีการเงิน การบัญชีภาครัฐ การบัญชี บริหาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์ทางการเงิน การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 นักบัญชีภาครัฐต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี อย่างนักบัญชีมืออาชีพในยุคดิจิทัล

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีครั้งนี้ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากร คือ ข้าราชการศาลยุติธรรมที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมจำนวน 1,033 คน (วารภรณ์ ใหญ่สีมา, 2566) ผู้ศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ 5 ผู้วิจัยได้ประมาณขนาดตัวอย่าง (sample size) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน จากนั้นจึงกำหนดข้อคำถามที่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา

2) นำข้อมูลที่รวบรวมมาออกแบบและพัฒนาแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูล รวมถึงขอคำแนะนำ

การปรับปรุงให้เครื่องมือมีความถูกต้อง (validity) และน่าเชื่อถือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด เพื่อให้แน่ใจว่าคำถามแต่ละข้อสามารถสื่อความหมายได้ตรงกับที่ต้องการและมีความเหมาะสม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่มากกว่า 0.7 เพื่อพิจารณาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามและความพร้อมในการใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง สำหรับแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ เมื่อคำนวณความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.972

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในการส่งแบบแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google forms และมีแบบสอบถามที่ตอบกลับมา จำนวน 291 ชุด คิดเป็นจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งสิ้นคิดเป็นร้อยละ 100 สอดคล้องกับ Aaker et al. (2001) ที่เสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องได้รับกลับคืนมาอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะเป็นที่ยอมรับได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (frequency distribution) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (average) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการแจกแจงหรืออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson correlation analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 88.30 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 64.90 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี 5-10 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมาตรฐานรายงานการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านหลักการและนโยบายการบัญชีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความสามารถในการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง

ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	ด้านความถูกต้อง				
	B	Std	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.206	0.183		6.586	0.000
1. ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี	0.157	0.067	0.159	2.341	0.020*
2. ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน	0.281	0.063	0.290	4.483	0.000**
3. ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	0.312	0.069	0.328	4.502	0.000**
R = 0.709, R ² = 0.502, Adjusted R ² = 0.497, SEE = 0.420, F = 96.461, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส

ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	ด้านความโปร่งใส				
	B	Std	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.715	0.212		8.086	0.000
1. ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี	0.094	0.078	0.094	1.214	0.226
2. ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน	0.304	0.073	0.308	4.182	0.000**
3. ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	0.243	0.08	0.251	3.020	0.003**
R = 0.597, R ² = 0.356, Adjusted R ² = 0.349, SEE = 0.488, F = 52.924, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส

สมมติฐานที่ 3 ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ

ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	ด้านความรับผิดชอบ				
	B	Std	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	2.195	0.231		9.483	0.000
1.ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี	0.173	0.085	0.170	2.036	0.043*
2.ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน	0.157	0.079	0.157	1.976	0.049*
3.ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	0.214	0.088	0.219	2.44	0.015*
R = 0.497, R ² = 0.247, Adjusted R ² = 0.239, SEE = 0.532, F= 31.313, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ มีผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ

ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	ด้านความมีประสิทธิภาพ				
	B	Std	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.752	0.196		8.956	0.000
1.ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี	0.189	0.072	0.202	2.631	0.009**
2.ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน	0.198	0.067	0.216	2.958	0.003**
3.ด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน	0.223	0.074	0.248	3.01	0.003**
R = 0.604, R ² = 0.365, Adjusted R ² = 0.359, SEE = 0.449, F= 55.032, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง มีผลการวิเคราะห์ ดังแสดงผลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง

ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล	ด้านความถูกต้อง				
	B	Std	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.073	0.188		5.712	0.000
1. ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.084	0.062	0.088	1.357	0.176
2. ความสามารถในการสื่อสาร	0.342	0.071	0.338	4.789	0.000**
3. การแก้ปัญหา	0.089	0.072	0.086	1.242	0.215
4. การคิดวิเคราะห์	0.272	0.072	0.282	3.764	0.000**
R = 0.721, R ² = 0.520, Adjusted R ² = 0.514, SEE = 0.413, F=77.609, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี และด้านการแก้ปัญหา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง

สมมติฐานที่ 6 ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส มีผลการวิเคราะห์ ดังแสดงผลในตารางที่ 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส

ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล	ด้านความโปร่งใส				
	B	Std	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.523	0.214		7.121	0.000
1. ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.188	0.071	0.193	2.659	0.008*
2. ความสามารถในการสื่อสาร	0.332	0.081	0.322	4.086	0.000**
3. การแก้ปัญหา	-0.032	0.082	-0.03	-0.387	0.699
4. การคิดวิเคราะห์	0.204	0.082	0.208	2.479	0.014*
R = 0.634, R ² = 0.402, Adjusted R ² = 0.393, SEE = 0.471, F= 48.001 Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ความเป็นมืออาชีพนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านการแก้ปัญหา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความโปร่งใส

สมมติฐานที่ 7 ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ มีผลการวิเคราะห์ ดังแสดงผลในตารางที่ 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ

ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล	ด้านความรับผิดชอบ				
	B	Std	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.984	0.229		8.673	0.000
1. ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.217	0.076	0.22	2.862	0.005*
2. ความสามารถในการสื่อสาร	0.445	0.087	0.429	5.125	0.000**
3. การแก้ปัญหา	-0.152	0.087	-0.143	-1.744	0.082
4. การคิดวิเคราะห์	0.082	0.088	0.082	0.928	0.354
R = 0.572, R ² = 0.327, Adjusted R ² = 0.317, SEE = 0.504, F= 34.715, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ด้านการแก้ปัญหาและด้านการคิดวิเคราะห์ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ

สมมติฐานที่ 8 ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ ดังแสดงผลในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ

ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล	ด้านความมีประสิทธิภาพ				
	B	Std	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.509	0.196		7.711	0.000
1. ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.154	0.065	0.170	2.377	0.018*
2. ความสามารถในการสื่อสาร	0.222	0.074	0.232	2.986	0.003**
3. การแก้ปัญหา	0.073	0.075	0.075	0.979	0.328
4. การคิดวิเคราะห์	0.223	0.075	0.244	2.961	0.003**
R = 0.647, R ² = 0.419, Adjusted R ² = 0.411, SEE = 0.431, F= 51.618, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 8 พบว่า ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านการแก้ปัญหาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1-4 พบว่า ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านมาตรฐานรายงานการเงิน และด้านโครงสร้างบัญชีมาตรฐาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีในด้านความถูกต้อง ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลรัตน์ เพ็ชรหิิง (2564) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการตรวจสอบภายในภาครัฐที่มีผลต่อคุณภาพการประเมินการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐของสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีในด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านทัศนคติในวิชาชีพบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อคุณภาพการประเมินการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐด้านความถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิมา มากแบน (2565) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะบัญชี ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของสำนักงานศาลยุติธรรมด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธินันท์ ทองเที่ยง และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2567) ที่ศึกษาคุณลักษณะและทักษะนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย พบว่า ทักษะนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความทันต่อเวลา ด้านความถูกต้องครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรองศ์ ดิสโร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2566) ที่ศึกษาทักษะวิชาชีพบัญชีและมาตรฐานการปฏิบัติงานบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ทักษะวิชาชีพบัญชีด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีผลเชิงบวกต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐด้านความโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ด้านหลักการและนโยบายการบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ในด้านความโปร่งใส ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีกฎหมายที่ชัดเจนภายใต้กรอบกฎหมาย ข้อบังคับ อาจทำให้ความโปร่งใสไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ด้านหลักการและนโยบายการบัญชีเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่มีอยู่ หรือปัจจัยในด้านอื่น ๆ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 - 8 พบว่า ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล ด้านความสามารถในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิดา เนตรพรมราช และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2567) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และการบริหารงานด้านการเงินและบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐของกรมควบคุมโรค พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีด้านความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐของกรมควบคุมโรคด้านความถูกต้อง นอกจากนี้ ยังพบว่า ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี

ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระภา ยะโส และคณะ (2567) ที่ศึกษาผลกระทบของสมรรถนะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพของรายงานทางบัญชีภาครัฐ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า สมรรถนะนักบัญชียุคดิจิทัล ด้านความสามารถในการปรับตัว มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพของรายงานทางบัญชีภาครัฐโดยรวม ประกอบด้วยด้านความถูกต้อง ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ครองมี และคณะ (2563) ที่ศึกษาผลกระทบของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบริการด้านบัญชี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทักษะของนักบัญชียุคดิจิทัลด้านทักษะด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทักษะด้านการปรับตัว มีผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชี และพบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านความถูกต้อง ด้านความโปร่งใส และด้านความมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธพงษ์ ขาวสำอาจ และพรณทิพย์ อย่างกลั่น (2565) ที่ศึกษาสมรรถนะและทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสำนักงานการเงินกองทัพบก พบว่า สมรรถนะของด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางการบัญชี ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสำนักงานการเงินของกองทัพบกด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ ขณะที่ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีในด้านความถูกต้อง และด้านการแก้ปัญหาไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ในด้านความถูกต้อง ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ อาจแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมมีการใช้งานระบบเทคโนโลยีที่มีมาตรฐาน ตลอดจนมีการฝึกอบรมบุคลากรและหน่วยงานได้สนับสนุนด้านเทคโนโลยีอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง และแสดงให้เห็นว่างานบัญชีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมมีขั้นตอนและแนวปฏิบัติที่วางไว้อย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานบัญชีและมีแนวทางการแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นแล้ว หรือในการปฏิบัติงานบัญชีอาจไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

องค์ความรู้ใหม่

สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากหน่วยงานภาครัฐอื่น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีมีความแตกต่างกัน ไม่ได้ขึ้นกับความรู้ทักษะทางวิชาชีพเพียงอย่างเดียว แต่ต้องผสมผสานกับทักษะใหม่ ๆ เช่น การสื่อสาร การปรับตัวด้านเทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นสมรรถนะใหม่ที่จะจำเป็นสำหรับนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพงานและส่งเสริมประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรและปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของหน่วยงานและความท้าทายในยุคดิจิทัล เพื่อให้การดำเนินงานด้านบัญชีภาครัฐบรรลุเป้าหมายในด้านความถูกต้อง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความมีประสิทธิภาพ จึงถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานบัญชีภาครัฐไทยให้สอดคล้องกับเป้าหมายการบริหารจัดการภาครัฐในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

นักบัญชีภาครัฐมีความชำนาญด้านเทคนิค แต่ยังขาดความเข้าใจเชิงหลักการและนโยบายการบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงควรพัฒนาแนวทางการฝึกอบรมให้เน้นความเข้าใจพื้นฐานกับทักษะปฏิบัติงานในด้านทักษะการสื่อสาร

การใช้เทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ ให้สอดคล้องกับบริบทของงานบัญชีภาครัฐที่มีกรอบและมาตรฐานชัดเจน เพื่อตอบโจทย์การทำงานในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การขยายขอบเขตการศึกษา ควรขยายการศึกษาไปยังหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย และเพิ่มความสามารถในการนำผลไปใช้ได้กว้างขึ้น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักบัญชีภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อดูความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกัน

2.2 การปรับปรุงระเบียบวิธีวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) โดยรวมการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณเข้าด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นดำเนินการวิจัยแบบติดตามยาว (longitudinal study) เพื่อศึกษา การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา

2.3 การศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม โดยศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เช่น ปัจจัย ด้านองค์กร แรงจูงใจ หรือภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการแก้ปัญหาให้ลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากพบว่ามีความสัมพันธ์ในงานวิจัยนี้

2.4 การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ โดยศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือเทคโนโลยีบล็อกเชน (blockchain) ต่อการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐโดยศึกษาความพร้อม และความต้องการในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักบัญชีภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. (2567). แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.

กองบัญชีภาครัฐ กรมบัญชีกลาง.

กระทรวงการคลัง. (2562). หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติผู้ทำบัญชีของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562. กรมบัญชีกลาง. สืบค้น 1 มีนาคม 2568 จาก

https://saraban-law.cgd.go.th/easinetimage/inetdoc?id=show_CGD.A.23192_1_BCS_1_pdf.

จิตติมา ขำคำ, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2562). ความรู้ความสามารถของนักบัญชีและความเข้าใจ ในมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพงานบัญชีของสำนักงานอัยการสูงสุด. *วารสารนักบริหาร*, 39(2), 52-65.

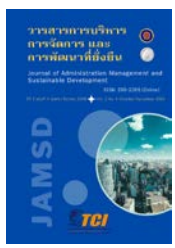
จีระภา ยะโส, สลักจิต นิลผาย และอัครวิทย์ รอบคอบ. (2567). ผลกระทบของสมรรถนะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพ ของรายงานทางบัญชีภาครัฐ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 6(4), 60-71.

ชนากานต์ ชีระเวชพลกุล. (2567). นโยบายประธานศาลฎีกา ปี 2567-2568. สืบค้น 1 มีนาคม 2568 จาก https://supremecourt.or.th/storage/president_hists/policy-no50-นโยบายประธานศาลฎีกา%202567%20-%202568.pdf.

ชุดิมา มากแบน. (2565). ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของสำนักงาน ศาลยุติธรรม. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นวลศิริ วิริเมธาวีวัฒน์. (2564). ทักษะที่สำคัญสำหรับนักบัญชียุค Data Driven. สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. สืบค้น 30 มีนาคม 2568 จาก <https://www.prosofterp.com/en/Article/Detail/168897>.

- พรธิดา เนตรพรมราช และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2567). คุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน และบัญชี และการบริหารงานด้านการเงินและบัญชี ที่มีผลต่อคุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ กรมควบคุมโรค. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 7(2), 355-370.
- พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (2561, 19 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก. หน้า 1-23.
- ยุทธพงษ์ ขาวสำอางค์ และพรณทิพย์ อย่างกลิ่น. (2566). สมรรถนะและทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสำนักงานการเงินของกองทัพบก. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(4), 170-179.
- วรารณ ใหญ่สีมา. (2566). ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีสังกัดศาลยุติธรรม. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- วสันต์ ครอบมี, ปุณยวีร์ ยั่งดี และพุดิสสรค์ เกตุมรรค. (2563). ผลกระทบของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบริการด้านบัญชี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2(1), 67-86.
- วิไลรัตน์ เพ็ชรหึง. (2564). สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี และการตรวจสอบภายในภาคราชการที่มีผลต่อคุณภาพการประเมินการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศิริวรรณ พลแก้ว. (2566). ผลกระทบด้านบัญชีภาครัฐที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำรายงานการเงินของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(1), 217-231.
- สมใจ ลักษณะ. (2552). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุทธินันท์ ทองเที่ยง และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2567). คุณลักษณะและทักษะนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(3), 1010-1023.
- สรันษ ขุณวุฒิ และไพฑูรย์ อินตะขัน (2559) การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 9(1), 167-177.
- สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. (2564). *มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรม*. สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม. (2567). *การจัดทำรายงานการเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (บัญชีในระบบ New GFMS Thai)*. ส่วนการบัญชี สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม. (2568). *แจ้งผลสอบทานรายละเอียดประกอบงบการเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. ส่วนการบัญชี สำนักการคลัง สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อรอนงค์ ดิสโร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2566). ทักษะวิชาชีพบัญชีและมาตรฐานการปฏิบัติงานบัญชีมีอิทธิพลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *Journal of Modern Learning Development*, 8(9), 251-264.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing research* (7th ed). John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

การจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านย็อลาเป

ตำบลสุวารี อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

Community-based flood management: A case study of Yuelapae Village,
Suwaree Subdistrict, Rueso District, Narathiwat Province

นาซีเร๊ะ มะตูเ๊ะ¹, จัสมินทร์ สนิ², นอร์อาติระห์ สาและ³, ซัลวา จูมะ⁴, พรทิพย์ มานพคำ⁵, พชนี ตูเล๊ะ^{6*}
Naseeroh Maduereh¹, Jasmin Sani², Noartirah Saleah³, Salwa Chuma⁴, Phornthip Manopkham⁵, Patchanee Tuleh^{6*}

^{1,2,3,4,5,6}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

^{1,2,3,4,5,6}Bachelor of Public Administration Program in Public Administration, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author's e-mail: patchaneetuleh@gmail.com^{6*}

Received: July 28, 2025

Revised: July 22, 2025

Accepted: July 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านย็อลาเป ตำบลสุวารี อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส 2. ศึกษาแนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านย็อลาเป ตำบลสุวารี อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน 25 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบก้อนหิมะ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า อุทกภัยในชุมชนเกิดจากทั้งปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง และปัจจัยจากมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและสิ่งปลูกสร้างที่ขวางทางน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรุนแรงของอุทกภัยเพิ่มขึ้น โดยความเสียหายครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิ โรคระบาด บ้านเรือนได้รับความเสียหาย การคมนาคมถูกตัดขาด และผลผลิตทางเกษตรเสียหายอย่างหนัก ในด้านแนวทางการจัดการ พบว่า ชุมชนและหน่วยงานมีการดำเนินการทั้งในระยะก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัยพิบัติ เช่น การเตรียมอุปกรณ์และกำลังคน การเฝ้าระวังสถานการณ์ และการฟื้นฟูหลังน้ำลด ขณะเดียวกันประชาชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือตนเองและร่วมมือกันภายในชุมชน โดยอาศัยเครือข่ายท้องถิ่นและการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จาก

การวิจัย คือ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในการจัดการอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในภาวะที่ขาดการสนับสนุนจากภายนอก และการจัดการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยลดความเสี่ยงและฟื้นฟูชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการอุทกภัย, ชุมชนเป็นฐาน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research aimed to 1. study the problems and impacts of floods on the community, with a case study of Yue La Pae Village, Suwari Subdistrict, Ruesoh District, Narathiwat Province, and 2. examine flood management approaches through community participation in Yue La Pae Village, Suwari Subdistrict, Ruesoh District, Narathiwat Province. The study employed qualitative research methods. The sample group of 30 consisted of 5 government representatives selected by purposive sampling and in-depth interviews for data collection, and 25 flood-affected people selected by snowball sampling and semi-structured interviews for data collection. The researcher chose content analysis in qualitative data analysis. The study found that floods in the community resulted from both natural factors such as heavy rainfall, flash floods, and riverbank overflow, as well as human factors including deforestation and structures obstructing waterways, which intensified flood severity. The damage encompassed health, infrastructure, economic, and quality of life aspects, including disease outbreaks, damaged homes, disrupted transportation, and severe agricultural crop losses. Regarding management approaches, the community and agencies implemented measures during pre-disaster, during-disaster, and post-disaster phases, such as preparing equipment and personnel, monitoring situations, and conducting recovery after floodwaters receded. Meanwhile, residents played crucial roles in self-help and cooperation within the community, relying on local networks and utilizing local resources. The new knowledge gained from this research is that communities can effectively manage floods through self-reliance, even when lacking external support, and that participatory management helps reduce risks and enables sustainable community recovery.

Keywords: flood management, community-based approach, community participation

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยประสบปัญหาอุทกภัยอย่างรุนแรงในช่วงปลายเดือนสิงหาคมถึงต้นเดือนกันยายน พ.ศ. 2567 ซึ่งส่งผลกระทบต่อในวงกว้างครอบคลุมหลายจังหวัด ทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ โดยขอบเขตของผลกระทบขยายจากระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับจังหวัด ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ความรุนแรงของผลกระทบมีความแตกต่างกันไปตามภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่ โดยบางจังหวัดได้รับความเสียหายอย่างหนัก ขณะที่บางพื้นที่เริ่มเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู ทั้งนี้ การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจชี้ให้เห็นว่า ภาคการเกษตรได้รับความเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของโครงสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่เสี่ยงภัย (วีรวัฒน์ พิลากุล, 2567)

ลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ โดยจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะหลัก ได้แก่ น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน ซึ่งมักเกิดขึ้นในพื้นที่ราบลุ่มใกล้เชิงเขา จากฝนที่ตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้น้ำจากพื้นที่สูง ไหลลงมาอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างรุนแรง และน้ำท่วมหรือน้ำท่วมขัง ซึ่งเกิดจาก ปริมาณน้ำสะสมที่ระบายไม่ทัน ทั้งจากฝนตกหนักที่ไหลบ่าลงสู่แม่น้ำหรือลำน้ำหลัก จนทำให้เกิดภาวะน้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่ อยู่อาศัย การเกษตร ถนน และสะพาน โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีปัญหาระบบระบายน้ำไม่เพียงพอ หรือมีสิ่งก่อสร้างกีดขวาง การไหลของน้ำ รวมถึงผลกระทบจากน้ำทะเลหนุนในพื้นที่ใกล้ชายฝั่ง ซึ่งระดับความรุนแรงของอุทกภัยจะขึ้นอยู่กับระยะเวลา และระดับความสูงของน้ำที่ท่วมขัง (อารีรัตน์ เรือนทอง, 2566) ในปีเดียวกัน จังหวัดนราธิวาสได้รับผลกระทบจากอุทกภัย อย่างหนัก โดยอำเภอหรือเสาะ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตอนในของจังหวัด เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ประสบภัยโดยตรง หมู่บ้านยือลาแป ตำบลสุวารี เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ตั้งอยู่เชิงภูเขา (เทือกเขายือลาแป) มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับกับภูเขาสูง ทำให้เสี่ยง ต่อการเกิดน้ำท่วมซ้ำซากในช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะเมื่อมีฝนตกหนักต่อเนื่องจากอิทธิพลของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ แม่น้ำสำคัญในพื้นที่ เช่น แม่น้ำโก-ลก มีระดับน้ำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเอ่อล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่ราบลุ่ม ระบบระบายน้ำที่มีอยู่ ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ทำให้น้ำขังเป็นเวลานาน ยิ่งไปกว่านั้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับโลกยังส่งผลให้ เกิดอุทกภัยบ่อยครั้งขึ้นและรุนแรงมากขึ้น (BBC News ไทย, 2566)

จากสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาปัญหาอุทกภัยในเชิงลึก โดยเฉพาะในระดับชุมชน เพื่อหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชน เป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยือลาแป ตำบลสุวารี อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อชุมชน และหาแนวทางการจัดการอุทกภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเชิงนโยบาย และแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านยือลาแป ตำบลสุวารี อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่บ้านยือลาแป ตำบลสุวารี อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

อุทกภัยเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากการสะสมของน้ำในปริมาณมากในพื้นที่หนึ่ง จนเกินขีดความสามารถ ในการระบาย ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม โดยลักษณะของอุทกภัยสามารถจำแนกได้ หลายหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ กรมอุตุนิยมวิทยา (ม.ป.ป.) ได้อธิบายถึง ลักษณะของอุทกภัยไว้ว่า หนึ่งในประเภทที่พบได้บ่อย คือ น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ ที่มีฝนตกหนัก โดยเฉพาะบริเวณที่มีความลาดชันสูง เช่น เชิงเขา หรือที่ราบระหว่างหุบเขา ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ น้ำท่วม หรือน้ำท่วมขัง ซึ่งเกิดจากการที่ฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนน้ำระบายไม่ทัน โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีระบบระบายน้ำไม่ดี หรือมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ อีกทั้งยังอาจได้รับผลกระทบจากน้ำทะเลหนุนสูงในพื้นที่ใกล้ชายฝั่งทะเล นอกจากนี้ ยังมีกรณี น้ำล้นตลิ่งที่มักพบในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นผลจากปริมาณน้ำฝนที่มากเกินไปจนแม่น้ำจะรับไว้ได้ ทำให้น้ำล้นเข้าท่วมพื้นที่ เกษตรกรรมและชุมชนใกล้เคียง

สำหรับสาเหตุของอุทกภัยนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครพนม (2566) ได้ระบุว่า ฝนตกหนักจากอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อน หรือความกดอากาศต่ำที่พัดผ่าน ทำให้ฝนตกต่อเนื่องเป็นบริเวณกว้าง ส่งผลให้ดินและลำน้ำธรรมชาติไม่สามารถรองรับน้ำจำนวนมากได้ทัน นอกจากนี้ หากฝนตกบริเวณเขาย่างทำให้มีปริมาณน้ำสะสมมาก และไหลลงสู่ที่ราบอย่างรวดเร็ว อีกทั้งน้ำทะเลหนุนสูงก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำเพิ่มขึ้น จนเกิดสภาพน้ำล้นและท่วมพื้นที่ริมฝั่งได้ สำหรับสาเหตุที่เกิดจากมนุษย์นั้น ส่วนใหญ่มาจากการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งส่งผลให้ดินไม่สามารถดูดซับน้ำได้ เมื่อฝนตกหนัก น้ำจึงไหลหลากลงสู่พื้นที่ต่ำได้อย่างรวดเร็วและรุนแรง

ผลกระทบของอุทกภัยนั้นมีความรุนแรงหลากหลายด้าน ซึ่งธราธิป ระวังสุข (2557) ชี้ให้เห็นว่า น้ำท่วมอาคาร บ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่ไม่แข็งแรง อาจถูกกระแสน้ำพัดพังทลายลงได้ อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของคนและสัตว์จากการจมน้ำ สำหรับด้านคมนาคม อุทกภัยอาจทำให้เส้นทางขาดสะดุด ถนนหรือสะพานพังเสียหาย ส่งผลต่อการขนส่งสินค้าและความสะดวกในการเดินทาง ระบบสาธารณูปโภคก็ได้รับผลกระทบไม่น้อย เช่น ไฟฟ้าดับหรือสัญญาณโทรศัพท์ขัดข้อง ด้านเกษตรกรรม พืชผลที่กำลังเติบโตในพื้นที่ต่ำ อาจถูกน้ำท่วมตายได้ เช่นเดียวกับสัตว์เลี้ยงและผลผลิตทางการเกษตรที่เตรียมไว้เพื่อบริโภคหรือจำหน่าย นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบทางอ้อม เช่น การแพร่ระบาดของโรค สุขภาพจิตที่ถดถอย และความไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

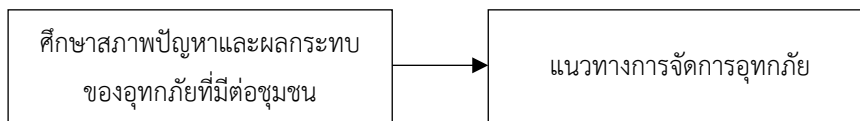
สร้อยสุตา เกสรทอง (2567) ได้เสนอแนวทางในการจัดการกับภัยพิบัติด้านอุทกภัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ ระยะระหว่างเกิดภัยพิบัติ และระยะหลังเกิดภัยพิบัติ ในระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ คือ การเตรียมความพร้อมทั้งในระดับหน่วยงานและประชาชน โดยเน้นการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบเตือนภัยที่รวดเร็ว และการวางแผนการระบายน้ำจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่งอย่างเป็นระบบ ในระยะที่เกิดภัยพิบัติ หากมีการวางแผนรับมืออย่างดี ทุกหน่วยงานจะสามารถดำเนินงานตามบทบาทของตนได้ทันที ขณะที่ประชาชนก็สามารถดูแลตนเองในช่วงเวลาเริ่มต้นได้โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภายนอกตลอดเวลา ส่วนระยะหลังเกิดภัยพิบัติ คือ ช่วงของการฟื้นฟูเยียวยาทั้งในแง่ของที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม และสุขภาพกายใจของผู้ประสบภัย ที่สำคัญคือ การทบทวนบทเรียนจากภัยที่เกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

นอกจากการจัดการโดยภาครัฐแล้ว แนวคิดการจัดการภัยพิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่มีความสำคัญ เพ็ญประภา ภัทรานุกรม และคณะ (2558) ได้นำเสนอแนวคิดนี้ โดยให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ประชาชนควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ตนเองเผชิญ รวมถึงแนวทางปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการเรียนการสอน หรือสื่อมวลชนจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังควรลดปัจจัยเสี่ยง เช่น การย้ายที่อยู่อาศัยจากพื้นที่เสี่ยงภัย และการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้ทนต่อภัยพิบัติ อีกทั้งควรมีการเตรียมพร้อมและฝึกซ้อมรับมือภัยในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปแล้ว อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การรับมือกับอุทกภัยจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยการวางแผน การเตรียมความพร้อม และการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ ควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูล ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งคำถามในการสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่บ้านยี่ลาแป และ 2) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มาเสริมประเด็นการศึกษาเพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์ในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนจากภาครัฐ และผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากภาครัฐ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ 1 คน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (snowball sampling) ด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงลูกโซ่ (chain-referral) แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น คัดเลือกจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จำนวน 25 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับตัวแทนประชาชนหมู่บ้านยี่ลาแป ตำบลสุวารี อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยคำถามประกอบการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) การจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่ลาแป ตำบลสุวารี อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และ 3) ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบคลุมด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสอดคล้องด้านเนื้อหาให้มากยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการศึกษาข้อมูลรายละเอียดเป็นรายบุคคล และผู้วิจัยมีการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด ซึ่งประเด็นคำถามจะครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของวิจัยทั้งหมด ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เวลาประมาณครั้งละ 45 นาที และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใช้เวลาประมาณครั้งละ 20 นาที และบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป เพื่อให้ได้ข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเริ่มต้นจากการแยกประเด็นและเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้ตั้งไว้ จากนั้นเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากผู้สัมภาษณ์เพื่อหาความเหมือนหรือแตกต่าง ก่อนนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์ เพื่อหาความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน เมื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน

เพื่อสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาการอุทกภัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่ลาแป ตำบลสุวารี จังหวัดนราธิวาส

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่ลาแป ตำบลสุวารี อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่ลาแป

1.1 ด้านสภาพปัญหาการเกิดอุทกภัย จากการสัมภาษณ์หน่วยงาน พบว่า อุทกภัยเกิดจากทั้งปัจจัยทางธรรมชาติ และการกระทำของมนุษย์ โดยปัจจัยทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ สภาพอากาศแปรปรวน ฝนตกหนักต่อเนื่อง ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำล้นตลิ่ง ส่วนปัจจัยจากมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าทำให้ไม่มีสิ่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ และการก่อสร้างขวางทางน้ำ ส่งผลให้น้ำท่วมขยายวงกว้างขึ้น ความรุนแรงของอุทกภัยแบ่งเป็นน้ำท่วมฉับพลันที่สร้างความเสียหายรุนแรง น้ำล้นตลิ่งที่แม้มีการระบายน้ำแต่ยังเกิดผลกระทบ และน้ำท่วมขังที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ ในมุมมองของหน่วยงานที่สัมภาษณ์ พบว่า การกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะการตัดไม้ทำลายป่า เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ธรรมชาติแปรปรวน ขณะที่ A1 (นามสมมุติ) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยทางธรรมชาติส่งผลมากกว่า เพราะเป็นกระบวนการที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ เช่น สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงกะทันหัน ทำให้เกิดฝนตกหนักโดยไม่มีสัญญาณเตือน ส่งผลให้การรับมือทำได้ยากและเกิดความเสียหายรุนแรงต่อบ้านเรือน และโครงสร้างพื้นฐาน และจากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่า สภาพปัญหาของอุทกภัยสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยทางธรรมชาติ และการกระทำของมนุษย์ โดยปัจจัยทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ฝนตกหนักต่อเนื่อง น้ำป่าไหลหลาก และน้ำล้นตลิ่ง เช่น A1 (นามสมมุติ) ให้ข้อมูลว่าพื้นที่หมู่บ้านยี่ลาแปตั้งอยู่บริเวณภูเขา ทำให้น้ำป่าไหลลงมาอย่างรวดเร็วพัดเอาดินโคลนลงมาด้วย ขณะที่ A2 (นามสมมุติ) ระบุว่า ฝนที่ตกหนักเป็นเวลานานทำให้น้ำในลำคลองล้นตลิ่งเข้าท่วมหมู่บ้าน ด้านการกระทำของมนุษย์ พบว่า การตัดไม้ทำลายป่าและการสร้างสิ่งปลูกสร้างขวางทางน้ำเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดน้ำท่วมหนักขึ้น เช่น A3 (นามสมมุติ) ให้ข้อมูลว่าสิ่งปลูกสร้างที่ขวางทางน้ำทำให้น้ำไม่สามารถระบายได้ดีจึงเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ที่ปกติอาจไม่เคยได้รับผลกระทบ ความรุนแรงของอุทกภัยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทำให้เกิดโรคระบาดจากน้ำท่วม พื้นที่เกษตรเสียหายหนัก ถนนถูกทำลาย และโคลนไหลเข้าท่วมบ้านเรือน สำหรับมุมมองเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่ออุทกภัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยบางส่วนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ขณะที่ A4 (นามสมมุติ) ให้ข้อมูลว่า การกระทำของมนุษย์มีผลมากกว่า เพราะการทำลายสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ทำให้ความรุนแรงของอุทกภัยเพิ่มขึ้น

1.2 ด้านผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัย จากการสัมภาษณ์หน่วยงาน พบว่า อุทกภัยส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านสุขภาพที่ก่อให้เกิดโรคระบาด เช่น ไข้หวัด โรคมือ เท้า ปาก ไข้เลือดออก และอหิวาตกโรค อีกทั้งยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย เนื่องจากความเครียดจากความเสียหายของบ้านเรือน ซึ่งต้องได้รับการซ่อมแซม เพื่อฟื้นฟูความเป็นอยู่ นอกจากนี้ ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าและน้ำประปา ไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติ ด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เสี่ยงได้รับความเสียหายจากถนนขาด สะพานพัง และผนังกันน้ำพังทลาย ทำให้การคมนาคมและการจัดการน้ำเป็นไปอย่างยากลำบาก ขณะที่ด้านเศรษฐกิจ หมู่บ้านยี่ลาแป ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกทุเรียน ลองกอง และสวนยาง ได้รับผลกระทบอย่างหนัก เนื่องจากน้ำท่วมทำให้พื้นที่การเกษตรเสียหาย ส่งผลต่อรายได้หลักของเกษตรกร และเศรษฐกิจของชุมชนโดยรวม จากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่า อุทกภัยส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างรุนแรง โดยทำให้น้ำประปาสกปรกจนไม่สามารถใช้ได้ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถทำงานหรือดำเนินชีวิตตามปกติ บางคนต้องพึ่งพาสิ่งของที่มีอยู่ในบ้านเพื่อการดำรงชีพ และต้องเดินลุยน้ำเพื่อทำธุระที่จำเป็น ขณะที่

บางคนยังสามารถทำงานได้ นอกจากนี้ อุทกภัยยังส่งผลกระทบต่ออาคารบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐาน บ้านบางหลังได้รับความเสียหาย เช่น หลังคาปลิว เครื่องใช้ไฟฟ้า ตู้เสื้อผ้า และที่นอนเสียหาย อีกทั้งถนนและสะพานในพื้นที่ถูกน้ำท่วมทำให้การเดินทางเป็นไปอย่างยากลำบากและอันตราย ด้านผลกระทบต่อเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ประชาชนหลายคนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติและต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด ในขณะที่ภาคการเกษตรได้รับความเสียหายอย่างหนัก เกษตรกรขาดรายได้ในช่วงน้ำท่วม ส่งผลให้การดำรงชีวิตและการฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นไปอย่างยากลำบาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการศึกษาความร่วมมือของชุมชน หมู่บ้านยี่อแลแป ด้านการจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน จากการสัมภาษณ์หน่วยงาน พบว่า การจัดการอุทกภัยของหน่วยงานแบ่งออกเป็นสามช่วงหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย โดยหน่วยงานได้เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เรือ เสื้อชูชีพ เชือก และเสื้อกันฝน พร้อมทั้งจัดเตรียมกำลังคนจากอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) จำนวน 50 คน ควบคู่กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มทักษะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย เมื่อเกิดอุทกภัย หน่วยงานมีการจัดแบ่งหน้าที่ของชุดปฏิบัติการอย่างชัดเจนและเฝ้าระวังสถานการณ์ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้สามารถตอบสนองกรณีฉุกเฉินได้อย่างทันทั่วถึง และหลังจากอุทกภัยผ่านพ้นไป องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยแจกถุงยังชีพแก่ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ และเปิดให้ประชาชนที่บ้านเรือนได้รับความเสียหายติดต่อขอรับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากหน่วยงาน อีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ผ่านการสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ประชาชน พร้อมกระตุ้นการมีส่วนร่วมผ่านอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) ในการปลูกต้นไม้ทดแทนเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แนวทางป้องกันภัยพิบัติ รวมถึงการจัดกลุ่มภายในชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน ขณะเดียวกันชุมชนยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชน โดยการฝึกอบรมร่วมกับภาครัฐ ทำให้ประชาชนเข้าใจในการรับมือภัยพิบัติสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ลดการพึ่งพาหน่วยงานภายนอก และในด้านแนวทางการพัฒนาเพื่อรับมืออุทกภัย ชุมชนได้มีมติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ห้ามตัดไม้ทำลายป่า และส่งเสริมการปลูกต้นไม้ทดแทน เพื่อช่วยลดผลกระทบจากอุทกภัยในระยะยาว และจากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่า การจัดการอุทกภัยประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมทั้งก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภัย โดยก่อนเกิดอุทกภัย ประชาชนบางส่วนเตรียมตัวยกสิ่งของขึ้นที่สูงและชุดระบายน้ำเพื่อให้ น้ำไหลผ่านได้สะดวก แต่บางคนไม่สามารถเตรียมตัวได้ทัน เนื่องจากขาดข้อมูลล่วงหน้าและการเตรียมการที่ไม่เพียงพอ ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดประสิทธิภาพในการจัดการสถานการณ์ เมื่อเกิดอุทกภัย หน่วยงานเข้าช่วยเหลือประชาชนโดยอพยพผู้ประสบภัยออกจากพื้นที่เสี่ยง ขณะที่ประชาชนเฝ้าระวังน้ำ ชุดระบายน้ำเพิ่มเติม และเคลื่อนย้ายผู้ป่วยออกจากพื้นที่ หลังน้ำลด หน่วยงานแจกถุงยังชีพและรับแจ้งความเสียหาย เพื่อซ่อมแซมบ้านเรือน ขณะที่ประชาชนเริ่มทำความสะอาดและซ่อมแซมข้าวของเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้พบว่า ชุมชนตระหนักรู้และเตรียมพร้อมจัดการอุทกภัยด้วยตนเองเนื่องจากขาดหน่วยงานให้ความรู้ โดย B1 (นามสมมุติ) ระบุว่า ประชาชนต้องช่วยเหลือกันเองในช่วงที่หน่วยงานภายนอกยังไม่สามารถเข้ามาช่วยเหลือได้ ขณะที่องค์กรในพื้นที่มีการเตรียมพร้อม โดยชุดระบายน้ำและสร้างผนังกั้นน้ำในพื้นที่เสี่ยง เมื่อเกิดอุทกภัย ประชาชนร่วมมือกันยกสิ่งของขึ้นที่สูง ชุดคุ้ยคลองเพื่อระบายน้ำ ใช้กระสอบทรายกั้นน้ำ และช่วยกันติดตามสถานการณ์เพื่อบรรเทาผลกระทบ B2 (นามสมมุติ) กล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงาน เพื่อแก้ปัญหา ขณะที่ B3 (นามสมมุติ) มองว่าการป้องกันอุทกภัยเป็นเรื่องยาก เนื่องจากน้ำป่าไหลหลากเป็นภัยธรรมชาติที่ควบคุมไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนเห็นว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การไม่ตัดไม้ทำลายป่า เป็นแนวทางที่ช่วยลดความเสี่ยงจากอุทกภัยในระยะยาว

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยการจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาหมู่บ้านยี่လာแป ตำบลสุวารี อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อชุมชน หมู่บ้านยี่လာแป จากผลการศึกษาพบว่า อุทกภัยในพื้นที่เกิดจากปัจจัยสองกลุ่มหลัก คือ ปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ สำหรับปัจจัยทางธรรมชาติ ได้แก่ ฝนตกหนักต่อเนื่อง น้ำป่าไหลหลาก และระดับน้ำในลำคลองล้นตลิ่ง เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดน้ำท่วมซ้ำซากในหมู่บ้าน โดยเฉพาะเมื่อหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ภูเขา ทำให้น้ำไหลลงอย่างรวดเร็วพัดพาโคลนและตะกอนเข้าสู่ชุมชน คล้ายคลึงกับข้อมูลการศึกษาในประเทศไทยที่แสดงให้เห็นว่า น้ำท่วมเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเติบโตของประชากรอาจส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและน้ำท่วม และคล้ายคลึงกับพื้นที่ชนบทในรัฐฮิซาร์ ประเทศอินเดีย ที่มีความถี่ของน้ำท่วมสูงจากการเอ่อล้นของแม่น้ำหลัก (Kumar et al., 2015) ขณะที่ปัจจัยจากมนุษย์ ได้แก่ การตัดไม้ทำลายป่า การถมดิน และการสร้างสิ่งปลูกสร้างขวางทางน้ำในพื้นที่น้ำหลากเดิม เป็นปัจจัยที่ทำให้ น้ำท่วมขยายวงกว้างและมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในประเทศอิหร่าน ที่นิยามน้ำท่วมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ว่าเป็น “น้ำท่วมยุคมนุษย์” ที่เกิดจากการจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและการวางผังเมืองผิดพลาด (Alborzi et al., 2018) และสอดคล้องกับการศึกษาในบริบทประเทศไทยที่ตรวจสอบความท้าทายในการบูรณาการการลดความเสี่ยงน้ำท่วมเข้าสู่การวางผังเมืองในกรุงเทพฯ และสิงห์บุรี นอกจากนี้ การจัดการน้ำท่วมในระดับชุมชนในประเทศไทย ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชุมชนที่เสี่ยงต่อน้ำท่วม และการจัดการน้ำท่วมในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ที่ต้องประเมินความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของน้ำท่วมและการจัดการน้ำท่วมที่ส่งผลกระทบกับการเก็บกักน้ำใต้ดินในพื้นที่ผลิตข้าวหลักของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม แม้ประชาชนจะเห็นพ้องกับหน่วยงานถึงบทบาทของมนุษย์ต่อการเพิ่มความรุนแรงของน้ำท่วม แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ชี้ให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และควบคุมไม่ได้ เช่น ฝนตกหนักแบบฉับพลัน ส่วนผลกระทบจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านยี่လာแป แบ่งเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านสุขภาพและจิตใจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ในด้านสุขภาพและจิตใจ อุทกภัยทำให้เกิดโรคระบาดจากน้ำท่วม เช่น ไข้หวัด อหิวาตกโรค และโรคผิวหนัง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Nguyen et al. (2019) ที่ชี้ว่า การปนเปื้อนของน้ำและอาหาร ในช่วงน้ำท่วมสามารถนำพาเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายและโรคระบาดจากเมืองสู่ชนบท ขณะที่ด้านจิตใจ ผู้ประสบภัยต้องเผชิญความเครียดจากการสูญเสียบ้านเรือนและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศแคนาดาที่พบว่า ความเครียดหลังน้ำท่วมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฟื้นตัวของชุมชน (Balgah et al., 2015) สำหรับด้านโครงสร้างพื้นฐาน น้ำท่วมทำให้บ้านเรือนได้รับความเสียหาย ถนนและสะพานขาด โดยเฉพาะบ้านชนบทที่ก่อสร้างจากวัสดุไม้คงทน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการพังทลาย เช่น กำแพงอิฐที่ไม่มีโครงสร้างเสริมแรง ตามการศึกษาของ Si et al. (2022) ที่พบว่า บ้านชนบทที่ไม่มีระบบป้องกันน้ำมีแนวโน้มเสียหายสูงกว่าหลายเท่า ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ น้ำท่วมทำให้ประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะผู้ที่มิอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกทุเรียนและสวนยาง ซึ่งเป็นรายได้หลักของหมู่บ้าน การศึกษาหลายชิ้นยืนยันว่า ชาวชนบทที่พึ่งพาการเกษตรเป็นหลักมักได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจรุนแรง เช่น ในกรณีของบังกลาเทศและรัฐอัสสัมของอินเดีย (Aker, 2024; Deori & Boro, 2025) จากผลการศึกษาและการเปรียบเทียบกับงานวิจัยระดับนานาชาติ พบว่า อุทกภัยในหมู่บ้านยี่လာแปเกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยธรรมชาติที่ควบคุมไม่ได้ และปัจจัยที่เกิดจากการใช้พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมของมนุษย์ ซึ่งเป็นแนวโน้มเดียวกับหลายพื้นที่ทั่วโลก โดยมีผลกระทบทั้งด้านสุขภาพ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต การวางแผนจัดการความเสี่ยงจากน้ำท่วมโดยใช้แนวทางบูรณาการ และการส่งเสริมความรู้ให้ชุมชนสามารถรับมือได้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

2. แนวทางการจัดการอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่บ้านยี่ลาแป จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในหมู่บ้านยี่ลาแป แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างการดำเนินงานของภาครัฐและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยจากการสัมภาษณ์หน่วยงานในพื้นที่ พบว่า การจัดการอุทกภัยของภาครัฐมีการวางแผนในสามระยะ ได้แก่ ก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภัย โดยเตรียมอุปกรณ์ช่วยเหลือ ฝึกอบรมอาสาสมัคร และจัดสรรถุงยังชีพให้ประชาชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งแนวทางนี้คล้ายกับการจัดการโดยภาครัฐในมาเลเซีย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน รวมถึงการใช้ “ธรรมชาติเป็นแนวป้องกัน” ควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะให้กับชุมชน (Abid et al., 2024) ขณะที่ในระดับชุมชน ชาวบ้านหมู่บ้านยี่ลาแปมีการร่วมมือช่วยเหลือกันเองอย่างเข้มแข็ง เช่น การยกของขึ้นที่สูง การขุดคูระบายน้ำ และการอพยพผู้ป่วย ซึ่งสะท้อนลักษณะของ “ชุมชนต้นรู้” ที่มีเครือข่ายภายในที่ไม่เป็นทางการ แต่มีศักยภาพในการช่วยเหลือและฟื้นตัวได้ด้วยตนเอง (Coates, 2015) อย่างไรก็ตาม ยังพบความท้าทายในการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสารและความพร้อมของประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะในกรณีที่น้ำท่วมเกิดขึ้นฉับพลัน ทำให้ขาดการเตรียมตัวล่วงหน้า ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในชนบท เช่น กรณีศึกษาในรัฐ Kaduna ประเทศไนจีเรีย พบว่า ชุมชนชนบทร้อยละ 99 ไม่มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า และขาดแผนรับมือภัยพิบัติในระดับครัวเรือน (Joshua et al., 2023) นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในบางประเทศถูกจำกัดด้วยโครงสร้างการบริหารแบบรวมศูนย์ หรือความขัดแย้งในชุมชนที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งงานวิจัยในสกอตแลนด์ ระบุว่า ความแตกแยกภายในชุมชนอาจขัดขวางการพัฒนาแผนจัดการน้ำท่วมอย่างมีประสิทธิภาพ (Henderson et al., 2020) อย่างไรก็ตาม ในกรณีของหมู่บ้านยี่ลาแป พบว่า ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (อทล.) และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเผยแพร่ความรู้และดำเนินกิจกรรมปลูกต้นไม้ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมหลังน้ำท่วม แนวทางนี้สะท้อนแนวคิด “การฟื้นฟูโดยชุมชน” ที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กับการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยในระยะยาว (Danraka et al., 2024) และงานวิจัยในอินโดนีเซียพบว่า การจัดตั้งระบบการจัดการความเสี่ยงอุทกภัยโดยชุมชนสามารถลดความเสียหายจากน้ำท่วมได้ถึง 30% และมีประสิทธิภาพเชิงต้นทุนสูงถึง 49.2% ต่อปี (Sedyowati et al., 2021) แนวทางการจัดการอุทกภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในหมู่บ้านยี่ลาแป สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการปรับตัว ช่วยเหลือ และฟื้นฟูตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากหน่วยงานภาครัฐและอาสาสมัครในพื้นที่ ทั้งนี้ ควรมีการส่งเสริมความรู้ การเตือนภัยล่วงหน้า และการวางแผนร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำท่วมที่ยั่งยืนในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

1. รูปแบบอุทกภัยแบบผสมผสานที่เกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ในลักษณะที่ซับซ้อนกว่าการศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขา ทำให้เกิดการไหลลงของน้ำป่าอย่างรวดเร็วและนำพาตะกอนโคลนมาสู่ชุมชน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในพื้นที่ราบลุ่มหรือพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มักเกิดจากการเอ่อล้นของแม่น้ำเป็นหลัก

2. ความเชื่อมโยงของผลกระทบเชิงพหุมิติที่ส่งผลต่อกันอย่างเป็นวงจร คือ ด้านสุขภาพและจิตใจ การเกิดโรคระบาดจากน้ำท่วมที่เชื่อมโยงกับความเครียดทางจิตใจจากการสูญเสียทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการฟื้นตัวของชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความเสียหายของบ้านเรือนที่ก่อสร้างจากวัสดุไม่คงทน ถนน และสะพาน ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสาธารณะและการช่วยเหลือ และด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ การหยุดชะงักของอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกทุเรียนและสวนยาง ซึ่งเป็นรายได้หลักของชุมชน

3. แบบจำลองการจัดการอุทกภัยแบบบูรณาการ ที่ผสมผสานระหว่างการดำเนินงานของภาครัฐและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ระบบการจัดการสามระยะ ก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภัย ที่มีการประสานงาน

ระหว่างหน่วยงานและชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือไม่เป็นทางการ การช่วยเหลือกันเองของชุมชนในลักษณะของ “ชุมชนตื่นรู้” ที่มีศักยภาพในการฟื้นตัวได้ด้วยตนเอง

4. กลไกการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อความยั่งยืน ผ่านการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (อทล.) และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ทำหน้าที่ทั้งในการเผยแพร่ความรู้และดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมหลังน้ำท่วม ซึ่งสะท้อนแนวคิด “การฟื้นฟูโดยชุมชน” ที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กับการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พัฒนาแผนการจัดการอุทกภัยระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ควรจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติ โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เช่น การประเมินพื้นที่เสี่ยง การจัดทำจุดปลอดภัย และระบบเตือนภัยชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการภัยด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กับการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย นำผลการศึกษาไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมปลูกต้นไม้ทดแทน ป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และจัดทำแนวทางฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่เสี่ยง เพื่อลดความรุนแรงของอุทกภัยในระยะยาว

1.3 สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชนอย่างต่อเนื่องพัฒนา “ศูนย์เครือข่ายจัดการภัยพิบัติระดับตำบล” เพื่อประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (อทล.) โรงเรียน และประชาชน โดยเน้นการอบรม ฝึกซ้อม และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเตรียมพร้อมและฟื้นตัวหลังภัยพิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษา ไปยังพื้นที่อื่นที่ประสบปัญหาอุทกภัยคล้ายคลึงกัน เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการที่สามารถเปรียบเทียบและประยุกต์ใช้ได้กว้างขึ้น

2.2 ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) โดยรวมทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและแม่นยำยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการอุทกภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายและการฝึกอบรมให้ประชาชนสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้

เอกสารอ้างอิง

กรมอุตุนิยมวิทยา. (ม.ป.ป.). *อุทกภัย*. กองบริการดิจิทัลอุตุนิยมวิทยา. สืบค้น 29 มิถุนายน จาก

<https://tmd.go.th/info/อุทกภัย>.

ธราธิป ระวิงสุข. (2557). *มูลค่าความเสียหายและผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัยกับน้ำท่วมต่อผู้ประสบภัยในอำเภอเขียนชา*

จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, สโรธร ม่วงเกลี้ยง, รุ่งอรุณ จิตคงกาล, ขวัญสุตา เสงสมบุรณ์, กนกศักดิ์ วิภาตกนก, เนื่อทอง มาทอง, สรศักดิ์ บุญเลี้ยง, สุภาพ สายบุตร, ชุศรี รอดบำรุง, เสวย มอญดี, สมชาย จินต์ประยูร, มานพ จงเกษมธรรม, สมศรี เกิดสาย, สมร คุ่มครอง, พุฒิภาภา เพ็งงาม, นพชัย พลเรืองทอง, วันชัย จิตรังาม และณัฐภัทรธร เนติบันลือฤทธิ์. (2558). *โครงการแนวทางการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมโดยเครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมบางบัว*. รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

วีรวัฒน์ พิลากุล. (2567). *การบริหารจัดการอุทกภัยในประเทศไทย: บทเรียนจากอดีต ความท้าทายปัจจุบันและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับอนาคต*. สืบค้น 29 มิถุนายน 2566 จาก

https://web.parliament.go.th/view/82/News_Detail/2567/1574/TH-TH.

สร้อยสุตา เกสรทอง. (2567). *วิกฤตน้ำท่วม' ภัยพิบัติที่เลี่ยงไม่ได้... อาจารย์สาธารณสุขฯ มธ. แนะนำสิ่งสำคัญคือ 'เตรียมพร้อมและป้องกัน'*. สืบค้น 29 มิถุนายน 2566 จาก <https://tu.ac.th/thammasat-120967-public-health-flood-guidelines>.

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครพนม. (2566). *รู้จักภัยจากน้ำท่วมหรืออุทกภัย (Flood)*.

สืบค้น 29 มิถุนายน 2566 จาก <https://npm.disaster.go.th/npm/cms/2027?id=87913>.

อารีรัตน์ เรือนทอง. (2566). *พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สืบค้น 29 มิถุนายน 2566 จาก http://irw101.ddd.go.th/images/5_Information/5_1_TechnicalArticles/2024/พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ_66.pdf.

Alborzi, A., Mirchi, A., Moftakhari, H., Mallakpour, I., Alian, S., Nazemi, A., Hassanzadeh, E., Mazdiyasni, O., Ashraf, S., Madani, K., Norouzi, H., Azarderakhsh, M., Mehran, A., Sadegh, M., Castelletti, A., & AghaKouchak, A. (2018). Climate-informed environmental inflows to revive a drying lake facing meteorological and anthropogenic droughts. *Environmental Research Letters*, 13(8), 084010. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aad246>.

Abid, S., Sulaiman, N., Al-Wathinani, A., & Goniewicz, K. (2024). Community-based flood mitigation in Malaysia: Enhancing public participation and policy effectiveness for sustainable resilience. *Journal of Global Health*, 14. <https://doi.org/10.7189/jogh.14.04290>.

Akter, S. (2024). Impacts of flooding on rural communities in Bangladesh. *Journal of Fisheries*, 12(2), 122206. <https://doi.org/10.17017/j.fish.731>.

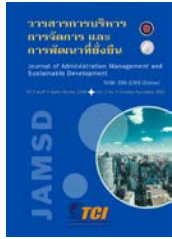
BBC News ไทย. (2566). *น้ำท่วมฉะชอง-ยะลา เหตุไฉนจึงรุนแรงหนักในรอบหลายสิบปี และเกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อนหรือไม่*. สืบค้น 29 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c25kydd9dwo>.

Balgah, R. A., Buchenrieder, G., & Mbue, I. N. (2015). When nature frowns: A comprehensive impact assessment of the 2012 Babessi floods on people's livelihoods in rural Cameroon. *Jambá : Journal of Disaster Risk Studies*, 7(1), Art. #197. <https://doi.org/10.4102/jamba.v7i1.197>.

Coates, T. (2015). Understanding local community construction through flooding: the 'conscious community' and the possibilities for locally based communal action. *Geo: Geography and Environment*, 2(1), 55-68. <https://doi.org/10.1002/geo2.6>.

Danraka, M. M., Mohamad, S., & Ismail, S. N. H. (2024). Community-based adaptation to flood: A systematic literature review. *Malaysian Journal of Sustainable Environment*, 11(1), 251-278. <https://doi.org/10.24191/myse.v11i1.998>.

- Deori, B., & Boro, K. (2025). Impact of flood on the livelihood of tribal community with special reference to the Mising Tribe in Assam. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 7(1), 1-10.
<https://doi.org/10.36948/ijfmr.2025.v07i01.35067>.
- Henderson, F., Steiner, A., Farmer, J., & Whittam, G. (2020). Challenges of community engagement in a rural area: The impact of flood protection and policy. *Journal of Rural Studie*, 73, 225-233.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.11.004>.
- Joshua, I. A., Ibrahim, M. S., Abubakar, A. A., Ejembi, C. L., Nmadu, A. G., Usman, N. O., & Adagba, K. O. (2023). Community flood disaster preparedness in flood-prone rural and urban communities in Kaduna State, Nigeria. *African Journal of Health, Safety and Environment*, 4(2), 34-45.
<https://doi.org/10.52417/ajhse.v4i2.400>.
- Kumar, N., Yadav, B. P., Gahlot, S., & Singh, M. (2015). Winter frequency of western disturbances and precipitation indices over Himachal Pradesh, India: 1977-2007. *Atmosfera*, 28(1), 63-70.
- Nguyen, G. T., Pu, J., Watanabe, T. (2019). Floods and foods as potential carriers of disease between urban and rural areas. In Watanabe, T., Watanabe, C. (eds) *Health in Ecological Perspectives in the Anthropocene*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-13-2526-7_11.
- Si, G., Chen, X., Chen, J., Zhao, W., Li, S., & Li, X. (2022). Failure criteria of unreinforced masonry walls of rural buildings under the impact of flash floods. *Journal of Mountain Science*, 19, 3388-3406.
<https://doi.org/10.1007/s11629-022-7491-6>.
- Sedyowati, L., Chandrarin, G., & Nugraha, G. (2021). Community-based flood risk management in a dense populated floodplain area. *Proceedings of the 1st International Conference on Sustainable Management and Innovation, ICoSMI 2020*, 14-16 September 2020, Bogor, West Java, Indonesia.
<https://doi.org/10.4108/eai.14-9-2020.2304371>.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**อิทธิพลของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงาน
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด**

**The influence of the characteristics of digital government accountants and work
motivation on the efficiency of financial reporting office of the attorney general**

วิมลรัตน์ จงกล^{1*}, กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ², ชลากร เขียวพิมพา³

Wimonrat Jongkon^{1*}, Kanoksak Sukwatanasinit², Chalakorn Khewpimpa³

^{1,2,3}คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2,3}Faculty of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: wimonrat.j241133@gmail.com^{1*}, kanoksak008@yahoo.com²,

chalakorn.kh@spu.ac.th³

Received: June 30, 2025

Revised: July 27, 2025

Accepted: July 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน 2. เพื่อศึกษาศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี จำนวน 202 คน เครื่องมือใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความเข้าใจได้ และด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน ในขณะที่ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลเชิงบวกด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความทันต่อเวลาและด้านความเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ส่วนแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ด้านความสำเร็จของงานและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินทุกด้าน ส่วนด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งานมีอิทธิพลเชิงบวกด้านความทันต่อเวลาและด้านความเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล, แรงจูงใจในการทำงาน, ประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน

Abstract

This research aimed to 1. study the characteristics of digital government accountants influence the efficiency of financial reports. 2. Study the motivation to work that affects the efficiency of financial reports. The sample group consisted of 202 finance and accounting practitioners. The data collection instrument was a questionnaire. The data was analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis to examine the hypotheses. The results of the research found that the characteristics of digital government accountants had a positive influence on the efficiency of financial reports, especially the ability to adapt to technology, which was significantly related to all aspects at a level of 0.01. Accounting professional knowledge and skills positively impacted the accuracy, completeness, understandability, and reliability of financial statements. Meanwhile, related regulations and laws had a positive influence on the accuracy and completeness, timeliness, and understandability at a level of 0.01 and 0.05. In terms of work motivation, it was found that work success and work environment had a positive influence on the effectiveness of all aspects of financial reports, while the aspects of career advancement had a positive influence on timeliness and reliability of financial statements, significantly at the 0.01 level.

Keywords: characteristics of digital government accountants, work motivation, financial reporting effectiveness

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระแสแห่งการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยเน้นความทันสมัย ความมีประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างทันทั่วถึง ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบราชการไทยจึงให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (สรอรรถ ทาปลัด และคณะ, 2566)

การปฏิบัติงานของระบบราชการไทยในยุคปัจจุบันได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการนำหลักการและทฤษฎีทางการบริหารไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสังคมได้ดียิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการคลังอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำบัญชีและรายงานการเงินตามมาตรฐานบัญชีภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีอย่างชัดเจน (กองงบประมาณ สำนักงานงบประมาณและการเงิน, 2561)

สำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญในการอำนวยความยุติธรรม และให้บริการแก่ประชาชนอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีหน่วยเบิกจ่ายในสังกัดจำนวนมากถึง 133 หน่วย อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อบกพร่องในการจัดทำบัญชีและการเงิน เช่น การบันทึกบัญชีไม่ถูกต้องครบถ้วน หรือการใช้บัญชีแยกประเภทผิด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินโดยรวม ในปี พ.ศ. 2567 สำนักงานอัยการสูงสุดได้มีการปรับโครงสร้างภายใน พร้อมจัดตั้งหน่วยงานใหม่ด้านการคลังและการบัญชี และเพิ่มอัตรากำลังเพื่อรองรับภารกิจด้านการเงิน การบัญชี และการตรวจสอบภายใน

ซึ่งเป็นความพยายามในการยกระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้านการเงินและการจัดทำรายงานทางการเงินขององค์กร (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2563)

การที่องค์กรจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งคุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน และการบริหารต้นทุนให้เกิดความคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “แรงจูงใจ” ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (ชาคริต ชันดี, 2562) นอกจากนี้ การพัฒนาระบบงานภาครัฐยังต้องดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเป็นมืออาชีพ มีศักยภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการประชาชน รวมถึงการส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสม การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการสนับสนุนให้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานด้านการเงินและบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการปกครอง, 2564)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐ ยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาชีพ และส่งเสริมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมใหม่ยุคดิจิทัล อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดทำรายงานทางการเงินโดยรวมที่มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล

วิชาชีพบัญชีในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในภาคราชการที่ต้องการความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารการเงินการคลังของชาติ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 มาตรา 4 กำหนดให้วิชาชีพบัญชีครอบคลุมด้านการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี การบัญชีภาษีอากร การศึกษา เทคโนโลยี และบริการเกี่ยวกับบัญชีด้านอื่น (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2547)

ในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล นักบัญชีภาครัฐจึงต้องปรับตัวและพัฒนาศักยภาพเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้หลักในการประกอบวิชาชีพบัญชีขั้นสูง แบ่งเป็นความรู้ทางการบัญชีและการเงิน เป็นความรู้หลักที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพ ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจ โดยผสมผสานกับทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยม จริยธรรม และทัศนคติ ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ ช่วยให้นักวิชาชีพบัญชีเข้าใจสภาพแวดล้อมการทำงาน ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร รวมถึงวิถีองค์กร การจัดหาเงินทุน และการบริหารงาน และความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ครอบคลุมระบบฐานข้อมูล การวิเคราะห์และออกแบบระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ การจัดการความเสี่ยง และการควบคุมระบบสารสนเทศ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2554)

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล ได้แก่ 1) ความรู้ในวิชาชีพ ความรู้พื้นฐานที่แข็งแกร่ง และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะความเป็นมืออาชีพที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม 3) ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามแนวคิดของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (FASB) การบัญชีเป็นระบบสารสนเทศที่เก็บรวบรวมข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน เพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการตัดสินใจและควบคุมความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูล 4) ตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 หน่วยงานรัฐต้องมีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด เพื่อให้การจัดทำบัญชีและรายงานการเงินมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ตามมาตรฐานสากล (กองงบประมาณ สำนักงานงบประมาณและการเงิน, 2561)

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลจึงหมายถึง นักบัญชีที่มีทักษะ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการคิดวิเคราะห์ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพบัญชีได้อย่างถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย รวมถึงมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง (อริยา สรศักดิ์, 2562) นักบัญชียุคดิจิทัลต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับบทบาทได้ทันทุกที่ตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี (สุพัตรา หารญุดา, 2566) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดการและปกป้องข้อมูลขององค์กร เพื่อพัฒนากลยุทธ์และคาดการณ์สถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม (จารุวรรณ แซ่เต๋อ และคณะ, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน

Herzberg et al. (1959) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโดยมุ่งเน้นการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับงานเพื่อลดความไม่พึงพอใจและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่องานแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ

1. ปัจจัยจูงใจ หรือปัจจัยกระตุ้น เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้พนักงานมุ่งมั่นและสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและแก้ไขปัญหาได้ การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่องจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลภายนอก ลักษณะของงานที่ทำ ความท้าทายของงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะใหม่ ความรับผิดชอบ การมีหน้าที่รับผิดชอบในการบรรลุเป้าหมาย และความก้าวหน้าในงานโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งและพัฒนาทักษะ

2. ปัจจัยค้ำจุน หรือปัจจัยสุขอนามัย เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยป้องกันความไม่พึงพอใจในงาน ประกอบด้วย ได้แก่ นโยบายและการบริหารงาน เงินเดือนหรือค่าตอบแทน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน และสถานะทางอาชีพ

McClelland (1961) อธิบายว่าความต้องการของคนเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ชีวิต โดยแบ่งแรงจูงใจเป็นความต้องการใฝ่สัมพันธภาพ ความต้องการใฝ่ความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีมิตรภาพ ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ ความต้องการประสบความสำเร็จและทุ่มเทเพื่อทำภารกิจให้สำเร็จ และความต้องการใฝ่อำนาจ ความต้องการมีอิทธิพลและเป็นผู้นำ

แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานในเชิงบวก ได้แก่ ความตั้งใจ ความเต็มใจ และความร่วมมือในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด แรงจูงใจเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการใช้พลังที่มีอยู่ (วารุณี ฤทธิจักร, 2564) และเป็นกระบวนการทางจิตใต้สำนึกที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อม ซึ่งผู้บริหารสามารถควบคุมและจัดการได้

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพรายงานทางการเงิน

รายงานทางการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับหน่วยงานที่เสนอรายงาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ ประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการตัดสินใจ

ของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและวางแผนงบประมาณ และให้ข้อมูลแก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งสามารถอธิบายองค์ประกอบของประสิทธิภาพรายงานทางการเงินได้ ดังนี้

1. ความถูกต้องและครบถ้วน ข้อมูลในการเงินต้องสะท้อนความเป็นจริงอย่างถูกต้องและครบถ้วน ภายใต้ข้อจำกัดของความมีนัยสำคัญและต้นทุนในการจัดทำ เพื่อป้องกันการเข้าใจคลาดเคลื่อนและการตัดสินใจผิดพลาดของผู้ใช้งบการเงิน (สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, 2556)

2. ความทันเวลา ข้อมูลทางการเงินต้องได้รับการจัดทำและนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถช่วยในการตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที (อุมาวดี เคชธาร์รงค์ และนารินทร์ ภัคศิริวิงษ์, 2561)

3. ความเข้าใจได้ ข้อมูลในรายงานทางการเงินควรอยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้งานสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย แม้รายการบางอย่างอาจมีความซับซ้อน แต่หากเป็นข้อมูลสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจก็ไม่ควรละเว้น (นันท์นภัส รักเดชะ, 2563)

4. ความเชื่อถือได้ เป็นหัวใจหลักของข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยข้อมูลต้องปราศจากความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและเป็นตัวแทนของข้อเท็จจริงอย่างเที่ยงธรรม ไม่มีอคติในการรายงาน และสามารถกำหนดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ใช้งานว่าข้อมูลสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (นันท์นภัส รักเดชะ, 2563)

กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน การจัดทำและนำเสนอการเงินที่มีประโยชน์สูงสุดในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจของกิจการและสิทธิเรียกร้องต่อกิจการ (แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน) การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากผลการดำเนินงาน และรายการเหตุการณ์และสถานการณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

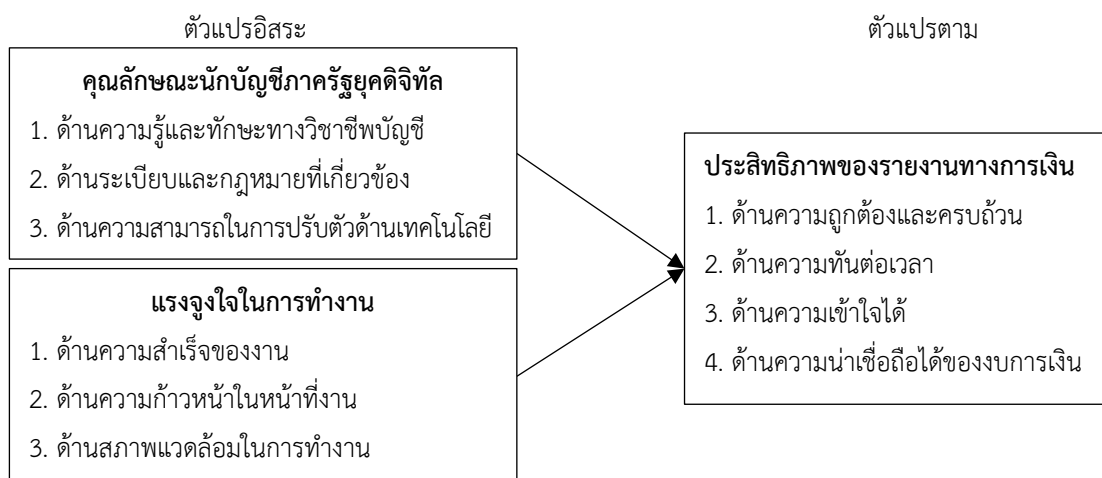
ประสิทธิภาพรายงานทางการเงิน คุณสมบัติที่ทำให้ข้อมูลรายงานทางการเงินมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้รายงาน รายงานทางการเงินถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้ตัดสินใจหลายฝ่ายใช้เป็นเกณฑ์ในการคาดคะเนฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในอนาคต (นันทิยา อังกรวัฒนากุล และคณะ, 2557)

ประสิทธิภาพรายงานทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้รายงานสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งความถูกต้อง ความทันเวลา ความเข้าใจได้ และความเชื่อถือได้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและการบริหารจัดการที่ดี

กล่าวโดยสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นักบัญชีควรมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพบัญชีที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย ตลอดจนต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกัน แรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจและความทุ่มเทของบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยแรงจูงใจสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความสำเร็จในงาน ความก้าวหน้าในสายงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การส่งเสริมแรงจูงใจจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างยั่งยืน องค์ประกอบทั้งหมดดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของนักบัญชี โดยเฉพาะในด้านการจัดทำรายงานทางการเงิน มีความถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใส เข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลทางการเงินในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที รวมถึง มีความเชื่อถือได้ซึ่งเป็นหัวใจหลักของรายงานการเงินที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 407 คน (สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานอัยการสูงสุด, 2568) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) มีระดับนัยสำคัญ 0.05 ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งจากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน โดยมีลักษณะคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 ความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความถูกต้องและครบถ้วน ความทันต่อเวลา ความเข้าใจได้ และความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน จำนวน 15 ข้อ โดยในแบบสอบถามตอนที่ 2 - 4 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ (นริชา ทองมณี, 2556)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดำเนินการโดยพิจารณาข้อคำถามกับความสอดคล้องของตัวแปร และนำแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการวิจัยไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 202 คน โดยทำการสร้างแบบฟอร์มสำหรับกรอกข้อมูลแบบสอบถามการวิจัยในรูปแบบของ Google forms แล้วจัดส่งลิงก์ให้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบตามสมมติฐานงานวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามตามวิธีทางสถิติ และดำเนินการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

4.1 สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive statistics analysis) โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (average) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) โดยแปลความหมายค่าสหสัมพันธ์ตามเกนซ์ (Hinkle, 1998) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression) เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานเบื้องต้นเพื่อให้มั่นใจว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมและผลลัพธ์มีความน่าเชื่อถือ โดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อน (residuals) ค่าความแปรปรวนคงที่ (homoscedasticity) ความสัมพันธ์ระหว่างค่าคลาดเคลื่อน (autocorrelation) ความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88.12 มีอายุ 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.49 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.39 และมีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.02

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี	4.08	0.70	มาก
ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3.97	0.76	มาก
ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	4.20	0.71	มาก
ภาพรวม	4.08	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$) ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี ($\bar{X} = 4.08$) และด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน

แรงจูงใจในการทำงาน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความสำเร็จของงาน	4.25	0.60	มาก
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน	4.18	0.74	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.22	0.64	มาก
ภาพรวม	4.22	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการทำงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านความสำเร็จของงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.22$) และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน

ประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความถูกต้องและครบถ้วน	4.17	0.61	มาก
ด้านความทันต่อเวลา	4.04	0.70	มาก
ด้านความเข้าใจได้	4.17	0.58	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน	4.20	0.64	มาก
ภาพรวม	4.15	0.63	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$) ด้านความเข้าใจได้ ($\bar{X} = 4.17$) ความถูกต้องและครบถ้วน ($\bar{X} = 4.17$) และพบว่า น้อยที่สุดคือด้านความทันต่อเวลา ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์อิทธิพลที่มีความสัมพันธ์ของคุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล และแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล	ด้านความถูกต้องและครบถ้วน		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		4.676	0.000**
ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.339	5.119	0.000**
ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	0.159	2.093	0.038*
ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.408	6.944	0.000**
R = 0.779, R ² = 0.607, SEE = 0.303, F = 102.077, Sig. = 0.000*			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน พบว่า ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี และด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Sig = 0.038) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล	ด้านความทันต่อเวลา		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		7.161	0.000**
ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี	-0.044	-0.593	0.554
ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	0.471	5.519	0.000**
ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.342	5.178	0.000**
R = 0.711, R ² = 0.506, SEE = 0.334, F = 67.504, Sig. = 0.000*			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา พบว่า ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่

ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.554) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

สมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล	ด้านความเข้าใจได้		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		5.609	0.000**
ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.161	2.247	0.026*
ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	0.254	3.076	0.002**
ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.425	6.677	0.000**
R = 0.734, R ² = 0.539, SEE = 0.332, F = 77.294, Sig. = 0.000**			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ พบว่า ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.026) และด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Sig = 0.002) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน

คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัล	ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		4.092	0.000**
ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี	0.223	2.904	0.004**
ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	0.052	0.587	0.558
ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี	0.508	7.458	0.000**
R = 0.688, R ² = 0.473, SEE = 0.393, F = 59.179, Sig. = 0.000**			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน พบว่าด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี (Sig = 0.000) และด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Sig = 0.004) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Sig = 0.558) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน

สมมติฐานที่ 5 แรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน และครบถ้วน สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

แรงจูงใจในการทำงาน	ด้านความถูกต้องและครบถ้วน		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		2.844	0.005**
ด้านความสำเร็จของงาน	0.415	5.934	0.000**
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน	0.112	1.752	0.081
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.347	5.087	0.000**
R = 0.799, R ² = 0.639, SEE = 0.291, F = 116.67, Sig. = 0.005**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 8 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน พบว่าด้านความสำเร็จของงาน (Sig = 0.000) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน (Sig = 0.081) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

สมมติฐานที่ 6 แรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา

แรงจูงใจในการทำงาน	ด้านความทันต่อเวลา		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		4.417	0.000**
ด้านความสำเร็จของงาน	0.231	2.679	0.008**
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน	0.207	2.630	0.009**
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.308	3.656	0.000**
R = 0.672, R ² = 0.451, SEE = 0.352, F = 54.259, Sig. = 0.000**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 9 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา พบว่า ด้านความสำเร็จของงาน (Sig = 0.008) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน (Sig = 0.009) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 7 แรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้

แรงจูงใจในการทำงาน	ด้านความเข้าใจได้		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		3.339	0.001**
ด้านความสำเร็จของงาน	0.235	3.140	0.002**
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน	0.070	1.021	0.309
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.520	7.103	0.000**

R = 0.765, R² = 0.585, SEE = 0.315, F = 93.185, Sig. = 0.001**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 10 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ พบว่า ด้านความสำเร็จของงาน (Sig = 0.002) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Sig = 0.000) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน (Sig = 0.309) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความเข้าใจได้

สมมติฐานที่ 8 แรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน

แรงจูงใจในการทำงาน	ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน		
	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)		2.751	0.006**
ด้านความสำเร็จของงาน	0.187	2.213	0.028*
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน	0.285	3.684	0.000**
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.291	3.522	0.001**

R = 0.686, R² = 0.471, SEE = 0.394, F = 58.716, Sig. = 0.006**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 11 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน พบว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน ($\text{Sig} = 0.000$) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\text{Sig} = 0.001$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านความสำเร็จของงาน ($\text{Sig} = 0.028$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา คุณลักษณะนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ตามสมมติฐานที่ 1 – 4 พบว่า ด้านความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินทุกด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความทันต่อเวลา ด้านความเข้าใจได้ และด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของนักบัญชีภาครัฐ เนื่องจากในยุคที่ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ นักบัญชีที่ปรับตัวและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงสามารถสร้างรายงานการเงินที่มีประสิทธิภาพสูงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Goodhue (1998) ได้เสนอโมเดลทฤษฎีตัวแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Task-Technology Fit theory: TIF) ที่ระบุว่า ความสอดคล้องระหว่างงานและเทคโนโลยีจะส่งผลต่อทัศนคติผู้ใช้งานและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความเข้าใจได้ และด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทน์ภัส รักษ์เดชะ (2563) พบว่า คุณลักษณะของผู้จัดทำบัญชีภาครัฐและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะส่วนบุคคลและประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่บัญชี ที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพรายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับด้านความทันต่อเวลา รวมถึงด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความทันต่อเวลา และด้านความเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอริยา สรศักดิ์ (2562) พบว่า สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลสามารถพัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชีและมีความสัมพันธ์กับคุณภาพสำนักงานบัญชี ด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว ความประหยัด การบรรลุเป้าหมาย การประสบความสำเร็จในวิชาชีพบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน แม้ว่าในยุคดิจิทัลจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แต่ความรู้เชิงลึกทางวิชาชีพและการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ยังคงเป็นรากฐานสำคัญที่ไม่อาจขาดได้ในการจัดทำรายงานทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริยา สรศักดิ์ (2562) เน้นย้ำถึงความสำคัญของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลที่พัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีวรรณ ศรีปาน (2564) ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสมรรถนะนักบัญชีต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ของสถานประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและการเงิน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในวิชาชีพบัญชี

จากผลการศึกษา แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ตามสมมติฐานที่ 5 – 8 พบว่า ด้านความสำเร็จของงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินทุกด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความทันต่อเวลา ด้านความเข้าใจได้ และด้านความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ McClelland (1961) เสนอทฤษฎีแรงจูงใจ ระบุว่า บุคคลที่มีแรงขับเคลื่อนจากความต้องการความสำเร็จ (needs for achievement) จะทุ่มเท

ความรู้ความสามารถเพื่อทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย พนักงานที่มีแรงจูงใจสูงด้านความสำเร็จจึงนำไปสู่การจัดทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Herzberg et al. (1959) ได้นำเสนอ ทฤษฎีสองปัจจัย ที่ชี้ให้เห็นว่าความก้าวหน้าในหน้าที่เป็นปัจจัยจูงใจ (motivator) กระตุ้นให้บุคคลพัฒนาผลงานที่มีคุณภาพ ขณะที่สภาพแวดล้อมในการทำงาน แม้จะเป็นปัจจัยสุขอนามัย แต่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ ฉัตรเงิน (2562) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี การประกาศส่วนภูมิภาคเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับมาก ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในสายงานบัญชีและการเงิน และงานวิจัยของนงนภัส ตงแพ (2565) แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความสามารถและแรงจูงใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ ในบริบทขององค์กรภาครัฐ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่งาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา และด้านความน่าเชื่อถือได้ของการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับด้านความถูกต้องและครบถ้วน และความเข้าใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของจิรัชญา สุขเย็น และพรณทิพย์ อย่างกลิ่น (2566) พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงานที่สร้างสรรค์และท้าทาย และการก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีผลต่อการปรับตัวของนักบัญชียุคดิจิทัลในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจของพนักงานด้านการเงินและบัญชี การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จ และการให้โอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการตัดสินใจขององค์กร

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา คุณลักษณะของนักบัญชีภาครัฐยุคดิจิทัลและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน พบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการทำรายงานทางการเงิน นักบัญชีที่สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้งานมีคุณสมบัติ ความถูกต้อง ลดความผิดพลาดจากการประมวลผลอัตโนมัติ ความรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการทำรายงาน ความเข้าใจง่าย สามารถนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ชัดเจน และความน่าเชื่อถือ มีระบบตรวจสอบและควบคุมที่แม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความเหมาะสมระหว่างงานกับเทคโนโลยีที่ระบุไว้ว่า เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลักษณะงานจะช่วยยกระดับคุณภาพงาน (Goodhue, 1998)

ประเด็นที่ 2 ความรู้วิชาชีพบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แม้เทคโนโลยีจะมีความสำคัญ แต่ความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชียังคงเป็นพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย ความรู้วิชาชีพบัญชี หลักการและมาตรฐานทางบัญชี ความเข้าใจกฎหมายระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง และจรรยาบรรณวิชาชีพ การปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้รายงานทางการเงิน มีความถูกต้อง ครบถ้วน และน่าเชื่อถือ ดังนั้นการพัฒนานักบัญชีในยุคดิจิทัลต้องไม่ลืมรากฐานของความเป็นมืออาชีพ

ประเด็นที่ 3 แรงจูงใจด้านความสำเร็จและสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานมีผลต่อการสร้างสร้งงานบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ และทฤษฎีสองปัจจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ความก้าวหน้าในหน้าที่ เป็นปัจจัยจูงใจสำคัญ บรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และความสำเร็จในงาน สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพงาน (McClelland, 1961; Herzberg et al, 1959)

นักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลควรมีองค์ประกอบครบถ้วน 3 ด้าน คือ สมรรถนะด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ พื้นฐานวิชาชีพที่มั่นคง เพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของงาน และแรงจูงใจจากภายใน เพื่อขับเคลื่อนการทำงานอย่างมีคุณภาพ การผสมผสานทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะส่งผลให้การจําทำรายงานทางการเงินมีประสิทธิภาพ เพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ในด้านการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ หรือการกำหนดนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน นักบัญชีจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ในด้านอื่น ๆ นอกจากการมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพและการเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา เวิร์กช็อปต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพบัญชี

1.2 การให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากร ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน และนำไปสู่รายงานทางการเงินที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 องค์กรและผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตนเอง และองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรและหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดตรงตามประเด็น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์บรรลุตามวัตถุประสงค์

2.2 การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาหน่วยงานสำนักงานอัยการสูงสุดดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาหน่วยงานราชการอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะ นักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2564). *แผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2564)*. กองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง.

สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://ita1.dopa.go.th/ita/ita_files/HRDPlanDOPA64Ch25.pdf.

กองงบประมาณ สำนักงานงบประมาณและการเงิน. (2561). *พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561*.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สืบค้น 26 มกราคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/top87>.

จารุวรรณ แซ่เต๋อ, ญัฐวดี ตันติเศรษฐ และวราพร เปรมพาณิชย์กุล. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารฝ่ายบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 3(5), 21-35.

จิรัชญา สุขยีน และพรณทิพย์ อย่างกลิ่น. (2566). ปัจจัยด้านทักษะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักบัญชียุคดิจิทัล ในภาคตะวันออก. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(4), 160-169.

- ชาคริต ชันดี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากร กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา สำนักงานระบบควบคุมน้ำ สำนักการระบายน้ำ. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นงนภัส ตงแพ. (2565). ความรู้ความสามารถและแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน และบัญชีของอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นันทิยา อังกรวัฒนากุล, เกสินี หมื่นไธสง และวิชญ์ สมิตสุวรรณ. (2557). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ในระบบ GFMS ที่มีต่อคุณภาพงบการเงินของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสาร การบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(4), 51-59.
- นันทน์ภัส รักเดชะ. (2563). คุณลักษณะและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้จัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อคุณภาพรายงาน การเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นริชา ทองมณี. (2556). คุณลักษณะของผู้สอบบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีและความสำเร็จในงานสอบบัญชีของ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิมพ์ ฉัตรเงิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพและแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี การประปาส่วนภูมิภาคเขต 2. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มณีนวรณ์ ศรีปาน. (2564). สมรรถนะนักบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานประกอบการในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารุณี ฤทธิจักร. (2564). สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการเงินและบัญชี กรมการเงินทหารอากาศ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.
- สรอรรถ ทาบลัด, ธนศพล สารผล, อัมพล อุตตะมะศรีสุข และรวีโรจน์ สุรสิทธิ์. (2566). ระบบราชการ. วารสารสหศาสตร์ การพัฒนาสังคม, 1(1), 32-43.
- สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ กรมบัญชีกลาง. (2556). มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 1: การนำเสนองบการเงิน. กระทรวงการคลัง.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ความเป็นมา*. สำนักเลขาธิการ สำนักงานอัยการสูงสุด. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www3.ago.go.th/soag/aboutsoag/>.
- สุพัตรา หารัษฎา. (2566). คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี สำนักงานบัญชี คุณภาพในประเทศไทย. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 13(2), 240-253.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2547). พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/article/detail/66888>.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2554). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 2 (ฉบับปรับปรุง): การพัฒนา วิชาชีพขั้นต้น – ความสามารถทางเทคนิค. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/OQdg2sK1Bf.pdf>.

- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558)*. สืบค้น 20 มกราคม 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/UW0ynKPwuW.pdf>.
- อุมาวดี เคชธำรงค์ และนารีรัตน์ ภักดีศิริวงษ์. (2561). ผลกระทบของคุณภาพรายงานทางการเงินที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(1), 1-9.
- อริยา สรศักดิ์. (2562). *สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชี*. สารนิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Goodhue, D. L. (1998). *Development and measurement validity of a task-technology fit instrument for user evaluations of information systems*. *Decision Sciences*, 29(1), 105–138.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed). John Wiley & Sons.
- Hinkle, D. E, William, W., & Stephen G. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences* (4th ed). Houghton Mifflin.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Van Nostrand.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า Organizational culture perception of Department of Business Development personnel

นลินทิพย์ หงส์ธิ^{1*}, ชนิดา จิตตรุทธะ²
Nalinthip Hongsthi^{1*}, Chanida Jittaruttha²

^{1,2}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

^{1,2}Master of Public Administration, Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University

*Corresponding author's e-mail: 66230066@dpu.ac.th^{1*}, chanida.jit@dpu.ac.th²

Received: July 16, 2025

Revised: July 25, 2025

Accepted: August 04, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากร ที่ส่งผลกระทบต่อระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ และ 3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 231 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมแบบยกเว้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ และวัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ซึ่งทั้งสองประเภทนี้ได้รับการรับรู้ในระดับสูงสุด ตามมาด้วยวัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว และวัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว 2. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การแตกต่างกัน ในขณะที่เพศและประเภทบุคลากรระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้, วัฒนธรรมองค์การ, การพัฒนาธุรกิจการค้า

Abstract

The objectives of this research were: 1. examine the level of perception regarding the existing organizational culture among personnel of the Department of Business Development, 2. to compare the personal factors of the personnel of the Department of Business Development—namely gender, age, educational level, and type of personnel—that affected their level of perception of organizational culture, and 3. to analyze the work-related factors of the personnel of the Department of Business Development—namely job position level and length of service—that were associated with their perception of organizational culture. This quantitative research utilized an online questionnaire to collect data from a proportionately stratified random sample of 231 participants. The data were analyzed using descriptive statistics and inferential statistics in order to test the research hypotheses. The findings of the study revealed that: 1. the perceived organizational culture was a combination of achievement culture and bureaucratic culture, both of which were rated the highest. Adaptability and clan cultures came next. 2. Regarding personal factors, age and educational level led to differing perceptions of organizational culture characteristics, while gender and personnel type did not show significant differences in the perception of organizational culture. 3. Work-related factors, namely job position level and length of service, were not significantly associated with the perception of organizational culture at the 0.05 level.

Keywords: perception, organizational culture, Department of Business Development

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรับมือกับการแข่งขันในระดับประเทศและสากล การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันระดับโลก ประเทศไทยเองก็จำเป็นต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์การทั้งในภาคธุรกิจและภาครัฐ โดยการพัฒนากุศลกร ปรับปรุงกระบวนการ ลดค่าใช้จ่าย และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การปรับตัวนี้จะช่วยให้้องค์การเติบโตและแข่งขันได้ ท้ายที่สุดการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความร่วมมือจะขับเคลื่อนความก้าวหน้าขององค์การ การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีส่วนส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคี นำไปสู่การเรียนรู้แนวปฏิบัติและกำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคลากร เพื่อการพัฒนาบุคลากร การสร้างความสามัคคี และการพัฒนาองค์การในทุกมิติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (วิทยา พยัคฆ์พันธ์ และเสรี ชัดแจ้ง, 2564) วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากกฎระเบียบ ช่วยกำหนดแนวทางปฏิบัติและส่งเสริมความพึงพอใจในการทำงาน แต่ละองค์การมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามประวัติและค่านิยม Cameron & Quinn (1999 อ้างถึงใน ศุภาพิชญ์ อินแดง, 2565) ได้จำแนกลักษณะวัฒนธรรมองค์การไว้ 4 ประเภท ได้แก่

1. วัฒนธรรมชนเผ่า (clan culture) เน้นความสัมพันธ์และความเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ
2. วัฒนธรรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง (adhocracy culture) ส่งเสริมนวัตกรรม ความคิดริเริ่ม และความกล้าเสี่ยง

3. วัฒนธรรมราชการ (hierarchy culture) เน้นความมั่นคง การควบคุม กฎระเบียบ และประสิทธิภาพ

4. วัฒนธรรมการตลาด (market culture) มุ่งเน้นผลลัพธ์ การแข่งขัน และความพึงพอใจของประชาชน

ประเทศไทยกำลังดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2560 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจให้แข่งขันได้สูง กระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ แม้ว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะมีภารกิจที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และควรมีวัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัวและมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ แต่กลับยังไม่ทราบแน่ชัดว่าบุคลากรมีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในปัจจุบันเป็นลักษณะใด และมีความแตกต่างหรือปัญหาของวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ ที่อาจไม่เหมาะสมหรือไม่ส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และภารกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้อย่างเต็มที่เพียงพอหรือไม่ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ทั้ง 4 ลักษณะ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ และวัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ตามแนวคิดของ Cameron & Quinn (2018) เพื่อระบุสภาพวัฒนธรรมองค์การปัจจุบัน และรวบรวมข้อเสนอแนะจากบุคลากร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมองค์การให้เหมาะสม สามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายและภารกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลจัดการและตีความสิ่งเร้าที่ได้รับจากประสาทสัมผัส การตีความนี้อาศัยประสบการณ์ การเรียนรู้ ทักษะคิด และค่านิยมส่วนตัว และจะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับการรับรู้ดังกล่าว ในทำนองเดียวกัน ขวัญรัตน์ เป้ารัมย์ (2560) นิยามการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการตอบสนองของร่างกายต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จากนั้นข้อมูลจะถูกประมวลผล วิเคราะห์ และตีความความรู้สึกของตนเอง การรับรู้ของแต่ละบุคคลจะ แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการเลือกรับรู้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการ ความพึงพอใจ รวมถึงประสบการณ์เดิม ของผู้รับรู้ โดยข้อมูลที่ถูกต้องแล้วจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ

Schein (2010 อ้างถึงใน นิธิทัศน์ แจ่มไพบูลย์, 2560) นิยามวัฒนธรรมองค์การว่า เป็นแบบแผนของข้อสมมติ

พื้นฐานร่วม ที่กลุ่มเรียนรู้จากการแก้ปัญหาทั้งการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกและการบูรณาการภายใน เมื่อได้รับการยอมรับและใช้งานได้ดี ก็จะถูกส่งต่อไปยังสมาชิกใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการรับรู้ คิด และรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับ Robbins (2015, อ้างถึงใน ซาซึนิ มณีดวงมณฑา, 2562) มองวัฒนธรรมองค์การเป็น ระบบของความหมายร่วม (system of shared meaning) ที่สมาชิกยึดถือร่วมกัน ซึ่งหล่อหลอมและกำหนดพฤติกรรม ทศนคติ และการตัดสินใจของคนในองค์การ ทำให้องค์การนั้นมีเอกลักษณ์แตกต่างจากองค์การอื่น ๆ Robbins & Judge (2017) นิยามว่า วัฒนธรรมองค์การ คือ ระบบของความหมายร่วมกันที่สมาชิกถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่แยกแยะองค์การหนึ่งออกจากอีกองค์การหนึ่ง โดยระบบความหมายร่วมกันนี้สามารถมองได้จากมิติของค่านิยม ความเชื่อ และการสันนิษฐานพื้นฐานที่สมาชิกยอมรับและใช้เป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในองค์การ

ทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การ

นักวิชาการได้ศึกษาและสรุปลักษณะวัฒนธรรมองค์การไว้หลายทฤษฎี โดยทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่

Cameron & Quinn (1999 อ้างถึงใน ศุภาพิชญ์ อินแดง, 2565) ได้แบ่งวัฒนธรรมองค์การออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมชนเผ่า (clan culture) เน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การดูแลเอาใจใส่ และบรรยากาศที่เป็นกันเองผู้นำมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาเพื่อสร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. วัฒนธรรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง (adhocracy culture) มุ่งสร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่นสูง องค์การมีโครงสร้างแบบหลวม ๆ และกล้าเผชิญความท้าทาย
3. วัฒนธรรมราชการ (hierarchy culture) ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบและลำดับการบังคับบัญชาที่ชัดเจน การตัดสินใจเป็นไปตามขั้นตอนจากบนลงล่าง เพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคง
4. วัฒนธรรมการตลาด (market culture) เน้นผลลัพธ์และการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อสร้างผลงานที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

Handy (1991, อ้างถึงใน ชนิดา จิตตรุทธะ, 2560) ทฤษฎีนี้แบ่งวัฒนธรรมองค์การออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) องค์การที่มีวัฒนธรรมแบบสโมสร (club culture) เน้นความสัมพันธ์ส่วนตัวและอำนาจรวมศูนย์อยู่ที่ผู้นำเหมาะกับองค์การขนาดเล็กที่ต้องการความคล่องตัว
- 2) องค์การที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นบทบาท (role culture) ให้ความสำคัญกับบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน มีโครงสร้างแบบระบบราชการ และกฎระเบียบที่แน่นอนเพื่อประสิทธิภาพ
- 3) องค์การที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นงาน (task culture) มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และใช้ทักษะความเชี่ยวชาญในการแข่งขัน
- 4) องค์การที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นตัวตน (existential culture) ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและการพัฒนาตนเองของบุคลากร เหมาะกับองค์การที่ต้องการส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ Trice & Beyer (1993) ยังกล่าวถึง วัฒนธรรมหลัก (dominant culture) ซึ่งเป็นค่านิยมและแนวทางปฏิบัติที่สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ และวัฒนธรรมรอง (subcultures) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน แผนก หรือกลุ่มบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันภายในองค์การเดียวกัน

จากการศึกษาและทบทวนแนวคิดและทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดวัฒนธรรมองค์การของ Cameron & Quinn (2018) มาใช้เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาลักษณะของวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อสะท้อนเห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบัน เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทปัจจุบัน อีกทั้งพัฒนาและปรับปรุงวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้สอดคล้องกับภารกิจของกรมพัฒนาธุรกิจต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรางค์ทิพย์ ตันกุล (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การและการจัดทำงบประมาณของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้เครื่องมือวัดวัฒนธรรมองค์การ

(Organizational Culture Assessment Instrument: OCAI) ของ Cameron & Quinn (1999) พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ต่างกันส่งผลต่อการจัดทำงานประมาณที่ต่างกัน บริษัทที่มีวัฒนธรรมแบบลำดับชั้น มีความเชื่อมั่นในกระบวนการประมาณน้อยที่สุด แต่ประสบความสำเร็จมากกว่าบริษัทอื่น และมีการทำงานที่เป็นขั้นตอนเคร่งครัด ในขณะที่บริษัทที่มีวัฒนธรรมแบบเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในระบบงบประมาณมากที่สุด แต่มีความยืดหยุ่นในการปรับงบประมาณมากที่สุด

ปรารธนา ผกาแก้ว (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชันเอ็กซ์และกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การแบบเครือข่าย แบบปรับตัว แบบมุ่งเน้นความสำเร็จ และแบบลำดับชั้น ในระดับมาก โดยรับรู้วัฒนธรรมแบบลำดับชั้น มากที่สุด และมีความผูกพันต่อองค์การด้านความรู้สึกในระดับมาก

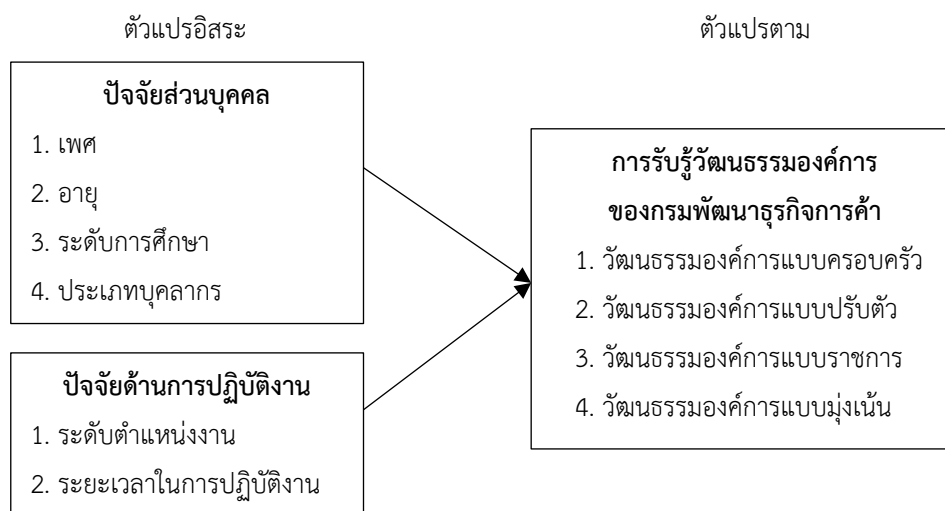
อวิกา โหละสุต (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์การกับวัฒนธรรมปัจเจกบุคคล ศึกษากรณีสถาบันพยาบาลวิทยา ศูนย์อำนวยการแพทย์พระมงกุฎเกล้า โดยใช้ทฤษฎีแบบแผนวัฒนธรรมที่เหมาะสมของชาร์ลส์ แอนดี พบว่า วัฒนธรรมองค์การของกองทัพบกและสถาบันพยาบาลวิทยาเป็นแบบเน้นบทบาท ส่วนวัฒนธรรมปัจเจกบุคคลเป็นแบบเน้นงาน และมีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

พชร ชูเกียรติขจร และนิยา กาวิวงศ์ (2567) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรธุรกิจซอฟต์แวร์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัวมากที่สุด รองลงมาคือ แบบเครือข่าย แบบลำดับชั้น และแบบตลาด ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า การรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในองค์การ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานขององค์การ รวมถึงการสร้าง ความผูกพันระหว่างบุคลากร ดังนั้น องค์การควรให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์การที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพัน และมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยอาศัยแนวคิดจาก Cameron & Quinn (1999 อ้างถึงใน สุภาพิษฐ์ อินแดง, 2565) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในการจำแนกประเภทวัฒนธรรมองค์การ กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้วัฒนธรรมองค์การได้อย่างเป็นระบบ สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 547 คน (ข้อมูลจากกลุ่มการเจ้าหน้าที่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2568) โดยแบ่งออกตามประเภทของบุคลากร ได้แก่ ข้าราชการ จำนวน 403 คน พนักงานราชการ จำนวน 98 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 46 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เมื่อกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 231 คน ซึ่งการสุ่มตัวอย่างอาศัยหลักความน่าจะเป็น (probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) ตามประเภทบุคลากร เพื่อที่จะเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างต่อไป รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน

ประชากร (ตามประเภทบุคลากร)	จำนวนบุคลากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ข้าราชการ		
ระดับปฏิบัติงาน	13	5
ระดับชำนาญงาน	48	20
ระดับอาวุโส	1	1
ระดับปฏิบัติการ	81	34
ระดับชำนาญการ	170	73
ระดับชำนาญการพิเศษ	68	29
ระดับเชี่ยวชาญ	9	4
ระดับอำนวยการต้น/สูง	13	5
พนักงานราชการ	98	41
ลูกจ้างประจำ	46	19
รวมทั้งสิ้น	547	231

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณนี้ใช้ แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อศึกษาการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 การรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ และวัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ใช้มาตราส่วนการให้คะแนน 5 ระดับ โดย 5 คือ ระดับรับรู้มากที่สุด และ 1 คือ ระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามอย่างรอบด้าน เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้ 1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามทั้งแบบเลือกตอบและปลายเปิดต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาโครงสร้าง เนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา จากนั้นจึงนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบสอบถามมีความชัดเจนยิ่งขึ้น และ 2) ความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มลูกจ้างเหมาในกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างหลัก จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.965 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ 0.70 แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตถึงกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และเก็บรวบรวมข้อมูล ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่านลิงก์หรือรหัสคิวอาร์

ให้บุคลากร จำนวน 231 ชุด จากนั้นรวบรวมและตรวจสอบการตอบกลับแบบสอบถาม รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยบันทึกข้อมูลและประมวลผลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics analysis) 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายระดับการรับรู้โดยรวมของลักษณะวัฒนธรรมองค์การแต่ละประเภท

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยโดยสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้ 1) สถิติ independent samples t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเพศ 2) สถิติ one-way ANOVA (F-Test) เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากร และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD และ 3) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยการหาค่าสถิติด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณ (multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.84 อายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.74 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.50 และบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 73.59 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานระดับชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 31.60 และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.28

ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผลสรุปลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในการรับรู้ของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว	4.38	0.60	มากที่สุด
2. วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว	4.42	0.57	มากที่สุด
3. วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ	4.53	0.50	มากที่สุด
4. วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์	4.54	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.47	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D = 0.49) วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($\bar{X} = 4.53$, S.D = 0.50) วัฒนธรรมแบบปรับตัว ($\bar{X} = 4.42$, S.D = 0.57) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ วัฒนธรรมแบบครอบครัว ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.60)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน พบว่า เพศและประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน และอายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 เปรียบเทียบปัจจัยการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำแนกตาม เพศ โดยใช้สถิติ independent samples t-test อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากร โดยใช้วิธีทดสอบ one-way ANOVA (F-Test) พบว่า

2.1 การทดสอบโดยใช้สถิติ independent samples t-test พบว่า โดยภาพรวมแล้วบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การโดยรวม ($t = 1.665$, Sig. = 0.243) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแตกต่าง คือ วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว ($t = 2.650$, Sig. = 0.036) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว ($t = 1.252$, Sig. = 0.954) วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($t = 1.199$, Sig. = 0.108), วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ($t = 0.219$, Sig. = 0.923)

2.2 การทดสอบโดยใช้สถิติ one-way ANOVA (F-test) พบว่า โดยภาพรวมแล้วบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การโดยรวม ($F = 2.998$, Sig. = 0.032) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($F = 3.759$, Sig. = 0.012) และวัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ($F = 3.994$, Sig. = 0.008) ส่วนบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว ($F = 0.385$, Sig. = 0.764) และวัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว ($F = 2.304$, Sig. = 0.078)

2.3 การทดสอบโดยใช้สถิติ one-way ANOVA (F-test) พบว่า โดยภาพรวมแล้วบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยรวม ($F = 4.105$, Sig. = 0.018) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($F = 5.275$, Sig. = 0.006) ส่วนบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว ($F = 2.683$, Sig. = 0.070) วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว ($F = 1.953$, Sig. = 0.144) วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ($F = 2.543$, Sig. = 0.081)

2.4 การทดสอบโดยใช้สถิติ one-way ANOVA (F-Test) พบว่า โดยภาพรวมแล้วบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยรวม ($F = 1.754$, Sig. = 0.175) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว ($F = 2.262$, Sig. = 0.770) วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว ($F = 2.507$, Sig. = 0.084) วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($F = 2.399$, Sig. = 0.093) วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ($F = 0.778$, Sig. = 0.461) สรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
เพศ	-	✓
อายุ	✓	-
ระดับการศึกษา	✓	-
ประเภทบุคลากร		✓

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน สัมพันธ์กับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การปฏิบัติงาน	B	Unstandardized	Standardized	t	Sig.	F	Sig.
		Coefficients	Coefficients				
		Std. Error	Beta				
(Constant)	4.503	0.101		44.469	0.000	0.492	0.612
ระดับตำแหน่งงาน	-0.012	0.013	-0.063	-0.940	0.348		
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	0.012	0.026	-0.030	0.456	0.649		
R = 0.066, R ² = 0.004, Adjusted R ² = -0.004							
Std. Error of the Estimate = 0.45680, Durbin-Watson = 1.586, F = 0.492, Sig = 0.612							

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่งงานและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = 0.612) ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แบบจำลองนี้อธิบายความผันแปรของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การได้เพียง ร้อยละ 0.4 เท่านั้น (R² = 0.004) ซึ่งมิต้าน้อยมาก แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้มีอิทธิพลหลักต่อการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าระดับตำแหน่งงาน (Beta = -0.063) และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (Beta = -0.030) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ประเด็นระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อค้นพบหลัก คือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีวัฒนธรรมองค์การหลักเป็นการผสมผสานระหว่าง วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ และวัฒนธรรม

ราชการ โดยมีวัฒนธรรมแบบปรับตัวเป็นวัฒนธรรมรอง การรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะวัฒนธรรมมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เน้นความเป็นเลิศในการบริการและความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิบัติราชการที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมหลักของ Trice & Beyer (1993 อ้างถึงใน ธัญสินี ศรีอนุสรณ์วงศ์, 2561) และแนวคิดวัฒนธรรมมุ่งเน้นผลลัพธ์ของ Cameron & Quinn (2018) ที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายและการตอบสนองประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่ส่งเสริมการบริหารงานเชิงรุก สำหรับประเด็นย่อยในการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ บุคลากรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุด โดยเน้นความเป็นเลิศในการบริการ ความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย และความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิบัติราชการที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมหลักของ Trice และ Beyer (1993 อ้างถึงใน ธัญสินี ศรีอนุสรณ์วงศ์, 2561) และแนวคิดวัฒนธรรมมุ่งเน้นผลลัพธ์ของ Cameron และ Quinn (2018) ที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายและการตอบสนองประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่ส่งเสริมการบริหารงานเชิงรุก ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิภา รุ่งหมี (2564) ที่พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีลักษณะสร้างสรรค์ (มีมติเน้นความสำเร็จ) สูงที่สุด

1.2 วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ บุคลากรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงการมีระเบียบแบบแผน การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การที่ผู้บริหารเน้นการควบคุม กำกับดูแล และการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น รวมถึงการมีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจน การค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมแบบลำดับชั้น (hierarchy culture) ของ Cameron & Quinn (2018) และวัฒนธรรมแบบบทบาท (role culture) ของ Handy (2015) รวมถึงผลการวิจัยของปรารณา ผกาแก้ว (2561) ที่พบว่า องค์การมีการบังคับบัญชาที่เข้มงวดและมีโครงสร้างแบบแผนชัดเจน

1.3 วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว บุคลากรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุด โดยองค์การมีความมุ่งมั่นจะเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ผู้บริหารส่งเสริมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมแบบปรับตัว (adhocracy culture) ของ Cameron & Quinn (2018) ที่มุ่งสร้างบรรยากาศที่เป็นนวัตกรรม และงานวิจัยของพร ชูเกียรติขจร และนิยา กาวิวงศ์ (2567) ที่พบว่า บุคลากรธุรกิจซอฟต์แวร์มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัวมากที่สุด

1.4 วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัว บุคลากรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุด โดยองค์การให้ความสำคัญกับความร่วมมือและความเป็นกันเอง การพัฒนาบุคลากร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การทำงานเป็นทีม และการช่วยเหลือกัน กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีการบริหารจัดการที่เน้นบุคลากรเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างความผูกพันและความทุ่มเท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมแบบเครือญาติ (clan culture) ของ Cameron & Quinn (2018) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และงานวิจัยของปรารณา ผกาแก้ว (2561) ที่พบว่า วัฒนธรรมองค์การแบบครอบครัวอยู่ในระดับมาก โดยองค์การมีลักษณะเป็นครอบครัว มีความร่วมมือและรับฟังความคิดเห็น

2. ประเด็นปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การ แตกต่างกัน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มี เพศต่างกัน มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีนโยบายและการสื่อสารที่ชัดเจนและทั่วถึง ทำให้บุคลากรทุกเพศได้รับค่านิยมและข้อมูลที่เท่าเทียมกัน ไม่มีปัญหาการแบ่งแยกในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gordon (2002) ที่ว่า วัฒนธรรมองค์การ คือ สภาพแวดล้อม

ภายในที่สมาชิกมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม ผลนี้ต่างจากงานวิจัยของพรวิภา รุ่งหมี (2564) ที่พบความแตกต่างในการรับรู้วัฒนธรรมองค์การตามเพศในบางมิติในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การแตกต่างกัน แต่ละช่วงอายุมีการตีความค่านิยมและบรรยากาศองค์การไม่เหมือนกัน บุคลากรที่อายุน้อยมักเปิดรับแนวคิดใหม่ เน้นความยืดหยุ่นและนวัตกรรม ส่วนบุคลากรสูงอายุจะให้ความสำคัญกับความมั่นคงและระเบียบแบบแผนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของตติยา ผาสุก (2559) ที่กล่าวว่า แบบแผนการปฏิบัติงานเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

2.3 บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การแตกต่างกัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การศึกษาช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการรับรู้ข้อมูล ส่งผลให้มีมุมมองและความเข้าใจในค่านิยมและแนวทางปฏิบัติที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอวิกา โหละสุต (2562) ที่พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อการรับรู้รูปแบบวัฒนธรรมองค์การในกลุ่มข้าราชการและลูกจ้าง

2.4 บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มี ประเภทบุคลากรต่างกัน มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน แสดงว่า นโยบายและการปฏิบัติงานของกรมฯ มีความชัดเจนและครอบคลุมทุกประเภทบุคลากร ทำให้มีแนวทางการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมที่โดดเด่น (dominant culture) ของ Trice & Beyer (1993) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบนี้อาจไม่สอดคล้องกับบางบริบท เช่น งานวิจัยของชาชีณี มณีดวงมณฑา (2562) ที่พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในองค์การข้ามชาติแตกต่างกัน ซึ่งอาจสะท้อนถึงการรับรู้ที่ต่างกันตามประเภทหรือสถานะของพนักงานในบางองค์การ

3. ประเด็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ระดับตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีระดับตำแหน่งงานและระยะเวลาในการปฏิบัติงานไม่ส่งผลต่อการรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางลบ หมายความว่า ไม่ว่าบุคลากรจะมีตำแหน่งงานหรือระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไร พวกเขายังคงรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การไปในทิศทางเดียวกัน อธิบายได้ว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีการสื่อสารวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของกรมฯ อย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรทุกระดับและทุกช่วงเวลาการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เพิ่งเข้ามาใหม่หรือผู้ที่ทำงานมานานแล้ว ต่างมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมหลัก (dominant culture) ของ Trice & Beyer (1993) ที่ระบุว่า วัฒนธรรมหลักเป็นค่านิยม วิสัยทัศน์ นโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วทั้งองค์การ ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดทิศทางขององค์การให้เป็นไปตามเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ชัดเจน การที่ปัจจัยด้านตำแหน่งและระยะเวลาไม่มีผลต่อการรับรู้นี้อาจบ่งชี้ถึงความแข็งแกร่งและความสม่ำเสมอของวัฒนธรรมหลักที่ถูกปลูกฝังและสื่อสารไปทั่วทั้งองค์การ ทำให้ประสบการณ์ส่วนบุคคลและลำดับอาวุโสมีอิทธิพลต่อการรับรู้โดยรวมน้อยลง ซึ่งอาจเป็นข้อได้เปรียบในแง่ของการรักษาเอกภาพและความเข้าใจร่วมกันในองค์การขนาดใหญ่แบบราชการ

อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์นี้อาจแตกต่างจากงานวิจัยในบริบทองค์กรที่มีความแตกต่างทางอำนาจหรือการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงอย่างชัดเจน เช่น ในบางองค์การเอกชนที่มีโครงสร้างองค์การแบบแบน (flat hierarchy) ซึ่งบทบาทของตำแหน่งอาจส่งผลต่อการรับรู้มากกว่าในราชการ หรือในองค์การข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural organizations) ที่ความหลากหลายทางภูมิหลังและวิธีการสื่อสารอาจส่งผลให้การรับรู้วัฒนธรรมแตกต่างกันไปตามตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานในองค์การนั้น ๆ อย่างมีนัยสำคัญมากกว่าในบริบทหน่วยงานราชการไทยที่ค่อนข้างมีแบบแผนและระเบียบที่ชัดเจนกว่า

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เผยให้เห็นว่า การรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีวัฒนธรรมองค์การหลักเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์และวัฒนธรรมราชการ ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อเดิมที่ว่าหน่วยงานราชการมีเพียงลักษณะราชการเป็นวัฒนธรรมหลักเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่าองค์การมีการผสมผสานของวัฒนธรรมหลายประเภท เช่น วัฒนธรรมแบบครอบครัว และวัฒนธรรมแบบปรับตัว แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของพลวัตทางวัฒนธรรมในองค์การภาครัฐ งานวิจัยนี้ยังให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าจากข้อเสนอแนะของบุคลากรเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพและสร้างความสุขในการทำงาน การใช้มุมมองของบุคลากรโดยตรงช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงของคนในองค์การ และเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน โดยสรุป งานวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมองค์การในหน่วยงานราชการไทย และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบนโยบายและแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่พึงประสงค์ในอนาคต โดยเฉพาะการสร้างสมดุลระหว่างความเป็นระเบียบแบบราชการกับการส่งเสริมการปรับตัวการทำงานแบบครอบครัว และการมุ่งเน้นผลลัพธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรส่งเสริมวัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์และวัฒนธรรมราชการควบคู่กัน โดยกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและมอบรางวัลอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

1.2 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรส่งเสริมนวัตกรรมและการมีส่วนร่วม โดยจัดให้มีช่องทางให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานและบริการให้ตอบโจทย์ยุคดิจิทัล พร้อมสนับสนุนโครงการนำร่องและมอบรางวัลแก่ผู้ที่มีแนวคิดสร้างสรรค์และนำไปใช้ได้จริง

1.3 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรปลูกฝังแนวคิดการเปิดรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง โดยจัดทำแผนพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างทักษะของบุคลากรและเพิ่มความสามารถในการปรับตัวขององค์การให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน อาจรวมถึงการตั้งตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับความพร้อมของบุคลากรในการปรับตัวสู่ระบบดิจิทัล

2.3 ควรศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในยุคดิจิทัล

2.4 ควรศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยใช้ตัวชี้วัดที่วัดผลได้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). *แผนพัฒนาบุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พ.ศ. 2567 – 2570*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2567 จาก <https://anyflip.com/tnyfq/ffyc/basic>.

- ขวัญรัตน์ เป้ารัมย์. (2560). อิทธิพลของการรับรู้และการมีส่วนร่วมที่มีต่อการยอมรับของประชาชนในงานบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2560). ทฤษฎีองค์การ : ปรัชญา กระบวนทัศน์ และแนวคิด (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาชนิ ฌณิตวงมณฑา. (2562). ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนชาวไทยในองค์กรญี่ปุ่นข้ามชาติ. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ตติยา ผาสุก. (2559). การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความตั้งใจอยู่ในงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแห่งหนึ่ง โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวสื่อ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญสินี ศรีอนุสรณ์วงศ์. (2561). การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรขององค์การภาครัฐไทยภายใต้บริบทไทยแลนด์ 4.0: ศึกษากรณี สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร). วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิทัศน์ แจ่มโพยลย์. (2560). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชดำเนิน.
- ปรารธนา ผกาแก้ว. (2561). การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ และกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในกลุ่มบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรวิภา รุ่งหมี. (2564). วัฒนธรรมองค์กรในการรับรู้ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เพชร ชูเกียรติจิร และนิดา กาวีวงศ์. (2567). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรธุรกิจซอฟต์แวร์ในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 10(2), 270-276.
- วิทยา พักฉันท และเสรี ชัดเข้ม. (2564). การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 12(1), 143-160.
- ศุภาพิชญ์ อินแดง. (2565). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรางค์ทิพย์ ต้นกุล. (2559). วัฒนธรรมองค์กรและการจัดทำงบประมาณของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อวิกา โหละสุด. (2562). ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับวัฒนธรรมปัจเจกบุคคล ศึกษากรณีสถาบันพยาธิวิทยา ศูนย์อำนวยการแพทย์พระมงกุฎเกล้า. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cameron, K. S., & Quinn, R. E. (1999). *Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based on the Competing Values Framework*. Addison Wesley.

- Cameron, K. S., & Quinn, R. E. (2018). *Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based on the Competing Values Framework* (4th ed). Jossey-Bass.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essential of psychological testing*. New York: Harper Row.
- Gordon, J. R. (2002). *Organizational behavior: A diagnostic approach* (7th ed). Prentice Hall.
- Handy, C. (2015). *The Second curve: Thoughts on reinventing society*. Random House Business.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational Behavior* (17th ed). Pearson.
- Schein, E. H. (2010). *Organizational Culture and Leadership* (4th ed). Jossey-Bass.
- Trice, H. M., & Beyer, J. M. (1993). *The cultures of work organizations*. Prentice-Hall, Inc.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

**ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร**
**Strategic leadership and organizational trust on the efficiency of local administrative
organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province**

ทัศนภรณ์ มุละดา^{1*}, ชาตชัย อุดมกิจมงคล², สามารถ อัยกร³
Tassanaporn Moolada^{1*}, Chardchai Udomkijmongkol², Samart Aiyakorn³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: tusanaporn.m65@gmail.com^{1*}, chardchai_u@hotmail.com², saamm_5@hotmail.com³

Received: July 18, 2025

Revised: August 07, 2025

Accepted: August 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ความไว้วางใจต่อองค์กร และประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 2. อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร และ 3. อิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 289 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856 และได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.385-0.838 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความไว้วางใจต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และการบริหารทรัพยากรในองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 55.80

3. ความไว้วางใจต่อองค์การ ด้านการแสดงความเอาใจใส่ ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์การ และความตรงไปตรงมา มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 81.50

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ความไว้วางใจต่อองค์การ, ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of the research included the following to study: 1. The level of the executives' strategic leadership, the organizational trust, and the efficiency of the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, 2. the influences of strategic leadership on the efficiency of the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, and 3. the influences of the organizational trust on the efficiency of the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province. Obtained through a stratified random sampling method, the sample group consisted of 289 personnel who reported to the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province. The tool used for data collection was a questionnaire. The IOC values were between 0.80 and 1.00, the reliability was 0.856, and the discrimination power was between 0.385 and 0.838. and statistics employed for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research revealed these results: 1. The overall strategic leadership of the executives in the local administrative organizations, Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, was at a high level. Likewise, the personnel's trust in the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, as a whole, was at a high level. In the same vein, the overall efficiency of the local administrative organizations, Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, was at a high level. 2. Regarding strategic leadership, these aspects significantly influenced the efficiency of the local administrative organizations at the 0.01 statistical level: establishing strategic direction and promoting the organizational culture. In addition, the balanced organizational control and the management of the organizational resources significantly influenced the efficiency of the local administrative organizations at the .05 statistical level. Altogether, these aspects could be used to correctly predict the efficiency of the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province at 55.80 percent. 3. Regarding trust in the organization, these aspects significantly influenced the efficiency of the local administrative organizations at the 0.01 statistical level: caring, the achievement of the organizational performance, and straightforwardness. Altogether,

they could be used to accurately predict the efficiency level of the local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province at 81.50 percent.

Keywords: strategic leadership, organizational trust, efficiency of local government organizations

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม จึงได้ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) อย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปี ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา 3) ด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง 4) ด้านการบริการสาธารณะ และ 5) ด้านธรรมาภิบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566)

ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและคุณลักษณะของผู้บริหารที่เหมาะสม และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้กำหนดทิศทาง การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมี “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์” (strategic leadership) เพื่อพัฒนาศักยภาพการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรควิสัยทัศน์ของตน และที่สำคัญอย่างยิ่งต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Boal & Schultz, 2007) นอกจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ความไว้วางใจต่อองค์กรเป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะความไว้วางใจนี้จะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่สูงขึ้นและช่วยลดอัตราการลาออกของบุคลากร ความไว้วางใจ คือ การเชื่อมั่นคุณค่าเป้าหมายขององค์กรรวมถึงมีความต้องการอย่างมากที่จะอยู่ร่วมกับองค์กร และพร้อมจะยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ความไว้วางใจที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจะส่งผลทุกคนมีอิสระในกาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (อัญเรศน์ ตูละ, 2562)

จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 18 อำเภอ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 141 แห่ง แยกเป็นเทศบาลตำบล 36 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 105 แห่ง ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ประจำปี 2565 ในภาพรวมอยู่ในระดับ “ดีเด่น” คิดเป็นร้อยละ 87.79 อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 18 แห่ง โดยจำแนกเป็น เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 9 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง ได้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การบริหารงานและประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ประสบผลสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร และความไว้วางใจต่อองค์กร ดังนั้นจะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ยังมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ดี และบุคลากรมีความไว้วางใจต่อองค์กร จะส่งผลให้ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มากขึ้นด้วย จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงาน ใช้เป็นข้อมูล แก่ไข ปรับปรุง พัฒนา แผนยุทธศาสตร์ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนครที่ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ความไว้วางใจต่อองค์กร และประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

Hitt et al. (2007) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดทิศทางกลยุทธ์ (strategic direction) คือ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และสามารถนำวิสัยทัศน์ มาถ่ายทอดตลอดจนจูงใจกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้
2. การบริหารทรัพยากรในองค์กร (organizational resource management) ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ เพื่อการบริหารทรัพยากรในองค์กร ทั้งด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้น เกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า คุ่มทุน เพื่อเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ
3. สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรให้มีประสิทธิผล (effective organizational culture) ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมีความสามารถในการกำหนดเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและค่านิยมให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก สามารถเลือกวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานของสมาชิก
4. มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (emphasizing ethical practices) เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่น่าไว้วางใจ มีการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
5. การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (establishing balance organizational controls) มีการจัดการบริหารงาน ดูแลในกระบวนการทำงานให้ได้ มาตรฐาน คุณภาพการบริหาร ผู้รับบริการพึงพอใจในบริการที่ได้รับ และผู้ให้บริการมีความสุข และเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจต่อองค์กร

Shaw (1997) ได้ มีข้อเสนอว่า การจะให้ความไว้วางใจกับบุคคลใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ ที่มีผลต่อการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ดังนี้

1. การมุ่งความสำเร็จในผลงานขององค์กร (achieving results) หมายถึง การที่จะต้องสร้างความชัดเจนในความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จจนก่อให้เกิดเป็นความเชื่อมั่นในความสำเร็จของบุคคล โดยบุคคลใดก็ตามที่ไม่มีผลงาน ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังได้สำเร็จ ย่อมส่งผลให้ระดับความไว้วางใจมีแนวโน้มที่จะลดลงตามไปด้วย

2. มีความตรงไปตรงมา (acting with integrity) หมายถึง การแสดงออกถึง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ และจริงใจ ต่อคำพูดและการกระทำอย่างสม่ำเสมอ นั่นคือ เมื่อพูดสิ่งใดไว้ก็จะปฏิบัติตามสิ่งที่เคยพูด รวมไปถึงปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องและเป็นธรรม โดยความไว้วางใจจะอยู่ในระดับที่สูง หากบุคคลหรือองค์การสามารถรักษาคำพูดและปฏิบัติได้อย่างตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูล ประสานงาน รวมไปถึงทำงานร่วมกันตามกระบวนการและรูปแบบที่จริงใจ ซื่อตรงต่อกัน

3. การแสดงความเอาใจใส่ (demonstrating concerns) หมายถึง การให้ความใส่ใจต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งโดยทั่วไป บุคคลมักให้ความไว้วางใจแก่ผู้ที่ให้ความใส่ใจและดูแลเอาใจใส่ห่วงใยต่อบุคคลนั้น เช่น การใส่ใจและห่วงใยในเรื่องของความสุขของบุคลากรทุกระดับ เข้าใจถึงความต้องการและความคาดหวังของแต่ละบุคคล จัดสรร และดูแลเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นควรจะได้รับ ซึ่งการแสดงความเอาใจใส่และความห่วงใยนั้น เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ ในองค์การเกิดขึ้นจากการรับรู้การแสดงออกดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ความสำเร็จของประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของแผนงานในการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณของ รัฐ มาดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ประชาชนในประเทศ ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และพร้อม ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนท้องถิ่น โดยมีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี มีการจัดทำฐานข้อมูลที่สำคัญ และมีการจัดการข้อร้องเรียน มีการบริการประชาชน มีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน มีการประเมินผล การปฏิบัติงาน มีการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารงานมีการปรับปรุงภารกิจ และมีการดำเนินงานตามนโยบายของจังหวัด

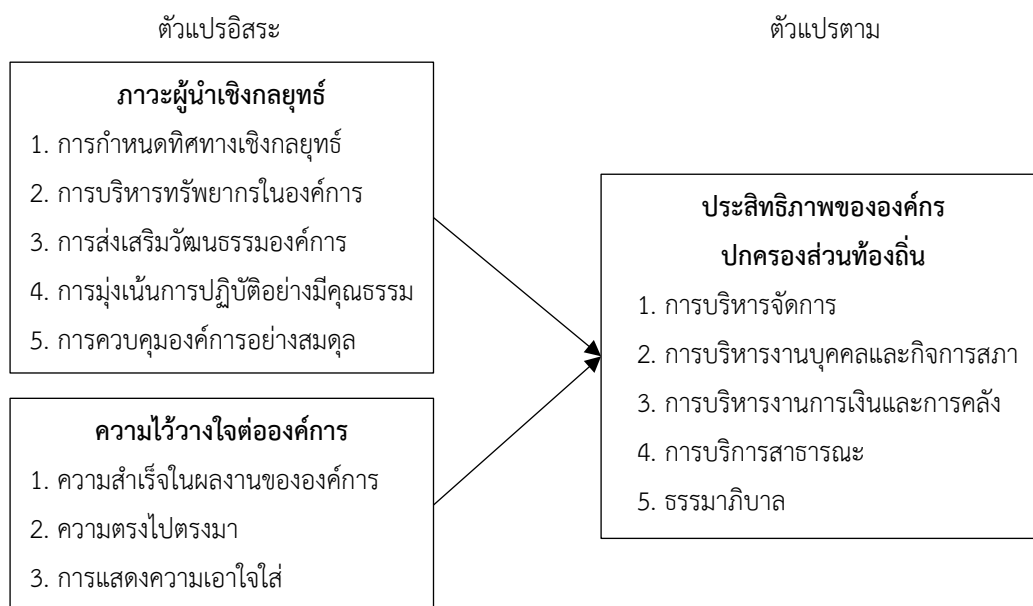
2. ด้านการบริหารงานบุคคล และกิจการสภา หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการบริหารทรัพยากร บุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการวางแผน การส่งเสริม การพัฒนา การถ่ายทอดความรู้ การสืบทอดตำแหน่ง พร้อมทั้งมีช่องทาง ในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่ พร้อมกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้สภาท้องถิ่นดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานการเงินและการคลัง ที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ลูกหนี้ลดลง มีการดำเนินการด้านงบประมาณ และพัสดุถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย โปร่งใส ไม่มีข้อทักท้วงที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหารการเงินและการคลังจาก หน่วยตรวจสอบ

4. ด้านการบริการสาธารณะ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการในการจัดหา รักษา และซ่อมบำรุง โครงสร้างพื้นฐานที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านไฟฟ้า สาธารณะ ถนน ทางเดิน และทางเท้า น้ำประปา รวมถึงการควบคุมอาคาร เพื่อสร้างความปลอดภัยในโครงสร้างพื้นฐาน ในพื้นที่ต่าง ๆ มีการดำเนินการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมการกีฬา การส่งเสริม เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในด้านในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ทั้งในเด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ไร้ที่พึ่ง และคำนึงถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจทั้งในด้านกิจการตลาด การส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น มีบทบาท ในการส่งเสริมสร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีการเตรียมความพร้อม การป้องกัน สาธารณะภัยมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย ในฐานะโรงเรียนสอนประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน และมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเพื่อร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน มีการดำเนินการ

5. ด้านธรรมาภิบาล หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความโปร่งใส และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในทุกรูปแบบ ให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีมาตรฐานในการบริการ มีระบบกลไกจัดการกับเรื่องร้องเรียน และหน่วยงานไม่มีการถูกชี้มูลความผิด

ผู้วิจัยนำแนวคิด ทฤษฎี มากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้ 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ Hitt et al. (2007) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) แนวคิดความไว้วางใจในองค์กร (organizational trust) ของ Shaw (1997) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับความไว้วางใจต่อการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ประจำปี 2566 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 17 แห่ง จำนวน 1,110 คน (ไม่รวมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครและเทศบาลนครจังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่และมีบริบทที่แตกต่างกัน) (ข้อมูลบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ. 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 289 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเทียบตารางสำเร็จรูปในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความไว้วางใจต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended Form)

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและความถูกต้อง จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงด้วยการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (item total correlation) คัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.361 ขึ้นไป แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha – coefficient) คัดข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.385-0.838 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.856

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ทั้ง 17 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 289 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง

3.4 ภายหลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 2) ความไว้วางใจต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร และ 3) ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.3 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย 1) อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร และ 2) อิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยในเบื้องต้นจะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อป้องกันการเกิด multicollinearity ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

โดยในการวิจัยนี้ไม่มีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเขียน วิเคราะห์ หรือแปลผล ในส่วนจริยธรรมในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์	3.91	0.66	มาก
2	การบริหารทรัพยากรในองค์กร	3.89	0.70	มาก
3	การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	3.87	0.65	มาก
4	การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม	4.01	0.65	มาก
5	การควบคุมองค์การอย่างสมดุล	3.74	0.46	มาก
ภาพรวม		3.88	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.91$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การควบคุมองค์การอย่างสมดุล ($\bar{X} = 3.74$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความไว้วางใจต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความไว้วางใจต่อการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	ความไว้วางใจต่อการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ความสำเร็จในผลงานขององค์กร	3.48	0.68	ปานกลาง
2	ความตรงไปตรงมา	3.80	0.59	มาก
3	การแสดงความเอาใจใส่	3.85	0.59	มาก
ภาพรวม		3.68	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความไว้วางใจต่อการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การแสดงความเอาใจใส่ ($\bar{X} = 3.85$) รองลงมาคือ ความตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.80$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสำเร็จในผลงานขององค์กร ($\bar{X} = 3.48$) มีความไว้วางใจต่อการในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การบริหารจัดการ	3.95	0.61	มาก
2	การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา	3.82	0.63	มาก
3	การบริหารงานการเงินและการคลัง	3.55	0.76	มาก
4	การบริการสาธารณะ	3.81	0.60	มาก
5	ธรรมาภิบาล	3.55	0.73	มาก
ภาพรวม		3.76	0.58	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ($\bar{X} = 3.82$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.55$) และการบริหารงานการเงินและการคลัง ($\bar{X} = 3.55$)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.535	0.186		2.884	0.004		
การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	0.320	0.060	0.367	5.307	0.000**	0.326	3.068
การบริหารทรัพยากรในองค์กร	0.107	0.053	0.130	2.045	0.042*	0.387	2.585
การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	0.243	0.036	0.274	6.727	0.000**	0.942	1.062
การมุ่งเน้นการปฏิบัติงานมีคุณธรรม	0.045	0.059	0.050	.755	0.451	0.351	2.847
การควบคุมองค์การอย่างสมดุล	0.115	0.053	0.152	2.188	0.029*	0.324	3.085
R = 747, R ² = 0.558, Adjusted R ² 0.550, F = 71.455, Sig. = 0.000							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\beta = 0.367$) และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ($\beta = 0.274$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล ($\beta = 0.152$) และการบริหารทรัพยากรในองค์กร ($\beta = 0.130$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 55.80 ($R^2 = 0.558$) ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เนื่องจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) ไม่เกิน 10 และค่า Tolerance เข้าใกล้ 1

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.553	0.120		4.615	0.000		
ความสำเร็จในผลงานขององค์กร	0.331	0.028	0.392	11.730	0.000**	0.582	1.718
ความตรงไปตรงมา	0.099	0.027	0.102	3.628	0.000**	0.827	1.210
การแสดงความเอาใจใส่	0.630	0.031	0.648	20.542	0.000**	0.651	1.535
R = 903, R ² = 0.815, Adjusted R ² = 0.813, F = 418.464, Sig. = 0.000							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความไว้วางใจต่อองค์กร ด้านการแสดงความเอาใจใส่ ($\beta = 0.648$) ความสำเร็จในผลงานขององค์กร ($\beta = 0.392$) และความตรงไปตรงมา ($\beta = 0.102$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 81.50 ($R^2 = 0.815$) ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เนื่องจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) ไม่เกิน 10 และค่า Tolerance เข้าใกล้ 1

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และการบริหารทรัพยากรในองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 55.80 ส่วนภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำกลยุทธ์มีความสำคัญมากต่อผลการดำเนินงานและความสำเร็จของกิจการขององค์การ รวมทั้งประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมและขอบเขตได้กว้างขวางและชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ช่วยให้องค์การสามารถดำเนินงานและใช้ทรัพยากรในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลสำเร็จดีกว่าการบริหารงานตามปกติ เนื่องจากการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์จะมีการศึกษา วิเคราะห์ และจัดระบบความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ขององค์การอย่างรัดกุมและชัดเจน ทำให้การดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม มีเทคนิคหรือกลยุทธ์การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจและดูแลผู้รับบริการอย่างใกล้ชิด ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวัฒน์ ขาแสน และละมัยรัมย์เย็น (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอนาแก ได้ร้อยละ 86.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของเรียวฤดี รันศรี (2565) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางการบริหาร ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล และด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถทำนายระดับประสิทธิภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนครพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 43.10 สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญใจ อับมา และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 37.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของยศวีต เชื้อวงศ์พรหม (2562) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร และวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลด้านวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ 0.689 ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร และวัฒนธรรมองค์การ ร่วมกันทำนายได้ 68.90 %

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจต่อองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า ความไว้วางใจต่อองค์การ ด้านการแสดงความเอาใจใส่ ความสำเร็จในผลงานขององค์การ และความตรงไปตรงมา มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 81.50 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความไว้วางใจของบุคลากรต่อองค์การในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อทั้งพฤติกรรมการทำงาน ความร่วมมือ และคุณภาพในการบริการสาธารณะ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของประสิทธิภาพองค์การในภาพรวม ความไว้วางใจของบุคลากรที่มีต่อองค์การถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความผูกพัน และความร่วมมือภายในองค์กร โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องพึ่งพาความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร พนักงาน และชุมชนเป็นอย่างมาก เมื่อบุคลากรมีความเชื่อมั่นว่าองค์การมีความยุติธรรม โปร่งใส และให้ความสำคัญกับสวัสดิการและพัฒนาการ ย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น พร้อมทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างเต็มที่ ซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานที่สูงขึ้น ความไว้วางใจช่วยลดความหวาดระแวง ความไม่มั่นใจระหว่างบุคลากรกับผู้บริหารหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เกิดการประสานงานที่ราบรื่น การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และการแบ่งปันข้อมูลที่เป็นต่อการตัดสินใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การบริหารงบประมาณ ปรับปรุงบริการประชาชน ฯลฯ ซึ่งความไว้วางใจจะช่วยให้บุคลากรยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้น ไม่ต่อต้าน หรือเกิดความวิตกกังวลจนบั่นทอนประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งเมื่อบุคลากรไว้วางใจในองค์กร บุคลากรจะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ พร้อมร่วมมือ สื่อสาร และทำงานอย่างมีจิตสำนึก ส่งผลให้องค์การมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง นอกจากนั้น ความไว้วางใจต่อองค์การเป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ เพราะความไว้วางใจนี้จะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่สูงขึ้นและช่วยลดอัตราการลาออกของบุคลากร ความไว้วางใจ คือ การเชื่อมั่นคุณค่าเป้าหมายขององค์การรวมถึงมีความต้องการอย่างมากที่จะอยู่ร่วมกับองค์การ และพร้อมจะยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

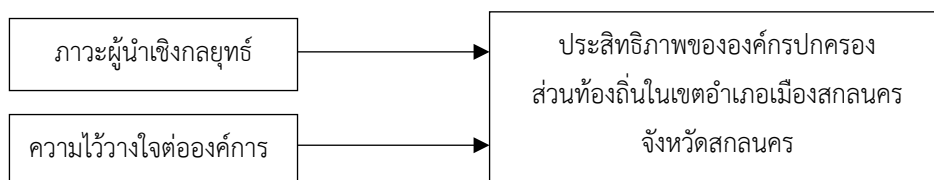
ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ อัยกร (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจต่อองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม โดยส่งผ่านความผูกพันในงาน และความไว้วางใจต่อองค์การ ปัจจัยอิทธิพลเชิงสาเหตุทั้งระบบทำนายพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมได้ร้อยละ 84.60 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญเรศน์ ตูละ (2562) ศึกษาความไว้วางใจต่อองค์การและความผูกพันกับงานส่งผลการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจต่อองค์กร และความผูกพันกับงานส่งผลการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทยอย่างนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชญา ศุขโกคา และวิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2561) ได้ศึกษา อิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานและจากองค์กรที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพในการทำงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรและความไว้วางใจ ของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานส่งผลทางบวกต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และส่งผลในทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ความผูกพันต่อองค์กร ความไว้วางใจบนพื้นฐานอารมณ์ความรู้สึก และความไว้วางใจบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ วางแผน การออกแบบการดำเนินงาน รวมถึงการกำหนดนโยบาย สวัสดิการ แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้พนักงานเกิดความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพชนันท์ บุญช่วย และวิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2561) ทำการศึกษอิทธิพลของความสุขในการทำงาน

ความไว้วางใจในองค์กร และความมั่นคงในงาน ส่งผลต่อความผูกพันและประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน บริษัทผลิตอุตสาหกรรม จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกกับความไว้วางใจในองค์กร ความมั่นคงในงานมีอิทธิพลทางบวกกับความไว้วางใจในองค์กร ความสุขในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านจิตใจ ความมั่นคงในงานมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านจิตใจ ความไว้วางใจในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านจิตใจ ความสุขในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน และความมั่นคงในงานมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน ความไว้วางใจในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกกับความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน ความผูกพันด้านจิตใจเป็นตัวแปรกลาง ความผูกพันด้านจิตใจ พบว่า ความผูกพันด้านจิตใจ ทำให้ความสุขในการทำงาน ความมั่นคงในงานและความไว้วางใจในองค์กรมีอิทธิพลทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงาน และความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน เป็นตัวแปรกลาง ความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน พบว่า ความผูกพันด้านการคงอยู่ในงาน ทำให้ความสุขในการทำงาน ความมั่นคงในงานและความไว้วางใจในองค์กรมีอิทธิพลทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนำเสนอดังภาพที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร การควบคุมองค์การอย่างสมดุล และการบริหารทรัพยากรในองค์การ
2. ความไว้วางใจต่อองค์การ ด้านการแสดงความเอาใจใส่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การแสดงความเอาใจใส่ และความตรงไปตรงมา

ภาพที่ 2 รูปแบบอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และความไว้วางใจต่อองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร โดยการจัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ สามารถสร้างความเข้าใจและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน และสามารถกำหนดแบบแผนในการทำงานได้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความไว้วางใจต่อองค์การ ในด้านความสำเร็จในผลงานขององค์การ โดยควรจัดให้มีวิธีการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จแก่องค์การ มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยุติธรรม และต้องมีการกำหนด

เป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง และด้านธรรมาภิบาล โดยควรพัฒนาศักยภาพในการจัดการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ ควรดำเนินการบริหารการเงินและการคลัง ให้ถูกต้องตามกฎระเบียบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อบกพร่องที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการคลังจากหน่วยตรวจสอบ ควรให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความปลอดภัย มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีมาตรฐานในการบริการ และควรมีนโยบายและการจัดกิจกรรม ให้มีความโปร่งใส เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตความผิด

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยการจัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รู้จักการสร้างกลไกในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถกำหนดค่านิยมเพื่อเป็นหลักยึดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มงาน จัดอัตราค่าจ้างบุคลากรได้เหมาะสมกับภาระงาน และรู้จักส่งเสริมระบบการจัดการค่าตอบแทนที่ยูงยอชมเชยรวมถึงการเลื่อนตำแหน่งที่ชัดเจนยุติธรรม

1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ความไว้วางใจต่อองค์กร ด้านการแสดงความเอาใจใส่ ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กร และด้านความตรงไปตรงมา เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องใส่ใจและห่วงใยในเรื่องความผาสุกของบุคลากรทุกระดับในองค์การ สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของบุคลากรในองค์การได้ และมีความจริงจังต่อคำพูดและการกระทำอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เช่น การสร้างทีมงานของผู้บริหาร การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ความสุขในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร คุณภาพชีวิตการทำงาน สุขภาพองค์กร ภาวะหมดไฟในการทำงาน

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภออื่นของจังหวัดสกลนคร เพื่อที่จะได้ทราบถึงภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และความไว้วางใจต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสกลนคร

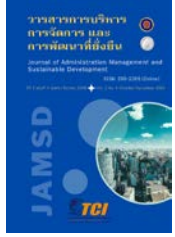
2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (focus group discussion)

2.4 ควรศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ จนถึงระดับอำนาจการ เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึก และสามารถนำไปวิเคราะห์ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *ระบบการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ประจำปี 2566*. กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- ขวัญใจ อับมา, สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง และละมัย ร่มเย็น. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(3), 61-82.
- จิรัชญา ศุโขภา และวิโรจน์ เจริญลักษณ์. (2561). อิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานและจากองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรและความไว้วางใจของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลป*, 11(2), 1835-1852.
- ยศวดี เชื้อวงศ์พรหม. (2562). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- พสนันท์ บุญช่วย และวิโรจน์ เจริญลักษณ์. (2561). อิทธิพลของความสุขในการทำงาน ความไว้วางใจในองค์กร และความมั่นคงในงาน ส่งผลต่อความผูกพันและประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน บริษัทผลิอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลป*, 11(2), 867-885.
- เรียวฤดี รันศรี. (2565). อิทธิพลของปัจจัยทางการบริหาร ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- วีระวัฒน์ ขาแสน และละมัย ร่มเย็น. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(3), 60-74.
- สามารถ อัยกร. (2566). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทัศน์ไทย*, 12(2), 156-169.
- อัญเรศน์ ตูละ. (2562). ความไว้วางใจต่อองค์กรและความผูกพันกับงานส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- Boal, K. B., & Schultz, P. L. (2007). Storytelling, time, and evolution: The role of strategic leadership in complex adaptive systems. *The Leadership Quarterly*, 18(4), 411-428.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Hoskisson, R. E. (2007). *Strategic management: Competitiveness and globalization, concepts and cases*. Thomson South-Western.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Shaw, R. B. (1997). *Trust in balance building successful organization on results, integrity and concerns*. Jossey-Bass.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

ระบบคุ้มครองเด็กในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้ง: กลไกและแนวทางการพัฒนา ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

Child protection systems for vulnerable children affected by bullying: Mechanisms and development guidelines in Chonburi Province

ศิริทิพย์ ภาศรีสมบัติ¹, สударัตน์ ทฤษฎีคุณ^{2*}, ธัญญารัตน์ สารเก่ง³, พนิดา แนนอุดร⁴
Sirathip Phasrisombat¹, Sudarat Trisdikoon^{2*}, Thanyarat Sankeang³, Panida Nanudorn⁴

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการปกครองท้องถิ่น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

²หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสังคมและสาธารณะเชิงประยุกต์เชิงเปรียบเทียบ
การประเมินและการวิจัย มหาวิทยาลัยยอร์ก

³หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการบริหารการเงินและการคลัง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

⁴หลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹Master of Public Administration (Major in Local Government Administration), National Institute of
Development Administration

²MPA Comparative Applied Social and Public Policy, Evaluation and Research, University of York

³Master of Public Administration (Major in Financial and Fiscal Management), National Institute of
Development Administration

⁴Master of Public and Private Management (MPPM), National Institute of Development Administration

*Corresponding author's e-mail: tpso2chonburi@gmail.com¹, sudarat.tris@gmail.com^{2*},
gookgick.apple@gmail.com³, panidanandorn1989@gmail.com⁴

Received: July 01, 2025

Revised: August 01, 2025

Accepted: August 04, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนในจังหวัดชลบุรี 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย

แบบผสมวิธี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนอายุ 13 - 25 ปี จำนวน 907 คน จาก 11 อำเภอ ในจังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด รวมถึงการวิเคราะห์ตัวแปรคู่ด้วยตารางไขว้ และข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ เด็กและเยาวชน จำนวน 30 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และตีความพร้อมกับการหาคำอธิบายไปเปรียบเทียบหรือไปพิจารณา กับข้อมูลทฤษฎีหรือรายงานที่ระบุไว้ตามกรอบแนวคิดทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า 1. สถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็ก และเยาวชนในจังหวัดชลบุรี แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1.1 พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.2 เคยถูกกลั่นแกล้ง มีเพียงร้อยละ 6.8 ที่ไม่เคยถูกกลั่นแกล้งเลย 1.2 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้พบเห็น พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.7 เคยพบเห็นการกลั่นแกล้ง มีเพียงร้อยละ 2.3 ที่ไม่เคยพบเห็นการกลั่นแกล้งเลย 1.3 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้กระทำ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 เคยกลั่นแกล้งผู้อื่น และร้อยละ 11.3 ไม่เคยกลั่นแกล้งผู้อื่นเลย เมื่อพิจารณาถึงผู้กลั่นแกล้งในมุมมองของเด็กและเยาวชน พบว่า การกลั่นแกล้งกันมักเกิดจากเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ในสถาบันเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.37 รองลงมาคือ เกิดจากเพื่อนในสังคม ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 2.20 และเกิดจากเพื่อนต่างสถาบันการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 2.10 ตามลำดับ ส่วนสาเหตุของผู้กลั่นแกล้งนั้น แตกต่างกันไป มาจากทัศนคติของเด็กต่อการกลั่นแกล้งกัน รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรม การสร้างการยอมรับในกลุ่มเพื่อน รวมทั้งการทำบทบาทครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บางคนเคยเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งมาก่อน ทำให้มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นต่อ 2. แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจาก การถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก ได้แก่ 2.1 มาตรการเชิงป้องกัน โดยเน้นการผลักดัน นโยบายคุ้มครองเด็ก การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสิทธิและการเคารพผู้อื่น และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็ก 2.2 มาตรการเชิงส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบใกล้เคียงที่เป็นธรรม การจัดบริการให้คำปรึกษา และการปรับ พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง และ 2.3 มาตรการการคุ้มครองและเยียวยา โดยเน้นการสร้างระบบส่งต่อที่มีคุณภาพ การติดตามผล และการเยียวยาด้วยทีมสหวิชาชีพ ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการและต่อเนื่องระหว่าง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดระบบคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบคุ้มครองเด็ก, เด็กเปราะบาง, การกลั่นแกล้ง, ชุมชน

Abstract

This research aimed to 1. study the bullying situation among vulnerable children and youth in Chonburi Province and 2. propose guidelines for developing a protection system for vulnerable children and youth subjected to bullying in Chonburi Province. A mixed-methods approach was employed, collecting quantitative data from a sample of 907 children and youth aged 13 – 25 across 11 districts in Chonburi Province. This data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, standard deviation, mean, maximum, and minimum values, as well as cross-tabulation for bivariate analysis. Qualitative data was collected through in-depth interviews with 30 children and individuals involved with children and youth; four focus groups were conducted with professionals working with children, totaling 40 participants. The qualitative data was subjected to content analysis and interpretation,

with explanations evaluated against secondary data and reports consistent with academic frameworks. The study findings indicated that 1. the bullying situation among children and youth in Chonburi Province could be classified into three distinct aspects: 1.1 Experiences of being bullied: The majority of children and youth (93.2%) reported having been bullied, while a small percentage (6.8%) had not. 1.2 Experiences as a witness of bullying: A significant majority (97.7%) had witnessed bullying, with only 2.3% having never witnessed it. 1.3 Experiences as a perpetrator of bullying: The majority (88.7%) had bullied others, while 11.3% had never bullied anyone. When considering the perpetrators from the perspective of children and youth, bullying most frequently occurred among friends, seniors, and juniors within the same institution (mean = 3.37). This pattern was followed by bullying from friends in online social networks (mean = 2.20) and friends from different educational institutions (mean = 2.10), respectively. The reasons for bullying varied, stemming from children's attitudes towards bullying, including imitation of behavior, seeking acceptance within peer groups, family roles, family relationships, and social interactions. Some perpetrators had previously been victims of bullying, leading them to bully others. 2. Guidelines for developing a child and youth protection system, comprising three main measures: 2.1 Preventive measures focus on policy advocacy, awareness campaigns, and creating child-friendly environments. 2.2 Supportive and empowerment measures involve developing mediation systems, counseling services, and behavioral intervention programs. 2.3 Protection and recovery measures emphasize establishing quality referral systems, clear procedures, and ongoing follow-up and rehabilitation by multidisciplinary teams. The study demonstrates the importance of integrated and continuous collaboration among families, schools, communities, and relevant agencies to ensure effective child protection.

Keywords: child protection, vulnerable children, bullying, community

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและนำมาซึ่งความเสี่ยงและภัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนไทยอาจประสบพบเจอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการถูกลั่นแกล้งในเด็กและเยาวชน ข้อมูลสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งในประเทศไทยพบว่ามีความชุกสูง ผลการวิจัยของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า การใช้ความรุนแรงหรือการถูกลั่นแกล้งในประเทศไทย ติดอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น และเด็กที่ถูกลั่นแกล้งผู้อื่นมักมีพื้นฐานด้านการขาดอำนาจในช่วงวัยเด็ก รวมถึงพันธุกรรมทางสมอง ซึ่งอาจสรุปได้ว่าการถูกลั่นแกล้งกันหรือการมีพฤติกรรมก้าวร้าวมาจากปัจจัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ และสังคมแวดล้อมในครอบครัวและชุมชน ดังนั้น สิ่งที่น่าเป็นกังวล คือ ความคุ้นชินต่อความรุนแรงและการถูกลั่นแกล้งเพื่อนในวัยเด็กที่อาจพัฒนาเป็นค่านิยมผิด ๆ ในการใช้อำนาจกลั่นแกล้งผู้อื่นที่ด้อยกว่าเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งในยุคปัจจุบันที่เด็กและเยาวชนไทยรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพวกเขา ทำให้พวกเขาอาจประสบกับปัญหาการถูกลั่นแกล้งกันได้ทุกที่ทุกเวลา (sanook, 2567; ทศนีย์ คำเกิงศักดิ์ และแก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์, 2567) โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เคยถูกลั่นแกล้ง และรูปแบบการถูกลั่นแกล้งมีความหลากหลาย ทั้งทางกาย วาจา สังคม และออนไลน์ ผลกระทบจากการถูกลั่นแกล้งนำไปสู่ปัญหาทางจิตใจและสังคมที่รุนแรง การสำรวจสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งกัน

โดยเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2563 ในกลุ่มเด็ก อายุ 10 - 15 ปี จาก 15 โรงเรียน พบว่า เด็กร้อยละ 91.79 เคยถูกลั่นแกล้งในโรงเรียน โดยวิธีที่ใช้กลั่นแกล้ง มากที่สุด คือ การตบหัว ร้อยละ 62.07 รองลงมา ถูกล้อบุพการี ร้อยละ 43.57 และ ถูกพูดจาเหยียดหยาม ร้อยละ 41.78 นอกจากนี้ 1 ใน 3 หรือ ร้อยละ 35.33 ระบุว่า เคยถูกลั่นแกล้งในช่วงภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจคือ 1 ใน 4 หรือ ร้อยละ 24.86 ของเด็กเหล่านี้ถูกลั่นแกล้งโดยเพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องมากถึงสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566)

อภิญญา เวชชัย (2551) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย พบว่า การทำงานคุ้มครองเด็กในระดับชุมชนท้องถิ่น ยังไม่มีโครงสร้างและรูปแบบที่ชัดเจน หรือเป็นทางการที่เพียงพอ งานด้านเด็กในระดับท้องถิ่นจึงมีลักษณะเป็นงานรอง หรืองานตามวาระ ขาดการทำงานในเชิงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องในระยะยาว การสร้างระบบเฝ้าระวังเพื่อการคุ้มครองเด็กโดยชุมชน ผ่านกลไกอาสาสมัคร เป็นความพยายามในการทำงานกับครอบครัวในชุมชน แต่อาสาสมัครยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ขาดความเข้าใจในการประเมินสถานการณ์และความไวในการเฝ้าระวังปัญหาอย่างทันการ

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านการกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน อาจมีความแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับในแต่ละบริบทของพื้นที่ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากความแตกต่างของวัฒนธรรมและแบบแผนทางสังคมที่ส่งผลต่อการรับรู้ของเด็กและเยาวชนต่อความรุนแรงหรือพฤติกรรมการกลั่นแกล้งประเภทต่าง ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) การวิเคราะห์สถานการณ์การกลั่นแกล้งกันของเด็กและเยาวชนเพื่อหาแนวทางการป้องกันแก้ไข จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งกันทั้งทางสังคม วัฒนธรรม บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย รวมถึงพื้นฐานครอบครัว และการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกัน ส่วนการคุ้มครองเด็กที่ถูกลั่นแกล้ง ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นหลักในการดำเนินงานแต่ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ใช้ในกรณีกลั่นแกล้งกัน ซึ่งต่างจากหลายประเทศ เช่น ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น (กองกฎหมายต่างประเทศ, 2564) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี และแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นการป้องกัน คุ้มครองเด็กและเยาวชนจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการกลั่นแกล้ง (bullying concepts)

จากการศึกษาของวันวิสาข์ ไชยพันธ์ (2562) เรื่อง ความผิดฐานกลั่นแกล้งเด็กบนอินเทอร์เน็ต ได้ให้นิยามของการกลั่นแกล้งไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่มีความรุนแรง สามารถแบ่งได้เป็นระดับตั้งแต่ระดับตึงต๋อไปจนถึงระดับร้ายแรง เช่น การกลั่นแกล้งทางวาจา เช่น การล้อเลียนเล็กน้อยไปจนถึงการล้อเลียนที่เป็นการแสดงความเกลียดชัง (hate speech) หรือการล้อเลียนในทางเพศ (sexual harassment) การกลั่นแกล้งทางร่างกาย เช่น การหยิก หรือผลักไปจนถึงการทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธ การกลั่นแกล้งทางด้านสังคม เช่น การตัดความสัมพันธ์ไปจนถึงการประจานให้อับอาย และชักชวนให้มีการลงทัณฑ์ในทางสังคม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้ให้นิยามของการกลั่นแกล้งไว้ว่า เป็นพฤติกรรมก้าวร้าวประเภทหนึ่ง ซึ่งหมายถึงการกระทำให้บุคคลที่อ่อนแอกว่าได้รับอันตรายทางร่างกายหรือรู้สึกเจ็บปวดทางจิตใจจากการกระทำอย่างซ้ำ ๆ ด้วยความตั้งใจ โดยจุดเริ่มต้นของการกลั่นแกล้งมักเกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น เพศ เชื้อชาติ และรูปลักษณ์ภายนอก สอดคล้องกับมูลนิธิยุวพัฒน์ (2562) ได้ให้นิยามของการกลั่นแกล้งไว้ว่าพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยพฤติกรรมนั้น เป็นความตั้งใจกระทำทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเจ็บปวด เพื่อให้ตนเองรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่าผู้อื่น อีกทั้ง การกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Shannon (2013) กล่าวถึงนิยามของการกลั่นแกล้งในเชิงสังคมศาสตร์ใช้ในการอธิบาย พฤติกรรมที่ต้องการทำร้ายผู้อื่นโดยผู้กระทำนั้นไม่ต้องการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนออสเตรเลีย (Australian Human Rights Commission, 2012) ให้ความหมายการกลั่นแกล้งว่า เป็นการกระทำหรือคำพูดหรือที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยตั้งใจเพื่อทำร้าย สร้างความทุกข์ และสร้างความเสี่ยงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่น มักเกิดจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า หรือผู้ที่ต้องการทำให้ผู้อื่น รู้สึกด้อยกว่าตนเอง จึงสรุปองค์ประกอบของการกลั่นแกล้งกันได้ 3 ประการ คือ 1) การกระทำนั้นต้องมีเจตนาทำร้ายผู้อื่น 2) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กับกลุ่มเป้าหมายเดิม และ 3) เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้กลั่นแกล้ง และผู้ถูกกลั่นแกล้ง ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่สามารถปกป้องตนเองได้

แนวคิดการคุ้มครองเด็ก

การคุ้มครองเด็กภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดขึ้นตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ ที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยระลึกว่าเด็กมีสิทธิพิเศษ ที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครอง ทั้งในสภาพแวดล้อมของครอบครัวและการเลี้ยงดูอื่น ๆ บนพื้นฐานทางประเพณีและค่านิยมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์และสังคม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับนี้ ใช้เพื่อการพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาให้ เจริญเติบโตรอบด้านเต็มศักยภาพ และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยสาระสำคัญในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กปรากฏชัดเจนในข้อ 19 คือ รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบ ทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและ จิตใจ การกระทำหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้ง หรือการปฏิบัติ โดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวงหาประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ (นิยาพร ไชยเสน, 2561)

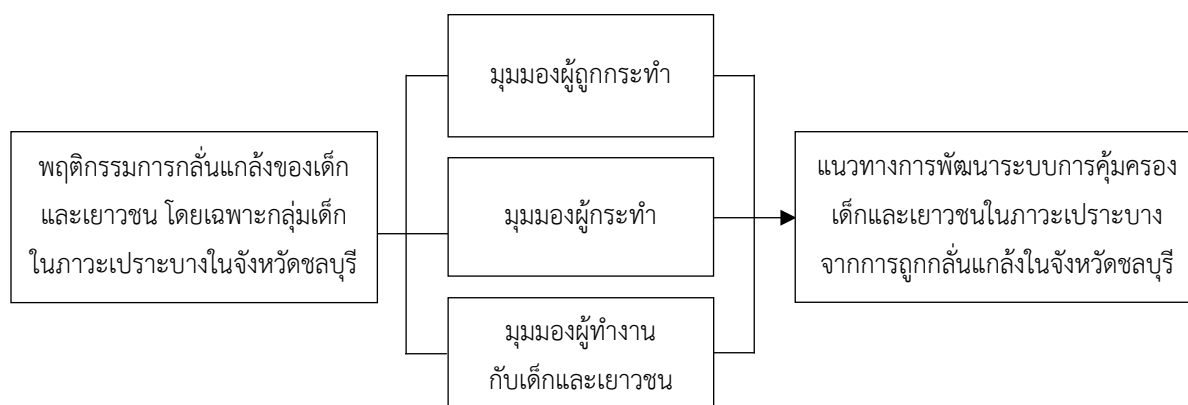
ระบบการคุ้มครองเด็กและบริการคุ้มครองเด็ก UNICEF (2021) ได้นำเสนอระบบคุ้มครองเด็กและบริการคุ้มครองเด็กไว้ในหนังสือ Child Protection Systems Strengthening ระบุว่า ระบบการคุ้มครองเด็ก (child protection systems) หมายถึง โครงสร้าง กระบวนการ และกลไกที่มีเป้าหมายในการป้องกันและตอบสนองปัญหาและความจำเป็น รวมทั้งความเสี่ยง ที่เด็กต้องเผชิญ ส่วนบริการคุ้มครองเด็ก (child protection services) หมายถึง การดำเนินงานในระบบการคุ้มครองเด็ก โดยการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การเยี่ยมบ้าน การช่วยเหลือเด็กในสถานการณ์วิกฤต ประเภทของ บริการคุ้มครองเด็ก (child protection services typology) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) การป้องกันปฐมภูมิ (primary prevention) มุ่งเน้นไปที่ประชากรทั่วไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง โดยการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริม การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) การป้องกันทุติยภูมิ (secondary prevention) มุ่งเป้าหมาย ไปยังกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีบริการในการสนับสนุนและส่งเสริม เช่น การให้คำปรึกษา การเยี่ยมบ้าน และการสนับสนุนทางจิตใจแก่ครอบครัวที่เปราะบาง 3) การตอบสนองตติยภูมิ (tertiary response) ให้บริการตอบสนอง เมื่อเกิด ปัญหาแล้ว เช่น กรณีความรุนแรง การล่วงละเมิด หรือการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก เพื่อลดผลกระทบเชิงลบจากสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยตรง การดำเนินการทั้ง 3 ระดับ สามารถป้องกัน

และแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันในชุมชนได้ แต่ต้องพัฒนาแนวทางการปกป้องคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งอย่างเป็นระบบและมีกลไกในการดำเนินงานทุกระดับ

แนวคิดชุมชนคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2566) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคุ้มครองเด็กไว้ว่า การดำเนินงานโครงการชุมชนคุ้มครองเด็ก มีกรอบแนวคิดหลัก 2 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) แนวคิดการส่งเสริมพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว สนับสนุนให้ชุมชนมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเด็กและครอบครัว เพื่อให้เด็กได้มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ทำในช่วงเวลาว่าง และให้เด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ เพื่อให้เติบโตตามวัยและได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสม รวมถึงผู้ปกครองได้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงมีการส่งเสริมให้ครอบครัวได้ใช้เวลา ร่วมกัน มีความเข้าใจกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเด็กต่อไป 2) แนวคิดการส่งเสริมความปลอดภัยในครอบครัว และชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงและอันตรายต่าง ๆ ทั้งอุบัติเหตุภัยจากบุคคล ภัยจากสภาพแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้งกันมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) การกระทำนั้น ต้องมีเจตนาทำร้ายผู้อื่น 2) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กับกลุ่มเป้าหมายเดิม และ 3) เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้ง ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่สามารถปกป้องตนเองได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการกลั่นแกล้งเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กในภาวะเปราะบางในจังหวัดชลบุรี และศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบาง จากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี โดยแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method research) โดยใช้การออกแบบการศึกษาต่อเนื่องเป็นระยะ (sequential exploratory mixed methodology research design) ระยะที่หนึ่ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้การเก็บข้อมูลแบบเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ส่วนระยะที่สอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งการวิจัยทั้งสองระยะเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (primary data) เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่หนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยคือเด็กและเยาวชนอายุ 13–25 ปี ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 11 อำเภอ รวมจำนวน 268,654 คน โดยใช้ข้อมูลประชากรจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้คือ 1,000 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละอำเภอ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling)

ระยะที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยถูกเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) และวิธีการสุ่มแบบก้อนหิมะ (snowball sampling) ประกอบด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 40 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยเด็กและเยาวชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักพัฒนาสังคม และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่หนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ประกอบด้วยข้อคำถามที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อการศึกษาศถานการณ์พฤติกรรมการเล่นของเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert scale type) แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 5 ส่วน รวมทั้งสิ้น 50 ข้อคำถาม ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเล่นด้วยกัน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผู้กลั่นแกล้ง ส่วนที่ 4 ประเด็นที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้ง และส่วนที่ 5 การรับมือและป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง โดยนักวิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดย 1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างและพัฒนาแบบสอบถาม 3) พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จะถูกนำมาใช้ในแบบสอบถาม 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 13 – 25 ปี จำนวน 30 คน 5) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ ไม่ต่ำกว่า 0.600 และ 6) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามหลังจากการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

ระยะที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อศึกษาศถานการณ์การเล่นของเด็กและเยาวชน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเครื่องมือที่ใช้คือแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) รวมถึงการสังเกต (observation) และการจดบันทึกภาคสนาม (field note)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่หนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การเก็บข้อมูลแบบเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่กำหนดไว้คือ 1,000 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 907 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล และไม่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผลวิจัย

ระยะที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม 40 คน มีการแบ่ง 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก 30 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

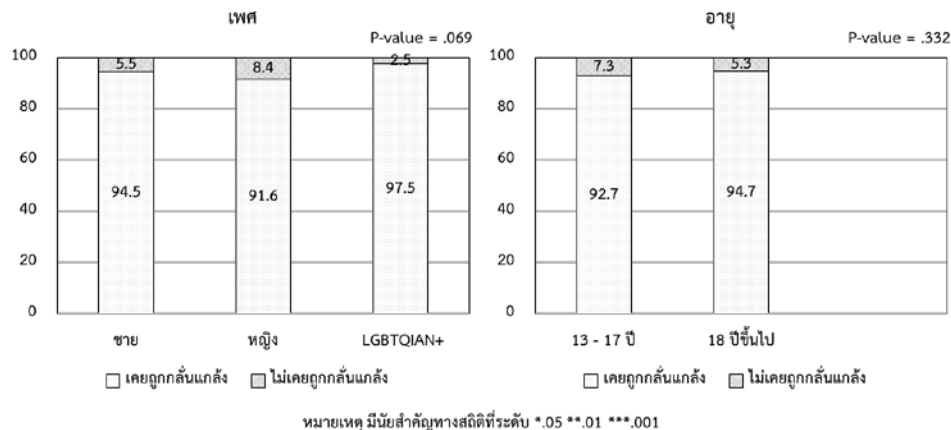
ระยะที่หนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณ มีหน่วยวิเคราะห์ของข้อมูลเชิงปริมาณคือระดับบุคคล (individual level) เพื่ออธิบายลักษณะเชิงสถิติของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มคุณลักษณะต่าง ๆ และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแก การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการวิเคราะห์ในสองระดับ ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวแปรเดียว ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum) เพื่ออธิบายแนวโน้มของพฤติกรรมหรือความคิดเห็นในแต่ละประเด็น สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรคู่ ใช้การจัดตารางไขว้ (cross-tabulation) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รวมถึงการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยใช้สถิติ one-way ANOVA ในบางกรณีที่ต้องการเปรียบเทียบระหว่างมากกว่าสองกลุ่ม เพื่อให้สามารถตรวจสอบนัยสำคัญทางสถิติของความแตกต่างได้อย่างเหมาะสม

ระยะที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ มีหน่วยวิเคราะห์ของข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ระดับบุคคลและระดับกลุ่มย่อย ในชุมชน มุ่งวิเคราะห์จากประสบการณ์ มุมมอง และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลต่อพฤติกรรมการรังแกในสังคมของเด็กและเยาวชน รวมถึงบทบาทและข้อจำกัดของกลไกการคุ้มครองในพื้นที่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การเตรียมข้อมูล (preparing) การแตกข้อมูล (segmenting) การให้รหัสข้อมูล (coding) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (categorizing) การกำหนดประเด็นหลักและประเด็นรอง (thematizing) ซึ่งสะท้อนประเด็นเชิงระบบ

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนในจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

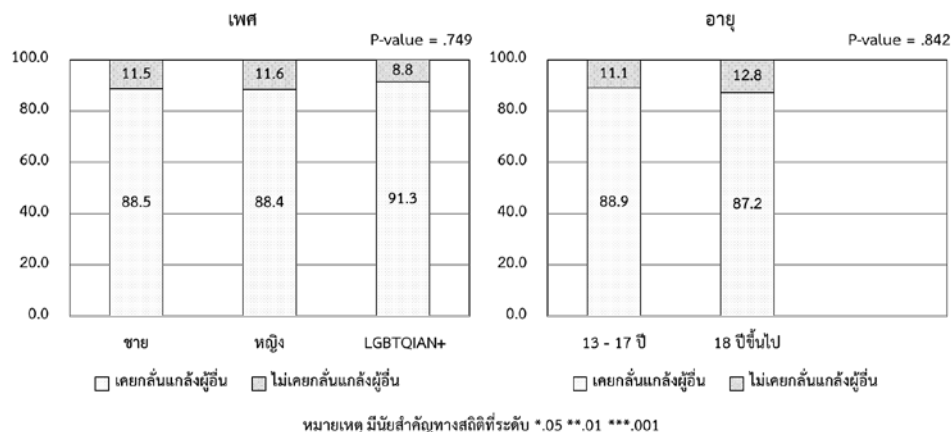
1.1 พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง สำหรับการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 907 คน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ 845 คน (ร้อยละ 93.2) เคยถูกกลั่นแกล้งอย่างน้อย 1 วิธีการ มีเพียง 62 คน (ร้อยละ 6.8) เท่านั้น ที่ไม่เคยถูกกลั่นแกล้งเลย เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศและช่วงอายุ พบว่า เด็กและเยาวชน LGBTQIAN+ เคยถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด 63 คน (ร้อยละ 97.5) จากจำนวน 65 คน รองลงมาคือ เพศชาย 313 คน (ร้อยละ 94.5) จากจำนวน 331 คน และเพศหญิง 469 คน (ร้อยละ 91.6) จากจำนวน 511 คน ตามลำดับ หากพิจารณาจำแนกช่วงอายุ พบว่า 18 ปีขึ้นไป เคยถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด 90 คน (ร้อยละ 94.7) จากจำนวน 94 คน ส่วนช่วงอายุ 13 – 17 ปี เคยถูกกลั่นแกล้ง 755 คน (ร้อยละ 92.7) จากจำนวน 813 คน สรุปพฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง จำแนกเพศและช่วงอายุ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 พฤติกรรมการถูกลั่นแกล้ง จำแนกตามเพศและช่วงอายุ

ในภาพรวมค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการถูกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน พบว่า ประเภทพฤติกรรมที่เด็กและเยาวชน ถูกลั่นแกล้งมากที่สุด คือ ถูกทำให้เป็นตลก ถูกล้อเลียน ล้อปมด้อย ล้อชื่อพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ย 2.06 รองลงมาคือ ถูกพูดจา ดุถูก ด่าทอ มีค่าเฉลี่ย 1.95 และถูกข่มขู่ หรือถูกนิทา มีค่าเฉลี่ย 1.80

1.2 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้กระทำ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ 804 คน (ร้อยละ 88.7) เคยกลั่นแกล้งผู้อื่น อย่างน้อย 1 วิธีการ มี 103 คน (ร้อยละ 11.3) เท่านั้น ที่ไม่เคยกลั่นแกล้งผู้อื่นเลย เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศ และช่วงอายุ พบว่า เด็กและเยาวชน LGBTQIAN+ เคยกลั่นแกล้งผู้อื่น 59 คน มากที่สุด (ร้อยละ 91.3) จากจำนวน 65 คน รองลงมา คือ เพศชาย 293 คน (ร้อยละ 88.5) จากจำนวน 331 คน และเพศหญิง 452 คน (ร้อยละ 88.4) จากจำนวน 511 คน ใกล้เคียงกัน หากพิจารณาจำแนกช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุ 13 - 17 ปี เคยกลั่นแกล้งผู้อื่น มากที่สุด 722 คน (ร้อยละ 88.9) จากจำนวน 813 คน รองลงมาคือ ช่วงอายุ 18 ปีขึ้นไป 82 คน (ร้อยละ 87.2) จากจำนวน 94 คน ตามลำดับ สรุปพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้กระทำ จำแนกเพศและช่วงอายุ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้กระทำ จำแนกตามเพศและช่วงอายุ

ในภาพรวมค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในฐานะผู้กระทำของเด็กและเยาวชน พบว่า ประเภทพฤติกรรมที่เด็กและเยาวชน กระทำต่อผู้อื่นมากที่สุด คือ เคยข่มขู่ หรือนิทาผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย 1.73 รองลงมาคือ ทำร้ายร่างกายคนอื่น เช่น

ชกต้อย ผลัก ชน ตบตี มีค่าเฉลี่ย 1.60 และจับอวัยวะส่วนตัวของผู้อื่น โดยไม่ยินยอมเพื่อหยอกล้อ กับ ล้อ หรือทำให้ผู้อื่นเป็นตัวตลก มีค่าเฉลี่ย 1.54 เท่ากัน

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เคยเป็นทั้งผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้ง ส่วนสาเหตุของผู้กลั่นแกล้งนั้นแตกต่างกันออกไป อาจมาจากทัศนคติของเด็กต่อการกลั่นแกล้งกัน รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรม การสร้างการยอมรับในกลุ่มเพื่อน รวมทั้งบทบาทของครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บางคนเคยเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งมาก่อนทำให้มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นต่อ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ผู้กลั่นแกล้งไม่รู้และไม่ยั้งคิดว่าเป็นการกลั่นแกล้ง กระทำไปโดยไม่ตระหนักถึงความรู้สึกของผู้ถูกระทำ หรือมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องสนุกสนาน

“คนแกล้งคิดว่าเป็นเรื่องปกติ อยู่บ้านก็มีคนเรียกเราแบบนี้ เล่นกับเพื่อนโรงเรียนเก๋าก็แบบนี้ เลยนำมาทำกับเพื่อน ไม่คิดว่าเพื่อนจะเสียใจ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 10 มกราคม 2568)

1.3.2 ผู้กลั่นแกล้งมีพฤติกรรมก้าวร้าวนำไปสู่การกลั่นแกล้งกันมักเริ่มต้นจากการขาดการยับยั้งชั่งใจและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น เด็กที่มีลักษณะก้าวร้าวมักแสดงพฤติกรรมรุนแรงทั้งทางคำพูดและการกระทำ เช่น การพูดจาดูถูกหรือการใช้กำลัง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก เมื่อเด็กมีอารมณ์โกรธ ไม่พอใจจึงแสดงความก้าวร้าวเพื่อระบายอารมณ์และความรู้สึกนั้น

“ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เกิดจากการรู้สึกโกรธแล้วต้องการที่จะระบายความโกรธ จึงทำให้ไปลงที่เพื่อน ทั้งการปาสิ่งของ การใช้คำรุนแรง” (การสนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

1.3.3 ผู้กลั่นแกล้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรงหรือมีปัญหาครอบครัว หรือเด็กที่เคยเป็นผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงอาจกลายเป็นผู้กลั่นแกล้งหรือใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น รวมถึงเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างกดดันหรือไม่มีแบบอย่างเชิงบวกในการจัดการความขัดแย้งอาจแสดงพฤติกรรมกลั่นแกล้งผู้อื่นได้

“เด็กมีการเลียนแบบพฤติกรรมการบูลลี่จากคนในครอบครัว เห็นว่าการบูลลี่เป็นเรื่องปกติ แล้วมาบูลลี่เพื่อนต่อในห้องเรียน อย่างคนในครอบครัวมีการใช้คำพูดประชดประชัน ทำให้การบูลลี่เป็นเรื่องปกติ เช่น เรียก “เซียว ๆ” แทนการเรียกชื่อเล่น” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, 10 มกราคม 2568)

1.3.4 ผู้กลั่นแกล้งต้องการการยอมรับหรือเป็นที่สนใจในกลุ่มเพื่อน อาจมาจากสื่อหรือสังคมรอบตัวที่สร้างค่านิยมการ แสดงให้บุคคลอื่นรู้ว่าตนมีความมั่นใจ ไม่เกรงกลัวใคร และมีอำนาจเหนือคนอื่น บางคนอาจทำเพื่อปกปิดปมด้อยหรือจุดอ่อนของตนเอง โดยการข่มเหงหรือรังแกบุคคลที่อ่อนแอกว่า

“บางทีคนทำก็อยากเป็นตัวแม่ แสดงว่าตัวเองโดดเด่น มั่นใจ ไม่เกรงกลัวใคร ภูมิใจในทางที่ผิด” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 10 มกราคม 2568)

1.3.5 ผู้กลั่นแกล้งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ทั้งในด้านเชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา รูปร่าง บุคลิกภาพ ความสามารถ และฐานะทางครอบครัว โดยคิดว่าความแตกต่างคือความผิดปกติ แยกแยะ ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งกันโดยการล้อเลียน กีดกันออกจากกลุ่ม ซึ่งผู้กระทำอาจขาดความรู้และขาดการตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายในมนุษย์

“ล้อเพื่อนที่นับถือศาสนาอื่น เกี่ยวกับอาหารต้องห้ามของศาสนาเขา คนที่ถูกล้อก็ไม่ชอบ เพราะเป็นเรื่องศาสนาความเชื่อ แต่คนทำคิดไม่ถึง” (การสนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

2. แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี

การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 30 คน และการสนทนากลุ่ม 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน พบว่า การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กเริ่มตั้งแต่การป้องกันปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้กับเด็กและเยาวชน จนถึง การประสานส่งต่อให้เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งกันได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยมีการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ที่มีความเฉพาะทั้งนักจิตวิทยา จิตแพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์ โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

2.1 มาตรการเชิงป้องกัน โดยการพัฒนาแนวทางการรับมือและป้องกันการกลั่นแกล้งกันในจังหวัดชลบุรี โดยมาตรการเชิงป้องกัน ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยกล่าวถึงการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยมีมาตรการเชิงป้องกัน ดังนี้

2.1.1 ผลักดันนโยบายคุ้มครองเด็กและต่อต้านการกลั่นแกล้ง พร้อมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

2.1.2 สร้างความตระหนักเรื่องสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมถึงผลกระทบจากการกลั่นแกล้งผ่านกิจกรรม การรณรงค์ และการบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอน

2.1.3 ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning: SEL) การแก้ปัญหา และการจัดการอารมณ์ให้เด็ก

2.1.4 สร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาการกลั่นแกล้งกันในทุกรูปแบบ ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 สร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเหมาะสมต่อเด็กในทุกระดับ เพื่อให้เด็กรู้สึกปลอดภัย

2.2 มาตรการเชิงส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันในจังหวัดชลบุรี อาจนำไปสู่การพัฒนาบริการที่จำเป็นสำหรับเด็ก ทั้งเด็กที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งกัน และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งกัน นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการสร้างมาตรการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการกระทำซ้ำด้วย จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่า มาตรการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงวิชาชีพที่มีความเฉพาะ อย่างนักจิตวิทยา ทั้งนี้ อาจมีการดำเนินการสร้างหลักสูตรนักจัดการความรุนแรง ที่บูรณาการความรู้หลายศาสตร์ เพื่อสร้าง แก่นนำนักเรียน ครู และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ที่สำคัญ ให้เข้าใจปัญหาในเชิงลึกและสามารถใกล้เคียง และจัดการความรุนแรง และปัญหาการกลั่นแกล้งได้ โดยมีมาตรการเชิงส่งเสริมและสนับสนุน ดังนี้

2.2.1 สร้างระบบใกล้เคียงที่ให้ความเป็นธรรมแก่เด็ก ผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ โดยมีคนกลางที่มีความเชี่ยวชาญ

2.2.2 พัฒนาระบบบริการให้คำปรึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยวิชาชีพเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา เพื่อให้เด็กแจ้งปัญหาได้ปลอดภัยและเป็นความลับ

2.2.3 ปรับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น โดยร่วมมือกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน รวมถึงการกำหนด มาตรการตัดคะแนนความประพฤติและกติกาสังคม

2.3 มาตรการเชิงคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็ก และเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มเด็กเปราะบางในชุมชนมีความหลากหลาย และอาจมีความเปราะบางในหลายมิติ เด็กบางคนมีความเปราะบาง เนื่องจากกลั่นแกล้งกัน เพราะฉะนั้น ในกรณีที่ได้รับผลกระทบรุนแรงจนจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพ การคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ทั้งครู นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ รวมถึงความร่วมมือของผู้ปกครอง โดยมีมาตรการเชิงคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้ง ดังนี้

2.3.1 สร้างระบบส่งต่อที่มีคุณภาพและกระบวนการที่ชัดเจนสำหรับกรณีที่เด็กได้รับผลกระทบรุนแรง เพื่อส่งต่อให้ทีมสหวิชาชีพ

2.3.2 พัฒนาระบบการติดตามและเฝ้าระวังจิตใจเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงสภาวะจิตใจและอารมณ์ของเด็ก และความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

การอภิปรายผล

สถานการณ์การกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ เคยถูกกลั่นแกล้ง โดยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบบ่อยที่สุด คือ การล้อเลียน การพูดจาดูถูก ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชน ถูกกลั่นแกล้งอย่างน้อย 1 วิธีการ โดยเพศชายมักพบการถูกทำให้เป็นตัวตลก ถูกล้อเลียน ล้อปมด้อย ล้อชื่อพ่อแม่ มากที่สุด รองลงมา คือ ถูกพูดจาดูถูก คำทอ ส่วนการถูกทำร้ายร่างกาย เช่น ตบหัว ชกต่อย ผลัก ดิ้นชน ตบตี กับ ถูกข่มขู่ และการถูก นินทาเป็นวิธีการที่พบได้เท่ากัน ในขณะที่เพศหญิง ถูกพูดจาดูถูก คำทอ มากที่สุด รองลงมา คือ ถูกทำให้เป็นตัวตลก ถูกล้อเลียน ล้อปมด้อย ล้อชื่อพ่อแม่ และถูกข่มขู่ หรือถูกนินทา ส่วน LGBTQIAN+ ถูกทำให้เป็นตัวตลก ถูกล้อเลียน ล้อปมด้อย ล้อชื่อพ่อแม่ มากที่สุด รองลงมา คือ ถูกพูดจาดูถูก คำทอ และถูกจับร่างกายทั้งที่ไม่ยินยอม ผู้กลั่นแกล้งส่วนใหญ่ คือ เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ในสถาบันเดียวกัน ส่วน LGBTQIAN+ นอกจากผู้กลั่นแกล้งจะเป็นเพื่อนในสังคมออนไลน์แล้ว ยังพบการกลั่นแกล้งมักเกิดจาก ครอบครัว/เครือญาติ สำหรับผู้กลั่นแกล้ง มีสาเหตุในการกลั่นแกล้งแตกต่างกัน และส่วนใหญ่มีสาเหตุที่นำไปสู่การกลั่นแกล้ง มากกว่า 1 สาเหตุ โดยสาเหตุที่ทำให้ผู้กลั่นแกล้งผู้อื่น เช่น ผู้กลั่นแกล้งไม่รู้และไม่ยั้งคิด หรือมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่อง สนุกสนาน ผู้กลั่นแกล้งมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดการยับยั้งชั่งใจและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น รวมถึงสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดู และภูมิหลังของผู้กลั่นแกล้ง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรงหรือมีปัญหาครอบครัว โดยเด็กอาจเคยเป็นผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงมาก่อน ทำให้เด็กมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ และผู้กลั่นแกล้งต้องการการยอมรับ เมื่อเพื่อนยั่วยุ หรือสนับสนุนการกลั่นแกล้ง เด็กยังมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งกันมากขึ้นเพื่อให้เพื่อนยอมรับ รวมทั้งผู้กลั่นแกล้งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับความแตกต่าง ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น มองว่าความแตกต่างคือความผิดปกติ โดยความแตกต่างหลากหลายที่ถูกกระทำ เป็นสาเหตุที่ทำให้ถูกกลั่นแกล้งมีหลายประเด็น เช่น ด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม รสนิยมและความชื่นชอบ ด้านร่างกาย และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนรรักษ์ จันทรรอด (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกัน ของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า รูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบมากที่สุด คือ ทางคำพูด ในลักษณะของการล้อเลียน การนินทา และการเข้าแหย่ ซึ่งสาเหตุที่นำไปสู่การกลั่นแกล้ง พบว่า มีสาเหตุที่นำไปสู่การกลั่นแกล้ง มากกว่า 1 สาเหตุ

แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1) มาตรการเชิงป้องกัน โดยผลักดันนโยบายคุ้มครองเด็ก การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเคารพ สิทธิของตนเองและผู้อื่น การเฝ้าระวังปัญหาการกลั่นแกล้งกัน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็ก 2) มาตรการ เชิงส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันในจังหวัดชลบุรี อาจนำไปสู่การพัฒนา บริการที่จำเป็นสำหรับเด็ก ทั้งการสร้างระบบใกล้เคียงที่ให้ความเป็นธรรมต่อเด็กทั้งผู้กระทำและถูกระทำ การพัฒนาระบบ บริการให้การปรึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การปรับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น ร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน และ 3) มาตรการการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี โดยการสร้างระบบส่งต่อที่มี คุณภาพ มีกระบวนการชัดเจน และการติดตามและเฝ้าระวังเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับประเภทของบริการคุ้มครองเด็ก (child protection services typology) ของ UNICEF ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่

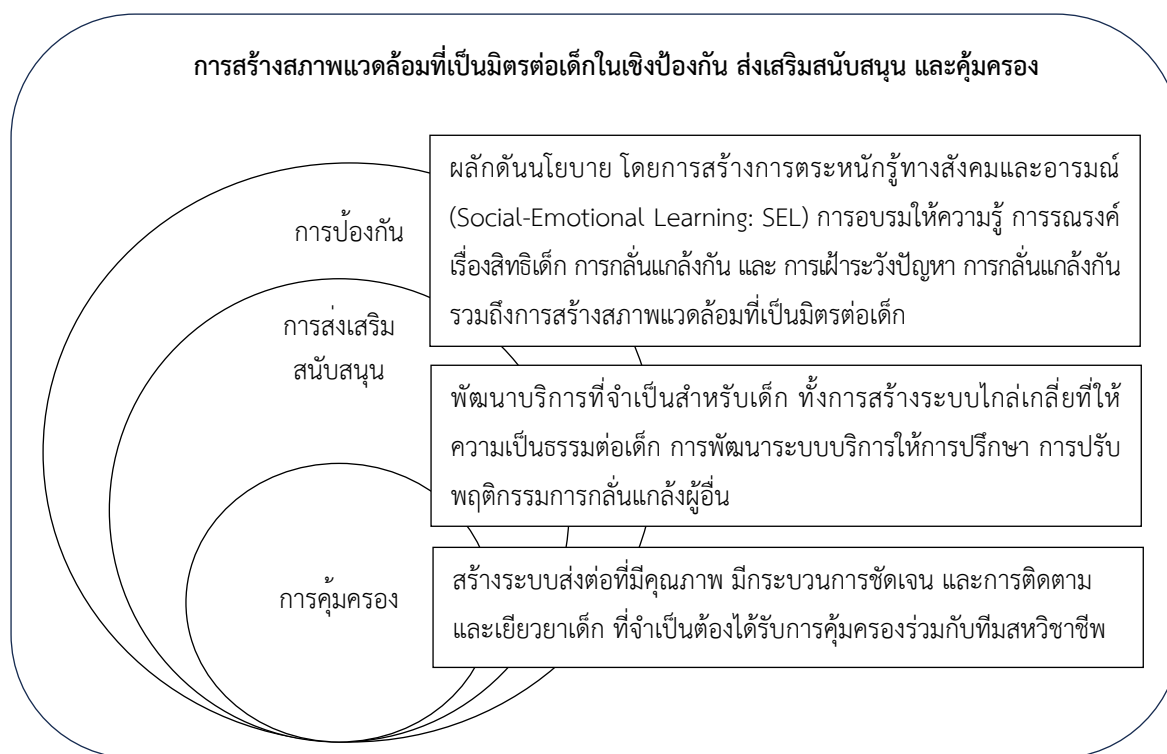
1. ระดับปฐมภูมิ (primary prevention) มุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดการกลั่นแกล้งในชุมชนและสังคม
2. ระดับทุติยภูมิ (secondary prevention) มุ่งเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้ง โดยการส่งเสริมและสนับสนุนบริการที่จำเป็น เช่น การให้คำปรึกษาแก่เด็กที่ได้รับผลกระทบ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ซึ่งต้องอาศัยวิชาชีพเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อจัดการปัญหา
3. ระดับตติยภูมิ (tertiary response) เน้นการคุ้มครอง ช่วยเหลือ และเยียวยาเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งในชุมชน ซึ่งต้องทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เช่น ครู นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และตำรวจ เพื่อให้การคุ้มครองและฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กที่ได้รับผลกระทบรุนแรง

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น คือ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013) ที่กำหนดบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น โรงเรียน ผู้ปกครอง และเด็กในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยเน้นความร่วมมือและการบูรณาการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นระบบและการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนที่เข้มแข็งและกลไกป้องกันการกลั่นแกล้งที่ยั่งยืน (Government of Japan, 2013)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี มีดังนี้

1. มาตรการเชิงป้องกัน โดยผลักดันนโยบายคุ้มครองเด็ก การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก การคุ้มครองเด็ก การกลั่นแกล้งกัน และพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้ง การเฝ้าระวังปัญหาการกลั่นแกล้งกัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็ก
2. มาตรการเชิงส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันในจังหวัดชลบุรี อาจนำไปสู่การพัฒนาบริการที่จำเป็นสำหรับเด็ก ทั้งการสร้างระบบใกล้เคียงที่ให้ความเป็นธรรมต่อเด็กทั้งผู้กระทำและถูกกระทำ การพัฒนาระบบบริการให้การปรึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การปรับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน
3. มาตรการเชิงคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี โดยการสร้างระบบส่งต่อที่มีคุณภาพ มีกระบวนการชัดเจน และการติดตามและเยียวยาเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองร่วมกับทีมสหวิชาชีพ

ภาพที่ 4 แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กในการกำหนดนโยบายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้ง โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีการผลักดันนโยบายคุ้มครองเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กในทุกพื้นที่ โดยต้องบูรณาการร่วมกันระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และกลุ่มเปราะบาง

1.3 ควรมีการผลักดันนโยบายทั้งในเชิงป้องกันการกลั่นแกล้ง ส่งเสริมสนับสนุนระบบบริการเพื่อลดความเสี่ยงจากการกลั่นแกล้ง รวมถึงการคุ้มครอง การส่งต่อ และเยียวยาจิตใจเด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง พร้อมทั้งปรับปรุงพฤติกรรมเด็กที่กลั่นแกล้งผู้อื่น

1.4 ควรมีนโยบายสนับสนุนวิชาชีพเฉพาะในการให้การปรึกษา เพื่อให้บริการกับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้ง

1.5 ควรมีนโยบายพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานตรงกับเด็ก ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และทัศนคติ เพื่อให้พร้อมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน

1.6 ควรมีการผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุเรื่องสิทธิเด็กและการคุ้มครองเด็กลงในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

1.7 ควรนำทีมสหวิชาชีพผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ที่อยู่ใกล้ไกลการคุ้มครอง มาทบทวนกระบวนการและออกแบบการทำงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้เน้นที่การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาวะเปราะบางจากการถูกกลั่นแกล้งในจังหวัดชลบุรี จึงควรมีการขยายพื้นที่การวิจัยให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอในระดับประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาที่มุ่งเน้นแนวทางการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กทั้งระบบ ที่รวมทั้งครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยอาจศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในระดับตำบล เพื่อจัดทำรูปแบบหรือแนวทาง และขยายผลในอนาคต

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ที่สามารถลดการกลั่นแกล้ง เช่น หลักสูตรนักรักการความรุนแรง

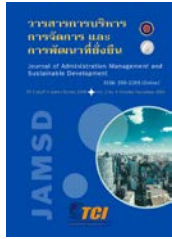
กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักพัฒนาสังคม และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ที่กรุณาสละเวลาและให้ข้อคิดเห็นคำแนะนำ ตลอดจนถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่า อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะที่ปรึกษาจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองกฎหมายต่างประเทศ. (2564). *มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม*. ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). 'ปฏิบัติการต้านบูลลี่ในโรงเรียน' กสศ. จัดสัมมนาวิชาการนานาชาติ เปิดแนวทางรับมือการกลั่นแกล้งในโรงเรียน จากประสบการณ์ประเทศฟินแลนด์. สืบค้น 17 กันยายน 2567 จาก <https://www.eef.or.th/news-280623/>.
- ทัศนีย์ คำเกตุศักดิ์ และแก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์. (2567). แนวทางป้องกันการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ Cyberbullying โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 23(1), 119-140. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/commartsreviewsiamu/article/view/272766/182172>.
- นิยาพร ไชยเสน. (2561). *การพัฒนาการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนตามกรอบการปฏิบัติงานการคุ้มครองเด็กในสถานรองรับเด็กของกรมกิจการเด็กและเยาวชน*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธียูวพัฒน์. (2562). *การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม*. สืบค้น 17 กันยายน 2566 จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/การกลั่นแกล้ง-bullying-วัยรุ่น/>.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2566). *คู่มือการดำเนินงานโครงการชุมชนคุ้มครองเด็ก*. สืบค้น 17 กันยายน 2566 จาก <https://www.thaichildrights.org/multimedia/child-protection-community-manual/>.
- วันวิสาข์ ไชยพันธ์. (2562). *ความผิดฐานกลั่นแกล้งเด็กบนอินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้น 17 กันยายน 2566 จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:179011.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *การกลั่นแกล้งในโรงเรียนจากมุมมองของ PISA*. สืบค้น 17 กันยายน 2566 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2020-54/>.
- อนุรักษ์ จันทร์รอด. (2565). การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 2(1), 43-56. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Jclmd_psru/article/download/257008/173304/951053.
- อภิญญา เวชยชัย. (2551). *การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:73190.
- Australian Human Rights Commission. (2012). *What is bullying?*. Retrieved 17 September 2023 from <https://humanrights.gov.au/resource-hub/by-resource-type/education-1453/know-your-rights/what-bullying>.
- Government of Japan. (2013). *The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013)*. Japanese Law Translation. Retrieved June 26, 2024, from <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3748/en>.
- sanook. (2567). “บูลลี่ในโรงเรียน” ปัญหาใหญ่ที่ไม่ใช่แค่ “เรื่องของเด็ก ๆ”. สืบค้น 26 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.sanook.com/news/8737954/>.
- Shannon, C. S. (2013). Bullying in recreation and sport settings: Exploring risk factors, prevention efforts, and intervention strategies. *Journal of Park and Recreation Administration*, 31(1), 15–33. https://www.researchgate.net/publication/303363201_Bullying_in_Recreation_and_Sport_Settings_Exploring_Risk_Factors_Prevention_Efforts_and_Intervention_Strategies_Charlene_S_Shannon.
- UNICEF. (2021). *Child protection systems strengthening*. Retrieved June 26, 2024, from <https://www.unicef.org/media/110876/file/ChildProtectionSystemsStrengthening.pdf>.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

ผลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์
ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
The effects of technological factors and government support on the effectiveness
of online accounting systems among small and medium-sized enterprises
in northeastern Thailand

เศรษฐ จีงวิวัฒนาภรณ์^{1*}, กัลยาภรณ์ ปานมะเรง²
Sest Jungwiwattanaporn^{1*}, Kalyaporn Panmarerng²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy Program, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: jay.pp.uk@gmail.com^{1*}, kalyaporn.pa@spu.ac.th²

Received: July 16, 2025

Revised: August 11, 2025

Accepted: August 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยการสนับสนุนจากรัฐ และประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยี และปัจจัยการสนับสนุนจากรัฐ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน สถิติที่นำมาใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา เพื่อใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ 3.64 โดยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.69 รองลงมาคือการรับรู้ถึงความปลอดภัยที่ 3.59 ส่วนการสนับสนุนจากรัฐโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกันที่ 3.71 โดยมีการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล

เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.89 รองลงมาคือ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ 3.68 การยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการที่ 3.66 และการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการที่ 3.60 ตามลำดับ และ 2. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า 2.1 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะการรับรู้ถึงความมีประโยชน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้ระบบบัญชีออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2.2 การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการยกระดับเทคโนโลยี การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ และการเข้าถึงตลาด ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้ระบบบัญชีออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านเทคโนโลยี, การสนับสนุนจากภาครัฐ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ระบบบัญชีออนไลน์

Abstract

This study aimed to 1. examine technological factors, government support factors, and the efficiency of online accounting systems among small and medium-sized enterprises in northeastern Thailand, and 2. investigate the technological and government support factors that influence the efficiency of online accounting systems for SMEs in the region. The sample group consisted of 400 SME entrepreneurs in Northeastern Thailand. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research findings revealed that: 1. the overall level of technological factors was high with a mean score of 3.64. Among these, perceived ease of use had the highest mean score of 3.69, followed by perceived usefulness of 3.59. Similarly, government support was also rated at a high level of 3.71, with support for market access and internationalization having the highest mean of 3.89, followed by support for access to funding of 3.68, technological innovation and production efficiency of 3.66, and the promotion of entrepreneurship of 3.60, respectively. 2. The hypothesis testing showed that 2.1 Technological factors, particularly perceived usefulness, significantly influenced the effectiveness of using online accounting systems at the 0.05 level. 2.2 Government support in terms of technology enhancement, entrepreneurship promotion, and market access significantly affected performance at the 0.05 level.

Keywords: technological factors, government support, Small and Medium Enterprises (SMEs), online accounting system

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกภาคส่วน ด้วยความก้าวหน้าและความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบไร้พรมแดน นำสังคมเข้าสู่ยุคดิจิทัลเต็มรูปแบบ (กานต์พิชชา สาเสียง และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์, 2567) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อภาคธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ซึ่งต้องเร่งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหาร การผลิต การเงิน และงานบัญชีที่เป็นรากฐานสำคัญขององค์กร SMEs คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของธุรกิจในประเทศ มีบทบาทในการจ้างงานร้อยละ 71.7 และสร้าง GDP ได้ร้อยละ 34.2 (ปี 2563) แต่ยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งทุน ขาดข้อมูล

ทางการเงินที่น่าเชื่อถือ และขาดทักษะดิจิทัล โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 ด้านความสามารถทางดิจิทัล (ปี 2563) แผนพัฒนา SMEs ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566–2570) จึงมุ่งยกระดับศักยภาพของ SMEs ทั้งในด้านทักษะ มาตรฐาน การเข้าถึงตลาด และเทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2566) อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะในต่างจังหวัด ยังคงพึ่งพาการขายแบบออฟไลน์ ซึ่งเสี่ยงต่อการสูญเสียโอกาสให้กับคู่แข่งที่มีศักยภาพด้านเงินทุนและเทคโนโลยี การปรับตัวด้วยกลยุทธ์ใหม่ เช่น การบริหารสินค้าคงคลัง การตลาดออนไลน์ และการเชื่อมโยงการขายแบบออฟไลน์กับออนไลน์เข้าด้วยกันจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พรรณภา สรสิทธิ์, 2564)

การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ จึงกลายเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดทำบัญชี การวางแผน และการตัดสินใจ โดยระบบคลาวด์สามารถช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ลดข้อจำกัดของระบบแบบเดิม และเพิ่มความแม่นยำในการปิดบัญชีและจัดทำรายงานทางการเงิน อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนลดความล่าช้า และลดความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีผู้เชี่ยวชาญช่วยวางระบบและฝึกอบรมการใช้งาน (สุวิทย์ ไวยทิพย์ และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการนำระบบดังกล่าวมาใช้ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งตามแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ซึ่งชี้ว่า การยอมรับเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับสองปัจจัยหลัก ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ (perceived usefulness) และความง่ายในการใช้งาน (perceived ease of use) (สุชาติา ชนโสรัง, 2564) ในทางกลับกัน หากมองว่าใช้งานยากหรือไม่เห็นคุณค่าก็จะเกิดการต่อต้าน ทำให้ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ลดลง

นอกจากปัจจัยด้านเทคโนโลยีแล้ว การสนับสนุนจากภาครัฐ ก็เป็นอีกตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ ภาครัฐมีบทบาทในการยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และผลิตภาพ การส่งเสริมการเข้าถึงทุนและตลาด การสนับสนุนการเข้าสู่สากล รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ (ยุภาภรณ์ เทพจันทร์, 2563; พรรณภา สรสิทธิ์, 2564) มาตรการสนับสนุนดังกล่าวช่วยให้ SMEs สามารถจัดหาเครื่องมือดิจิทัลที่ทันสมัย ฝึกอบรมบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม หากขาดการสนับสนุนจากรัฐธุรกิจจะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ทำให้ไม่สามารถลงทุนหรือบำรุงรักษาระบบบัญชีออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินขาดความถูกต้อง ไม่ทันเวลา และไม่ปลอดภัย ซึ่งกระทบต่อการวิเคราะห์และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (กนกศักดิ์ สุขวัฒนสินธิ์, 2564)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับผลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจาก SMEs เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การนำปัจจัยทางเทคโนโลยี และปัจจัยการสนับสนุนจากรัฐ เข้ามาช่วยจัดการระบบบัญชีออนไลน์ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการจัดการข้อมูลทางการเงินลดความซับซ้อนในการดำเนินงาน และเสริมความรวดเร็วในการตัดสินใจทางธุรกิจ เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถปรับตัวและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยการสนับสนุนจากรัฐ และประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยี และปัจจัยการสนับสนุนจากรัฐ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ในยุคดิจิทัลที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์กรจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัว และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือหรือระบบเท่านั้น แต่รวมถึง การวางโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล การพัฒนาทักษะของบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ ในกระบวนการทำงาน (สุวิทย์ ไวยทิพย์ และคณะ, 2565) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร คือ การยอมรับ ของบุคลากร ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงพฤติกรรมที่ต้องอาศัยความเข้าใจทั้งในระดับบุคคลและระบบองค์กร ตามแนวคิดการยอมรับ เทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) กล่าวว่า การยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งาน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นรับรู้ว่ามีประโยชน์ (perceived usefulness) และรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (perceived ease of use) ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติ ความตั้งใจ และพฤติกรรมการใช้งานจริง ทั้งนี้ องค์กรควรจัดการฝึกอบรมและให้การสนับสนุน ที่เพียงพอ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกและลดแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง (ณัฐรดา เหมือนเดช, 2566) ต่อมาทฤษฎีรวม ของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT) โดย Venkatesh et al. (2003) ได้ขยายขอบเขตของแนวคิด TAM โดยรวมปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ความคาดหวังต่อผลลัพธ์ (performance expectancy) ความพยายามในการใช้งาน (effort expectancy) อิทธิพลจากสังคม (social influence) และเงื่อนไขสนับสนุนจากองค์กรหรือสภาพแวดล้อม (facilitating conditions) ซึ่งทั้งหมดมีผลต่อการยอมรับและพฤติกรรมการ ใช้เทคโนโลยีในบริบทองค์กร (จักรกฤษณ์ มะโหฬาร, 2564) งานวิจัยในบริบทเฉพาะของสายงานบัญชี โดยกานต์พิชชา สาเสียง และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (2567) ยังได้ยืนยันว่า ปัจจัยด้านประโยชน์ที่รับรู้ ความง่ายในการใช้ ทัศนคติเชิงบวก และ ประสิทธิภาพของผู้ใช้งานมีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจในการใช้ระบบเทคโนโลยีทางบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กร ที่มีการสนับสนุนด้านทรัพยากรและการเรียนรู้ที่เหมาะสม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการจัดการผลกระทบด้านบวก (positive externalities) โดยใช้กลไกสนับสนุนต่าง ๆ ได้แก่ การจัดหาเงินทุน การให้เงินช่วยเหลือ และการออกกฎข้อบังคับเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและประโยชน์ต่อสังคม (ยุภาภรณ์ เทพจันทร์, 2563) โดยเฉพาะในภาคธุรกิจ SME ซึ่งมีสัดส่วนถึง 99.5% ของธุรกิจทั้งหมดและจ้างงานกว่า 71.7% ของแรงงานไทย รัฐจึงมีบทบาทในการช่วยเหลือผ่านแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติต่าง ๆ เช่น การยกระดับผู้ประกอบการ การเข้าถึงแหล่งทุน ตลาด เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาตรการสำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุน การค้าประกันสินเชื่อ การลดหย่อนภาษี การฝึกอบรม และสนับสนุนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) รวมถึงการสร้างระบบนิเวศธุรกิจ ที่ยั่งยืน เช่น การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และส่งเสริมผู้ประกอบการหญิงและผู้สูงอายุ (พรรณภา สรสิทธิ์, 2564) ในสถานการณ์วิกฤต เช่น COVID-19 ภาครัฐยังช่วยเหลือผ่านสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและการขยายเวลาชำระหนี้ (Pu et al., 2021) การพัฒนาระบบบริหารภาครัฐแบบดิจิทัล และการบูรณาการข้อมูลก็มีส่วนเสริมประสิทธิภาพการสนับสนุน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564; Yemelyanov et al., 2020) ทั้งหมดนี้มีเป้าหมาย เพื่อเสริมความสามารถ ในการแข่งขัน การเติบโต และความยั่งยืนของ SME ในระยะยาว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์

ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจาก คุณภาพ ปริมาณ เวลา และต้นทุนในการดำเนินงาน (สุวิทย์ ไวยทิพย์ และคณะ, 2565) การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พร้อมทั้งสร้างผลงานที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างถูกต้องและทันเวลา ระบบสารสนเทศ ทางการบัญชีประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ คน ข้อมูล ซอฟต์แวร์ โครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information

Technology: IT) ระบบปฏิบัติ และระบบความปลอดภัย (ศิริพร ห้วยแก้ว และคณะ, 2567) โดยการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความแม่นยำ (สุชาติา ชนโรสง, 2564) ระบบบัญชีออนไลน์ยังรองรับการควบคุมภายใน กำหนดสิทธิผู้ใช้ และสนับสนุนการตรวจสอบภายในด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล (data analytics) ทำให้สารสนเทศมีคุณภาพ ได้แก่ ถูกต้อง ครบถ้วน เข้าใจง่าย ทันเวลา เชื่อถือได้ และปลอดภัย (นฤมล เพ็งจันทร์ และสุวิทย์ ไวยทิพย์, 2565) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ในองค์กรภาครัฐยังเน้นการประมวลผลที่รวดเร็ว ความแม่นยำของข้อมูล และการเชื่อมโยงกับระบบอื่น เช่น ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP) และระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government Fiscal Management Information System: GFMS) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่ถูกต้อง (ปวีณา สมบูรณ์ และคณะ, 2564)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรรณภา สรสิทธิ์ (2564) ศึกษากลยุทธ์การตลาดออฟไลน์และออนไลน์ร่วมกับการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามจากผู้ประกอบการ 370 คน พบว่ากลยุทธ์ทั้งสองรูปแบบและการสนับสนุนภาครัฐมีผลต่อความสำเร็จทางการตลาดทั้งทางตรงและทางอ้อม

ยุภาภรณ์ เทพจันทร์ (2563) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ การสนับสนุนภาครัฐ และผลการดำเนินงานเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโอท็อป (OTOP) ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายในภาคเหนือตอนบน โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน พบว่าการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลสูงสุดผ่านการสนับสนุนภาครัฐและนวัตกรรม

จักรกฤษณ์ มะโฬหาร (2564) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในวิชาชีพบัญชี โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าเทคโนโลยีดิจิทัล และบุคคล/องค์กรสมัยใหม่มีผลสูงสุด ส่วนความสำเร็จของระบบสารสนเทศมีผลต่ำสุด แนะนำให้พัฒนาศักยภาพเพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

สุวิทย์ ไวยทิพย์ และคณะ (2565) วิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ของ SMEs โดยเก็บข้อมูลจาก 361 บริษัท วิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า คุณภาพระบบ การสนับสนุนผู้บริหาร และความสามารถองค์กร ส่งผลบวกต่อการรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้งาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพ

กานต์พิชชา สาเสียง และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (2567) ศึกษาการยอมรับและทัศนคติที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้โปรแกรมบัญชีออนไลน์ของนักบัญชีในภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 400 คน พบว่า การรับรู้ความง่ายและประโยชน์ในการใช้งาน มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งาน โดยเฉพาะการรับรู้ความง่ายใช้งานมีอิทธิพลสูงสุด

Pu et al. (2021) ศึกษาผลของการเงินนวัตกรรม การปรับตัวทางเทคโนโลยี และบทบาทภาครัฐต่อความยั่งยืนของ SMEs ในบังกลาเทศช่วง COVID-19 โดยเก็บข้อมูลจาก SMEs จำนวน 1395 คน วิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยั่งยืนผ่านเทคโนโลยีและการเงินดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลส่งผลให้องค์กรต้องปรับตัวและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีของ Davis (1989) แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายต่อการใช้งาน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยี อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยในบริบทสายงานบัญชีระบุว่า การรับรู้เชิงบวก และการสนับสนุนทรัพยากรช่วยเพิ่มความตั้งใจใช้ระบบบัญชีออนไลน์ ขณะเดียวกัน ภาครัฐมีบทบาทในการส่งเสริม SME ผ่านการยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และผลิตภาพ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาว ในส่วนประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ขึ้นอยู่กับด้านความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลบัญชี ด้านความรวดเร็ว และประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการตัดสินใจทางธุรกิจ ด้านการลดต้นทุน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐาน

การบัญชี และด้านความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ซึ่งทำให้ข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลา ดังนั้น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และการสนับสนุนจากภาครัฐจึงเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ อันนำไปสู่การใช้ระบบที่มีคุณภาพ สนับสนุน การตัดสินใจ ลดต้นทุน และปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้อย่างชัดเจน โดยอธิบายความเชื่อมโยงเชิงสาเหตุว่า ปัจจัยทางเทคโนโลยี และปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบสมมติฐาน คือ

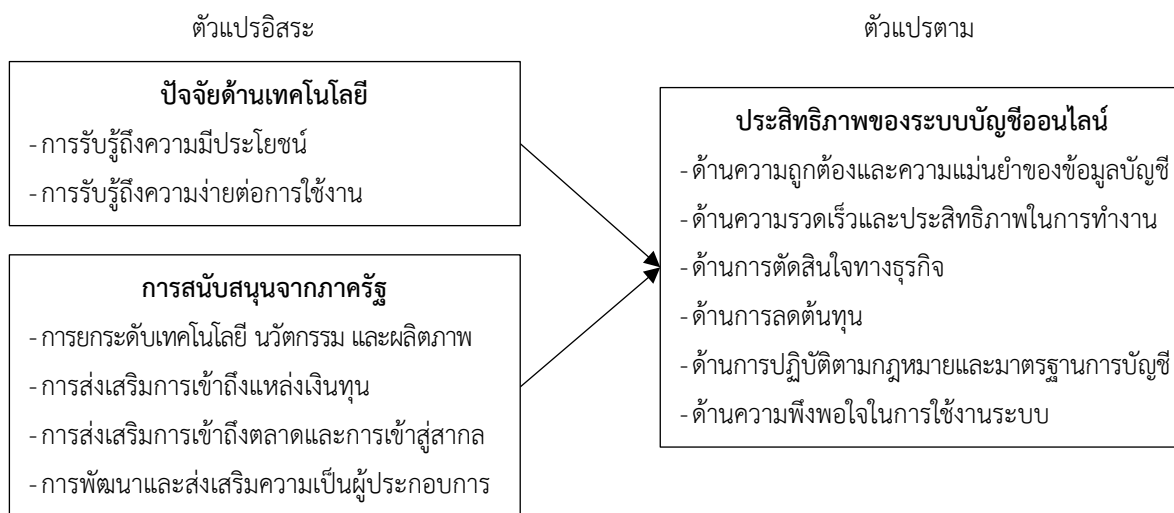
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

และสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งจะแสดงในหัวข้อถัดไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีภาครัฐในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านบัญชีครั้งนี้ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 751,513 ราย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แล้วนำมาประยุกต์เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัยนี้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ส่วนที่ 3 การสนับสนุนจากภาครัฐ และส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจากแบบสอบถามออนไลน์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติของงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้รับการตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และค่าผิดปกติ พร้อมวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทำความเข้าใจลักษณะตัวแปรก่อนการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ด้วยการตรวจสอบสมมติฐานความมีความแปรปรวนเท่า (homoscedasticity) ตรวจสอบด้วยกราฟกระจายระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานกับค่าพยากรณ์มาตรฐาน พบว่า จุดกระจายแบบสุ่มไม่เป็นรูปกรวยหรือโค้งแสดงว่า สมมติฐานความแปรปรวนผ่านเกณฑ์ สามารถทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression) ได้

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 มีอายุ 35 - 44 ปี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 มีตำแหน่งงานเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ประเภทของธุรกิจที่ดำเนินการค้าส่ง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 มีขนาดของกิจการที่มีจำนวนพนักงาน 6-15 คน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการ 4 - 6 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 มีรายได้ต่อปีของกิจการ 1 - 5 ล้านบาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 ใช้ระบบบัญชี flow account จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 และมีระยะเวลาการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเทคโนโลยี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.
การรับรู้ถึงควมมีประโยชน์	3.59	0.85
การรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้	3.69	0.69
ภาพรวม	3.64	0.77

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด พบว่า การรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 การรับรู้ถึงประโยชน์ (perceived usefulness) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อจำแนกรายด้านโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้การออกรายงานทางการเงินมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และระบบบัญชีออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

2.2 การรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน (perceived ease of use) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในระบบบัญชีออนไลน์สามารถทำได้ง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์มีความง่ายต่อการเรียนรู้และใช้งาน และขั้นตอนการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และสามารถเข้าถึงและใช้งานระบบบัญชีออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

การสนับสนุนจากภาครัฐ	$\bar{X}$	S.D.
การยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ	3.66	0.65
การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน	3.68	0.95
การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล	3.89	0.89
การพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ	3.60	0.84
ภาพรวม	3.71	0.83

จากตารางที่ 2 พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด พบว่า การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา คือ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) การยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ดังนี้

3.1 การยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ภาครัฐมีการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชีออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ ภาครัฐมีโครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) และภาครัฐมีมาตรการช่วยยกระดับประสิทธิภาพของ SMEs ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

3.2 การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐอย่างทั่วถึง

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมา คือ ภาครัฐมีการให้เงินอุดหนุนสำหรับการซื้อหรือพัฒนาระบบบัญชีออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และภาครัฐมีมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับการลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ตามลำดับ

3.3 การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ภาครัฐมีโครงการสนับสนุนการเชื่อมโยงธุรกิจ SMEs กับตลาดสากล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ ภาครัฐมีกิจกรรมส่งเสริม SMEs ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงตลาดสากล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้ธุรกิจมีโอกาสในการขยายตลาดมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

3.4 การพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อจำแนกรายด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ภาครัฐมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ ภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และภาครัฐมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการที่ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลบัญชี	3.52	0.79
ด้านความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการทำงาน	3.72	0.72
ด้านการตัดสินใจทางธุรกิจ	4.21	0.63
ด้านการลดต้นทุน	3.89	0.81
ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี	4.27	0.71
ด้านความพึงพอใจในการใช้งานระบบ	4.17	0.75
ภาพรวม	3.96	0.74

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจทางธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) ด้านความพึงพอใจในการใช้งานระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการลดต้นทุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ด้านความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และด้านความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ดังนี้

4.1 ด้านความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้การบันทึกบัญชี

มีความแม่นยำมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์สามารถตรวจสอบความผิดพลาดของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) และระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องแม่นยำ และข้อมูลทางบัญชีที่ได้จากระบบมีความน่าเชื่อถือสูง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) ตามลำดับ

4.2 ด้านความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้การทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยเพิ่มความเร็วในการประมวลผลข้อมูลทางบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

4.3 ด้านการตัดสินใจทางธุรกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจทางธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินทำได้อย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.26$) และระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มทางการเงินในอนาคตได้ดีขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

4.4 ด้านการลดต้นทุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยลดต้นทุนด้านบุคลากรในงานบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บเอกสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) และการลงทุนในระบบบัญชีออนไลน์คุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

4.5 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ระบบบัญชีออนไลน์มีการอัปเดตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้การจัดทำบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) และระบบบัญชีออนไลน์ช่วยให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายได้ครบถ้วน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

4.6 ด้านความพึงพอใจในการใช้งานระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า มีความพึงพอใจต่อคุณภาพโดยรวมของระบบบัญชีออนไลน์ที่ใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสนับสนุนจากผู้ให้บริการระบบบัญชีออนไลน์ จะแนะนำระบบบัญชีออนไลน์ที่ใช้ให้กับผู้ประกอบการรายอื่น และมีความมั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูลในระบบบัญชีออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยทางเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE	Beta	t	Sig.
(Constant)	3.352	0.091		36.645	0.000*
การรับรู้ถึงควมมีประโยชน์ (X_1)	0.112	0.022	0.299	5.021	0.000*
การรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน (X_2)	0.056	0.031	0.107	1.796	0.073
R square = 0.141, F = 32.534, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยทางเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แตกต่างกัน ในด้านการรับรู้ถึงควมมีประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{ประสิทธิภาพ}} = 3.352 + 0.112(X_1)$$

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.996	0.123		24.266	0.000*
การยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ (X_1)	0.076	0.026	0.146	2.942	0.003*
การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (X_2)	0.022	0.020	0.057	1.119	0.264
การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล (X_3)	0.072	0.022	0.171	3.275	0.001*
การพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ (X_4)	0.091	0.024	0.183	3.757	0.000*
R square = 0.140, F = 16.060, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แตกต่างกัน ในด้านการยกระดับเทคโนโลยี นวัตกรรม และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ ด้านการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล และด้านการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{ประสิทธิภาพ}} = 2.996 + 0.076(X_1) + 0.072(X_3) + 0.091(X_4)$$

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และผลกระทบของการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐต่อประสิทธิภาพ

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.954	0.117		25.295	0.000*
ผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยี (X_1)	0.122	0.026	0.253	4.709	0.000*
ผลของการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_2)	0.152	0.036	0.225	4.197	0.000*
R square = 0.175, F = 41.994, Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยี และผลของการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน (H_1) และปฏิเสธสมมติฐาน (H_0) หมายความว่า ผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยี และผลของการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้บริการระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้ร้อยละ 17.5 (R square = 0.175) และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{ประสิทธิภาพ}} = 2.954 + 0.122(X_1) + 0.152(X_2)$$

การอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลการศึกษ ได้ดังนี้

1. เทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านการรับรู้ถึงความมีประโยชน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละราย เช่น ประสบการณ์การใช้งาน ความเข้าใจระบบ และความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจากการค้นพบในครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบการที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีมักมองว่าระบบช่วยลดต้นทุน เพิ่มความแม่นยำ และทำงานได้รวดเร็ว ในขณะที่ผู้ขาดทักษะหรือไม่เคยใช้อาจมองว่าระบบมีความซับซ้อนและไม่เห็นประโยชน์อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐและเครือข่ายในท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญ โดยพื้นที่ที่มีการอบรม ให้คำปรึกษา และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการรับรู้ถึงประโยชน์ของระบบเด่นชัดกว่าพื้นที่ที่ขาดการสนับสนุน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Davis (1989) ในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ซึ่งว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์ต่อการทำงานเป็นปัจจัยหลักต่อการยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยี และความสะดวกในการใช้งานยังมีผลทางอ้อมต่อการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวิทย์ ไวยทิพย์ และคณะ (2565) ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งาน และการศึกษาของกานต์พิชชา สาเสียง และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (2567) ที่ชี้ว่า การรับรู้ประโยชน์ของโปรแกรมบัญชีออนไลน์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานของนักบัญชีในสำนักงาน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยปัจจุบันเพิ่มเติมในแง่ที่ว่า ความแตกต่างของบริบทผู้ประกอบการและระดับการสนับสนุนจากภาครัฐสามารถเป็นตัวแปรชี้ขาดว่า การรับรู้ประโยชน์จะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นประเด็นที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างชัดเจน

2. การสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยแตกต่างกันใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การยกระดับเทคโนโลยี และนวัตกรรม การเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล และการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ ในด้านการยกระดับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งจากการค้นพบในครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจน เช่น การอบรมทักษะดิจิทัล

หรือการส่งเสริมนวัตกรรม มีแนวโน้มใช้ระบบบัญชีออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ขณะที่กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดการสนับสนุน มักประสบปัญหาการเข้าถึงและขาดความเข้าใจในเทคโนโลยี ด้านการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล ส่งผลเชิงบวกอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมโครงการของรัฐ เช่น การจัดแสดงสินค้าออนไลน์หรือฝึกอบรมด้านอีคอมเมิร์ซ ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของระบบบัญชีที่ทันสมัยและโปร่งใสในการสร้างความน่าเชื่อถือและขยายตลาดส่วนด้านการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ที่ผ่านการอบรมหรือเข้าร่วมโครงการบ่มเพาะธุรกิจของรัฐ มีการรับรู้ถึงประโยชน์ของระบบบัญชีออนไลน์ในระดับสูง เนื่องจากได้รับความรู้พื้นฐานด้านการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในขณะที่ผู้ที่ยังขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ยังคงมีความเข้าใจจำกัดและแรงจูงใจในการใช้งานต่ำ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิด UTAUT ของ Venkatesh et al. (2003) ที่ชื่อว่า “เงื่อนไขสนับสนุน” เช่น ทรัพยากรความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานจากภายนอก เช่น รัฐบาล มีอิทธิพลต่อการยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pu et al. (2021) ซึ่งพบว่า การสนับสนุนจากรัฐช่วยเสริมความยั่งยืนของ SMEs เมื่อมีการบูรณาการการเงินนวัตกรรมและการปรับตัวด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับการศึกษาของพรรณภา สรสิทธิ์ (2564) ที่ชื่อว่า การสนับสนุนจากรัฐในด้านนวัตกรรม แหล่งเงินทุน การตลาด และการพัฒนาผู้ประกอบการ มีผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้เพิ่มเติมมิติที่งานเดิมยังไม่ชัดเจน คือการชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างด้านพื้นที่และโอกาสเข้าถึงการสนับสนุน สามารถเป็นตัวแปรกำหนดความเหลื่อมล้ำในการรับรู้และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีบัญชีออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังต้องศึกษาเชิงลึกต่อไปเพื่อพัฒนาแนวทางการสนับสนุนที่ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้ประกอบการ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากรัฐอย่างมีนัยสำคัญ การยอมรับและการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์ของ SMEs สามารถอธิบายได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกรอบแนวคิด TAM และ UTAUT ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความรู้สึกล่งต่อการใช้งาน เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่เอื้อต่อการเปิดรับเทคโนโลยีของผู้ประกอบการ ในขณะที่ความมีประโยชน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์ ซึ่งการสนับสนุนจากรัฐ โดยเฉพาะในมิติที่จับต้องได้ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุน มาตรการลดหย่อนภาษี การส่งเสริมตลาดและการยกระดับเทคโนโลยี มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อความสามารถของ SMEs ในการใช้งานเทคโนโลยีให้เกิดผลอย่างแท้จริงมากกว่าการอบรมเชิงทฤษฎีเพียงลำพัง ระบบบัญชีออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือจัดทำบัญชีเท่านั้น แต่มีบทบาทเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจที่ช่วยเสริม ความแม่นยำของข้อมูลทางการเงิน ความรวดเร็วในการทำงาน การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกฎหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ สื่อที่เข้าใจง่าย และบริการให้คำปรึกษาในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนสิทธิประโยชน์ด้านภาษีหรือเงินอุดหนุน เพื่อกระตุ้นการใช้งานอย่างแพร่หลาย

1.2 ภาครัฐควรขยายการสนับสนุนไปยังพื้นที่ชนบท โดยจัดตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษาด้านดิจิทัลในระดับจังหวัดหรืออำเภอ เพื่อให้ SMEs สามารถประยุกต์ใช้ระบบบัญชีออนไลน์ได้เหมาะสมกับบริบทของตน

1.3 ควรส่งเสริมการตลาดออนไลน์แก่ SMEs เช่น จัดกิจกรรมจับคู่ธุรกิจดิจิทัล จัดแสดงสินค้าออนไลน์ สนับสนุนทุนการตลาดดิจิทัล และสร้างเครือข่ายธุรกิจกับต่างประเทศผ่านระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

1.4 ภาครัฐควรจัดอบรมบ่มเพาะทักษะผู้ประกอบการ เน้นการบริหารธุรกิจควบคู่กับเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบบัญชีออนไลน์ การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์การเงิน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตัดสินใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบบัญชีออนไลน์ในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยประเมินผลด้านทัศนคติ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่ต่าง ๆ

2.2 ควรเปรียบเทียบรูปแบบการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของรัฐระหว่างพื้นที่ชนบทและเมือง เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านการเข้าถึง ทรัพยากร และผลลัพธ์ทางธุรกิจ

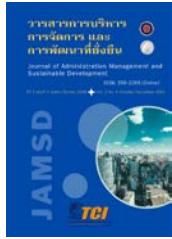
2.3 ควรศึกษาผลกระทบของระบบบัญชีออนไลน์ต่อความยั่งยืนของธุรกิจ SMEs ในระยะยาว เพื่อประเมินบทบาทของเทคโนโลยีต่อการเติบโตในอนาคต

2.4 ควรเสริมการศึกษาเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจปัญหาและความต้องการในการใช้เทคโนโลยีจากมุมมองของผู้ประกอบการโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2564). ปัจจัยด้านองค์กรและการยอมรับนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่มีต่อ ความสำเร็จในการใช้ระบบสารสนเทศในงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กานต์พิชชา สาเสียง และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์. (2567). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้โปรแกรมบัญชีออนไลน์ของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 10(2), 220-236.
- จักรกฤษณ์ มะโฬหาร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวิชาชีพบัญชี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐดา เหมือนเดช. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในงานด้านบัญชีของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ChatGPT. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล เพ็งจันทร์ และสุวิทย์ ไวยทิพย์. (2565). ประสิทธิภาพของระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจและนวัตกรรม มทร. พระนคร, 1(1), 21-35.
- ปวีณา สมบูรณ์, นาถนภา นิลนิคม และนางลักษณ์ แสงมหาชัย. (2564). ผลกระทบของประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(2), 142-154.
- พรรณภา สรสิทธิ์. (2564). กลยุทธ์การตลาดแบบออฟไลน์ และออนไลน์กับการสนับสนุนจากภาครัฐ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ยุทธภรณ์ เทพจันทร์. (2563). โครงสร้างความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ การสนับสนุนของภาครัฐ และผลการดำเนินงานเชิงนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ OTOP ประเภทผ้า และเครื่องแต่งกายในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศิริพร ห้วยแก้ว, ธฤตาภา ปานบ้านเกร็ด และบุตตรศรีนทร์ แสงสว่าง. (2567). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารกลยุทธ์และความสามารถทางการแข่งขันองค์กร*, 3(8), 62-80.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *บทบาทภาครัฐในการสนับสนุน e-Commerce*. ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสายยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2566). *แผนการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570)*. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.).
- สุชาดา ขนโธสง. (2564). *การศึกษา การเลือกใช้ระบบบัญชีออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวติงของสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุวิทย์ ไวยทิพย์, ปัทมา พยุงวงศ์ และมัทนา รังษิกุล. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Pu, G., Qamruzzaman, M., Mehta, A. M., Naqvi, F. N., & Karim, S. (2021). Innovative finance, technological adaptation and SMEs sustainability: the mediating role of government support during COVID-19 pandemic. *Sustainability*, 13, 9218.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS quarterly*, 27(3), 425-478.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.
- Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D., & Lesyk, L. (2020). Microcredits for sustainable development of small Ukrainian enterprises: Efficiency, accessibility, and government contribution. *Sustainability*, 12(15), 6184.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์รูปแบบคำสั่งทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่: ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง**

**Critical analysis of administrative order forms according to the law on tort
liability of officials: Problems and suggestions for improvement**

ชัยวุฒิ เทโพธิ์^{1*}

Chaiwut Thepoh^{1*}

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Bachelor of Public Administration, Major in Public Administration, Faculty of Humanities and Social
Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage

*Corresponding author's e-mail: chaiwut@vru.ac.th^{1*}

Received: July 20, 2025

Revised: August 12, 2025

Accepted: August 22, 2025

บทคัดย่อ

การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีหลักเกณฑ์
ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง พ.ศ. 2539 ศึกษากรณีผู้แต่งตั้งเห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้มีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่ทางราชการ เป็นไปตามข้อ 17 แห่งระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นแบบรายงาน
การสอบสวนตามที่กระทรวงการคลังกำหนดก่อให้เกิดผลกระทบกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลถือเป็นคำสั่งทางปกครอง
ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้ว เมื่อหน่วยงานของรัฐได้จัดทำหนังสือ
ออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด
ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบทางละเมิด, คำวินิจฉัยสั่งการ, คำสั่งทางปกครอง

Abstract

Compliance with the Act on Liability for Torts of Officials B.E. 2539, which is a specific law that has criteria to guarantee fairness or standards in government service that are not lower than the criteria specified in the Administrative Procedure Act B.E. 2539. Study the case where the appointing officer agrees with the opinion of the committee investigating the facts of the tort liability of the officials who considered and ordered that someone be responsible for paying compensation to the government in accordance with Section 17 of the Prime Minister's Office Regulations on the Criteria for the Conduct of Officials Regarding Tort Liability, B.E. 2539, which is a form of investigation report as prescribed by the Ministry of Finance, causing an impact on the rights and duties of individuals, is considered an administrative order under Section 5 of the Administrative Procedure Act B.E. 2539. When a government agency has issued a written order to demand that the official pay compensation within the time limit as specified in Section 12 of the Tort Liability of Officials Act B.E. 2539, it is therefore a lawful act.

Keywords: tort liability, administrative determination, administrative order

บทนำ

คำว่า “กฎหมายกลาง” ใช้เรียกพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ปรากฏในมาตรา 3 ซึ่งกำหนดให้เป็นกฎหมายทั่วไปสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครอง หากมีกฎหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการออกคำสั่งทางปกครองไว้อย่างไร เจ้าหน้าที่ก็จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้น เว้นแต่กรณีที่ไม่มีความหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานไว้ หรือมีกฎหมายเฉพาะ แต่หลักเกณฑ์ของกฎหมายเฉพาะมีลักษณะที่ประกันความเป็นธรรม หรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติที่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2566) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะใช้กฎหมายเฉพาะนั้นไม่ได้ แต่จะต้องใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บังคับแก่กรณีนั้น ๆ สำหรับกรณีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้ต้องกระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จนกระทั่งเมื่อผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความรับผิดชอบทางละเมิดได้ดำเนินการพิจารณาให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว หน่วยงานของรัฐจะต้องออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 การเรียกให้เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะกรณีการออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

แม้หน่วยงานของรัฐจะทราบดีว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายเฉพาะมีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการสำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับการหาตัวผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้แล้ว แต่ผู้ศึกษา

กลับพบว่า หน่วยงานของรัฐโดยส่วนใหญ่ นำกระบวนการพิจารณา ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาปฏิบัติเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกฎหมายกลาง กฎหมายซึ่งมีหลักปฏิบัติราชการที่มีมาตรฐานการปฏิบัติราชการดีกว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยเฉพาะกรณีรูปแบบการออกคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐ ผู้ศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐตีความการใช้รูปแบบการออกคำสั่งทางปกครองแตกต่างกัน ดังนี้

1. นายกเทศมนตรีเทศบาล ช. หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการสอบและวินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด ตามข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้วออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนแต่ละคนใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่เทศบาล ช. ภายในเวลาที่กำหนดเป็นไปตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยจัดทำหนังสือราชการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนพร้อมจำนวนคำสั่งใหม่ทดแทนที่ต้องชดใช้แก่หน่วยงานของรัฐภายในเวลาที่กำหนด หนังสือราชการเป็นชนิดหนังสือภายนอก หนังสือภายนอกสำหรับส่วนราชการมีไปถึงหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีใช้ส่วนราชการหรือที่มีไปถึงบุคคลภายนอกตามข้อ 11 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526

2. ผู้ว่าราชการจังหวัด ช. ซึ่งเป็นผู้กำกับควบคุมเทศบาล ช. ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 12 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด และให้เทศบาล ช. จัดทำคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ และการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย โดยจัดทำเป็นหนังสือราชการชนิดหนังสือสั่งการตามข้อ 16 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 จากนั้นจึงจัดทำหนังสือราชการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนพร้อมจำนวนคำสั่งใหม่ทดแทนที่ต้องชดใช้แก่หน่วยงานของรัฐภายในเวลาที่กำหนด หนังสือราชการเป็นชนิดหนังสือภายนอก หนังสือภายนอกสำหรับส่วนราชการมีไปถึงหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีใช้ส่วนราชการหรือที่มีไปถึงบุคคลภายนอกตามข้อ 11 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ช. พิจารณาว่า การออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนโดยเทศบาล ช. เป็นหนังสือแจ้งให้ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนดังกล่าว ที่ไม่อาจถือเป็นคำสั่งให้ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนตามความนัยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการในการออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่เป็นไปโดยถูกต้องตามแบบที่ระเบียบ กฎหมายกำหนด ผู้ว่าราชการจังหวัด ช. อาศัยอำนาจตามนัยมาตรา 45 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้เทศบาล ช. ดำเนินจัดทำคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทน ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดตามข้อ 16 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ประกอบมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ความเห็นที่แตกต่างดังกล่าวของหน่วยงานรัฐทั้งสองเกิดสภาพปัญหาว่า การบังคับใช้กฎหมายว่า การออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนตามกฎหมายใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ทำให้เกิดความสับสนของหน่วยงานรัฐ

ต่อการใช้บังคับกฎหมายระหว่างการดำเนินการตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายเฉพาะกับการดำเนินการตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายกลาง ทั้งที่มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดได้อธิบายแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนว่าจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามกฎหมายเฉพาะก่อนเมื่อพิจารณาแล้วว่ากฎหมายเฉพาะนั้นมีมาตรฐานการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่และเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยคำสั่งใหม่ทดแทน เข้าใจความแตกต่างระหว่างการใช้บังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมาตรฐานในการปฏิบัติราชการ ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้ทำความเข้าใจและนำไปปรับใช้สำหรับการออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้ถูกต้องตามที่กฎหมายใดกฎหมายหนึ่ง เพื่อให้ผลผลิตของคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทน ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายและเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจึงรวบรวมหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่เป็นสาระสำคัญของกฎหมายทั้งสองฉบับ และคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับกรณีการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยคำสั่งใหม่ทดแทน

กรอบแนวคิดและกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการเกี่ยวกับการจัดทำรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง

ระหว่างการจัดทำรูปแบบของคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการอันเป็นสาระสำคัญอันเป็นที่มาของการออกคำสั่งทางปกครองทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 สรุปได้ดังนี้

1. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ความหมายของกฎหมายปกครอง (administrative law) เป็นกฎหมายที่วางหลักเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองรัฐในทางปกครอง หรือที่เรียกตามศัพท์กฎหมายปกครองของไทยว่า การจัดระเบียบราชการบริหาร รวมทั้งการวางระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมของฝ่ายปกครอง และความเกี่ยวพันในทางปกครองระหว่างฝ่ายปกครองกับเอกชนผู้อยู่ใต้การปกครอง (ประยูร กาญจนดุล, 2538) การกระทำทางปกครอง (administrative action) คือ การกระทำหรือละเว้นกระทำทุกประเภทของ “องค์กรทางปกครอง” ซึ่งผลในที่นี้อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชนก็ได้ หรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบขององค์กรทางปกครองก็ได้ กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง วัตถุประสงค์ของกฎหมาย เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปในหลายประเทศที่มีการพัฒนาระบบกฎหมายปกครองไปพอสมควรแล้วว่า “สมควรมีกฎหมายฉบับหนึ่งเป็นแกนในการใช้บังคับกฎหมายปกครอง โดยเรียกกันว่า “กฎหมายวิธีพิจารณาทางปกครอง” หรือ “กฎหมายวิธีปฏิบัติทางปกครอง” กฎหมายประเภทนี้จะกำหนดวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่โดยมีขั้นตอนและแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานของเจ้าหน้าที่เกิดความเป็นธรรมแก่เอกชนและเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของรัฐ โดยหลักแล้วเข้าใจว่ากฎหมายวิธีพิจารณาทางปกครองนี้จะเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของกิจกรรมทางปกครองทุกชนิด ทั้งนี้ ตามแนวคิดของอะดอล์ฟ แมร์ค (Adolf Merk) นักกฎหมายชาวออสเตรีย โดยเป็นขั้นตอนการปฏิบัติของฝ่ายปกครองที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีขององค์กรวินิจฉัยคดีปกครอง และมุ่งเน้นจะระบุเฉพาะวิธีปฏิบัติ เป็นหลัก แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายนี้ของประเทศต่าง ๆ จะมีหลักกฎหมายปกครองพื้นฐานอยู่ด้วย เช่น รูปแบบ ผลการใช้บังคับ เหตุแห่งความบกพร่องของนิติกรรมทางปกครอง และการโต้แย้ง ฯลฯ

เมื่อกิจกรรมทางปกครองถูกกรณีถือว่าเป็นเรื่อง “วิธีปฏิบัติทางปกครอง” ทั้งหมด การจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาทางปกครอง จึงมีแนวโน้มซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเป็น “ประมวลกฎหมายปกครอง” ในที่สุด เพราะหากไม่นำผลทางด้านกฎหมายสารบัญญัติ (substantive law) มารวมไว้ด้วยแล้ว ก็จะทำให้เข้าใจยากและไม่อาจเห็นภาพพจน์ของการใช้กฎหมายปกครองได้ (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, 2540)

1.1 ความหมายของคำว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 หมายความว่า “การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ และรวมถึงการดำเนินใด ๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น คำว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” จึงมีความหมายกว้าง กล่าวคือ นอกจากจะหมายถึงการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ ซึ่งได้แก่ กระบวนการหรือขั้นตอนในการออกคำสั่งทางปกครองหรือออกกฎแล้ว คำนี้ยังหมายความรวมถึงการอื่น ๆ ที่ต้องกระทำภายหลังจากที่ได้มีการออกคำสั่งทางปกครองหรือออกกฎแล้วด้วย เช่น การแจ้งคำสั่งทางปกครองหรือการประกาศโฆษณา กฎให้ผู้เกี่ยวข้องทราบการบังคับตามคำสั่งทางปกครองหรือตามกฎหมาย เป็นต้น

1.2 ความหมายของคำว่า “คำสั่งทางปกครอง” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมายความว่า 1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้งหรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ และ 2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง คำสั่งทางปกครองเป็นการกระทำทางปกครองประเภทหนึ่ง การกระทำทางปกครอง คือ ผลผลิต (product) ของการใช้อำนาจทางปกครองของรัฐ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วได้แก่อำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับได้ดังเช่นพระราชบัญญัติของฝ่ายปกครอง (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2566)

1.3 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ “คำสั่งทางปกครอง” อยู่ 9 เรื่อง ได้แก่

- 1) ตัวการ หรือผู้ที่มีบทบาทในการพิจารณาทางปกครอง (มาตรา 12 - มาตรา 25 และมาตรา 75 - มาตรา 84)
- 2) การพิจารณาทางปกครอง (มาตรา 26 - มาตรา 33)
- 3) รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 34 - มาตรา 43)
- 4) การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง (มาตรา 44 - มาตรา 48)
- 5) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 49 - มาตรา 53)
- 6) การขอให้พิจารณาใหม่ (มาตรา 54)
- 7) การบังคับทางปกครอง (มาตรา 55 - มาตรา 63)
- 8) ระยะเวลาและอายุความ (มาตรา 64 - มาตรา 67)
- 9) การแจ้ง การแจ้งคำสั่งทางปกครองและการแจ้งกำหนดพิจารณาทางปกครอง (มาตรา 68 - มาตรา 67)

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ทั้ง 9 เรื่องดังกล่าวข้างต้น วางอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่า การออกคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับเรื่องใดต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นอย่างรอบด้าน ตามกระบวนการที่ประกันความเป็นธรรมแก่บุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากคำสั่งและมีมาตรการบังคับตามคำสั่งนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2566)

1.4 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หาได้ใช้บังคับกับการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองและการดำเนินการอื่น ๆ ภายหลังจากที่ได้มีการออกคำสั่งทางปกครองแล้วตามกฎหมายต่าง ๆ ทุกฉบับไม่ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้”

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดในกฎหมาย

ความหมายของข้อยกเว้นที่มีให้พระราชบัญญัตินี้ไปใช้กับกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ มีอยู่ 4 กรณี คือ

1) กฎหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมไว้ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้ การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมไว้ไม่ต่ำกว่าในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองนั้น โดยเนื้อหาของบทบัญญัตินี้ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นกรณีที่มี “คู่กรณี” ในคำสั่งทางปกครองที่กฎหมายจะต้องให้ “หลักประกันความเป็นธรรม” แก่บุคคลเหล่านี้ ซึ่งโดยสภาพก็น่าจะจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกรณีการทำ “คำสั่งทางปกครองเท่านั้น” การให้หลักประกันความเป็นธรรมแก่คู่กรณีนั้นอาจจะดำเนินการได้ด้วยวิธีการสองประการ คือ การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่จะออกคำสั่งทางปกครองซึ่งจะต้องมีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ประการหนึ่ง และการกำหนดวิธีพิจารณาในการทำคำสั่งที่เปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานเพื่อปกป้องสิทธิของคู่กรณีในคำสั่งทางปกครองได้อีกประการหนึ่ง

2) กฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไว้ไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกฎหมายเฉพาะได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการใช้อำนาจไว้ โดยมีมาตรฐานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็ชอบที่ฝ่ายปกครองจะใช้มาตรการตามกฎหมายเฉพาะนั้นโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ อีก มาตรฐานในการปฏิบัติราชการ น่าจะหมายถึงการกำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนที่แสดงถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่สูงกว่าที่เป็นอยู่โดยปกติในระบบราชการโดยทั่วไป เช่น การกำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องให้เหตุผลประกอบการออกคำสั่งหรือการกำหนดรูปแบบของการใช้อำนาจไว้โดยเฉพาะ เช่น การกำหนดในการสั่งการบางกรณีต้องประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการของฝ่ายปกครองในเวลาที่กำหนด จึงจะมีผลใช้บังคับได้ เป็นต้น กรณีเช่นนี้ก็จะเห็นเหตุให้ฝ่ายปกครองได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน กรณีที่อาจนำมาเปรียบเทียบให้เห็นเป็นตัวอย่างได้ก็เช่น การสั่งการของนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 49 วรรคสองของพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2552 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการได้ตามที่เห็นสมควร “พร้อมทั้งแสดงเหตุผลแห่งการสั่งการนั้นไว้ด้วย” ซึ่งน่าจะหมายถึงการให้เหตุผลในการสั่งการนั้น ๆ เอง และย่อมจะมี “มาตรฐานในการปฏิบัติราชการ” ไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติไว้ว่า “คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ และการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย 1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ 2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และ 3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ”

3) กฎหมายเฉพาะกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์โต้แย้งไว้แตกต่างจากพระราชบัญญัตินี้ กรณีนี้หมายความว่าผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะให้เรื่องการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการอุทธรณ์โต้แย้งตามกฎหมายเฉพาะที่แตกต่างไปจากพระราชบัญญัตินี้สามารถมีผลบังคับใช้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานที่สูงกว่าพระราชบัญญัตินั้นเอง ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับในเรื่องการเยียวยาความเสียหายโดยกระบวนการอุทธรณ์ในขั้นตอนต่าง ๆ และการกำหนดระยะเวลาสำหรับการโต้แย้งนั้นอาจจะมีอยู่แตกต่างกันไป และในความเป็นจริงก็มีกฎหมายจำนวนมากที่กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์โต้แย้งไว้ในกฎหมายเฉพาะเหล่านั้นอยู่แล้ว ซึ่งแตกต่างไปจากมาตรฐานเกี่ยวกับวิธีการใช้อำนาจหรือมาตรฐานในเรื่องการปฏิบัติราชการซึ่งมักจะไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะ ดังนั้น ผู้ร่างกฎหมายจึงกำหนดยกเว้นไว้มิให้ต้องนำพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับในกรณีการกำหนดขั้นตอน และระยะเวลาการอุทธรณ์หรือโต้แย้งตามที่กฎหมายเฉพาะได้บัญญัติไว้แล้ว

4) มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะ นอกจากข้อยกเว้นสามกรณีที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา 3 นี้แล้ว ยังมีข้อยกเว้นเฉพาะที่เกิดจากบทบัญญัติมาตรา 63 ในเรื่องมาตรการบังคับทางปกครองอีกกรณีหนึ่งที่บัญญัติยกเว้นเอาไว้ว่า ในกรณีที่กฎหมายกำหนดเรื่องมาตรการบังคับทางปกครองไว้แล้ว ให้ถือเป็นหลักการว่า เจ้าหน้าที่ต้องใช้มาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะนั้น ๆ ก่อน แม้ว่ามาตรฐานความเป็นธรรมและมาตรฐานการปฏิบัติอาจจะต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม แต่มาตรา 63 ดังกล่าวนี้นี้ ก็ให้ดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ที่จะไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ โดยเลือกมาใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ได้ หากเห็นว่ามาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะจะเกิดผลน้อยกว่า มาตรการบังคับตามกฎหมายนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำหนดข้อยกเว้นที่มีแนวทางที่ตรงกันข้ามกับข้อยกเว้น 3 กรณี ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2564)

1.5 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป กรณีไม่มีกฎหมายใดกำหนดรูปแบบไว้โดยเฉพาะ เกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ปรากฏอยู่ในมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติไว้ว่า “คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ และการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย 1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ 2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง 3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ” ดังนั้น ไม่ว่าคำสั่งจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม เจ้าหน้าที่ต้องแสดงหรือระบุเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครอง เหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองที่ต้องแสดงหรือระบุนี้ เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องแสดงหรือระบุไว้ในคำสั่งนั้นเองหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่งนั้นเสมอไป อาจแสดงหรือระบุไว้ในสำนวนเรื่องที่มีการออกคำสั่งทางปกครองนั้นก็ได้ เจ้าหน้าที่ต้องแสดงหรือระบุเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองไว้ในคำสั่งนั้นเองหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่งนั้นก็เฉพาะแต่ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดอำนาจออกคำสั่งทางปกครองนั้นบัญญัติให้ทำเช่นนั้น (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2566) จึงจะถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย และหากคำสั่งดังกล่าวกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งและฟ้องคำสั่งทางปกครองดังกล่าวต่อไป

2. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดของหน่วยงานของรัฐ และความรับผิดของเจ้าหน้าที่ในผลแห่งการละเมิดที่เกิดขึ้นแก่บุคคล อันเนื่องมาจากการกระทำในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งผลแห่งการละเมิดนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือเกิดแก่หน่วยงานของรัฐเองก็ได้ ซึ่งก่อนจะมีการตรากฎหมายนี้ใช้บังคับ เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลจะนำหลักกฎหมายเอกชนว่าด้วยละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 420 - มาตรา 452) มาใช้ในการพิจารณาพิพากษา การนำหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ซึ่งเป็นการบังคับใช้ระหว่างเอกชนกับเอกชนที่กระทำละเมิดต่อกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะการปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ หากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก่อนวันที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ (ก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539) หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาความรับผิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องละเมิด โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่รับผิดเมื่อกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อ 2) หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวน และ 3) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคน หน่วยงานสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ทุกคนหรือคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบ ค่าเสียหายได้เต็มจำนวนตามหลักกฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วม

การตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ฉบับนี้ขึ้นมาจากเจตนารมณ์ปรากฏในท้ายพระราชบัญญัตินี้ว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้นหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลัก

กฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่เข้าไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเพียงใด ก็จะมีการฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้น ยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้น มุ่งหมายแต่จะได้รับเงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหาร เพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น การให้เหตุผลให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคล และการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่งอันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใด ๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว จึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของแต่ละคนมิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐและเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 (ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 หลักการของกฎหมาย หรือที่เรียกว่าส่วนที่เป็นสารบัญญัติ เช่น ฐานความผิด การแบ่งส่วนความรับผิดชอบและอายุความ ฟ้องคดี เป็นไปตามหลักกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง 2) หน่วยงานเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย โดยคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยไม่ต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้ นอกจากนี้ หากความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมก็ต้องหักส่วนดังกล่าวออกด้วย และ 3) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น (กรมบัญชีกลาง, 2557)

2.1 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พบบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ “คำสั่งทางปกครอง” สรุปสาระได้ดังนี้

- 1) ตัวการ หรือผู้ที่มีบทบาทในการพิจารณาทางปกครอง (มาตรา 4)
- 2) การพิจารณาทางปกครอง (มาตรา 5 - มาตรา 8 มาตรา 11)
- 3) รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 12)
- 4) การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ไม่ปรากฏพบว่ามีบทบัญญัติที่มีมาตรฐานการปฏิบัติราชการ
- 5) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ไม่ปรากฏพบว่ามีบทบัญญัติที่มีมาตรฐานการปฏิบัติราชการ
- 6) การขอให้พิจารณาใหม่ ไม่ปรากฏพบว่ามีบทบัญญัติที่มีมาตรฐานการปฏิบัติราชการ
- 7) การบังคับทางปกครอง ไม่ปรากฏพบว่ามีบทบัญญัติที่มีมาตรฐานการปฏิบัติราชการ
- 8) ระยะเวลาและอายุความ (มาตรา 9 - มาตรา 10)
- 9) การแจ้ง การแจ้งคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 12)
- 10) การใช้สิทธิฟ้องคดี (มาตรา 14)

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเฉพาะ บทบัญญัติที่นำมาใช้สำหรับกรณีศึกษาเกี่ยวกับการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นบทบัญญัติที่แสดงว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อยกเว้น มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ปรากฏอยู่ในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่

ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหนี้ที่ผู้ันได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหนี้ที่ผู้ันชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด” บทบัญญัติดังกล่าวนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการเรียกให้เจ้าหนี้ที่ผู้ันชำระเงินได้จนกว่าจะดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนด

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือที่เรียกว่าส่วนวิธีสบัญญัติ หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการไม่ว่าการกระทำละเมิดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 (กรมบัญชีกลาง, 2550) สรุปสาระสำคัญของขั้นตอน ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานใด และหัวหน้าหน่วยงานนั้น เห็นว่าน่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ หัวหน้าหน่วยงานจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ข้อ 6 - ข้อ 16)

2) เมื่อหัวหน้าหน่วยงานได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าใด โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบพร้อมกับส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ก็ให้วินิจฉัยสั่งการได้ทันที (ข้อ 17 - ข้อ 21)

3) ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้หัวหน้าหน่วยงานสั่งการให้เตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหนี้ที่ชำระค่าสินไหมทดแทน หรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ (ข้อ 17 - ข้อ 18)

4) เมื่อได้รับผลการพิจารณาของกระทรวงการคลังแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง และแจ้งคำสั่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นวินิจฉัยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวปฏิบัติตามที่เห็นว่าถูกต้อง (ข้อ 18)

5) กรณีเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก และผู้เสียหายยื่นคำขอให้หน่วยงานชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องคดีต่อศาล ให้หัวหน้างาน (เฉพาะกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค แต่ไม่รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ) แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ตามข้อ 1-2 และให้ประสานกับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเตรียมการต่อสู้คดี

5.1) ถ้าเห็นว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้เรียกเจ้าหนี้ที่ผู้ันมาเป็นคู่ความในคดี แต่ถ้าผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหนี้ที่ต่อศาลแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานแจ้งผลการพิจารณาให้พนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหนี้ที่พ้นจากการเป็นคู่ความในคดีและขอให้พนักงานอัยการช่วยเหลือทางคดีแก่เจ้าหนี้ที่ในระหว่างนั้นด้วย

5.2) ถ้าเห็นว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้เรียกเจ้าหนี้ที่ผู้ันเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย

6) ในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดโดยเฉพาะกรณีการทุจริตหรือเงินขาดบัญชีนอกจากจะพิจารณาให้ผู้กระทำการทุจริตหรือผู้ที่ทำให้เงินขาดบัญชีรับผิดชอบใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ขอให้พิจารณาด้วยว่ามีผู้เกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชาคนใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ด้วยหรือไม่ (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ, 2544)

2.3 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายเฉพาะที่มีการวางระเบียบเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 14 วรรคสอง ของระเบียบเดียวกัน กำหนดว่า “กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้” ปัจจุบันกระทรวงการคลังจัดทำกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งถือปฏิบัติ ปรากฏตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.7/ว56 ลงวันที่ 12 กันยายน 2550 เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวนสรุปสาระสำคัญเป็นรูปแบบเกี่ยวกับแนวทางการสอบสวนตามประเภทสำนวน (ส.1 - ส.5) แบบบันทึกการสอบสวน (สล.1) แบบรายงานผลการสอบสวน (สล.2) (กรมบัญชีกลาง, 2550) โดยแบบรายงานผลการสอบสวน (สล.2) มีสาระสำคัญที่กำหนดให้คณะกรรมการสอบต้องจัดทำ ได้แก่ ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายเพื่อประกอบการพิจารณาในความเห็นของคณะกรรมการสอบ และกำหนดให้ผู้สั่งแต่งตั้งจัดทำความเห็นพร้อมลงนามคำวินิจฉัยสั่งการตามข้อ 17 ของระเบียบเดียวกัน

ข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบเดียวกัน กำหนดว่า “เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้วให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ”

ผลผลิตของการกระทำทางปกครองดังกล่าว เมื่อผู้แต่งตั้งได้วินิจฉัยสั่งการลงในแบบ สล. 2 ว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเป็นจำนวนเท่าใด คำวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลจึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่มีสิทธิเรียกร้องคำสั่งใหม่ทดแทนจากเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดอายุความสองปีตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งการใช้สิทธิเรียกร้องคำสั่งใหม่ทดแทนจะกระทำได้ทั้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองหรือการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

แต่ก่อนหน่วยงานของรัฐจะใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวข้างต้นต้องจัดทำหนังสือเพื่อออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเจตจำนงดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องขอใช้คำสั่งใหม่ทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเจตจำนงดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด”

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ถือเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอน วิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ไว้อย่างชัดเจนแล้วทั้งยังปรากฏว่ามีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดวางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว การตีความคำวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้งที่ได้อำนาจสั่งการว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเป็นจำนวนเท่าใดแล้ว ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย ปรากฏตามคดีหมายเลขคำที่ อ. 661/2549 คดีหมายเลขแดงที่ อ. 396/2552 เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2552 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ “ข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้วให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นกรณีที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ และตามประกาศกระทรวงการคลังเรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2544 กำหนดให้ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ส่วนราชการ

เกิดจากสาเหตุทั่วไป ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 40,000 บาท ส่วนราชการไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ และในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้เตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อมิให้ขาดอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ และให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เห็นว่า การที่กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ได้ระบุขั้นตอน และวิธีการไว้ก็เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหรือคำสั่งทางปกครอง หากขั้นตอนดังกล่าวมีผลต่อกฎหรือคำสั่งทางปกครอง ขั้นตอนนั้นก็ถือเป็นขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติใด ได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญไว้ แต่ผู้ออกกฎหรือคำสั่งไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหรือคำสั่งที่ออกมานั้น ย่อมเป็นนิติกรรมทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุที่เป็นการกระทำที่ผิดขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญสำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดขึ้นเพื่อวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เมื่อพิจารณาระเบียบฉบับนี้แล้ว ปรากฏว่ามีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ไว้สำหรับเจ้าหน้าที่ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องว่า จะต้องดำเนินการอย่างใดแต่การสอบข้อเท็จจริง การกำหนดตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทน การมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งการผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องรับผิดชอบด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าระเบียบฉบับนี้มีข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการผ่อนชำระเงินที่เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ส่วนข้อกำหนดในเรื่องอื่นที่กำหนดไว้ใน ระเบียบฉบับนี้ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย แต่ออกโดยอาศัยอำนาจทางการบริหารของคณะรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุดของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาหรืออำนาจกำกับดูแลเหนือหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ภายในฝ่ายบริหาร เพื่อวางแผนงานในการปฏิบัติงาน และวางกรอบในการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอยู่ตามกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ระเบียบดังกล่าวจึงเป็นหลักเกณฑ์ของฝ่ายบริหารที่มีผลใช้บังคับกับผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ”

จากกรณีศึกษามีปัญหาในทางกฎหมาย

กรณีการตีความการใช้รูปแบบการออกคำสั่งทางปกครองระหว่างสองหน่วยงานรัฐที่แตกต่างกัน ข้อเท็จจริงจากกรณีศึกษาพบว่า เทศบาล ข. เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยมีนายกเทศมนตรีเทศบาล ข. เป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 48 สัตตแห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามข้อ 8 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ต่อมาคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้เสนอรายงานผลการสอบสวนตามแบบ สล. 2 ให้นายกเทศมนตรีเทศบาล ข. ในฐานะผู้แต่งตั้งได้วินิจฉัยและสั่งการว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ จำนวนเท่าใด ตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นายกเทศมนตรีเทศบาล ข. ได้วินิจฉัยว่าเห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบ ตามที่คณะกรรมการสอบ ได้เสนอว่ามีผู้ใดต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและจำนวนการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่าใด เมื่อลงนามด้วยลายมือชื่อของผู้แต่งตั้งว่า “เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่” แล้ว ปรากฏในแบบ สล. 2 นายกเทศมนตรีเทศบาล ข. จึงได้มอบหมายให้กลุ่มงานวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการ

เจ้าหน้าที่ จัดทำหนังสือราชการเพื่อเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัด ช. มีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายตามมาตรา 57 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 12 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำความละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 37 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ และการยืนยันยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย 1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ 2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง 3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เทศบาล ช. ได้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ปรากฏรายละเอียดพฤติการณ์การกระทำอันแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำความผิดไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไรจนต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เทศบาล ช. อันถือเป็นสาระสำคัญของคำสั่งทางปกครองที่จะทำให้ผู้ต้องรับผิดทางละเมิดได้ใช้สิทธิโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับข้อ 16 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 กำหนดว่า คำสั่ง คือ บรรดาข้อความที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการให้ปฏิบัติโดยชอบด้วยกฎหมาย ใช้กระดาษตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ 4 ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียด ดังนี้ 1) คำสั่ง ให้ลงชื่อส่วนราชการ หรือตำแหน่งของผู้มีอำนาจที่ออกคำสั่ง ให้ลงเลขที่ที่ออกคำสั่ง โดยเริ่มฉบับแรกจากเลข 1 เรียงเป็นลำดับไป จนถึงปีปฏิทินที่เลขปีพุทธศักราชที่ออกคำสั่ง 3) เรื่อง ให้ลงชื่อเรื่องที่ออกคำสั่ง 4) ข้อความ ให้อ้างเหตุที่ออกคำสั่ง และอ้างถึงอำนาจที่ให้ออกคำสั่ง (ถ้ามี) ไว้ด้วย แล้วจึงลงข้อความที่สั่ง และวันใช้บังคับ 5) สั่ง ณ วันที่ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกคำสั่ง 6) ลงชื่อให้ลงลายมือชื่อผู้ออกคำสั่ง และพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ใต้ลายมือชื่อ 7) ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ออกคำสั่ง กรณีหนังสือแจ้งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวจึงไม่อาจถือเป็นคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความนัยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการในการออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมเป็นไปโดยถูกต้องตามแบบที่ระเบียบ กฎหมายกำหนด จึงอาศัยอำนาจตามนัยมาตรา 45 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้เทศบาล ช. ดำเนินจัดทำคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดตามข้อ 16 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ประกอบมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามความนัยมาตรา 10 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และให้ดำเนินการกระบวนการแจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทน ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ปัญหาจากการตีความข้อกฎหมายแตกต่างกัน เนื่องจากหน่วยงานรัฐทั้งสองพิจารณาถึงประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายแตกต่างกัน ดังนี้

1. เทศบาล ช. เห็นว่า การใช้บังคับตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีการวางระเบียบเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว

2. ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัด ช. เห็นว่า เมื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

พ.ศ. 2539 แล้ว จะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อออกเป็นคำสั่งตามรูปแบบที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีกฎหมายใดกำหนดรูปแบบไว้โดยเฉพาะ เกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับเพื่อให้ผลเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

หากเทศบาล ข. ดำเนินการตามข้อสั่งการตามความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัด ข. ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับแนวทางการจัดทำรูปแบบตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เนื่องจากรูปแบบการจัดทำรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้จัดทำรายงานการสอบสวน (สล. 2) ตามที่กระทรวงการคลังได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ 1) แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยกำหนดหัวข้อการสอบสวน 2) แบบบันทึกการสอบสวน (สล. 1) กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกสอบสวนทราบก่อนดำเนินการสอบสวน รวมทั้งกำหนดสาระสำคัญที่จำเป็นเนื่องจากอาจต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีชั้นศาล 3) แบบรายงานผลการสอบสวน (สล. 2) กำหนดสาระสำคัญที่จำเป็นเพื่อให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดใช้เป็นแนวทางการรายงานผลการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อหน่วยงานของรัฐ และให้หน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งในแบบดังกล่าวประกอบไปด้วยสาระสำคัญในข้อเท็จจริงบางประการ ผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดประกอบข้อกฎหมายที่อ้างอิงและความเห็นของคณะกรรมการสอบเมื่อนายกเทศมนตรีเทศบาล ข. ได้รับผลการพิจารณาและวินิจฉัยสั่งการเห็นชอบด้วยตามความเห็นของคณะกรรมการสอบว่ามีเจ้าหน้าที่ผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในจำนวนเท่าใด โดยแสดงหรือระบุไว้ในรายงานผลการสอบสวน สล. 2 แสดงให้เห็นว่า เป็นการยืนยันคำสั่งทางปกครองที่ให้มีผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนและต้องรับผิดชอบจำนวนเท่าใดแล้วผลของคำวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้วางไว้ตามข้อ 14 วรรคสอง และข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งกระบวนการพิจารณาทางปกครองเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะที่มีหลักประกันหรือมาตรฐานการปฏิบัติราชการ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่ตัดเทียมหรือไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องเดียวกันที่กำหนดในมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป

สาระสำคัญอีกประการที่ยืนยันได้ว่าผลผลิตจากคำวินิจฉัยสั่งการให้มีผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนเท่าใดตามข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีประสิทธิภาพที่มีผลต่อการปฏิบัติราชการและเป็นไปตามข้อยกเว้นตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เนื่องจากเมื่อมีคำวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้งให้มีผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนเท่าใดตามข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ถือเป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากคำวินิจฉัยดังกล่าวถือว่าหน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดของเจ้าหน้าที่และรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสอง บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง” สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และสิทธิในการดำเนินมาตรการบังคับทางปกครอง หรือสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สำหรับสิทธิของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้

ค่าสินไหมทดแทน เมื่อหน่วยงานของรัฐแจ้งคำสั่งวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้งและหน่วยงานของรัฐแจ้งให้ต้องชำระค่าสินไหมทดแทนภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองและสิทธิฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

ดังนั้น เทศบาล ข. จึงต้องยืนยันการออกคำสั่งทางปกครองที่ได้กระทำเป็นไปตามรูปแบบคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการอันเป็นสาระสำคัญเพื่อให้กระบวนการออกคำสั่งวินิจฉัยสั่งการเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้ว พร้อมกับแจ้งแนวทางปฏิบัติราชการที่ดี กรณีศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขคำที่ อ. 661/2549 คดีหมายเลขแดงที่ อ. 396/2552 เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2552 สำหรับการวางหลักกฎหมายรับรองการที่กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ได้ระบุขั้นตอน และวิธีการไว้ก็เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหรือคำสั่งทางปกครอง หากขั้นตอนดังกล่าวมีผลต่อกฎหรือคำสั่งทางปกครอง ขั้นตอนนั้นก็ถือเป็นขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติใดที่กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญไว้ แต่ผู้ออกกฎหรือคำสั่งไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหรือคำสั่งที่ออกมานั้น ย่อมเป็นนิติกรรมทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุที่เป็นการกระทำที่ผิดขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญ ประกอบกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติราชการที่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นหลักประกันความเป็นธรรม ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 สำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะนั้นว่า ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองอย่างไรโดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ถ้ามีกฎหมายใดกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งไว้แล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545)

องค์ความรู้

องค์ความรู้จากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การออกคำสั่งทางปกครองในกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2539 เป็นการใช้กฎหมายเฉพาะที่มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการครบถ้วนในตัวเอง จึงอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คำวินิจฉัยสั่งการในรายงานการสอบสวนแบบ สว. 2 ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายและมีผลทางนิติสัมพันธ์โดยตรง หน่วยงานของรัฐมีอำนาจเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้โดยไม่ต้องออกคำสั่งซ้ำตามมาตรา 37 เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติ ควรจัดทำหนังสือซักซ้อมความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติให้เป็นเอกภาพ อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางกฎหมาย ลดความซ้ำซ้อน และส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน

บทสรุป

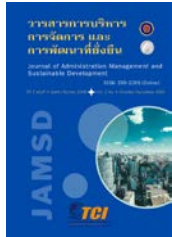
จากการวิเคราะห์รูปแบบคำสั่งทางปกครองตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่เป็นสาระสำคัญตามที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 สาระสำคัญจากกรณีศึกษาส่วนของคำวินิจฉัยสั่งการที่ได้สั่งการในรายงานการสอบสวน แบบ สว. 2 ว่ามีเจ้าหน้าที่ผู้ใดต้องรับผิดชอบและจำนวนเท่าใด เป็นการปฏิบัติราชการตามขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญตามข้อ 17 วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของคำสั่งทางปกครองทัดเทียม

หรือไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องเดียวกันที่กำหนดเป็นไปตามข้อยกเว้นมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ผลของคำวินิจฉัยสั่งการเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล ในอันที่จะก่อการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้ง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หน่วยงานของรัฐจึงมีอำนาจในการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้ว โดยไม่ต้องนำคำวินิจฉัยสั่งการมาจัดทำหนังสือเพื่อยืนยันคำสั่งตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อีก เพื่อให้หน่วยงานของรัฐเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนจนนำไปสู่การออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือทำให้เกิดข้อโต้แย้ง อันจะก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติราชการ ควรจัดทำหนังสือแจ้งข้อขัดข้องความเข้าใจสำหรับการดำเนินการจัดทำรูปแบบคำสั่งทางกฎหมายปกครองที่เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะว่าอย่างไรจึงจะถือได้ว่ามีกฎหมายและระเบียบที่กำหนดขั้นตอน วิธีการ อันเป็นสาระสำคัญไว้ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไว้โดยเฉพาะแล้วสำหรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยไม่ต้องใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2550). แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน. สำนักความรับผิดทางแพ่ง กลุ่มวิเคราะห์และประเมินผลคดีปกครอง กระทรวงการคลัง. สืบค้น 19 มิถุนายน 2568 จาก <https://legal.ops.moc.go.th/th/content/category/detail/id/420/iid/10950>.
- กรมบัญชีกลาง. (2557). คู่มือการบรรยายความรู้เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. สำนักความรับผิดทางแพ่ง ร่วมกับสำนักงานคลังเขต 7 กระทรวงการคลัง.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2540). กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. จีระการพิมพ์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2564). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 14). วิญญูชน.
- พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. (2539, 14 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 111 ตอนที่ 60 ก. หน้า 1-5.
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. (2539, 14 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 113 ตอนที่ 60 ก. หน้า 1-32.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. (2539, 15 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 39 ง. หน้า 1-10.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526. (2548, 23 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 122. ตอนพิเศษ 99 ง. หน้า 1-31.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2566). ประมวลคำอธิบายกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (อนุชา ฮุนสวัสดิกุล, รวบรวมและจัดทำ). มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง.
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ. (2544, 7 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 118 ง. หน้า 1-2.
- ประยูร กาญจนดุล. (2538). คำบรรยายกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). เรื่องเสร็จที่ 289/2545 เรื่อง กรมบัญชีกลางหาหรือว่า คำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชุดใช้
ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จะสามารถอุทธรณ์หรือขอให้พิจารณา
ใหม่ได้หรือไม่. สืบค้น 19 มิถุนายน 2568 จาก [https://comment.ocs.go.th/main/download/dlf/pdf/เรื่อง
เสร็จที่%20289-2545](https://comment.ocs.go.th/main/download/dlf/pdf/เรื่องเสร็จที่%20289-2545).

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ที่ส่งผลต่อ
ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)**
The role of strategic cost management and Enterprise Resource Planning (ERP)
affecting the profitability of manufacturing businesses
in the Eastern Economic Corridor (EEC)

กัลยกร ทรัพย์มูล^{1*}, พรรณทิพย์ อย่างกลั่น²
 Kanyakorn Supmool^{1*}, Phanthip Yangklan²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy Program, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: pondtachee@gmail.com^{1*}

Received: July 23, 2025

Revised: August 15, 2025

Accepted: August 22, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดยระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักบัญชี ผู้ทำบัญชี ผู้บริหารฝ่ายบัญชี และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกลยุทธ์ในองค์กรอุตสาหกรรม การผลิตเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 374 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บข้อมูลโดยใช้ Google form วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้นและอัตราส่วนกำไรสุทธิ การใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรม การผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลัง ส่งผลต่อความสามารถ

ในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้น อัตราส่วนกำไรสุทธิ และอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

คำสำคัญ: ต้นทุนเชิงกลยุทธ์, การวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP, ความสามารถในการทำกำไร, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

Abstract

This research aimed to study the roles of strategic cost management and Enterprise Resource Planning (ERP) affecting the profitability of manufacturing businesses in the Eastern Economic Corridor (EEC). The sample group consisted of 374 participants, including accountants, bookkeepers, and accounting executives involved in strategic planning within manufacturing organizations in the EEC region. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. Data were collected using Google Forms and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as multiple regression analysis for hypothesis testing. The findings revealed that strategic cost management using target costs significantly influenced profitability through gross profit margins and net profit margins. In addition, activity-based costing and just-in-time costing had a significant impact on profitability through operating profit margin. Furthermore, ERP implementation through inventory management significantly affected all three dimensions of profitability-gross profit margin, net profit margin, and operating profit margin-in manufacturing businesses within the EEC region.

Keywords: strategic cost management, Enterprise Resource Planning (ERP), profitability, Eastern Economic Corrido (EEC)

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corrido: EEC) เป็นนโยบายหลักของภาครัฐที่มุ่งยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจของประเทศผ่านการส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2566) อย่างไรก็ตาม ธุรกิจภาคการผลิตในพื้นที่ยังเผชิญแรงกดดันด้านต้นทุนและการแข่งขันจากทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการบริหารกำไรและการปรับตัวในสภาพแวดล้อมธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดต้นทุนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Cost Management: SCM) และระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารภายในองค์กร โดย SCM ช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจโดยอิงจากข้อมูลต้นทุน เช่น การใช้ระบบต้นทุนฐานกิจกรรม (Activity-Based Costing: ABC) ต้นทุนเป้าหมาย (target costing) และการผลิตแบบทันเวลา (Just-In-Time: JIT) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Shank & Govindarajan, 1993; Bragg, 2019) ขณะที่ ERP ช่วยบูรณาการข้อมูลทุกฝ่ายในองค์กร เพื่อลดความซ้ำซ้อนของกระบวนการ เพิ่มความแม่นยำ และสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ (Hansen & Mowen, 2003)

แม้แนวคิดต้นทุนเชิงกลยุทธ์ (SCM) และการวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) จะได้รับการยอมรับว่าช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันขององค์กรได้ แต่การประยุกต์ใช้จริงในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ยังเผชิญข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ขาดความรู้ ความเข้าใจ และการวางระบบที่เหมาะสม รวมถึงการบูรณาการ แนวคิดต้นทุนเชิงกลยุทธ์เข้ากับระบบ ERP อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างเต็มที่ และยังไม่สามารถเพิ่มความสามารถในการทำกำไรได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมาย

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร โดย ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยมุ่งหวังที่จะค้นหาแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต้นทุน เพิ่มความสามารถในการทำกำไรสูงสุด เพื่อพัฒนาการใช้ระบบ ERP อย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนให้องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การทบทวนวรรณกรรม

ความสำคัญของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ในธุรกิจ

การนำแนวทางการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มาใช้สามารถสร้างประโยชน์ที่สำคัญต่อองค์กร โดยมีเหตุผลหลักที่ทำให้การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือสำคัญในโลกธุรกิจ ดังนี้

1. สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ช่วยให้บริษัทสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในระยะยาว เนื่องจากการจัดการต้นทุนที่เชื่อมโยงกับกลยุทธ์สามารถ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนและช่วยให้ธุรกิจมีผลประกอบการที่เหนือกว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ไม่ได้มุ่งเน้นการลดทั่วไป แต่เป็นการลดต้นทุนในลักษณะที่ช่วยเสริมความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด กำไร และความสำเร็จในระยะยาว

2. โครงสร้างต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่สนับสนุนการเติบโตขององค์กร การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ไม่ได้เกี่ยวข้องแค่กับการลดค่าใช้จ่ายระยะสั้น แต่เป็นการวางโครงสร้างต้นทุนที่เอื้อต่อการเติบโตของธุรกิจจนกว่า การได้ระบุว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ สามารถ สร้างโครงสร้างต้นทุนที่ยั่งยืนซึ่งช่วยเสริมความได้เปรียบในการแข่งขันและสนับสนุนการเติบโตระยะยาว ซึ่งแตกต่างจากการลดต้นทุนแบบชั่วคราวที่อาจทำให้ต้นทุนส่งผลเสียในระยะยาว หากองค์กรสามารถปรับโครงสร้างต้นทุนได้อย่างเหมาะสม ก็จะสามารถนำทรัพยากรที่เหลือไปใช้ลงทุนในการพัฒนานวัตกรรม ขยายตลาดและรักษาประสิทธิภาพของต้นทุนไว้ได้อย่างต่อเนื่อง

3. มุ่งเน้นคุณค่าและช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคุณค่ามากกว่าต้นทุนเพียงอย่างเดียว ในองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ต้นทุนจะไม่ใช่อุปสรรคที่สำคัญ แต่คุณค่าและรายได้ที่เป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จขององค์กร การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ จึงถูกมองว่าเป็นปรัชญาและแนวคิด ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่า

ที่ลูกค้าได้ ในขณะที่ยังคงควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ยังช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีข้อมูลสนับสนุนที่แม่นยำมากขึ้น โดยการวิเคราะห์ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับแต่ละกลยุทธ์ได้อย่างละเอียด ส่งผลให้การตัดสินใจต่าง ๆ ในองค์กรมีความรอบคอบและมีทิศทางที่ชัดเจน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์

การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ มุ่งเน้นไปที่การบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนและควบคุมต้นทุนเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น (Wilson & Chua, 1993) แนวคิดนี้ครอบคลุมการลดต้นทุนตั้งแต่ต้นทาง เช่น การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและกระบวนการผลิต ตลอดจนการบริหารต้นทุนอย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร แนวทางดังกล่าวเรียกว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเติบโตอย่างยั่งยืน (Thompson, 1995) การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในอดีตการบริหารต้นทุนเป็นเพียงกระบวนการทางบัญชีทั่วไป แต่ปัจจุบันได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันขององค์กรในระดับโลก ด้วยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ต้นทุนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ต้นทุนกิจกรรม ต้นทุนเป้าหมาย และต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา ทั้งนี้ การนำแนวคิดการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มาใช้ช่วยให้สามารถจัดการข้อมูลด้านต้นทุนได้อย่างถูกต้องและทันเวลา ซึ่งส่งผลให้การวางแผนธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดของระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP)

การวางแผนทรัพยากรองค์กร เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1990 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดในการพัฒนาระบบบริหารการผลิตแบบบูรณาการ หรือที่รู้จักกันในชื่อ Material Requirement Resource Planning (MRP) และ Manufacturing Resource Planning (MRP System) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตในอเมริกา กล่าวได้ว่า ERP ได้รับการพัฒนาต่อยอดมาจากระบบ MRP และถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในอเมริกาในช่วงต้นทศวรรษ 1960 โดยคำว่า MRP ย่อมาจาก Material Requirement Planning หรือการวางแผนความต้องการวัสดุ เป็นวิธีการกำหนดชนิดและปริมาณของวัตถุดิบที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิต ตามกำหนดเวลาและจำนวนสินค้าที่วางแผนไว้ โดยอ้างอิงจาก Master Production Schedule (MPS) ต่อมา ในปี ค.ศ. 1970 ระบบ MRP ได้รับการพัฒนาให้สามารถรวมการวางแผนการผลิตเข้ากับการบริหารการผลิตได้อย่างเชื่อมโยงกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาต่อเป็น MRP II ในปี ค.ศ. 1980 โดย MRP II ได้ขยายขอบเขตจากระบบเดิมให้ครอบคลุมถึง Manufacturing Resource Planning ซึ่งเป็นแนวทางที่รวมถึงการบริหารทรัพยากรการผลิตอื่น ๆ นอกเหนือจากการวางแผนด้านกำลังการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

MRP II ได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมการทำงานในหลายด้านมากขึ้น โดยรวมถึง การวางแผนงบประมาณ การจัดซื้อวัตถุดิบ การวางแผนสินค้าคงคลัง การบริหารสินค้าคงคลัง และการวางแผนกำลังผลิต ซึ่งระบบนี้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทุกด้านเข้าด้วยกัน เช่น ระบบบัญชีซื้อขาย ระบบบัญชีทั่วไป และระบบบัญชีต้นทุน ทำให้สามารถขยายขอบเขตการวางแผนและบริหารให้ครอบคลุมมากขึ้นกว่าเดิม ต่อมา ระบบ ERP ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยต่อยอดจากแนวคิดของ MRP II ทำให้สามารถนำไปใช้ในองค์กรธุรกิจที่หลากหลายมากขึ้น ระบบนี้รวบรวมกระบวนการหลักทั้งหมดภายในองค์กรให้เป็นระบบเดียวกัน ระบบ ERP เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของธุรกิจที่ต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้แนวคิดแบบบูรณาการ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลจากทุกแผนกและทุกกระบวนการทำงานในองค์กรสามารถถูกจัดเก็บและบันทึกเข้าสู่ฐานข้อมูลกลาง ทำให้การบริหารจัดการมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ เป็นเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท โดยพิจารณาจากข้อมูลในงบกำไรขาดทุน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ตามวิธีการจัดทำงบกำไรขาดทุน คือ งบกำไรขาดทุนแบบขั้นเดียว

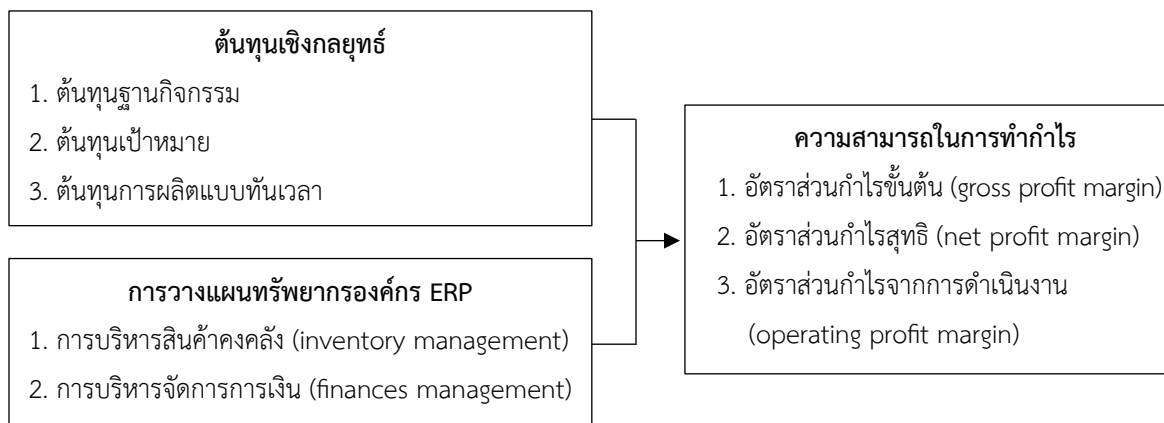
(single-step income statement) กับงบกำไรขาดทุนแบบหลายขั้น (multi-step income statement) การใช้รูปแบบงบกำไรขาดทุนแบบหลายขั้นตอน (multi-step income statement) ช่วยให้สามารถวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินได้อย่างละเอียด และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอัตราส่วนแต่ละรายการสามารถสะท้อนความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจในด้านต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ข้อมูลเหล่านี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การประเมินความสามารถในการทำกำไรยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการคาดการณ์แนวโน้มทางการเงินในอนาคต และกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลประกอบการขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ในลักษณะนี้มักใช้อัตราส่วนทางการเงินเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่สำคัญของผู้บริหาร ได้แก่

1. อัตราส่วนกำไรขั้นต้น เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่เปรียบเทียบระหว่างผลกำไรขั้นต้นกับยอดขาย เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดและประเมินผลประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการ เช่น การควบคุมต้นทุนการผลิต การแข่งขันกับอุตสาหกรรมคู่แข่ง
2. อัตรากำไรสุทธิ (net profit margin) อัตรากำไรสุทธิเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้เปรียบเทียบระหว่าง กำไรสุทธิต่อหน่วยกับ ยอดขายสุทธิ โดยใช้เป็นตัวชี้วัด ความสามารถของธุรกิจในการทำกำไรหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด ตัวเลขนี้สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจและแสดงให้เห็นว่า แต่ละบาทของยอดขาย สามารถเปลี่ยนเป็นกำไรสุทธิได้มากน้อยเพียงใด หากอัตรากำไรสุทธิสูงแสดงว่า ธุรกิจสามารถควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้ดี รวมถึงสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการธุรกิจ
3. อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (operating profit margin) อัตราส่วนทางการเงินนี้ใช้เปรียบเทียบกำไรจากการดำเนินงาน (operating profit) กับยอดขาย (sales) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการจัดการต้นทุน หลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดตัวชี้วัดนี้ช่วยวิเคราะห์ระดับความสามารถในการทำกำไรในช่วงเวลาที่กำหนด รวมถึงสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่าย โดยหากอัตรากำไรจากการดำเนินงานสูง แสดงว่าธุรกิจสามารถ บริหารต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ได้กำไรมากขึ้น

งานวิจัยของชลิต ผลอินทร์หอม (2562) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทยพบว่า เครื่องมือบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกิจการ และความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานในทุกมิติ ทั้งในด้านการเงิน เช่น ยอดขาย กำไร และไม่ใช้การเงิน และงานวิจัยของไตรรงค์ สวัสดิกุล และนภาพร พลนิกรกิจ (2562) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของเทคนิคการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของกิจการ เพื่อวิเคราะห์ผลของการใช้เทคนิคการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้กรอบแนวคิด Balanced Scorecard ครอบคลุมทั้งมิติทางการเงินและไม่ใช้ทางการเงิน พบว่า เทคนิคการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ทั้งสามด้านมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรได้ในระยะยาว นอกจากนี้ งานวิจัยของสุภาวดี พินิจ (2560) เรื่อง ประสิทธิภาพของข้อมูลบัญชีบริหารที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรทางธุรกิจ พบว่า ลักษณะของข้อมูลบัญชีบริหาร และเครื่องมือบัญชีที่มีผลในทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ และ Welil (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวทาง Balanced Scorecard เพื่อประเมินอิทธิพลของการใช้ระบบ ERP และการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ (SCM) พบว่า การใช้ระบบ ERP มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในทุกด้านตามแนวคิด Balanced Scorecard โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านกระบวนการภายใน นอกจากนี้ ยังพบว่า ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์องค์กรกับกลยุทธ์ระบบสารสนเทศ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างผลลัพธ์จากการใช้ระบบ ERP และองค์กรที่มีการใช้ ERP ควบคู่กับ SCM จะมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าองค์กรที่ใช้เฉพาะ ERP เพียงอย่างเดียว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักบัญชีหรือผู้ทำบัญชี ผู้บริหารฝ่ายบัญชี หรือผู้บริหารที่กำหนดกลยุทธ์หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการและเป็นองค์กรในอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จากข้อมูลธุรกิจในพื้นที่การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการผลิต จำนวน 13,657 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักบัญชีหรือผู้ทำบัญชี ผู้บริหารฝ่ายบัญชี หรือผู้บริหารที่กำหนดกลยุทธ์หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการหรือองค์กรในอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการผลิต จำนวน 374 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริษัทของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ต้นทุนเชิงกลยุทธ์ในองค์กร ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร ซึ่งแบบสอบถามส่วนที่ 3 – 5 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มออนไลน์ โดยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google form และติดต่อ สอบถาม ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลที่รู้จักที่เกี่ยวข้องในองค์กรนั้น ๆ เพื่อส่งแบบสอบถามผ่านอีเมลหรือแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีหรือผู้ทำบัญชี ผู้บริหารฝ่ายบัญชี หรือผู้บริหารที่กำหนดกลยุทธ์หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของกิจการหรือองค์กร เมื่อได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครบ จำนวน 374 ชุด ก็ตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลที่ได้มา เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับมาเก็บมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) วิเคราะห์ระดับความสอดคล้องของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) และ 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุ 25 - 35 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งงานนักบัญชี/ผู้ทำบัญชี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20 และมีประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 มีรูปแบบธุรกิจบริษัทจำกัด จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 74.90 ประเภทอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมยานยนต์ ชิ้นส่วน และอุปกรณ์ จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนบริษัท 51 - 100 ล้านบาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70 มีรายได้รวมต่อปีจากการดำเนินงานของกิจการน้อยกว่า 50 ล้านบาท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และขนาดขององค์กรมีจำนวนพนักงาน 51 - 200 คน จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเชิงกลยุทธ์ แสดงข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ต้นทุนฐานกิจกรรม	3.61	0.86	มาก
ต้นทุนเป้าหมาย	3.94	0.76	มาก
ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา	3.69	0.87	มาก
การบริหารสินค้าคงคลัง	3.79	0.84	มาก
การจัดการการเงิน	3.64	0.89	มาก
อัตราส่วนกำไรขั้นต้น	4.01	0.70	มาก
อัตราส่วนกำไรสุทธิ	4.0	0.70	มาก
อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน	4.03	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นประโยชน์การใช้ต้นทุนเชิงกลยุทธ์ในองค์กร การใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ABC ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.86) การใช้ต้นทุนเป้าหมาย ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.76) และการใช้ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา (Just-In-Time: JIT) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.87) มีระดับความคิดเห็นประโยชน์การใช้ต้นทุนเชิงกลยุทธ์ในองค์กร การใช้การบริหารสินค้าคงคลัง (inventory management) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.84) และการใช้การจัดการการเงิน (finances management) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.89) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร อัตราส่วนกำไรขั้นต้น (gross profit margin) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.70) อัตราส่วนกำไรสุทธิ (net profit margin) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.70) และอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน (operating profit margin) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.77)

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) ใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (correlation coefficient analysis)

	ABC	TC	JIT	IM	FM	GPM	NPM	OPM
ABC	1							
TC	0.707**	1						
JIT	0.628**	0.582**	1					
IM	0.608**	0.598**	0.635**	1				
FM	0.571**	0.544**	0.670**	0.711**	1			
GPM	0.539**	0.623**	0.485**	0.530**	0.435**	1		
NPM	0.517**	0.598**	0.504**	0.555**	0.509**	0.715**	1	
OPM	0.552**	0.521**	0.567**	0.593**	0.549**	0.647**	0.719**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นสังเกตได้จากทุกคู่ในภาพรวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าอยู่ในช่วง 0.435 ถึง 0.717 ซึ่งไม่เกิน 0.80 ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีระดับความสัมพันธ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทำให้ไม่เกิดปัญหา multicollinearity อย่างร้ายแรง และตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดสามารถอยู่ร่วมกันในแบบจำลองเพื่อให้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

4. ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไร ด้วยอัตรากำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตรากำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.457	0.156		9.362	0.000
ต้นทุนฐานกิจกรรม	0.082	0.050	0.100	1.641	0.102
ต้นทุนเป้าหมาย	0.375	0.055	0.403	6.870	0.000*
ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา	0.071	0.048	0.088	1.485	0.138
การบริหารสินค้าคงคลัง	0.169	0.051	0.204	3.307	0.001*
การจัดการการเงิน	-0.035	0.049	-0.044	-0.726	0.468

N = 374, R = 0.660, R² = 0.436, SE_{est} = 0.531, F = 56.894

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.660 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.436 ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SE_{est}) มีค่าเท่ากับ 0.531 หมายความว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตรากำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) คิดเป็นร้อยละ 43.60 การทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พบว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลังส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพื้นที่ภาคตะวันออก (EEC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ (Sig. = 0.000 และ 0.001)

ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพื้นที่ภาคตะวันออก (EEC) อย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่าการกำหนดต้นทุนเป้าหมายที่เหมาะสม มีส่วนช่วยเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นขององค์กร และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพื้นที่ภาคตะวันออก (EEC) โดยพบว่า การบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้น ส่วนต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP โดยใช้การจัดการการเงินไม่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.507	0.154		9.766	0.000
ต้นทุนฐานกิจกรรม	0.034	0.050	0.042	0.684	0.494
ต้นทุนเป้าหมาย	0.318	0.054	0.347	5.884	0.000*
ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา	0.066	0.048	0.082	1.385	0.167
การบริหารสินค้าคงคลัง	0.163	0.051	0.199	3.218	0.001*
การจัดการการเงิน	0.078	0.048	0.100	1.629	0.104

N = 374, R = 0.657, R² = 0.432, SE_{est} = 0.527, F = 55.879

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.657 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.432 ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SE_{est}) มีค่าเท่ากับ 0.527 หมายความว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) คิดเป็นร้อยละ 43.20 การทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พบว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลังส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ (sig = 0.000 และ 0.001)

ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่าการกำหนดต้นทุนเป้าหมายที่เหมาะสม มีส่วนช่วยเพิ่มอัตรากำไรสุทธิขององค์กร และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยพบว่า การบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยเพิ่มอัตรากำไรสุทธิ ส่วนต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP โดยใช้การจัดการการเงินไม่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.349	0.168		8.023	0.000
ต้นทุนฐานกิจกรรม	0.141	0.054	0.157	2.604	0.010*
ต้นทุนเป้าหมาย	0.098	0.059	0.096	1.660	0.098
ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา	0.162	0.052	0.182	3.114	0.002*
การบริหารสินค้าคงคลัง	0.224	0.055	0.247	4.048	0.000*
การจัดการการเงิน	1.349	0.168		8.023	0.000

N = 374, R = 0.668, R² = 0.447, SE_{est} = 0.574, F = 59.382

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.668 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.447 ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SE_{est}) มีค่าเท่ากับ 0.574 หมายความว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) คิดเป็นร้อยละ 44.70 การทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พบว่า ต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลัง ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ (Sig. = 0.010, 0.002 และ 0.000)

ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่าการใช้ต้นทุนฐานกิจกรรมและการผลิตแบบทันเวลา มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มอัตรากำไรจากการดำเนินงานขององค์กร และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยพบว่า การบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้อัตรากำไรจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย และการวางแผนทรัพยากรองค์กรโดย ERP โดยใช้การจัดการการเงินไม่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การอภิปรายผล

บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลังส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรขั้นต้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญธร ศรีวิเชียร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเป้าหมายที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารต้นทุนเป้าหมายมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงาน บริหารต้นทุนเป้าหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพการแข่งขัน และนำไปสู่ผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเงินและประสิทธิภาพการดำเนินงาน และ Kabir (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการนำระบบ ERP มาใช้ต่อผลผลิตภาพและความสามารถในการทำกำไร การศึกษาเชิงประจักษ์ในผู้ผลิตเหล็กกรวยใหญ่ที่สุดของบังกลาเทศ ศึกษาผลกระทบของการใช้ระบบ ERP ต่อประสิทธิภาพการผลิต (productivity) และความสามารถในการทำกำไร (profitability) ผลการศึกษพบว่า การใช้ ERP ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนผลผลิตต่อปัจจัยนำเข้าและอัตรากำไรขั้นต้น รวมถึงการลดลงของระยะเวลาให้บริการและต้นทุนคลังสินค้า ภาพรวมสะท้อนว่าการใช้ ERP มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและผลกำไรของธุรกิจ

บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลังส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรสุทธิของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพื้นที่ภาคตะวันออก (EEC) สอดคล้องกับงานวิจัยของชลิต ผลอินทร์หอม (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า การใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ โดยใช้ต้นทุนเป้าหมาย (target costing) มีผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกิจการ และความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ทั้งในด้านการเงิน เช่น ยอดขาย กำไร และไม่ใช้การเงิน

บทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์โดยใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา และการวางแผนทรัพยากรองค์กร ERP โดยใช้การบริหารสินค้าคงคลัง ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้วยอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เขตพื้นที่ภาคตะวันออก (EEC) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พินิจ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของข้อมูลบัญชีบริหารที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรทางธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของข้อมูลบัญชีบริหาร การใช้เครื่องมือบัญชีบริหารต้นทุนฐานกิจกรรม (ABC) และเครื่องมือบัญชีที่ใช้ มีผลในทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdullah & Aziz (2017) ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการผลิตแบบทันเวลาพอดี (Just-In-Time) ต่อการเพิ่มผลกำไรสูงสุด การนำกลยุทธ์การผลิตแบบทันเวลา มาใช้ในกลุ่มบริษัทขนาดเล็กในเขตเคอร์ติสถาน ประเทศอิรัก และผลกระทบของการใช้ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลาต่อการเพิ่มกำไรสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า การนำระบบการผลิตแบบทันเวลามาใช้ โดยสามารถเอาชนะข้อจำกัด เช่น การขาดวัตถุดิบในเวลาที่เป็นโดยไม่ต้องเก็บสต็อก ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สามารถเพิ่มกำไรสูงสุดและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาด และ Weli (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทาง Balanced Scorecard ในการประเมินอิทธิพลของการใช้ระบบ ERP และ SCM โดยมีการจัดแนวกยุทธ์เป็นตัวแปรกำกับ ผลการศึกษพบว่า การใช้ระบบบริหารทรัพยากรองค์กร และระบบบริหารซัพพลายเชน (Supply Chain Management: SCM) มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในทุกด้านตามแนวคิด Balanced Scorecard โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านกระบวนการภายใน

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์กรในภาคอุตสาหกรรมการผลิตภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สามารถผสานการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์เข้ากับการวางแผนทรัพยากรองค์กรผ่านระบบ ERP ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถสร้างความได้เปรียบทางต้นทุน ยกกระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการทำกำไรขององค์กรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับบทบาทของต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) ต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยพบว่า การใช้ต้นทุนเป้าหมาย (target costing) และการบริหารสินค้าคงคลังผ่านระบบ ERP ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราส่วนกำไรขั้นต้นและอัตราส่วนกำไรสุทธิขององค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนต้นทุนตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิต รวมถึงการจัดการสินค้าคงคลังอย่างเป็นระบบและแม่นยำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการทำกำไรโดยรวมของธุรกิจ ในขณะที่ต้นทุนฐานกิจกรรมและต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา แม้จะไม่ส่งผลต่อกำไรขั้นต้นหรือกำไรสุทธิ แต่กลับมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกำไรจากการดำเนินงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้เครื่องมือเหล่านี้ อาจเหมาะสมกับการควบคุมต้นทุนในระดับกระบวนการภายในมากกว่าการส่งผลโดยตรงต่อกำไรสุทธิ นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดการด้านการเงินภายใต้ระบบ ERP ไม่ได้ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ อันอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดของการใช้งานหรือการบูรณาการข้อมูลด้านการเงินในระบบ ERP ที่ยังไม่ครอบคลุมหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอในบริบทของอุตสาหกรรมไทย ผลการวิจัยนี้ จึงนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเลือกใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนและระบบ ERP ให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำกำไรอย่างยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมการผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรในภาคอุตสาหกรรมผลิต โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ควรบูรณาการเครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ เช่น ต้นทุนเป้าหมาย (target costing) ต้นทุนการผลิตแบบทันเวลา (Just-in-Time: JIT) ควบคู่กับการใช้ระบบ ERP อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำกำไรอย่างยั่งยืน

1.2 การใช้ระบบ ERP ควรครอบคลุมทุกด้านขององค์กร โดยเฉพาะการบริหารการเงิน ซึ่งยังพบข้อจำกัดในการสะท้อนผลลัพธ์ด้านกำไรอย่างชัดเจน

1.3 ภาครัฐควรมีบทบาทสนับสนุน องค์กรในอุตสาหกรรม โดยการส่งเสริมองค์ความรู้ และสนับสนุนการประยุกต์ใช้ระบบ ERP และเครื่องมือบริหารต้นทุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมุ่งเน้นการศึกษาความเชื่อมโยงเชิงลึกระหว่างการใช้ระบบ ERP กับผลการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ขององค์กร

2.2 ควรศึกษาการบูรณาการเครื่องมือบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ในหลากหลายอุตสาหกรรม เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาระบบที่ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมผลิตในไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างผลกำไรได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). สถิติข้อมูล 2567. สืบค้น 30 กันยายน 2567 จาก <https://www.dbd.go.th/common-article/24>.
- ชลิต ผลอินทร์หอม. (2562). ผลกระทบของการใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ไตรรงค์ สวัสดิกุล และนภาพรณ พลนิกรกิจ. (2562). ผลกระทบของเทคนิคการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของกิจการ. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 13(19), 43–58.
- ธัญญธร ศรีวิเชียร. (2560). ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเป้าหมายที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6), 203-217.
- สุภาวดี พินิจ. (2560). ประสิทธิภาพของข้อมูลบัญชีบริหารที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไรทางธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2566). รายงานประจำปี 2566. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.).
- Abdullah, H., & Aziz, H. (2017). *Impact of Just-In-Time manufacturing on profit maximization. International Business Management*, 11(7), 1462-1468. <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/112365/>.
- Bragg, S. M. (2019). *Cost accounting fundamentals: Essential concepts and examples* (6th ed). AccountingTools, Inc.
- Hansen, D. R., & Mowen, M. M. (2003). *Cost management: Accounting and control* (4th ed). Thomson/South-Western.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Kabir, M. R. (2020). Impact of ERP implementation on productivity and profitability: An empirical study on the largest Bangladeshi steel manufacturer. *International Journal of Entrepreneurial Research*, 3(4), 88–94.
- Shank, J. K., & Govindarajan, V. (1993). *Strategic cost management: The new tool for competitive advantage*. Free Press.
- Thompson, A. A. (1995). *Crafting and implementing strategy: Text and readings* (6th ed). Irwin.
- Wilson, R. M. S., & Chua, W. F. (1993). *Managerial accounting: Method and meaning* (2nd ed). Chapman & Hall.
- Weli, A. (2018). The balanced scorecard approach to assess the influence of ERPS and SCM usage with strategic alignment as a moderator. *Binus Business Review*, 9(3), 187–198.

มาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
Ethical standards and performance of village and sub-district headmen
affecting the effectiveness of provincial administration in Pla Pak District,
Nakhon Phanom Province

พัฒน์พงศ์ บุษราคัม^{1*}, สามารถ อัยกร², ชาติชัย อุดมกิจมงคล³

Patthanapong Boosarakham^{1*}, Samart Aiyakorn², Chardchai Udomkijmongkol³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: patthanapong1990@gmail.com^{1*}, saamm_5@hotmail.com²,
chardchai_u@hotmail.com³

Received: July 19, 2025

Revised: August 24, 2025

Accepted: August 26, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1. ระดับมาตรฐานทางจริยธรรม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม 2. อิทธิพลของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก และ 3. อิทธิพลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปลาปาก จำนวน 398 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ และดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์

การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. มาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. มาตรฐานทางจริยธรรม ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ และด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก ได้ร้อยละ 54.50 3. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ ด้านงานทะเบียน ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก ได้ร้อยละ 36.10

คำสำคัญ: มาตรฐานทางจริยธรรม, การปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน, ประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

Abstract

The purposes of this research were to examine: 1. The level of ethical standards, performance of roles and duties of the village and sub-district headmen, and the effectiveness of the provincial administration in Pla Pak District, Nakhon Phanom Province, 2. To investigate the influences of ethical standards on the effectiveness of the provincial administration in Pla Pak District and 3. To explore how the village and sub-district headmen's performance of their roles and duties would become influential on the effectiveness of the provincial administration in Pla Pak District. The sample group consisted of 398 people residing in Pla Pak District. The sample size was calculated using Yamane's formula, and the sampling was conducted through a stratified sampling method. The questionnaire was used as the data collection tool, while the statistics employed for data analysis were composed of frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The study revealed these results: 1. The overall ethical standards of the village and sub-district headmen in Pla Pak District were at a high level. Likewise, the performance on the basis of their roles and duties was also at a high level. In similar fashion, the performance effectiveness of the provincial administration in Pla Pak District was at a high level as well. 2. In terms of the ethical standards, these aspects significantly influenced the effectiveness of the provincial administration at the 0.01 statistical level: honesty, good conscience, and responsibility, and the adherence to the major institutions of the nation. Meanwhile, these aspects significantly influenced the effectiveness of the provincial administration at the 0.05 statistical level: the thought of the public interest and having a service mindset and focusing on results/achievement-based performance. Altogether, these aspects could be used to correctly predict the performance effectiveness of the provincial

administration in Pla Pak District, 54.50 percent. 3. Regarding the exploration of how the village and sub-district headmen's performance of their roles and duties would become influential, it was found that these aspects significantly influenced the effectiveness of the provincial administration at the 0.01 statistical level: legal authorities/power, registry job, and crime management/supervision. However, these aspects significantly influenced the effectiveness of the provincial administration at the 0.05 statistical level: the development of the villages and sub-districts and the promotion of the people's careers. Altogether, these aspects could be used to correctly predict the performance effectiveness of the provincial administration in Pla Pak District, 36.10 percent.

Keywords: ethical standards, performance of subdistrict and village heads, effectiveness of provincial administration

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งรวมถึงกำนันเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านอันเป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนภูมิภาค อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกในสังคม การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การประสานอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อขอรับบริการจากส่วนราชการต่าง ๆ การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อทางราชการ เพื่อให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการในพื้นที่ การดูแลให้ราษฎรในพื้นที่ปฏิบัติตามกฎหมาย การอบรมชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ ให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณะประโยชน์รวมถึงปฏิบัติการกิจตามนโยบายรัฐบาลหรืองานอื่นตามกฎหมายกำหนด จะเห็นได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้น มีความสำคัญในการปกครองเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐเองและหน่วยงานของรัฐกับประชาชน เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551, 2551)

ราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอทุกหน่วยงานได้มีการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน สร้างระบบบริการที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางขึ้น (people centered service) โดยคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับให้มากที่สุดจากการให้บริการจากทางภาครัฐ ซึ่งได้ดำเนินการตามวิสัยทัศน์ เป็นองค์กรสมรรถนะสูง มุ่งมั่นบูรณาการในพื้นที่และเป็นที่พึงของประชาชน เพื่อสังคมสงบสุข ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดให้มีโครงสร้างของข้อมูล เพื่อบริการประชาชน ซึ่งเป็นบริการประชาชนรูปแบบใหม่ นอกจากนั้นประชาชนก็สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานบริการภาครัฐต่าง ๆ ในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดได้สะดวกรวดเร็ว อันทำให้ภาครัฐสามารถบริการรับใช้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงและเป็นธรรมสอดคล้องกับการปฏิบัติตามนโยบายการให้บริการประชาชนของรัฐบาลปัจจุบัน (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล รายนาค, 2552) ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การบริหารราชการส่วนภูมิภาคประสบความสำเร็จ คือมาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรค 3 บัญญัติให้ “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมที่ได้กำหนดไว้” รวมถึงกำหนดให้มีกระบวนการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างเป็น

รูปธรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 มีหลักการให้มีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อเป็นแม่บทในการจัดทำประมวลจริยธรรมให้กับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลประเภทต่าง ๆ และหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในกำกับของฝ่ายบริหารได้จัดทำประมวลจริยธรรมให้มีความสอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกันสาระสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีการรักษากฎจริยธรรมไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมตามที่กฎหมายกำหนด และกำหนดหน้าที่ของกลไกการขับเคลื่อนจริยธรรม 3 ระดับ เพื่อให้กระบวนการรักษากฎจริยธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มีการจัดการปกครองท้องถิ่นที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 85 หมู่บ้าน ราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอทุกหน่วยงานได้มีการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน สร้างระบบบริการที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people centered service) โดยคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับให้มากที่สุดจากการให้บริการจากทางภาครัฐ ซึ่งได้ดำเนินการตามวิสัยทัศน์เป็นองค์กรสมรรถนะสูง มุ่งมั่นบูรณาการในพื้นที่และเป็นที่พึ่งของประชาชนเพื่อสังคมสงบสุข ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดให้มีโครงสร้างของข้อมูลเพื่อบริการประชาชน ซึ่งเป็นบริการประชาชนรูปแบบใหม่ นอกจากนั้น ประชาชนก็สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานบริการภาครัฐต่าง ๆ ในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อันทำให้ภาครัฐสามารถบริการรับใช้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการบริหารงานที่โปร่งใสและยุติธรรม ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี นอกจากนั้น ปัจจัยในส่วนของการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็นผู้นำในระดับชุมชน เป็นผู้คอยช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบล หมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคราชการ และภาคเอกชน ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้ภารกิจบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้นก็ตามด้วยเหตุนี้ จากสภาพปัญหาจึงต้องทบทวนเรื่อง มาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชน และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานทางจริยธรรม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำหนดในพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 5 กำหนดไว้ว่า มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563)

1. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

3. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

4. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

5. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

6. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

7. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ได้กำหนดอำนาจ หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านไว้ดังต่อไปนี้ (สำนักบริหารงานการปกครองท้องที่, 2564)

1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร กำนันผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครอง ราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน มีอำนาจและหน้าที่ ในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ของราษฎรและบรรดาการที่จะตรวจตรารักษาความปกติในตำบล

2. ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการเกี่ยวกับความอาญา เมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้านทราบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดในหมู่บ้านของตนเอง ให้แจ้งต่อกำนัน เมื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดในหมู่บ้านใกล้เคียงให้แจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นทราบ เมื่อตรวจพบของกลางหรือสิ่งของที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้จับสิ่งของนั้นไว้ส่งกำนัน เมื่อมีหมายหรือคำสั่งหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้นส่งกำนันและกรมการอำเภอ

3. ด้านงานทะเบียน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานทะเบียน กำนันผู้ใหญ่บ้านทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและคอยแก้ไขบัญชีนั้นให้ถูกต้องเสมอ ถ้ามีบุคคลแปลกหน้านอกสำมะโนครัวนั้นเข้ามาอาศัย เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านจะต้องสอบถามให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้าย ให้ได้มีที่พักอาศัยตามสมควร ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องมีคนนำทาง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต้องรักษาบัญชีและคอยแก้ไขเพิ่มเติม ผู้ใหญ่บ้านควรนำคนแปลกหน้าออกจากสำมะโนครัวตำบล มาส่งกำนันตามความในมาตรา 27 ข้อ 6 ให้ผู้ใหญ่บ้านปรึกษาหารือกับกำนันหรือไล่ออกจากตำบลนั้นก็ได้ ในการสำรวจและจดทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในราชการ

4. ด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ นายอำเภอและกำนัน มีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ของแผ่นดิน ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีส่วนช่วยเหลืออำเภอและกำนัน

ในการดำเนินการ โดยกำหนดผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการการเสริมสร้างพัฒนารายได้และขยายช่องทางตลาด สินค้าชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตลอดจนการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของราษฎรในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

5. อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ กำหนดผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว กฎหมายว่าด้วยทะเบียนสัตว์พาหนะ กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ฯ กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร กฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กฎหมายว่าด้วยการเข้าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร กฎหมายว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำ กฎหมายว่าด้วยการบำรุงภาษีท้องถิ่น กฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ กฎหมายว่าด้วยการกำจัดผักตบชวา

พระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 52 จังหวัดเกิดจากการรวมท้องที่หลาย ๆ อำเภอตั้งขึ้นเป็นจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยการตั้ง ยุบ และเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 52/1 ให้จังหวัดมีอำนาจภายในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

1. นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์
2. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและ เป็นธรรมในสังคม
3. จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาสเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
4. จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็ว
5. จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

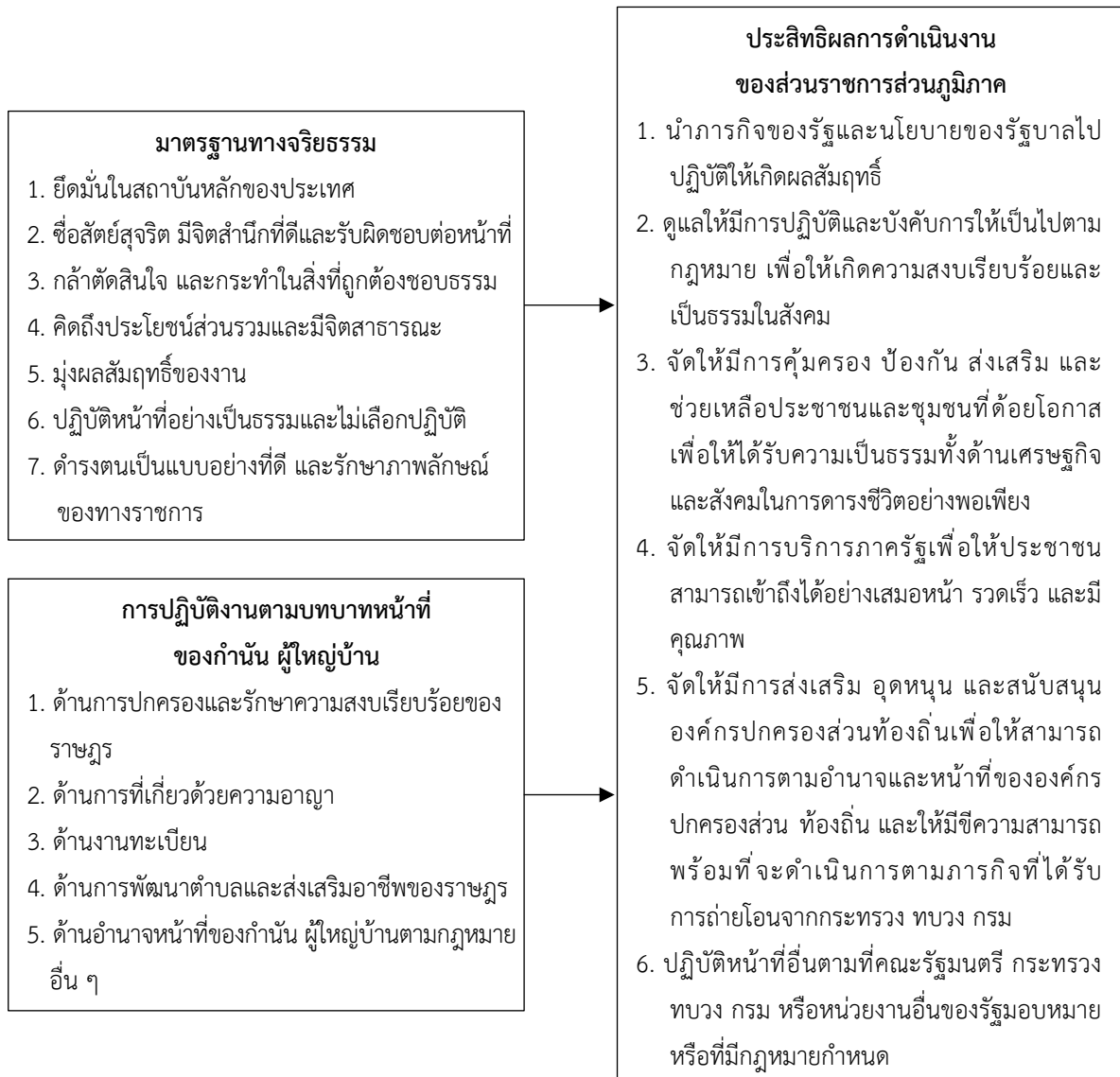
เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในเขตจังหวัดที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัด ตามมาตรา 53/1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยนำ 1) แนวคิดจากพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม 2) อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม 3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 52/1 อำนาจหน้าที่ของจังหวัด มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาค ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จำนวน 55,482 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอปลาปาก)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จำนวน 398 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)
 - ตอนที่ 2 มาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ
 - ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ
 - ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form)
- การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.363 - 0.721 และได้ค่าความเชื่อมั่น 0.879

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย ที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายอำเภอลำปาก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม จำนวน 398 คน
- 3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม
- 3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน ในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม
- 3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วลงรหัส (coding form) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้
- 4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)
- 4.2 การวิเคราะห์ 1) มาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม 2) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม 3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม ใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
- 4.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษา อิทธิพลของบทบาทของมาตรฐานทางจริยธรรม และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยในเบื้องต้นจะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับมาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ด้านที่	มาตรฐานทางจริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ	4.42	0.43	มาก
2	ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.13	0.45	มาก
3	กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม	3.98	0.57	มาก
4	คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ	4.11	0.47	มาก
5	มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	3.96	0.52	มาก
6	ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	4.02	0.70	มาก
7	ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	3.99	0.67	มาก
ภาพรวม		4.08	0.37	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 4.13$) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.11$) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.02$) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ($\bar{X} = 3.99$) กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม ($\bar{X} = 3.98$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\bar{X} = 3.96$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ด้านที่	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร	4.11	0.54	มาก
2	การที่เกี่ยวกับความอาญา	3.95	0.63	มาก
3	งานทะเบียน	4.35	0.42	มาก
4	การพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร	4.05	0.50	มาก
5	อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ	4.01	0.46	มาก
ภาพรวม		4.10	0.31	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานทะเบียน ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ($\bar{X} = 3.95$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ด้านที่	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์	4.27	0.69	มาก
2	ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม	4.50	0.59	มาก
3	จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาสเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง	4.29	0.69	มาก
4	จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็ว และมีคุณภาพ	4.26	0.65	มาก
5	จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม	4.58	0.54	มากที่สุด
6	ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด	4.04	0.84	มาก
ภาพรวม		4.32	0.47	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด ($\bar{X} = 4.04$)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.493	0.192		2.562	0.011		
ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ	0.423	0.046	0.389	9.240	0.000**	0.659	1.517
ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่	0.410	0.056	0.395	7.290	0.000**	0.396	2.523
กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	0.017	0.041	0.021	0.430	0.667	0.476	2.103
คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ	0.108	0.044	0.109	2.472	0.014*	0.597	1.674
มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	0.094	0.040	0.104	2.378	0.018*	0.613	1.632
ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	0.013	0.031	0.019	0.421	0.674	0.547	1.828
ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	0.019	0.026	0.027	0.720	0.472	0.842	1.188
R = 738, R ² = 0.545, Adj. R ² = 0.537, F = 66.831, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 4 พบว่า มาตรฐานทางจริยธรรม ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\beta = 0.395$) และด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ($\beta = 0.389$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ ($\beta = 0.109$) และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\beta = 0.104$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 54.50 ($R^2 = 0.545$)

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	1.024	0.273		3.743	0.000		
การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร	0.011	0.039	0.013	0.286	0.775	0.801	1.248
การที่เกี่ยวกับความอาญา	0.155	0.037	0.206	4.209	0.000**	0.677	1.477
งานทะเบียน	0.418	0.049	0.372	8.493	0.000**	0.851	1.175
การพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร	0.103	0.040	0.109	2.567	0.011*	0.901	1.110
อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ	0.430	0.051	0.424	8.491	0.000**	0.655	1.527
R=601, R ² = 0.361, Adj. R ² = 0.353, F = 44.318, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 5 พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายอื่น ๆ ($\beta = 0.424$) ด้านงานทะเบียน ($\beta = 0.372$) ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ($\beta = 0.206$) มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร ($\beta = 0.109$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 36.10 ($R^2 = 0.361$)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ และด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 54.50 ส่วนมาตรฐานทางจริยธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านกล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และด้านดำรงตน เป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขต อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ยังไม่เคยมีผู้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้มาก่อนอย่างชัดเจน จึงไม่สามารถนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่มีอยู่เดิมได้โดยตรง แต่ใกล้เคียงกับงานวิจัยของณัฐชา ผุดผ่อง และคณะ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านการดูแลผู้อื่น ด้านการแนะนำด้านจริยธรรม ด้านความใส่ใจในระยะยาว ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม และด้านการแบ่งปันอำนาจ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถ ร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 65.00 จึงถือเป็นการเปิดมุมมองใหม่ทางวิชาการ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของอิทธิพลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ ด้านงานทะเบียน ด้านการที่เกี่ยวข้อง ความอาญา มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับ ประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 36.10 ส่วนการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ไม่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เนื่องจากหัวข้อการวิจัยนี้เป็นประเด็นใหม่ ที่ยังไม่มีการวิจัยในลักษณะเดียวกัน จึงถือเป็นการเปิดมุมมองใหม่ทางวิชาการ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึง

บทบาทของผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนจึงมีบทบาทที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนใดที่มีบทบาทที่โดดเด่น มีศักยภาพสามารถนำพาให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีได้ ผู้นำชุมชนย่อมได้รับการไว้วางใจจากชาวบ้านในชุมชน และชาวบ้านในชุมชนย่อมให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาเพื่อการพัฒนาชุมชนจนสามารถที่จะทำให้ผู้นำเหล่านี้สามารถที่จะก้าวเข้าไปมีบทบาทที่ใหญ่กว่าบทบาทผู้นำชุมชนก็เป็นไปได้ซึ่งผู้นำชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ถึงแม้จะมาจากการเลือกตั้งเช่นกัน แต่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่เฉพาะเป็นผู้ช่วยราชการส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเท่านั้น เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย แจ่งเหตุให้นายอำเภอ เป็นต้น ไม่มีหน้าที่คอยบริการประชาชนโดยตรง การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มีหน้าที่ดูแลรักษาความปกติสุขและความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านของตน นำประกาศหรือคำสั่งของทางราชการแจ้งให้ราษฎรลูกบ้านทราบ รับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ เสนอต่อกำนัน เรียกร้องสั่งลูกบ้านให้ทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายส่งกำนัน (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2564) โดยประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งปัจจัยในส่วนของบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านถือได้ว่าเป็นผู้นำในระดับชุมชน เป็นผู้ที่ย่อยช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐราชการ และภาคเอกชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานทางจริยธรรม ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านซื่อสัตย์สุจริตมีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบหน้าที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ และด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
2. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านงานทะเบียน ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา และด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรเสริมสร้างและพัฒนามาตรฐานทางจริยธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และด้านกล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเชื่อมั่นในระบบการทำงานเป็นทีม ประสานงานกับทีมงาน และฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายและเนื้อหาสาระของงานที่ตรงกัน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านรู้จักการแสวงหาวิธีปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัคมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง อธิบายสิ่งที่ตนได้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลและชอบธรรม กล้ายอมรับผลดี และผลเสียที่เกิดจากการกระทำของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องชอบธรรม

1.2 ควรเสริมสร้างและพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา และด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ โดยควรจัด

ให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย หากตรวจพบสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายหรือใช้สำหรับการกระทำความผิดกฎหมาย การจับตัวผู้กำลังกระทำความผิดเมื่อปรากฏว่ามีผู้กำลังกระทำความผิดกฎหมายหรือมีเหตุควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดกฎหมาย รู้จักขั้นตอนการดำเนินการแจ้งให้ราษฎรผู้มีสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน และการรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนประกอบการพิจารณาของนายทะเบียน

1.3 ควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยการปลูกฝังและเน้นย้ำให้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชน ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม รวดเร็ว และมีคุณภาพ

1.4 ควรส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน เนื่องจากเป็นตัวแทนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตามลำดับ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์จริยธรรมที่ชัดเจน ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือปฏิบัติ เป็นแนวทางเดียวกัน สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก สนับสนุนด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน และ การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง เพื่อยกระดับมาตรฐานจริยธรรมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองที่มีคุณภาพ เป็นที่เชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนในพื้นที่

1.5 ควรส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น ๆ ด้านงานทะเบียน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา และด้านการพัฒนา ตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร เนื่องจากเป็นตัวแทนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขต อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตามลำดับ โดยการจัดอบรมพัฒนาความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นระยะ ให้เข้าใจในบทบาท และขอบเขตหน้าที่อย่างชัดเจน พัฒนาทักษะด้านการจัดทำทะเบียนราษฎรและทะเบียนบ้าน ให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อลดปัญหาการฟ้องร้องและช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และบูรณาการ การทำงานร่วมกับหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษามาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครพนม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในเขตอำเภอต่าง ๆ ของ จังหวัดนครพนม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ให้สูงขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกับราชการส่วนภูมิภาค ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานร่วมกับราชการ ส่วนภูมิภาค ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สูงขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมและการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชา ผุดผ่อง, สามารถ อัยกร และชาติชัย อุดมกิจมงคล. (2567). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม. *Interdisciplinary Academic and
Research Journal*, 4(2), 449–470.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล รายนาค. (2552). *การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดการบริการ
สาธารณะที่ดี*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125
ตอนที่ 27 ก. หน้า 96-105.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). *คู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม
สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักบริหารงานการปกครองท้องที่. (2564). *คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ*. สำนักบริหารงานการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์: ปลดล็อกการเขียนเชิงวิชาการบนฐานจริยธรรม Generative artificial intelligence: Unlocking academic writing based on ethics

ฐิติยา เนตรวงษ์^{1*}

Titiya Netwong^{1*}

¹นักวิชาการอิสระ

¹Independent Scholar

*Corresponding author's e-mail: titiya2014@gmail.com^{1*}

Received: July 23, 2025

Revised: August 09, 2025

Accepted: September 10, 2025

บทคัดย่อ

ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ เรียกสั้น ๆ ว่า Gen AI ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการสนับสนุนการทำงานหลากหลายสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนเชิงวิชาการ แต่การใช้งานผู้ต้องใช้งานอย่างมีวิจารณญาณบนฐานจริยธรรม อันเนื่องจาก Gen AI อาจสังเคราะห์งานอย่างผิดบริบท หรือจับส่วนประกอบที่ไม่เข้ากันมาสร้างเป็นเนื้อหาใหม่ที่คลาดเคลื่อน และแหล่งอ้างอิงไม่มีอยู่จริง เรียกสภาวะ “AI hallucination” ให้ข้อมูลเท็จ สร้างข้อความที่แม้จะดูสมเหตุสมผล แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง วัตถุประสงค์ของบทความวิชาการนี้ เพื่อนำเสนอความรู้ความเข้าใจในปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำเครื่องมือ Gen AI ที่นิยมใช้ในปัจจุบันในลักษณะแชนบอตมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ นับตั้งแต่การวางแผน การเขียน การแก้ไข และการอ้างอิง เพื่อยกระดับคุณภาพการเขียนภายใต้แนวคิดเชือกแห่งการเขียน “Writing Rope” เชือกแห่งการเขียนแต่ละเส้นเปรียบได้กับทักษะ 5 ด้าน คือ 1. การคิดเชิงวิพากษ์ 2. โครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ 3. โครงสร้างข้อความ 4. ศิลปะการเขียน และ 5. ทักษะการถอดความ เหล่านี้สามารถใช้ Gen AI สำหรับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเขียน แต่ต้องอยู่ในกรอบการใช้ Gen AI อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในศักยภาพอันยิ่งใหญ่ในการสร้างสรรค์งานของ Gen AI ที่ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของผู้ใช้งาน

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์, การเขียนเชิงวิชาการ, ฐานจริยธรรม

Abstract

Generative Artificial Intelligence (Gen AI) has gained significant traction across diverse professional domains, particularly in academic writing. However, its application requires ethical discernment, as Gen AI may synthesize content out of context or combine incongruent elements, resulting in inaccurate output and fabricated references. This phenomenon, known as “AI hallucination”, can produce seemingly plausible yet factually incorrect or irrelevant information. This academic article aims to provide foundational understanding of Gen AI and examine how popular Gen AI tools—especially chatbot-based platforms—can be leveraged to enhance academic writing. It explores how GenAI may support the writing process across four stages: planning, drafting, revising, and referencing, guided by the conceptual framework known as the “Writing Rope”. The Writing Rope framework conceptualizes writing as an integration of five interwoven skills: 1. critical thinking, 2. syntax and sentence structure, 3. text structure, 4. writing craft, and 5. transcription skills. Each strand represents a distinct competency that Gen AI can potentially support-provided its use remains within ethically grounded academic boundaries. This framework will be useful in understanding the great potential that comes with the significant responsibility associated with the use of GenAI in academic contexts.

Keywords: generative Artificial Intelligence, academic writing, based on ethics

บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (generative Artificial Intelligence: generative AI) หรือในบทความนี้จะเรียกสั้น ๆ ว่า Gen AI เป็นเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถถามคำถาม ส่งคำขอ และรับคำตอบได้อย่างรวดเร็ว โดยเครื่องมือ Gen AI อย่างเช่น ChatGPT, Microsoft Copilot, Perplexity, Gemini หรืออื่น ๆ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สามารถสร้างข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ ฯลฯ ใหม่ ๆ ได้ โดยอาศัยข้อมูลและตัวอย่างที่ดึงมาจากอินเทอร์เน็ต บางตัวให้บริการฟรี ในขณะที่บางตัวหรือเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานต้องสมัครเป็นสมาชิกและชำระเงิน (The Writing Center, University of North Carolina at Chapel Hill, 2025) ด้วยศักยภาพของ Gen AI มีการประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขาวิชา เช่น การดูแลสุขภาพ การเงิน การศึกษา ระบบกฎหมาย และความบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการศึกษา มีการเขียนงานเชิงวิชาการแทบทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนในระดับโรงเรียน ระดับอุดมศึกษา และการสร้างสรรค์งานเขียนในองค์กรต่าง ๆ (Hirata & Azeez, 2024; Sedita, 2025; The Writing Center, University of North Carolina at Chapel Hill, 2025)

หลักการทำงานของ Gen AI ใช้แบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model: LLM) ที่ฝึกด้วยข้อมูลจำนวนมากจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ เว็บไซต์ บทความ และอื่น ๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล มหาศาล เพื่อระบุรูปแบบในคำและวลี สร้างข้อความ คาดการณ์ว่าคำใดอาจตามหลังคำอื่น และแปลงเนื้อหาของคลังข้อมูลได้อย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้น Gen AI จึงสามารถใช้ตอบคำถาม แปลภาษา สรุปเนื้อหา และช่วยเขียนงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ajuzieogu, 2024; The Writing Center, University of North Carolina at Chapel Hill, 2025) แต่ทว่าข้อมูล ข้อความ ที่ใช้การฝึก LLM ถูกดึงมาจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีเนื้อหาที่หลากหลาย อาจมีคุณภาพและประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกันไป บางครั้งอาจไม่มีความชัดเจนของแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ Gen AI ไม่สามารถแยกแยะระหว่างข้อความที่ถูกต้อง/ไม่ถูกต้อง หรือข้อมูลที่มีอคติ/ไม่มีอคติ นอกจากนี้ ถึงแม้ Gen AI จะใช้ข้อมูลต้นฉบับที่ถูกต้อง แต่เมื่อ

สังเคราะห์เนื้อหา อาจก่อให้เกิดข้อความที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ซึ่งสภาวะนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “AI hallucination” เป็นการที่ Gen AI สร้างข้อความที่ดูน่าเชื่อถือ หรือมีความเป็นวิชาการ แต่อาจผิดจากข้อเท็จจริง หรือแม้แต่การอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ไม่มีอยู่จริง แม้จะใช้ข้อมูลต้นฉบับถูกต้อง Gen AI อาจสังเคราะห์ออกมาอย่าง “ผิดบริบท” หรือ “จับส่วนประกอบที่ไม่เข้ากัน” ส่งผลให้เกิดเนื้อหาที่คลาดเคลื่อน ก่อเกิดภาวะภาพหลอน (hallucinations) ข้อมูลเท็จ (misinformation) สร้างข้อความที่แม้จะดูสมเหตุสมผล แต่กลับไม่ถูกต้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง (Ajuzieogu, 2024; Gadiko, 2024; Williamson & Prybutok, 2024)

ปัจจุบันในวงการวิชาการได้รับรู้ถึงประโยชน์ของการนำ Gen AI มาใช้ในการเขียนงานเชิงวิชาการ จุดประกายไอเดียในการสร้างสรรค์งานวิชาการ ประหยัดเวลาสามารถเขียนงานวิชาการได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น นำเสนอแบบจำลองและพัฒนาทักษะการเขียนของผู้ใช้งาน Gen AI อย่างไรก็ดีตาม Hirata & Azeez (2024) เน้นย้ำถึงประโยชน์ของ Gen AI มาใช้ในการเขียนเชิงวิชาการเป็นอย่างมาก แต่จำเป็นต้องใช้ Gen AI อย่างมีวิจารณญาณ และพิจารณาสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างรอบคอบ ผู้เขียนงานวิชาการต้องรักษาความซื่อสัตย์ทางวิชาการ และใช้เครื่องมือด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมระดับสูง และมีแนวปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบในการใช้แหล่งข้อมูลที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของ Gen AI ผู้ใช้งานต้องมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ในจริยธรรมและความซื่อสัตย์ ควรตระหนักว่า Gen AI เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการพัฒนาไม่ใช่การแทนที่ความพยายามทางปัญญาของมนุษย์ (Chubb et al, 2022) การใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อพื้นฐานจริยธรรมทางวิชาการ จะสามารถปลดล็อกพลังของ Gen AI เพื่อการเขียนงานวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นงานวิจัยหลายเรื่องได้กล่าวถึงประโยชน์ การประยุกต์ของปัญญาประดิษฐ์ เช่น งานวิจัยของ Pakdee & Phetmalhukul (2024) ได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน เช่น งานวิจัยของธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (ChatGPT) เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน พบว่า ChatGPT ไม่เพียงแต่ช่วยในการสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงและน่าสนใจในการเขียนบทความ แต่ยังช่วยในการปรับปรุงความสามารถในการเขียน ช่วยลดเวลาในการเขียนเนื้อหา และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้ใช้สามารถเรียนรู้เทคนิคการเขียนที่ดีและคำนึงถึงความสมเหตุสมผลได้จากเนื้อหาที่ได้รับจาก ChatGPT งานวิจัยส่วนใหญ่แนะนำเสนอประโยชน์การใช้งาน Gen AI ด้านการศึกษา ด้านการเขียนงานเชิงวิชาการ แต่ยังขาดการใช้ Gen AI ในบริบทการเขียนเชิงวิชาการบนฐานจริยธรรม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์การใช้ Gen AI บนฐานจริยธรรม บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเข้าใจใน Gen AI สามารถใช้ประโยชน์จาก Gen AI ในการเขียนงานเชิงวิชาการ โดยเครื่องมือที่เหมาะสม ยกระดับคุณภาพการเขียนด้วยปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ และการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเขียนงานเชิงวิชาการอย่างสร้างสรรค์ แนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์งานเชิงวิชาการโดยตระหนักถึงพลังอันยิ่งใหญ่ในการสร้างสรรค์งานของ Gen AI ที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของผู้ใช้งาน

ความเข้าใจในปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Gen AI)

ความหมาย ความสำคัญของ Gen AI

ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ หรือ Generative AI อาจเรียกสั้น ๆ ว่า GAI หรือ Gen AI เป็นเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถถามคำถาม ส่งคำขอ และรับคำตอบ ได้อย่างรวดเร็ว ในรูปแบบแชทบอตปัญญาประดิษฐ์แบบ Gen AI ใช้แบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ (LLM) เพื่อสร้างข้อความโดยอิงจากการกระจายทางสถิติของคำ วลี และเครื่องหมายวรรคตอนจากภาษาจำนวนมากบนอินเทอร์เน็ต เครื่องมือ Gen AI สามารถใช้งานได้ผ่านแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ หรือระบบที่ใช้อัลกอริทึม AI

เพื่อทำงานที่มนุษย์สั่งการ เครื่องมือ Gen AI เหล่านี้กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในหลายภาคส่วน รวมถึงงานเขียนเชิงวิชาการ ซึ่งมีศักยภาพที่จะปฏิวัติวิธีการวิจัย การเขียนรายงาน การเขียนและการแก้ไขบทความวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับความก้าวหน้าล่าสุดในด้านเครื่องมือสร้างข้อความ AI (AI Text Generation: ATG) เช่น ChatGPT ของ OpenAI Copilot ของ Microsoft 365 และ Gemini ของ Google เป็นต้น (Cano et al., 2023; Hirata & Azeez, 2024; Sedita, 2025; The Writing Center, University of North Carolina at Chapel Hill, 2025) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ในการสร้างข้อความที่มีความสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับบริบทที่ผู้ใช้กำหนด

ดังที่ทราบแล้วว่า Gen AI เป็นเทคโนโลยีที่สามารถ “สร้างเนื้อหาใหม่” จากข้อมูลที่มีอยู่ เช่น ข้อความ รูปภาพ เสียง หรือโค้ด โดยมีบทบาทสำคัญหลายด้านในชีวิตประจำวันและทุกภาคส่วน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การเขียนอีเมล สร้างรายงาน หรือช่วยเขียนโค้ด สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้ใช้งาน เช่น การออกแบบภาพประกอบ เพลง หรือบทความ ลดต้นทุนและเวลา โดยช่วยให้ผู้ใช้สามารถผลิตเนื้อหาได้รวดเร็วขึ้น รวมถึงขยายโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น ผู้ใช้ทั่วไปสามารถสร้างเนื้อหาคุณภาพได้โดยไม่ต้องมีทักษะเฉพาะ สอดคล้องกับรายงานจาก OECD วิเคราะห์ว่า Gen AI ช่วยเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนในหลายภาคธุรกิจ โดยเฉพาะงานที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ข้อมูล (Calvino et al., 2025) และจากงานวิจัยของ Prillaman (2024) พบว่า 30% ของนักวิทยาศาสตร์ใช้ Gen AI ในการเขียนบทความวิชาการ และ 15% ใช้ในการเขียนข้อเสนอทุนวิจัย

ในบทความนี้จะเน้นความสำคัญและการใช้ประโยชน์ของ Gen AI ในบริบทการเขียนงานเชิงวิชาการ มีบทบาททั้งในด้านการเขียน การวิจัย และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยช่วยพัฒนาแนวคิด ออกแบบแนวการเขียน สนับสนุนการเขียนบทความ เช่น การจัดโครงสร้างเนื้อหา การตรวจไวยากรณ์ และการสรุป ทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมโดยช่วยสรุปบทความวิจัยจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จากการสร้างภาพประกอบ เป็นต้น แต่เป็นที่ทราบแล้วว่า Gen AI มีหลายตัวที่สามารถสนับสนุนการเขียน ยกเว้นการเขียนให้มีประสิทธิภาพ จึงต้องทำความเข้าใจในศักยภาพของ Gen AI แต่ละตัวที่นิยมใช้ในปัจจุบันในลักษณะแพลตฟอร์ม ให้สามารถใช้งานได้เหมาะสมกับความต้องการใช้งานและผลลัพธ์ที่ต้องการได้ถูกต้อง

คุณลักษณะและการเปรียบเทียบ Gen AI

Ilieva et al. (2024) ได้นำเสนอคุณลักษณะและการเปรียบเทียบ Gen AI ที่นิยมใช้ในปัจจุบันในลักษณะแพลตฟอร์มที่แตกต่างกัน 6 แบบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลายและการใช้งานจริงของแพลตฟอร์มที่ใช้ Gen AI

1. Chat Generative Pre - trained Transformer (ChatGPT) (OpenAI) คือ แพลตฟอร์ม Gen AI ที่สร้างขึ้นบนสถาปัตยกรรม GPT-4 ของ OpenAI โดยใช้เครือข่ายประสาทเทียมที่ใช้ทรานสฟอร์มเมอร์ที่มีพารามิเตอร์ 220 พันล้านตัว ทำให้สามารถสร้างข้อความที่สอดคล้องและแบ่งตามบริบทได้ ChatGPT ที่ได้รับการฝึกฝนจากชุดข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมทุกประเภทของชุดข้อมูล ทำให้มีความโดดเด่นในแอปพลิเคชันต่าง ๆ รวมถึงตัวแทนการสนทนา การสร้างเนื้อหา และการตอบคำถาม ความสามารถในการทำความเข้าใจและสร้างรูปแบบภาษาที่ซับซ้อน ทำให้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการมอบประสบการณ์ผู้ใช้แบบโต้ตอบและปรับแต่งเนื้อหาได้

2. Copilot (Microsoft) ที่สร้างบน GPT-4 ถูกผสานรวมเข้ากับ Microsoft Edge ทั้งในรูปแบบเบราว์เซอร์และแอปพลิเคชัน ตลอดจนโปรแกรมในชุด Microsoft Office ในรูปแบบแถบด้านข้างหรือแถบเครื่องมือ ซึ่งมอบฟีเจอร์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI สำหรับการเรียกดูขั้นสูง การสร้างเนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งพร้อมใช้งานผ่านการสมัครใช้งานหรือตัวอย่าง Microsoft 365 ผู้ใช้สามารถถามคำถามที่ซับซ้อน รับคำตอบโดยละเอียด สรุปเนื้อหา หรือใช้ความช่วยเหลือตามบริบท

3. Gemini (Google) เป็นตัวแทนของชุดโมเดล AI ขั้นสูงที่ออกแบบมาเพื่อการตอบสนองที่ซับซ้อน โมเดล Gemini ถูกสร้างขึ้นบนสถาปัตยกรรมทรานส์ฟอร์มขนาดใหญ่ โดยผสมรวมการเรียนรู้เสริมแรงและเทคนิคการฝึกเครือข่ายประสาท โมเดลเหล่านี้มอบการสร้างข้อความคุณภาพสูง ความเข้าใจเชิงบริบท และการสนับสนุนสำหรับการค้นหาที่ซับซ้อน ช่วยเพิ่มการโต้ตอบของผู้ใช้ในแอปพลิเคชันต่าง ๆ

4. Claude (Anthropic) ได้รับการออกแบบโดยเน้นที่ AI ที่มีจริยธรรมและการจัดแนวปฏิบัติผู้ใช้ โดย Claude จะใช้สถาปัตยกรรมทรานส์ฟอร์มเมอร์ที่มีกลไกที่รับรองการโต้ตอบที่ปลอดภัยและเชื่อถือได้ ด้วยการเน้นที่การตีความและการจัดแนวปฏิบัติตามค่านิยมของมนุษย์ Claude จึงให้การตอบสนองที่มีคุณภาพสูงในขณะที่ยังคงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI ในทางที่ผิดหรืออคติให้เหลือน้อยที่สุด แอปพลิเคชันที่เหมาะสมเป็นพิเศษสำหรับแอปพลิเคชันที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและจริยธรรมในระดับสูง

5. Perplexity (Perplexity AI) มีความเชี่ยวชาญในการสร้างคำตอบที่แม่นยำและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยใช้ GPT-4 และ Claude 3 LLM โดย Perplexity จัดการคำถามที่ซับซ้อนและมอบคำตอบที่แม่นยำโดยใช้ชุดข้อมูลการฝึกอบรมที่ครอบคลุม การเน้นที่การค้นหาข้อมูลที่มีคุณภาพสูง และการทำความเข้าใจบริบททำให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการตอบคำถามและให้ข้อมูลเชิงลึกโดยละเอียด

6. HuggingChat (Hugging Face) ใช้ประโยชน์จากไลบรารีโมเดล Hugging Face ซึ่งรวมถึงโมเดลที่ใช้การแปลงต่าง ๆ เช่น Meta Llama, Mistral และ Qwen โดย HuggingChat พัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับ AI เชิงสนทนา ช่วยให้ผู้ใช้ปรับใช้และปรับแต่งโมเดลต่าง ๆ สำหรับงานเฉพาะได้ แพลตฟอร์มนี้รองรับการสร้างข้อความ การจัดการบทสนทนา นอกจากนี้ มีการบูรณาการกับเครื่องมือ AI อื่น ๆ ทำให้เหมาะสำหรับการใช้งานที่หลากหลายในการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) และระบบโต้ตอบ

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญต่าง ๆ รวมถึงฟังก์ชัน LLM แพลตฟอร์มที่รองรับ ประเภทของการเข้าถึง อินพุตและเอาต์พุตสำหรับแชทบอตที่น่าสนใจ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่าง Gen AI แชทบอต ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย

ชื่อ	ฟังก์ชันการทำงาน	LLM	รองรับแพลตฟอร์ม	ใบอนุญาต	อินพุต	เอาต์พุต
ChatGPT	AI เชิงสนทนาสำหรับการสร้างข้อความคล้ายมนุษย์และตอบคำถามการสร้างรหัสแบบหลายโหมด	GPT-4	iOS, Android, Web	Free, Subscription (Pro)	ข้อความแจ้งเตือนหรือคำแนะนำแบบหลายโหมดจากผู้ใช้ รูปภาพ (ในเวอร์ชัน Pro)	ข้อความที่เหมือนมนุษย์หรือการตอบกลับแบบหลายโหมด รวมถึงคำตอบ บทสรุป คำแนะนำ snippets โค้ด
Copilot	การตอบคำถาม การเติมโค้ดโปรแกรม และข้อเสนอแนะภายในโปรแกรมแก้ไขโค้ดแบบมัลติโมดัล	GPT-4, Codex	MS environment, iOS, Android, Web	Subscription (Microsoft 365), GitHub plan	ข้อความแจ้งเตือนหรือคำแนะนำแบบหลายโหมดจากผู้ใช้	การตอบสนองข้อความหรือแบบหลายโหมดตามการสอบถามของผู้ใช้ การสร้างรหัส

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ	ฟังก์ชันการทำงาน	LLM	รองรับแพลตฟอร์ม	ใบอนุญาต	อินพุต	เอาต์พุต
Gemini	AI สนทนาที่ได้รับ การปรับปรุง การค้นหาพร้อม ข้อความขั้นสูง รูปภาพ และ ความสามารถ ในการโต้ตอบด้วย เสียงแบบหลายโหมด	Gemini (Ultra, Pro, and Nano)	Google Workspace iOS, Android, Web	Limited access, Google services	อินพุตหลายโหมด (รหัส รูปภาพ เสียง วิดีโอ และ PDF) พร้อมคำแนะนำ ข้อความ	การตอบสนองข้อความ หรือมัลติโมดัล สำหรับ งานต่าง ๆ การสร้างโค้ด การแก้ไขเนื้อหา
Claude	AI เชิงสนทนาที่เน้น การทำความเข้าใจ และการสร้าง ข้อความที่ซับซ้อน แบบหลายโหมด	Claude 3 (Haiku, Sonnet Opus)	Web, Slack integration	Free, Subscription (Pro)	ข้อความ ภาษาธรรมชาติ รหัสโปรแกรม และประเภท อินพุตอื่น ๆ	ผลลัพธ์ข้อความสำหรับ งานต่าง ๆ เช่น การสร้าง รหัส การแปลภาษา และการใช้เหตุผล ที่ซับซ้อน และประเภท ผลลัพธ์อื่น ๆ
Perplexity	เครื่องมือค้นหา ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ให้คำตอบโดยตรง พร้อมข้อมูลที่มี แหล่งที่มาหลาย โหมด	GPT-4, Claude 3, Sonar 32k, GPT-4o	iOS, Android, Web	Free	ข้อความสอบถาม หรือคำขอจากผู้ใช้ และประเภท อินพุตอื่น ๆ	คำตอบข้อความเหมือน มนุษย์ สรุป การแปล ข้อมูลที่ต้องการและ ประเภทผลลัพธ์อื่น ๆ
HuggingChat	AI เชิงสนทนา ที่รองรับงาน NLP ต่าง ๆ รวมถึง การแชท การสรุป	Multiple LLMs (Mata Llama, Mistral, etc.)	Web, Open source platforms	Free	ข้อความแจ้งเตือน หรือคำถาม	ผลลัพธ์ข้อความ รวมทั้งคำตอบ และบทสรุป

ที่มา: Ilieva et al. (2024)

จากตารางที่ 1 แสดงขอบเขตของ Gen AI เหล่านี้ มีลักษณะร่วมกัน เช่น NLP ขั้นสูง ความสามารถในการสนทนาแบบโต้ตอบ และการปรับตัวเข้ากับบริบทต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แต่ละอย่างมีจุดแข็งที่แตกต่างกัน ทำให้เหมาะกับการใช้งานที่แตกต่างกัน อย่างเช่น ฟังก์ชันการทำงาน ChatGPT เป็นมิตรกับผู้ใช้เป็นอย่างมาก ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และมีคุณสมบัติขั้นสูงที่เหมาะสมสำหรับการตอบคำถามและให้คำแนะนำ Copilot ซึ่งใช้ LLM เดียวกัน สามารถจัดการกับคำถามเฉพาะได้ ทำให้

เหมาะสำหรับวัตถุประสงค์ทางอุตสาหกรรม Gemini โดดเด่นด้วยคุณสมบัติที่สร้างสรรค์โดยเฉพาะภาพ ในขณะที่ Claude โดดเด่นด้วยหน้าต่างบริบท 200K และความคล่องตัว ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM) Perplexity ทำงานได้ดีโดยรวม แต่มีเวลาตอบสนองช้า ซึ่งอาจเป็นข้อเสียในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะยังคงมีประโยชน์สำหรับแอปพลิเคชันบางอย่าง HuggingChat มีประสิทธิภาพสำหรับการโต้ตอบกับลูกค้าพื้นฐานและการสนทนาโดยทั่วไป โดยสรุป แม้ว่าแพลตฟอร์มบางตัว เช่น ChatGPT และ Claude จะเหมาะกับงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมมากกว่า แต่เครื่องมือทั้งหมดเหล่านี้สามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของแต่ละอุตสาหกรรม และการประยุกต์ใช้งานในแต่ละสาขาได้ โดยมีประสิทธิภาพแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกรณีการใช้งาน

Hirata & Azeez (2024) ระบุว่า Gen AI สามารถเป็นพันธมิตรที่ยอดเยี่ยมสำหรับนักเขียนเชิงวิชาการ โดยช่วยพัฒนาทักษะการเขียนและประสิทธิภาพการทำงาน (George, 2022) แต่ก็ยังข้อถกเถียงเกี่ยวกับเครื่องมือการเขียนด้วย Gen AI ในบริบททางวิชาการกำลังเปลี่ยนจาก “ถ้า” เป็น “อย่างไร” คำตอบขึ้นอยู่กับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพิจารณาทางจริยธรรม Tseng & Warschauer (2023) ได้เสนอกรอบความรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI literacy) ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจ การกระตุ้น การยืนยัน และการบูรณาการ กรอบแนวคิดนี้สามารถส่งเสริมความสามารถในการใช้ Gen AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องได้อย่างมีจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจ เป็นการทำความเข้าใจเนื้อหาที่สร้างโดย AI อย่างชัดเจน เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจวิธีการทำงานของเครื่องมือเหล่านี้ ข้อจำกัด และบริบทการดำเนินงาน การรู้ว่าจะใช้เครื่องมือเหล่านี้เมื่อใดและที่ไหน รวมถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ตของเครื่องมือเหล่านี้ มีส่วนช่วยในการตัดสินใจอย่างรอบรู้ ตัวอย่างเช่น การทำความเข้าใจข้อมูลเบื้องต้นแบบทันทีและการตีความผลลัพธ์ที่สร้างขึ้นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ
2. การกระตุ้น เป็นการสร้างคำแนะนำ หรือการกระตุ้นที่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการได้รับผลลัพธ์จาก AI ตามที่ต้องการ เช่นเดียวกับเครื่องมือค้นหา ตามคำที่ว่า “ขยี้เข้า ขยี้ออก” สามารถนำมาใช้ได้ คำแนะนำที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นและเฉพาะเจาะจงช่วยให้มั่นใจได้ว่า AI เข้าใจเจตนาของผู้ใช้ ส่งผลให้ได้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องและถูกต้องมากขึ้น
3. ยืนยัน สืบเนื่องจากความไม่ถูกต้องที่อาจเกิดขึ้นหรือข้อมูลที่ล้าสมัย การอ้างอิงข้ามเนื้อหาที่สร้างโดย AI กับแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ แนวทางปฏิบัตินี้ช่วยป้องกันการพึ่งพาผลลัพธ์จาก AI อย่างไม่ลืมหืมตา จึงต้องมีการตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้อง
4. บูรณาการ การใช้เนื้อหาที่สร้างโดย AI อย่างมีจริยธรรมขึ้นอยู่กับกระบวนการโดยไม่คัดลอกผลงาน การอ้างอิงที่เหมาะสม และการรักษาความซื่อสัตย์ทางวิชาการ การผสานรวม AI เข้ากับกระบวนการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการประเมินความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของบทความวิชาการอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ในการประยุกต์ใช้ประโยชน์ Gen AI ในบริบทการเขียนเชิงวิชาการ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. การวิจัย เครื่องมือ Gen AI สามารถประหยัดเวลาของนักวิจัยได้ด้วยการค้นหาแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสรุปข้อความที่ซับซ้อน
2. การวางแผนแนวคิดหลักจากบทความวิชาการ เครื่องมือต่าง ๆ เช่น SciSpace ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม AI ที่ช่วยในการค้นหา สรุป และจัดการงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยในกระบวนการนี้ได้ รวมถึงแชทบอต Gen AI อื่น ๆ ดังที่กล่าวมาหลายตัว ในการสนับสนุนการวางแผนแนวคิด
3. การร่างบทความ เครื่องมือ AI สามารถช่วยจัดโครงสร้างบทความวิชาการอย่างสมเหตุสมผล โดยการแนะนำโครงร่าง การให้คำสำคัญที่เหมาะสม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการเขียนบทความวิจัย
4. การตรวจทานแก้ไข เครื่องมือต่าง ๆ เช่น Grammarly ใช้ AI เพื่อปรับปรุงคุณภาพงานเขียนด้วยการระบุข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์และแนะนำการปรับปรุงโครงสร้างประโยค

กล่าวได้ว่า Gen AI เป็นเทคโนโลยีที่มีความสามารถในการสร้างเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว สามารถใช้งานได้ง่าย จึงมีการประยุกต์ใช้ในบริบทการเขียนเชิงวิชาการ ทั้งการค้นหาแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนแนวการเขียน จัดโครงสร้าง สนับสนุนการเขียน พัฒนาทักษะการเขียน การช่วยเหลือในการปรับปรุงเนื้อหา ตรวจสอบการเขียน แต่จะใช้เครื่องมือ Gen AI ตัวใดนั้น ขึ้นกับวัตถุประสงค์การใช้งานในระดับใด ดังนั้นผู้ใช้งานจึงต้องมีความเข้าใจในเครื่องมือ Gen AI แต่ละตัว มีความรอบรู้เท่าทัน AI (AI literacy) เพื่อใช้งานอย่างมีจริยธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการต่อไป

เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ

Hirata & Azeez (2024) กล่าวว่า แม้ว่าจะมีเครื่องมือ AI มากมายนับไม่ถ้วน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกเครื่องมือจะทำได้ดังที่กล่าวอ้าง เพื่อช่วยปรับปรุงกระบวนการเขียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 2 แสดงเครื่องมือ AI บางส่วนที่ควรใช้สามารถนำมาใช้ส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ

ตารางที่ 2 ทักษะ ลักษณะงาน เครื่องมือ AI สำหรับการเขียนเชิงวิชาการ

ทักษะ	ลักษณะงาน	เครื่องมือ AI
การวางแผน	o การระดมสมอง	o Jasper AI
	o การจัดโครงสร้างและการร่างโครงร่าง	o AvidNote
	o การค้นหาแหล่งข้อมูล	o Jenni AI
	o การสร้างแบบจำลองหัวข้อ	o SciSpace o ChatGPT- 4o o Gemini
การเขียน	o การถอดความ	o QuillBot
	o การสรุป	o Jenni AI
	o การร่าง	o ChatGPT- 4o o WriterBuddy
การแก้ไข	o การปรับปรุงภาษา	o Grammarly
	o การตรวจจับการคัดลอกผลงาน	o WordTune o CopyLeaks o ProWritingAid
การอ้างอิง	o การอ้างอิงแหล่งข้อมูล	o Scite
		o PaperPal
		o EndNote
		o Jenni AI
		o Mendeley
		o Zotero

ที่มา: Hirata & Azeez (2024)

จากตารางที่ 2 การเขียนเชิงวิชาการประกอบด้วยทักษะที่สำคัญคือ การวางแผน การเขียน การแก้ไข และอ้างอิง สามารถใช้ เครื่องมือ AI ที่หลากหลาย ไม่จำเป็นต้องใช้เพียงตัวใดตัวหนึ่ง เพื่อประสิทธิภาพการเขียนงานที่มีคุณภาพสามารถใช้หลายตัว เพราะแต่ละตัวมีวัตถุประสงค์การใช้งานที่แตกต่างกัน

Gen AI แต่ละประเภทสามารถสนับสนุนการเขียนงานเชิงวิชาการ ตั้งแต่การวางแผน วางโครงสร้าง การเขียน การแก้ไข การอ้างอิง และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดการใช้งานแต่ละตัวดังนี้

1. ขั้นตอนแรกในการเขียนเชิงวิชาการมักจะเป็นการสร้างแนวคิด GPT-4o ของ OpenAI สามารถสร้างแนวคิดตามหัวข้อที่กำหนดได้ โดยการป้อนหัวข้อ เครื่องมือนี้สามารถนำเสนอมุมมองที่หลากหลายในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ซึ่งช่วยในการระดมความคิด ในทำนองเดียวกัน Frase.io สามารถสร้างเนื้อหาสรุปและข้อเสนอแนะหัวข้อตามคำหลัก ช่วยให้สำรวจมุมมองที่หลากหลาย

2. ขั้นตอนต่อไปคือ การร่างโครงร่างงานเขียนเชิงวิชาการ ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น ChatGPT-4o หรือ Jenni AI สามารถสร้างโครงร่าง เรียงลำดับตามหัวข้อที่เลือก เครื่องมือเหล่านี้สามารถแนะนำโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยบทนำ ย่อหน้า เนื้อหา และบทสรุป โดยแต่ละส่วนมีจุดเน้นเฉพาะที่ Gen AI สามารถให้ข้อเสนอแนะได้

3. ขั้นตอนที่สามคือ การค้นหาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสำหรับการทบทวน Semantic Scholar และ Scite เป็นเครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดตามคำถามของผู้ใช้งาน นำเสนอบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องมากที่สุด และกรองบทความที่มีความสำคัญน้อยกว่าออก Google Scholar ยังมีประโยชน์สำหรับการค้นหาแหล่งข้อมูลอีกด้วย เครื่องมือต่าง ๆ เช่น EndNote หรือ Zotero ใช้ AI เพื่อจัดระเบียบข้อมูลอ้างอิง ช่วยในการจัดโครงสร้างบทความโดยอิงจากแหล่งข้อมูลสำคัญ นอกจากนี้ SciSpace ยังช่วยพัฒนาความเข้าใจด้วยการวิเคราะห์ สรุป และให้คำอธิบายบทความที่ชัดเจน พร้อมแสดงบทความที่เกี่ยวข้องไว้ในทีเดียว

ช่องว่างการวิจัย คำถามวิจัย และการทบทวนวรรณกรรม ความเกี่ยวข้องของงานวิจัยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการวิจัย ซึ่งอาจเกิดจากการวิจัยก่อนหน้านี้ ข้อโต้แย้ง หรือข้อจำกัดที่ไม่เพียงพอหรือไม่มีเลยในการศึกษาที่ผ่านมา การระบุช่องว่างเหล่านี้โดยทั่วไปต้องอาศัยการอ่านงานวิจัยจำนวนมากอย่างละเอียดเป็นเวลาหลายสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม SciSpace สามารถเร่งกระบวนการนี้ได้อย่างมาก หลังจากสร้างบัญชีแล้วให้ป้อนคำถามเฉพาะ เช่น “การใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการเขียนเชิงวิชาการอย่างไร” โปรแกรมจะแสดงงานวิจัย 10 อันดับแรกในปัจจุบันในหัวข้อนั้น โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ข้อสรุป วิธีการที่ใช้ ข้อจำกัด ผลลัพธ์ และผลกระทบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการมุ่งเน้นให้ยกเลิกการเลือกหมวดหมู่ที่ไม่จำเป็นโดยใช้ฟังก์ชันคอลลิมน์ “เพิ่ม” โดยเหลือเพียง “ข้อจำกัด” “วิธีการที่ใช้” “วัตถุประสงค์การวิจัย” และ “ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต” จากนั้นระบุธีมทั่วไปในวิธีการที่ใช้ ข้อจำกัดในการศึกษา และข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต เรียงลำดับตามความเกี่ยวข้องหรือวันที่ และส่งออกไปยัง Excel หลังจากตรวจสอบพื้นที่การวิจัยในอนาคตที่แนะนำแล้ว ให้ใช้ ChatGPT เพื่อตั้งคำถามเพิ่มเติม เช่น “มีเอกสารใดบ้างที่สำรวจขอบเขตนี้” ใช้ข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ เพื่อค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

4. ขั้นการร่างบทความโดยเครื่องมือ AI สำหรับร่างบทความ ในการเขียนเชิงวิชาการทุกคนต่างประสบปัญหาการเขียนไม่ออก เครื่องมือ AI เช่น Jenni AI, ChatGPT-4o, EssayBot หรือ Jasper AI มีประโยชน์ในการสร้างฉบับร่าง การให้หัวข้อหรือแนวคิดหลักแก่เครื่องมือ AI จะช่วยให้สร้างข้อความหรือเสนอแนะโครงสร้าง ข้อโต้แย้ง และหลักฐานประกอบที่เกี่ยวข้องกับบทความได้ เมื่อได้ชื่อเรื่องและโครงร่างที่พร้อมใช้งานแล้ว ผู้เขียนก็สามารถเริ่มร่างบทความได้ Jenni AI มีความยืดหยุ่นในการเริ่มต้นในส่วนใดก็ได้ในโครงร่าง ขณะที่เขียนบทความ AI จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลโดยอิงจากคำหลักของผู้ใช้งานที่ป้อนเข้าไป ทำให้กระบวนการร่างบทความราบรื่นขึ้น หากมีแนวคิดหรือคำศัพท์ที่ต้องการค้นหาอย่างรวดเร็ว ก็สามารถขอให้แชทบอตที่ฝังอยู่ในเครื่องมือให้นิยามคำศัพท์หรืออธิบายเพิ่มเติมได้อย่างราบรื่น

5. ขั้นตอนการแก้ไขบทความโดยเครื่องมือ AI สำหรับการแก้ไข แม้ว่าการแก้ไขจะเป็นขั้นตอนสำคัญของการเขียน แต่ก็อาจเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานและน่าเบื่อหน่าย แต่ที่กระบวนการนี้สามารถปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ด้วยเครื่องมือ AI ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพงานเขียน สร้างความมั่นใจว่าปราศจากข้อผิดพลาด ชัดเจน น่าสนใจ และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นงานเขียนต้นฉบับ จากเครื่องมือ AI ดังต่อไปนี้

5.1. Grammarly สามารถช่วยตรวจสอบไวยากรณ์ การสะกดคำ และเครื่องหมายวรรคตอน Grammarly สามารถให้คำแนะนำและแก้ไขแบบเรียลไทม์เพื่อปรับปรุงงานเขียนผ่านส่วนเสริมสำหรับโปรแกรมประมวลผลคำและเบราว์เซอร์หลัก ๆ ทั้งหมด

5.2. ProWritingAid เป็นเครื่องมือ AI ที่ยอดเยี่ยมสำหรับการขัดเกลาและปรับปรุงรูปแบบงานเขียนเชิงวิชาการ เครื่องมือนี้จะวิเคราะห์ข้อความของบทความอย่างละเอียด พร้อมรายงานในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การใช้คำที่มากเกินไป ความยาวประโยค และความสอดคล้องกัน พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่ช่วยปรับปรุงความชัดเจนและความลื่นไหลของงานเขียน

5.3. Gemini, Grammarly, SpinBot และ PaperPal ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงรูปแบบและน้ำเสียงในการเขียนเชิงวิชาการ เมื่อมีการระบุระดับความเป็นทางการ การกระตุ้น โทนน้ำใจ หรือให้ข้อมูล ซึ่งอาจเป็นการแทนที่วลีที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ เช่น “ผู้คนจำนวนมาก” ด้วย “บุคคลจำนวนมาก...” การปรับโครงสร้างประโยค หรือการใช้คำศัพท์เฉพาะหัวข้อมากขึ้น นอกจาก Grammarly แล้ว ยังสามารถใช้ Turnitin, Copyleaks และ Copyscape เพื่อรับรองความเป็นต้นฉบับ และหลีกเลี่ยงการคัดลอกผลงาน เครื่องมือเหล่านี้สามารถสแกนงานเชิงวิชาการกับฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อระบุการคัดลอกผลงานโดยไม่ได้ตั้งใจ

5.4. ChatGPT-4o หรือ Microsoft Copilot สามารถวิเคราะห์งานเขียนทั้งหมด ระบุจุดแข็งและจุดอ่อน และแนะนำวิธีปรับปรุงงานเขียนเชิงวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะความเห็นที่เกี่ยวกับงานเขียนได้อย่างรวดเร็ว

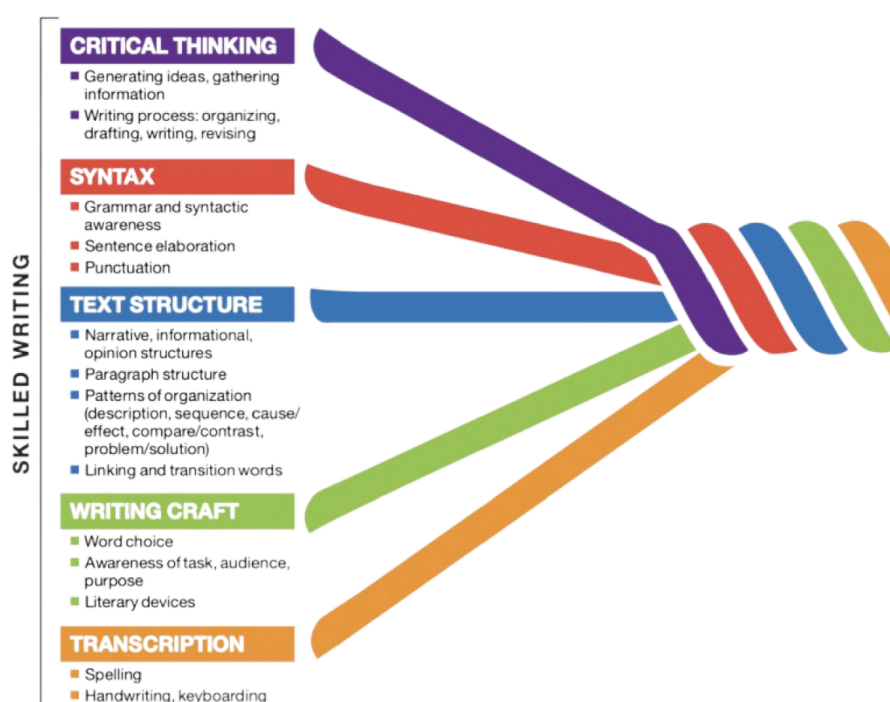
6. การจัดการแหล่งอ้างอิงโดย AI จัดการแหล่งข้อมูล Jenni AI สามารถใช้คำสำคัญและฐานข้อมูลการค้นหาเพื่อสร้างลิงก์ไปยังบทความที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น หากมีประโยคที่ผู้เขียนจำแหล่งที่มาไม่ได้ การไฮไลต์ประโยคและพิมพ์เครื่องหมาย "@" จะเป็นการสร้างลิงก์ไปยังบทความนั้น จะมีตัวเลือกให้เปิดบทความหรือสร้างการอ้างอิงในเนื้อหาและอ้างอิงแหล่งที่มาโดยอัตโนมัติ ด้วยวิธีนี้ เครื่องมือนี้จะช่วยรวมแหล่งข้อมูลภายนอกหรือการอ้างอิงข้อความลงในงานเขียนเชิงวิชาการได้อย่างราบรื่น ให้หลีกเลี่ยงการคัดลอกผลงาน โดยจะต้องกำหนดรูปแบบการอ้างอิงที่ต้องการก่อนใช้ฟีเจอร์การอ้างอิงอัตโนมัติ เครื่องมือ AI ไม่เพียงแต่ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการอ้างอิง แต่ยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของงานเชิงวิชาการได้อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น Scite มีประโยชน์อย่างยิ่งในการประเมินคุณภาพของแหล่งที่มาของงานเขียน ฟีเจอร์การอ้างอิงอัจฉริยะนี้สามารถติดตั้งเป็นส่วนขยายของเบราว์เซอร์ได้ จะช่วยให้ผู้เขียนเห็นงานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องที่พบบนถูกอ้างอิงอย่างไร โดยการระบุบริบทของการอ้างอิงและระบุว่ามีการสนับสนุนหรือขัดแย้ง นอกจากนี้ สามารถใช้ EndNote, Zotero หรือ Mendeley เพื่อจัดระเบียบการอ้างอิง สร้างการอ้างอิง และสร้างบรรณานุกรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าเครื่องมือ Gen AI เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการมีหลากหลายชนิด แต่ละชนิดสามารถสนับสนุนงานเขียนเชิงวิชาการนับตั้งแต่สร้างแนวคิด กำหนดหัวข้อ ร่างโครงร่างงานเขียน การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การเขียนร่างบทความ การแก้ไข และการจัดการการแหล่งอ้างอิงซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะหากผู้ใช้ Gen AI ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเขียน ไม่มีการตรวจสอบแหล่งอ้างอิง อันเนื่องมาจากเกิดสภาวะ “ภาพหลอนของ AI” (AI hallucinations) โดย Gen AI สร้างข้อความให้ดูน่าเชื่อถือ ดูสมเหตุสมผลแต่กลับให้ข้อมูลเท็จ (misinformation) ก่อเกิดภาวะภาพหลอน (hallucinations) สังเคราะห์งานผิดพลาด สร้างแหล่งอ้างอิงที่ไม่มีอยู่จริง Gadiko (2024) กล่าวว่า วิธีการลดความเสี่ยงดังกล่าว เช่น การใช้เทคนิค Retrieval-Augmented Generation (RAG), Chain-of-Verification (CoVe) และระบบที่มี

มนุษย์ร่วมตรวจสอบ (human-in-the-loop) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของ AI ในบริบทที่ต้องการความแม่นยำสูง ดังนั้นการใช้ AI ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการตรวจสอบโดยมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ยกระดับคุณภาพการเขียนด้วยปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์: เชือกแห่งการเขียน

Sedita (2025) นำเสนอแนวคิดเชือกแห่งการเขียน “Writing Rope” หมายถึง แนวคิดหรือกรอบการสอนการเขียนที่เปรียบเทียบการเขียนกับเชือกเส้นหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยหลายเส้นเล็กที่ถักรวมกันอย่างแน่นหนา เพื่อให้เกิดความแข็งแรงและสมบูรณ์ในการเขียน แนวคิดนี้ถูกพัฒนาโดย Joan Sedita และใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ โดยเน้นว่า การเขียนที่ดีต้องอาศัยหลายทักษะที่เชื่อมโยงกัน เช่น การคิดวิเคราะห์และการวางแผน ความรู้ในเรื่องที่เขียน โครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ การเลือกคำและการสะกดคำ การจัดเรียงเนื้อหาให้มีลำดับและตรรกะ เปรียบเสมือนเส้นเชือกที่มัดรวมกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เชือกแห่งการเขียน “Writing Rope”

ที่มา: Sedita (2023)

จากภาพที่ 1 เชือกแต่ละเส้นใน “Writing Rope” เปรียบได้กับทักษะแต่ละด้านที่ต้องฝึกฝนและถักรวมกันเพื่อสร้างนักเขียนที่มีประสิทธิภาพแต่ละ “เส้นเชือก” หมายถึง ทักษะหรือความรู้ที่จำเป็นในการเขียนที่มีคุณภาพ 5 ทักษะ ดังนี้

1. การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) เป็นการคิดวิเคราะห์และวางแผนก่อนเขียน การรวบรวมข้อมูล การจดบันทึก และการใช้กราฟิกออร์แกนไเซอร์ การเข้าใจขั้นตอนของการเขียน เช่น วางแผน เขียน ร่างใหม่ แก้ไข
2. โครงสร้างประโยค (syntax) ความเข้าใจไวยากรณ์และการเรียงคำ การเขียนประโยคที่ชัดเจนและหลากหลาย การขยายประโยค การรวมประโยค
3. โครงสร้างข้อความ (text structure) ความเข้าใจประเภทของงานเขียน เช่น บรรยาย ข้อมูล ความคิดเห็น การจัดย่อหน้าและใช้คำเชื่อม (transition words) การใช้รูปแบบการจัดเรียง เช่น ลำดับเหตุการณ์ เปรียบเทียบ สาเหตุ-ผล
4. ศิลปะการเขียน (writing craft) การเลือกใช้คำอย่างมีจุดมุ่งหมาย การใช้เทคนิควรรณกรรม เช่น อุปมา อุปไมย

บรรยายภาพ การคำนึงถึงผู้รับสาร จุดประสงค์ และบริบทของงานเขียน

5. ทักษะการถอดความ (transcription skills) การสะกดคำ การเขียนด้วยลายมือ หรือการพิมพ์ ความคล่องในการถ่ายทอดความคิดเป็นข้อความ เป็นพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้เขียนสามารถโฟกัสกับเนื้อหาได้มากขึ้น

แม้ว่าเครื่องมือ Gen AI จะสามารถสนับสนุนการใช้ทักษะและกลยุทธ์เหล่านี้ได้ แต่ก็ไม่สามารถทดแทนความจำเป็นที่ผู้เขียนงานเชิงวิชาการต้องเรียนรู้วิธีการบูรณาการและนำไปใช้ในการเขียนด้วยตนเองได้ กรอบแนวคิดทั้ง 5 นี้ได้สรุปรายละเอียดดังนี้

1. การคิดเชิงวิพากษ์ ผู้เขียนต้องมีส่วนร่วมในการคิดเชิงวิพากษ์ในขณะที่ตัดสินใจว่าต้องการสื่อสารอะไร และสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อการเขียน หัวข้อนี้ยังครอบคลุมถึงความเข้าใจกระบวนการเขียน ได้แก่ การคิด การวางแผน การเขียน และการแก้ไข ในขั้นตอนการคิด ผู้เขียนจะได้รับประโยชน์จาก Gen AI ที่ชัดเจนเกี่ยวกับกลยุทธ์การระดมสมองและการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมัลติมีเดีย รวมถึงการจัดบันทึกและการสรุป การสอนกลยุทธ์การวางแผน เช่น การใช้ผังกราฟิก ช่วยให้ผู้เขียนวางโครงสร้างความคิด ผู้เขียนควรพัฒนาความตระหนักรู้ทางอภิปรัชญาและทำงานอย่างตั้งใจตลอดขั้นตอนการเขียนแบบวนซ้ำ โดยสามารถใช้ Gen AI โดยตรงเกี่ยวกับการแก้ไขและการตรวจแก้ Gen AI สามารถช่วยเหลือได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการเขียน แต่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง การพึ่งพา Gen AI มากเกินไป อาจทำให้ผู้เขียนพลาดประโยชน์จากการใช้การเขียนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้เขียนต้องพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการเขียน สังเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง จัดระเบียบแนวคิดก่อนร่าง และแสดงแนวคิดเหล่านั้นด้วยคำพูดของตนเอง

2. โครงสร้างประโยค ประโยคเป็นรากฐานของการเขียน ความเข้าใจโครงสร้างประโยคอย่างลึกซึ้งจะช่วยสนับสนุนทั้งความเข้าใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเมื่อพูดหรือเขียน การสอนทักษะระดับประโยคอย่างชัดเจน เช่น การรวมประโยคและการอธิบายรายละเอียด เป็นรากฐานของความคล่องแคล่วและความชัดเจนในการเขียน Gen AI สามารถให้ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยให้ผู้เขียนพัฒนาประโยคได้ แต่ผู้เขียนก็ยังต้องเรียนรู้ที่จะเขียนประโยคที่ชัดเจน กระชับ และสละสลวยด้วยตนเอง การเขียนประโยคที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับแนวคิดที่ต้องการสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเหล่านั้น และวิธีการถ่ายทอดด้วยภาษาที่แม่นยำ การเรียนรู้โครงสร้างประโยคจะช่วยเพิ่มความสามารถในการถ่ายทอดความคิดที่ซับซ้อนของผู้เขียน

3. โครงสร้างข้อความ เป็นคุณลักษณะสำคัญของภาษาเขียน การเข้าใจโครงสร้างข้อความที่หลากหลายจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่านและพัฒนาทักษะการเขียน ผู้เขียนจะได้รับประโยชน์จากการฝึกฝนและเรียนรู้โดยตรงในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ ประเภทของโครงสร้างการเขียน ประกอบด้วย การบรรยาย การให้ข้อมูล ความคิดเห็น/ข้อโต้แย้ง ส่วนโครงสร้างแต่ละย่อหน้า ต้องพิจารณารูปแบบการเรียบเรียง และการเชื่อมโยงไปยังแต่ละย่อหน้า Gen AI สามารถสนับสนุนผู้เขียนได้ โดยการแนะนำการปรับปรุงโครงสร้าง หัวข้อ คำเชื่อม และการจัดกลุ่มย่อหน้า อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนต้องพัฒนาความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนและรูปแบบการเรียบเรียงก่อน จากนั้นจึงควรใช้เครื่องมือ Gen AI เพื่อปรับแต่งโครงสร้างการเขียนของผู้เขียนเอง

4. ศิลปะการเขียน ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการเขียนแสดงถึงขั้นตอนที่ผู้เขียนที่มีประสิทธิภาพปฏิบัติตาม กระบวนการนี้ตามกรอบแนวคิด Writing Rope Keys to Literacy ซึ่งเป็นแบบจำลองเพื่อช่วยให้ผู้เขียนตามขั้นตอนเหล่านี้ ได้แก่ การคิด การวางแผน การเขียน และปรับปรุง แก้ไข ทบทวน (Hayes, 2004; Graham et al., 2015; Sedita (2023) การใช้ Gen AI สำหรับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเขียน คำแนะนำเหล่านี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้น รายละเอียดเพิ่มเติม รวมถึงตัวอย่างคำแนะนำ AI และประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึงในแต่ละขั้นตอนจะรวมอยู่ในบทความฉบับเต็ม สิ่งสำคัญที่ต้องจำไว้คือ ผู้เขียนจำเป็นต้องมีคำแนะนำที่ชัดเจน การสร้างแบบจำลอง และการฝึกฝนที่มีคำแนะนำ เพื่อเรียนรู้วิธีการใช้ Gen AI

อย่างเหมาะสม โดยไม่ต้องให้ Gen AI เขียนข้อความให้ เพื่อหลีกเลี่ยงการพึ่งพา Gen AI มากเกินไปในการสร้างงานเขียน ผู้เขียนควรมุ่งเน้นไปที่การรู้จักคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับงานเขียนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 1 การคิด ในขั้นตอนนี้ ผู้เขียนจะระบุ กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงานเขียน กำหนดหัวข้อที่ต้องการเขียน และสิ่งที่ต้องการสื่อสาร รวมถึงการระดมความคิดและรวบรวมข้อมูลเป็นบันทึกย่อ Gen AI สามารถช่วยจำกัดขอบเขตของหัวข้อให้แคบลง สร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อ ระดมความคิดและเสนอแนวทางใหม่ ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ผู้เขียนจะจัดระเบียบแนวคิดและข้อมูลที่รวบรวมมา และตัดสินใจว่าจะจัดโครงสร้างงานเขียนอย่างไร เช่น การสร้างเค้าโครงก่อนเขียน หรือใช้แผนภาพช่วยจัดระบบความคิด Gen AI สามารถช่วยตรวจสอบความเป็นเหตุเป็นผลของแนวคิด ปรับปรุงเค้าโครงให้ดีขึ้น ระบุข้อมูลหรือหัวข้อที่ยังขาดหายไป

ขั้นตอนที่ 3 การเขียน ผู้เขียนจะเริ่มเขียนร่างแรกตามแผนที่วางไว้ โดยขยายแนวคิดเป็นประโยคและย่อหน้า เริ่มจากบทนำ ตามด้วยเนื้อหา และจบบทสรุป การใช้ Gen AI เพื่อสร้างร่างแรกเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก เพราะมีหลักการสำคัญว่า “ผู้ที่ลงมือทำ คือผู้ที่ได้เรียนรู้” ดังนั้น ผู้เขียนควรเขียนร่างแรกด้วยตนเอง เพื่อฝึกการคิดและพัฒนาความคิด ในการใช้ Gen AI ควรใช้หลังจากเขียนร่างแล้ว เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุง แล้วเปรียบเทียบกับร่างเดิม วิเคราะห์ความเหมาะสมของคำแนะนำ วิธีนี้ทำให้ AI ทำหน้าที่เป็น “โค้ชการเขียน” ที่ช่วยให้ผู้เขียนพัฒนางานเขียนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนจะปรับปรุงและแก้ไขเนื้อหา โครงสร้าง และภาษาของร่างงาน จากนั้นตรวจสอบการสะกด การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และไวยากรณ์ Gen AI สามารถช่วยตรวจหาข้อผิดพลาดในการสะกดคำและเครื่องหมายวรรคตอน แก้ไขไวยากรณ์ ช่วยจัดรูปแบบการอ้างอิงให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ Gen AI เพื่อสนับสนุนการเขียน โดยไม่แทนที่ทักษะสำคัญของผู้เขียน เพื่อนำไปสู่การอ่านทบทวนต่อไป

5. ทักษะการถอดความ จะอาศัยการอ่านทบทวน การสะกดคำ การเขียนด้วยลายมือ หรือการพิมพ์ ความคล่องในการถ่ายทอดความคิดเป็นข้อความ เป็นพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้เขียนสามารถโฟกัสกับเนื้อหาได้มากขึ้น หากมีความจำเป็นต้องมีการถอดเสียงเป็นข้อความอัตโนมัติ ผู้เขียนสามารถใช้ AI ถอดเป็นข้อความเพื่อลดภาระการพิมพ์มือ ในการเรียบเรียงความคิดเบื้องต้น ผู้เขียนสามารถพิมพ์แบบร่างคร่าว ๆ แล้วให้ AI ช่วยจัดเรียงให้เป็นประโยคที่ชัดเจนและเป็นมืออาชีพ เมื่อมีการแปลงภาษาพูดเป็นภาษาเขียนวิชาการ ผู้เขียนที่มีไวยากรณ์แต่ยังไม่เชี่ยวชาญด้านภาษาวิชาการ สามารถใช้ Gen AI ในการขัดเกลาให้เหมาะกับบริบท

กล่าวได้ว่า การยกระดับคุณภาพงานเขียนเชิงวิชาการ ควรมีการใช้งาน Gen AI ด้วยความเข้าใจ รู้วิธีการทำงาน และผลกระทบทางจริยธรรมจากการใช้งาน มีข้อจำกัดของ Gen AI เน้นย้ำว่ายังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการใช้ AI ซึ่งรวมถึงอคติ ความเชื่อสัถย์ทางวิชาการ ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และความเสี่ยงที่ผู้เขียนจะพึ่งพา Gen AI มากเกินไปในการเขียน ผู้เขียนต้องตระหนักให้รู้คุณค่าของความคิดริเริ่มและความสำคัญของการเสนอความคิดของตนเองเมื่อเขียนงานเชิงวิชาการ เสริมสร้างการเขียนในฐานะเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การอ่าน และการทบทวนในระหว่างกระบวนการเขียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นสู่งานเขียนที่มีคุณภาพ ขอเน้นย้ำว่าเมื่อใดที่มีการใช้ Gen AI ก็ไม่ควรเข้ามาแทนที่ความคิดของผู้เขียนเอง เมื่อใดที่ต้องใช้ Gen AI อย่างสมเหตุสมผล และรู้ว่าเมื่อใดที่ Gen AI เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ใส่ใจทุกขั้นตอนของกระบวนการเขียน ไม่ใช่แค่ผลงานขั้นสุดท้าย ผู้เขียนควรบันทึกวิธีการใช้ AI ในขั้นตอนการคิด การวางแผน การเขียน และการทบทวนของกระบวนการเขียน ซึ่งอาจรวมถึงการแบ่งปันบันทึกการระดมความคิดจากขั้นตอนการคิด การส่งโครงร่าง และผังกราฟิกจากขั้นตอนการวางแผน การจัดทำร่างก่อนและหลังการใช้ Gen AI หรือการส่งคำอธิบายสั้น ๆ ว่า Gen AI สนับสนุนงานเขียนของผู้เขียนอย่างไรเมื่อส่งร่างสุดท้าย จดจำกลยุทธ์ที่นำไปใช้ได้จริงในการใช้ Gen AI อย่างมีความหมาย มีจริยธรรม และคัดเลือกวิธีการใช้เครื่องมือ Gen AI อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม มีวิธีการประเมินผลลัพธ์ที่สร้างจาก Gen AI เพื่อระบุว่า Gen AI สนับสนุนกระบวนการเขียนในส่วนใด เช่น การระดมความคิด การจัดระเบียบ การแก้ไข และ

ในส่วนใดที่ยังขาด การใช้ Gen AI อย่างมีประสิทธิภาพและรอบคอบในงานเขียน นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ Gen AI ที่ยอมรับได้ ระบุแนวทาง ขอบเขต และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ระบุคำแนะนำเฉพาะเจาะจงในงานเขียนเกี่ยวกับเวลาและวิธีการใช้ Gen AI อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์งานเขียนที่มีคุณภาพอย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ

กรอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ

อภิพจน์ เพี้ยศักดิ์ (2567) ให้แนวคิดหลักการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในงานวิจัยและการสร้างเนื้อหาทางวิชาการ ดังนี้

1. ใช้ AI เป็นเครื่องมือช่วย ไม่ใช่ตัวหลัก เช่น ใช้สร้างเค้าโครงบทความ (outline) ช่วยหาคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ใช่เขียนเนื้อหาหลักแทนผู้เขียน

2. ระบุให้ชัดเจนเสมอว่าเนื้อหาส่วนใดเกิดจาก Gen AI พร้อมการอ้างอิงที่มาอย่างเหมาะสม เพื่อความโปร่งใส และหลีกเลี่ยงปัญหาการขโมยผลงานวิจัย เนื่องจากไม่สามารถทราบได้อย่างชัดเจนว่าคำตอบของ Gen AI อ้างอิงข้อมูลจากงานวิจัยใด

3. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจาก Gen AI อย่างละเอียดก่อนนำไปใช้จริง เพราะ Gen AI อาจให้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือล้าสมัยได้

4. ใช้วิจารณ์งานของมนุษย์ควบคู่ไปกับ Gen AI อย่าพึ่งพา Gen AI มากจนเกินไป เพราะ Gen AI ยังมีข้อจำกัดในการให้เหตุผลและข้อมูลเชิงลึก

5. ระวังอคติหรือ Bias ที่อาจแฝงมากับ Gen AI ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดหรือไม่เป็นกลางได้ ต้องคัดกรองเนื้อหาอย่างถี่

6. อย่าใช้ Gen AI เพื่อหลีกเลี่ยงกระบวนการคิดหรือวิเคราะห์ด้วยตนเอง Gen AI ควรเป็นผู้ช่วย ไม่ใช่เป็นผู้นำในงานวิจัยของผู้เขียนเอง

7. ติดตามพัฒนาการของเทคโนโลยี Gen AI อย่างใกล้ชิด เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงกฎหมายข้อบังคับใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับวิธีป้องกันการตรวจจับการใช้ Gen AI นั้น แนวทางที่ดีที่สุดคือ การใช้งาน Gen AI อย่างมีจริยธรรมและโปร่งใส ระบุให้ชัดเจนเสมอว่าเนื้อหาส่วนใดมาจาก Gen AI พร้อมอ้างอิงที่มาอย่างเหมาะสม และใช้ผลลัพธ์จาก Gen AI เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสรรค์งานวิจัย ไม่ใช่ใช้แทนที่การคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและวิชาการ หากใช้อย่างเหมาะสมและมีจริยธรรม โดยต้องเข้าใจข้อจำกัด ใช้ควบคู่กับการคิดวิเคราะห์ของมนุษย์ และระบุงานใช้งาน AI อย่างโปร่งใส เพื่อรักษามาตรฐานและความน่าเชื่อถือของผลงานวิชาการ (Bittle & El-Gayar, 2025; Resnik & Hosseini, 2025)

นอกจากนี้ยังมีกฎ 6 ข้อในการใช้ Gen AI อย่างมีจริยธรรมในการเขียนบทความ ดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการคัดลอก (avoid plagiarism) ห้ามใช้ข้อความจาก Gen AI โดยตรงโดยไม่ปรับหรืออ้างอิง ต้องตรวจสอบความเป็นต้นฉบับเสมอ

2. ใช้ AI เพื่อวางโครงสร้าง (use AI for structuring) ให้ Gen AI ช่วยจัดลำดับเนื้อหา เช่น หัวข้อย่อย หรือการเรียงลำดับหัวข้อหลักหัวข้อรองของบทความ แต่เนื้อหาหลักควรมาจากผู้เขียน

3. ตรวจสอบความถูกต้อง (verify accuracy) Gen AI อาจสร้างข้อมูลผิดหรืออ้างอิงเท็จ อันเนื่องมาจากเกิดสถานะ “ภาพหลอนของ AI” (AI hallucinations) จึงต้องตรวจสอบทุกข้อมูลก่อนนำไปใช้

4. เปิดเผยการใช้ AI (disclose AI use) หากใช้ Gen AI ในการช่วยเขียน ช่วยสร้างภาพ ควรระบุไว้ในส่วนระเบียบ

วิธีวิจัย (methodology) หรือส่วนกิตติกรรมประกาศ (acknowledgments) รวมถึงแหล่งที่มาของภาพ เพื่อความโปร่งใส

5. รักษาเสียงของผู้เขียน (preserve author's voice) แม้จะใช้ AI ช่วยปรับภาษา แต่ควรรักษาสไตล์และแนวคิดของผู้เขียนไว้

6. ใช้ AI เป็นผู้ช่วย ไม่ใช่ผู้เขียนหลัก (use AI as assistant, not author) Gen AI ควรเป็นเครื่องมือสนับสนุน ไม่ใช่ผู้สร้างเนื้อหาหลักทั้งหมด

การใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการได้สรุปสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ ดังตารางที่ 3

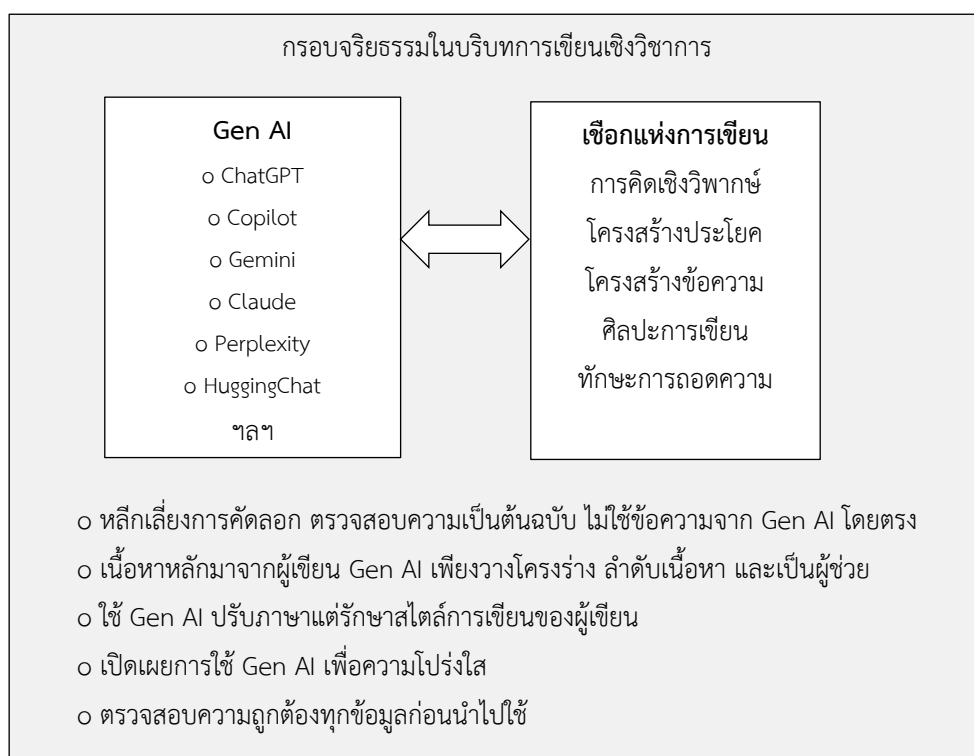
ตารางที่ 3 กรอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ

สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
1. ใช้ AI เพื่อวางโครงสร้าง จัดลำดับเนื้อหาได้ แต่ผู้เขียนเป็นผู้นำหลักในการเขียน	1. ใช้ AI เขียนวางโครงสร้าง จัดลำดับเนื้อหาให้ทั้งหมด โดยไม่มีการปรับปรุง หรือตรวจสอบความถูกต้อง
2. ผู้เขียนต้องเป็นผู้เขียนเนื้อหาหลัก	2. ใช้ข้อความจาก Gen AI โดยตรงโดยไม่ปรับหรือไม่มีการอ้างอิง
3. ตรวจสอบความถูกต้อง จากการที่ AI นำเสนอเนื้อหา รายการอ้างอิง แหล่งอ้างอิงต้นฉบับ ต้องคลิกตรวจสอบ url ทุกครั้ง	3. ไม่มีการตรวจสอบรายการอ้างอิง แหล่งอ้างอิงว่ามีอยู่จริงหรือไม่ โดยเฉพาะ url ที่ AI นำเสนอ
4. ใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเขียนในการเสริมไอเดีย เขียนงานได้อย่างรวดเร็ว	4. ใช้ AI เป็นตัวหลักในการเขียน จนทำให้ผู้เขียนขาดสไตล์ การเขียนของตนเองไป
5. สามารถระบุได้ว่าใช้ Gen AI ในการช่วยเขียน ช่วยสร้างภาพ แต่ต้องอยู่ในเกณฑ์การใช้งาน Gen AI ของวารสาร หรือสำนักพิมพ์	5. ใช้ AI มากเกินความจำเป็นในการสร้างเนื้อหา หรือใช้ Gen AI สร้างภาพ หากวารสารหรือสำนักพิมพ์ระบุว่าไม่สามารถใช้ Gen AI ในการสร้างภาพและเนื้อหา

กล่าวได้ว่าการใช้ Gen AI อย่างมีจริยธรรมในการเขียนเชิงวิชาการ ควรตั้งอยู่บนหลักความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และความถูกต้อง โดยผู้เขียนควรใช้ Gen AI เป็นเครื่องมือสนับสนุน ไม่ใช่ผู้สร้างเนื้อหาหลัก เปิดเผยการใช้ Gen AI อย่างชัดเจน และตรวจสอบข้อมูลหรือข้อความที่ได้จาก Gen AI ทุกครั้งเพื่อรักษาเจตนาารมณ์และการสื่อสารของผู้เขียน

องค์ความรู้

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความเข้าใจใน Gen AI การเลือกใช้เครื่องมือ Gen AI เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ และยกระดับการเขียนได้โดยใช้หลักการเชิงรุกในการเขียน ซึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบการใช้ Gen AI อย่างมีจริยธรรมในบริบทการเขียนเชิงวิชาการ ได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้หลักการเขียนเชิงวิชาการด้วยปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์บนฐานจริยธรรม

บทสรุป

Gen AI เป็นเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถถามคำถาม ส่งคำขอ และรับคำตอบได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเครื่องมือ Gen AI อาทิ ChatGPT, Microsoft Copilot, Perplexity, Gemini นับว่าเป็น AI แชตบอตที่นิยมใช้ในปัจจุบันที่สามารถสร้างข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ ฯลฯ ได้ โดยอาศัยหลักการทำงานแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ ที่ฝึกด้วยข้อมูลจำนวนมหาศาลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลมหาศาล แต่หาก Gen AI เกิด AI hallucination สร้างข้อความที่ดูน่าเชื่อถือหรือมีความเป็นวิชาการแต่อาจผิดจากข้อเท็จจริง หรือแม้แต่การอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ไม่มีอยู่จริง แม้จะใช้ข้อมูลต้นฉบับถูกต้อง ส่งผลให้เกิดเนื้อหาที่คลาดเคลื่อน สร้างข้อความที่แม้จะดูสมเหตุสมผล แต่กลับไม่ถูกต้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง การพัฒนา Gen AI ในอนาคตจึงต้องมีการพัฒนาที่ศักยภาพควบคู่กับมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ โดยความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักพัฒนา AI ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ใช้งาน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับคุณค่าทางสังคม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของ AI การใช้งาน Gen AI หากจะนำมาใช้ในการเขียนเชิงวิชาการ ต้องมีความเข้าใจใน Gen AI คุณลักษณะของเครื่องมือ Gen AI แต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ นับตั้งแต่การคิด การวางแผน การเขียน และการแก้ไข รวมถึงการจัดการการอ้างอิง ภายใต้หลักการของเชือกแห่งการเขียนที่ประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ โครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ โครงสร้างข้อความ ศิลปะการเขียน และทักษะการถอดความ ซึ่งแต่ละขั้นตอนสามารถใช้ Gen AI เพื่อสนับสนุนทักษะแต่ละด้าน แต่ก็ต้องอยู่ในกรอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีจริยธรรมในบริบทวิชาการ เพราะหากขาดความตระหนักในประเด็นนี้อาจเกิดผลกระทบหลายด้าน ทั้งผลกระทบในระดับบุคคลที่ถูกครอบงำโดยอัลกอริทึม ส่งผลต่อการตัดสินใจขาดความมั่นใจในตนเองเพราะพึ่งพาเครื่องมือมากเกินไป

บางครั้งอาจนำข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบโดยไม่รู้ตัวอันเนื่องจากการไม่มีการตรวจสอบว่าเนื้อหาที่ Gen AI สร้าง อาจเป็นเนื้อหาที่ไม่มีอยู่จริง ส่งผลกระทบในระดับองค์กรและสังคมสร้างความเข้าใจผิดเกิดอคติได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ พัฒนาหลักสูตรการใช้ AI อย่างมีวิจารณญาณ สร้างนโยบายการใช้ AI บนฐานจริยธรรมในองค์กรและภาครัฐ โดยมีการกำกับดูแลอย่างโปร่งใสและประชาชนมีส่วนร่วม หลักการทั้งหมดที่กล่าวมาจะสามารถใช้ Gen AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพลดข้อผิดพลาดการเขียนเชิงวิชาการได้บนฐานจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ธนารักษ์ สารเลื่อนแก้ว. (2567). การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Chat GPT) เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน. *Journal of Applied Education*, 2(2), 45–58. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JAE/article/view/213>.
- อภิพจน์ เพี้ยศักดิ์. (2567). *หลักการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในงานวิจัยและการสร้างเนื้อหาทางวิชาการ*. สืบค้น 19 กรกฎาคม 2568 จาก <https://data-espresso.com/หลักการใช้-ai-อย่างมีจริยธรรมในงานวิจัยและการสร้างเนื้อหาทางวิชาการ/>.
- Ajuzieogu, U. (2024). *Towards hallucination-resilient AI: Navigating challenges, ethical dilemmas, and mitigation strategies*. Master's thesis. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.26596.80000>.
- Bittle, M., & El-Gayar, O. (2025). Generative AI and academic integrity in higher education: A systematic review. *Information*, 16(4), Article 296. <https://www.mdpi.com/2078-2489/16/4/296>.
- Cano, Y., Venuti, F., & Martinez, R. (2023). *ChatGPT and AI text generators: Should academia adapt or resist?* Harvard Business Publishing - Education. <https://hbsp.harvard.edu/inspiring-minds/chatgpt-and-ai-text-generators-should-academia-adapt-or-resist>.
- Calvino, F., Reijerink, J., & Samek, L. (2025). *The effects of generative AI on productivity, innovation and entrepreneurship* (OECD Artificial Intelligence Papers No. 39). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b21df222-en>.
- Chubb, J., Cowling, P., & Reed, D. (2022). Speeding up to keep up: Exploring the use of AI in the research process. *AI & Society*, 37, 1439–1457. <https://doi.org/10.1007/s00146-021-01259-0>.
- Gadiko, A. (2024). Understanding and addressing AI hallucinations in healthcare and life sciences. *International Journal of Health Sciences*, 7(3), 1–11. <https://pdfs.semanticscholar.org/7279/86583dacea8d2d7ff5b3b0637afcb2cb34c3.pdf>.
- George, E. (2022, October 26). *AI in research and the changing scholarly publishing landscape*. Researcher.Life. Retrieved July 21, 2025, from <https://researcher.life/blog/article/ai-in-research-and-the-changing-global-scholarly-publishing-landscape/>.
- Graham, S., Harris, K. R., & Santangelo, T. (2015). Research-based writing practices and the Common Core: Meta-analysis and meta-synthesis. *The Elementary School Journal*, 115(4), 498-522.
- Hayes, J. R. (2004). What triggers revision? In L. Allal, L. Chanquoy, & P. Largy (Eds.), *Revision: Cognitive and instructional processes* (Vol. 13, pp. 9–20). Kluwer Academic Publishers.
- Hirata, M. C. & Azeez, H. A. (2024). Unlocking the Power of AI for Academic Writing: A Practical Guide. *The*

- Language Teacher*, 48(6), JALT Conference. Retrieved July 21, 2025, from <https://jalt-publications.org/articles/29452-unlocking-power-ai-academic-writing-practical-guide>.
- Ilieva, G., Yankova, T., & Klisarova-Belcheva, S. (2024). Effects of Generative AI in Tourism Industry. *Information*, 15(11), 671. <https://doi.org/10.3390/info15110671>.
- Prillaman, M. (2024). Is ChatGPT making scientists hyper-productive? The highs and lows of using AI. *Nature*, 627(8002), 16–17. <https://www.nature.com/articles/d41586-024-00592-w>.
- Pakdee, S., & Phetmalhkul, T. (2024). Guidelines for Application Artificial Intelligence (AI) in Education under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(6), 555–572. <https://doi.org/10.60027/iarj.2024.278760>.
- Resnik, D. B., & Hosseini, M. (2025). *The ethics of using artificial intelligence in scientific research: New guidance needed for a new tool*. *AI and Ethics*, 5, 1499–1521. <https://doi.org/10.1007/s43681-024-00493-8>.
- Sedita, J. (2023). *The writing rope: A framework for explicit writing instruction in all subjects*. Paul H. Brookes Publishing.
- Sedita, J. (2025). *Writing in the age of AI. Keys to Literacy*. Retrieved July 19, 2025, from <https://keystoliteracy.com/blog/writing-instruction-in-the-age-of-ai/>.
- The Writing Center, University of North Carolina at Chapel Hill. (2025). *Generative AI in Academic Writing*. Retrieved July 19, 2025, from <https://writingcenter.unc.edu/tips-and-tools/generative-ai-in-academic-writing/>.
- Tseng, W., & Warschauer, M. (2023). AI-writing tools in education: If you can't beat them, join them. *Journal of China Computer-Assisted Language Learning*, 3(2), 258–262. <https://doi.org/10.1515/jccall-2023-0008>.
- Williamson, K., & Prybutok, V. (2024). The era of artificial intelligence deception. *Information*, 15(6), Article 299. <https://doi.org/10.3390/info15060299>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

Factors affecting the success of preventing drug problems of
the administrative officers of Mueang Bueng Kan District, Bueng Kan Province

ภาณุวัฒน์ ศิริประเสริฐ^{1*}, ละมัย ร่มเย็น², สันยุธาธรณ์ สวัสดิ์ไธสง³
Panuwat Siripasurd^{1*}, Lamai Romyen², Sanyasorn Swasthaisong³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: panuwat.hiso1509@gmail.com^{1*}, lamairomyen@gmail.com²,
sanyasorn@snru.ac.th³

Received: August 04, 2025

Revised: September 13, 2025

Accepted: September 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยหนุนเสริม และความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ และ 2. ศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง พื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 220 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประเมินผลและการรับผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการดำเนินการ อิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อำเภอเมืองบึงกาฬ ได้ร้อยละ 39.80 ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยหนุนเสริม ด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การบำบัดรักษา และการสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกัน ปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันปัญหาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกัน ปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ได้ร้อยละ 63.90 ยกเว้น การเสริมสร้างความรู้ ในเด็กและเยาวชน การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต การป้องกันยาเสพติด ในระดับครอบครัว ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน การจัดระเบียบสังคม การสร้างพลังสังคมเอาชนะยาเสพติด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, ปัจจัยหนุนเสริม, ความสำเร็จ, การป้องกันปัญหาเสพติด

Abstract

The purposes of the research included the following to 1. Study the level of public participation, supporting factors, and success in preventing drug problems among the administrative officials of Muang Bueng Kan District and 2. study the influence of public participation and supporting factors affecting the success of drug prevention among the administrative officials of Muang Bueng Kan District. The sample group consisted of 220 administrative officials from Mueang Bueng Kan District, Bueng Kan Province. The stratified sampling method was used, using a questionnaire as the data collection tool. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research revealed these results: 1. Public participation in preventing and solving drug problems in Muang Bueng Kan District is overall at a moderate level. The supporting factors in drug prevention work in Muang Bueng Kan District are overall at a high level. The overall success in preventing drug problems among the administrative officers of Muang Bueng Kan District is at a high level. 2. Public participation in evaluation and benefit receipt significantly influenced the success in drug problem prevention at the 0.01 level. The results of the operation showed a statistically significant influence on the success of drug problem prevention at the 0.05 level. They were able to jointly predict the success level of drug problem prevention among the administrative officers of Muang Bueng Kan District, at 39.80 percent that except participation in decision-making The supporting factors of suppression and law enforcement, government budget support, treatment, and creating awareness and consciousness had a statistically significant influence on the success of drug problem prevention at the 0.01 level. Drug prevention in social media had a statistically significant influence on the success of drug prevention at the 0.05 level. By being able to jointly predict the level of success in preventing drug problems among the administrative officers of Muang Bueng Kan District, at 63.90 percent that except for enhancing knowledge in children and youth, preventing drug addiction in the workforce, organizing creative

activities and developing quality of life, preventing drug addiction at the family level, strengthening village communities, organizing society, and creating social power to overcome drug addiction.

Keywords: people participation, supporting factors, success, drug prevention

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดทำตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 3 เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีเอกภาพ ต่อเนื่อง และเป็นระบบ สร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของรัฐ โดยกำหนดทิศทางการแก้ปัญหายาเสพติดทั้งระบบ เน้นลดความรุนแรงของปัญหาไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ และส่งเสริมการบูรณาการจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดผลอย่างยั่งยืน เป็นกรอบในการบริหารจัดการ ประสานงาน จัดสรรทรัพยากร และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติที่กระทบต่อความมั่นคง สังคม และคุณภาพชีวิต จึงต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นด่านหน้า ทั้งนี้การดำเนินงานให้สำเร็จต้องมีปัจจัยหนุนเสริม ได้แก่ นโยบายรัฐที่ชัดเจน สอดคล้องพื้นที่ และมีงบประมาณเพียงพอ กฎหมายและระเบียบที่ให้อำนาจตรวจสอบ ฝักระวัง และดำเนินคดีได้ทันเวลา บุคลากรที่มีความรู้เรื่องปัญหา เทคนิคการป้องกัน บำบัด และประสานงาน พร้อมได้รับการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือของชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อช่วยฝักระวัง ให้ข้อมูล และจัดกิจกรรมป้องกัน การมีผู้นำ กลุ่มอาสา หรือเยาวชนร่วมกับเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างเครือข่าย ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เช่น ฐานข้อมูลผู้เสี่ยงและพื้นที่เสี่ยงเพื่อเพิ่มความแม่นยำและทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ งบประมาณ และสถานที่จัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ล้วนสนับสนุนการป้องกันยาเสพติดระยะยาว

อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เป็นอำเภอพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบอลิคำไซ (ปากซัน) ตามแนวแม่น้ำโขง ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร มีพื้นที่ 792 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 131 หมู่บ้าน มีหมู่บ้านตามแนวชายแดน ครอบคลุมแบ่งเป็น 6 ตำบล 32 หมู่บ้าน มีจุดผ่านแดนถาวร 1 จุด คือ จุดผ่านแดนถาวร ด่านศุลกากรบึงกาฬ เป็นพื้นที่ที่มีเกาะหรือที่เรียกว่าดอน มีพื้นที่กลางลำแม่น้ำโขงที่สำคัญ 2 แห่ง คือ ดอนไข่และดอนกำแพง ซึ่งจะเป็นแหล่งพักยาเสพติดก่อนที่จะนำส่งเข้ามาให้พ่อค้าไปรับและส่งเข้าพื้นที่ตอนใน สถานการณ์ยาเสพติดมีการนำเข้าที่ตรวจยึดได้จำนวนมาก ได้แก่ กัญชา ยาบ้า และยาไอซ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลابلุ่มลักษณะลูกคลื่น และเนินเขามีแม่น้ำโขงไหลผ่าน สภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมร้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสภาพภูเขา ป่าไม้ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ตำบลพื้นที่ชายแดน ปัญหายาเสพติดในพื้นที่โดยส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวพื้นที่ชายแดน ทั้ง 33 หมู่บ้านชายแดน 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลหอคำ ตำบลโคสี ตำบลวิศิษฐ์ ตำบลบึงกาฬ ตำบล โคกก่อง และตำบลชัยพร พบว่า มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดค่อนข้างสูง เนื่องจากมีพื้นที่เอื้ออำนวยสะดวกสลายต่อการลำเลียงขนส่ง โดยเฉพาะบริเวณที่มีเขื่อนป้องกันตลิ่ง เป็นพื้นที่การลักลอบได้โดยสะดวกรวดเร็ว จึงเป็นเส้นทางที่ผู้ค้าสามารถลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศได้ซึ่งยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ กัญชา ยาบ้า และยาไอซ์ โดยพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้าและมีการตรวจยึดจับกุมมากที่สุด คือ พื้นที่ตำบลหอคำ และตำบลโคสี ส่วนที่ 2 คือตำบลพื้นที่ส่วนใน ได้แก่ ตำบลหนองเล็ง ตำบลโนนสว่าง ตำบลโป่งเปือย ตำบลโนนสมบูรณ์ ตำบลนาสวรรค์ และตำบลค่านาดี จะพบการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะยาบ้าโดยผู้ค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะเป็นผู้ค้ารายย่อย ส่วนผู้เสวยยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นนักเรียน นักศึกษา และยังกระจายไปสู่กลุ่มของผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากคิดว่าถ้าหากได้เสพยาแล้วจะสามารถทำงานได้มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารราชการในปัจจุบัน โดยเฉพาะภายใต้อิทธิพลของการจัดการ

ภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ในรัฐประศาสนศาสตร์ ที่เน้นการบริหารราชการแบบระบบเปิด โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการแผ่นดิน (เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์, 2553) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นการสื่อสารสองทางที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งนำไปสู่กระบวนการติดตามและตรวจสอบนโยบาย รวมถึงการดำเนินงานของรัฐให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น (ฐิติพงศ์ ศาสตรแก้ว, 2560)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยหนุนเสริม ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ เพื่อนำผลการวิจัยมาเพื่อเสนอให้ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ นำมาปรับปรุงเป็นวิธีการป้องกันปัญหาเสพติด เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติด ให้มีบทบาททางสังคมมากขึ้น และเพื่อแสวงหามาตรการในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ ไม่ให้มีการแพร่ระบาดสู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยหนุนเสริม และความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

การทบทวนวรรณกรรม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen & Uphoff (1981 อ้างถึงใน ไบบูญ โตทอง, 2560) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบหรือกำหนดระบบของโครงการเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน เป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (material benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิตรายได้หรือทรัพย์สิน 2) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (social benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (personal benefit) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (political power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานรวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

องค์ประกอบของปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติด

ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566 - 2570 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2566 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบ โดยจัดทำขึ้นตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตรา 3 เพื่อให้การป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นไปอย่างมีเอกภาพมีความต่อเนื่อง กระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจสังคมและความสงบ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2566 -2570) ส่วนที่ 5 นโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด มี 8 แนวทาง และแนวทางการบรรลุเป้าหมายประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มประชากรให้รู้เท่าทันและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแผนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ได้ปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติด ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความรู้ในเด็กและเยาวชน 2) การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน 3) การสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก 4) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต 5) การป้องกันยาเสพติดในระดับครอบครัว 6) ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน 7) การจัดระเบียบสังคม 8) การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ 9) การสร้างพลังสังคมเอาชนะยาเสพติด 10) การบำบัดรักษา 11) การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย 12) การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

ความสำเร็จในการป้องกันยาเสพติด

วิธีการลด หรือหยุดยั้งการเกิดปัญหาการใช้ยาเสพติดในบุคคล กลุ่มบุคคลหรือชุมชน โดยวัดผลจากตัวชี้วัดต่าง ๆ ของคณะกรรมการปฏิบัติการเร่งรัดการดำเนินงานป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระยะเร่งด่วน 3 เดือน (1 มิถุนายน – 31 สิงหาคม 2567) ได้แก่

1. การลดปัญหาผู้เสพยาเสพติดเกิดจากมาตรการที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ วัดผลได้จากจำนวนผู้เสพที่ลดลงอย่างชัดเจนหรือระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ ความสำเร็จนี้แสดงถึงการป้องกันผู้เสพรายใหม่ การบำบัดผู้เสพเดิมให้กลับสู่สังคมปกติ และการสร้างความร่วมมือจากชุมชนในการให้ความรู้ การป้องกันที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเยาวชน ช่วยลดความเสี่ยงการใช้ยาเสพติด ขณะที่การฟื้นฟูสมรรถภาพทำให้ผู้ผ่านการบำบัดไม่กลับไปใช้ยา และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดช่วยให้การป้องกันและลดปัญหาดำเนินต่อเนื่อง ความสำเร็จยังสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานรัฐ การศึกษา สาธารณสุข และชุมชน

2. การลดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากผู้มีอาการจิตเวชจากยาเสพติด คือ การที่มาตรการต่าง ๆ เช่น การบำบัดรักษา การเฝ้าระวังติดตาม การบังคับใช้กฎหมาย และการให้ความรู้แก่ชุมชน สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้จำนวนผู้ป่วยจิตเวชจากยาเสพติดที่สร้างความเดือดร้อนในชุมชนลดลง ผู้ป่วยพ้นตัวจากการบำบัด สามารถควบคุมพฤติกรรมและไม่กลับมาใช้สารเสพติดซ้ำ ขณะเดียวกัน ชุมชนมีความเข้าใจและรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น พร้อมมีความร่วมมือในการแจ้งเหตุและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ความร่วมมือที่ระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และชุมชน ก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้มาตรการต่าง ๆ สำเร็จได้ตามเป้าหมาย

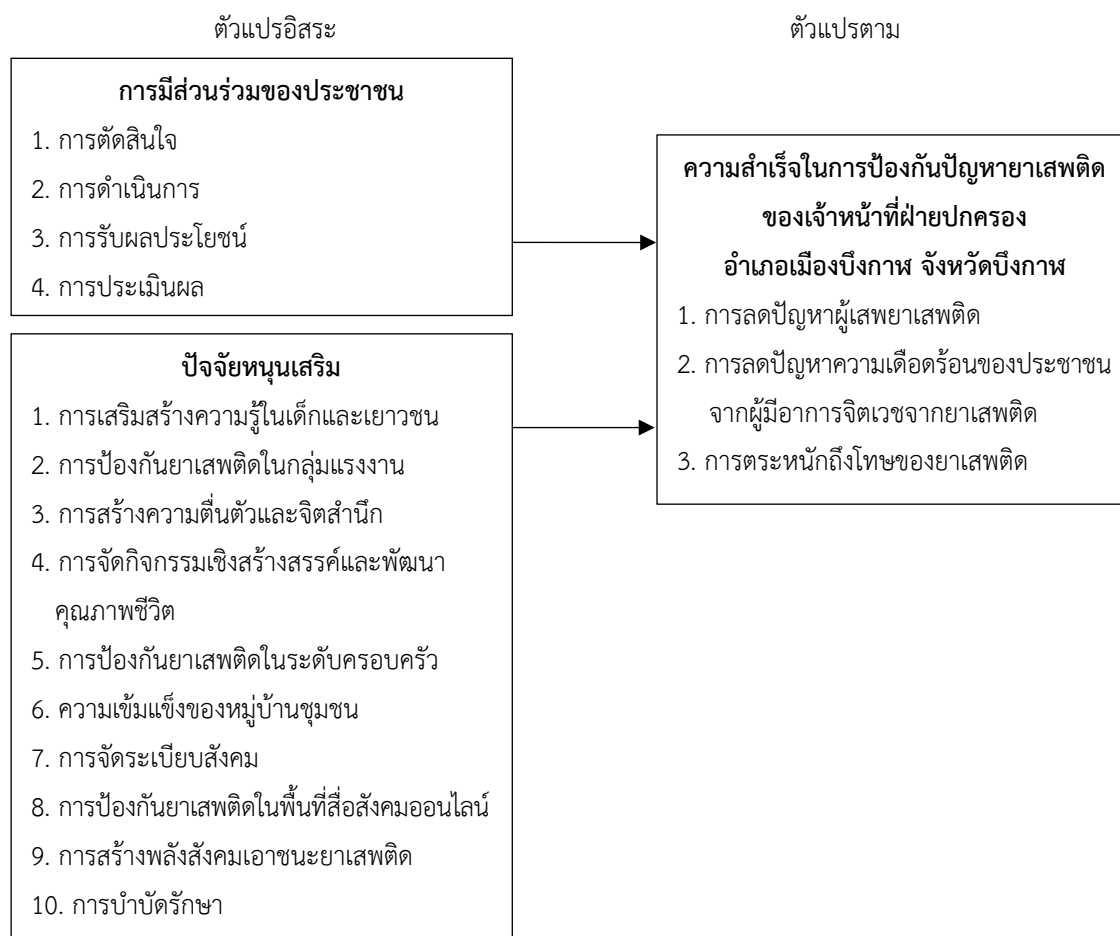
3. การตระหนักถึงโทษของยาเสพติด คือการที่บุคคลและสังคมรับรู้และเข้าใจอันตรายและผลกระทบของยาเสพติดอย่างชัดเจน นำไปสู่การปรับพฤติกรรม เช่น การหลีกเลี่ยงการใช้ การป้องกันปัจจัยเสี่ยง และการเข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้ และป้องกันยาเสพติด รวมถึงการที่ชุมชนตื่นตัวและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังเพื่อสร้างสังคมปลอดภัย และสุขภาพดี การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษา สาธารณสุข และการบังคับใช้กฎหมายในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญต่อความสำเร็จ แนวทางสำคัญ ได้แก่ การให้ความรู้ในโรงเรียนและชุมชน การรณรงค์ผ่านสื่อมวลชน และโซเชียลมีเดีย การเสริมบทบาทชุมชนในการเฝ้าระวังและให้คำปรึกษา การจัดโครงการบำบัดฟื้นฟูที่มีคุณภาพ การบังคับใช้

กฎหมายอย่างเข้มงวด และการประสานงานระหว่างรัฐ เอกชน และครอบครัวเพื่อสร้างเครือข่ายป้องกัน ปักจี้เหล่านี้ช่วยให้การตระหนักรู้ถึงโทษของยาเสพติดเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผู้วิจัยได้นำ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1981) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติด 2) แนวทางการบรรลุเป้าหมายประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มประชากรให้รู้เท่าทันและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด และแผนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับปักจี้หนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหาเสพติด 3) กรอบแนวทางการปฏิบัติตามมติการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ครั้งที่ 1/2567 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2567 และมติการประชุมคณะกรรมการติดตามเร่งรัด การดำเนินงานป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ครั้งที่ 1/2567 เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2567 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ สังกัดกรมการปกครอง พื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ รวมทั้งสิ้น 487 คน (สำนักทะเบียนที่ทำการปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสังกัดกรมการปกครอง พื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 220 คน หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติดแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหาเสพติด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form)

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยาม ศัพท์เฉพาะ และงานวิจัยเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและความถูกต้อง จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงทำการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (item total correlation) คัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.361 ขึ้นไป แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha – coefficient) ไว้ที่ 0.70

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในเขต อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 220 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

4.2 การวิเคราะห์ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติด 2) ปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงาน การป้องกันปัญหาเสพติด 3) ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษา อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยในเบื้องต้น จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบที่ใช้ในการศึกษาเพื่อป้องกันการเกิด multicollinearity ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติด

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การตัดสินใจ	3.67	0.70	มาก
2	การดำเนินการ	3.30	1.04	ปานกลาง
3	การรับผลประโยชน์	3.77	0.77	มาก
4	การประเมินผล	3.23	0.83	ปานกลาง
ภาพรวม		3.49	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.77$) มีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.67$) มีส่วนร่วมในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.30$) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.23$) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติด

ด้านที่	ปัจจัยหนุนเสริม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การเสริมสร้างความรู้ในเด็กและเยาวชน	3.95	0.78	มาก
2	การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน	3.93	0.75	มาก
3	การสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก	4.01	0.79	มาก
4	การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.87	0.81	มาก
5	การป้องกันยาเสพติดในระดับครอบครัว	3.92	0.80	มาก
6	ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน	3.79	0.76	มาก
7	การจัดระเบียบสังคม	3.88	0.81	มาก
8	การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์	3.74	0.81	มาก
9	การสร้างพลังสังคมเอาชนะยาเสพติด	3.76	0.75	มาก
10	การบำบัดรักษา	3.82	0.80	มาก
11	การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย	3.26	1.03	ปานกลาง
12	การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ	3.70	0.91	มาก
ภาพรวม		3.81	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงานการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ การเสริมสร้างความรู้ในเด็กและเยาวชน ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 3.26$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ด้านที่	ความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติด	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การลดปัญหาผู้เสพยาเสพติด	3.32	0.93	ปานกลาง
2	การลดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากผู้มีอาการจิตเวชจากยาเสพติด	3.77	0.85	มาก
3	การตระหนักถึงโทษของยาเสพติด	3.93	0.68	มาก
ภาพรวม		3.67	0.63	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตระหนักถึงโทษของยาเสพติด ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ การลดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากผู้มีอาการจิตเวชจากยาเสพติด ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การลดปัญหาผู้เสพยาเสพติด ($\bar{X} = 3.32$)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	1.550	0.197		7.875	0.000		
การตัดสินใจ (P_1)	0.110	0.081	0.122	1.354	0.177	0.342	2.925
การดำเนินการ (P_2)	0.073	0.036	0.121	2.042	0.042*	0.799	1.252
การรับผลประโยชน์ (P_3)	0.285	0.069	0.348	4.132	0.000**	0.396	2.528
การประเมินผล (P_4)	0.274	0.044	0.363	6.190	0.000**	0.813	1.230
R = 631, $R^2 = 0.398$, Adj $R^2 = 0.387$, F = 35.600, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประเมินผล (P_4) ($\beta = 0.363$) และด้านการรับผลประโยชน์ (P_3) ($\beta = 0.348$) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการดำเนินการ (P_2) อิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ได้ร้อยละ 39.80 ($R^2 = 0.398$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (P_1) ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.947	0.187		5.075	0.000		
การเสริมสร้างความรู้ในเด็กและเยาวชน	0.018	0.049	0.023	0.377	0.706	0.477	2.096
การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน	0.033	0.063	0.039	0.515	0.607	0.309	3.240
การสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก	0.206	0.062	0.258	3.341	0.001**	0.294	3.406
การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต	0.114	0.062	0.146	1.850	0.066	0.279	3.588
การป้องกันยาเสพติดในระดับครอบครัว	0.024	0.058	0.030	0.409	0.683	0.328	3.053
ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน	0.049	0.064	0.060	0.775	0.439	0.295	3.395
การจัดระเบียบสังคม	0.097	0.059	0.125	1.648	0.101	0.303	3.296
การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์	0.156	0.062	0.202	2.534	0.012*	0.275	3.641
การสร้างพลังสังคมเอาชนะยาเสพติด	0.087	0.068	0.104	1.283	0.201	0.266	3.758
การบำบัดรักษา	0.205	0.056	0.261	3.645	0.000**	0.342	2.926
การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย	0.235	0.028	0.384	8.427	0.000**	0.841	1.189
การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ	0.202	0.049	0.292	4.135	0.000**	0.349	2.862
R = 0.799, R ² = 0.639, Adj R ² = 0.618, F = 30.479, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยหนุนเสริม ด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย ด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ด้านการบำบัดรักษา และด้านการสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ ได้ร้อยละ 63.90 (R² = 0.639)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการดำเนินการมีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ ได้ร้อยละ 39.80 ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชนะดวงจันทร์ทิพย์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลตามมาตรการการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลตามมาตรการการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่

อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับสัมฤทธิ์ผลตามมาตรการ การป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง ได้ร้อยละ 38.50 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภิสรา ธารประเสริฐ (2563) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอธาตุพนม ได้อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตอำเภอธาตุพนม ได้ร้อยละ 49.00 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ เหตุผลที่การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการตัดสินใจไม่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอเมืองบึงกาฬ อาจมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ การตัดสินใจเป็นอำนาจ ของเจ้าหน้าที่ภายใต้นโยบายส่วนกลาง ทำให้ประชาชนไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจจริง แม้จะมีข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมมักเป็นเพียง เชิงสัญลักษณ์ ไม่มีระบบให้ชุมชนกำหนดแนวทาง ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ไข จึงมีบทบาทเชิงนโยบายได้จำกัด อีกทั้งบางพื้นที่ประชาชนไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ เกรงอันตรายจากการให้ข้อมูล การดำเนินงาน เน้นการปราบปรามมากกว่าการเปิดเวทีให้มีส่วนร่วม และระบบราชการแบบบนลงล่างทำให้อำนาจยังอยู่กับรัฐ ผลวิจัยยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและการเป็นอาสาสมัครมีระดับต่ำกว่าประเด็นอื่น จึงทำให้การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ไม่เกิดผลต่อความสำเร็จของการป้องกันปัญหาเสพติด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยหนุนเสริม ด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย ด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ด้านการบำบัดรักษา และด้านการสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถ ร่วมกันทำนายระดับความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ ได้ร้อยละ 63.90 กล่าวได้ว่า ปัจจัยหนุนเสริมที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายและแผน และการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนา การสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณจากภาครัฐ รวมถึงการที่ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำที่ดี ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาชุมชน ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ส่วนปัจจัยหนุนเสริมด้านการเสริมสร้างความรู้ในเด็กและเยาวชน การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน การจัดกิจกรรม เชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิตการป้องกันยาเสพติดในระดับครอบครัว ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน การจัดระเบียบ สังคม การสร้างพลังสังคมเอาชนะยาเสพติด ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอ เมืองบึงกาฬที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา แม้มีกิจกรรมเสริมสร้างความรู้หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ แต่ขาดการวิเคราะห์เชิงลึก ถึงรูปแบบการแพร่ระบาด เช่น กลุ่มเป้าหมาย ช่องทางลักลอบ หรือความเชื่อมโยงพื้นที่ ทำให้มาตรการไม่ตรงจุดและ ไร้ประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานทำงานแบบแยกส่วน ไม่มีความร่วมมือระหว่างฝ่ายปกครอง ท้องถิ่น โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน จึงขาดพลังร่วม งบประมาณและทรัพยากรจำกัด กิจกรรมขาดความต่อเนื่องและสนับสนุนเพียงพอ โครงสร้าง ชุมชนบางแห่งเปราะบาง เช่น ยากจน ขาดการศึกษา ว่างาน หรือเยาวชนไร้แบบอย่าง ส่งเสริมการใช้และค้ายาเสพติด กลุ่มเป้าหมายไม่ตอบสนองหากขาดแรงจูงใจหรือไม่เห็นคุณค่า ขณะที่การติดตามประเมินผลไม่ชัดเจน จึงไม่อาจปรับกลยุทธ์

ได้เหมาะสม และเจ้าหน้าที่ขาดเครื่องมือหรือทักษะเฉพาะทาง ทำให้การทำงานเป็นเพียงการจัดกิจกรรมทั่วไป ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงลึก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประเมินผล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการดำเนินการ
2. ปัจจัยหนุนเสริม ด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ด้านการบำบัดรักษา ด้านการสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก และด้านการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ควรเสริมสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ ด้านการประเมินผล โดยการให้ความรู้และเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงผลดีผลเสียในมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยนำผลจากการจัดกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข ให้มากขึ้น และด้านการดำเนินการ โดยการรณรงค์ส่งเสริมและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะ แก่หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด และร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มากขึ้น

1.2 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ควรเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยหนุนเสริมในการปฏิบัติงาน การป้องกันปัญหายาเสพติดด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยหน่วยงานราชการต้องบังคับใช้มาตรการที่เข้มงวด ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หน่วยงานราชการในพื้นที่ต้องเน้นการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการควบคุมปัญหายาเสพติด และด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ โดยหน่วยงานในระดับนโยบายควรเพิ่ม และมีการจัดสรรเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการและมาตรการที่มุ่งลดปัญหายาเสพติดในชุมชน ให้มากขึ้น และควรเน้น การตรวจสอบเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหน่วยงานต่าง ๆ ว่าได้นำไปใช้ในการป้องกันบำบัดรักษาและปราบปราม การค้ายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่

1.3 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ควรเสริมสร้างและพัฒนาความสำเร็จในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้านการลดปัญหาผู้เสพยาเสพติดโดยควรเน้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีการปฏิบัติงานในด้านการบังคับใช้กฎหมายในชุมชน ให้เต็มที่ เพื่อทำให้จำนวนผู้ใช้สารเสพติดลดลง ควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองให้มีความรู้เพื่อนำความรู้ไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้จำนวนผู้ใช้สารเสพติด ลดลง เพิ่มการป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายโดยการสร้างกระแสสังคมให้ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด และเพิ่ม การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ทักษะการดำเนินชีวิต ให้มากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการส่งเสริมถึงความคิดเชิงบวก ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการการพัฒนาการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

1.4 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประเมินผล ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการดำเนินการ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ตามลำดับ โดยการยกระดับ

ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ให้รับรู้ถึงประโยชน์จากการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน และส่งเสริมการเข้าร่วมในโครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ

1.5 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยหนุนเสริม ด้านการปราบปรามและ บังคับใช้กฎหมาย ด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ด้านการบำบัดรักษา ด้านการสร้างความตื่นตัวและจิตสำนึก และ ด้านการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ตามลำดับ โดยหน่วยงานราชการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ กระบวนการที่ชัดเจนที่มุ่งเน้นการสกัดกั้นการค้ายาเสพติด การจับกุมผู้กระทำความผิด หน่วยงานราชการต้องจัดสรรเงินทุน เพื่อจัด กิจกรรมและมาตรการที่มุ่งลดปัญหายาเสพติดในชุมชนให้มากขึ้น และมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือผู้ติดยาให้เลิกใช้ยา และฟื้นฟูสุขภาพกายและใจ หน่วยงานราชการต้องเพิ่ม เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กับประชาชนในพื้นที่อยู่เสมอ และหน่วยงานราชการในพื้นที่ควรมีการลงพื้นที่ให้ความรู้ แก่เด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการซื้อขายสารเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจถึงอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างละเอียด

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ ความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดระหว่างพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อม ทางสังคมและภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้างมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เช่น ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ภาวะผู้นำของนายอำเภอ เป็นต้น โดยอาจใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงขึ้นไป เช่น การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (logistic regression) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ฐิติพงศ์ ศาสตรแก้ว. (2560). ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2553). เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและวิธีการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ หน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพบูลย์ โตทอง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

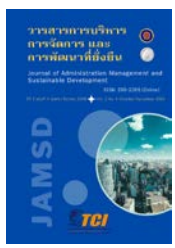
วันชนะ ดวงจันทร์ทิพย์, ขาดิษฐ์ อุดมกิจมงคล และสามารถ อัยกร. (2567). บทบาทของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลตามมาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(1), 271-288.

ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 9(3), 213–235.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

The cultural factors influencing the success of consumers' purchase decisions

Chen Xian^{1*}, นิตยา วงศ์ยศ², พหล ศักดิ์กะทนต์³

Chen Xian^{1*}, Nittaya Wongyos², Phahol Sakkatat³

^{1,2}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

^{1,2}Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

³Faculty of Agricultural Production, Maejo University

*Corresponding author's e-mail: chenxian@tfswufe.edu.cn^{1*}, nittaya.w@g.lpru2, phahol@mju.ac.th³

Received: August 14, 2025

Revised: September 07, 2025

Accepted: September 17, 2025

บทคัดย่อ

ปัจจัยทางวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเป็นค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติ และพฤติกรรมที่ผู้บริโภคได้รับอิทธิพลมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคอาศัยอยู่ ซึ่งรวมถึงศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี สถานะทางสังคม ระดับการศึกษา และค่านิยมส่วนบุคคล บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบของความน่าเชื่อถือต่อการเสริมสร้างความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์และบริการ พร้อมนำเสนอแนวทางการสร้างความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในเชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของตราผลิตภัณฑ์ในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค บทความนี้ยังขยายขอบเขตขององค์ความรู้เดิม โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลึกของวัฒนธรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ วางกลยุทธ์การตลาด และบริหารองค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบและความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมธุรกิจได้มียอดขายที่เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนและสามารถรักษากลุ่มลูกค้าเก่าที่จะกลับมาซื้อซ้ำ หรือบอกต่อ และเพิ่มความไว้วางใจให้กับลูกค้าได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความสำเร็จ, การตัดสินใจซื้อ, วัฒนธรรม

Abstract

The cultural factors are components that influence consumers' purchase decisions, encompassing values, beliefs, attitudes, and behaviors shaped by the society and environment in which consumers live. These include religion, traditions, social status, educational level, and personal values. The objective of this article is to examine the cultural factors that affect the success of consumers' purchase decisions, as well as to analyze the impact of credibility on building trust in products and services. Furthermore, it aims to propose practical strategies for establishing credibility that can be applied to enhance competitiveness and ensure the sustainability of brands in rapidly changing markets. The cultural factors influencing the success of consumers' purchase decisions are further explored in this article by extending the existing body of knowledge and highlighting the profound effects of culture on consumer decision-making. Businesses can apply these insights in product design, marketing strategy, and organizational management to establish competitive advantages and achieve long-term success. This constitutes a crucial factor in driving sustainable sales growth, retaining existing customers for repeat purchases and referrals, and strengthening customer trust in the long run.

Keywords: success, purchasing decisions, culture

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคในหลายมิติ ไม่มีธุรกิจใดที่จะหยุดนิ่งได้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ มีการพัฒนาเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นช่องทางในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการก็มีหลากหลายมากขึ้น ทำให้ทุกวันนี้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้นทั้งในแง่ของผลิตภัณฑ์หรือบริการ และช่องทางที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านั้น ทุก ๆ ครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในตลาด ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์หรือช่องทางการเข้าถึงผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคตามไปด้วย ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่เคยขายได้ย่อมไม่สามารถรับประกันว่าจะสามารถขายได้ต่อไป (Sheng et al., 2019)

การเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาคธุรกิจและภาครัฐ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการจำเป็นต้องเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐจำเป็นต้องมีนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น ปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค วัฒนธรรมเป็นชุดของค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมที่บุคคลเรียนรู้จากสังคมที่ตนเติบโตขึ้นมา (Kotler & Keller, 2016) วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นต้น (Sheng et al., 2019) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค เช่น ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในสังคมที่ให้ความสำคัญกับตราผลิตภัณฑ์ ย่อมมีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากแบรนด์ผลิตภัณฑ์ชื่อดัง เป็นต้น (Li et al., 2019; Wang et al., 2021)

บทความวิชาการนี้วิเคราะห์ความสำเร็จทางการตัดสินใจซื้อบนพื้นฐานอิทธิพลทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และมุ่งหวังว่าบทความวิชาการนี้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อ รวมถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดใน การซื้อ นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการระบุกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม สามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาครัฐในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยทางวัฒนธรรม

ปัจจัยทางวัฒนธรรม (cultural factors) เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Kotler & Keller, 2016) โดยเป็นค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ผู้บริโภคได้รับอิทธิพลมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคอาศัยอยู่ ซึ่งรวมถึงศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี สถานะทางสังคม ระดับการศึกษา และค่านิยมส่วนบุคคล ปัจจัยทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความต้องการ รสนิยม และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค (Kotler & Keller, 2016; Solomon, 2018) ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคในวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อครอบครัวมากกว่าผลิตภัณฑ์ส่วนตัว จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยทางวัฒนธรรม

Hofstede (1980) กล่าวว่า ค่านิยม บรรทัดฐาน และความเชื่อทางวัฒนธรรมสามารถมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีที่แต่ละบุคคลตัดสินใจซื้อของ มิติทางวัฒนธรรมเหล่านี้รวมถึงแง่มุมต่าง ๆ เช่น ลัทธิบุคคล-ลัทธิรวมกลุ่ม ระยะห่างของอำนาจ ความเป็นชาย-เป็นหญิง การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และการมุ่งเน้นระยะยาว ความแตกต่างทางวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อความชอบ ทัศนคติ และแรงจูงใจของผู้บริโภค นำไปสู่ความแตกต่างในการเลือกผลิตภัณฑ์และความภักดีต่อแบรนด์ ในวัฒนธรรมต่าง ๆ การเข้าใจปัจจัยทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับธุรกิจและนักการตลาดในการปรับแต่งกลยุทธ์ และผลิตภัณฑ์ของตน เพื่อกำหนดเป้าหมายตลาดโลกที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับให้เข้ากับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค Schwartz (1994) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดความชอบและการตัดสินใจของผู้บริโภค วัฒนธรรมต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับค่านิยมเหล่านี้ในลักษณะที่ไม่เหมือนกัน ส่งผลต่อประเภทของผลิตภัณฑ์และแบรนด์ที่ผู้บริโภคชอบ การเข้าใจปัจจัยทางวัฒนธรรมเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ ธุรกิจและนักการตลาด เนื่องจากพวกเขาพยายามปรับแต่งกลยุทธ์การตลาดให้ตรงกับมุมมองทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และส่งผลต่อการเลือกซื้อของผู้บริโภคอย่างเหมาะสม

สำหรับมุมมองของ Kotler (2003) ด้านบทบาทสำคัญของวัฒนธรรมในการกำหนดพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมนั้นครอบคลุมถึงค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมเฉพาะ แบ่งปันกัน และองค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค Kotler (2003) เน้นย้ำว่า การเข้าใจ ปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกลยุทธ์การตลาดและผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยทางจิตวิทยาว่าวัฒนธรรม ส่งผลต่อความชอบ ปัจจัยทางจิตวิทยา และพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างไร ธุรกิจสามารถปรับแต่งความพยายามทางการตลาด ให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จ ของแคมเปญการตลาด นอกจากนี้ Kotler (2003) ให้ความเห็นว่า การตลาดที่ไร้พรมแดน ความเข้าใจในปัจจัยทางวัฒนธรรม ที่หลากหลายส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจ วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอม ความชอบ ปัจจัยทางจิตวิทยาและการตัดสินใจซื้อของแต่ละบุคคล ดังนี้ 1) ธรรมชาติหลายแง่มุมของวัฒนธรรม ในมุมมองของ Kotler (2003) ชี้ว่า วัฒนธรรมครอบคลุมถึงเครือข่ายที่ซับซ้อนของค่านิยม ความเชื่อ กฎเกณฑ์ และประเพณีที่กลุ่มหรือสังคม โดยเฉพาะการแบ่งปันกัน องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเหล่านี้ อาจแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้อง

รับรู้ความแตกต่างเหล่านี้ ซึ่งการยอมรับความแตกต่างเหล่านี้ แต่ละองค์กรสามารถปรับกลยุทธ์การตลาดของตนให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์กับผู้บริโภคได้ในที่สุด 2) ความชอบของผู้บริโภคและความแตกต่างทางวัฒนธรรม หนึ่งในบทเรียนสำคัญจากงานของ Kotler (2003) คือ การยอมรับว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมส่งผลต่อความชอบของผู้บริโภคอย่างไร เช่น บุคคลจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน อาจมีลำดับความสำคัญที่ต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ขณะที่บางวัฒนธรรมอาจให้ความสำคัญกับความสะอาดและความรวดเร็ว วัฒนธรรมอื่นอาจให้ความสำคัญกับคุณภาพและประเพณี นักการตลาดต้องเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้ เพื่อปรับผลิตภัณฑ์และข้อความทางการตลาดของตนอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัยทางจิตวิทยาและภาพลักษณ์ของแบรนด์ ปัจจัยทางวัฒนธรรมยังส่งผลกระทบอย่างมากต่อปัจจัยทางจิตวิทยาแบรนด์ของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์เดียวกันอาจกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกที่ต่างกัน ในบริบททางวัฒนธรรมที่ต่างกัน ข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ของแบรนด์ต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย ข้อคิดเห็นของ Kotler (2003) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการสื่อสารแบรนด์กับความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความประทับใจที่แข็งแกร่งและยั่งยืน 4) พฤติกรรมของผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อ หนึ่งในประเด็นที่สำคัญที่สุดในงานของ Kotler (2003) คือ ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค วัฒนธรรมมีอิทธิพลไม่เพียงแต่สิ่งที่ผู้บริโภคชื่นชอบเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อวิธีที่เข้าหาขั้นตอนการซื้อ การเข้าใจอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นบทบาทของครอบครัว บรรทัดฐานทางสังคม หรือแม้แต่วัฒนธรรม สามารถช่วยให้ธุรกิจพัฒนากลยุทธ์ที่นำทางผู้บริโภคไปสู่ผลิตภัณฑ์หรือบริการของตน และ 5) บทบาทของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อประสบความสำเร็จในธุรกิจจำเป็นต้องพัฒนาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสม ไม่ใช่เพียงหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยทางวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงกับผู้บริโภค

Hofstede (1980) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกรอบความคิดที่จัดหมวดหมู่ความแตกต่างทางวัฒนธรรมออกเป็นหลายมิติสำคัญ ได้แก่ ลักษณะบุคคล-ลัทธิรวมหมู่ ระยะห่างอำนาจ ความเป็นชาย-ความเป็นหญิง การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และการเน้นระยะยาว มิติเหล่านี้ช่วยให้เปรียบเทียบและเปรียบเทียบปัจจัยทางวัฒนธรรม ทำให้เข้าใจความหลากหลายที่มีอยู่ในตลาดโลกได้ดีขึ้น หนึ่งในประเด็นหลักของงานของ Hofstede (1980) คือ พฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยทางวัฒนธรรม ซึ่งผลกระทบอย่างมากของปัจจัยทางวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค มิติทางวัฒนธรรมสามารถส่งผลต่อไม่เพียงแต่สิ่งที่ผู้บริโภคชื่นชอบเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อวิธีที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ เช่น ในวัฒนธรรมระยะห่างอำนาจสูง บุคคลอาจพึ่งพาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างมาก ในขณะที่ในวัฒนธรรมระยะห่างอำนาจต่ำ การวิพากษ์และความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลอาจมีบทบาทสำคัญมากกว่าในกระบวนการตัดสินใจ อีกทั้ง Hofstede (1980) มองว่า การสร้างแบรนด์และความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม ความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการสร้างแบรนด์และการตลาดแบรนด์ต้องสื่อสารและสะท้อนปัจจัยทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีประสิทธิภาพ สิ่งที่ดีกว่าเป็นข้อความที่ทรงพลังและน่าดึงดูดในวัฒนธรรมหนึ่งอาจไม่มีประสิทธิภาพหรืออาจล่อลวงละเมิดในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง งานของ Hofstede (1980) เน้นย้ำถึงความสำคัญของความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมในการสร้างแบรนด์ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อความของแบรนด์สอดคล้องกับค่านิยมและบรรทัดฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ การวิจัยของ Hofstede (1980) ขยายไปไกลกว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคจนถึงขอบเขตของวัฒนธรรมองค์กรและความเป็นผู้นำ โดยเน้นย้ำว่า มิติทางวัฒนธรรมที่ต่างกันส่งผลต่อสไตล์ความเป็นผู้นำ แนวทางการสื่อสาร และการตัดสินใจภายในองค์กรอย่างไร ปัจจัยทางจิตวิทยาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบริษัทที่มีสำนักงานทั่วโลก เนื่องจากต้องการสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในขณะเดียวกันเพื่อประสบความสำเร็จในตลาดโลก ธุรกิจจำเป็นต้องพัฒนาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงไม่เพียงแต่ปัจจัยทางจิตวิทยาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างเหล่านั้น การยอมรับ

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเข้าใจในปัจจัยทางวัฒนธรรมของภูมิภาคต่าง ๆ อาจนำไปสู่กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเชื่อมต่อแบรนด์ที่แข็งแกร่งขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรมถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมและกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยสะท้อนผ่านค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐานทางสังคม และทัศนคติที่บุคคลได้รับการปลูกฝังจากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ องค์ประกอบดังกล่าวครอบคลุมถึงศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ สถานะทางสังคม ระดับการศึกษา ค่านิยมส่วนบุคคล ตลอดจนมิติทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นปัจเจกหรือลัทธิรวมหมู่ ระยะห่างทางอำนาจ ความเป็นชายหรือหญิง การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และการมุ่งเน้นระยะยาว ซึ่งล้วนมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการ รสนิยม และพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ดังนั้น การทำความเข้าใจและนำปัจจัยทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) เป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการจากทางเลือกที่มีอยู่ (Kotler & Keller, 2016; Schiffman & Wisenblit, 2019) โดยกระบวนการนี้เริ่มต้นจากปัจจัยทางจิตวิทยาถึงความต้องการหรือปัญหาของผู้บริโภค จากนั้นผู้บริโภคจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ข้อมูลเหล่านี้อาจมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การโฆษณา คำแนะนำจากผู้อื่น หรือประสบการณ์ส่วนตัว เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลเพียงพอแล้ว จะเริ่มประเมินทางเลือกต่าง ๆ เพื่อหาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด และสุดท้ายจะตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ (purchase decision) ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค (Tong et al., 2021) ซึ่งมีขั้นตอนหลายขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับความนึกคิด (thought) ความรู้สึก (feeling) และการแสดงออก (action) ในการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน โดยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทัศนคติ (attitude) สิ่งจูงใจ (motive) ประสบการณ์ และปัจจัยทางจิตวิทยาหรือสิ่งกระตุ้น (stimuli) จะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่นำไปสู่กระบวนการตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมหลังการซื้อ (Hussain & Huang, 2022) กระบวนการแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยขั้นแรก คือ การตระหนักถึงปัญหาหรือความจำเป็น ซึ่งผู้บริโภคจะรู้สึกถึงความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Sheng et al., 2019) ตามด้วยการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการจากแหล่งต่าง ๆ (Hatta et al., 2018) จากนั้นเป็นการประเมินทางเลือก โดยการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์หรือบริการแต่ละตัวเลือก (Dewobroto, & Wijaya, 2022) และผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Tong et al., 2021) ขั้นตอนสุดท้าย คือ พฤติกรรมหลังการซื้อ เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ การบอกต่อ เป็นต้น (Hussain & Huang, 2022)

การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะที่หลากหลายขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกี่ยวข้อง ผู้บริโภคแต่ละคนมีรูปแบบและขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการนึกถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนการตัดสินใจ และวิธีการหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงนั้นให้น้อยที่สุด เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริโภคมักทำการค้นหาข้อมูลจากหลายแหล่งที่ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต การดูรีวิวจากผู้ใช้งานจริง หรือการสอบถามข้อมูลจากพนักงานขาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสมบูรณ์ เพื่อทำให้สามารถเปรียบเทียบและประเมินทางเลือกได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ยังพิจารณาเลือกซื้อจากแบรนด์ที่มีชื่อเสียง มีสาขาหลายแห่ง หรือมีราคาที่สูงเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อ (Hussain & Huang, 2022) หมายความว่า ผู้ประกอบการจำเป็นต้องรับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ และสามารถปรับเปลี่ยนการตลาดของตนให้เหมาะสมตามประเภทของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ การทราบถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อจะช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจและสามารถวางแผนการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการเชิงจิตวิทยาที่ผู้บริโภคใช้ในการพิจารณา คัดเลือก และตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการจากทางเลือกที่มีอยู่ โดยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งต่อการกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภค ทั้งนี้ กระบวนการตัดสินใจซื้อสามารถจำแนกออกเป็น 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ (problem recognition) 2) การแสวงหาข้อมูล (information search) 3) การประเมินทางเลือก (evaluation of alternatives) 4) การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) และ 5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (post-purchase behavior) องค์ประกอบทั้งห้ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสะท้อนถึงปัจจัยด้านความคิด ความรู้สึก และแรงจูงใจ ซึ่งล้วนมีบทบาทกำหนดผลลัพธ์ของการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์การตัดสินใจซื้อบนพื้นฐานอิทธิพลทางวัฒนธรรม

Wang et al. (2021) พบว่า การตัดสินใจซื้อสูงเกิดจากวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์สูง ราคาและบริการจัดส่งราคาสูง และความเสียที่รับรู้ต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคา โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินมากขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์นั้น คุณภาพผลิตภัณฑ์สามารถส่งผลกระทบต่อคำบอกเล่าทางอิเล็กทรอนิกส์ของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครายอื่น ๆ ผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะบอกเล่าประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภครายอื่น ๆ สนใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มากขึ้น จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคา โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินมากขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ และผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะบอกเล่าประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครายอื่น ๆ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพผลิตภัณฑ์กับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์

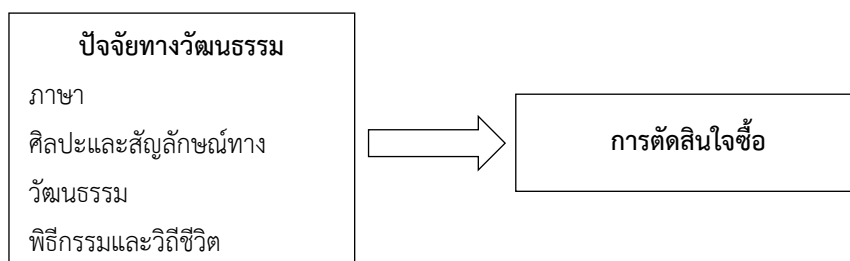
จากงานวิจัยของ Alitakrim et al. (2021) พบว่า ระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลเชิงบวกและอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสาเหตุเป็นเพราะความเชื่อมั่นในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทนทานสูง เช่นเดียวกับข้อมูลจำเพาะของผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญกับข้อมูลจำเพาะและความสบายเมื่อซื้อถุงเท้าฮาลาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์โดยรวมมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Usman & Aryani (2019) ที่พบว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากที่สุด ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากตราผลิตภัณฑ์ที่มีภาพลักษณ์ที่ดีและมีคุณภาพดี ในขณะที่ราคาไม่ได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์โดยรวมมากขึ้นและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ในที่สุด สรุปได้ว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์โดยรวมมากขึ้นและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ในที่สุด สำหรับด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพผลิตภัณฑ์กับการตัดสินใจซื้อ จากงานวิจัยของมยุรา ธรรมวัฒนากุล และธัญนันท์ บุญอยู่ (2565) พบว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.242 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ Bishop et al. (2020) พบว่า การตัดสินใจในการสร้างแบบจำลองต้องทำ เพื่อกำหนดตัวแปรที่ใช้วัดราคาขายและสิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อเลือกข้อกำหนดทางเศรษฐมิติ แม้ว่าจำนวนประเด็นที่ต้องจัดการเมื่อพัฒนาการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด อาจดูน่ากังวล แต่ความพยายามก็คุ้มค่าและมีความสำคัญในการพัฒนามาตรการ WTP ที่แม่นยำสำหรับ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อราคา ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยผู้บริโภคที่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินมากขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์โดยรวมมากขึ้น และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มากขึ้น

ปัจจัยทางวัฒนธรรม ถือเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยวัฒนธรรมทำหน้าที่กำหนดกรอบค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา สถานะทางสังคม ตลอดจนมาตรฐานการดำรงชีวิตที่บุคคลยึดถือและปฏิบัติ องค์ประกอบเหล่านี้ได้เพียงแต่กำหนดทัศนคติและรสนิยม หากยังส่งผลต่อเกณฑ์การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ คุณภาพของผลิตภัณฑ์สามารถนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมการบริโภค เนื่องจากเป็นสิ่งที่สะท้อนมาตรฐาน ความคาดหวัง และประสบการณ์ทางสังคมที่สั่งสมภายในบริบททางวัฒนธรรมเฉพาะ ส่งผลโดยตรงต่อระดับความพึงพอใจ ความเต็มใจจ่าย และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในที่สุด

องค์ความรู้

ความสำคัญของการสร้างความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์และบริการ โดยการเข้าใจและตอบสนองต่อค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เกิดจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของผู้บริโภค ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการเสริมสร้างความไว้วางใจในแบรนด์และผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ การสร้างความน่าเชื่อถือไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ แต่ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าและรักษาลูกค้าเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังเน้นย้ำถึงการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด โดยการเข้าใจถึงลักษณะและพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของผู้บริโภคในแต่ละตลาด ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด และเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนในการรักษาผู้บริโภคเดิม และเพิ่มการแนะนำจากลูกค้า รวมทั้งการดึงดูดลูกค้าใหม่ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นองค์ความรู้ที่ได้จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างกลยุทธ์การตลาดที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น การจัดทำอาหารที่ผ่านการรับรองฮาลาล การออกแบบเครื่องแต่งกายที่คำนึงถึงความสุภาพเรียบร้อย การพัฒนาแอปพลิเคชันที่รองรับภาษาและสัญลักษณ์ท้องถิ่น ตลอดจนการจัดการบริการด้านการท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งล้วนส่งผลให้การตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการเจริญเติบโตในระยะยาวของธุรกิจ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเชิงกลยุทธ์

บทสรุป

บทความนี้นำเสนอการศึกษาปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น สังคมที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพจะโน้มเอียงไปสู่การเลือกซื้ออาหารออร์แกนิกหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ความเชื่อ ซึ่งเป็นแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ที่สั่งสมจากศาสนา ขนบธรรมเนียม และประเพณี เช่น การเลือกบริโภคอาหารฮาลาลในกลุ่มชาวมุสลิม หรือการบริโภคอาหารเจ ในช่วงเทศกาลกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน ทัศนคติ อันเป็นการประเมินเชิงจิตวิทยาที่ผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ เช่น ทัศนคติในเชิงบวกต่อแบรนด์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะส่งเสริมการตัดสินใจซื้อและความภักดีต่อแบรนด์ พฤติกรรม ซึ่งเป็นการแสดงออกเชิงปฏิบัติที่สะท้อนอิทธิพลของค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติภายใต้บริบทสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น พฤติกรรมการซื้อของขวัญในช่วงเทศกาลปีใหม่ หรือการเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ตามกระแสสังคม ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบของความน่าเชื่อถือที่มีต่อการเสริมสร้างความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อที่มั่นคงและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว ระหว่างธุรกิจกับลูกค้า เช่น แบรนด์ที่สามารถรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าได้อย่างสม่ำเสมอและสื่อสารภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดการซื้อซ้ำและการบอกต่อในเชิงบวก ดังนั้น การทำความเข้าใจและตอบสนองต่อปัจจัยทางวัฒนธรรมจึงนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม อันจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในสถานะตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- มยุรา ธรรมวัฒนากุล และธัญนันท์ บุญอยู่. (2565). อิทธิพลของนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอาหารเสริมเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีแรงจูงใจเป็นปัจจัยกำกับ. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(3), 85–99
- Alitakrim, S. N., Monoarfa, H., & Firmansyah, F. (2021). Analysis of the influence of Islamic branding, Halal awareness, and product quality on the purchase decision of Soka brand Halal socks. *Review of Islamic Economics and Finance*, 4(2), 117-136.
- Bishop, K. C., Kuminoff, N. V., Banzhaf, H. S., Boyle, K. J., von Gravenitz, K., Pope, J. C., Smith, V. K., & Timmins, C. D. (2020). Best practices for using hedonic property value models to measure willingness to pay for environmental quality. *Review of Environmental Economics and Policy*, 14(2), 260-281.
- Dewobroto, W., & Wijaya, K. (2022). Analysis of the effect of store atmosphere and social factors on emotional responses affecting consumers' purchase decision. *Indonesian Interdisciplinary Journal of Sharia Economics (IIJSE)*, 5(1), 356-370.
- Hatta, I. H., Rachbini, W., & Parenrengi, S. (2018). Analysis of Product Innovation, Product Quality, Promotion, and Price, and Purchase Decisions. *South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law*, 16(5), 183-189.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Sage.

- Hussain, S., & Huang, J. (2022). The impact of cultural values on green purchase intentions through ecological awareness and perceived consumer effectiveness: An empirical investigation. *Frontiers in Environmental Science*, 10, 985200. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2022.985200>.
- Kotler, P. (2003). *Marketing management* (11th ed). Prentice Hall.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed). Pearson.
- Li, G., Li, W., Jin, Z., & Wang, Z. (2019). Influence of environmental concern and knowledge on households' willingness to purchase energy-efficient appliances: A case study in Shanxi, China. *Sustainability*, 11(4), 1073. <https://doi.org/10.3390/su11041073>.
- Schwartz, S. H. (1994). *Beyond individualism-collectivism: New cultural dimensions of values*. In U. Kim, H. C. Triandis, C. Kagitcibasi, S.-C. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and application* (pp. 81-119). Sage.
- Schiffman, L. G., & Wisenblit, J. (2019). *Consumer behavior* (12th ed). Pearson.
- Sheng, G., Xie, F., Gong, S., & Pan, H. (2019). The role of cultural values in green purchasing intention: empirical evidence from Chinese consumers. *International Journal of Consumer Studies*, 43(3), 315–326.
- Solomon, M. R. (2018). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (12th ed). Pearson.
- Tong, L., Toppinen, A., & Wang, L. (2021). Cultural motives affecting tea purchase behavior under two usage situations in China: A study of renqing, mianzi, collectivism, and man-nature unity culture. *Journal of Ethnic Foods*, 8(3), 15-21.
- Usman, O., & Aryani, Y. (2019). The Effect of Brand Ambassador, Brand Image, Product Quality, and Price on Purchase Intention. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3511672>.
- Wang, C., Chen, F., Yi, F., & Wei, Y. (2021) Critical conditions identification for online purchase intention of fruits: A fuzzy-set qualitative comparative analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 713295. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.713295>.

การรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

The perception of job meaningfulness and job burnout effects job performance
of financial and procurement officer in schools under
Sukhothai Primary Education Area Office 2

ชนนนต์ มีโต^{1*}, อีราวัฒน์ ชมระกา², ภาศิริ เขตปิยรัตน์³
Thananon Meeto^{1*}, Irawat Chomraka², Pasiri Khetpiyarat³

^{1,2,3}หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{1,2,3}Master of Business Administration, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: kitta.meeto@gmail.com^{1*}, ichomraka@hotmail.com², ajsas@uru.ac.th³

Received: August 19, 2025

Revised: September 11, 2025

Accepted: September 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการรับรู้คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 2. ศึกษาการรับรู้คุณค่างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 3. ศึกษาภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 218 คน สุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่างานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะหมดไฟ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้คุณค่างาน ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ด้านการตั้งเป้าหมาย ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต ด้านการรู้จักเลือก ด้านความตั้งใจ และด้านความคาดหวัง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

0.01 โดยการรับรู้คุณค่างานร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 49.30 และภาวะหมดไฟ ด้านการลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยภาวะหมดไฟร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 56.50

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่างาน, ภาวะหมดไฟ, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

This research aims 1. To study the levels of perception of job meaningfulness, job burnout, and job performance of finance and procurement officers in school. 2. To study the influence of perception of job meaningfulness on the job performance of finance and procurement officers in schools and 3. To study the influence of job burnout on the job performance of finance and procurement officers in schools. The sample for this study consisted of 218 staff of finance and procurement officers in schools under Sukhothai Primary Education Area Office 2. The sample was selected using probability sampling through stratified sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results showed that the level of perception of job meaningfulness was overall at a high level, the level of job burnout was overall at a low level, and the level of job performance was overall at the highest level. In terms of perception of job meaningfulness, these components significantly influenced their performance effectiveness at the 0.01 statistical level: detached concern, awareness, altruistic egoism, developing goals, achieving balance, making choices, free will, and fostering hope. The perception of job meaningfulness predicted job performance by 49.30 percent. And for job burnout, these components significantly influenced their performance effectiveness at the 0.01 statistical level: reduced personal accomplishment, emotional exhaustion, and depersonalization. Job burnout predicted job performance by 56.50 percent.

Keywords: perception of job meaningfulness, job burnout, job performance

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางเป้าหมายและทิศทางการบริหารการศึกษาของประเทศ โดยการเร่งปฏิรูประบบการผลิต การพัฒนาครูและการบริหารงานบุคคลของครูให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก เนื่องจากพบปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของครู คือ เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา ครูรับภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุ งานกิจกรรม เป็นต้น ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อศักยภาพและสมรรถนะของครูไทย ทำให้ครูขาดความมุ่งมั่นในเนื้อหาวิชาที่สอน ขาดทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยส่งผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ และปฏิรูปกระบวนการผลิต การพัฒนา และการบริหารงานบุคคลของครูอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ สอดคล้องความต้องการของสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยงานรัฐมีหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มีสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดประมาณร้อยละ 50 ของสถานศึกษาทั้งหมด (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566) โดยครูในโรงเรียนขนาดเล็กต้องประสบกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งต้องปฏิบัติงานสอนควบคู่กับงานอื่น โดยเฉพาะงานการเงินและพัสดุที่ส่งผลกระทบต่อรายงานการเงินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565 ที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2566) ได้ให้ความเห็นว่า รายงานการเงินไม่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากมีประมาณ 30,000 โรงเรียน ไม่แสดงเงินนอกงบประมาณและเงินอื่นที่ได้รับมา ซึ่งสถานการณ์นี้เกิดขึ้นทุกปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์การปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ ซึ่งอาจเกิดจากผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจงานหรือไม่เห็นคุณค่าของงาน จากการศึกษาของณัฐธิดา สุพรรณภพ (2559) กล่าวว่า บุคลากรที่สามารถรับรู้คุณค่างานได้ จะมีความรู้สึกดีต่อหน้าที่ทำและมีแรงจูงใจ พร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลงและควบคุมตนเอง ให้ทำงานสำเร็จได้อย่างมีความสุข แต่หากบุคลากรไม่มีการรับรู้คุณค่างาน อาจเกิดความกดดัน ความเหนื่อยล้า และผลงานไร้ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญศรี ชื่นชม (2563) กล่าวว่า การรับรู้คุณค่างานทำให้มีพลังและอดทนต่อข้อผิดพลาดของงานได้ เกิดความรักงาน ความพึงพอใจในงานและความรู้สึกอยากทำงาน นำมาซึ่งความตั้งใจและส่งผลให้ผลงานดีขึ้น จากการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นว่าการรับรู้คุณค่างานเป็นสิ่งสะท้อนว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางคุณภาพของผลการปฏิบัติงานว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ และปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานส่งผลให้เกิดภาระงานล้น เกิดความไม่สมดุลในชีวิตและการทำงาน เกิดเป็นความเครียดที่กระทบต่อสุขภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2019) กล่าวว่า ความเครียดจากงานอาจส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า เกิดความรู้สึกด้านลบต่องาน ไม่อยากปฏิบัติงาน นำไปสู่ประสิทธิภาพงานลดลง เรียกว่า ภาวะหมดไฟในการทำงาน (burnout syndrome) ซึ่งองค์กรควรให้ความสำคัญกับภาวะทางสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของจารุวรรณ ทองขุนดำ และคณะ (2565) กล่าวว่า ครูที่รับภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนต้องทำงานที่ไม่ตรงกับความสามารถ ส่งผลให้ใช้เวลาและความพยายามในการทำงานสูง อีกทั้งยังต้องทำงานล่วงเวลา ซึ่งเกิดจากความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย จึงทุ่มเทเวลาให้กับงานมากเกินไปจนเกิดความไม่สมดุลในชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเครียดสะสมจากงาน ครูที่รับภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนจึงเกิดภาวะหมดไฟมากกว่าครูที่ไม่รับภาระงานอื่น จากการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นว่า ภาวะหมดไฟเป็นปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น หากบุคลากรมีความเครียดจากงานและไม่สามารถจัดการได้จนเกิดเป็นภาวะหมดไฟ อาจทำให้บุคลากรมีทัศนคติเชิงลบและปฏิบัติงานได้ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพงานของหน่วยงาน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของปัญหา จึงสนใจศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่างาน และภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของบุคลากรในสังกัด ด้วยการส่งเสริมการรับรู้คุณค่างานและใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันภาวะหมดไฟ เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3. เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การรับรู้คุณค่างาน ตามแนวคิดของ Arnold (1989) คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ทำโดยเกิดจากการตีความหมายของงานตามการรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความรู้ และประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งการรับรู้คุณค่างาน เป็นการรู้หน้าที่ตนเอง สามารถบริหารจัดการงานได้อย่างเหมาะสม รู้จักเลือกปฏิบัติงาน เพื่อความก้าวหน้า มีความศรัทธาในงานที่ทำ คำนึงถึงการปฏิบัติเพื่อส่วนรวม มีความตั้งใจ มีการตั้งเป้าหมาย และมีความคาดหวังผลสำเร็จของงาน จากการศึกษาของเพ็ญศรี ชื่นชม (2563) พบว่า คุณค่างานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีจุดแข็ง คือ ความผูกพันในงาน ซึ่งการรับรู้คุณค่างานทำให้สามารถอดทนต่อข้อไม่ดีของงานได้ มีความรักงาน พึงพอใจในงานและมีความรู้สึกอยากทำงาน นำมาซึ่งความตั้งใจทำงาน และส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การรับรู้คุณค่างานเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของงาน และมีความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพมากขึ้น เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานและผลการปฏิบัติงานดีขึ้นโดยการวัดการรับรู้คุณค่างาน ตามแนวคิดของ Arnold (1989) ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักตนเอง (awareness) หมายถึง การรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ความสามารถของตนเอง เคารพผู้อื่น และเข้าใจความต้องการของตนเองและผู้อื่น
2. การรักษาสมดุลในชีวิต (achieving balance) หมายถึง การจัดสรรเวลาให้กับงาน ครอบครัว การศึกษา และการพักผ่อนได้อย่างเหมาะสม
3. การรู้จักเลือก (making choice) หมายถึง การเผชิญสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างกระตือรือร้น และรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ส่งเสริมความก้าวหน้า
4. ความศรัทธาในงานที่ทำ (detach concern) หมายถึง ความเชื่อถือและเลื่อมใสในอาชีพ
5. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (altruistic Egoism) หมายถึง การทำเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก โดยไม่รู้สึกขัดแย้งกับความต้องการของตนเอง
6. ความตั้งใจ (free will) หมายถึง การทำงานด้วยความเต็มใจและเห็นแก่ประโยชน์ของงาน และรู้สึกว่างานนั้นไม่ยากเกินความสามารถของตนเอง
7. การตั้งเป้าหมาย (developing goals) หมายถึง การมีจุดประสงค์ในการทำงานที่ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ รวมถึงรู้วิธีการปฏิบัติที่สามารถนำไปสู่เป้าหมาย
8. ความหวัง (fostering hope) หมายถึง สิ่งทีรอคอยจากการทำงาน ทำให้เกิดความอดทนและมีกำลังใจทำงานอย่างไม่ท้อถอย

ภาวะหมดไฟ ตามแนวคิดของ Maslach & Jackson (1986) คือ ความเครียดเรื้อรังจากการทำงานที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดความอ่อนล้าทางอารมณ์ มีอาการอ่อนเพลีย ท้อแท้ หดหู่ รวมถึงมีอาการเจ็บป่วยทางกาย และมักเกิดร่วมกับความอ่อนล้าทางอารมณ์ ส่งผลให้หมดแรงจูงใจ เมินเฉยต่องานและหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น นำไปสู่การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง ไม่เชื่อมั่นในความสามารถตนเองและลดคุณค่าตนเอง ภาวะหมดไฟโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อาจเพราะการทำงานที่เร่งรีบทำให้เกิดความกดดัน และเกิดความเครียดจากการทำงาน ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และประสิทธิภาพการทำงาน พนักงานจึงมีแนวโน้มที่จะลาออกมากขึ้น และจากการศึกษาของณัฐนิชา พ่วงอ่างทอง (2566) พบว่า ภาวะหมดไฟ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ส่งผลกระทบ

เชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เมื่อทำงานในบรรยากาศเดิมนาน ได้รับมอบหมายงานที่ซ้ำซาก ต้องใช้ความอดทนทำงานที่ไม่ได้ยากทำนานขึ้น จึงเริ่มหมดความอดทนในการทำงาน หมดกำลังใจ ไม่มีกำลังใจ ไม่กระตือรือร้น ทำให้ไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงโดยการวัดภาวะหมดไฟ ตามแนวคิดของ Maslach & Jackson (1986) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) เป็นความรู้สึกเหนื่อยหน่าย เกิดความท้อแท้ และหมดกำลังใจในการทำงานหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งหากเกิดการเรื้อรังอาจส่งผลเสียต่อร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย ขาดความกระตือรือร้น และขาดแรงจูงใจในการทำงานหรือการใช้ชีวิต แต่สามารถแก้ไขได้

2. การลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น (depersonalization) เป็นภาวะที่บุคคลมีความรู้สึกเชิงลบต่อผู้อื่น มักเกิดร่วมกับความอ่อนล้าทางอารมณ์ ส่งผลให้เมินเฉยต่องานและผู้ร่วมงาน หลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์และ แสดงอารมณ์ที่ไม่มั่นคง เช่น โกรธ หดหู่ ผิดหวัง ไม่รับผิดชอบงานในหน้าที่ ซึ่งสามารถแก้ไขได้

3. การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง (reduced personal accomplishment) เป็นภาวะที่บุคคล มีความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากไม่สามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย จึงประเมินความสามารถตนเองในเชิงลบและลดคุณค่าตนเอง

โดยกรมบัญชีกลาง (2566b) ได้กำหนดให้หน่วยงานรัฐรายงานผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐผ่านระบบประเมินผลคุณภาพการบัญชีภาครัฐ เพื่อวัดคุณภาพและความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินของหน่วยงานรัฐ ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึง ความรับผิดชอบในการบริหารงานและสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผล ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ

1. ความถูกต้อง (accuracy) หมายถึง การแสดงยอดคงเหลือและรายการเคลื่อนไหวบัญชีตามกำหนด
2. ความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การทำตามมาตรฐานและเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีต่อสาธารณะ
3. ความรับผิดชอบ (accountability) หมายถึง การจัดส่งรายงานและแก้ไขข้อบกพร่องภายในกำหนด
4. ความมีประสิทธิภาพ (effectiveness) หมายถึง รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีหรือต้นทุนผลผลิต

เพื่อการบริหารและผลการดำเนินงานจากการใช้ประโยชน์รายงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ เนื่องจากการรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่สะท้อนความรู้สึกของบุคลากรที่มีต่องาน หากบุคลากรมีความรู้สึกเชิงบวกต่องานจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดีขึ้น แต่หากเกิดความรู้สึกเชิงลบต่องานอาจส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวแปรและนำตัวแปรที่มีความสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาใช้ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

กรมบัญชีกลาง (2566b) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความมีประสิทธิภาพ โดยข้อคำถามส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 4 เป็นคำถามแบบมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) กำหนด 5 ระดับ (1 หมายถึง น้อยที่สุด ไปจนถึง 5 หมายถึง มากที่สุด) สำหรับการแปลความหมายสำหรับการกำหนดความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชมศรี สะอาด (2560) คือ ช่วงคะแนนและช่วงห่างกัน 0.50 และส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

รายละเอียดและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2) นำตัวแปรที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม 3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข 4) นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 5) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และจัดพิมพ์แบบสอบถาม 6) นำแบบสอบถามวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัย โดยทดลองใช้ (tryout) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะประชากรเหมือนกันกับที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.802 และ 7) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 218 ฉบับ โดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ แบบพร้อมลิงก์แบบสอบถามออนไลน์ที่แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ตามเขตพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอศรีนคร อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอศรีสำโรง อำเภอทุ่งเสลี่ยม และอำเภอศรีสัชนาลัย ส่งผ่านระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เมื่อได้รับการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบจำนวนจึงยุติการเก็บข้อมูล สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาประมวลผลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปเพื่อหาค่าต่าง ๆ ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ส่วนที่ 2 ค่าถามเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่างาน ส่วนที่ 3 ค่าถามเกี่ยวกับภาวะหมดไฟ และส่วนที่ 4 ค่าถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์หาข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) จำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระ (X) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่างานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การรู้จักเลือก การรู้จักตนเอง การตั้งเป้าหมาย ความตั้งใจ ความคาดหวัง ความศรัทธาในงานที่ทำ และการรักษาสมดุลในชีวิต ตามลำดับ สำหรับภาวะหมดไฟโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความอ่อนล้าทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง และการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น ตามลำดับ สำหรับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ และความถูกต้อง ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการรับรู้คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
การรับรู้คุณค่างาน			
ด้านการรู้จักตนเอง	4.58	0.30	มากที่สุด
ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต	4.01	0.33	มาก
ด้านการรู้จักเลือก	4.60	0.35	มากที่สุด
ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.40	0.34	มาก
ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ	4.84	0.21	มากที่สุด
ด้านความตั้งใจ	4.46	0.41	มาก
ด้านการตั้งเป้าหมาย	4.52	0.42	มากที่สุด
ด้านความคาดหวัง	4.45	0.34	มาก
ภาวะหมดไฟ			
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	1.81	0.18	น้อย
การลดค่าความเป็นบุคคลให้ผู้อื่น	1.55	0.32	น้อย
การลดค่าความสำเร็จในตนเอง	1.64	0.27	น้อย
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน			
ความถูกต้อง	4.74	0.22	มากที่สุด
ความโปร่งใส	4.83	0.26	มากที่สุด
ความรับผิดชอบ	4.90	0.19	มากที่สุด
ความมีประสิทธิภาพ	4.82	0.22	มากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ซึ่งผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การรับรู้คุณค่างานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Constant	4.613	0.157		29.342	0.000**		
การรู้จักตนเอง (X ₁)	0.110	0.032	0.273	3.429	0.001**	0.383	2.611
การรักษาสมดุลในชีวิต (X ₂)	0.076	0.030	0.207	2.537	0.010**	0.365	2.740
การรู้จักเลือก (X ₃)	-0.108	0.028	-0.315	-3.814	0.000**	0.354	2.821
ความศรัทธาในงานที่ทำ (X ₄)	0.107	0.034	0.305	3.175	0.002**	0.263	3.796
การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (X ₅)	0.157	0.034	0.270	4.576	0.000**	0.698	1.433
ความตั้งใจ (X ₆)	-0.155	0.023	-0.535	-6.802	0.000**	0.392	2.551
การตั้งเป้าหมาย (X ₇)	0.068	0.019	0.235	3.617	0.000**	0.573	1.744
ความคาดหวัง (X ₈)	-0.213	0.025	-0.603	-8.432	0.000**	0.475	2.107

R = 0.702, R² = 0.493, Adjusted R² = 0.474, df = 209, F = 25.432, S.E._{est} = ± 0.08662, Sig. = 0.000, Durbin-Watson = 1.869

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้คุณค่างานทั้ง 8 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 70.20 และรวมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 49.30 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50.70 เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.08662 โดยเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักอิทธิพล ดังนี้ ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ (X₄) (Beta = 0.305) ด้านการรู้จักตนเอง (X₁) (Beta = 0.273) ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (X₅) (Beta = 0.270) ด้านการตั้งเป้าหมาย (X₇) (Beta = 0.235) ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต (X₂) (Beta = 0.207) ด้านการรู้จักเลือก (X₃) (Beta = -0.315) ด้านความตั้งใจ (X₆) (Beta = -0.535) และด้านความคาดหวัง (X₈) (Beta = -0.603) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B)

$$Y = 4.613 + 0.157(X_5) + 0.110(X_1) + 0.107(X_4) + 0.076(X_2) + 0.068(X_7) - 0.108(X_3) - 0.155(X_6) - 0.213(X_8)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta)

$$Z = 0.305(X_4) + 0.273(X_1) + 0.270(X_5) + 0.235(X_7) + 0.207(X_2) - 0.315(X_3) - 0.535(X_6) - 0.603(X_8)$$

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ซึ่งผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการรับรู้คุณค่างานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized		t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients				Statistics	
	B	Std. Error	Beta				Tolerance	VIF
Constant	5.534	0.055			100.001	0.000**		
ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (X ₁)	-0.165	0.035	-0.253		-4.751	0.000**	0.715	1.398
การลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น (X ₂)	-0.176	0.020	-0.474		-8.663	0.000**	0.680	1.470
การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง (X ₃)	-0.085	0.022	-0.195		-3.818	0.000**	0.777	1.286
R = 0.752, R ² = 0.565, Adjusted R ² = 0.559, df = 214, F = 92.579, S.E. _{est} = ± .07933, Sig. = 0.000 ^a , Durbin-Watson = 1.635								

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะหมดไฟทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 75.20 และร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 56.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 43.50 เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.07933 โดยเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักอิทธิพล ดังนี้ ด้านการลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง (X₃) (Beta = -0.195) ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (X₁) (Beta = -0.253) และการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น (X₂) (Beta = -0.474) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B)

$$Y = 5.534 - 0.085(X_3) - 0.165(X_1) - 0.176(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta)

$$Z = - 0.195(X_3) - 0.253(X_1) - 0.474(X_2)$$

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาระดับการรับรู้คุณค่างาน ภาวะหมดไฟ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า การรับรู้คุณค่างานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การรู้จักเลือก การรู้จักตนเอง การตั้งเป้าหมาย ความตั้งใจ ความคาดหวัง ความศรัทธาในงานที่ทำ และการรักษาสมดุลในชีวิต อธิบายได้ว่า บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รู้จักเลือกพัฒนางานและตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้จักบทบาทหน้าที่งานของตนเองเป็นอย่างดี มีเป้าหมายชัดเจน ตั้งใจปฏิบัติงานเต็มความสามารถ คาดหวังว่างานที่ตนจะทำจะส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ ศรัทธาว่างานที่ตนทำเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา และรักษาสมดุลชีวิตและงานได้เหมาะสม โดยบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู จึงมีระดับการรับรู้คุณค่างานมากกว่าอาชีพอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี ชื่นชม (2563) ซึ่งกล่าวว่า บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้มีการรับรู้คุณค่างานได้มากกว่า

อาชีพอื่น และสอดคล้องกับที่ Rothmann & Hamukang'andu (2013) อธิบายว่า การรับรู้คุณค่างานมักปรากฏชัดเจนในอาชีพที่ผู้ปฏิบัติงานมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น อาชีพด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะหมดไฟภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยความอ่อนล้าทางอารมณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง และการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น อธิบายได้ว่า บุคลากรมีความอ่อนล้าทางอารมณ์ เกิดจากขาดแรงจูงใจ เหนื่อยหน่ายและอ่อนเพลียจากการปฏิบัติงาน นำมาสู่การลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง เกิดความไม่เชื่อมั่นในความสามารถตนเองและลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น เมินเฉยต่องาน ลดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบกับงาน จึงเกิดเป็นภาวะหมดไฟ สอดคล้องกับที่กรมสุขภาพจิต (2562) ได้อธิบายไว้ว่า ภาวะหมดไฟเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงลบของสภาพจิตใจที่เกิดจากความเครียดในการทำงาน ส่งผลให้อ่อนเพลีย ต่อต้านงาน มองงานในทางลบ ขาดความตั้งใจและห่างเหินกับผู้ร่วมงาน และผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความโปร่งใส ความมีประสิทธิผล และความถูกต้อง อธิบายได้ว่า บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความรับผิดชอบสูง ปฏิบัติงานได้สำเร็จทันเวลา มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และสามารถนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาได้ถูกต้องครบถ้วน และสอดคล้องกับที่กรมบัญชีกลาง (2566a) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สะท้อนความรับผิดชอบในการบริหารงานว่างานมีความครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน โปร่งใส ตรวจสอบได้และนำข้อมูลไปใช้บริหารงานได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาการรับรู้คุณค่างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า การรับรู้คุณค่างานภาพรวมส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความศรัทธาในงานที่ทำ มีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมา คือ การรู้จักตนเอง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การตั้งเป้าหมาย การรักษาสมดุลในชีวิต การรู้จักเลือก ความตั้งใจ และความคาดหวัง ตามลำดับ อธิบายได้ว่า บุคลากรมีความเชื่อมั่นและรับรู้ว่าการเงินและพัสดุเป็นงานที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา จึงมีความศรัทธาในงานที่ทำ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีว่าจะต้องปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จึงเลือกปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบและระมัดระวังไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ตระหนักถึงประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก รวมถึงมีการวางแผนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรียนรู้และพัฒนารูปแบบการทำงานใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี ชื่นชม (2563) กล่าวว่า การรู้จักตนเองทำให้สามารถทำงานต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ ผลงานมีประสิทธิภาพ และสามารถตั้งเป้าหมายให้เหมาะสมกับตนเองได้ และจากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรรู้จักบทบาทหน้าที่งานของตนเองดี จึงปฏิบัติงานได้ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายของสถานศึกษา ทำงานได้สำเร็จทันเวลา จึงสามารถรักษาสมดุลในชีวิตได้เหมาะสม มีความพึงพอใจในงาน ศรัทธาต่องานที่ทำ รู้สึกเชิงบวกต่องาน จึงเต็มใจปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี ตรีอาภรณ์ไพศาล (2563) กล่าวว่า หากบุคลากรมีการรับรู้คุณค่างานสูงให้คุณค่างานของตนเองสูง จะส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจต่องาน มีพลังและอดทนต่อข้อไม่ติของงานได้ เกิดความรักงานและตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยบุคลากรที่มีความรู้สึกเชิงบวกต่องานจะแสดงพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพงาน สำหรับการรับรู้คุณค่างาน ด้านการรู้จักเลือก ความตั้งใจ และความคาดหวังส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อการรับรู้คุณค่างานด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า อาจเกิดจากความไม่อิสระในการตัดสินใจที่บุคลากรเลือกปฏิบัติงานโดยขาดการปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ขาดการประเมินและทบทวนผลงาน จึงอาจส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการตัดสินใจ แม้ว่าบุคลากรจะปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น

และเข้าร่วมอบรมตามโครงการที่หน่วยงานจัดขึ้นเสมอ แต่ภาระงานที่มากขึ้นอาจส่งผลให้เกิดความกดดันมากเกินไป เมื่อผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามความคาดหวังจึงนำไปสู่ความท้อแท้ เหนื่อยหน่าย และหมดแรงจูงใจ ซึ่งอาจส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง สอดคล้องกับที่ Freudenberger (1974) กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกอ่อนล้าจากการทุ่มเทร่างกายแรงใจทำงานอย่างหนัก แต่ผลไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงเกิดเป็นความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ เบื่อหน่าย ท้อถอยต่องานและตนเอง และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาภาวะหมดไฟที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ภาวะหมดไฟภาพรวมส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการลดคุณค่าความสำเร็จในตนเองมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมา คือ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ และการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น ตามลำดับ อธิบายได้ว่า ภาวะหมดไฟทุกด้านส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กล่าวคือ ถ้าบุคลากรมีภาวะหมดไฟน้อยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจะสูง ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า อาจเกิดจากบุคลากรมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและมีอิสระในการตัดสินใจ จึงสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องขอคำจากปรึกษาผู้อื่น มุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ และรับรู้ว่าการเงินและพัสดุเป็นงานที่มีคุณค่าและสำคัญต่อสถานศึกษา จึงมีความรู้สึกลดคุณค่าความสำเร็จในตนเองน้อย ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้น สอดคล้องกับที่ Maslach & Jackson (1986) กล่าวไว้ว่า หากบุคลากรมีความรู้สึกลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง ย่อมไม่สามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้ในการศึกษาพบว่า บุคลากรมีความใส่ใจงาน ไม่มีรู้สึกเหนื่อยหน่าย ได้รับขวัญกำลังใจในการทำงาน สามารถบริหารจัดการงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้น บุคลากรจึงไม่ได้รับผลกระทบทางกายและทางใจจากงาน จึงมีความอ่อนล้าทางอารมณ์น้อย ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา พ่วงอ่างทอง (2566) กล่าวว่า แม้ว่างานจะมีปริมาณมากหรือน้อย แต่หากพนักงานได้รับการสนับสนุนที่ดีจากผู้ร่วมงานและไม่ได้เคยรับผลกระทบจากการทำงาน พนักงานจะยังคงสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีคุณภาพได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ เลิศวิสัย (2563) กล่าวว่า ภาวะหมดไฟเป็นความอ่อนล้าทางร่างกายและจิตใจที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งหากไม่สามารถกำจัดหรือลดระดับลงได้ จะเกิดความอ่อนล้า หมดกำลังใจ มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่พึงพอใจงาน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อองค์กรได้ และจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า บุคลากรมีความสนใจงานในความรับผิดชอบของตนเอง ให้มีความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นมิตร และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน จึงไม่มีความรู้สึกด้านลบกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน จึงลดคุณค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่นน้อย ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

1. การรับรู้คุณค่างานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ การรู้จักตนเอง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การตั้งเป้าหมาย และการรักษาสมดุลในชีวิต
2. ภาวะหมดไฟของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านการลดคุณค่าความสำเร็จในตนเอง ส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ และการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การรับรู้คุณค่างาน ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำไปปรับปรุงการรับรู้คุณค่างานในด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้น กล่าวคือ หน่วยงานควรพิจารณาลดภาระงานครู โดยการให้บุคลากรที่มีวิชาชีพและประสบการณ์เกี่ยวกับการเงินและพัสดุเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง และลดข้อผิดพลาด อีกทั้งยังเป็นการลดงานและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อลดภาระงานที่มากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟของครูผู้สอนได้และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงาน

1.2 ภาวะหมดไฟ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำไปใช้ในการลดภาวะหมดไฟด้านดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ หน่วยงานควรสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นระหว่างกันปรับการทำงานให้มีความยืดหยุ่น และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานให้แก่บุคลากรได้รับรู้ว่างานของตนเองนั้นมีคุณค่าและสำคัญต่อหน่วยงาน

1.3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้น กล่าวคือ หน่วยงานควรจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงตระหนักและให้ความสำคัญกับงานมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงหน่วยงานควรจัดทำแนวปฏิบัติและกำหนดรูปแบบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติมและถือปฏิบัติตามได้ ซึ่งช่วยลดข้อผิดพลาดที่อาจส่งผลให้รัฐเสียหายและเพิ่มประสิทธิภาพงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

1.4 การรับรู้คุณค่างาน ด้านการรู้จักเลือก ด้านความตั้งใจ และด้านความคาดหวัง ส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้น หน่วยงานควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ร่วมงาน และผู้บริหาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน และจัดให้มีการตรวจทานและทบทวนผลการปฏิบัติงานเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

1.5 ภาวะหมดไฟส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในทุกด้าน ดังนั้น หน่วยงานควรแก้ไข และหาแนวทางป้องกันภาวะหมดไฟของบุคลากร โดยควรจัดให้มีการประเมินระดับภาวะหมดไฟของบุคลากร และจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างคนในหน่วยงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี รวมถึงพิจารณาภาระงานที่ซ้ำซ้อนเพื่อให้บุคลากรสามารถรักษามดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่างานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาในครั้งนี้ เกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์กร และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน นโยบายและสวัสดิการ การได้รับการสนับสนุน และโอกาสในการพัฒนาตนเอง

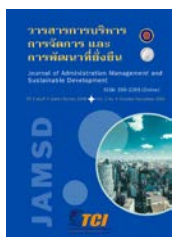
2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับภาวะหมดไฟของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาในครั้งนี้ เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยลดภาวะหมดไฟของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่างานและภาวะหมดไฟของบุคลากรในหน่วยงานและสายงานวิชาชีพอื่น กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2566a). *การจัดทำรายงานการเงินประจำปี*. กรมบัญชีกลาง.
- กรมบัญชีกลาง. (2566b). *แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรมบัญชีกลาง
- กรมสุขภาพจิต. (2562). *ภาวะหมดไฟในการทำงาน (burnout syndrome)*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2270>.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). *ปทัชชุดความเหลื่อมล้ำ แก้ไขทยโรงเรียนขนาดเล็ก*. สืบค้น 5 กันยายน 2568 จาก <https://www.eef.or.th/inequality-in-small-school/>.
- จารุวรรณ ทองขุนดำ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และมีชัย ออสุวรรณ. (2565). ภาวะหมดไฟของครูที่ไม่มีวิทยฐานะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 วิทยาเขตรัชโยธิน. *วารสาร มจร อุบลบริหารศรัณ*, 7(2), 1083–1096.
- ณัฐนิชา พ่วงอ่างทอง. (2566). ความเครียดและภาวะหมดไฟของการทำงานที่บ้านในช่วงโควิด-19 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ณัฐธิดา สุพรรณภพ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน การรับรู้คุณค่าของงานและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน ของบุคลากรสายวิชาการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในการกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- เพ็ญศรี ชื่นชม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*, 4(2), 74–95.
- มนตรี ตรีอารณไพศาล. (2563). *อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและการรับรู้คุณค่าของงาน ที่มีต่อความเหนื่อยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรภรณ์ เลิศวิสัย. (2563). *ภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเทคนิคการแพทย์ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3915/>.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2566). *รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงินสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565*. สำนักการคลังและสินทรัพย์ สพฐ. https://finance.obec.go.th/รายงานผู้สอบบัญชี-รายงาน/?utm_source=copilot.com.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้น 5 กันยายน 2568 จาก <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>.
- Arnold, E. (1989). Burnout as spiritual issue: Rediscovery meaning in nursing practice. In V. B. Carson (Ed.), *Spiritual Dimension of Nursing Practice* (pp. 320–353). Saunders.

- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159–165.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1986). *Maslach Burnout Inventory Manual* (2nd ed). Consulting Psychologists Press.
- Rothmann, S., & Hamukang'andu, L. (2013). Calling, work role fit, psychological meaningfulness and work engagement among teachers in Zambia. *South African Journal of Education*, 33(2), 1–16.
- World Health Organization. (2019). *Burn-out an “occupational phenomenon”: International Classification of Diseases*. <https://www.who.int/news/item/28-05-2019-burn-out-an-occupational-phenomenon-international-classification-of-diseases>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

Factors affecting the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province

เจนจิรา นครขวาง^{1*}, สามารถ อัยกร², ชาตชัย อุดมกิจมงคล³

Jenjira Nakhonkwang^{1*}, Samart Aiyakorn², Chardchai Udomkijmongkol³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: patthanapong1990@gmail.com^{1*}, saamm_5@hotmail.com²,

chardchai_u@hotmail.com³

Received: July 19, 2025

Revised: September 17, 2025

Accepted: September 19, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1. ศึกษาระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกตามความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร และศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร 2. เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล 3. อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร 4. หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จำนวน 393 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ไม่แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา

อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่ 3. ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 50.30 ยกเว้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ด้านจิตใจ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่ในหมู่บ้าน ชุมชนเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจ และจัดการอารมณ์เพื่อให้เกิดความสงบทางใจ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝึกสติ ฝึกสมาธิ บริหารจิตอย่างสม่ำเสมอ คนในครอบครัวควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าสังคมโดยการพบปะ เพื่อนฝูง ญาติ และลูกหลานเป็นประจำ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่า ในตนเอง นอกจากนั้นการดูแลสุขภาพกายที่ดี การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เป็นอีกหนึ่งวิธีในการส่งเสริมสุขภาพจิต ของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต

Abstract

The purposes of the research included the following to study 1. the level of external environmental factors according to the opinions of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District and the level of quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District. 2. To compare the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District when classified by personal characteristics. 3. To study the influence of external environmental factors on the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District. 4. To find ways to develop the quality of life of elderly welfare recipients in Mueang Sakon Nakhon District. The sample consisted of 393 elderly people in Mueang Sakon Nakhon District. The stratified sampling method was used, using a questionnaire as the data collection tool. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis. The study revealed these results: 1. The opinions of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, on external environmental factors were at a high level overall. The quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, was at a moderate level overall. 2. The quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, is not different according to personal characteristics of gender, age, marital status, education level, occupation, average monthly income, and sub-district of residence. 3. Political factors, social and cultural factors, and technological factors had statistically significant influences on the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, at the 0.01 level. It can jointly predict the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, at 50.30 percent, except for economic factors. 4. Guidelines for improving the quality of life of the elderly in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, in terms of mental health, include: Relevant agencies should go to villages and communities to provide knowledge and encourage the elderly to understand and manage emotions to achieve mental peace through various activities such as mindfulness training, meditation, and regular

mental exercise. Family members should encourage and support the elderly to socialize by meeting friends, relatives, and children regularly. Encourage the elderly to do their favorite hobbies so that they feel proud and value themselves. In addition, taking care of their physical health and eating nutritious foods are other ways to promote the mental health of the elderly.

Keywords: quality of life, elderly, factors affecting quality of life

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เป็นพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก และมีพื้นที่ที่มีชุมชนเมืองอยู่ด้วย คือ เทศบาลนครสกลนคร ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สังคมไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง เนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น กล่าวคือ การดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวขึ้น และมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพ ตลอดจนการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลสำเร็จดังกล่าวทำให้ภาวการณ์เจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มที่ลดลง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของประชากร กล่าวคือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลง นอกจากนี้พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร โดยเฉพาะเทศบาลนครสกลนครมีการเปลี่ยนแปลงไปจากชุมชนเล็กขยายขึ้นเป็นชุมชนใหญ่และมีเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาสู่ชุมชน สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของครอบครัว คุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ ซึ่งผู้สูงอายุบางส่วนก็ประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ ไม่ได้รับความอบอุ่นทางจิตใจ เนื่องจากครอบครัวและลูกหลานไม่ให้ความสำคัญและเอาใจใส่อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ผู้สูงอายุบางส่วนมักถูกทอดทิ้งอยู่บ้านตามลำพัง เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เมื่อถึงวัยเกษียณอายุ ไม่ได้ทำงาน ผู้สูงอายุ มักจะรู้สึกเหงา ขาดความเชื่อมั่น เหมือนเป็นภาระกับลูกหลาน อาจรู้สึกน้อยใจ ซึมเศร้า ไม่มีกระจิตกระใจที่จะดูแลรักษาสุขภาพตนเองหรือมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่ดี เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายเสื่อมโทรมไม่แข็งแรง จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ทำให้รายจ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่ไม่มีรายได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ลำบาก เนื่องจากผู้สูงอายุจะต้องหยุดทำงานและขาดรายได้ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มักจะส่งผลและมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

คุณภาพชีวิต (quality of life) ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก หมายถึง คุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ในบริบทที่ดำรงชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและระบบคุณค่า ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐาน และการตระหนักของแต่ละบุคคล (World Health Organization, 2011) จึงเป็นการรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สถานะด้านร่างกายจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อมของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญ ทั้งนี้ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อย แต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของผู้คน และรูปแบบของครอบครัว ซึ่งจากผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภูมิภาคต่าง ๆ ได้ผลการศึกษาสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

คือ มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง และผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในบริบทพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งการวิจัยนี้ใช้เขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ จึงเป็นที่มาของการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุได้ตระหนักในสำคัญของปัญหาและเร่งหาแนวทางในการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความเหมาะสมในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี และระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านการเมือง และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
4. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (PEST analysis) ของ Wheelen & Hunger (2002) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร เป็นปัจจัยภายนอกในระดับกว้างและมีผลกระทบโดยอ้อมต่อการปฏิบัติการขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านการเมือง เป็นปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของรัฐและนโยบายของรัฐ ครอบคลุมในเรื่องของการแทรกแซงของนโยบายรัฐที่มีผลต่อธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย การเก็บภาษี การควบคุมการค้า การควบคุมราคากฎหมายแรงงาน รวมไปถึงเสถียรภาพความมั่นคงทางการเมือง ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเสมอและเสี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้แล้วกฎหมายและกฎเกณฑ์ของแต่ละประเทศก็สามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานของบริษัทหรือองค์กรได้อีกด้วย
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศ บริษัทหรือองค์กร ก่อให้เกิดให้เกิดผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง ปัจจัยด้านนี้มีการเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาต้องมีความพร้อมในการเตรียมรับมือจากผลกระทบของปัจจัยในด้านนี้อยู่เสมอ เพราะเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถเลี่ยงได้ เช่น อัตราเงินเฟ้อ อัตราเงินฝืด การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราการว่างงาน ความผันผวนของ GDP ในประเทศ เป็นต้น
3. ปัจจัยด้านสังคม เป็นปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และประชากร ซึ่งปัจจัยด้านนี้จะเป็นตัวกำหนดค่านิยม ความเชื่อ และการใช้ชีวิตประจำวันที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค จึงต้องพิจารณาถึงค่านิยมในวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม เพราะไม่ใช่แค่เป็นปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมี

ความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกลุ่มสังคมอีกด้วย รวมทั้งยังต้องศึกษาและทำความเข้าใจวัฒนธรรมและสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น โครงสร้างทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนพฤติกรรมและการอุปโภคบริโภค เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยทางเทคโนโลยีที่มีความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบหรือเสียเปรียบทางการแข่งขัน และนำมาใช้เพื่อสร้างกระบวนการและผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่ รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และแรงกระตุ้นทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนี้ทั้งสร้างโอกาสและอุปสรรคต่อองค์กรหรือธุรกิจ

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2011) ได้ริเริ่มพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตเป็นโครงการระยะเวลา 4 ปี (1992-1995) ด้วยความร่วมมือจากนักวิชาการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และที่กำลังพัฒนา และในปี ค.ศ. 1995 ทีมพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization of Life Group) (The WHOQOL Group, 1995) ได้จัดองค์ประกอบใหม่ จัดให้มีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย (physical domain) คือ การรับรู้สภาพด้านร่างกายของบุคคลที่มีผลต่อชีวิตประจำวัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การมีสุขภาพด้านร่างกายที่ดีทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการให้ผู้สูงอายุประเมินภาวะสุขภาพของตนเองซึ่งประเมินได้จากการรับรู้ว่าคุณภาพร่างกายแข็งแรง มีการเคลื่อนไหวที่ดี สามารถทำงานและประกอบกิจวัตรประจำวันได้ นอนหลับพักผ่อนได้ตามปกติ มีความสุขสบาย ปราศจากการเจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหรือไม่เพียงใด ดังนั้นคุณภาพชีวิตจึงเกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพบุคคลเสมอ

2. ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพราะจิตใจจะเกี่ยวข้องกับผูกพันกับร่างกายอย่างใกล้ชิด และเมื่อมีอายุมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจมากยิ่งขึ้น ชีวิตก็ยิ่งขาดความสุข นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงจากการสูญเสียในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสูญเสีย บทบาทหน้าที่การงาน การสูญเสียภาพลักษณ์ ความภูมิใจในตนเอง การสูญเสียบทบาททางสังคมซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยลง ขาดการติดต่อสมาคมกับเพื่อนฝูง และการสูญเสียรายได้ประจำก็ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationship domain) คือ การรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตเช่นกัน เพราะมนุษย์ทุกคนไม่สามารถมีชีวิตอยู่คนเดียวในโลกได้ จะต้องมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน และมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมจะทำให้ชีวิตมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขและความพอใจในชีวิตมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีบทบาททางสังคมลดน้อยลง แต่ผู้สูงอายุสามารถแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอกครอบครัวได้ เช่น การเข้าร่วมชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นต่าง ๆ หรือการถ่ายทอดความรู้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าต่อสังคม ก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

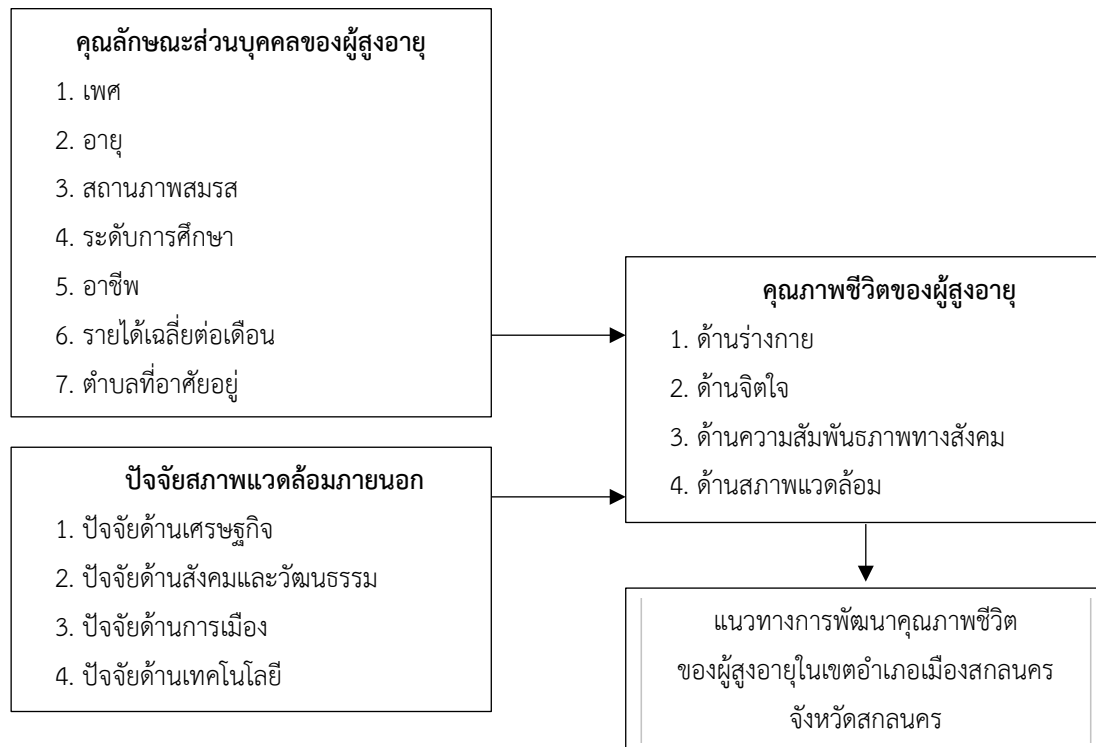
4. ด้านสภาพแวดล้อม (environmental domain) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เป็นการรับรู้เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระบบการปกครอง การคมนาคม สวัสดิการ และบริการทางสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตั้งแต่เกิดจนตายมนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมทั้งในครอบครัวและในสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่จะได้รับการสนองตอบความต้องการทางสังคม เนื่องจากสังคมก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำ 1) ตามทฤษฎีการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอก (PEST analysis) ของ Wheelen & Hunger (2002) 2) แนวคิดของทีมพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization of Life Group) (The WHOQOL Group, 1995) มาประยุกต์และบูรณาการ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methodology research) ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 16,220 คน (ฝ่ายทะเบียนและบัตร ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองสกลนคร)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 390 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form)

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์เฉพาะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหา และความถูกต้อง จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงทำการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อ กับคะแนนรวม (item total correlation) คัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.361 ขึ้นไป แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha – coefficient) ไว้ที่ 0.70

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 390 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน ในตำบลต่าง ๆ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พร้อมชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของแบบสอบถาม

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) ความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก 2) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.3 การทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่า t ชนิด one sample t-test และ F-test ชนิดการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

4.4 การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยด้านการเมือง และปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 โดยในเบื้องต้นจะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบที่ใช้ในการศึกษาเพื่อป้องกันการเกิด multicollinearity ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยถ้าพบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านใดที่อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ผู้วิจัยจะนำมาหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เมื่อได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จัดกลุ่มประเด็นนำเสนอเชิงพรรณนา เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

ด้านที่	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	3.78	0.55	มาก
2	ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.34	0.46	ปานกลาง
3	ปัจจัยด้านการเมือง	3.55	0.55	มาก
4	ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	3.51	0.59	มาก
ภาพรวม		3.53	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเห็นของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการเมือง ($\bar{X} = 3.55$) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.51$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.34$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านร่างกาย	3.62	0.59	มาก
2	ด้านจิตใจ	3.00	0.76	ปานกลาง
3	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.56	0.67	มาก
4	ด้านสภาพแวดล้อม	3.78	0.47	มาก
ภาพรวม		3.49	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมาคือ ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.62$) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.56$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.00$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ

คุณภาพชีวิต		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		t	Sig.
		ชาย (148 คน)	หญิง (242 คน)		
1	ด้านร่างกาย	3.62	0.59	0.544	0.587
2	ด้านจิตใจ	3.00	0.76	0.307	0.759
3	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.56	0.67	1.192	0.234
4	ด้านสภาพแวดล้อม	3.78	0.47	0.334	0.738
ภาพรวม		3.49	0.45	0.830	0.407

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ โดยใช้ค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	F	Df	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.034	2	0.017	0.082	0.921
	ภายในกลุ่ม	80.490	387	0.208		
	รวม	80.524	389			
สถานภาพสมรส	ระหว่างกลุ่ม	0.622	2	0.311	1.506	0.223
	ภายในกลุ่ม	79.902	387	0.206		
	รวม	80.524	389			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.461	4	0.115	0.555	0.696
	ภายในกลุ่ม	80.062	385	0.208		
	รวม	80.524	389			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.524	4	0.131	0.630	0.641
	ภายในกลุ่ม	80.000	385	0.208		
	รวม	80.524	389			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	0.399	3	0.133	0.640	0.590
	ภายในกลุ่ม	80.125	386	0.208		
	รวม	80.524	389			
ตำบลที่อาศัยอยู่	ระหว่างกลุ่ม	3.205	15	0.214	1.033	0.420
	ภายในกลุ่ม	77.319	374	0.207		
	รวม	80.524	389			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์หัตถิพผลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.476	0.172		2.764	0.006		
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	0.049	0.031	0.060	1.594	0.112	0.921	1.086
ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม	0.314	0.040	0.318	7.919	0.000**	0.801	1.249
ปัจจัยด้านการเมือง	0.277	0.033	0.333	8.439	0.000**	0.832	1.202
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	0.228	0.030	0.296	7.608	0.000**	0.853	1.172
R = 0.709, R ² = 0.503, Adj. R ² = 0.498, F = 97.286, Sig. = 0.000							

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ($\beta = 0.333$) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\beta = 0.318$) และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ($\beta = 0.296$) มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 50.30 ($R^2 = 0.503$) ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

5. การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่ามีจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นรายด้าน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	$\bar{X}$	ผลการเปรียบเทียบ กับค่าเฉลี่ยรวม	สรุปผล
1. ด้านร่างกาย	3.62	สูงกว่า	-
2. ด้านจิตใจ	3.00	ต่ำกว่า	ควรพัฒนา
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.56	สูงกว่า	-
4. ด้านสภาพแวดล้อม	3.78	สูงกว่า	-
ภาพรวม	3.49		

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านจิตใจ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรลงพื้นที่หมู่บ้านเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าใจและจัดการอารมณ์ให้เกิดความสงบ ผ่านกิจกรรมฝึกสติ ฝึกสมาธิ หรือบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ครอบครัวควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าสังคม พบปะเพื่อน ญาติ และลูกหลานเป็นประจำ เพื่อพูดคุยคลายเหงาและทำกิจกรรมร่วมกัน ควรส่งเสริมการทำงานอดิเรก เช่น ปลูกต้นไม้ อ่านหนังสือ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง อีกทั้งการดูแลสุขภาพกาย เช่น ออกกำลังกายเบา ๆ ที่เหมาะสมกับวัย การเดิน โยคะ ว่ายน้ำ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และพักผ่อนเพียงพอ ก็ช่วยลดความเครียดและส่งผลดีต่อสุขภาพจิต

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยจากการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ สภาพครอบครัว สภาพสังคม สภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิต เหมือน ๆ กัน หรือใกล้เคียงกัน มีบ้านเรือนเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีบุตรหลานคอยดูแลและช่วยเหลือ มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเป็นประจำ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ใช้ชีวิตอย่างสมถะ เพราะเป็นสังคมชนบท ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ทำให้ไม่มีภาระค่าใช้จ่ายมากมายนัก ประกอบกับการได้รับการเลี้ยงดูจากบุตรหลาน ที่มักจะอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว มิตรสหายและเพื่อนบ้าน ลูกหลานยังคงต้องการให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในครอบครัว และสังคม และยังคงให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแล เอาใจใส่จากคนในครอบครัว มีการพบปะหรือร่วมกิจกรรมกับมิตรสหายและเพื่อนบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพจิตที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล สอดส่อง (2561) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร เลิศลาภ (2561) ได้ทำการศึกษา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนครทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

2. ผลการวิจัยจากการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 50.30 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในบริบทพื้นที่ที่ทำการศึกษา ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เช่น การที่รัฐบาลมีการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนการทำงานหลังเกษียณ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การที่ผู้สูงอายุมีเครือข่ายทางสังคมและชุมชน จากการมีเพื่อน กลุ่มสังคม หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและการที่มีเทคโนโลยีการแพทย์และสุขภาพที่ทันสมัย จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สูงขึ้นด้วย ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์ (2560) ได้ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการครองครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สะดวก และปลอดภัยแก่การใช้ชีวิต อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสามารถอธิบายคุณภาพ

ชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 39.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรนนท์ ปริมาตย์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การเข้าถึงบริการทางสุขภาพ ภาวะสุขภาพของผู้ดูแล การได้รับการสนับสนุนทางสังคม รายได้ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ระยะเวลาที่ใช้ในการดูแล และสถานภาพสมรส โดยสามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้ร้อยละ 58.1 สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญเกียรติ ก้อนแก้ว และคณะ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้าน อำเภอลองชลูง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้าน มี 6 ปัจจัย ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง สิ่งแวดล้อม การทำกิจกรรมทางศาสนา อายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และลักษณะครอบครัว ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้านได้ ร้อยละ 59.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของนัสสมล บุตรวิเศษ และอุปรีษฐา อินทรสาด (2563) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนภา กาบมณี และคณะ (2564) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลหนองไผ่ อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ รายได้ การมีโรคประจำตัว ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้รับอานิสงส์จากนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับเงินบำนาญ หรือสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญ และระบบสวัสดิการของรัฐช่วยในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพ จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ได้รับการดูแลจากเครือข่ายทางสังคมและชุมชน จากการมีญาติมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน โดยเฉพาะครอบครัวต้องเอาใจใส่ดูแลให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสวงหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ผู้สูงอายุในเขตอำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านการเมือง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในเขตอำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอมืองสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการปลูกฝังให้ครอบครัวและลูกหลานให้ความสำคัญและเอาใจใส่ผู้สูงอายุให้เพียงพอ

รวมทั้งปลูกฝังให้คนในชุมชนและชุมชนเคารพยกย่องผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเฉพาะครอบครัวต้องเอาใจใส่ดูแลให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสวงหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านสุขภาพจิต โดยการจัดกิจกรรม เผยแพร่ความรู้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุ และให้การเคารพยกย่องผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจกับชีวิตในวัยสูงอายุหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ และจัดเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุถึงบ้าน จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งจัดหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความสุข สบายใจในชีวิตผู้สูงอายุ

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยหน่วยงานในระดับนโยบายต้องพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนการทำงานหลังเกษียณ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ควรส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมและชุมชนให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีเพื่อน กลุ่มสังคม หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ดีขึ้น

1.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ควรลงพื้นที่ในหมู่บ้านชุมชนเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์เพื่อให้เกิดความสงบทางใจ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝึกสติ ฝึกสมาธิ บริหารจิตอย่างสม่ำเสมอ คนในครอบครัวควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าสังคมโดยการพบปะเพื่อนฝูง ญาติ และลูกหลานเป็นประจำ เพื่อพูดคุยคลายเหงาทำกิจกรรมครอบครัวร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ เช่น เย็บผ้า ปลูกต้นไม้ อ่านหนังสือ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เช่น การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ ความเชื่อด้านสุขภาพ การปรับตัวต่อสังคมของผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.2 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เพื่อหาแนวทางในการลดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

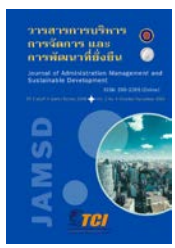
2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

2.4 ควรเปรียบเทียบกับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสกลนคร เพื่อที่จะได้ทราบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของแต่ละอำเภอ

เอกสารอ้างอิง

กนกกร เลิศลาภ. (2561). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- กู้เกียรติ ก้อนแก้ว, ภาณุมาศ ทองเหลียม และศิริยากร ทรัพย์ประเสริฐ. (2562). ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้าน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(3), 394-401.
- โกศล สอดส่อง. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *ศึกษาศาสตร์ มมร*, 6(1), 162-175.
- จิรนนท์ ปุริมาตย์, สุธรรม นันทมงคลชัย, โชคชัย หมั่นแสงทรัพย์, ศุภชัย ปิตกุลตัง และกรวรรณ ยอดไม้. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(4), 610-619.
- เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 9(3), 94-105.
- นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีษฐา อินทรสาด. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา.
- เนตรนภา กาบมณี, สิริลักษณ์ อยู่เจริญ และปานเพชร สกลคุ. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์*, 11(1), 27-39.
- The WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): Position paper from the World Health Organization. *Social Science & Medicine*, 41(10), 1403-1409. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(95\)00112-K](https://doi.org/10.1016/0277-9536(95)00112-K).
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2002). *Strategic management and business policy* (8th ed). Pearson Education.
- World Health Organization. (2011). *Definition of an older or elderly person*. World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**การบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทย
ของชาวจีนในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน**

**Customer relationship management and service quality affecting the decision
to use Thai massage services among Chinese people in Chengdu, Sichuan**

Liu Wenhan¹, ภาศิริ เขตปิยรัตน์^{2*}, กุลยา อุปพงษ์³
Liu Wenhan^{1*}, Pasiri Khetpiyarat², Kullaya Uppapong³

^{1,2,3}หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
^{1,2,3}Master of Business Administration Program in Business Administration, Faculty of Management Science,
Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: liuwenhan999@outlook.com¹, pasiri@uru.ac.th^{2*}, kullaya.upp@uru.ac.th³

Received: August 26, 2025

Revised: September 13, 2025

Accepted: September 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพบริการ และการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน และเพื่อศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยเข้าใช้บริการนวดแผนไทยในเมืองเฉิงตู จำนวน 385 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำคัญด้านการบริการลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพบริการ และการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายค่าความแปรปรวนได้ร้อยละ 79.30 และคุณภาพบริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายค่าความแปรปรวนได้ร้อยละ 83.40 ดังนั้น การออกแบบการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การสื่อสารและติดตามลูกค้าอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้างคุณภาพการบริการที่ตรงตามความคาดหวังของลูกค้าจะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจใช้บริการได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารลูกค้าสัมพันธ์, คุณภาพการบริการ, การตัดสินใจ, นวดแผนไทย

Abstract

This research aimed to study the importance of customer relationship management, service quality, and the decision to use Thai massage services. The study also aimed to examine how customer relationship management and service quality influence the decision to use Thai massage services among Chinese individuals in Chengdu, Sichuan Province, People's Republic of China. The sample consisted of 385 people who had previously experienced Thai massage services in Chengdu. A convenient sampling technique was used. The data were analyzed using questionnaires. The statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results revealed that the overall importance of customer relationship management, service quality, and the decision to use were high. The results of the hypothesis testing found that customer relationship management significantly influenced the decision to use Thai massage services among Chinese people at the 0.05 level, explaining 79.30 percent of the variance, and service quality significantly influenced the decision to use Thai massage services among Chinese people at the 0.05 level, explaining 83.40 percent of the variance. Therefore, the design of customer relationship management involves building strong relationships with customers, ongoing communication, and monitoring or delivering service quality consistent with customer expectations. Moreover, they will help customers make their decisions to use the service more easily.

Keywords: customer relationship management, service quality, decision-making, Thai massage

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นอยู่ของประชาชนชาวจีนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการพัฒนาประเทศ และมุ่งเน้นสร้างสังคมที่ดีให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดการยกระดับการบริโภค และการแสวงหาสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพกันมากขึ้น หนึ่งในบริการที่ชาวจีนนิยมใช้บริการ คือ บริการนวด โดยเฉพาะการนวดแบบแผนไทย ซึ่งธุรกิจบริการนวดแผนไทยถือเป็นที่ยอมรับของชาวจีน เมืองเฉิงตู ในมณฑลเสฉวน ประเทศจีน นับเป็นจุดหมายสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การนวดแผนไทยจึงมีแนวโน้มได้รับความนิยมจากชาวจีนที่มุ่งหา “การผ่อนคลาย” ส่งผลให้เมืองนี้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเมืองเฉิงตู ประเทศจีน เป็นหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์แผนจีน มีแนวโน้มความต้องการใช้บริการเพื่อสุขภาพและการผ่อนคลายเพิ่มขึ้น ชาวจีนรุ่นใหม่ในเฉิงตูให้ความสำคัญกับบริการสุขภาพ ด้านนวดแผนไทย เป็นทางเลือกที่ตอบสนองทั้งการผ่อนคลายและการสัมผัสวัฒนธรรมต่างชาติ การนวดแผนไทยในเมืองเฉิงตู มีมากกว่าร้อยละ 70% ที่ตอบสนองต่อแนวโน้มด้านสุขภาพและการผ่อนคลายและได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ “นวดแผนไทย” ถูกจัดเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มเมืองใหญ่ เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และเฉิงตู ถือเป็นโอกาสของบริการนวดแผนไทย ซึ่งสินค้าที่ใช้ในการนวดแผนไทยส่วนใหญ่ คือ ทักษะฝีมือด้านการนวด ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคสินค้าสมุนไพรของชาวจีน ทั้งนี้ เมื่อสภาพสังคมความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งได้สร้างความเครียดในการทำงานหรือการดำเนินธุรกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพ

ที่พบได้บ่อย คือ โรคออฟฟิศซินโดรมที่มีอาการปวดตึงบริเวณคอ บ่า ไหล่ หลังหรืออาการปวดศีรษะ แต่ยังพบโรคเรื้อรังอื่น ๆ มากขึ้นด้วย ทั้งโรคในกลุ่มหลอดเลือดหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวานหรือโรคเมตาบอลิก ซึ่งสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาสุขภาพในคนกลุ่มนี้ เป็นผลมาจากประเด็นของความเครียดและการทำงานอย่างหนัก การทุ่มเทในการทำงานเมื่อต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานจนขาดความสุขในการทำงานและนำมา ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพต่าง ๆ ตามมาอาการป่วยหรือความผิดปกติที่เกิดขึ้นมักเกิดจากการสะสมต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานานจนกระทั่งเกิดปัญหาสุขภาพตามมา (อภิสิทธิ์ธรรมสรณ์, 2560) และเพื่อตอบโจทยความต้องการบรรเทาหรือคลายเครียดจากการทำงานหรือการใช้ชีวิต จึงทำให้เกิดกระแสนิยมด้านการนวดเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนมากขึ้น จึงถือเป็นโอกาสที่ทำให้ธุรกิจนวดแผนไทยหรือนวดสปาเป็นที่นิยมของคนทั่วโลก โดยเฉพาะคนจีนที่ให้ความนิยมกับการใช้บริการนวดแผนไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาจากประเทศไทยส่วนหนึ่งต้องการมาใช้บริการนวดแผนไทยที่ประเทศไทย จึงเป็นช่องทางที่ทำให้ธุรกิจนวดไทยไปเปิดให้บริการที่ประเทศจีนเป็นจำนวนมาก (Qin Li, 2566) เพราะการนวดแผนไทยส่วนใหญ่ใช้วิถีของธรรมชาติบำบัด เช่น การนวด การใช้สมุนไพร การใช้หลักของภูมิปัญญาจึงถือเป็นโอกาสทองของผู้ประกอบการที่จะลงทุนทำธุรกิจนวดแผนไทยไปสู่ตลาดต่างประเทศ

ทั้งนี้ เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีการแข่งขันในธุรกิจนวดแผนไทยค่อนข้างสูง เนื่องจากมีผู้ประกอบการที่เป็นสัญชาติไทยและจีนเปิดให้บริการจำนวนมาก ส่งผลให้การแข่งขันในธุรกิจนี้มีอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดปัญหาการแย่งลูกค้า และการไม่เข้าใจความต้องการของลูกค้าที่ตรงจุด จึงทำให้แต่ละธุรกิจต่างออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การตัดสินใจใช้บริการของลูกค้าได้ หนึ่งในกลยุทธ์ที่นิยมกัน คือ การบริการลูกค้าสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหนึ่งกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อธุรกิจเป็นอย่างมาก โดยการสร้างความเด่นของการให้บริการใหม่ ประกอบด้วย การสร้างช่องทางการสื่อสารกับลูกค้า การทำความเข้าใจกับความคาดหวังของลูกค้าที่มาใช้บริการ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า มีการติดตามลูกค้าเป็นระยะ และทำให้ลูกค้ารู้สึกพิเศษกับธุรกิจของตน (พรนภา โคตะโน และคณะ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชฎาภา ศักดิ์ศรี (2561) กล่าวถึง การบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งมีแนวโน้มการคิดการบริหารลูกค้าสัมพันธ์มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การเข้าใจความคาดหวัง การรับฟังข้อมูล การติดตามลูกค้า การเสนอแนะบริการที่เป็นประโยชน์และการสื่อสารกับลูกค้า นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงคุณภาพการให้บริการที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี (2562) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการว่าควรประกอบด้วย ด้านการเอาใจใส่ของพนักงาน ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองของพนักงาน ด้านคุณภาพสิ่งที่จับต้องได้ และด้านความน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเกิดการตัดสินใจบริการเมื่อรู้สึกไว้วางใจและพึงพอใจในบริการนั้น ๆ ดังนั้น คุณภาพการบริการ จึงถือเป็นตัวแปรในการเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดได้จากความคาดหวังที่สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการและเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการ หรือการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำต่อไปในอนาคต

จากผลการทบทวนวรรณกรรม พบช่องว่างทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพการบริการที่เกิดจากธุรกิจนวดแผนไทย แต่ไปให้บริการกับลูกค้าในประเทศจีน อีกทั้ง เนื่องจากมีการแข่งขันสูงจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าชาวจีนของผู้ประกอบการในธุรกิจนี้ และเพื่อหาโอกาสในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ธุรกิจนวดแผนไทย ที่สามารถตอบโจทยในด้านการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการบริการลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพบริการ และการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ Lawson-Body & Limayem (2004) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management: CRM) เป็นเครื่องมือทางการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า โดยองค์ประกอบสำคัญของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการประกอบธุรกิจ สามารถสรุปองค์ประกอบของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ได้แก่ การติดตามลูกค้า เพื่อเป็นการเรียนรู้ศึกษาความต้องการและการเก็บข้อมูลสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ โดยการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านการบริหารการสื่อสารระหว่างองค์กรกับลูกค้า การรับรู้ความคาดหวังของลูกค้า การให้ความใส่ใจเสมือนเป็นส่วนหนึ่งหรือญาติมิตร และการสร้างความร่วมมือกับคู่ค้า รวมถึงการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หรือบริการให้เหมาะกับลูกค้าเฉพาะราย (ชัชญาภา ศักดิ์ศรี, 2561) ทั้งนี้ หากมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าควบคู่กับการบริการที่มีคุณภาพก็จะส่งผลให้การตัดสินใจใช้บริการของลูกค้าง่ายขึ้นได้

คุณภาพการบริการ (service quality) Parasuraman et al. (1990) ได้ให้ความหมายของ คุณภาพการให้บริการว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า โดยคำว่า “คุณภาพ” หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจ ในขณะที่ “บริการ” หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ให้บริการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ (ภักดี กลั่นภักดี, 2564) ทั้งนี้ คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือหรือความเชื่อมั่นในบริการ การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าความเอาใจใส่ต่อลูกค้า ความเข้าใจและรู้จักลูกค้า ซึ่งหากสามารถสร้างบริการที่มีคุณภาพสูง จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของลูกค้า เนื่องจากหากกิจการสามารถนำเสนอคุณภาพการบริการให้ลูกค้าได้รับรู้ถึงคุณภาพที่มอบให้อย่างจริงจัง จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ ความพึงพอใจและง่ายต่อการตัดสินใจใช้บริการได้

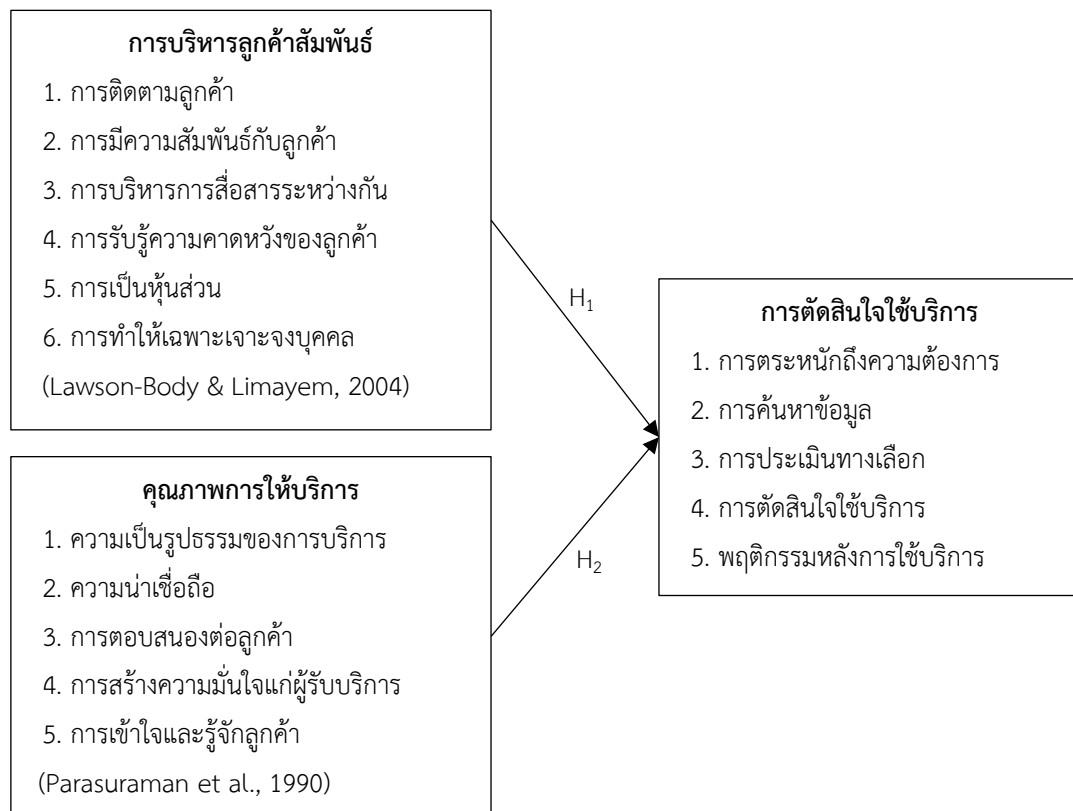
การตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งเป็นการนำมาใช้กับธุรกิจบริการโดยเฉพาะ ทั้งนี้ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และศุภร เสรีรัตน์ (2560) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนสำคัญที่จะส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรม การซื้อและการใช้บริการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจใช้บริการ และพฤติกรรมหลังการใช้บริการ ซึ่งหากสามารถเข้าใจขั้นตอนการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการได้ดี จะส่งผลให้องค์กรสามารถนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) และคุณภาพบริการที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนเป็นความสามารถของผู้ประกอบการในการออกแบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ผ่านคุณภาพการบริการที่จะช่วยให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจว่าจะเข้าใช้บริการหรือไม่ โดยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์เป็นดำเนินการในรูปกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ประกอบด้วย การติดตามลูกค้า การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารการสื่อสารระหว่างกัน การรับรู้ความคาดหวังของลูกค้า การเป็นส่วนหนึ่ง และการทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล (Lawson-Body & Limayem, 2004) และคุณภาพบริการที่จะช่วยสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมการบริการ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อลูกค้า การสร้างความมั่นใจ

แก่ผู้บริการ และการเข้าใจและรู้จัก (Parasuraman et al., 1990) ซึ่งสองปัจจัยจะเป็นตัวที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ
 เข้าใจบริการนวดแผนไทยของชาวจีน ดังนั้น แม้ว่านวดแผนไทยจะเป็นที่นิยม แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวจีนตัดสินใจเลือกใช้
 บริการ คือ การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) และคุณภาพการบริการ (service quality) ซึ่งมีส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจ
 ใช้บริการ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Mangmee & Kookkaew (2023) และสุภา โตแก้ว และเจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ (2566)
 พบว่า คุณภาพการบริการและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีและการตัดสินใจของลูกค้าในภาคธุรกิจ
 บริการ ทั้งนี้ การประกอบธุรกิจบริการควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น เพื่อให้เกิดการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ
 และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารลูกค้า
 สัมพันธ์ 6 ด้าน ของ Lawson-Body & Limayem (2004) 2) คุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ของ Parasuraman et al.
 (1990) และ 3) การตัดสินใจใช้บริการ มาประยุกต์และบูรณาการ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เคยใช้บริการนวดแผนไทยในเขตเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยใช้บริการนวดแผนไทยในเขตเมืองเฉิงตู โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรของ Cochran ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2566) ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (convenience sampling) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยใช้บริการนวดแผนไทยในเมืองเฉิงตู เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจากลูกค้าภายในร้านนวดแผนไทยของชาวจีนและเป็นผู้มีประสบการณ์โดยตรง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ประกอบด้วย การติดตามลูกค้า การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารสื่อสารระหว่างกัน การรับรู้ความคาดหวังจากลูกค้า การเป็นหุ้นส่วน และการทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล (Lawson-Body & Limayem, 2004) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือ ความตอบสนองต่อลูกค้า การสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริการ การเข้าใจและรู้จัก (Parasuraman et al., 1990) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การตัดสินใจเข้าใช้บริการนวดแผนไทย ประกอบด้วย การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจใช้บริการ และพฤติกรรมหลังการให้บริการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และศุภกร เสรีรัตน์, 2560) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เมื่อได้ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.67 - 1.00 ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลข้อมูลที่ได้มานำมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง โดยวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach alpha) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally & Bernstein, 1994) และการตรวจสอบรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เท่ากับ 0.782 ด้านคุณภาพบริการ เท่ากับ 0.833 และด้านการตัดสินใจใช้บริการ เท่ากับ 0.730 โดยภาพรวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.782

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผ่านการรวบรวมจากบทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเข้าถึงข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นโดยทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้ จากนั้นในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 385 คน จากผู้ที่เคยเข้าใช้บริการร้านนวดแผนไทยในเขตเมืองเฉิงตู โดยแจกแบบสอบถามผ่านแอปพลิเคชัน WeChat เมื่อได้รับแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์ครบแล้ว จะดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์และสรุปผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามการบริการลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพการบริการ และการตัดสินใจในเขตเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน หลังการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลการบริการลูกค้า ข้อมูลคุณภาพบริการ และข้อมูลการตัดสินใจใช้ จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และทดสอบสมมติฐานการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความสำคัญการบริการลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพบริการ และการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริการลูกค้าสัมพันธ์ของร้านนวดแผนไทยของชาวจีน

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การติดตามลูกค้า	3.68	0.87	มาก
2. การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า	3.93	1.08	มาก
3. การบริหารการสื่อสารระหว่างกัน	3.81	1.04	มาก
4. การรับรู้ความคาดหวังของลูกค้า	3.87	1.04	มาก
5. การเป็นหุ้นส่วน	3.69	1.00	มาก
6. การทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล	3.90	1.06	มาก
ภาพรวม	3.81	1.02	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริการลูกค้าสัมพันธ์ของร้านนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 1.08) รองลงมาคือ การทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 1.06) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การติดตามลูกค้า ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.87)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพบริการของนวดแผนไทยของชาวจีน

คุณภาพการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3.91	1.03	มาก
2. ความน่าเชื่อถือ	3.75	1.05	มาก
3. ความตอบสนองต่อลูกค้า	3.81	1.06	มาก
4. การสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	3.89	1.01	มาก
5. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า	3.84	1.01	มาก
ภาพรวม	3.84	1.03	มาก

จากตาราง 2 พบว่า คุณภาพบริการของนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 1.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.03) รองลงมา คือ ด้านการสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 1.01) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 1.05)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน

การตัดสินใจใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การตระหนักถึงความต้องการ	3.98	0.99	มาก
2. การค้นหาข้อมูล	3.73	1.06	มาก
3. การประเมินทางเลือก	3.97	0.97	มาก
4. การตัดสินใจใช้บริการ	3.92	0.98	มาก
5. พฤติกรรมหลังการใช้บริการ	4.00	1.09	มาก
ภาพรวม	3.92	1.02	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมหลังการใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.09) รองลงมา คือ ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.99) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.06)

2. ผลการศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 สมมติฐานที่ 1 การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบค่าสถิติก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งมีเงื่อนไข 4 ข้อ คือ

- 1) การแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการกระจายตัวแบบปกติ
- 2) ผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อน โดยพิจารณาค่า Standardized Residual มีลักษณะแบบสุ่ม ซึ่งแสดงว่า มีค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีความคงที่
- 3) ค่าความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนโดยค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.814 ซึ่งมีค่าระหว่าง 1.5 - 2.5

แสดงว่า ค่าความคาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน

4) การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ได้ค่า Tolerance ของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ประกอบด้วย การติดตามลูกค้า (0.934) การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า (0.704) การบริหารสื่อสารระหว่างกัน (0.763) การรับรู้ความคาดหวังของลูกค้า (0.885) การเป็นหุ้นส่วน (0.851) และการทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล (0.896) ค่า VIF ของตัวแปรมีค่าเท่ากับ 1.071 1.421, 1.310, 1.130, 1.176 และ 1.117 ตามลำดับ กำหนดให้ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.10 และค่า VIF ที่ไม่เกิน 10 จึงถือว่าตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์นั้นไม่มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (multicollinearity) (กลียาวานิชย์บัญชา และธิดา วานิชย์บัญชา, 2566) ผู้วิจัยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ด้วยวิธี Enter Selection ได้ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์	การตัดสินใจใช้บริการ						Collinearity	
	B	Std. Error	β	t	Sig.		Tolerance	VIF
(Constant)	0.780	0.175		4.451	0.000*			
การติดตามลูกค้า (X_1)	0.092	0.030	0.098	3.028	0.003*		0.934	1.071
การมีความสัมพันธ์กับลูกค้า (X_2)	0.320	0.026	0.467	12.485	0.000*		0.704	1.421
การบริหารสื่อสารระหว่างกัน (X_3)	0.048	0.029	0.060	1.666	0.096		0.763	1.310
การรับรู้ความคาดหวังของลูกค้า (X_4)	-0.021	0.026	-0.027	-0.818	0.414		0.885	1.130
การเป็นหุ้นส่วน (X_5)	0.347	0.026	0.461	13.561	0.000*		0.851	1.176
การทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล (X_6)	0.037	0.026	0.048	1.444	0.150		0.896	1.117
R = 0.793, R ² = 0.628, Adj. R ² = 0.622, F = 106.418								

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ทั้ง 3 ด้านร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ด้านการมีความสัมพันธ์กับลูกค้า ($\beta = 0.467$) ด้านการเป็นหุ้นส่วน ($\beta = 0.461$) และด้านการติดตามลูกค้า ($\beta = 0.098$) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจใช้บริการได้ร้อยละ 62.80 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.780 + 0.347(X_5) + 0.320(X_2) + 0.092(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.467(X_2) + 0.461(X_5) + 0.098(X_1)$$

2.2 สมมติฐานที่ 2 คุณภาพบริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบค่าสถิติก่อนการวิเคราะห์ Regression ซึ่งมีเงื่อนไข 4 ข้อ คือ

1) การแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการกระจายตัวแบบปกติ

2) ผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อน โดยพิจารณาหาค่า Standardized Residual มีลักษณะแบบสุ่ม แสดงว่า มีค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีความคงที่

3) ค่าความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนโดยค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.860 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 - 2.5 แสดงว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน

4) การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ได้ค่า Tolerance ของคุณภาพบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (0.512) ความน่าเชื่อถือ (0.561) ความตอบสนองต่อลูกค้า (0.566) การสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (0.615) การเข้าใจและรู้สึก (0.465) ค่า VIF ของตัวแปรมีค่าเท่ากับ 1.953, 1.783, 1.768, 1.626 และ 2.152 ตามลำดับ กำหนดให้ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.10 และค่า VIF ที่ไม่เกิน 10 จึงถือว่าตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์นี้ไม่มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (multicollinearity) (กัลยา วานิชย์บัญชา และธิดา วานิชย์บัญชา, 2566) ผู้วิจัยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการด้วยวิธี Enter Selection ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์	การตัดสินใจใช้บริการ						Collinearity	
	B	Std. Error	β	t	Sig.		Tolerance	VIF
Constant	0.951	0.107		8.891	0.000*			
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X_1)	0.187	0.029	0.253	6.391	0.000*	0.512	1.953	
ความน่าเชื่อถือ (X_2)	0.210	0.025	0.312	8.247	0.000*	0.561	1.783	
ความตอบสนองต่อลูกค้า (X_3)	0.121	0.028	0.164	4.364	0.000*	0.566	1.768	
การสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (X_4)	0.063	0.029	0.079	2.190	0.029*	0.615	1.626	
การเข้าใจและรู้สึก (X_5)	0.189	0.035	0.221	5.315	0.000*	0.465	2.152	
$R = 0.834, R^2 = 0.696, \text{Adj. } R^2 = 0.692, F = 173.610$								

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า คุณภาพบริการ ทั้ง 5 ด้านร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ความน่าเชื่อถือ ($\beta = 0.312$) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\beta = 0.253$) การเข้าใจและรู้สึก ($\beta = 0.221$) ความตอบสนองต่อลูกค้า ($\beta = 0.164$) และการสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\beta = 0.079$) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจใช้บริการ ได้ร้อยละ 69.60 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.951 + 0.210(X_2) + 0.189(X_5) + 0.187(X_1) + 0.121(X_3) + 0.063(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.312(X_2) + 0.253(X_1) + 0.221(X_5) + 0.164(X_3) + 0.079(X_4)$$

การอภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 การศึกษาระดับความสำคัญการบริการลูกค้าสัมพันธ์ คุณภาพบริการ และการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน อภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับความสำคัญของการบริการลูกค้าสัมพันธ์ของร้านนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีความสัมพันธ์กับลูกค้า การเป็นหุ้นส่วน และการติดตามลูกค้ามีค่าเฉลี่ยสูง แสดงว่า ลูกค้าชาวจีนให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล สอดคล้องกับวัฒนธรรมจีนที่เน้นการสร้างการเชื่อใจและความสัมพันธ์ยาวนาน ดังนั้น ความแตกต่างจากผู้บริโภคไทย คือ การให้ความสำคัญกับความสะดวกและมิตรภาพมากกว่าการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยการให้บริการแบบจีนต้องใส่ใจรายละเอียดส่วนบุคคล เช่น จำชื่อ ประวัติการใช้บริการ และติดตามผลหลังใช้บริการ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และพุดพิงศ์ ดวงจันทร์ (2563) พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้านไอทีของลูกค้าห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้นกล้า บึก ผลการวิจัยพบว่า การบริการลูกค้าสัมพันธ์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้านไอที ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการและด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้านไอที ได้แก่ ด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า และด้านการทำให้เฉพาะเจาะจงบุคคล

ระดับความสำคัญของคุณภาพบริการของนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เกิดจากการที่ชาวจีนให้ความสำคัญกับการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะด้านคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ และการสร้างความมั่นใจ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังเชิงมาตรฐานและความปลอดภัยจากการเข้าใช้บริการ และต้องการบริการที่มีมาตรฐานสูง ที่สอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เกิดความพึงพอใจและกาพิจารณาตัดสินใจเข้าใช้บริการ ซึ่งในบริบทวัฒนธรรมจีน การสร้างความเชื่อมั่นเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงอรุณ วรากุลศิริศักดิ์ และอุมาวรรณ วาทกิจ (2564) พบว่า คุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแบบบอกต่อของธุรกิจสปาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการบริการของธุรกิจสปาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ระดับค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการให้บริการ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านการรับประกันคุณภาพ และด้านการเอาใจใส่

ระดับความสำคัญของการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุเพราะชาวจีนให้ความสำคัญกับประสบการณ์ตรงและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างและหลังการเข้าใช้บริการ โดยเริ่มตั้งแต่การตระหนักถึงปัญหาและการค้นหาข้อมูล เพื่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนไม่ใช่แค่ผลจากคุณภาพบริการหรือ CRM อย่างเดียว แต่เกิดจากปัจจัยวัฒนธรรมและความคาดหวังทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นที่ลูกค้าให้ความสำคัญมากกว่าการค้นหาข้อมูล

2. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการบริการลูกค้าสัมพันธ์ ทั้ง 3 ด้านร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ได้แก่ ด้านการมีความสัมพันธ์กับลูกค้า ด้านการเป็นหุ้นส่วน และด้านการติดตามลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกคิดเป็นร้อยละ 62.80 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ สันติธัญญาโชค และมงคล เอกพันธ์ (2565) พบว่า การบริการลูกค้าสัมพันธ์สมัยใหม่ควรประกอบด้วย ด้านความเอาใจใส่ การติดตามลูกค้าและรักษาลูกค้า เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี อีกทั้งการมีคุณภาพการบริการที่เป็นเลิศ จะทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจเข้าใช้

บริการในครั้งต่อ ๆ ไป และเป็นสาเหตุให้เกิดความจงรักภักดีกับลูกค้าได้ ดังนั้น หากสามารถบริหารความสัมพันธ์ลูกค้าได้ดี จะถือเป็นตัวเลือกที่ช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจใช้บริการง่ายขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอิทธิพลของคุณภาพบริการ ทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทย ของชาวจีน เมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ คุณภาพของบริการที่ใช้การจับต้องได้ การสนองความต้องการ ความต้องการของผู้รับบริการ และการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกคิดเป็นร้อยละ 69.60 สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี (2562) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรม ได้แก่ สถานที่ตั้ง การเดินทางสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ คือ พนักงานให้บริการด้วยความรวดเร็วตามมาตรฐานเวลาที่กำหนด หรือการมีฐานข้อมูลเว็บไซต์เกี่ยวกับการให้บริการ มีการตอบสนองที่ตรงกับความ ต้องการลูกค้า ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในบริการ และการเข้าใจความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งหากองค์กรสามารถเตรียมความพร้อมในประเด็นดังกล่าว ก็จะส่งผลให้การตัดสินใจใช้บริการเป็นเรื่องที่สามารถทำได้จริง

องค์ความรู้ใหม่

ธุรกิจบริการที่เกี่ยวกับการให้บริการนวดแผนไทยในประเทศจีน จำเป็นต้องออกแบบการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีไม่ว่าจะเป็น การดูแลอย่างใกล้ชิดและการติดตามความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ การทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายใจเมื่อใช้บริการ รวมถึงการให้บริการอย่างจริงใจ โดยปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ และตัดสินใจใช้บริการได้ นอกจากนี้ การมุ่งด้านคุณภาพบริการผ่านการสร้างความน่าเชื่อถือ การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า การตอบสนองความต้องการอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการติดตามความต้องการของลูกค้า ในการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความประทับใจ ความพึงพอใจจนเกิดการตัดสินใจใช้บริการได้ง่ายขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจความคาดหวังจากลูกค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือผู้ให้บริการสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านคุณภาพบริการ ลักษณะการให้บริการ และรูปแบบการสื่อสารที่ลูกค้าคาดหวัง ซึ่งส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำ รวมถึงแนะนำบริการให้กับผู้อื่น

1.2 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการแสดงความเอาใจใส่ต่อลูกค้าในระยะยาว โดยมีการสร้างความผูกพันกับร้านค้าด้วยการสมัครเป็นสมาชิก การสร้างการจดจำลูกค้าเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ตรงประเด็น รวมทั้งการจัดโปรโมชั่นเพื่อกระตุ้นการเข้าใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้ประกอบการควรตระหนักถึงการสื่อสารเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเชื่อถือให้กับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นการแจ้งเวลาการเปิด-ปิดร้าน การมีการจัดการระบบคิวที่ชัดเจน การจัดพนักงานให้บริการ เพียงพอกับการเข้าใช้บริการ อีกทั้งการจัดกิจกรรมที่ตรงกับการโฆษณา เพื่อให้เกิดการรักษาลูกค้าให้กลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

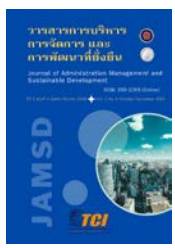
2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนในเมืองต่าง ๆ เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ หรือในประเทศไทย เพื่อเข้าใจความแตกต่างในแต่ละบริบท และการเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น การสัมภาษณ์ลูกค้า หรือผู้ประกอบการ เพื่อให้เข้าใจเหตุผลและแรงจูงใจเบื้องหลังการตัดสินใจใช้บริการอย่างลึกซึ้ง

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของชาวจีนในเมืองอื่น เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ หรือในต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ และควรศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรการบริหารประสิทธิภาพลูกค้า การศึกษาเส้นทางการเดินทางของลูกค้าและจุดสัมผัสลูกค้า (customer touchpoints) ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการรับบริการ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา. (2566). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 35). โรงพิมพ์สามลดา.
- ชัชฎาภา ศักดิ์ศรี. (2561). การบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีผลต่อความภักดีต่อการใช้บริการห้างสรรพสินค้ากรณีศึกษา ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจโฮสเทลในเขตกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐพงศ์ สันติธัญญาโชค และมงคล เอกพันธ์. (2565). การบริหารลูกค้าสัมพันธ์สมัยใหม่ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต 14. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 9(1), 17-35.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และพณิพงศ์ ดวงจันทร์. (2563). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้านไอทีของลูกค้าห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้นกล้า บัค. วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 5(1), 27-43.
- พรนภา โคตะโน, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2557). ความสัมพันธ์ทางการบริหารลูกค้าสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจบริการเกี่ยวกับการก่อสร้าง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(2), 168-178.
- ภักดี กลั่นภักดี. (2564). คุณภาพการบริการ กลยุทธ์การตลาดบริการ และความพึงพอใจต่อการบริการวิถีใหม่ (New Normal) ที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้บริการสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพระดับสากลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และศุภร เสรีรัตน์. (2560). การบริหารการตลาดยุคใหม่. ธรรมสาร.
- สุภา โตแก้ว และเจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ. (2566). คุณภาพการบริการการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และทุนทางแบรนด์ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาธุรกิจตะวันออก. Journal of Modern Learning Development, 8(7), 373-382.

- แสงอรุณ วรากุลศิริศักดิ์ และอุมาวรรณ วาทกิจ. (2564). คุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแบบบอกต่อของธุรกิจสปา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 87-99.
- อภิรดี ธรรมสรณ์. (2560). การศึกษาผลของการนวดแผนไทยต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของกลุ่มคนวัยทำงาน. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Lawson-Body, A., & Limayem, M. (2004). The impact of customer relationship management on customer loyalty: The moderating role of Website characteristics. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 9(4), 428-448. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2004.tb00295.x>.
- Mangmee, N., & Kookkaew, P. (2023). Service quality and customer relationship management to customer loyalty on credit products of Kasikorn Bank in Suphanburi, Thailand. *Asian Administration and Management Review*, 6(2), 72-81.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed). McGraw-Hill.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1990). *Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations*. The Free Press.
- Qin Li. (2566). การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่ใช้บริการนวดแผนไทยในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**ปัจจัยการผลิตและการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ
ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**

**Production and marketing factors affecting the sustainability of the Chaloe
Phra Kiat Mulberry Silk Farming Group in Yonok Subdistrict, Chiang Saen District,
Chiang Rai Province**

กษิต ใจผาวัง¹, ดรรชนี อดแน่น^{2*}, ศิริพรรณ จินะบุญเรือง³, นิเวศ จินะบุญเรือง⁴

Kasidit Chaiphawang¹, Darunphop Udnan^{2*}, Siripan Jeenaboonreung³, Niwet Jeenaboonreung⁴

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{2,3,4}หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹Business Administration Management, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

^{2,3,4}Business Administration Logistics Management, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: kasidit.crru@crru.ac.th¹, jaklayut@hotmail.com^{2*}, jjamwajak.s@gmail.com³,
idt_niwaet@365.crru.ac.th⁴

Received: August 27, 2025

Revised: September 18, 2025

Accepted: September 23, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการผลิตและการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีปัญหาสำคัญ คือ การพัฒนาการผลิตและการตลาดที่ยังไม่เต็มศักยภาพ ส่งผลต่อรายได้และเสถียรภาพของชุมชน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จำนวน 100 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต การตลาด และระดับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกหม่อนในพื้นที่ขนาดเล็ก ใช้พันธุ์หม่อนและพันธุ์ไหมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีรายได้จากการเลี้ยงไหมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาดยังคงอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะด้านมาตรฐานการผลิตและการกำหนดราคาจำหน่าย ขณะที่ความยั่งยืน

ของกลุ่มอยู่ในระดับสูง โดยมีความโดดเด่นด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของสังคม สรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตและการตลาดจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อผลักดันให้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในพื้นที่สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงและแข่งขันได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านการผลิต, ปัจจัยด้านการตลาด, ความยั่งยืน, กลุ่มอาชีพ, การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

Abstract

This research aimed to examine the production and marketing factors influencing the sustainability of the Sericulture Community Enterprise in Yonok Subdistrict, Chiang Saen District, Chiang Rai Province. Challenges in production and marketing practices, which limit income stability and long-term growth for local farmers, motivated the study. A quantitative survey was conducted with 100 community members engaged in mulberry cultivation and silkworm farming. Data were collected regarding production practices, marketing conditions, and the level of community sustainability. The findings revealed that most farmers cultivate mulberry on relatively small plots, adopt local mulberry and silkworm varieties suitable for the area, and earn a continuous income from sericulture. There is still work to be done on production and marketing, especially when it comes to agricultural standards and pricing strategies. However, the community demonstrated strong sustainability, especially in environmental conservation and social engagement. In conclusion, enhancing production capacity and marketing effectiveness can strengthen the economic, social, and environmental sustainability of sericulture enterprises. The study highlights the importance of government and private sector support in ensuring that mulberry and silkworm farming in Chiang Rai achieves stable growth and competitiveness in the future.

Keywords: production factors, marketing factors, sustainability, occupational group, mulberry silk farming

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2565 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยอย่างรุนแรง จังหวัดเชียงรายซึ่งอยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดต้องหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรและธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นฐานรากสำคัญของประเทศ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนถึงความเปราะบางของระบบการผลิตและการตลาดภาคเกษตร อันกระทบต่อความยั่งยืนของชุมชนทั้งในมิติ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภายใต้นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ภาคการเกษตรถูกให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเป้าหมายข้อที่ 8 (decent work and economic growth) และข้อที่ 12 (responsible consumption and production) ซึ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และขยายช่องทางตลาดอย่างยั่งยืนผ่านการพัฒนาธุรกิจชุมชนและการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2541 โดยมีรากฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง แต่ยังเผชิญความท้าทายสำคัญในการสร้างความยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม

และสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตผันผวน ต้นทุนสูง และตลาดไม่แน่นอน โดยเฉพาะหลังโควิด-19 ที่ตลาดผ้าไหมหดตัวจากการพึ่งพานักท่องเที่ยว สมาชิกจำนวนมากจึงต้องขายรังไหมดิบให้พ่อค้าคนกลาง แม้สร้างรายได้ระยะสั้นแต่กลับสูญเสียอำนาจต่อรองและโอกาสเพิ่มมูลค่าผ่านการแปรรูป แรงงานภายในชุมชนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเยาวชนที่ย้ายถิ่นไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ขาดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการจัดการกลุ่มยังไม่เป็นระบบ ขาดเครือข่ายความร่วมมือและทักษะด้านการตลาดหรือดิจิทัล ทำให้การสร้างแบรนด์และช่องทางจำหน่ายไม่มั่นคง ต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งขาดการวางแผนตลาดระยะยาว เช่น การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและแนวโน้มผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยั่งยืน ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมยังคงใช้ระบบเกษตรดั้งเดิม มีการใช้สารเคมีและขาดมาตรฐานเกษตรปลอดภัย อีกทั้งยังไม่มีระบบจัดการของเสียจากไหม น้ำเสีย และเศษหม่อน ทำให้เสียโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ปัจจัยด้านการผลิตของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมประกอบด้วย การควบคุมโรคและแมลง คุณภาพพันธุ์ไหม การจัดการโรงเรือนและต้นหม่อน เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนและแรงงาน สอดคล้องกับแนวคิดเกษตรนิเวศของ Altieri (1995) และทฤษฎีทุน (capital theory) ที่ชี้ว่า ทุนมนุษย์และทุนธรรมชาติเป็นรากฐานของการผลิตที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งในมิติรายได้และการรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนปัจจัยด้านการตลาด ครอบคลุมบุคลากรด้านการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างพันธมิตร การจัดจำหน่าย และการสร้างแบรนด์ ตามแนวคิดการตลาดชุมชนของ Kotler & Keller (2016) และห่วงโซ่คุณค่าของ Porter (1985) ซึ่งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้เปรียบทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบที่มองการตลาดเป็นกลไกเชื่อมโยงผู้ผลิต ผู้บริโภค และชุมชน

อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังมีข้อจำกัดภายใน เช่น ใช้แรงงานครัวเรือน ขาดมาตรฐานควบคุมคุณภาพ ไม่มีระบบติดตามผลผลิตและต้นทุน ต้นหม่อนไม่สอดคล้องกับรอบเลี้ยงไหม และยังขาดการถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูป เช่น การฟอกเส้นไหม ปลอดภัยและเคมีและการย้อมสีธรรมชาติ อุปสรรคเหล่านี้สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาการผลิตและการตลาดควบคู่กัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน รักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างตลาดที่มั่นคง อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยการผลิตและการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ในมิติ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทั้งทางด้านการผลิต และการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ อันจะส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนทั้งสามด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง อันจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการผลิตและการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดที่สะท้อนปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนอาชีพและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับครัวเรือนและชุมชน ประกอบด้วยความยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ขณะที่ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาด การทบทวนวรรณกรรมจึงมุ่งอธิบายแนวคิด ทฤษฎี และกรอบความคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน (community-based marketing & value-added) การตลาดมีบทบาทสำคัญต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ Kotler & Keller (2016) กล่าวถึงการตลาดชุมชนว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องเชื่อมโยง

กับทรัพยากรและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม (value-added) และ ห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ของ Porter (1985) ซึ่งว่า การสร้างคุณค่าเกิดจากการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และการเข้าถึงตลาดเฉพาะ ซึ่งทำให้กลุ่มสามารถสร้างรายได้และความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ในเชิงทฤษฎี ส่วนนี้สัมพันธ์กับ ทฤษฎีระบบ (systems theory) ที่อธิบายว่าการตลาดไม่ใช่เพียงกิจกรรมการขาย แต่เป็นการจัดการองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันระหว่างการผลิต ผู้บริโภค และสภาพแวดล้อมทางสังคม

2. แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) รายงาน Our Common Future ให้นิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ในสามมิติหลัก คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการวัดความยั่งยืนในงานวิจัยนี้ โดยเน้นทั้งรายได้ที่มั่นคง การรวมกลุ่มชุมชน และการรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อม ในมิติทฤษฎี สามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของชุมชน (community self-reliance) ที่อธิบายว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากความสามารถในการจัดการทรัพยากรภายในและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังต่อรอง ตลอดจนทฤษฎีทุนทางสังคม (social capital theory) (Putnam, 2000) ที่มองว่า ความไว้วางใจและเครือข่ายทางสังคมเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. แนวคิดด้านการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืน (sustainable agricultural production) ปัจจัยด้านการผลิตเป็นฐานสำคัญของความยั่งยืน โดย Altieri (1995) เสนอแนวคิดเกษตรนิเวศ (agroecology) ที่ผสมผสานหลักนิเวศวิทยาเข้ากับการเกษตร เช่น การลดการใช้สารเคมี การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานวิจัยด้านการผลิตใหม่นี้ยังชี้ว่า ความสามารถในการควบคุมพันธุ์ใหม่ โรงเรือน อาหาร และโรคแมลง มีผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิต ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับรายได้และความมั่นคงของครัวเรือน ในเชิงทฤษฎี ข้อนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎีทุน (capital theory) โดยเฉพาะทุนมนุษย์ (human capital) ที่ชี้ว่า ความรู้และทักษะของเกษตรกร คือ ปัจจัยที่เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และทุนธรรมชาติ (natural capital) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลเพื่อการผลิตที่ยั่งยืน

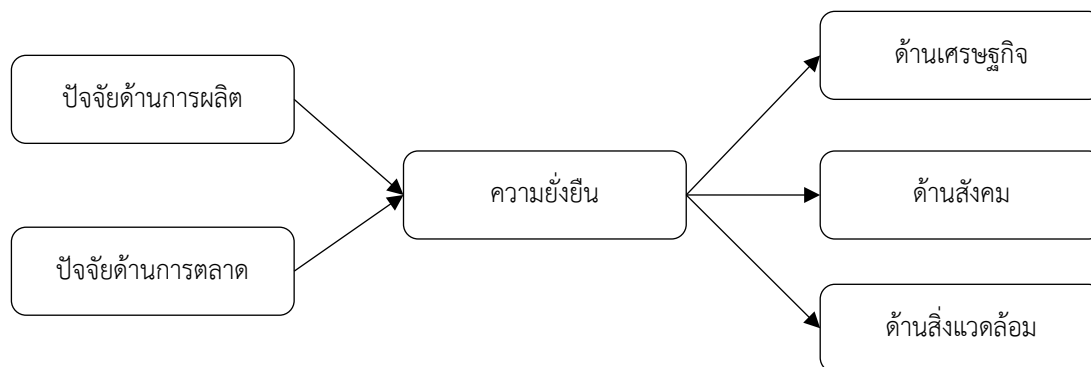
4. การเชื่อมโยงแนวคิดกับกรอบการวิจัย สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการผลิตมีผลต่อความยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิต ขณะที่ปัจจัยด้านการตลาดมีผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ แต่ยังไม่ขยายผลไปสู่มิติทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนโดยรวมของกลุ่มจึงต้องพิจารณาในเชิงบูรณาการโดยใช้ฐานทฤษฎีทุน (ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนสังคม) ผสมกับแนวคิดการตลาดชุมชนและห่วงโซ่คุณค่า เพื่ออธิบายเส้นทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ มักเน้นด้านการผลิตเชิงเทคนิค เช่น พันธุ์ไหม การจัดการโรงเรือน หรือการควบคุมโรคและแมลง ขณะที่งานอีกส่วนมุ่งที่การตลาดชุมชนและการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยใช้กรอบความยั่งยืนสามมิติ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม) เป็นแนวอธิบาย อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้มักแยกศึกษาการผลิตหรือการตลาดเป็นรายด้าน และยังไม่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความยั่งยืนในแต่ละมิติอย่างไร

ดังนั้น ช่องว่างการวิจัย (research gap) คือ การขาดการศึกษาแบบบูรณาการที่วิเคราะห์ทั้งปัจจัยการผลิตและการตลาดควบคู่กัน เพื่ออธิบายเส้นทางไปสู่ความยั่งยืนในระดับชุมชน งานวิจัยนี้จึงเติมเต็มโดยใช้แนวคิดเกษตรนิเวศ (agroecology) และทฤษฎีทุน (capital theory) ในการอธิบายบทบาทของการผลิต ผสมกับแนวคิดการตลาดชุมชนและห่วงโซ่คุณค่า (community-based marketing & value chain) เพื่อวิเคราะห์ด้านตลาด และประเมินผลลัพธ์ผ่านกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามมิติ ซึ่งจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่อธิบายทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยด้านการผลิต และปัจจัยด้านการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นตัวแปรต้น ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นของกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ความยั่งยืนด้านสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ใช้การศึกษาเชิงกรณี (case study) ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จริง โดยมีการกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติในตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 62 ครัวเรือน จำนวน 111 คน (ทองพันธ์ ทาพิพย์, 2566) และใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ได้จำนวน 87 คน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 100 คน ที่เป็นสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่มีข้อมูลครบถ้วนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่สอดคล้องกับตัวแปรที่วิเคราะห์ว่ามีผลต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตัวแปรด้านการผลิต (ปัจจัยด้านการผลิต) และตัวแปรด้านการตลาด (ปัจจัยด้านการตลาด)

2.1 แบบสอบถามโครงสร้างปลายปิด เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการผลิตและการตลาดของสมาชิกกลุ่มหม่อนเลี้ยงไหม และประเมินผลกระทบต่อมิติสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาข้อคำถามของแบบสอบถามจากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจากคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาด รวมถึงความยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

2.2 พัฒนาแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย แล้วประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามทดลองใช้ (tryout) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าแอลฟา โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่

0.96 ก่อนจะนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยการเชิญสมาชิกของกลุ่มอาชีพมาประชุมพร้อมกัน ดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจนครบตามที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความสำคัญของปัจจัยการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยกำหนดค่าเฉลี่ย มีความหมายดังนี้

1.00 -1.80	น้อยที่สุด	1.81 - 2.60	น้อย	2.61- 3.40	ปานกลาง
3.41-4.20	มาก	4.21-5.00	มากที่สุด		

การวิเคราะห์ถดถอยและถดถอยพหุคูณใช้เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาด ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ก่อนการวิเคราะห์ได้มีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเบื้องต้น ทั้งค่าผิดปกติ การแจกแจงปกติของข้อมูล และสมมติฐานของการถดถอย ได้แก่ ความเป็นเส้นตรง ความแปรปรวนคงที่ และสหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อมูลมีคุณสมบัติเหมาะสม โดยค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.88 แสดงว่า ไม่มีปัญหา autocorrelation ของค่าคงเหลือ ข้อมูลจึงสามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 96.00 และเพศชาย ร้อยละ 4.00 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 39.00 รองลงมาได้แก่ 51-60 ปี ร้อยละ 34.00 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 85.00 รองลงมา ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.00 มีพื้นที่ในการปลูกหม่อนเฉลี่ยคนละ 1.96 ไร่ โดยใบหม่อนจะมีอายุการเก็บเกี่ยวได้เฉลี่ย 4.71 ปี ผลผลิตรังไหมดิบที่ได้ในแต่ละรอบการผลิตอยู่ที่ 28.90 กิโลกรัม ต่อคน ผลผลิตเส้นไหมในแต่ละรอบการผลิตอยู่ที่ 0.22 กิโลกรัมต่อรอบ ระยะเวลาในการเลี้ยงไหมเฉลี่ยต่อรอบอยู่ที่ 21.70 วันต่อรอบ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,400 บาท โดยใบหม่อนที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์บุรีรัมย์ 60 ส่วนไหมที่นิยมเลี้ยงกัน ได้แก่ พันธุ์เหลืองสระบุรีและเหลืองไฟโรจน์

ปัจจัยด้านการผลิตที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านโรคและแมลง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา ได้แก่ ปริมาณผลผลิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และน้อยที่สุด ได้แก่ มาตรฐานการผลิตทางการเกษตร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการผลิตที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

ปัจจัยด้านการผลิต	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
โรคและแมลง	3.61	0.79	มาก
ปริมาณผลผลิต	3.53	0.67	มาก
เทคโนโลยีการผลิต	3.44	0.96	มาก
องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.33	0.85	ปานกลาง
คุณภาพของผลผลิต	3.27	0.67	ปานกลาง
เงินทุนหมุนเวียน	3.18	0.90	ปานกลาง
การแปรรูป	3.16	0.74	ปานกลาง
ต้นทุนการผลิต	3.00	0.76	ปานกลาง
กำลังคนหรือแรงงาน	2.97	0.94	ปานกลาง
มาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	2.87	0.90	ปานกลาง
ภาพรวม	3.23	0.49	ปานกลาง

ปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 และน้อยที่สุด ได้แก่ ราคาจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

ปัจจัยด้านการผลิต	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
บุคลากรด้านการตลาด	3.34	0.89	ปานกลาง
การพัฒนาผลิตภัณฑ์	3.22	0.96	ปานกลาง
พันธมิตรทางการตลาด	3.17	0.95	ปานกลาง
ช่องทางการจัดจำหน่าย	3.15	0.83	ปานกลาง
ช่องทางการตลาด	3.10	1.07	ปานกลาง
การสื่อสารการตลาด	3.08	0.99	ปานกลาง
จำนวนหรือปริมาณผู้รับซื้อ	3.00	0.94	ปานกลาง
ความต้องการของผู้บริโภค	2.96	0.86	ปานกลาง
อำนาจในการต่อรองกับผู้ซื้อ	2.90	0.96	ปานกลาง
ราคาจำหน่าย	2.89	0.91	มาก
ภาพรวม	3.08	0.68	ปานกลาง

ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยความยั่งยืนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมา ได้แก่ ความยั่งยืนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความยั่งยืนที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

การตัดสินใจใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเศรษฐกิจ	3.70	0.85	มาก
1. การมีรายได้ที่สม่ำเสมอ	3.73	0.85	มาก
2. การมีอาชีพที่มั่นคง	3.81	0.89	มาก
3. การบรรเทาภาระหนี้สิน	3.31	0.86	ปานกลาง
4. การลดภาวะการว่างงาน	3.74	0.87	มาก
5. ความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ	3.89	0.83	มาก
ความยั่งยืนด้านสังคม	3.85	0.74	มาก
1. ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น	3.80	0.76	มาก
2. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวดีขึ้น	3.88	0.70	มาก
3. ความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้น	3.84	0.74	มาก
4. ความรักและสามัคคีของคนในชุมชนดีขึ้น	3.79	0.76	มาก
5. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่น	3.96	0.70	มาก
ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม	3.86	0.78	มาก
1. การใช้พื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.92	0.74	มาก
2. การลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	3.88	0.75	มาก
3. การลดการใช้สารเคมีในทางการเกษตร	3.76	0.75	มาก
4. คุณภาพของดิน น้ำ อากาศ ดีขึ้น	3.90	0.79	มาก
5. การลดการปล่อยของเสียสู่สิ่งแวดล้อม	3.86	0.86	มาก
ภาพรวม	3.80	0.80	มาก

ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการผลิตมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืนในทางบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.315 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านการตลาดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยั่งยืน โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.204 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านการผลิตมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและความยั่งยืนด้านสังคม โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.331 เท่ากัน และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.209

ในขณะที่ปัจจัยด้านการตลาด มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจโดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.283 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความยั่งยืนด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ดังข้อมูลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินงานกับความยั่งยืนที่เกิดขึ้นของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

ปัจจัยในการดำเนินงาน		ความยั่งยืน			
		เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	รวม
ปัจจัยด้านการผลิต	Pearson Correlation	0.331**	0.331**	0.209*	0.315**
	Sig. (2-tailed)	0.001	0.001	0.036	0.001
	N	100	100	100	100
ปัจจัยด้านการตลาด	Pearson Correlation	0.283**	0.182	0.095	0.204*
	Sig. (2-tailed)	0.004	0.070	0.348	0.042
	N	100	100	100	100

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ผลการทดสอบ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนที่เกิดขึ้นในภาพรวมพบว่า รูปแบบสมการมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 6.338$, $p = 0.003$) แสดงว่า ตัวแปรปัจจัยการผลิตและการตลาดรวมกันสามารถทำนายความยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในภาพรวมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.533	2	2.266	6.338	0.003
	Residual	34.687	97	0.358		
	Total	39.220	99			

a. Dependent Variable: ความยั่งยืน

b. Predictors: (Constant) ปัจจัยด้านตลาด ปัจจัยด้านผลิต

ในภาพรวมโมเดลการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความยั่งยืนได้ร้อยละ 11.6 ($R^2 = 0.116$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การสหสัมพันธ์รวม (R) เท่ากับ 0.340 บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองกับตัวแปรตาม โดยปัจจัยการผลิตมีผลต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจในทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Beta = 0.282$, $p = 0.005$) ในส่วนปัจจัยการตลาดแม้ว่าจะมีผลเชิงบวกต่อความยั่งยืน ($Beta = 0.131$) แต่ผลดังกล่าวไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.188$) ดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในภาพรวมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1 (Constant)	2.272	0.435			5.222	0.000
ปัจจัยด้านการผลิต	0.358	0.126	0.282		2.849	0.005
ปัจจัยด้านการตลาด	0.121	0.092	0.131		1.326	0.188

a. Dependent Variable: Sustain

R = 0.340, R² = 0.116, F = 6.338, Sig. < 0.001

ผลการทดสอบ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น พบว่า รูปแบบสมการมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 8.642, p = 0.000) แสดงว่าตัวแปรปัจจัยการผลิตและการตลาดรวมกันสามารถทำนายความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังข้อมูลในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	7.543	2	3.772	8.642	0.000 ^b
Residual	42.335	97	0.436		
Total	49.878	99			

a. Dependent Variable: เศรษฐกิจ

b. Predictors: (Constant) ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการผลิต

โมเดลการถดถอยปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจได้ร้อยละ 15.1 (R² = 0.151) โดยค่าสัมประสิทธิ์การสหสัมพันธ์รวม (R) เท่ากับ 0.389 บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองกับตัวแปรตาม โดยปัจจัยการผลิตมีผลต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจในทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = 0.276, p = 0.005) ในส่วนของปัจจัยการตลาดก็พบว่ามีผลบวกต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจเช่นกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = 0.211, p = 0.032) ดังข้อมูลในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในภาพรวมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1 (Constant)	1.733	0.481			3.607	0.000
ปัจจัยด้านการผลิต	0.397	0.139	0.276		2.855	0.005
ปัจจัยด้านการตลาด	0.221	0.101	0.211		2.181	0.032

a. Dependent Variable: Sustain

R = 0.389, R² = 0.151, F = 8.642, Sig. < 0.001

ผลการทดสอบ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสังคมที่เกิดขึ้นพบว่า รูปแบบสมการมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 6.602, p = 0.002) แสดงว่าตัวแปรปัจจัยการผลิตและการตลาดรวมกันสามารถทำนายความยั่งยืนด้านสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสังคมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	5.079	2	2.539	6.602	0.002
Residual	37.309	97	0.385		
Total	42.388	99			

a. Dependent Variable: เศรษฐกิจ

b. Predictors: (Constant) ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการผลิต

โมเดลการถดถอยปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความยั่งยืนด้านสังคมได้ร้อยละ 12.0 (R² = 0.120) โดยค่าสัมประสิทธิ์การสหสัมพันธ์รวม (R) เท่ากับ 0.346 บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองกับตัวแปรตาม โดยปัจจัยการผลิตมีผลต่อความยั่งยืนด้านสังคมในทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = 0.305, p = 0.003) ในส่วนปัจจัยการตลาด แม้ว่าจะมีผลเชิงบวกต่อความยั่งยืน (Beta = 0.103) แต่ผลดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p = 0.297) ดังข้อมูลในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในภาพรวมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	2.244	0.451		4.973	0.000
ปัจจัยด้านการผลิต	0.403	0.130	0.305	3.090	0.003
ปัจจัยด้านการตลาด	0.100	0.095	0.103	1.049	0.297

a. Dependent Variable: Sustain

R = 0.346, R² = 0.120, F = 6.602, p value < 0.002

ผลการทดสอบ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดไม่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น พบว่า รูปแบบสมการไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 2.320, p = 0.104) แสดงว่าตัวแปรปัจจัยการผลิตและการตลาดรวมกันไม่สามารถทำนายความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังข้อมูลในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ ANOVA ของปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสังคมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	2.132	2	1.066	2.320	0.104
Residual	44.578	97	0.460		
Total	46.710	99			

a. Dependent Variable: เศรษฐกิจ

b. Predictors: (Constant) ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการผลิต

โมเดลการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมได้ โดยปัจจัยการผลิตมีผลต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในทางบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = 0.198, p = 0.056) ในส่วนปัจจัยการตลาดแม้ว่าจะมีผลเชิงบวกต่อความยั่งยืน (Beta = 0.044) แต่ผลดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p = 0.672) ดังข้อมูลในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในภาพรวมของกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1 (Constant)	2.838	0.493			5.755	0.000
ปัจจัยด้านการผลิต	0.275	0.143	0.198		1.930	0.056
ปัจจัยด้านการตลาด	0.044	0.104	0.044		0.424	0.672

a. Dependent Variable: Sustain

R = 0.214, R² = 0.046, F = 2.320, Sig. = 0.104

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติในพื้นที่ตำบลโยนก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ปลูกหม่อนเฉลี่ย 1.96 ไร่ต่อครัวเรือน ใบหม่อนมีอายุการเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.71 ปี ผลผลิตรังไหมดิบเฉลี่ย 28.90 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต และได้ผลผลิตเส้นไหมเฉลี่ย 0.22 กิโลกรัมต่อรอบ ระยะเวลาเลี้ยงไหมเฉลี่ย 21.70 วันต่อรอบ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,400 บาท โดยพันธุ์หม่อนที่นิยมปลูก คือ “บุรีรัมย์ 60” และพันธุ์ไหมที่นิยมเลี้ยง คือ “เหลืองสระบุรี” และ “เหลืองโพธิ์งาม”

ปัจจัยด้านการผลิตมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานมากที่สุดคือ โรคและแมลง รองลงมาคือ ปริมาณผลผลิต

ปัจจัยด้านการตลาดที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรด้านการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรารัตน์ สัจจสมบูรณ์ และจักรพงษ์ สุขพันธ์ (2566) ที่ได้ให้เสนอแนะในการป้องกันอำนาจต่อรองกับผู้รับซื้อโดยการสร้างคุณภาพมาตรฐานของสินค้าของตนเอง

ความยั่งยืนของกลุ่มเกิดขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ การมีคะแนนด้านสิ่งแวดล้อมสูงสะท้อนถึงการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดการใช้สารเคมี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนโดยรวม และมีผลเชิงบวกต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยด้านการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนโดยรวม และมีผลต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ชัดเจนกับด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลการถดถอยพหุคูณชี้ว่า ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาดร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของความยั่งยืนโดยรวมได้ร้อยละ 11.6 โดยปัจจัยด้านการผลิตมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและ ในขณะที่ปัจจัยด้านการตลาดมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ

การเสริมสร้างความยั่งยืนของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมโรคและแมลง เพิ่มมาตรฐานการผลิต พัฒนาบุคลากรด้านการตลาด และสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยยกระดับทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ค้นพบว่า ปัจจัยด้านการผลิตที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การจัดการโรคและแมลง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อคุณภาพและปริมาณของผลผลิตใหม่ หากกลุ่มสามารถพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ผลผลิตมีความเสถียรและช่วยรักษาระดับรายได้ของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยด้านปริมาณผลผลิตและเทคโนโลยีการผลิต ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการปรับปรุงวิธีการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขณะเดียวกัน องค์ความรู้ท้องถิ่นยังคงมีบทบาทสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของการเลี้ยงไหม แต่จำเป็นต้องเชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการผลิตสมัยใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งในปัจจุบันยังถือเป็นจุดอ่อนของกลุ่ม

ปัจจัยด้านการตลาด ผลการวิจัยสะท้อนว่า บุคลากรด้านการตลาดมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนากลุ่ม การมีบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการเจรจา การวางกลยุทธ์ราคา และการสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรทางการตลาด จะช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างพันธมิตรใหม่ ๆ ยังมีส่วนช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับเส้นไหมและผลิตภัณฑ์จากไหมให้สามารถเข้าสู่ตลาดที่กว้างขึ้น ขณะที่ราคาจำหน่ายยังคงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากกลุ่มมักต้องยอมรับราคาจากผู้ซื้อรายใหญ่กำหนด การพัฒนามาตรฐานการผลิตและสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (product storytelling) จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาและทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณาความยั่งยืน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีความเข้มแข็งอย่างมากในมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม สะท้อนถึงการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า การลดการใช้สารเคมี การรักษาคุณภาพดิน น้ำ และอากาศ รวมถึงการสร้างความรัก ความสามัคคี และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคมและภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนโดยรอบ ขณะที่ด้านเศรษฐกิจแม้จะอยู่ในระดับที่ดี แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องรายได้ที่ไม่สูงนักและการพึ่งพาราคาตลาดกลาง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ การสร้างความยั่งยืนของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยความสำเร็จสองด้านไปพร้อมกัน คือ ด้านการผลิตและด้านการตลาด หากด้านการผลิตสามารถจัดการโรคและแมลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และยกระดับมาตรฐานการผลิต ในขณะที่ด้านการตลาดสามารถเสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และเครือข่ายพันธมิตรได้ ก็จะส่งผลให้ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบรรลุผลในระยะยาว การบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่นเข้ากับมาตรฐานสากล และการใช้กลยุทธ์การตลาดที่มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ จะเป็นแนวทางที่ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการโรคและแมลงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อคุณภาพและปริมาณของผลผลิตใหม่ จึงควรพัฒนาแนวทางการผลิตหม่อนและไหมให้ได้มาตรฐาน เช่น การนำระบบการผลิตแบบ GAP หรือเกษตรอินทรีย์มาใช้ พร้อมจัดฝึกอบรมให้สมาชิกเข้าใจขั้นตอนควบคุมคุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

1.2 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรด้านการตลาดมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนากลุ่ม หากต้องการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย ควรจัดตั้งทีมการตลาดของกลุ่มที่มีทักษะด้านการสื่อสารและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อขยายฐานลูกค้า และลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง โดยใช้การเล่าเรื่อง (storytelling) ที่สะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของกลุ่มควบคู่กับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย

1.3 บุคลากรการจัดการสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต ควรสร้างระบบการใช้ทรัพยากรแบบหมุนเวียน เช่น การแปรรูปเศษหม่อนเป็นปุ๋ยหมัก การใช้เศษผ้าไหมในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ และการจัดการน้ำเสียจากกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (supply chain analysis) ควรขยายการศึกษาครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิตจนถึงผู้บริโภคปลายทาง เพื่อระบุจุดที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้อย่างเป็นระบบ

2.2 ควรวิจัยเชิงเปรียบเทียบในพื้นที่ต่าง ๆ ควรศึกษาและเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในพื้นที่ที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างตลาดแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการกำหนดนโยบายสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่

2.3 ประเมินผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมในระยะยาว ควรมีการติดตามประเมินผลการสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมในชุมชนต่อเยาวชน เพื่อให้ทราบแนวโน้มการคงอยู่ของอาชีพและวัฒนธรรมในอนาคต รวมถึงพิจารณาปัจจัยที่จูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพนี้

เอกสารอ้างอิง

ทองพันธ์ ทาพิพย์. (30 กันยายน 2566). สมาชิกกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. สัมภาษณ์.

สุธาวลัย สัจจสมบูรณ์ และจักรพงษ์ สุขพันธ์. (2566) กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันของผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลเมืองปอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 7(2), 56-69.

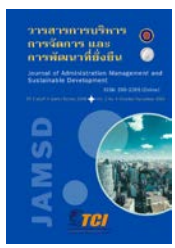
Altieri, M. A. (1995). *Agroecology: The science of sustainable agriculture* (2nd ed). Westview Press.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed). Pearson Education.

Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**การศึกษาทัศนคติ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่ม
ที่มีส่วนผสมจากกัญชาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**
**Study attitudes, behaviors of consumers influencing perceived benefits of
cannabis-derived food and beverage products in Bangkok and Perimeter**

วิมลมาศ โกสวัสต์¹, คุณากร ไวยวุฒิ^{2*}
Wimonmas Kosawat¹, Kunakorn Waiyawout^{2*}

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

^{1,2}Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Krungthep

*Corresponding author's e-mail: kunakorn.w@mail.rmutk.ac.th^{2*}

Received: August 18, 2025

Revised: September 15, 2025

Accepted: September 23, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาความแตกต่างทางด้านของประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา 2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา 3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าความแตกต่างทางด้านของประชากรศาสตร์ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา ทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา

คำสำคัญ: ทัศนคติ, พฤติกรรมผู้บริโภค, การรับรู้ประโยชน์, ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มส่วนผสมจากกัญชา

Abstract

This research aimed to 1. study whether demographic differences influence the perception of the benefits of cannabis-infused food and beverages, 2. study whether attitudes influence the perception of the benefits of cannabis-infused food and beverages, and 3. study whether consumer behavior influences the perception of the benefits of cannabis-infused food and beverages. A questionnaire was used as the data collection tool. The sample group used in the study was 400 consumers who had purchased cannabis-infused food and beverage products. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, frequencies, means, and standard deviations, and inferential statistics, including multiple regression analysis. The results of the research found that demographic differences did not influence the perception of the benefits of cannabis-infused food and beverage products. Consumer attitudes and behaviors did not influence the perception of the benefits of cannabis-infused food and beverage products, as indicated by the test results. Consumer attitudes and behaviors did not influence the perception of the benefits of food and beverage products containing cannabis ingredients.

Keywords: attitude, consumer behavior, perception, cannabis-derived food and beverage products

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันหลายประเทศได้มีการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายให้สามารถใช้กัญชาในทางการแพทย์และทางธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มได้ ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้น ในอดีตพืชกัญชาเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหาร และเป็นสมุนไพรสำหรับบรรเทาอาการเจ็บป่วยบางชนิดได้ แต่นับตั้งแต่กัญชากลับขึ้นบัญชีเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ความนิยมในการใช้กัญชาในวัฒนธรรมไทยจึงได้ลดลง เพราะผู้ใช้จะมีความผิดในด้านของกฎหมาย แต่ขณะนี้กระแสมูลค่าตลาดกัญชามีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลพวงจากภาครัฐที่ให้ความสำคัญและประโยชน์ของพืชกัญชาทางการแพทย์ ซึ่งปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมยา ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ได้หันมาให้ความสนใจที่จะนำกัญชามาเป็นส่วนผสมในการผลิตยารักษาโรค อาหารและเครื่องดื่มกันมากขึ้น เช่น ข้อมูลจาก กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2565) ให้ข้อมูลว่า ทางกรมการแพทย์ได้มีการพัฒนาสารสกัดจากกัญชาและใช้ประโยชน์ ในด้านการรักษาผู้ป่วยในหลายโรค และได้ให้ข้อมูลไว้ว่าการปลูกกัญชาเพื่อวิจัยทางการแพทย์เริ่มมาได้มากกว่า 2 ปีที่ผ่านมา เป็นการผลิตกัญชาที่เป็นเมดิคอลเกรด (medical grade) โดยผลิตเพื่อผ่านให้กับกรมการแพทย์แผนไทยและองค์การเภสัชกรรมเป็นหลัก ส่วนในด้านธุรกิจนั้น ข้อมูลจาก กันตพร ช่วงชิด และนิศาชล ลีรัตนกร (2567) ระบุว่า มีการเริ่มเพิ่มมูลค่าในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา กันมากขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาเมนูอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชา เจาะกลุ่มผู้บริโภคประเภทเฮลท์ตี้ (healthy) และบริษัท กลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่เริ่มมีการคิดค้นที่จะใช้สารสกัดจากกัญชาเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ หรือเจ้าของธุรกิจกาแฟ (café) ประเภทต่าง ๆ ที่ปัจจุบันได้เข้ามาในธุรกิจผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชามากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีการทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายมหาวิทยาลัย เพื่อจัดทำธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีส่วนผสมของกัญชา ออกสู่สาธารณะ และเตรียมที่จะจำหน่ายเครื่องดื่มประเภท ชา กาแฟ ที่มีส่วนผสมจากกัญชา ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ อยู่ในการควบคุมขององค์การอาหารและยา ทั้งแหล่งที่มาของวัตถุดิบและการใช้งานต้องอยู่ในปริมาณที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

นอกจากนี้ ข้อมูลจากสร้างอาชีพ (2564) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตเครื่องดื่มและอาหารรายใหญ่หลายรายในประเทศไทย รวมถึงผู้ประกอบการร้านอาหาร ได้มีการศึกษาการวิจัยในพื้นที่ที่เป็นแหล่งปลูกกัญชา เพื่อติดต่อและหาแหล่งซื้อวัตถุดิบในหลายจังหวัด เช่น บุรีรัมย์ สกลนคร อุดรธานี พิษณุโลก นครราชสีมา เชียงใหม่ เป็นต้น และจากความต้องการของผู้ประกอบการรายใหญ่ที่เตรียมการ เพื่อรองรับการนำวัตถุดิบไปใช้กับสินค้าของธุรกิจตนเองที่มีมากขึ้น ประกอบกับแหล่งปลูกกัญชาที่ต้องตามกฎหมายที่ยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ราคาซื้อขายโดยเฉพาะใบกัญชามีราคาสูงขึ้นจากเดิมเป็นกว่า 10 เท่าตัว และข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขยังระบุว่า ในช่วงปีที่ผ่านมาผู้ประกอบการเครื่องดื่มและอาหารหลายรายได้มีการติดต่อผ่านทางกระทรวง ซึ่งมีทั้งการขอคำปรึกษาเรื่องการปลูก รวมถึงการเจรจาเพื่อซื้อวัตถุดิบเป็นจำนวนมาก และร้านอาหารรายใหญ่ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับสำหรับผู้บริโภค ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า กระแสอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้น ทำให้เกิดความสนใจและต้องการจะตัดสินใจเข้ามาในตลาดอย่างถูกต้อง โดยจะดำเนินการซื้อวัตถุดิบมาจากแหล่งที่ขออนุญาตปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายในการดำเนินธุรกิจต่อไป

จากข้อมูลและกระแสความตื่นตัวของผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะเติบโตจากผลพวงของการที่พืชประเภทกัญชาเข้ามาสู่การประกอบกิจการและธุรกิจในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดีข้อจำกัดของกัญชาจากที่เคยถูกขึ้นบัญชีเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 รวมถึงการออกประกาศของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ที่ให้สามารถนำส่วนประกอบบางส่วนของกัญชามาใช้ได้ เช่น ใบ เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่ง ก้าน ราก รวมถึงสารสกัดที่มี CBD เป็นส่วนประกอบและกากที่เหลือจากการสกัด ซึ่งต้องมีสาร THC ไม่เกิน 0.2% เมล็ดกัญชา น้ำมัน และสารสกัดจากเมล็ดกัญชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ผลิตภัณฑ์สุขภาพได้เท่านั้น รวมถึงประชาชนยังอาจสับสนในส่วนของกัญชาที่ใช้ประโยชน์และการประกอบธุรกิจดังกล่าวในการประกอบอาหาร ทำยารักษาโรค เป็นต้น รวมถึงการขาดข้อมูลที่แน่นอนและชัดเจนจากภาครัฐ อาจส่งผลในความสับสนของผู้บริโภคได้ อีกทั้งงานวิจัยที่มุ่งเน้นการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ผสมกัญชาโดยตรงยังมีไม่มากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชาว่าจะมีผลอย่างไรต่อกระแสของความนิยมส่วนผสมของกัญชาในอาหารและเครื่องดื่มปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างทางด้านของประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา
2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหาร และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของอาหาร และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

วิธ นิธิตักดาเดช และอัมภินี ลาภสมบุรณ์ดี (2568) ได้กล่าวไว้ในแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชากรศาสตร์จากนักวิจัยหลายคนไว้ว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ แนวคิดที่มีความสำคัญกับการศึกษาที่เกี่ยวกับผู้บริโภค โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทางการตลาด ซึ่งเห็นได้จากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายจาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างกันไป ซึ่งความหมายใกล้เคียงกับกันตพร ช่วงชิดและนิสาชล สิริธนากร (2567) ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับประชากรศาสตร์และพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ มีความสำคัญและเป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่แตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ติดต่อกับสื่อที่แตกต่างกันได้แก่

เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สามารถนำมากำหนดส่วนของตลาดให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงใช้เป็นตัวกำหนดตามแนวทฤษฎีในการสำรวจทางด้านการตลาด โดยสรุปได้ว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ในตัวแปรต้น เป็นตัวแปรพื้นฐานของบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนี้ส่งผลให้พฤติกรรมด้านการบริโภค และพฤติกรรมด้านการรับรู้การสื่อสารแตกต่างกัน จึงเป็นปัจจัยที่ให้นักวิจัยทางด้านการตลาดนำมาศึกษาแบ่งส่วนการตลาดทางด้านนี้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

Dagher & Itani (2014) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติ (attitude) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลในหลายบริบท การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติครอบคลุมถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่อธิบายถึงการเกิดขึ้น การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับทัศนคติและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นทัศนคติสามารถถูกกำหนดได้ว่าเป็นชุดของความรู้สึก ความเชื่อ และทัศนคติที่มีต่อวัตถุหรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำและพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้ Moon & Armstrong (2020) และ Franzolini (2020) ได้กล่าวว่า ทัศนคติได้รับการศึกษานำไปใช้ในหลายบริบท เช่น การตลาด คุณภาพที่รับรู้ ด้านการรู้จักตราสินค้า การศึกษา และสุขภาพ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ในบริบทของการตลาด และสุขภาพ การศึกษาพบว่า ทัศนคติของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและการรับรู้แบรนด์ในด้านสุขภาพ ทัศนคติของผู้บริโภคจะให้ความสำคัญต่อการรักษาและการดูแลสุขภาพมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำทางการแพทย์ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ จึงนำมาใช้ที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีผลต่อสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพและเกี่ยวข้องกับการแพทย์ จึงครอบคลุมในทฤษฎีและแนวความคิดที่ช่วยในการทำความเข้าใจถึงการศึกษาทัศนคติจากผู้บริโภคที่มีผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ต่อสินค้าต่อไป

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

Likert (1967) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภค (consumer behavior) จะมีลักษณะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจจะมีลักษณะบางประการร่วมกันและที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ผู้บริโภคที่มีการใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์พื้นฐานอย่างปัจจัยพื้นฐาน อาทิ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณสุข การศึกษา สินค้าจำเป็น บริการและอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สอดคล้องกับธัญลักษณ์ ถาวรจิต (2564) กล่าวว่า ปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความตระหนักถึงสุขภาพและการบริโภคที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเลือกซื้อสินค้าที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทั้งในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหา โดยความสนใจนี้เกิดขึ้นจากความกังวลเกี่ยวกับสถานะสิ่งแวดล้อมและสุขภาพส่วนบุคคล ในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน เช่น ผลิตภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลหรือผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Bowen & Bowen (2015) กล่าวว่า ผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการซื้อสินค้าที่มีประโยชน์ทางสุขภาพและบริการมากขึ้น ไม่เพียงแต่คุณภาพของผลิตภัณฑ์ แต่ยังรวมถึงความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ การบริการลูกค้า และการติดตามผล นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์และความพึงพอใจในประสบการณ์ทั้งหมดของลูกค้าในด้านสุขภาพ ก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเน้นที่จะศึกษาตามทฤษฎีข้างต้น ในประเด็นด้านพฤติกรรมผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์และ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหา เป็นตัวแปรต้นที่จะมีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของสินค้า

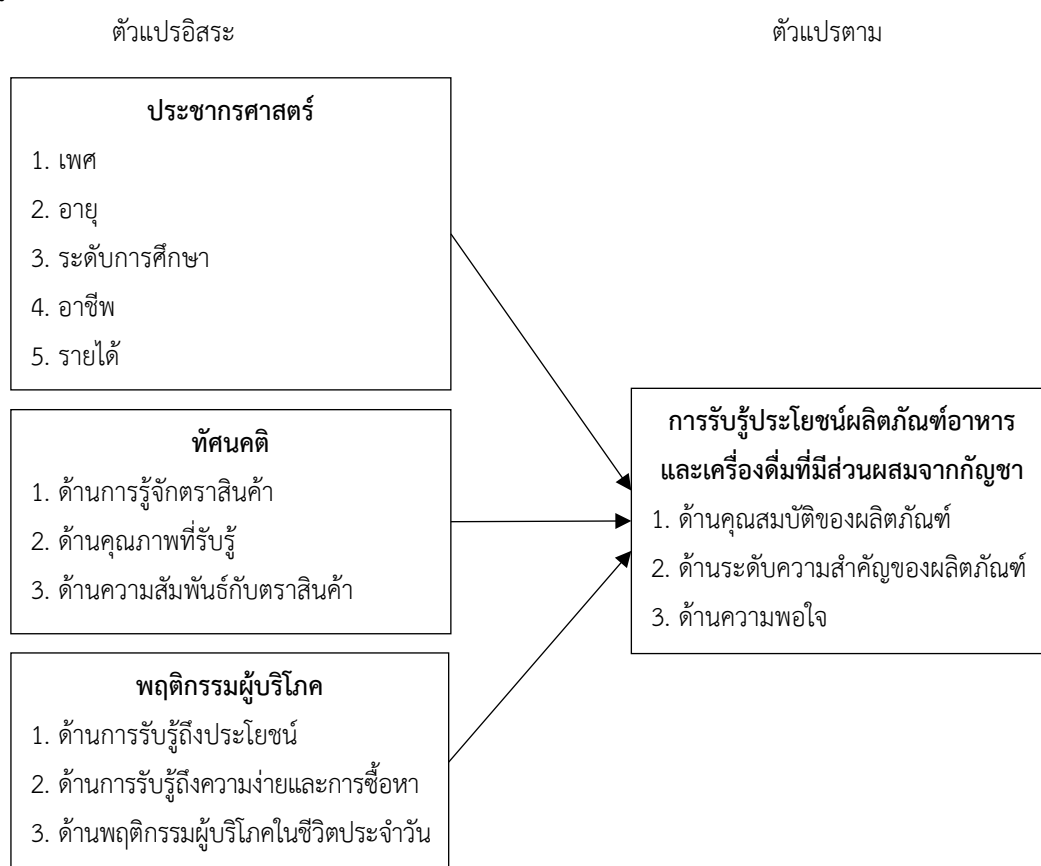
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์

Ilyas et al. (2020) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการรับรู้ประโยชน์ (perception theory) เป็นการรับรู้บนพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใด ๆ ขึ้นอยู่กับการรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้น ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้ และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัย

การรับรู้ประกอบด้วยประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิตใจ ความรู้เดิม ความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น ด้าน Franzolini (2020) ได้กล่าวว่า การรับรู้ประโยชน์ของสินค้านั้น หมายถึง การรู้สึกสัมผัสที่ได้รับการตีความให้เกิดความหมายแล้ว เช่น ในขณะนี้อยู่ในภาวะการรู้สึก คือ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ ในทันใดนั้น เช่น ด้านคุณสมบัติของสินค้า หรือด้านระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์ เช่นเดียวกับศิริพงษ์ ไช่มุก (2564) อธิบายว่า นักวิชาการหลายคนให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ไว้มากหลาย โดยสรุปอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทที่แตกต่างกัน คือ การประมวลผลจากล่างขึ้นบน และการประมวลผลจากบนลงล่าง กระบวนการประมวลผลจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการตีความสิ่งเร้าที่ดีที่สุด เรียกว่า วงจรการรับรู้ (perceptual cycle) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการของการรับรู้ที่เกิดประโยชน์ เป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กันระหว่างความเข้าใจ ทัศนคติ กับ ความคิด ความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ ด้านความพอใจ การตัดสินใจ เป็นต้น ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงจะศึกษากระบวนการรับรู้เกิดขึ้นจากความรู้สึกที่มีต่อคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ด้านระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์ และด้านความพอใจของสินค้าตามการอ้างอิงถึงทฤษฎีข้างต้นเป็นตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยข้อมูลจากสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในปี 2567 พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีประชากรทั้งสิ้น 15,624,700 คน (กรมการปกครอง, 2567) จากขนาดประชากรนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง (sample) โดยใช้สูตรของ Cochran (1963) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นเป็นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 จากผลการคำนวณจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม รายละเอียดแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามด้านประชากรศาสตร์ เป็นข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 และ 3 คำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านทัศนคติ และพฤติกรรมผู้บริโภค ลักษณะคำถามย่อยเป็นลักษณะของคำถามปลายปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา ลักษณะคำถามย่อยเป็นลักษณะของคำถามปลายปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 คำถามปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะและเสนอความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้ทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) รวมถึงการทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ศึกษาจำนวน 3 คน จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการเก็บเป็นแบบปฐมภูมิ (primary data) โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) จากประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามเอง (self-administered questionnaire)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ในตอนที่ 1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2, 3 และ 4 ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน รายละเอียดดังนี้

4.2.1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชาแตกต่างกัน ใช้การวิเคราะห์สถิติ t-test (t-test for independent sample) และ one-way ANOVA เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ทัศนคติมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา และสมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่ออธิบายอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และเพศพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 และเพศชาย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 รายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชา

ทัศนคติของผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการรู้จักตราสินค้า	1.76	0.63	น้อย
ด้านคุณภาพที่รับรู้	1.80	0.60	น้อย
ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า	1.65	0.61	น้อย
ภาพรวม	1.66	0.64	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.66$, S.D. = 0.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักตราสินค้าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.76$, S.D. = 0.63) ด้านคุณภาพที่รับรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.80$, S.D. = 0.60) และด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้าอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ($\bar{X} = 1.65$, S.D. = 0.61)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชา

พฤติกรรมผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	1.73	0.65	น้อย
ด้านการรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหา	1.72	0.60	น้อย
ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน	1.70	0.59	น้อย
ภาพรวม	1.63	0.62	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.63$, S.D. = 0.62) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.73$, S.D. = 0.65) ด้านการรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.72$, S.D. = 0.60) และด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ($\bar{X} = 1.70$, S.D. = 0.59)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยา

การรับรู้ประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	1.71	0.65	น้อย
ด้านระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์	1.64	0.63	น้อย
ด้านความพอใจ	1.61	0.60	น้อย
ภาพรวม	1.64	0.66	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า การรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.64$, S.D. = 0.66) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.71$, S.D. = 0.65) ด้านระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.64$, S.D. = 0.63) และด้านความพอใจอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ($\bar{X} = 1.61$, S.D. = 0.60)

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความแตกต่างทางด้านของประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยา มีผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคจำแนกตามเพศ

การรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยา	t	df	Sig.
คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	-2.876	398	0.07
ด้านระดับความสำคัญ	-2.000	398	0.09
ด้านความพอใจ	-3.237	398	0.12

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยา จำแนกตามเพศ พบว่า ทุกด้านมีค่าสูงกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกัน การรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกล้วยาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามอายุ

การรับรู้ประโยชน์	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f	Sig.
ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	2.203	5	0.441	1.398	0.24
	ภายในกลุ่ม	124.147	394	0.315		
	รวม	126.349	399			
ด้านระดับความสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	4.752	5	0.950	2.590	0.55
	ภายในกลุ่ม	144.566	394	0.367		
	รวม	149.319	399			
ด้านความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.873	5	0.175	0.463	0.40
	ภายในกลุ่ม	148.521	394	0.377		
	รวม	149.394	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาจำแนกตามอายุ พบว่า ทุกด้านมีค่าสูงกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน การรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามระดับการศึกษา

การรับรู้ประโยชน์	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f	Sig.
ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	2.933	3	0.978	3.137	0.55
	ภายในกลุ่ม	123.417	396	0.312		
	ภาพรวม	126.349	399			
ด้านระดับความสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	5.311	3	1.770	4.868	0.52
	ภายในกลุ่ม	144.008	396	0.364		
	ภาพรวม	149.319	399			
ด้านความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	3.244	3	1.081	2.930	0.63
	ภายในกลุ่ม	146.150	396	0.369		
	ภาพรวม	149.394	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ทุกด้านมีค่าสูงกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้น

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน การรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามอาชีพ

การรับรู้ประโยชน์	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f	Sig.
ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	1.208	4	0.302	0.953	0.43
	ภายในกลุ่ม	125.142	395	0.317		
	ภาพรวม	126.349	399			
ด้านระดับความสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.879	4	0.220	0.585	0.67
	ภายในกลุ่ม	148.439	395	0.376		
	ภาพรวม	149.319	399			
ด้านความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.284	4	0.071	0.190	0.94
	ภายในกลุ่ม	148.216	395	0.375		
	ภาพรวม	148.500	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภค ที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามอาชีพ พบว่า ทุกด้านมีค่าสูงกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกัน การรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การรับรู้ประโยชน์	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f	Sig.
ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	7.323	4	1.831	6.076	0.12
	ภายในกลุ่ม	119.026	395	.301		
	ภาพรวม	126.349	399			
ด้านระดับความสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	8.843	4	2.211	6.216	0.17
	ภายในกลุ่ม	140.476	395	0.356		
	ภาพรวม	149.319	399			
ด้านความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	9.816	4	2.454	6.945	0.32
	ภายในกลุ่ม	139.579	395	0.353		
	ภาพรวม	149.394	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของผู้บริโภคที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ทุกด้าน ค่าที่ได้สูงกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ทศนคติมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา มีผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ทศนคติต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา

การรับรู้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสมจากัญชา	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	0.199	0.072	2.746	0.14
ด้านการรู้จักสินค้า (X_1)	0.265	0.049	5.464	0.22
ด้านคุณภาพที่รับรู้ของผลิตภัณฑ์ (X_2)	0.190	0.049	3.840	0.17
ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า (X_3)	0.268	0.034	7.823	0.22
$R^2 = 0.863$, $F = 622.714$, $Sig. = 0.000$				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ทศนคติกับการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา พบว่า ทุกด้านมีค่า Sig. มากกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า ทศนคติไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา จึงสามารถสรุปได้ว่า ทศนคติไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา ได้ร้อยละ 86.30 ($R^2 = 0.863$) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = \text{ทศนคติไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา} \\ = 0.199 + 0.265(X_1) + 0.190(X_2) + 0.268(X_3)$$

โดยที่ X_1 คือ ด้านการรู้จักตราสินค้า X_2 คือ ด้านคุณภาพที่รับรู้ของผลิตภัณฑ์ X_3 คือ ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา

พฤติกรรมผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสมจากัญชา	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	0.112	0.075	1.489	0.09
การรับรู้ถึงประโยชน์ (X_1)	0.368	0.063	5.857	0.15
การรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหา (X_2)	0.123	0.069	1.782	0.28
พฤติกรรมของผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน (X_3)	0.172	0.063	2.730	0.18
$R^2 = 0.872$, $F = 672.598$, $Sig. = 0.000$				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา พบว่า ทุกด้านมีค่า Sig. มากกว่า 0.05 หมายความว่า ผลลัพธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานรอง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) หมายความว่า พฤติกรรมผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา ได้ร้อยละ 87.20 ($R^2 = 0.872$) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = \text{พฤติกรรมผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา} \\ = 0.112 + 368(X_1) + 0.123(X_2) + 0.172(X_3)$$

โดยที่ X_1 คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ X_2 คือ การรับรู้ถึงความง่ายและการซื้อหา และ X_3 คือ พฤติกรรมของผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ความแตกต่างทางด้านของประชากรศาสตร์มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ทศคนคมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา	ไม่ยอมรับสมมติฐาน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ไม่ส่งผลให้การรับรู้ประโยชน์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผลวิจัยสามารถสะท้อนถึงปัจจัยเชิงพฤติกรรมที่ไม่ถูกกำหนดโดยลักษณะทางประชากรศาสตร์เหล่านี้ได้ชัดเจน สิ่งนี้อาจบ่งชี้ว่า ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นเพศใด หรืออยู่ในช่วงอายุใด ต่างก็มีแนวโน้มที่จะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชาในลักษณะเดียวกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากการเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือการสื่อสารการตลาดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริโภคอาจยังไม่มี ความคุ้นเคยหรือประสบการณ์กับผลิตภัณฑ์เหล่านี้เพียงพอที่จะสร้างทัศนคติที่แตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจและอาจบ่งบอกถึงแนวโน้มของการรับรู้ผลิตภัณฑ์ในช่วงการเริ่มต้นของตลาดใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น พบว่า ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงธิดา ทายะรินทร์ และคณะ (2568) ระบุว่า เพศและอายุมักจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชนในวัยทำงาน ในขณะที่ผลการศึกษาของชุดินันท์ โรจน์เพ็ญเพียร และวรัญญา ดิโลกะวิชัย (2560) ที่มีการสำรวจความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค พบว่า แม้ว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่จะยังไม่คุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์ใหม่เหล่านี้ แต่ผู้ที่มีความรู้หรือการเข้าถึงข้อมูลผ่านแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมักมีการรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงพบว่า ไม่สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ในประเด็นที่ว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ไม่ได้ส่งผลให้การรับรู้ผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ซึ่งบ่งบอกว่าการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสารที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์มากกว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ก็เป็นได้

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ทักษะคิดของผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากัญชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อผลิตภัณฑ์นั้น จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการรับรู้ว่ามีประโยชน์หรือไม่ การที่ทัศนคติไม่มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการรับรู้ประโยชน์ อาจเกิดจากปัจจัยที่ทัศนคติของผู้บริโภคเป็นตัวกำหนดการประเมินคุณค่าของผลิตภัณฑ์และการรับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังเช่นเมื่อผู้บริโภคมีทัศนคติเชิงลบต่อัญชา โดยกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะมองเห็นผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นทางเลือกที่ไม่มีคุณประโยชน์ทั้งในด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพงษ์ ไช่มุก (2564) ที่พบว่า ทักษะคิดด้านความรู้สึกล่อลวงต่อการตัดสินใจซื้อซื้อเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา-กัญชงในร้านกาแฟแตกต่างกัน ในด้านคุณสมบัติที่ดีและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดยผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยในประเด็นที่สำคัญ คือ ทักษะคิดที่ไม่ดีต่อผลิตภัณฑ์ไม่มีอิทธิพลต่อการไม่รับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ รวมถึงการเข้าถึงและสามารถหาซื้อได้ง่ายจำหน่ายอยู่ทั่วไป

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคไม่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบ่งบอกถึงผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีพฤติกรรมและทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา อาจเป็นเพราะการรับรู้ถึงประโยชน์ ความเสี่ยง หรือประเด็นด้านกฎหมาย ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกันนี้ สามารถสะท้อนถึงปัจจัยหลากหลายที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น การรับรู้เกี่ยวกับไม่เกิดประโยชน์ทางสุขภาพจากกัญชา ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความจำเป็น ความถูกต้องตามกฎหมาย และภาพลักษณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกัญชา ซึ่งแต่ละปัจจัยอาจมีผลต่อการตัดสินใจซื้อและการบริโภคของผู้บริโภคไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพร ช่วงชิด และนิศาชล สิริตนการ (2567) เช่นกัน ที่พบว่า พฤติกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อส่งผลการซื้อเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชงของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านประโยชน์เป็นหลัก รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ ตลอดจนกระบวนการผลิตอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชง รสชาติหลากหลาย บรรจุภัณฑ์สะอาด ปลอดภัยได้มาตรฐาน และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งผลของงานวิจัยนี้ผลที่ได้จะไม่สอดคล้องทั้งทางด้านประโยชน์ ปลอดภัยได้มาตรฐาน และความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ประเด็นสำคัญของงานวิจัยนี้ คือ ศึกษาผลของทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตเมืองใหญ่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล) ไม่ได้พิจารณาเฉพาะด้านคุณประโยชน์ของอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชาเท่านั้น แต่ยังเน้นความสะดวกในการเข้าถึง ภาพลักษณ์สินค้า การรับรู้ประโยชน์ต่อสุขภาพ ประเด็นด้านกฎหมาย รวมถึงอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการรับรู้ประโยชน์และราคาที่เหมาะสมผล ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการยอมรับในวงกว้าง ขณะที่ในต่างจังหวัด เช่น จากงานวิจัยของกันตพร ช่วงชิด และนิศาชล สิริตนการ (2567) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อส่งผลการซื้อเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชงของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านประโยชน์ รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ ตลอดจนกระบวนการผลิตอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชง รสชาติหลากหลาย บรรจุภัณฑ์สะอาด ปลอดภัยได้มาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นในความแตกต่างระหว่างผู้บริโภคในพื้นที่ที่แตกต่างกัน ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่เพิ่มขึ้นจากผลการวิจัยที่ได้ คือ การตลาดผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมกัญชา ควรปรับกลยุทธ์ให้แตกต่างตามพื้นที่และกลุ่มผู้บริโภค โดยในเขตเมืองใหญ่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล) ควรเน้นความสะดวก ความคุ้มค่า และภาพลักษณ์ ส่วนในต่างจังหวัดควรเน้นคุณประโยชน์ ความหลากหลาย และความปลอดภัย และอีกทั้งทางด้านที่มีความเหมือนกัน คือ การสร้าง

ความเข้าใจ และความมั่นใจจากภาครัฐที่ให้ความรู้และประเด็นด้านประโยชน์หรือโทษของกัญชา เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรดำเนินกลยุทธ์การตลาดแบบแยกพื้นที่ โดยออกแบบการสื่อสารและผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองลักษณะผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากผลวิจัยชี้ว่า ผู้บริโภคในเขตเมืองใหญ่ให้ความสำคัญต่อความสะดวกและภาพลักษณ์สินค้า ขณะที่ผู้บริโภคต่างจังหวัดเน้นประโยชน์ ความปลอดภัย และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การปรับกลยุทธ์ตามบริบทพื้นที่จะช่วยเพิ่มการยอมรับและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

1.2 ภาครัฐควรพัฒนาชุดข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับประโยชน์ โทษ และข้อก้ำกัทางกฎหมายของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา เนื่องจากผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมักมีความสับสนและไม่สามารถประเมินคุณค่าได้อย่างชัดเจน การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสื่อสารอย่างเป็นระบบจะช่วยเสริมสร้างการรับรู้ประโยชน์ที่เหมาะสมและลดความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ของประชาชนในวงกว้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยทางด้านแรงจูง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เป็นต้น ที่อาจส่งผลต่อทัศนคติ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชา เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ สมมติฐานที่หลากหลายมากขึ้นและนำผลที่ได้มาปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น การสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถาม อาจได้คำตอบงานวิจัยที่ลุ่มลึกขึ้น

2.3 ควรหาสถิติตัวอื่นมาช่วยวิเคราะห์ในด้านอื่น ๆ และศึกษาวิจัยคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริโภค เพื่อจะได้เข้าใจมุมมองของผู้บริโภคมากขึ้น รวมไปถึงอาจจะพบปัจจัยใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมจากกัญชาต่อไป

2.4 ควรทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาอย่างต่อเนื่อง สาเหตุจากผลวิจัยที่ได้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ โดยเฉพาะเรื่องกัญชาที่ถูกปลดล็อกจากการเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2567). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567. สืบค้น 25 เมษายน 2568 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_67.pdf.
- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คำแนะนำ การใช้กัญชาทางการแพทย์. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก https://www.dms.go.th/backend/Content/Content_File/Publication/Attach/25651122182642PM_Guidance%20Updated%20V5_update%2029092022_edited2.pdf.
- กันตพร ช่วงชิด และนิศาชล สิริตนากร. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชงของผู้บริโภค ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 43(2), 244-256.
- ชุดินันท์ โรจน์เพ็ญเพียร และวรัญญา ติโลกะวิชัย. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ* 10 มีนาคม 2560 (หน้า 1530-1539). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ดวงธิดา ทายะรินทร์, อัจฉรา เมฆสุวรรณ และพอใจ สิงหนตร. (2568). อิทธิพลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการบอกต่อบนโลกออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มชาสมุนไพรของกลุ่มผู้บริโภควัยทำงาน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 3(2), 624-635.
- ธัญลักษณ์ ถาวรจิต. (2564). การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเทศบาลนครหาดใหญ่. *วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 3(1), 41-56.
- วิช นิธิศักดิ์เดช และอัมภินิ ลาภสมบุญดี. (2568). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 3(1), 95-108.
- ศิริพงษ์ ไช้มุก. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา-กัญชงในร้านคาเฟ่สำหรับผู้บริโภคในประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สร้างอาชีพ. (2564). 7 แปรนด์แฟรนไชส์เครื่องดื่มกัญชามาแรงแห่งปี 2564. สืบค้น 3 เมษายน 2568 จาก <http://www.sangarcheep.com/magazines/?p=16599#link2>.
- Bowen, G., & Bowen, R. (2015). Offline and online brand trust models: Their relevance to social media. *Journal of Business and Economics*, 6(1), 102-112.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling technique* (2nd ed). John Wiley & Sons.
- Dagher, G. K., & Itani, O. (2014). Factors influencing green purchasing behaviour: Empirical evidence from the Lebanese consumers. *Journal of Consumer Behaviour*, 13(3), 188-195.
- Franzolini, B. (2020). *Niche market analysis and marketing strategies applied to the Chinese market: a case study of the tea and the coffee market sold through e-commerce*. Master's thesis Università Ca' Foscari Venezia. <https://hdl.handle.net/20.500.14247/8824>.
- Ilyas, G. B., Rahmi, S., Tamsah, H., Munir, A. R., & Putra, A. H. P. K. (2020). Reflective model of brand awareness on repurchase intention and customer satisfaction. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(9), 427-438. <https://doi.org/10.13106/JAFEB.2020.VOL7.NO9.427>.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and values*. McGraw-Hill.
- Moon, Y., & Armstrong, D. J. (2020). Service quality factors affecting customer attitudes in online-to-offline commerce. *Information Systems and e-Business Management*, 18(1), 1-34. <https://doi.org/10.1007/s10257-019-00459-y>.

**การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล ตามกรอบแนวคิด TPACK
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม**
**Development of an academic administration model based on digital
platforms using the TPACK framework to enhancing students' technological
competency at Tahae Wittayakom School**

จิราพร นาจรูญ^{1*}
Jiraporn Nacharoon^{1*}

¹โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

¹Tahae Wittayakom School, Khong Chai District, Kalasin Province

*Corresponding author's e-mail: jira.nacharoon@gmail.com^{1*}

Received: August 02, 2025

Revised: September 06, 2025

Accepted: September 12, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ตามแนวทางของ Borg & Gall (1989) ซึ่งเป็น “กระบวนการที่เป็นระบบ ผสมผสานการประเมินความต้องการ การออกแบบ พัฒนาและการทดสอบ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์” ซึ่งการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน 2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ 3. การทดลองใช้รูปแบบ และ 4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 40 คน และครูผู้สอน 6 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะ แบบประเมินความเหมาะสม และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่ได้รับคะแนนสูงสุด คือ การบูรณาการตามแนวคิด TPACK ผลการทดลองใช้พบว่า สมรรถนะ

การใช้เทคโนโลยีของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง เป็นระดับมาก โดยด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีมีการพัฒนาสูงสุด รองลงมา คือ ด้านเจตคติและด้านความรู้ความเข้าใจตามลำดับ การประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจต่อรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ ครู และนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปได้ว่า รูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารงานวิชาการ, ฐานดิจิทัล, TPACK, สมรรถนะการใช้เทคโนโลยี

Abstract

This research aimed to development of an academic administration model based on digital platforms using the TPACK framework to enhance students' technological competency at Tahae Wittayakom School. The study employed a Research and Development (R&D) methodology based on Borg & Gall's (1989) model, which included four phases: 1. analyzing current conditions and students' needs, 2. developing the management model, 3. implementing the model, and 4. evaluating and refining the model. The target group consisted of 40 students in grades 4–6 and 6 teachers. Research instruments included questionnaires, interviews, competency assessment forms, and teacher and student satisfaction questionnaires. The developed model comprised five key components: model principles, objectives, a six-step implementation process, roles of stakeholders, and conditions for success. Experts rated the overall appropriateness of the model at the highest level, with the TPACK integration component receiving the highest rating. The implementation results showed a statistically significant improvement in students' technology competency, with the average score increasing from a moderate level to a high level. Among the three domains, technology skills showed the greatest improvement, followed by attitudes and confidence and understanding, respectively. Evaluations from experts, teachers, and students indicated the highest levels of appropriateness and satisfaction with the model. The findings confirm that the proposed digital-based academic management model effectively promotes students' technology competency in a concrete and measurable manner.

Keywords: academic management model, digital platform, TPACK, technology competency

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันที่เรียกว่าศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมต่อทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันทำให้สามารถติดต่อถึงกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องระยะทาง ระยะเวลา บุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ โดยการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้สร้างความท้าทายใหม่สำหรับระบบการศึกษา โดยเฉพาะในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในยุคดิจิทัล การขาดสมรรถนะด้านเทคโนโลยีในนักเรียนส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนที่ขาดทักษะเหล่านี้จะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับ

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบปัญหาในการแข่งขันเพื่อโอกาสทางการศึกษา และอาชีพในอนาคต ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย “โมเดลประเทศไทย 4.0” มาใช้เพื่อผลักดัน ประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางนำไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาปีที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562, 2562) อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษายังพบอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทที่มีทรัพยากรและโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีจำกัด ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายของเนื้อหาและหลักการบริหารงานวิชาการ รวมไปถึงการจัดจากระบบดิจิทัล เพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู และคณะ, 2561) อย่างไรก็ตาม ในสภาพความเป็นจริง การบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่ยังดำเนินการในรูปแบบดั้งเดิม ขาดการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในการส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนอย่างเฉพาะเจาะจง ปัญหาที่ส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายระดับชาติ ความสำคัญของปัญหานี้เพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทซึ่งมักประสบปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี งบประมาณที่จำกัดสำหรับการจัดการอุปกรณ์เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้นักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวมีโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีน้อยกว่านักเรียนในเขตเมือง ซึ่งส่งผลต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาตนเองในอนาคต

โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าแห้ว หมู่ 10 ตำบลฆ้องชัยพัฒนา อำเภอดงขี้เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีนักเรียน 122 คน ข้าราชการครู 10 คน ผู้บริหาร 1 คน โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนชนบท นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล แท็บเล็ต หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ สภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนขาดโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม, 2566)

การสำรวจเบื้องต้นในโรงเรียนท่าแห้ววิทยาคมพบปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ ขาดความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน การขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัย การขาดระบบการบริหารงานวิชาการที่บูรณาการเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ และการขาดรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีในระดับต่ำ ขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนมักจะส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Mareco, 2017) ช่องว่างการวิจัยที่สำคัญคือ การขาดรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะรูปแบบที่อิงกรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical and Content Knowledge) ของ Koehler & Mishra (2008) ซึ่งสามารถส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมครู ไม่ได้ครอบคลุมถึงการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบที่เชื่อมโยงการพัฒนาครู การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเข้าด้วยกัน

ความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK มีความสำคัญในหลายมิติ ในมิติของนโยบายการศึกษา การพัฒนารูปแบบดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย Thailand 4.0 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ในมิติของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รูปแบบนี้จะช่วยยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 และในมิติความเท่าเทียมทางการศึกษา รูปแบบดังกล่าวจะช่วยลดช่องว่างของโอกาสทางการศึกษาระหว่างนักเรียนในเขตเมืองและชนบท

จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้จำเป็นต้องมีการพัฒนา “รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล” ตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยี เนื้อหา และวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในโรงเรียนชนบท การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะเป็นต้นแบบสำหรับโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกันในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ

ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู และคณะ (2561) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานหลักที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ซึ่งทุกองค์ประกอบต้องมีการบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการศึกษา

ธริศร เทียบปาน (2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารสามารถใช้ทฤษฎีการบริหาร (administrative theory) มาประยุกต์ก็จะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

การบริหารงานวิชาการในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องประยุกต์ใช้หลักการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางองค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภควดี อนุญาหงษ์ และคณะ, 2567)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายทางการศึกษา โดยเฉพาะในระดับโรงเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การจัดการเรียนรู้บนฐานดิจิทัล

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้เทคโนโลยี (digital technology) เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ และอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของตนเองให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (เรียนรู้ได้มากขึ้น เรียนรู้ได้เร็วขึ้น เรียนรู้ได้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น เรียนรู้แล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นแต่ใช้เวลาลดลง)

นภสนันท์ สุวรรณวงศ์ และปณิตา วรรณพิรุณ (2564) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเป็นฐาน หมายถึง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน โดยให้อาจารย์นำความรู้และประสบการณ์เกี่ยวเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2561) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน การจัดการศึกษาบนฐานดิจิทัล การจัดการภาครัฐแนวใหม่เน้นการมุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ประชาชนสัมผัสได้ ผ่านการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ (ภควดี อนุญาหงษ์ และคณะ, 2567) ซึ่งหลักการเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการใช้ระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) การประเมินผลแบบออนไลน์ และการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้เพื่อการวิเคราะห์และปรับปรุงการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้บนฐานดิจิทัล คือ การผสมผสานบทบาทของผู้สอนเข้ากับการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

กรอบแนวคิด TPACK

TPACK model เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยีมาบูรณาการเข้ากับชั้นเรียน ซึ่ง Koehler & Mishra (2008) ได้นำเสนอแนวคิดรูปแบบความรู้เนื้อหาผสมผสานวิธีการสอนและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และสอดคล้องกับสภาพห้องเรียนในยุคปัจจุบัน

TPACK ประกอบด้วยความรู้ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge: TK) ซึ่งหมายถึงความเข้าใจในเทคโนโลยีต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ 2) ความรู้ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ (Pedagogical Knowledge: PK) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการสอน กลยุทธ์การเรียนการสอน และความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge: CK) ซึ่งหมายถึงความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน (Mishra & Koehler, 2006)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยนำกรอบแนวคิด TPACK จะช่วยส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาวิชา วิธีการสอน และเทคโนโลยี จะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถทางการเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน

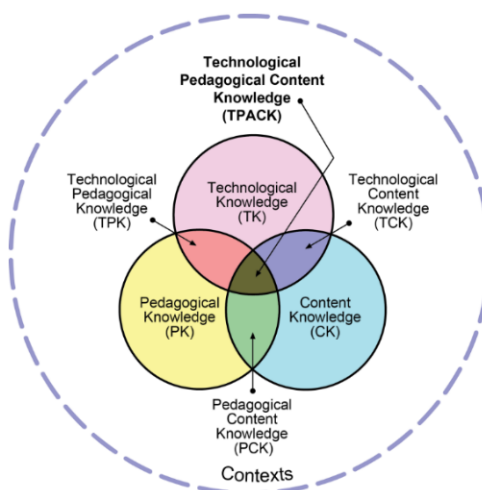
พรพิชิต ทิพา (2561) กล่าวว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (competencies of learners) หมายถึง ระดับความสามารถของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่แสดงออกถึงความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม เพื่อสืบค้นข้อมูล สร้างสรรค์ผลงาน แก้ปัญหาและสื่อสารในบริบทของการเรียนรู้และชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หมายถึง ระดับความสามารถพฤติกรรมของผู้เรียนที่มาจากทักษะ ความรู้ และเจตคติทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK และตัวแปรตาม คือ สมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามกรอบแนวคิด TPACK (Mishra & Koehler, 2006) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด TPACK (Mishra & Koehler, 2006)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK
เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามแนวของ Borg & Gall (1989) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนท่าแห้ววิทยา อําเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 122 คน ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 10 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักเรียน จำนวน 40 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามสัดส่วนแต่ละชั้นเรียน เกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นนักเรียนประจำปีการศึกษา 2566 2) มีการเข้าเรียนสม่ำเสมอไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 3) ผู้ปกครองให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอน จำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นครูประจำการที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 2) มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี 3) มีพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีระดับเบื้องต้น 4) สนใจเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เกณฑ์การคัดเลือก กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอนและนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1.1 แบบสอบถามสำหรับครู เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ

2.1.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับครู เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ

2.2 ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ ได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50

2.3 ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.3.1 แบบประเมินสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน เพื่อประเมินสมรรถนะของนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2.4 ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.4.1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากความคิดเห็นของครู

2.4.2 แบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบจากความคิดเห็นของนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 4 ระยะ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 ถึง มีนาคม 2567 โดยใช้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจกรอบแนวคิด TPACK และการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล ระหว่างวันที่ 1 - 21 พฤศจิกายน 2566

3.1.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสำหรับครู เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ ระหว่างวันที่ 22 พฤศจิกายน 2566 - 24 พฤศจิกายน 2566

3.1.3 เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์สำหรับครู เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนโรงเรียนท่าแห้ววิทยาฯ ระหว่างวันที่ 25 -30 พฤศจิกายน 2566

3.2 ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 และสังเคราะห์องค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบและออกแบบร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK ระหว่างวันที่ 1-11 ธันวาคม 2566

3.2.2 ทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน วันที่ 12 ธันวาคม 2566

3.3 ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 นำรูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม 2566 - 14 มีนาคม 2567

3.3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน เพื่อประเมินสมรรถนะของนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ (วันที่ 18 ธันวาคม 2566) และเก็บข้อมูลหลังการทดลองใช้รูปแบบ (15 มีนาคม 2567)

3.4 ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากความคิดเห็นของครู (วันที่ 18 - 22 มีนาคม 2567)

3.4.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบจากความคิดเห็นของนักเรียน (วันที่ 18 - 22 มีนาคม 2567)

สรุปผลการวิจัย และจัดทำรายงาน พร้อมข้อเสนอแนะและการปรับปรุงในอนาคต (วันที่ 25 - 29 มีนาคม 2567)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลในแต่ละระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การสร้างรหัส และการค้นหาธีมสำคัญ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการประเมินสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) ในการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติ t-test ได้แก่ การแจกแจงแบบปกติของข้อมูลด้วยการทดสอบ Shapiro-Wilk test ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อรูปแบบโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง น้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิผลและความเหมาะสมของรูปแบบ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (research and development) ของ Borg & Gall (1989) เป็น 4 ระยะ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK สำหรับส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน ผลการวิจัยแต่ละระยะมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล

รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน/ความต้องการ		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
บริบทในการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล	4.08	0.56	มาก
ปัญหาในการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล	3.27	0.48	ปานกลาง
ความต้องการในการพัฒนา	4.65	0.47	มากที่สุด
ภาพรวม	4.00	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านบริบทในการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงเทคโนโลยีเพียงพอ ด้านปัญหาในการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนข้อจำกัดด้านความเข้าใจ TPACK และการขาดแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ด้านความต้องการในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสูง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (need index)

รายการประเมิน	$\bar{X}$		ค่าความต้องการจำเป็น (need index)
	สภาพปัจจุบัน	ความต้องการ	
แหล่งเรียนรู้หรือสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม	3.10	4.65	1.55
ความเข้าใจในกรอบแนวคิด TPACK	3.30	4.70	1.40
ทักษะการผสมผสานเทคโนโลยีกับเนื้อหา	3.25	4.60	1.35

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการพัฒนาสูงสุด ได้แก่ แหล่งเรียนรู้หรือสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ตามด้วยความเข้าใจในกรอบแนวคิด TPACK และทักษะการผสมผสานเทคโนโลยีกับเนื้อหา ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด่วน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบตามกรอบแนวคิด TPACK

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการ	4.60	0.55	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ชัดเจน ครอบคลุม	4.60	0.55	มากที่สุด
องค์ประกอบ TPACK ครบถ้วน	4.80	0.45	มากที่สุด
การใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับนักเรียน	4.40	0.55	มาก
ขั้นตอนดำเนินงานชัดเจนและปฏิบัติได้	4.60	0.55	มากที่สุด
ความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา	4.40	0.55	มาก
การประเมินความสัมฤทธิ์ของรูปแบบ	4.40	0.55	มาก
การนำไปขยายผล	4.40	0.55	มาก
ความเหมาะสมโดยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.20	มากที่สุด

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบตามกรอบแนวคิด TPACK ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด องค์ประกอบ TPACK ครบถ้วนและขั้นตอนดำเนินงานชัดเจน แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ ระยะนี้เป็นการนำรูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 40 คน และครูผู้สอน 6 คน ในช่วง วันที่ 19 ธันวาคม 2566 -15 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

ตารางที่ 4 การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

ด้านสมรรถนะ	ก่อนใช้ ($\bar{X}$)	หลังใช้ ($\bar{X}$)	ผลต่าง (gain)	ระดับ
ความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี	3.05	4.30	1.25	ปานกลาง - มาก
ทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	2.80	4.45	1.65	ปานกลาง - มาก
เจตคติและความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี	3.15	4.60	1.45	ปานกลาง - มาก
ภาพรวม	3.00	4.45	1.45	ปานกลาง - มาก

จากตารางที่ 4 ผลการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนจากการทดลองใช้รูปแบบกับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงว่า การทดลองใช้รูปแบบช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านเทคโนโลยีของนักเรียนอย่างชัดเจน

ตารางที่ 5 ความเห็นของครูผู้สอน

ด้านการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความชัดเจนขององค์ประกอบรูปแบบ	4.80	0.40	มากที่สุด
ความเหมาะสมของกระบวนการบริหาร	4.60	0.49	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.65	0.45	มากที่สุด
ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้	4.70	0.46	มากที่สุด
ภาพรวม	4.69	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความคิดเห็นของครู พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ครอบคลุมความชัดเจนขององค์ประกอบ ความเหมาะสม และประโยชน์ต่อการเรียนรู้

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

ตารางที่ 6 ความเหมาะสมและความพึงพอใจของรูปแบบ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ผู้เชี่ยวชาญ	5	ความเหมาะสมของรูปแบบ	4.58	0.53	มากที่สุด
ครูผู้สอน	6	ความเหมาะสมของรูปแบบ	4.69	0.45	มากที่สุด
นักเรียน	40	ความพึงพอใจต่อรูปแบบ	4.65	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินจากทั้ง 3 กลุ่ม แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันในระดับสูง โดยค่าเฉลี่ยของทุกกลุ่ม อยู่ในช่วง 4.58 - 4.69 ซึ่งทั้งหมดมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมที่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ

การปรับปรุงรูปแบบ จากการรวบรวมข้อเสนอแนะของครูและนักเรียน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การเพิ่มสื่อวิดีโอประกอบกิจกรรม การจัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มย่อย การขยายกิจกรรมให้เชื่อมโยงชีวิตประจำวัน และการสร้างแบบฝึกหัดเสริมผ่านสื่อดิจิทัล

การอภิปรายผล

1. ด้านสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ยังพบปัญหาสำคัญในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการขาดความเข้าใจในกรอบแนวคิด TPACK การขาดทักษะในการผสมผสานเทคโนโลยีกับเนื้อหาวิชา และการขาดแหล่งเรียนรู้หรือสื่อการสอนดิจิทัลที่เหมาะสม ครูผู้สอนแสดงความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะความต้องการอบรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีตามกรอบแนวคิด TPACK และความต้องการเครื่องมือระบบบริหารจัดการงานวิชาการแบบดิจิทัล การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น แสดงให้เห็นประเด็นที่ต้องการการพัฒนาเร่งด่วน 3 อันดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้หรือสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ความเข้าใจในกรอบแนวคิด TPACK และทักษะการผสมผสานเทคโนโลยีกับเนื้อหา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chai et al. (2013) ที่ชี้ว่า ครูควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยีที่ผสมผสานความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเครื่องมือดิจิทัลอย่างสมดุล

เพื่อให้ตอบสนองต่อบริบทผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Koehler & Mishra (2008) ที่ได้นำเสนอแนวคิดรูปแบบความรู้เนื้อหาผสมผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและสอดคล้องกับสภาพห้องเรียนในยุคปัจจุบัน เป็นกรอบความคิดที่ผู้สอนสามารถสานความรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการสอน 3) ด้านเทคโนโลยี

2. ด้านการพัฒนาแบบฉบับพื้นฐาน TPACK การออกแบบรูปแบบโดยใช้แนวคิด TPACK เป็นกรอบอ้างอิง ทำให้ครูสามารถนำไปใช้จริงได้ง่ายขึ้น และสามารถส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนได้อย่างครอบคลุม ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบตามกรอบแนวคิด TPACK ได้รับการประเมินสูงสุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมโดยภาพรวม ความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mishra & Koehler (2006) ที่ระบุว่า การบูรณาการ TPACK ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของครูในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Nuangchalerms (2020) ที่ระบุว่า ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสอนและเนื้อหา (TPACK) มีความสำคัญต่อการพัฒนาครู ครูมีความสามารถในการสอนการบูรณาการเทคโนโลยีผ่านประเภทต่าง ๆ เข้ากับเนื้อหาและการสอน ครูออกแบบและนำเทคโนโลยีมาใช้ในหลักสูตรและการเรียนการสอน

3. ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังใช้รูปแบบ คะแนนสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากระดับปานกลางสู่ระดับมาก โดยมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น 1.45 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มีการพัฒนาสูงสุด (+1.65 คะแนน) จาก 2.80 เป็น 4.45 รองลงมาคือ ด้านเจตคติและความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี (+1.45 คะแนน) จาก 3.15 เป็น 4.60 และด้านความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี (+1.25 คะแนน) จาก 3.05 เป็น 4.30 ตามลำดับ โดยเฉพาะในด้านการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลเพื่อค้นคว้าและสื่อสารทางการศึกษา ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอของ Voogt et al. (2015) ว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีของนักเรียนสามารถพัฒนาได้ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมอย่างมีเป้าหมาย

4. ด้านความเหมาะสมและความพึงพอใจต่อรูปแบบ การประเมินจากทั้ง 3 กลุ่ม (ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน และนักเรียน) แสดงความสอดคล้องกันในระดับสูง โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มอยู่ในช่วง 4.58-4.69 ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมที่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านองค์ประกอบตามกรอบ TPACK และความเหมาะสมโดยภาพรวม ซึ่งแสดงถึงความถูกต้องตามหลักวิชาการและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ครูผู้สอนให้คะแนนการประเมินสูงที่สุดในกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานจริงมีความมั่นใจในความเหมาะสมของรูปแบบ โดยเฉพาะด้านความชัดเจนขององค์ประกอบและประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและความสนุกในการเรียนรู้ ทั้งครูและนักเรียนประเมินรูปแบบในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนว่า รูปแบบมีความเป็นระบบชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้จริง เป็นไปตามแนวคิดของ Joyce et al. (2014) ที่เสนอว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับบริบทหลากหลาย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการบนฐานดิจิทัลตามกรอบแนวคิด TPACK ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกันได้ รูปแบบนี้เน้นการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนผ่านการบูรณาการความรู้ 3 ด้าน คือ เทคโนโลยี เนื้อหา และวิธีการสอน ภายใต้กรอบการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และสามารถตรวจสอบประสิทธิภาพได้

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กลไกสนับสนุน การดำเนินงาน ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบทั่วไปตรงที่มีการบูรณาการกรอบแนวคิด TPACK เข้ากับกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลที่ชัดเจนทั้งในด้านการกระบวนการและผลลัพธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่อิงกรอบ TPACK เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน

1.2 สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ครูในการนำรูปแบบไปปรับใช้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

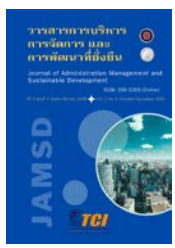
2.1 ควรศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบในระยะยาว เพื่อประเมินความต่อเนื่องในการพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังโรงเรียนต่างพื้นที่หรือโรงเรียนที่มีลักษณะทางบริบทต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลและปรับใช้รูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาผลของรูปแบบต่อคุณลักษณะอื่นของนักเรียน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีม หรือทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู, สาธิต ทรัพย์รวงทอง และนันทิยา น้อยจันทร์. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคาร*, 5(พิเศษ), 222-236.
- ธริศร เทียบปาน. (2562). *การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นักสันนที สุวรรณวงศ์ และปณิตา วรรณพิรุณ. (2564). *การจัดการเรียนรู้โดยดิจิทัลเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล*. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(1), 273-393.
- พรพิชิต ทิพา. (2561). *การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 1-8.
- ภควดี อนุญาหงษ์, ศุขามาศ เตโช และจุฬาลักษณ์ บุญสุข. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐ: แนวทางสู่ความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 757-766.
- โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม. (2566). *รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม ปีการศึกษา 2566*. ภาพลักษณ์: โรงเรียนท่าแห้ววิทยาคม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *Digital Learning*. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (สพข.).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (*Education in Thailand 2018*). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (1989). *Educational research: An introduction* (5th ed). Longman.
- Chai, C. S., Koh, J. H. L., & Tsai, C.-C. (2013). A review of technological pedagogical content knowledge. *Educational Technology & Society*, 16(2), 31-51.
- Joyce, B. R., Weil, M., & Calhoun, E. (2014). *Models of teaching* (9th ed). Pearson.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPCK. In AACTE Committee on Innovation and Technology (Ed.), *The handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators* (pp. 3-29). Routledge.
- Mareco, D. (2017). *10 reasons today's students NEED technology in the classroom*. TechGrid. Retrieved August 02, 2025, from https://techgrid.com/blog/10-reasons-today-s-students-need-technology-in-the-classroom?utm_source=copilot.com.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Nuangchalem, P. (2020). TPACK in ASEAN perspectives: Case study on Thai pre-service teacher. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(4), 993-999.
- Voogt, J., Fisser, P., Good, J., Mishra, P., & Yadav, A. (2015). Computational thinking in compulsory education: Towards an agenda for research and practice. *Education and Information Technologies*, 20, 715-728. <https://doi.org/10.1007/s10639-015-9412-6>.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

แรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Motivation for learning Chinese of Chinese teaching major students' year 4, Udon Thani Rajabhat University

วรรณา เหล่าเขตกิจ¹, ยอดขวัญ ขันติย^{2*}, ญานิกา จิตกลาง³, ณัฐนันท์ ดวงภักดี⁴

Wanna Laokhetkit¹, Yodkwan Khantiyu^{2*}, Yanika Jitklang³, Nattanan Duangphakdee⁴

^{1,2,3,4}สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2,3,4}Teaching Chinese Program, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: wanna.la@udru.ac.th¹, yodkwan.kh@udru.ac.th^{2*}, zxsa4789@gmail.com³, natta13k@gmail.com⁴

Received: June 05, 2025

Revised: September 16, 2025

Accepted: October 22, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน 18 คน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผลการศึกษา พบว่า ในกลุ่มปัจจัยภายนอกด้านผู้สอนและสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.61 ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.72 ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.56 ส่วนปัจจัยภายใน คือ ด้านความสนใจในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.67 และด้านการนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 4.67 จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบแนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การวางแผน และการปรับปรุงสาขาวิชาให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, การเรียน, ภาษาจีน

Abstract

The objectives of this research were 1. study the motivation in learning Chinese and 2. explore ways to promote motivation in learning Chinese among fourth-year Chinese language teaching students at Udon Thani Rajabhat University. The sample consisted of 18 fourth-year Chinese language teaching students, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University. This survey research was conducted. The results indicated that external factors such as teachers and educational institutions had an average score of 4.61, society had an average score of 4.72, and family had an average score of 4.56. The two internal factors, interests in various areas, had an average score of 4.67, and future Chinese language use had an average score of 4.67. Based on these findings, guidelines for promoting students' motivation to learn Chinese were identified, contributing to improved teaching and learning effectiveness, planning, and further development of the academic program.

Keywords: motivation, learning, Chinese

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ภาษาจีนมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนภาษาจีนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาจีนมีความยากและอาจทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ซึ่งแรงจูงใจถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียน และนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศจีนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีอิทธิพลในหลายด้าน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยี ซึ่งประเทศจีนมีประชากรมากเป็นอันดับสองของโลกและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาษาจีนกลายเป็นภาษาสำคัญในระดับโลก การเรียนรู้ภาษาจีนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและธุรกิจ อีกทั้งในประเทศไทยยังมีการเติบโตของนักท่องเที่ยวชาวจีนและอิทธิพลจากสื่อบันเทิงจีน จึงทำให้คนไทยหันมาเรียนภาษาจีนกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาจีนยังคงมีความท้าทายเนื่องจากความยากของตัวอักษร ความแตกต่างของโครงสร้างภาษา ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกท้อแท้และขาดแรงจูงใจในการเรียนจนไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ตั้งใจไว้

ในการเรียนภาษาที่สองหรือสาม แรงจูงใจถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจในการบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Spratt et al. (2002) ที่อธิบายว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างอิสระ ดังนั้นครูควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมแรงจูงใจของผู้เรียนก่อนที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างอิสระ เพื่อเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการเรียนภาษา คำกล่าวดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Broussard & Garrison (2004) ซึ่งอธิบายว่า แรงจูงใจที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการเรียน โดยทั่วไปแรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) หมายถึง การที่บุคคลมีแรงขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมเนื่องจากความสนใจหรือความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากตัวกิจกรรมนั่นเอง และแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) หมายถึง การที่บุคคลมีแรงขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมเพื่อให้ได้มา ซึ่งผลลัพธ์ภายนอก

(Ryan & Deci, 2000) อย่างไรก็ตาม ระดับความแตกต่างและทิศทางของอิทธิพลที่ทั้งสองปัจจัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังคงไม่ชัดเจน (สุภาภา นิธิติศัย, 2561)

จากความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ว่าแรงจูงใจด้านใดบ้างที่มีผลต่อการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปต่อยอด และใช้ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน เพื่อให้ผู้ที่เรียนภาษาจีนสามารถเรียนไปจนถึงเป้าหมายได้สำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แรงจูงใจ (motivation) เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะในการเรียนภาษาที่สอง Ryan & Deci (2000) แบ่งแรงจูงใจเป็น 2 ประเภท คือ 1) แรงจูงใจภายใน ซึ่งหมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะรู้สึกสนุกหรือสนใจในสิ่งนั้นเอง และ 2) แรงจูงใจภายนอก หมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะหวังผลลัพธ์ที่ตามมา เช่น รางวัลหรือการยอมรับ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ Gardner (1985) ก็เน้นว่าความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สองไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางภาษาหรือความถนัดเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย เช่น ทศนคติของผู้เรียนต่อเจ้าของภาษา แรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาเหล่านั้น เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนนั้น จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยแวดล้อม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น และบริบทของสถานศึกษา มีผลอย่างมากต่อแรงจูงใจของผู้เรียนภาษา ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Liu (2023) พบว่า แรงจูงใจของผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้และเป้าหมายส่วนบุคคล การสนับสนุนจากครูและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างแรงจูงใจของผู้เรียน

ส่วนปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ มักเกิดจากความสนใจ เป้าหมาย และความเชื่อมั่นในตนเอง (Bandura, 1997) เช่น การตั้งเป้าศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพโดยใช้ภาษาจีน และ Ooi & Ma (2023) พบว่า แรงจูงใจภายใน เช่น ความสนใจในวัฒนธรรมจีน มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอกที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การเข้าใจแรงจูงใจจึงเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้น การวิเคราะห์แรงจูงใจจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาแผนการเรียนการสอนของของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ทั้งนี้ ยังสามารถตอบสนองต่อการขับเคลื่อนทั้งด้านวิชาการและเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

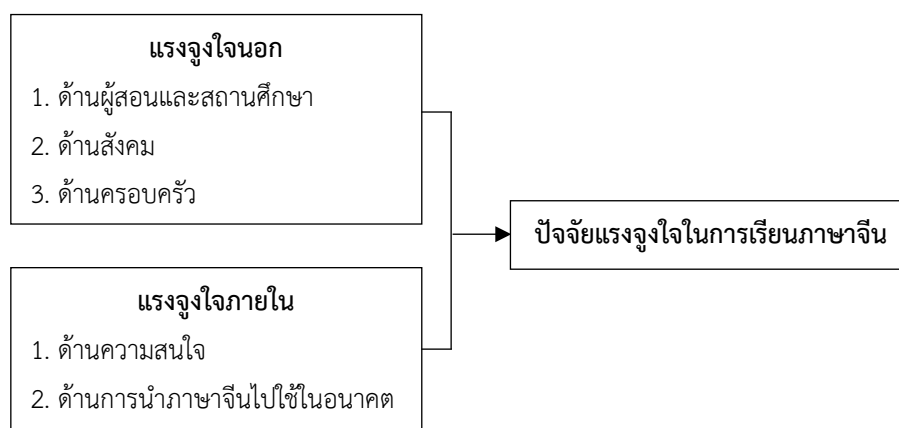
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยอ้างอิงจากแนวคิดของ Ryan & Deci (2000) ซึ่งแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) และแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation)

แรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) คือ แรงขับเคลื่อนที่เกิดจากปัจจัยภายนอกผู้เรียน เช่น การได้รับรางวัล การยอมรับจากสังคม หรือการสนับสนุนจากครอบครัว โดยงานวิจัยนี้แบ่งแรงจูงใจภายนอกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผู้สอน และสถานศึกษา เช่น ความเป็นกันเองของอาจารย์ผู้สอน สื่อการสอนที่ดึงดูดใจ และบรรยากาศการเรียนรู้ 2. ด้านสังคม เช่น ภาษาจีนที่กำลังเป็นที่นิยมในสังคม และจำนวนชาวจีนที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย และ 3. ด้านครอบครัว เช่น การสนับสนุนและความคาดหวังจากครอบครัว แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Gardner (1985) ที่เน้นว่า ความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สองได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงงานวิจัยของ Liu (2023) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยและการสนับสนุนจากครูส่งผลต่อแรงจูงใจของผู้เรียน

แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) คือ แรงขับเคลื่อนที่เกิดจากความสนใจ ความพึงพอใจส่วนบุคคล และเป้าหมายของผู้เรียนเอง โดยในงานวิจัยนี้ แบ่งแรงจูงใจภายในออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความสนใจ เช่น ความสนใจในวัฒนธรรมจีน สื่อบันเทิง ภาษาจีน และความมุ่งมั่นที่จะเดินทางไปประเทศจีนและ 2. ด้านการนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต เช่น การใช้ภาษาจีนเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน การเรียนต่อ หรือเพิ่มอรรถรสในการดูซีรีส์ ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Bandura (1997) ที่กล่าวถึงความเชื่อมั่นในตนเองและเป้าหมายส่วนบุคคลในการสร้างแรงจูงใจ และจากงานวิจัยของ Ooi & Ma (2023) ที่ระบุว่า แรงจูงใจภายใน เช่น ความสนใจในวัฒนธรรมจีน มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาจีน

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1 โดยพิจารณาแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา โดยแยกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน โดยทั้งสองปัจจัยมีองค์ประกอบย่อยตามที่กล่าวข้างต้น และถูกนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อประเมินปัจจัยแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทั้งประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสอนภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงจากแนวคิดของ Ryan & Deci (2000) ซึ่งแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) และแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) รวมถึงการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ชื่อ เพศ อายุ การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (Hanyu Shuiping Kaoshi: HSK) ชื่อสายของครอบครัว

ส่วนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ ใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งกำหนดคะแนนไว้ 5 ระดับ คือ ระดับ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยภายในที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาจีนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ข้อ ใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินของลิเคิร์ต (Likert)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ในแต่ละประเด็น โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 คน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทำการประเมินข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยให้คะแนนใน 3 ระดับ ได้แก่ +1 (สอดคล้อง) 0 (ไม่แน่ใจ) และ -1 (ไม่สอดคล้อง) จากผลการประเมิน พบว่า แบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 33 ข้อ มีค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 โดยมีข้อคำถาม จำนวน 32 ข้อ ที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในระดับสูง และมี 1 ข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (≥ 0.50) ผู้วิจัยจึงใช้ข้อคำถามทั้งหมดในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ผลการตรวจสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในระดับที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ส่งให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและคัดกรองข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถาม และนำข้อมูลการตอบกลับมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปและอธิบายผลการวิจัย มีรายละเอียด

ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) และการมีเชื้อสายจีน ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายนอก และส่วนที่ 3 ปัจจัยภายใน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจของนักศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อประเมินระดับแรงจูงใจในแต่ละด้าน และใช้เกณฑ์การแปลผลตามระดับคะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert scale) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีแรงจูงใจระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีแรงจูงใจระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีแรงจูงใจระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีแรงจูงใจระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีแรงจูงใจระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน เป็นจำนวน 18 คน จากนั้นนำข้อมูลตอบกลับแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับมาตรวจสอบ พบว่า ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบตารางและความเรียง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21 ปี	1	5.56
22 ปี	10	55.56
23 ปี	7	38.89
ภาพรวม	18	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 22 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 อายุ 23 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 และอายุ 21 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	1	5.56
หญิง	17	94.44
ภาพรวม	18	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 94.44 และเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK)

การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	9	50
ไม่เคย	9	50
ภาพรวม	18	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และผู้ที่ไม่เคยสอบ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามครอบครัวมีเชื้อสายจีน

ครอบครัวมีเชื้อสายจีน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	3	16.67
ไม่มี	15	83.33
ภาพรวม	18	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ครอบครัวมีเชื้อสายจีน มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และครอบครัวไม่มีเชื้อสายจีน มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านผู้สอนและสถานศึกษาดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน ด้านผู้สอนและสถานศึกษา

ด้านผู้สอนและสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาจีน (ความน่าเชื่อถือ/บุคลิกภาพ)	4.56	0.60	มากที่สุด
2. วิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอน	4.56	0.60	มากที่สุด
3. เนื้อหา/สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ดึงดูดใจ	4.39	0.59	มาก
4. ระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม	4.39	0.59	มาก
5. ความเป็นกันเองของอาจารย์ผู้สอน	4.61	0.49	มากที่สุด
6. ความเข้มงวดของอาจารย์ผู้สอน	4.44	0.60	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนสั่งงานทุกคาบเรียน	4.33	0.67	มาก
8. ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน	4.44	0.76	มาก
9. สถานศึกษา	4.61	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.48	0.60	มาก

จากตารางที่ 5 ปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านผู้สอนและสถานศึกษา ทั้งหมด 9 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.48 มีความสำคัญในระดับมาก โดยข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเป็นกันเองของอาจารย์ผู้สอนและสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมา คืออาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาจีน (น่าเชื่อถือ บุคลิกภาพ) และวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.56 ความเข้มงวดของอาจารย์ผู้สอนและปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.44 เนื้อหา/สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ดึงดูดใจและระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.39 และอาจารย์ผู้สอนสั่งงานทุกคาบเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.33 มีความสำคัญในระดับมาก

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ภาษาจีนกำลังเป็นกระแสนิยมในสังคมปัจจุบัน	4.72	0.56	มากที่สุด
2. จำนวนชาวจีนที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย	4.72	0.56	มากที่สุด
3. การมีเพื่อนชาวจีน	4.61	0.49	มากที่สุด
4. การมีแฟนชาวจีน	4.28	1.04	มาก
ภาพรวม	4.58	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านสังคม ทั้งหมด 4 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ย 4.58 มีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ภาษาจีนกำลังเป็นกระแสนิยมในสังคมปัจจุบันและจำนวนชาวจีนที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย มีค่าเฉลี่ย 4.72 มีความสำคัญในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีเพื่อนชาวจีน มีค่าเฉลี่ย 4.61 มีความสำคัญในระดับมากที่สุด และการมีแฟนชาวจีน มีค่าเฉลี่ย 4.28 มีความสำคัญในระดับมาก

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การสนับสนุนจากครอบครัว	4.56	0.68	มากที่สุด
2. ความคาดหวังจากครอบครัว	4.33	1.05	มาก
ภาพรวม	4.44	0.87	มาก

จากตารางที่ 7 ปัจจัยภายนอกของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านครอบครัว ทั้งหมด 2 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ย 4.44 มีความสำคัญในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ การสนับสนุนจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.56 มีความสำคัญในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความคาดหวังจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.33 มีความสำคัญในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านความสนใจในด้านต่าง ๆ

ความสนใจในด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. สนใจในภาษาจีน	4.44	0.60	มาก
2. สนใจในศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมจีน	4.22	0.79	มาก
3. สนใจในประวัติศาสตร์จีน	3.89	1.15	มาก
4. สนใจซีรีส์ / ภาพยนตร์จีน	4.33	0.82	มาก
5. สนใจเพลงจีน	4.50	0.69	มาก
6. สนใจดารานักแสดงจีน	4.39	0.59	มาก
7. สนใจตัวอักษรจีน	4.00	1.11	มาก
8. เดินทางไปประเทศจีนเพื่อท่องเที่ยว / ทำงาน / ศึกษาต่อ	4.67	0.47	มากที่สุด
9. เพื่อจะได้มีอาชีพที่ดีในอนาคต	4.61	0.59	มากที่สุด
10. ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	4.56	0.60	มากที่สุด
11. การพัฒนาตนเอง	4.33	0.82	มาก
12. การสั่งซื้อของทางออนไลน์จากประเทศจีน	4.11	1.15	มาก
13. แฟชั่น / การแต่งกายของคนจีน	4.39	0.89	มาก
ภาพรวม	4.34	0.79	มาก

จากตารางที่ 8 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน ด้านความสนใจในด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 13 ข้อ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.34 มีความสำคัญในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เดินทางไปประเทศจีน เพื่อท่องเที่ยว/ทำงาน/ศึกษาต่อ มีค่าเฉลี่ย 4.67 เพื่อจะได้มีอาชีพที่ดีในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 4.61 ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.56 มีความสำคัญในระดับมาก คือ สนใจเพลงจีน มีค่าเฉลี่ย 4.50 สนใจในภาษาจีน มีค่าเฉลี่ย 4.44 สนใจดารานักแสดงจีนและแฟชั่น/การแต่งกายของคนจีน มีค่าเฉลี่ย 4.39 สนใจซีรีส์/ภาพยนตร์จีนและการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.33 สนใจในศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมจีน มีค่าเฉลี่ย 4.22 การสั่งซื้อของทางออนไลน์จากประเทศจีน มีค่าเฉลี่ย 4.11 สนใจตัวอักษรจีนมี ค่าเฉลี่ย 4.00 และสนใจในประวัติศาสตร์จีน มีค่าเฉลี่ย 3.89

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยภายในของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ด้านการนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต

การนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต	ค่าเฉลี่ย	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน	4.61	0.59	มากที่สุด
2. เพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจกับคนจีน	4.61	0.76	มากที่สุด
3. เปิดสอนภาษาไทยให้กับคนจีน	4.56	0.96	มากที่สุด
4. เรียนต่อในระดับปริญญาโท - ปริญญาเอกที่ประเทศจีน	4.50	0.96	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

5. เพิ่มอรรถรสในการดูซีรีส์ หนังสือนิยายหรือฟังเพลงจีน	4.67	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.77	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า ปัจจัยภายในของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน ด้านการนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ เพิ่มอรรถรสในการดูซีรีส์ หนังสือนิยายหรือฟังเพลงจีน มีค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมา คือ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและเพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจกับคนจีน มีค่าเฉลี่ย 4.61 เปิดสอนภาษาไทยให้กับคนจีน มีค่าเฉลี่ย 4.56 และเรียนต่อในระดับปริญญาโท - ปริญญาเอกที่ประเทศจีน มีค่าเฉลี่ย 4.50

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี แสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้นักศึกษามีความตั้งใจและความพยายามในการเรียนภาษาจีน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ryan & Deci (2000) ที่แบ่งแรงจูงใจออกเป็นแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับ “ภาษาจีนกำลังเป็นกระแสนิยมในสังคมปัจจุบัน” และ “จำนวนชาวจีนที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu (2023) ที่ชี้ว่า การตระหนักถึงความสำคัญของภาษาจีนและการสนับสนุนของสังคมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ภาษาจีนมีบทบาทเชิงเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมในประเทศไทย นอกจากนี้ ด้านผู้สอนและสถานศึกษาก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะในด้าน “ความเป็นกันเองของอาจารย์ผู้สอน” และ “สถาบันการศึกษา” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน รวมถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษามีผลต่อการสร้างแรงจูงใจอย่างมีนัยสำคัญของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gardner (1985) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สองไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางภาษาหรือความถนัดของผู้เรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่อิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมก็สำคัญเช่นเดียวกัน

2. ปัจจัยภายในของแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีน

ในส่วนของแรงจูงใจภายในนั้น พบว่าด้าน “การนำภาษาจีนไปใช้ในอนาคต” เป็นปัจจัยที่ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยเฉพาะ “การเพิ่มอรรถรสในการดูซีรีส์ หนังสือนิยายหรือฟังเพลงจีน” และ “การใช้ภาษาจีนเพื่อโอกาสในการทำงาน” และ “เพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจกับคนจีน” ซึ่งผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ooi & Ma (2023) ที่ระบุว่า ความสนใจในสื่อบันเทิงและวัฒนธรรมจีนเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเรียนภาษาจีนในกลุ่มนักศึกษา เป็นการแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ด้านความสนใจในวัฒนธรรมและเป้าหมายส่วนบุคคลก็แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของแรงจูงใจด้านอื่น ๆ เช่น ความต้องการที่จะ “เดินทางไปประเทศจีนเพื่อท่องเที่ยว/ศึกษาต่อ/ทำงาน” และความมุ่งมั่น “เพื่อจะได้มีอาชีพที่ดีในอนาคต” ที่เป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจภายในอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดของ Bandura (1997) เรื่องความเชื่อมั่นในตนเองและเป้าหมายส่วนบุคคลที่สามารถกำหนดทิศทางของการเรียนรู้ได้

3. ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก

จากการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงสถิติ พบว่าค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจจากปัจจัยภายนอกและภายในไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจทั้งสองประเภทมีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของนักศึกษา โดยปัจจัยภายนอกอาจเป็นตัวกระตุ้นเริ่มต้น ในขณะที่ปัจจัยภายในช่วยรักษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาใดภาษาหนึ่ง ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสนับสนุนกัน ถึงจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนที่มากขึ้นและต่อเนื่องกันเป็นระยะยาว ผลการวิจัยยังพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานครอบครัวที่มีเชื้อสายจีน และมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่เคยสอบ HSK อยู่ถึง 50% อย่างไรก็ตาม นักศึกษากลุ่มนี้ยังคงมีแรงจูงใจในระดับสูงทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายใน แสดงให้เห็นว่า การมีเชื้อสายหรือพื้นฐานด้านภาษาจีนไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการมีแรงจูงใจ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Broussard & Garrison (2004) ที่ชี้ว่า แรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจนั้นมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าพื้นฐานส่วนบุคคล

4. แนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้ สามารถเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนกับความสนใจของผู้เรียน เช่น สื่อบันเทิงจีน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะสื่อสารกับเจ้าของภาษา ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการสื่อสารระหว่างนักศึกษาไทยและนักศึกษาจีน เนื่องด้วยชาวจีนที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของไทยมีจำนวนไม่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธนิกจิรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทระพาหา (2564) ที่กล่าวว่า จำนวนนักศึกษาจีนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เพราะความเชื่อมั่นในศักยภาพของประเทศไทย ทั้งในด้านการศึกษาความปลอดภัย ความมั่นคง คุณภาพชีวิต รวมถึงความสัมพันธ์ไทย-จีน ดังนั้น สาขาวิชาควรส่งเสริมกิจกรรมให้มีกิจกรรมดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกใช้ภาษาจีนในสถานการณ์จริง พัฒนาแรงจูงใจ และเพิ่มความกล้าในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของแพรวา รัตนทยา (2564) ที่เห็นว่าควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้ภาษาจีนร่วมกับเจ้าของภาษา เช่น นักศึกษาแลกเปลี่ยนหรือนักท่องเที่ยวชาวจีน เพื่อพัฒนาทักษะสู่การใช้ในอนาคต ทั้งนี้ ควรพิจารณาออกแบบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และตอบโจทย์ทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาอย่างรอบด้าน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีน โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งพบว่าทั้งปัจจัยภายนอกและภายในล้วนมีบทบาทสำคัญต่อผู้เรียน โดยเฉพาะแรงจูงใจจากกระแสนิยมของภาษาจีนประเทศไทย และเป้าหมายส่วนบุคคลของผู้เรียน เช่น การศึกษาต่อ การท่องเที่ยว หรือทำงานในประเทศจีน รวมถึงความสนใจในสื่อบันเทิงจีน เช่น ซีรีส์ ภาพยนตร์ และเพลง เป็นต้น ดังนั้น การตระหนักว่าผู้เรียนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษามีแรงจูงใจที่ซับซ้อนและหลากหลาย ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงอิทธิพลจากระบบการศึกษา แต่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ ความสนใจ และความคาดหวังในอนาคตของผู้เรียนเอง จึงควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแรงจูงใจในเชิงบวก เช่น การเชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตจริง การใช้สื่อบันเทิงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และการสร้างโอกาสในการพบปะหรือสื่อสารกับเจ้าของภาษาให้มากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนภาษาจีนมีแรงจูงใจเชิงบวกที่ดีและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักศึกษา ดังนี้

1.1 ด้านผู้สอนและสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนพัฒนาศักยภาพด้านการสอนให้มีความหลากหลาย และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและมีปฏิสัมพันธ์ กับนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อลดความตึงเครียดและเพิ่มความผ่อนคลายให้กับนักศึกษา

1.2 ด้านสังคม สถานศึกษาควรพิจารณาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภาษา หรือนวัตกรรมระหว่างนักศึกษา ไทยและนักศึกษาชาวจีน เพื่อให้ นักศึกษามีโอกาสใช้ภาษาในสถานการณ์จริงและเพิ่มความกล้าในการสื่อสาร

1.3 ด้านครอบครัว สถานศึกษาหรือสาขาวิชาควรจัดประชุมสำหรับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจะได้เข้าร่วม เพื่อให้ครอบครัวสามารถสนับสนุนนักศึกษาได้อย่างเต็มกำลัง

1.4 ด้านความสนใจ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น การทัศนศึกษาในสถานที่ที่มีบริบทการใช้ภาษาจีน จัดโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นหรือระยะยาวกับสถาบันการศึกษาในประเทศจีน เพื่อให้ นักศึกษาได้สัมผัสวัฒนธรรมและสถานที่ ที่ใช้ภาษาจีนจริง

1.5 ด้านการนำไปใช้ในอนาคต ควรบูรณาการเนื้อหาจากสื่อบันเทิงจีน เช่น ซีรีส์ ภาพยนตร์ หรือเพลง เข้ากับการเรียน การสอน หรือจัดตั้งชมรมที่เน้นการใช้ภาษาจีนจากสื่อเหล่านี้เพื่อเพิ่มความสนใจและอรรถรสในการเรียนรู้ภาษาจีนให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจแต่ละด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำความเข้าใจแรงจูงใจในมิติที่ซับซ้อนและหลากหลาย มากขึ้น

2.3 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ หรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายกัน เพื่อให้ ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจได้หลากหลายมิติมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทน์ จันทรพาหา. (2564). *การศึกษาเบื้องต้นว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย*. รายงานการวิจัย.

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

แพรวา รัตนทยา. (2564). แรงจูงใจและกลวิธีการเรียนภาษาจีนของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้. *วารสารการจัดการและ*

พัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(1), 1–9.

ศุภกา นริติศย์. (2561). ทศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 138–170.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.

Broussard, S. C., & Garrison, M. E. B. (2004). The relationship between classroom motivation and academic achievement in elementary-school-aged children. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 33(2), 106–120.

- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. Edward Arnold.
- Liu, M. (2023). University students' dynamic motivation to learn Chinese as a second language. *SAGE Open*, 13(1), 1–14. <https://doi.org/10.1177/21582440231207450>.
- Ooi, B. K., & Ma, J. (2023). The impact of Chinese language learning motivation on intercultural identity among international students at a private university in Henan Province. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11(3), 1–12. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i3.1335>.
- Spratt, M., Humphreys, G., & Chan, V. (2002). Autonomy and motivation: Which comes first?. *Language Teaching Research*, 6(3), 245–266.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงาน
สหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย
Factors affecting the financial performance of credit union cooperatives
in Thailand

สุพรรณษา บุญคุ้ม^{1*}, สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์²
Supansa Bunkhum^{1*}, Suntaree Tungsiwong²

¹หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

²คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Master of Accountancy Program, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

²Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

*Corresponding author's e-mail: supansabu66@nu.ac.th^{1*}, suntareet@nu.ac.th²

Received: August 19, 2025

Revised: September 30, 2025

Accepted: October 02, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าการเงิน ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย จำนวน 237 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยจูงใจโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยค้ำจุนโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมแรงจูงใจและสร้างระบบสนับสนุนที่ดีในองค์กร เช่น การยอมรับในผลงาน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และการมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มั่นคง ล้วนมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร องค์กรควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในเชิงแรงจูงใจและการสนับสนุน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการเงินให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, การเงิน, ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน, สหกรณ์เครดิตยูเนียน

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the levels of opinions regarding motivational factors, supportive factors, and work performance of financial officers in credit union cooperatives in Thailand, and 2. to examine the relationships between motivational and supportive factors affecting the work performance of financial officers in credit union cooperatives in Thailand. The sample population used in this study consisted of 237 finance managers from each credit union cooperative in Thailand. The unit of analysis was at the individual level. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The relationships between variables were tested using Pearson correlation coefficients. The research instrument was a questionnaire based on a 5-point Likert rating scale. The research findings revealed that the financial officers of credit union cooperatives in Thailand had a high level of opinion regarding motivational, supportive, and overall work performance. Each aspect of motivational factors was positively and significantly correlated with work performance at the 0.05 level. Similarly, each aspect of supportive factors was positively and significantly correlated with work performance at the 0.05 level. The results indicate that promoting motivation and establishing a strong support system within the organization—such as recognition of work achievements, support from supervisors, and a stable working environment—play crucial roles in enhancing employee performance. Therefore, organizations should place emphasis on comprehensive human resource management by focusing on both motivational development and support systems to further improve the efficiency of financial operations.

Keywords: work performance, finance, financial personnel, credit union cooperatives

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นสถาบันการเงินของประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเองและการบริหารงานร่วมกันของสมาชิก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการออม การให้สินเชื่ออย่างมีคุณธรรม และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก ปัจจุบันสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจระดับฐานราก โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเงินให้กับครัวเรือน และการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน “งานด้านการเงิน” ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สะท้อนถึงความมั่นคง โปร่งใส และความน่าเชื่อถือขององค์กร ทั้งในด้านการรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การควบคุมบัญชีรายรับรายจ่าย และการรายงานทางการเงินตามระเบียบของกรมส่งเสริม

สหกรณ์ รวมถึงมาตรฐานทางบัญชี การที่สหกรณ์จะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรด้านการเงินที่มีความสามารถทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานอย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสหกรณ์เครดิตยูเนียนหลายแห่งประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการบริหารงาน โดยเฉพาะในมิติของการเงินและบัญชี ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อาทิ ความไม่ชัดเจนของระบบบริหารจัดการภายใน ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ขาดแรงจูงใจในการทำงาน รวมถึงภาระหน้าที่ที่ไม่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือของสหกรณ์ และความเชื่อมั่นของสมาชิก (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2560) งานด้านการเงินเป็นงานภายใต้ภาระงานมีหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การบริหารงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ยิ่งองค์กรให้ความสำคัญมากเท่าไร สมาชิกขององค์กรก็จะมีคามมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในเรื่องของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน โดยในประเทศไทย มีจำนวนสหกรณ์ทั้งสิ้น 7,563 แห่ง มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 11,113,460 คน โดยแยกเป็นสหกรณ์ที่มีสถานะดำเนินการ จำนวน 6,316 แห่ง ซึ่งเรียกสถานะนี้ว่า Active และสหกรณ์ที่มีสถานะเลิกสหกรณ์ (non – active) จำนวน 1,247 แห่ง สหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 624 แห่ง โดยแบ่งเป็นสถานะดำเนินการ จำนวน 582 และยังไม่ดำเนินการ จำนวน 42 แห่ง การดำเนินงานของสหกรณ์ในประเทศไทยนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาด้านการจัดการ ปัญหาการทุจริต ปัญหาทางด้านบุคลากร ปัญหาทางด้านเทคโนโลยี และปัญหาทางด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2560)

เนื่องจากการที่สหกรณ์จะประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภัทรนันท์ ศิริไทย และชิตพล ชัยมะดัน, 2559) หรือหากจะนึกถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของสมาชิกภายในสหกรณ์มีประสิทธิภาพนั้น การสร้างแรงจูงใจจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญ สามารถทำให้สมาชิกภายในองค์กรเกิดความพึงพอใจและทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและเต็มความสามารถ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg et al. (1959) กล่าวถึงแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร ซึ่งเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎี 2 ปัจจัย (two factor theory) ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ (motivation) และปัจจัยค้ำจุน (maintenance factor)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ คือ พลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้เวลาพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลัดละ แต่คนที่ไม่มีแรงจูงใจจะไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่ก็ล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย ความหมายดังกล่าวแสดงเป็นแผนภาพดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แรงจูงใจ

แรงจูงใจจะมีทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายในจะมีความสุขในการทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจโดยตัวของเขาเอง ไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอก จะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่น หวังรางวัลหรือผลตอบแทน

แรงจูงใจ คือ สิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่เป็นแรงขับ เป็นพลังของแต่ละคนที่ทำให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจนสำเร็จ โดยมีกระบวนการที่เกิดจากการของมนุษย์ทุกคนมีความคาดหวัง ความต้องการ เป้าหมายของชีวิต ทำให้เกิดแรงขับ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย เพราะฉะนั้นแรงจูงใจจึงมีอิทธิพลในการกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมาทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ เพื่อให้ตนเองได้ในสิ่งที่คาดหวังหรือมีความต้องการ (กฤตภาคนิ มิ่งโสภา และณกมล จันทรสม, 2564)

ทฤษฎีการจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg et al. (1959) ได้ทำการศึกษาถึงมูลเหตุในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และได้สร้างทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีสององค์ประกอบ (two factors theory) ซึ่งแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น ความพึงพอใจในการทำงานมี 2 องค์ประกอบ คือ

1. ปัจจัยจูงใจ (motivation factors) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจเป็นตัวสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1.1 ความสำเร็จงาน (achievement) คือ ความสามารถของบุคคลในการทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ รวมถึงการแสดงสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ส่งผลให้เห็นถึงผลงานของบุคคลได้

1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition) คือ การที่บุคคลได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชยและการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

1.3 ลักษณะของงาน (work itself) คือ ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีของบุคคลที่มีต่อลักษณะของงาน

1.4 ความรับผิดชอบ (responsibility) คือ ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับมอบหมายและให้รับผิดชอบงานใหม่ มีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (advancement) คือ การเปลี่ยนแปลงสถานที่หรือตำแหน่งของบุคคลในองค์กรในทางที่สูงขึ้น

2. ปัจจัยค้ำจุน (hygiene factors) เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ประกอบไปด้วย 11 ด้าน ได้แก่

2.1 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (possibility of growth) คือ การที่บุคคลได้รับสิ่งใหม่ ๆ ที่ช่วยเอื้อต่อวิชาชีพ

2.2 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (relationship with superior) คือ การติดต่อสื่อสารในลักษณะคล้ายคลึงกัน กับความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่จะเป็นในลักษณะผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (relationship with subordinates) คือ การติดต่อสื่อสารทางกิริยา และวาจาที่มีการแสดงถึงความสัมพันธ์ที่อันดีต่อกัน

2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (relationship with peers) คือ ความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างบุคคล กับเพื่อนร่วมงานในองค์กร

2.5 สถานะของอาชีพ (status) คือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกต่องาน เช่น การที่มีรถประจำ ตำแหน่งงาน

2.6 นโยบายและการบริหารงาน (company policy and administration) คือ การที่จำแนกบทบาท อำนาจ หน้าที่ การกำหนดนโยบายที่เด่นชัดเพื่อให้บุคคลดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

2.7 สภาพการทำงาน (working conditions) คือ ในทางสถานที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะของสิ่งแวดล้อม ชั่วโมง ในการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

2.8 ความเป็นอยู่ส่วนตัว (factors in personal life) คือ สถานการณ์ของงานที่ส่งผลต่อชีวิตส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การย้ายที่ทำงานใหม่ที่ทำให้ต้องมีการเดินทางไกลในการปฏิบัติงาน

2.9 ความมั่นคงในงาน (job security) คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในงานขององค์กร

2.10 การปกครองบังคับบัญชา (supervision techniques) คือ ความรู้สึกของผู้บังคับบัญชาในการบริหารงาน ด้วยความยุติธรรมและความเต็มใจของผู้บังคับบัญชาในการสั่งงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

2.11 เงินเดือน (salary) คือ ค่าตอบแทนต่างๆที่ได้รับเป็นประจำ เช่น เงินเดือน เงินช่วยเหลือบุตร เงินช่วยค่าเล่าเรียนบุตร ตลอดจนเงินสวัสดิการต่าง ๆ

ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการบริหารงานทางธุรกิจในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต ความหมาย อย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิผล ความสามารถในการผลิต และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่า มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณ คุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิดของคำว่าประสิทธิภาพในด้านธุรกิจ มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) ต้นทุน 2) คุณภาพ 3) ปริมาณ 4) เวลา และ 5) วิธีการในการผลิต (Peterson & Plowman, 1953)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญญรัตน์ สาริกา (2566) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน การคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงจิตด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้าน ด้านผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านความต้องการ ความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังมีผู้บังคับบัญชา ที่คอยให้การสนับสนุนในทุกๆด้าน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร

พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชินโสณ วิสิฐนิกิจา (2567) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ของพนักงานฝ่ายผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก และข้อมูลส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ปัจจัยจึงใจด้านความสำเร็จในงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต ปัจจัยด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านนโยบายการบริหาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

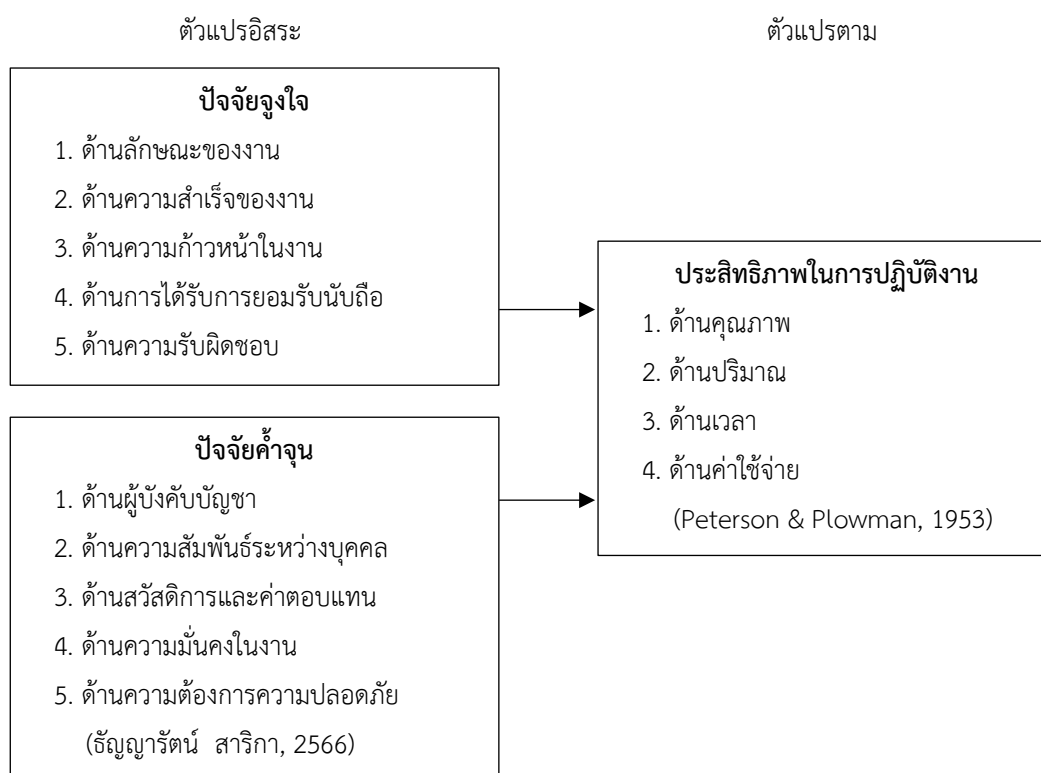
ตารางที่ 1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิจัย
ธัญญารัตน์ สาธิตา (2566)	เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน การคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลสุวรรณภูมิ	ปัจจัยแรงจูงใจ: ลักษณะงาน ความสำเร็จของงาน ความก้าวหน้า การยอมรับ ปัจจัยด้าน: ผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สวัสดิการและค่าตอบแทน ความมั่นคงในงาน ความปลอดภัย	พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัย ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการสนับสนุนจาก ผู้บังคับบัญชา ส่งผลต่อ ความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพ
พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชินโสณ วิสิฐนิกิจา (2567)	เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงาน ฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	ปัจจัยแรงจูงใจ: ความสำเร็จ ในงาน การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าในงาน ปัจจัยด้าน: โอกาส ความก้าวหน้า สภาพแวดล้อม การทำงาน นโยบายการบริหาร	พบว่า แรงจูงใจและประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงมาก ข้อมูลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพ และทั้งปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัย ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพ การทำงาน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า งานวิจัยทั้งสองงานวิจัยสะท้อนผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจทั้งเชิงภายใน เช่น ความสำเร็จในงาน การยอมรับ และความก้าวหน้า เป็นต้น ส่วนปัจจัยเชิงภายนอก เช่น สวัสดิการ ค่าตอบแทน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อมการทำงาน เป็นต้น มีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อันเป็นประเด็นที่สะท้อนถึงความจำเป็นในการศึกษาเพิ่มเติมในบริบทอื่นเพื่อยืนยันแนวโน้มดังกล่าว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าฝ่ายการเงินของแต่ละกลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีจำนวนทั้งสิ้น 582 คน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2560)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamene (1973) ซึ่งเหมาะสมสำหรับกรณีที่ทราบจำนวนประชากรทั้งหมด โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 0.05 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ จำนวน 237 คน จากประชากรทั้งหมด 582 คน จากนั้นจึงดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยแบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยได้จัดสรรกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละภูมิภาค ดังนี้ ภายหลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ภายในแต่ละชั้นภูมิเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยจะพิจารณาจากกรอบแนวคิด เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ลักษณะโครงสร้างประกอบไปด้วยคำถามชนิดปลายปิด (closed end) และปลายเปิด (opened end) เพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยคำจูน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ถือว่ายอมรับได้ (Rovinelli & Hambleton, 1976)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและได้นำมาใช้ในการพัฒนารอบแนวความคิดของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ทั่วประเทศโดยส่งทางจดหมายและสอบถามโดยตรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลและนำมาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยคำจูน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบกับการบรรยายได้ตาราง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อแสดงระดับความคิดเห็น (ณรงค์เดช โกรัตน์ะ, 2563)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยจูงใจและปัจจัยคำจูนต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยจะใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson coefficients)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 237 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 237 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 65.82 เพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 39.24 รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 29.96 อายุ 41-50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 23.63 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.17 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 68.78 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 21.52 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.44

และสำเร็จการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.27 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 31.22 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 29.96 มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 18.57 มีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 11.81 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.44 ส่วนใหญ่สถานที่ที่ปฏิบัติงานในภาคกลาง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 37.55 รองลงมา คือ สถานที่ที่ปฏิบัติงานในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 25.74 และสถานที่ที่ปฏิบัติงานในภาคใต้ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.97 โดยสรุปเน้นภาพรวมสูงสุดในแต่ละด้านได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะประชากร	จำแนก	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	81	34.18
	หญิง	156	65.82
อายุ (ปี)	ต่ำกว่า 30 ปี	71	29.96
	31-40 ปี	93	39.24
	41-50 ปี	56	23.63
	51-60 ปี	17	7.17
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	51	21.52
	ปริญญาตรี	163	68.78
	ปริญญาโท	20	8.44
	สูงกว่าปริญญาโท	3	1.27
ประสบการณ์ทำงาน (ปี)	ต่ำกว่า 1 ปี	20	8.44
	1-5	74	31.22
	6-10	71	29.96
	11-15	44	18.57
	16 ปีขึ้นไป	28	11.81
ภูมิภาคที่ทำงาน	ภาคเหนือ	61	25.74
	ภาคกลาง	89	37.55
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	61	25.74
	ภาคใต้	26	10.94

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยจิตใจ

ปัจจัยจิตใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านลักษณะของงาน	4.31	0.65	มากที่สุด	3
ด้านความสำเร็จของงาน	4.36	0.66	มากที่สุด	2
ด้านความก้าวหน้าในงาน	4.15	0.92	มาก	5
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.24	0.67	มากที่สุด	4
ด้านความรับผิดชอบ	4.41	0.62	มากที่สุด	1
ภาพรวม	4.30	0.72	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยจิตใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ลำดับที่ 1 คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.66) ด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.65) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.67) และด้านความก้าวหน้าในงาน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยคำจูน

ปัจจัยคำจูน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านผู้บังคับบัญชา	4.37	0.65	มากที่สุด	2
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.47	0.61	มากที่สุด	1
ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน	4.15	0.80	มาก	4
ด้านความมั่นคงในงาน	4.28	0.70	มากที่สุด	3
ด้านความต้องการความปลอดภัย	4.00	0.91	มาก	5
ภาพรวม	4.25	0.76	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยคำจูนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) ด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.70) ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.80) และด้านความต้องการความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านคุณภาพ	4.37	0.65	มากที่สุด	2
ด้านปริมาณงาน	4.47	0.61	มากที่สุด	1
ด้านเวลา	4.15	0.80	มาก	4
ด้านค่าใช้จ่าย	4.28	0.70	มากที่สุด	3
ภาพรวม	4.34	0.64	มากที่สุด	

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.70) และด้านเวลา ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงใจและปัจจัยค้ำจุนต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงใจต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยเชิงใจ	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านลักษณะของงาน	0.69**	0.00	สูง
ด้านความสำเร็จของงาน	0.71**	0.00	สูง
ด้านความก้าวหน้าในงาน	0.69**	0.00	สูง
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	0.72**	0.00	สูง
ด้านความรับผิดชอบ	0.69**	0.00	สูง

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยเชิงใจโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในประเทศไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเชิงใจในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในประเทศไทย โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์ดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.72$, Sig. = 0.00) ด้านความสำเร็จของงาน มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.71$, Sig. = 0.00) ด้านลักษณะของงาน มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.69$, Sig. = 0.00) ด้านความก้าวหน้าในงาน มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.69$, Sig. = 0.00) และด้านความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.69$, Sig. = 0.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของปัจจัยค้ำจุนต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยค้ำจุน	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านผู้บังคับบัญชา	0.71**	0.00	สูง
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.66**	0.00	สูง
ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน	0.68**	0.00	สูง
ด้านความมั่นคงในงาน	0.70**	0.00	สูง
ด้านความต้องการความปลอดภัย	0.59**	0.00	ปานกลาง

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยคำจูนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยคำจูนทุกด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์ ดังนี้ ด้านผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.71$, Sig. = 0.00) ด้านความมั่นคงในงาน มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.70$, Sig. = 0.00) ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.68$, Sig. = 0.00) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.66$, Sig. = 0.00) ด้านความต้องการความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.59$, Sig. = 0.00) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 237 คน สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบกับงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานเพื่อให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร มูลสาร และทิศดา สินจรรย์ศักดิ์ (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินของสหกรณ์การเกษตร พบว่า ความรู้ความเข้าใจในด้านบัญชีและการเงิน รวมถึงความรับผิดชอบในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สารธิ และคณะ (2567) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมสหกรณ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ด้านปัจจัยคำจูน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านความต้องการความปลอดภัย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยคำจูนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย มีลักษณะของความมีน้ำใจที่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทุกครั้ง ในขณะที่มีโอกาสด้วยความเต็มใจ เนื่องจากการปฏิบัติงานนั้น มักจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานกับการนำมาซึ่งสังคมที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ทำให้ทำงานอย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร มูลสาร และทิศดา สินจรรย์ศักดิ์ (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินของสหกรณ์การเกษตร พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพาพร จันทร และคณะ (2564) เกี่ยวกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ

3. การศึกษาระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ประกอบด้วยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านปริมาณงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย มีการจัดลำดับความสำคัญของปริมาณงาน กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามมาตรฐานและเพื่อให้ผลลัพธ์ของงานที่เพิ่มมากขึ้น

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตใจที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจิตใจ ได้แก่ ลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน ความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับ และความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นต่อการทำงานที่ท้าทาย ส่งผลให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg et al. (1959) ที่อธิบายว่า ปัจจัยจิตใจภายในเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงาน

5. ความสัมพันธ์ของปัจจัยค้ำจุนที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สวัสดิการและค่าตอบแทน ความมั่นคง และความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและการมีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจและความเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรางค์ บุญยะพงส์ไชย (2565) และอาภาวี เรืองรุ่ง (2566) ที่ชี้ว่าทั้งระบบการทำงานที่ชัดเจน การบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์ และความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงานในระดับสูง

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษานี้ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านการเงินของบุคลากรในสหกรณ์เครดิตยูเนียนในบริบทประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การระบุปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินในสหกรณ์เครดิตยูเนียน ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยแรงจูงใจ เช่น การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้า และปัจจัยค้ำจุน เช่น การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา สภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการเงินอย่างชัดเจน

2. การให้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปปรับปรุงการบริหารและนโยบายด้านทรัพยากรบุคคลของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ผลการวิจัยช่วยระบุแนวทางการปรับปรุงแรงจูงใจและปัจจัยค้ำจุน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประยุกต์ที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคล เช่น การมอบหมายงาน การให้โอกาสก้าวหน้า

1.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ อาทิ การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยเชิงจิตและปัจจัยด้านจิตในมิติที่ลึกซึ้งกว่าการใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว

2.2 ควรศึกษาผลลัพธ์ของประสิทธิภาพการทำงานในมิติที่กว้างขึ้น เช่น ความโปร่งใสในการดำเนินงาน หรือ ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สะท้อนผลเชิงคุณภาพการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2560). สถิติสหกรณ์ ณ ปัจจุบัน. สืบค้น 30 ธันวาคม 2567 จาก <https://cpd.go.th/content-page/item/28-2017-01-26-05-07-15.html>.
- กฤตภาคนิ มิ่งโสภา และณกมล จันทรสม. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 23(2), 209-222.
- ณรงค์เดช โกรตนะ. (2563). ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองจังหวัดชลบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 3(2), 78-88.
- ธัญญารัตน์ สาริกา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ. (2567). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(5), 118-130.
- ภัทรนันท์ ศิริไทย และชิดพล ชัยมะดัน. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 5(1), 157-197.
- ยุพาพร จันทร, ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์ และอุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 5(2), 16-30.
- ศิริพร มูลสาร และทศดา สันจัญญศักดิ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานบัญชีและการเงินของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 9(2), 65-75.
- สุรางค์ บุญยะพงษ์ไชย. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากร. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 12(1), 64-90.
- สุภาภรณ์ สารธิ, วีระกิตติ์ เสาร์ม และนิศาตร์ณ์ โชติเชย. (2567). แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 15(2), 165-175.
- อาภาวี เรืองรุ่ง. (2566). ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลโคกสำโรง อำเภโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(1), 243-254.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons.

- Peterson, E., & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management* (3rd ed). R. D. Irwin.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2, 49–60.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟ ของคนวัยทำงาน

The effects of Buddhist Psychology based group activities on prevent burnout syndrome among working adults

รัตน์มณี สุขะใจ^{1*}, พระครูภัทรธรรมบัณฑิต², วีรชัย คำธร์³

Ratmanee Suyajai^{1*}, Phrakru Phatradhammabundit², Wirachai Khamthorn³

^{1,2,3}หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชีวิตและความตาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Master of Arts Program in Life and Death Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding author's e-mail: activebow@gmail.com^{1*}, ekkapatr.abhi@mcu.ac.th²,

Wirachai.k@dru.ac.th³

Received: September 01, 2025

Revised: October 02, 2025

Accepted: October 03, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา เปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรม และเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงานที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างคือ คนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบก่อน-หลัง (กลุ่มทดลอง) หลังเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มทดลองมีระดับภาวะหมดไฟลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ที่ลดลงเฉลี่ย 66.82% ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานลดลงเฉลี่ย 51.92% และด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลลดลงเฉลี่ย 34.57% นอกจากนี้ ยังพบว่า สุขภาวะเชิงบวก การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสำเร็จในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม: หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความอ่อนล้าทางอารมณ์ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้

กลุ่มทดลองยังมีคะแนนสุขภาวะเชิงบวกในทุกด้าน (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมนัตตตา) และความสำเร็จในการทำงานโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟในการทำงาน, กลุ่มสัมพันธ์, คนวัยทำงาน

Abstract

The objectives of this research were to develop group-relation activities based on Buddhist psychology, to compare the outcomes of participation in the activities, and to compare the effects of participating in such activities on the prevention of burnout among working-age adults. The sample consisted of 30 working-age individuals residing in Bangkok, divided into an experimental group of 15 participants and a control group of 15 participants, selected through purposive sampling. The research instrument was a burnout assessment scale for working-age adults. The results of the study showed that, based on the pre-post comparison of the experimental group, the participants' levels of burnout significantly decreased after participating in the activities. In particular, emotional exhaustion decreased by an average of 66.82%, feelings of reduced personal accomplishment decreased by an average of 51.92%, and depersonalization decreased by an average of 34.57%. In addition, it was found that positive well-being, self-esteem, and work achievement significantly increased at the 0.05 level. Compared with the control group, the experimental group reported lower emotional exhaustion, reduced feelings of diminished accomplishment, and higher scores in all aspects of positive well-being—generosity, kind speech, altruistic conduct, and impartiality—as well as overall work achievement. The experimental group also demonstrated significantly higher levels of positive well-being in all dimensions (generosity, kind speech, altruistic conduct, and impartiality), as well as higher overall work achievement, compared to the control group at the 0.01 significance level.

Keywords: burnout syndrome, group dynamics, working adults

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะหมดไฟ (burnout syndrome) เป็นภาวะที่บุคคลเกิดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย และพฤติกรรม อันเนื่องมาจากกระบวนการสะสมและตอบสนองต่อความเครียด รวมถึงความกดดันจากการทำงาน และไม่ได้รับการจัดการทางอารมณ์ที่เหมาะสม โดยมากภาวะนี้จะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังส่งผลต่อบุคคลทำให้รู้สึกสูญเสียพลังงาน เหนื่อยล้า หมดไฟ หมดใจ จนในที่สุดเกิดภาวะหมดไฟ หรือภาวะจิตหมดใหม่ในการทำงาน จิตแพทย์ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานมักจะโกรธง่าย ขี้หงุดหงิด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทั้งกับผู้ร่วมงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรลดลง และหากเป็นมากขึ้น อาจนำไปสู่โรคซึมเศร้า หรือการลาออกจากงาน ในที่สุด (ลัญฉณ์ศักดิ์ อรรถยากร, 2566) เหตุดังกล่าวจึงต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ ซึ่งกระบวนการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาหลายประการ ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในองค์กรแห่งหนึ่ง จะเห็นว่า แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะหมดไฟในการทำงานและการใช้แนวทางเชิงพุทธ

จิตวิทยาในบางบริบท แต่การศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ยังมีอยู่น้อย และเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานจึงมีความสนใจที่จะบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟ ในลักษณะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งสามารถช่วยให้บุคคลเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง และพัฒนาหลักการเผชิญปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลต่อการลดความเครียดและป้องกันภาวะหมดไฟ เสริมสร้างภาวะการรับรู้และการเห็นคุณค่าภายในตนเอง อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านพุทธจิตวิทยาเพื่อพัฒนาสุขภาวะทางจิตของคณวิทำงาน เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมในภาพรวม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา
3. เพื่อเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะหมดไฟ เป็นภาวะที่ผู้ปฏิบัติงานมีอาการเหนื่อยหน่ายในการทำงาน มีอาการทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยแสดงออกเป็นความอ่อนล้า ขาดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มักเป็นผลจากภาวะเครียดหรือจากปัจจัยด้านอื่น ๆ ทำให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อการทำงาน ขาดประสิทธิภาพการปรับตัว ขาดการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถ ไม่สามารถกำหนดหนทางอาชีพได้ ทำให้เกิดประสิทธิผลการทำงานที่ลดลงและรู้สึกว่าตนเองไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

ปัจจัยการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน

Maslach & Jackson (1981) ได้แบ่งกลุ่มอาการภาวะหมดไฟในการทำงานไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) หมายถึง ความรู้สึกเหนื่อยหน่าย หมดกำลังใจ ไม่มีแรงใจในการทำงาน หมดความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นอาการเด่นและสังเกตได้ง่ายที่สุดของภาวะหมดไฟ เป็นอาการที่สำคัญ ในระยะเริ่มต้นของกลุ่มอาการที่สามารถแก้ไขได้ โดยตนเองจะรู้สึกหมดกำลังใจ สูญเสียพลังงานแทบจะหมดสิ้น และไม่มีแหล่งที่จะส่งเสริมให้พลังนั้นกลับมาเหมือนเดิมได้ ทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่มีกำลังใจ ในการทำงาน หรือการดำเนินชีวิต รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ เนื่องจากอาการอ่อนล้าเกินไป ไม่มีแรงจูงใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ เมื่ออาการเหล่านี้เกิดขึ้นมาสักระยะยาวจะมีอาการปวดศีรษะ อ่อนเพลียทางร่างกาย และปวดตึงบริเวณกล้ามเนื้อต่าง ๆ ตามมา 2) ความรู้สึกลดค่าความเป็นบุคคล (depersonalization) หมายถึง เป็นอาการที่เกิดต่อเนื่องมาจากความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ ที่ยังสามารถแก้ไขได้ แต่จะมีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า โดยจะมีความรู้สึกในแง่ลบต่อเพื่อนร่วมงานและลูกค้า จนมักทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดูไม่เต็มใจที่จะบริการลูกค้า (หรือผู้มาติดต่อ) ไม่มีความสุภาพอ่อนโยน และไม่ต้องการให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับ 3) การลดความสำเร็จในบุคคล (reduced personal accomplishment) เป็นความรู้สึกและทัศนคติในทางลบต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการที่ตนเอง มีความรู้สึกและทัศนคติในทางลบต่อผู้อื่นและงานที่ตนเองปฏิบัติหรือรับผิดชอบอยู่ ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และตนเองรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมเหล่านี้ ทำให้เกิดความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น คิดว่าตนเองล้มเหลวสูญเสียการนับถือต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองไม่คุ้มค่าและขาดความภาคภูมิใจในความสามารถ และผลงานของตนเอง โดยสามารถจำแนกอาการภาวะหมดไฟในแต่ละกลุ่มอาการตามแนวคิดมาสลาซ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจำแนกอาการภาวะหมดไฟในแต่ละกลุ่มอาการตามแนวคิดมาสลาซ

ความอ่อนล้าทางอารมณ์	ความรู้สึกลดค่าความเป็นบุคคล	ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน
1. รู้สึกหมดแรงไปกับงาน	1. กลายเป็นคนปราศจากความปรารถนา	1. ไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. รู้สึกอ่อนเพลียในตอนเช้า	2. ปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนวัตถุ	2. ไม่สามารถมีอิทธิพลทางบวกต่อผู้อื่น
3. รู้สึกเหนื่อยหน่าย	3. ไม่สนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับบุคคล	3. ไม่สามารถเข้าใจปัญหาของผู้อื่นหรือไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
	4. รู้สึกว่าตนเองถูกตำหนิจากผู้อื่นเกี่ยวกับปัญหาของเขา	4. ไม่รู้สึกสนุกกับการทำงาน

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทางใจ ร่วมกับแนวทางการพัฒนาสุขภาพทางจิตโดยใช้หลักทางพุทธศาสนา จึงเสนอความสำคัญของการพัฒนาด้านหลักพุทธศาสนา ดังนี้

หลักการพัฒนาด้านในพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาจิตใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2566) เพราะความเชื่อในจิตใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล เมื่อพัฒนาจิตใจแล้วตัวบุคคลก็เชื่อว่าจะได้รับการพัฒนาไปด้วย เป็นการยกจิตของตนขึ้นสู่ระดับสูงเหนืออำนาจของกิเลสทั้งปวง หรือเป็นการฝึกฝนตนเอง การอบรมตนเอง การทำตนเองให้เจริญยิ่งขึ้น ให้ประเสริฐขึ้น (พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), 2549) พระพุทธศาสนายกย่องผู้ที่พัฒนาตนว่าเป็นบุคคลสูงสุด ดังที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญผู้ปฏิบัติว่า ถึงแม้จะประสบทุกข์จากการภวณาแต่ก็ประเสริฐกว่าบุคคลที่สวຍจากเกียรติยศชื่อเสียงและเงินทอง และทรงเปรียบบุคคล 2 จำพวกที่มีกิเลสเบาบางเหมือนกันแต่ต่างกัน คือ บุคคลใดที่รู้วาทนเองมีกิเลสเบาบาง ทรงสรรเสริญว่าเป็นผู้ประเสริฐ ส่วนบุคคลใดที่ไม่รู้แม้ตนเองจะมีกิเลสเบาบางแล้วก็ตาม ทรงตำหนิว่าเป็นผู้ต่ำทราม เพราะขาดความเพียรเพื่อละกิเลส ยังคงเป็นผู้มีราคะ โทสะ โมหะ มีจิตเศร้าหมองขณะตายไป โดยนัยนี้จะเป็นผู้ประเสริฐได้ต้องผ่านการฝึกปฏิบัติแล้วเท่านั้น ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ฝึกตนดีแล้ว เป็นผู้ประเสริฐในหมู่มนุษย์” (พระธรรมปิฎก, 2546) ซึ่งการปฏิบัติธรรมที่ถูกทางจะต้องนำเอาธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตจริง ถ้าไม่นำเอาธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตก็อาจจะมีผิดพลาด อาจจะไขว้เขวหลงไปในทิศทางที่เกิดความเสื่อม ความพินาศได้ (พระธรรมปิฎก, 2546) เมื่อนำหลักพุทธธรรมไปประพฤติปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพแล้วย่อมทำให้บุคลากรเหล่านั้นมีพลังใจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และก่อให้เกิดความสงบสุขในที่ทำงานหรือในครอบครัวและอยู่ร่วมงานกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องความสุขของการทำงานในองค์กรตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย การสร้างสุขตามแนวทางหลักอิทธิบาทและสังคหวัตถุดังนี้ 1) ความสุขในการทำงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ รักในงานที่ทำ ภูมิใจในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ พอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย เชื่อว่าทำงานที่ขบยอมทำให้ความสำเร็จได้ง่าย ความขยันในการทำงาน พยายามเต็มทีในการทำงานให้ลุล่วง มีความกระตือรือร้นตื่นตัวเสมอในการทำงาน กล่าวหาญทำงานที่ท้าทายจนสำเร็จ ใส่ใจในงานที่ตนรับผิดชอบ ถือความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นสิ่งที่จำเป็น มีความตั้งใจในงานที่ทำ มีการตรงต่อเวลา เข้าใจในงานอย่างชัดเจน มีการสรุปงานทุกครั้งปฏิบัติงานเสร็จ ทำงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลที่ถูกต้องมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว 2) ความสุขในการทำงานตามหลัก สังคหวัตถุ 4 คือ ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน เมื่อเขาหมดกำลังใจ ให้อภัยในสิ่งที่เพื่อนทำผิดพลาดด้วยจิตเมตตา ให้เกียรติกัน ให้ความรู้กับเพื่อนในเรื่องที่ตนเชี่ยวชาญ ไม่กล่าววาจาเท็จ สอดเสียด หยาดคาย เพื่อเจ้า ไร้ประโยชน์ พุดปกป้องเพื่อนจากการเข้าใจผิด กล่าวยกย่องชมเชยผู้ประสบความสำเร็จ พุดด้วยความจริงใจ ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่องาน ให้ความช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ เป็นแบบอย่างที่ดีในที่ทำงาน สงเคราะห์ช่วยเหลือไม่หวังผลตอบแทน วางตนให้พอดีในหน้าที่ของตนอย่างสมถัดนสมอบลาย ทำหน้าที่ของตนอย่างสมถัดนสมอบลาย ทำงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกัน มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

การพัฒนากลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรตามแนวพุทธจิตวิทยา มิได้หมายถึงเพียงการเสริมทักษะการทำงาน แต่ยังเป็น การยกระดับคุณภาพชีวิตองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งกาย จิตใจ สังคม และปัญญา คุณภาพชีวิตที่ดีในมุมมองเชิงพุทธจิตวิทยา คือ การดำรงชีวิตอย่างปกติสุข โดยสามารถรักษาสมดุลของระบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน ไม่มองชีวิตแบบแยกส่วน หากแต่มองว่าทุกมิติสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว กายกับจิตไม่อาจแยกจากกันได้ และสุขภาพ ก็ไม่อาจแยกออกจากปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การดูแลภาวะทางจิตใจของคนวัยทำงาน จึงต้องดำเนินการ ในลักษณะองค์รวม ผู้วิจัยได้นำหลักคิดเชิงพุทธจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างสมดุลทาง ร่างกายและจิตใจ เชื่อมโยงกับมิติทางสังคมและปัญญา ผลลัพธ์ที่ได้คือผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถใช้ชีวิตการทำงานอย่างมีสติ ลดความเครียด และป้องกันภาวะหมดไฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการกลุ่มสัมพันธ์ที่สำคัญมีดังนี้

กลุ่มสัมพันธ์ (group process) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ ความไว้วางใจ การยอมรับ และความร่วมมือภายในกลุ่ม โดยมีเป้าหมาย เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียว ความรู้สึกผูกพัน และบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันและการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 2 แนวคิดเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ตามนิยามของนักวิชาการ

นักวิชาการ	ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์
Johnson & Johnson (2000)	กลุ่มสัมพันธ์ คือ พลังของความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ประกอบด้วยความรู้สึกของความผูกพัน การมีส่วนร่วม และความสามัคคี ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความรับผิดชอบ ร่วมกันต่อเป้าหมายของกลุ่ม
Corey et al. (2014)	กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง ความเชื่อมโยงทางอารมณ์และรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิก ในกลุ่ม ซึ่งเอื้อต่อการกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของสมาชิก
Yalom (1995)	กลุ่มสัมพันธ์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญสำคัญของกลุ่ม โดยเป็นความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ช่วยลดความโดดเดี่ยวและเพิ่มความมั่นคงทางอารมณ์
Tuckman (1965)	กลุ่มสัมพันธ์พัฒนาเป็นลำดับขั้นตามพัฒนาการของกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้าง ความร่วมมือและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

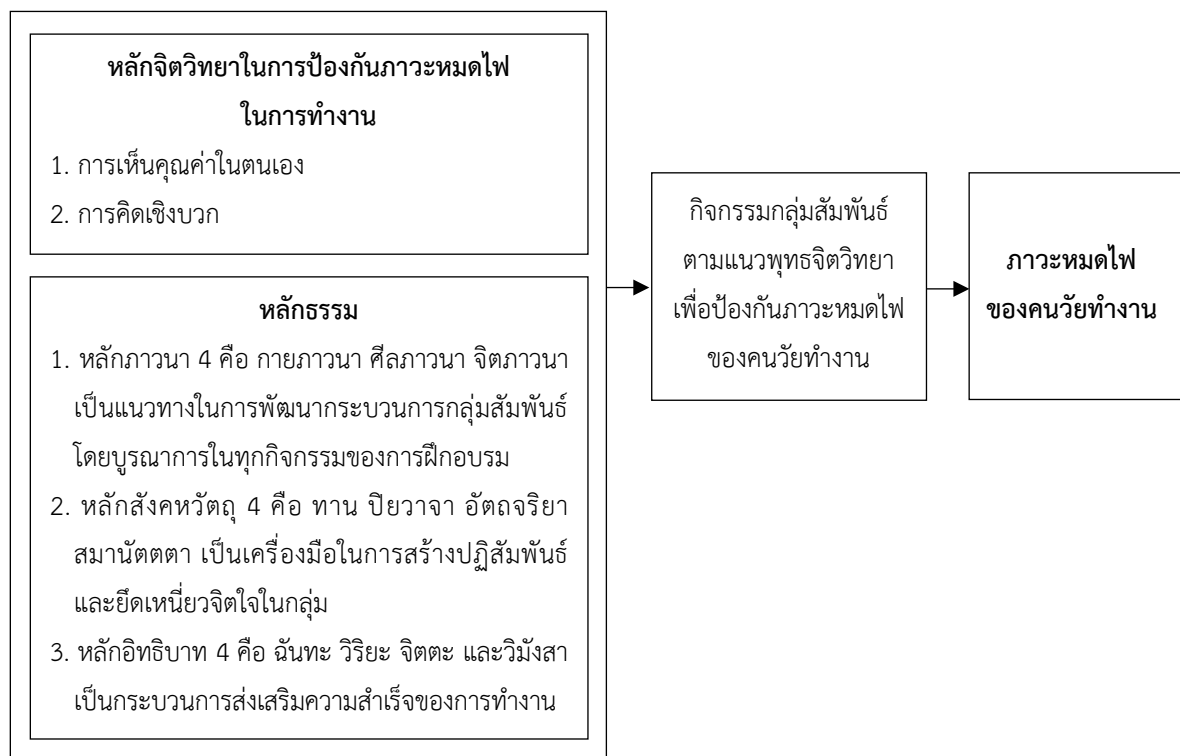
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (theories related to group relationship activities)

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในกลุ่ม โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และบรรยากาศที่เอื้อหนุนต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีที่รองรับแนวทางของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถแบ่งเป็น หลายด้าน (ทิศนา เขมมณี, 2560) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ในทางจิตวิทยาสังคม แนวคิดของ Kurt Lewin ได้ให้ความสำคัญ กับพลังของกลุ่ม (group dynamics) โดยมองว่า พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลเพียงลำพัง แต่เป็นผลจาก ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแสดงออก และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค โดยใช้พลังกลุ่มเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพฤติกรรมบวกและลดทอนอคติ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสมาชิก นอกจากนี้ ทฤษฎีความต้องการของ Maslow ยังอธิบายว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่ปัจจัยทางกาย แต่ยักรวมถึงความต้องการด้านความรักและความเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สามารถตอบสนองความต้องการในระดับนี้ได้ โดยทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกว่ “ตนเองมีคุณค่าและมีที่ยืน” ในสังคมย่อย

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่มีรากฐานทางทฤษฎีที่มั่นคงหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตวิทยาการพัฒนา กลุ่ม การเรียนรู้ทางสังคม หรือการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนา และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ

ผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรตาม

1690

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นบุคคลที่ทำงานอยู่ในหน่วยงาน มีสถานภาพเป็น พนักงาน บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ ขององค์กรต่าง ๆ ทั่วทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 20 - 60 ปี จำนวน 5,804,944 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย คนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน ซึ่งสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นไปตามหลักการออกแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Campbell & Stanley, 1963) และสอดคล้องกับทฤษฎีลิมิตกลาง (central limit theorem) ที่ระบุว่า เมื่อขนาดตัวอย่างมีจำนวนตั้งแต่ 30 ขึ้นไป การแจกแจงของค่าเฉลี่ยตัวอย่างจะเข้าใกล้การแจกแจงปกติ ทำให้สามารถใช้สถิติอนุมานได้อย่างเหมาะสม (Gravetter & Wallnau, 2017) นอกจากนี้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 15 คน ยังเป็นจำนวนขั้นต่ำที่ยอมรับได้สำหรับการวิจัยเชิงทดลอง ในสาขาพฤติกรรมศาสตร์ (Gay et al., 2012)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 77 ข้อ แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงานจำนวน 30 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามจิตวิทยาเชิงบวกตามแนวพุทธจิตวิทยา จำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองจำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 5 แบบสอบถามความสำเร็จในการทำงาน จำนวน 16 ข้อ โดยลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบบ 5 ระดับ เริ่มจากน้อยไปหามาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการโดย 1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านความถูกต้อง ชัดเจนของภาษา และครบถ้วนเหมาะสมทางวิชาการ ปรับปรุงแก้ไข นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องและชัดเจนของภาษา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.94 จากนั้น 2) นำร่างแบบวัด การพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงานของคนวัยทำงานที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับคนวัยทำงานในองค์กรแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง 0.817 แสดงว่า แบบวัดมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป และ 3) นำเครื่องมือที่ได้จัดพิมพ์แบบวัดคุณลักษณะการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงานของคนวัยทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักการการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงานของคนวัยทำงาน ด้วยหลักฐานพุทธจิตวิทยา จากพระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) อรรถกถาต่าง ๆ หลักธรรมอริยปาท 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 แนวคิดทฤษฎีทำจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักการให้การปรึกษาในองค์กรนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำกรอบการวิจัย และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของหลักพุทธธรรมหลักจิตวิทยา โดยมีลำดับขั้นต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าคัมภีร์พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งเอกสาร ศึกษาหลักธรรมและแนวคิดทฤษฎี หลักพุทธจิตวิทยา หลักจิตวิทยาการศึกษา รวมถึงเอกสารบทความต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อพัฒนากระบวนการรับรู้ภาวะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงาน การสังเคราะห์ เป็นแนวทางกำหนดกรอบการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือ โปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างต่อไป 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ กิจกรรม ทฤษฎีการศึกษาที่นำมาใช้ วิธีการประเมินผล ระยะเวลาการจัดกิจกรรม เอกสาร สื่ออุปกรณ์ เพื่อกำหนดว่าเมื่อนำโปรแกรมไปดำเนินการทดลองใช้ตามกระบวนการ จะสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงานของคณวิทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ 3) ผู้วิจัย จัดทำโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานประกอบด้วย ชุดกิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงาน 2) กิจกรรมเข้าถึงการฝึกปฏิบัติหลักอิทธิบาท 4 3) กิจกรรมพัฒนาการฝึกปฏิบัติหลักสังคหวัตถุ 4 และ 4) กิจกรรมสะท้อนธรรมประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งกิจกรรมตามแผนต่าง ๆ ดำเนินการ ระยะเวลา 4 วัน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยจำนวน 10 กิจกรรม 4) ผู้วิจัย นำโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานที่สร้างขึ้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมนำร่างโปรแกรมฯ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโครงสร้างโปรแกรมฯ ต่อไป 5) จัดทำโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงาน ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาคุณลักษณะข้างต้นให้กับผู้สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยตามแผนการวิจัย ในขั้นตอนศึกษาผลโปรแกรมฯ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental design)

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง (two group pretest - posttest design)

	pre-test 1	treatment	post-test1	follow up
กลุ่มทดลอง (E)	O ₁	X ₁	O ₂	O ₃
กลุ่มควบคุม (C)	O ₁	X ₀	O ₂	O ₃

ความหมายของสัญลักษณ์ มีดังนี้

- E แทน กลุ่มทดลอง (experimental group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (control group)
- O₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (pre-test)
- X₁ แทน การจัดกระทำทำให้โปรแกรมฯ (treatment)
- X₀ แทน ไม่ได้รับโปรแกรมฯ
- O₂ แทน การสอบหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที (post-test1)
- O₃ แทน การสอบหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 สัปดาห์ (Follow up)

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ นำเสนอโปรแกรมการออกแบบกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ รายละเอียดดังนี้

ระยะก่อนทดลอง ได้แก่ 1) ขอรับการพิจารณา เอกสารการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) จัดทำเอกสารทางธุรการต่าง ๆ จากภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย 3) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเพื่อดำเนินการในรูปแบบ การฝึกอบรมเพื่อการวิจัย เพื่อให้ผู้สนใจรับทราบเงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรม 4) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และคัดเลือก จำนวน 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ที่มีได้เข้าร่วมกิจกรรม 15 คน 5) ดำเนินการจัดเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์ และสถานที่

ระยะการทดลอง ได้แก่ 1) ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย แนะนำเอกสาร เพื่อลงชื่อให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย และทำแบบวัดการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูลใช้เป็นคะแนน pre - test 2) จัดให้กลุ่มทดลอง เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดโปรแกรมฯ ให้กับผู้ร่วมกิจกรรม จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย กิจกรรมกลุ่ม 4 กิจกรรม ดำเนินการตามแผนการทดลอง

ตารางที่ 4 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงาน

ลำดับที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
1	โปรแกรมกระบวนการรับรู้ภาวะจิตมอดใหม่ในการทำงาน	1. สร้างความสัมพันธ์ 2. รู้จักตัวตนที่แท้จริง 3. รู้จักป้องกันภาวะหมดไฟ	การฟังบรรยาย การทำกิจกรรม เดี่ยว/กลุ่ม	- My job My hero - การรู้จักตนเอง
2	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความเชื่อมั่นต่อในตนเอง (confidence)	1. บอกเกี่ยวกับข้อดีและข้อบกพร่อง ของตนเอง 2. บอกถึงประโยชน์ของการตระหนัก ในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองได้	เกม การอภิปรายกลุ่ม	ตัวตนของฉัน
3	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความเชื่อมั่นต่อในตนเอง (confidence)	1. มองภาพลักษณ์ตนเองในแง่บวก 2. มีความคิดตามแนวบวกในการมอง ปัญหา	เกม การอภิปรายกลุ่ม	ใครคิดว่าฉันไร้ค่า
4	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความเพียรพยายาม (energy, effort)	1. สำรวจตนเองทางด้านการทำงาน 2. สำรวจความสามารถทางการทำงาน ของตนเองว่าเก่ง และอ่อนด้อยงาน เกี่ยวกับอะไร	เกม การอภิปรายกลุ่ม	งานที่ฉันชอบ และงานที่ฉันเก่ง
5	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความเพียรพยายาม (energy, effort)	1. เห็นประโยชน์ของการร่วมกิจกรรม ของหน่วยงาน 2. เกิดความภาคภูมิใจในการทำกิจกรรม ของหน่วยงาน	กรณีศึกษา สถานการณ์ จำลอง	คิดต่างทำใหม่

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
6	การเห็นคุณค่าในตนเอง - การควบคุมตนเอง (mindfulness)	1. ตระหนักในธรรมชาติของอารมณ์ และฝึกฝนการหายใจอย่างง่าย และใช้การหายใจนั้น เป็นการผ่อนคลาย อย่างง่าย ๆ 2. ได้ผ่อนคลาย 3. การแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา	สมาธิเพื่อตัวฉัน อารมณ์ กับปัญญา
7	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความตั้งใจ มีจิตใจที่แน่วแน่ (concentration)	1. สามารถใช้สีและพลังงานในร่างกาย ในการสร้างภาพ 2. เกิดความคิดสร้างสรรค์ 3. ตระหนักถึงความสามารถของตนเอง 4. กิจกรรมการสร้างภาพในเวลาว่าง	การอภิปรายกลุ่ม	กิจกรรม สร้างสรรค์
8	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความตั้งใจ มีจิตใจที่แน่วแน่ (concentration)	1. เห็นความสำคัญของการร่วมมือ ในการทำงาน 2. ตระหนักถึงปัญหา และอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการทำงาน	การอภิปรายกลุ่ม	สื่เหลื่อม มหัศจรรย์
9	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความรู้ (wisdom, understanding)	1. มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต และสิ่งที่อยากเป็นในอนาคต 2. มีกำลังใจในการไปให้ถึงเป้าหมาย	การอภิปรายกลุ่ม	ความฝันที่ต้อง เป็นจริง
10	การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความรู้ (wisdom, understanding)	1. สรุปผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อ การเห็นคุณค่าในตนเองได้ 2. ประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	การอภิปรายกลุ่ม	ต้นไม้ใหญ่

ระยะหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการวัดการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงาน กลุ่มทดลองทันที เพื่อเป็นข้อมูลหลังการทดลอง (post-test) ทั้งนี้ทำการวัดการพัฒนาการรับรู้ภาวะหมดไฟในการทำงานของกลุ่มควบคุม ระยะหลังการทดลอง ในวันและเวลาเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ ได้แก่ 1) ค่าสถิติพื้นฐาน ด้วยค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) 2) วิเคราะห์ค่าสถิติอ้างอิง ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Cohen, 1988) วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (pre test – post test)

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐานทางสถิติแบบเดิม ในการแปลความหมายผลลัพธ์จากการประมวลผลข้อมูลทางสถิติ ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีข้อที่นักวิจัยต้องการทราบถึงการแสดงถึงวิธีการที่แตกต่างจากการทดสอบสมมติฐานในการดำรัสสถิติแบบเดิม ดังนี้ 1) ตั้งสมมติฐานเดิม (H0) และสมมติฐานอื่น (H1) 2) กำหนดระดับนัยสำคัญของ

การทดสอบ หรือ α ซึ่งก็คือ ค่าความผิดพลาดแบบที่ 1 (type I error) ของการตัดสินใจให้ไม่เกิน α 3) ตัดสินใจเกี่ยวกับสมมติฐาน พร้อมทั้งตีความหมายของการตัดสินใจนั้น ๆ

ตัวแปรต้น คือ กลุ่มตัวอย่างมี 2 ระดับ ได้แก่ 1) กลุ่มทดลอง (โปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา) และ 2) กลุ่มควบคุม (ไม่ใช่โปรแกรมการออกแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา)

ตัวแปรตาม คือ คะแนนความรู้ทางโปรแกรมการออกแบบฯ หลังการทดลอง (x)

โดยให้ $\bar{X}_1$ SD1 แทนค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง (n=15)

$\bar{X}_2$ SD2 แทนค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงาน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา มีแนวทางการออกแบบที่เน้นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการทำงานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันภาวะหมดไฟ (burnout) ซึ่งเป็นปัญหาทางจิตใจที่พบบ่อยในกลุ่มคนวัยทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในภาวะแซนด์วิช ต้องแบกรับภาระทั้งจากงานและครอบครัว ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Maslach & Jackson (1981) ที่กล่าวถึงลักษณะของภาวะหมดไฟ 3 มิติ ได้แก่ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) 2) การลดค่าความเป็นบุคคล (depersonalization) 3) ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน (reduced personal accomplishment) โดยนำมาเป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรม โดยบูรณาการกับแนวพุทธจิตวิทยา เช่น การฝึกสติ (mindfulness) พรหมวิหาร 4 การรู้เท่าทันอารมณ์ และการสร้างเป้าหมายชีวิตที่มีความหมาย ทั้งนี้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) กิจกรรมเสริมสร้างสติรู้ตัวและการเจริญสติ เช่น การเดินจงกรม การกำหนดลมหายใจ 2) กิจกรรมสะท้อนคุณค่าในตนเองและความหมายของงาน เช่น การเล่าเรื่องชีวิต การตั้งเจตนา (intention setting) 3) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อการแบ่งปันทางอารมณ์ เช่น วงสนทนาเปิดใจ (sharing circle) การฟังอย่างลึกซึ้ง 4) กิจกรรมสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางใจ (safe space) เช่น พื้นที่สบายกายใจ ที่ส่งเสริมการผ่อนคลายทั้งกายและจิตใจ ทั้งนี้ การออกแบบกิจกรรมเหล่านี้สะท้อนแนวคิดแบบองค์รวม (holistic) ในการเยียวยาภาวะหมดไฟ โดยไม่เน้นเพียงการให้ข้อมูลหรือความรู้ แต่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ตรง (experiential learning) ที่เปลี่ยนแปลงมุมมองของผู้เข้าร่วมจากภายใน ซึ่งผลการวิเคราะห์สะท้อนว่า ผู้เข้าร่วมแสดงการเปลี่ยนแปลงทางบวกทั้งในระดับความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม เช่น ความรู้สึกเหนื่อยล้าทางอารมณ์ลดลง การนอนหลับดีขึ้น ความเครียดลดลง และความสัมพันธ์ในที่ทำงานดีขึ้น โดยมีความเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 60 ในทุกมิติ ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาอย่างชัดเจน

สรุปได้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาในการวิจัยนี้ เป็นแนวทางที่ตอบโจทย์การป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่เพียงเน้นการลดอาการ แต่ยังเสริมสร้าง “สุขภาวะทางจิตใจ” อย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาความตระหนักรู้ ความเห็นคุณค่าในตนเอง และการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีเมตตา

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคนวัยทำงานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา มีการเปลี่ยนแปลงในระดับภาวะหมดไฟทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะใน 3 มิติของภาวะหมดไฟ ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพ (depersonalization) และความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (reduced personal accomplishment) ซึ่งเป็นแนวทางการวัดตามแนวคิดของ Maslach & Jackson (1981) ทั้งนี้การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ค่าเฉลี่ยของความอ่อนล้า

ทางอารมณ์ลดลงจากระดับ “มาก” สู่ระดับ “น้อย” ในทุกข้อคำถาม โดยผลต่างเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 56.50 – 67.84 ซึ่งแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวกหลังการอบรม โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับความเหนื่อยล้าทางจิตใจและคุณภาพการนอนหลับ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกิจกรรมที่เน้นการฝึกสติ สมาธิ และการระบายความรู้สึกในกลุ่มย่อย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เข้าร่วมสามารถพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์ การมองตนเองในทางบวกมากขึ้น และลดพฤติกรรมแยกตัว เช่น การไม่อยากเข้าร่วมงานหรือหลีกเลี่ยงผู้ร่วมงาน จากข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังแสดงให้เห็นว่า การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความรู้สึก มีผลต่อการเยียวยาทางจิตใจอย่างเด่นชัด

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยามีผลต่อการลดระดับภาวะหมดไฟก่อนและหลังการอบรมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในมิติด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม และเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของคณวิทำงานอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟของคณวิทำงานเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า

1) ภาวะหมดไฟในการทำงาน ผลการเปรียบเทียบภาวะหมดไฟหลังการอบรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ กลุ่มทดลองมีคะแนนต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.021$) สะท้อนว่าการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยลดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ได้จริง อีกทั้ง ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน กลุ่มทดลองมีคะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.002$) แสดงถึงความรู้สึกที่ดีขึ้นในความสามารถในการทำงาน อย่างไรก็ตามคะแนนรวม ของภาวะหมดไฟ และด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพ ยังไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนว่าความสัมพันธ์เชิงบุคคลและภาพรวมของ burnout ต้องการเวลาหรือการแทรกแซงที่เข้มข้นกว่านี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชัดเจน ซึ่งผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslach & Jackson (1981) ที่ชี้ว่า การจัดกิจกรรมลด burnout ต้องคำนึงถึงหลายองค์ประกอบ โดยเฉพาะอารมณ์และการรับรู้คุณค่าตนเองในงาน ซึ่งกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยานี้จะตอบโจทย์บางส่วนได้

2) สุขภาวะเชิงบวกตามแนวพุทธจิตวิทยา ทุกองค์ประกอบของสุขภาวะเชิงบวก ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) โดยเฉพาะด้านความมีน้ำใจ (ทาน) และการสื่อสารที่ดี (ปิยวาจา) แสดงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการฝึกฝนทางจิตและวาจา อันเป็นผลโดยตรงจากกิจกรรมที่เน้นเมตตาและปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ คะแนนรวม ของสุขภาวะเชิงบวกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) การเปลี่ยนแปลงนี้สนับสนุนแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2566) ที่เสนอว่า การอบรมจิตใจตามพุทธธรรมย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อพฤติกรรมและสัมพันธภาพทางสังคมอย่างลึกซึ้ง

3) การเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.179$) อาจตีความได้ว่า กระบวนการของกิจกรรมทำให้ผู้เข้าร่วมเริ่มตระหนักถึงจุดอ่อนหรือข้อจำกัดของตนเองมากขึ้นในระยะสั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการพัฒนาตนในเชิงลึกตามแนวทาง การฝึกสมาธิแบบวิปัสสนาภาวนา อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบนี้ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ หรือผ่านการติดตามผลในระยะยาว เพื่อให้เข้าใจพลวัตของการเปลี่ยนแปลงด้านคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริง

4) ความสำเร็จในการทำงาน แม้การเปรียบเทียบรายองค์ประกอบจะยังไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละด้าน เช่น ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา แต่คะแนนรวมของความสำเร็จในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของการตระหนักรู้และความตั้งใจในการทำงานดีขึ้นอย่างเด่นชัดในกลุ่มทดลอง ซึ่งผลดังกล่าวอาจเกิดจากการฝึกเจริญสติ (mindfulness) และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในกิจกรรม ซึ่งช่วยกระตุ้นพลังภายในตามหลัก อิทธิบาท 4 ในพุทธจิตวิทยา

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองตามวัตถุประสงค์ที่ 3

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	ค่านัยสำคัญ	ผลเปรียบเทียบ
1. ภาวะหมดไฟในการทำงาน				
1.1 ความอ่อนล้าทางอารมณ์	ต่ำกว่า	สูงกว่า	$p = 0.021^*$	กลุ่มทดลองต่ำกว่า
1.2 ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในงาน	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	$p = 0.002^{**}$	กลุ่มทดลองลดลง
1.3 ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพ	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
ภาพรวมภาวะหมดไฟ	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
2. สุขภาวะเชิงบวกตามแนวพุทธจิตวิทยา				
2.1 ทาน (ความมีน้ำใจ)	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p < 0.01^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า
2.2 ปิยวาจา (สื่อสารที่ดี)	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p < 0.01^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า
2.3 อตถจริยา (ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวม)	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p < 0.01^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า
2.4 สมานัตตตา (ความเสมอภาค)	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p < 0.01^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า
ภาพรวมสุขภาวะเชิงบวก	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p = 0.000^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า
3. การเห็นคุณค่าในตนเอง	ลดลงเล็กน้อย	ไม่เปลี่ยนแปลง	ns	ไม่แตกต่างกัน
4. ความสำเร็จในการทำงาน				
4.1 ฉันทะ (ความรักในงาน)	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
4.2 วิริยะ (ความเพียร)	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
4.3 จิตตะ (ความตั้งใจ)	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
4.4 วิมมังสา (ปัญญา)	ไม่มีความแตกต่าง	ไม่มีความแตกต่าง	ns	ไม่แตกต่างกัน
ภาพรวมความสำเร็จในการทำงาน	สูงกว่า	ต่ำกว่า	$p = 0.000^{**}$	กลุ่มทดลองสูงกว่า

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ns = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปภาพรวมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยา มีผลต่อการลดองค์ประกอบบางส่วนของภาวะหมดไฟ เช่น ความอ่อนล้าทางอารมณ์และความรู้สึกไม่สำเร็จในงาน การเสริมสร้างสุขภาวะเชิงบวกทางพุทธจิตอย่างชัดเจนในทุกด้าน การยกระดับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม แม้การเห็นคุณค่าในตนเองจะยังไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจน แต่แสดงแนวโน้มของกระบวนการปรับเปลี่ยนภายในที่อาจส่งผลในระยะยาว ผลลัพธ์เหล่านี้ยืนยันว่า การประยุกต์ใช้แนวทางพุทธจิตวิทยาในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สามารถเป็นเครื่องมือเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตและสังคมในคนวัยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการรับมือกับภาวะหมดไฟและพัฒนาศักยภาพในการทำงานอย่างสมดุล

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยามีคะแนนภาวะหมดไฟลดลง โดยเฉพาะในมิติ “ความอ่อนล้าทางอารมณ์” และ “ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslach & Jackson (1981) ที่ระบุว่า ภาวะหมดไฟประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) การลดค่าความเป็นบุคคล (depersonalization) และความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน (reduced

personal accomplishment) ทั้งนี้ Maslach & Jackson (1981) ได้ศึกษาในกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการ เช่น พยาบาล ครู นักสังคมสงเคราะห์ และพบว่า เมื่อบุคคลประสบกับความเครียดเรื้อรังในการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยขาดการสนับสนุนที่เพียงพอ จะนำไปสู่ความเหนื่อยหน่ายจนเกิดภาวะหมดไฟ ซึ่งตรงกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภรณ์ สันต์พัฒนสุข และธนาสิทธิ์ วิจิตรพันธ์ (2565) ที่พบภาวะหมดไฟทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง-สูง ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดความเป็นบุคคล ความสำเร็จส่วนบุคคลลง รวมถึงงานวิจัยของจิตติกันต์ ศรีม่วง (2565) ที่พบว่า ภาระงานและความไม่สมดุลชีวิต-งาน มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายอย่างมีนัยสำคัญ

แนวทางการป้องกันภาวะหมดไฟ จากผลการวิจัยพบว่า การออกแบบกิจกรรมโดยใช้แนวทางพุทธจิตวิทยา เช่น การฝึกสติ เจริญเมตตา และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่เน้นการรับฟังและการสะท้อนตนเอง มีผลในการลดระดับภาวะหมดไฟ และเสริมสร้างสุขภาวะจิตใจอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้สอดคล้องกับงานของศุภรี รอดสิน (2549) กล่าวว่า การจัดการกับความเครียดเรื้อรังจำเป็นต้องใช้กระบวนการแบบองค์รวมที่รวมทั้งการตระหนักรู้ การเสริมแรงทางบวก และการพัฒนาเป้าหมายชีวิตที่มีความหมาย ทั้งนี้ แนวทางกิจกรรมกลุ่มพุทธจิตวิทยา ที่จัดรูปแบบกิจกรรมให้ผ่อนคลาย เป็นมิตรกับร่างกาย ไม่เคร่งเครียด เพื่อส่งเสริมสุขภาวะพลังบวก (vitality) รวมถึงเป้าหมายของกิจกรรมตามแนวพุทธจิตวิทยาที่เน้นการเสริม “พลังใจภายใน” ผ่าน สติ สมาธิ ปัญญา และ “การเห็นคุณค่าในตนเอง” ซึ่งช่วยลดภาวะ burnout อย่างเป็นรูปธรรม และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตนเอง (self-awareness) การเห็นคุณค่าตน และพัฒนาพลังใจโดยใช้ธรรมะ เช่น พละ 5 และอิทธิบาท 4 สอดคล้องกับบทความวิชาการของจุไรภรณ์ วิจักขณวงศ์ (2567) ที่กล่าวว่า ภาวะหมดไฟเป็นโรคทางสุขภาพจิตจากความเครียดเรื้อรัง กลยุทธ์สร้างพลังกาย การออกกำลังกาย พักผ่อน และโภชนาการ กลยุทธ์สร้างพลังใจ ควบคุมอารมณ์ อดทน กล้าหาญ และกลยุทธ์เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง (self-directed)

หลักพุทธจิตวิทยาในการพัฒนาคุณค่าในตนเอง ซึ่งกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ได้ออกแบบโดยอิงจากหลักธรรม เช่น สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา และอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อผู้อื่น และกระตุ้นความตั้งใจในการทำงานตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยพบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านสุขภาวะเชิงบวกและความสำเร็จในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าแนวทางพุทธจิตวิทยาสามารถสร้างแรงจูงใจภายในและส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองได้ตามที่อัคริณี นามะกันคำ (2542) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยระบุว่า การอุทิศตนเพื่อเป้าหมายที่มีคุณค่าจะต้องได้รับการสนับสนุนผ่านความเข้าใจในตนเอง และความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น รวมถึงบทความทางวิชาการของทิพย์ธิดา ณ นคร (2563) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองมีคุณค่า นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง และการยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการประเมินตนเองโดยภาพรวม ในด้านความสามารถและความสำเร็จของตนเองเป็นสำคัญพร้อมที่จะแสดงออกมาในรูปแบบของทัศนคติในแง่บวกที่มีต่อตนเองให้ผู้อื่นได้เห็น การพัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรม เพื่อการรู้จักตนเองและการเข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม การเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทุกคนควรมี แต่หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ยอมรับไม่เข้าใจในตนเองแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่มีความมั่นใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตน และก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้

การเห็นคุณค่าในตนเอง แม้ว่าผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แต่พบแนวโน้มเชิงบวกในบางข้อคำถาม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกด้านลบ เช่น “ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดีเลย” ที่ลดลงในกลุ่มทดลอง

โดยสรุป ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นของลักษณะภาวะหมดไฟ กลยุทธ์ในการป้องกัน และการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตใจและความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและมีเป้าหมายที่มั่นคง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรต่าง ๆ บูรณาการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เชิงพุทธจิตวิทยาในสถานที่ทำงาน ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเป็นกิจกรรมประจำปี กิจกรรมสร้างทีม หรือหลักสูตรอบรมเพื่อลดความเครียดและป้องกันภาวะหมดไฟ จัดทำคู่มือการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่อิงหลักพุทธจิตวิทยา เช่น การเจริญสติ การสร้างพลังใจร่วมกัน และการสื่อสารเชิงบวก เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ ในหลายองค์กร

1.2 สนับสนุนเชิงนโยบายด้านสุขภาวะจิตใจในองค์กร ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่เน้นความสำคัญของสุขภาวะทางจิตควบคู่กับประสิทธิภาพการทำงาน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมเชิงป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหามือเมื่อเกิดภาวะหมดไฟ

1.3 สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเกื้อกูลกัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกลไกเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการสนับสนุนกันภายในทีมงาน เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและลดโอกาสการเกิดภาวะหมดไฟ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายขึ้น ศึกษาในกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อภาวะหมดไฟสูง เช่น บุคลากรทางการแพทย์ ครู หรือเจ้าหน้าที่บริการสาธารณะ เพื่อเปรียบเทียบผลของกิจกรรมในบริบทที่ต่างกัน

2.2 ควรทำการวิจัยแบบติดตาม (longitudinal study) เพื่อตรวจสอบว่าผลของกิจกรรมมีความต่อเนื่องและยั่งยืนเพียงใดในระยะเวลา 3-6 เดือน หรือ 1 ปีหลังเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แนวพุทธจิตวิทยากับกิจกรรมด้านจิตวิทยาแนวอื่น เช่น จิตวิทยาเชิงบวก หรือโปรแกรมการฝึกสติ (mindfulness-based program) เพื่อหาข้อดี ข้อจำกัด และแนวทางการบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- จุไรภรณ์ วิจิตรวงษ์. (2567). กลยุทธ์สร้างพลังกาย พลังใจ ป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงาน. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์*, 6(1), 154-167.
- ฐิติกานต์ ศรีม่วง. (2565). ความเหนื่อยหน่ายจากภาระงานและความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพย์ธิดา ณ นคร. (2563). การพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 5(2), 2-11.
- ทิตินา แชมมณี. (2560). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2566). *หลักแม่บทของการพัฒนาดน* (พิมพ์ครั้งที่ 30). วัดญาณเวศกวัน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง* (พิมพ์ครั้งที่ 63). มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2549). *การพัฒนาจิต* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- พัชรภรณ์ สนิตพัฒนสุข และธนาสิทธิ์ วิจิตรพันธ์. (2565). ปัจจัยเสี่ยงของภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 31(1), 154-163.
- ลัญญ์ศักดิ์ อรรถยากร. (2566). *ภาวะหมดไฟ (Burnout syndromes)*. MedPark Hospital. สืบค้น 14 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.medparkhospital.com/lifestyles/burnout-syndrome>.

- ศุภรี รอดสิน. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับความเหนื่อยหน่ายจากการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. งานวิจัยส่วนบุคคลศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). *ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 1 พ.ศ. 2568 (ระดับจังหวัด)*. กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อัศวินี นามะกันคำ. (2542). *ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลประจำการที่ให้บริการปรึกษาในโรงพยาบาลชุมชน เขตภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Rand McNally.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed). Lawrence Erlbaum Associates.
- Corey, M. S., Corey, G., & Corey, C. (2014). *Groups: Process and practice* (9th ed). Cengage Learning.
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2012). *Educational research: Competencies for analysis and applications* (10th ed). Pearson.
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2017). *Statistics for the behavioral sciences* (10th ed). Cengage Learning.
- Johnson, D. W., & Johnson, F. F. (2000). *Joining together: Group theory and group skill* (7th ed). Pearson Education.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*, 2(2), 99-113.
- Tuckman, B. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384-399.
- Yalom, I. D. (1995). *The theory and practice of group psychotherapy* (4th ed). Basic Books.

Human resource management affecting organizational commitment of private university lecturers in Thailand

Pawarin Chueasawathi^{1*}

¹Department of Human Resource Management, Faculty of Business Administration, Kirk University

*Corresponding author's e-mail: pchueasawathi@gmail.com^{1*}

Received: September 17, 2025

Revised: September 28, 2025

Accepted: October 08, 2025

Abstract

Private universities in Thailand are facing a severe crisis of faculty shortages and loss of qualified instructors. The number of full-time faculty dropped to 11,722 in 2022, while student enrollment increased from 199,810 to 264,496. This issue stems from private sector competition offering higher salaries and benefits, perceived inferior status compared to public institutions, and limited self-development opportunities. Research objectives were: 1. To examine the influence of human resource management factors on the organizational commitment of faculty at Thai private universities. 2. To examine the influence of job-related factors on the organizational commitment of lecturer members at private universities in Thailand. This quantitative study sampled 375 full-time faculty from 42 private universities nationwide using multistage sampling. Data were collected via a questionnaire divided into four sections: personal information, human resource management, job factors, and organizational commitment. The findings revealed that overall human resource management was rated at a high level, with acquisition receiving the highest score. Organizational commitment, particularly pride, was also rated highly, attributed to the university's focus on personnel and growth opportunities. Factors such as human resource acquisition, development, retention, job meaningfulness, autonomy, responsibility, and organizational support significantly influenced commitment ($p < 0.05$), with organizational support having the strongest effect. However, growth opportunities and rewards showed no statistical significance influence.

Keywords: human resource management, job factors, organizational commitment

Background and Significance

The COVID-19 pandemic has not merely transformed the business world but has also fundamentally altered work patterns. These challenges have compelled executives and human resource departments to reconsider and revise their human resource management approaches and methodologies to adapt to emerging changes, enabling organizations to cope with evolving situations and maintain competitive advantages. Human resource management therefore plays a crucial role in managing employees and personnel within organizations, allowing them to grow robustly, efficiently, and effectively in new contexts (Aguinis & Burgi-Tian, 2021).

Private universities are higher education institutions operating under the National Education Act B.E. 2546 and its amendment (No. 2) B.E. 2550. Currently, there are 42 private universities nationwide. According to data from the Office of the Private Higher Education Commission, significant changes occurred in private university lecturers numbers between 2021 and 2022: from over 16,696 full-time lecturers (199,810 students) in 2021 to only 11,722 lecturers (264,496 students) in 2022. This indicates ongoing lecturers turnover with various underlying causes. The entry and departure of lecturers members is undesirable for private universities, which strive to minimize such occurrences. Creating quality and specialized educational personnel, particularly lecturers, requires substantial investment. Private universities expect these lecturers members to remain with the institution and contribute optimally for the longest possible duration.

Many private universities are experiencing workforce crises due to competition from private sector businesses seeking quality lecturers. This occurs because salary and benefit packages offered by private higher education institutions cannot compete with those of business and private organizations, particularly in fields highly demanded by the private sector. This aligns with research by Kakarndee (2017) on factors affecting frequent job changes among Generation Y workers, which examined five main factors: wages, finding suitable employment, career growth opportunities, relationships with supervisors, and self-development opportunities. The study found that wage factors and finding suitable work positively influenced job changes, while self-development opportunities negatively affected job changes.

Moreover, lecturers in private higher education institutions often perceive themselves as having lower status than their counterparts in public institutions, both socially and professionally. Consequently, they aspire to positions in public higher education institutions. For private universities to remain viable and address experienced lecturers shortages while preventing such problems that directly impact organizational development, administrators must create bonds between lecturers and the organization through definite policies and management approaches that foster attachment and encourage long-term retention.

Lecturers commitment to institutions enhances dedication, cooperation, and collaborative efforts to improve and create quality, efficient work outcomes. This results in increased lecturers confidence in institutional goals and values, supporting organizational transformation and enhancing competitive capabilities. Combined with effective internal organizational management to achieve balance and address current and future challenges under various influences affecting the organization—including domestic legislation, international agreements, competition among educational institutions from both private and public sectors, and internal organizational obstacles—this enables institutions to survive in such environments and become continuously developing organizations capable of elevating their status as leaders among private educational institutions, gaining recognition and acclaim from educational institutions both domestically and internationally.

Given these circumstances, as a lecturers member at a private university, the researcher identified a research gap warranting investigation into human resource management effects on organizational commitment among private university lecturers in Thailand. This research aims to provide guidelines for developing appropriate organizational commitment in current real-world situations and enhance the effectiveness of private university management to ensure quality operations recognized both domestically and internationally.

Objective

1. To examine the influence of human resource management factors on the organizational commitment of lecturers members at private universities in Thailand.
2. To examine the influence of job-related factors on the organizational commitment of lecturers members at private universities in Thailand.

Literature Review

Concepts and evolution of human resource management

Human Resource Management (HRM) has evolved from functioning merely as Personnel Administration to becoming Strategic HRM, which serves as a critical business partner in driving organizations toward sustainable goal achievement. The core concept of HRM encompasses utilizing a set of policies, processes, and various activities to maximize personnel potential with optimal efficiency. The main components of HRM, conceptual framework adopted in this research, are divided into four core processes: 1. Acquiring human resources (e.g., planning, recruitment, and selection), 2. Rewarding human resources (e.g., performance appraisal and compensation), 3. Developing human resources (e.g., training and career planning), and 4. Maintaining and protecting human resources (e.g., labor relations and occupational health and safety). The primary objectives of HRM include helping organizations achieve strategic goals, utilizing personnel skills efficiently, and developing quality of work life.

Concepts concerning job factors and commitment

Organizational success in the 21st century depends on human capital quality and organizational commitment, particularly among lecturers members who seek pride and satisfaction directly from their work content. A significant model explaining how job characteristics affect commitment is the Job Characteristics Model (JCM) developed by Hackman & Oldham (1975). This model proposes that five core job characteristics (skill variety, task identity, task significance, autonomy, and feedback) create three critical psychological states in employees (experienced meaningfulness of work, experienced responsibility for work outcomes, and knowledge of actual work results), which serve as mediators leading to enhanced motivation and commitment.

Concepts and theories of organizational commitment

Organizational Commitment refers to the sense of identification, acceptance of organizational values, and willingness to dedicate oneself to the organization. The most widely accepted commitment model is Allen & Meyer (1990) three-component model, which comprises: 1. Affective Commitment: emotional attachment and pride in organizational membership, 2. Continuance Commitment: commitment arising from consideration of costs incurred if one leaves (investment in the organization), and 3. Normative Commitment: commitment stemming from feelings of indebtedness or obligation to remain with the organization. Organizational commitment is critically important because it can predict turnover rates (Steers, 1977), increase productivity, and foster customer loyalty. Social Exchange Theory (Allen & Meyer, 1990) serves as the principal theory explaining that commitment emerges from equitable exchange of benefits between employees and organizations.

Research hypotheses

Hypothesis 1: Human resource management, comprising 1) human resource acquisition, 2) human resource rewards, 3) human resource development, and 4) human resource maintenance and protection, affects organizational commitment of private university lecturers in Thailand.

Hypothesis 2: Job-related factors, comprising 1) job meaningfulness, 2) autonomy and responsibility, 3) growth opportunities, and 4) organizational support, affect organizational commitment of private university lecturers in Thailand.

Research Conceptual Framework

Human Resource Management utilizing theories including: 1) Scientific Management Theory, 2) Equity Theory (Maslow, 1943) 3) Hierarchy of Needs, 4) Two-Factor Theory (Taylor, 1911; Adams, 1965; Herzberg, 1966), and work-related factors including Goal Setting Theory, Theory Y, Maslow – Self-Actualization Level, Perceived Organizational Support (Locke & Latham, 1990; McGregor, 1960; Eisenberger et al. 1986). The dependent variable is Organizational Commitment, comprising Meyer & Allen (1991). Three component model of commitment, motivation factors, and human relations theory (Herzberg, 1966; Mayo, 1933). Research conceptual framework shows in Figure. 1.

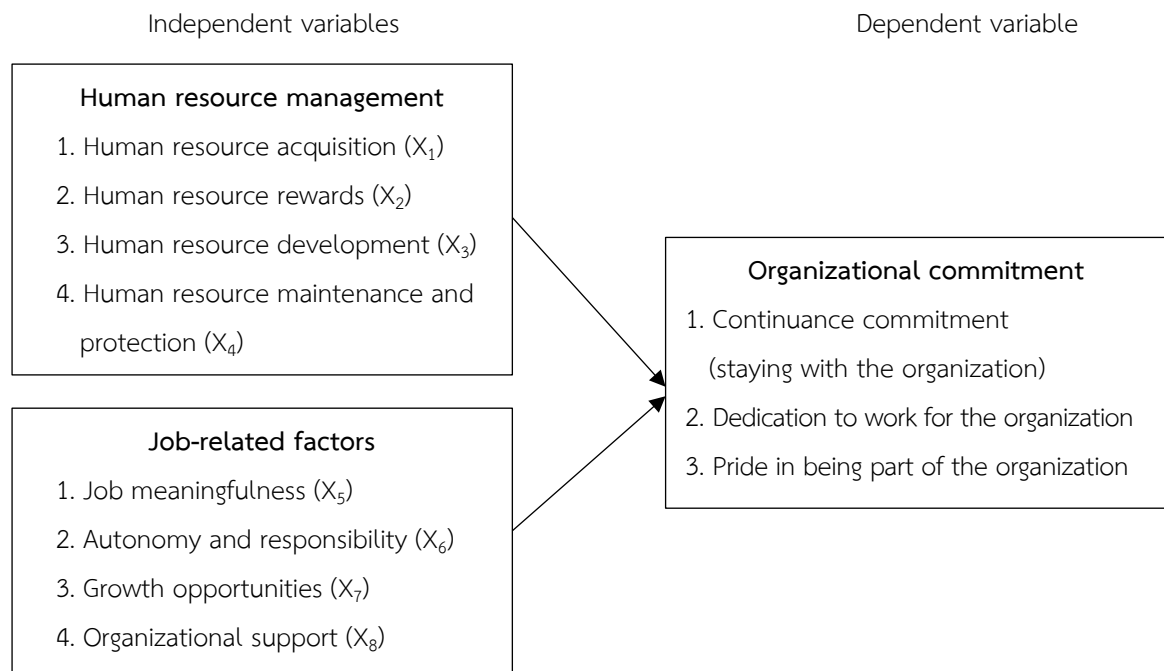

Figure. 1 Research conceptual framework

Methods

This was a quantitative research study as follows:

1. Population and sample

This study employed a multistage sampling method from all 42 private universities across Thailand, divided into 5 regions: Bangkok and surrounding areas, Central region, Northern region, Northeastern region, and Southern region. In the first stage, simple random sampling was used to select 3 regions from all 5 regions to ensure equal opportunity for selection across all regions. In the second stage, universities were randomly selected from only the chosen regions, with 2 universities selected from each region, totaling 6 universities. This method helped obtain a geographically representative sample and provided efficiency in managing large-scale data distributed nationwide.

2. Research tools

The research instruments consisted of questionnaires developed by the researcher through literature review of relevant concepts, theories, documents, and research studies. The instruments were divided into 4 research tools comprising 4 sections of questionnaires: 1) Personal characteristics, 2) Human resource management, adapted from Huselid (1995) and Delery & Doty (1996), 3) Job-related factors, adapted from Heneman & Schwab (1985), and 4) Organizational commitment, adapted from Meyer & Allen (1991). A 5-point Likert scale was employed, and the instruments underwent content validity verification by experts and reliability testing using Cronbach's Alpha coefficient.

Table 1 Cronbach's alpha coefficients for pilot testing of research variables

Variable	Cronbach's Alpha Coefficient
Human Resource Management	0.983
Job-related Factors	0.949
Organizational Commitment	0.973

The reliability analysis results demonstrate excellent internal consistency for all research variables. All Cronbach's Alpha coefficients exceed the acceptable threshold of 0.70, with values ranging from 0.949 to 0.983, indicating very high reliability.

3. Data collection

The researcher submitted official letters requesting cooperation for research data collection from the university to the rectors of all 42 private universities to seek collaboration in collecting data from survey respondents. Data collection was conducted through online questionnaires on the Google Forms platform by sending links via official emails to private university lecturers nationwide, with a specified timeframe of 4–6 weeks for completing the questionnaires. The researcher followed up with reminder emails every 1–2 weeks to increase the response rate. After closing data collection, the results were downloaded and checked for completeness of response sets

4. Data analysis

Statistical analysis was employed, including means, standard deviations, correlation analysis between variables, and analysis of variable influences on job-related factors affecting organizational commitment among lecturers members at private universities in Thailand. Since the research objective aimed to study the influence of human resource management and job-related factors on organizational commitment, multiple linear regression analysis was used as the primary statistical method for hypothesis testing.

Results

Sample characteristics found that the sample of 375 respondents demonstrated the following characteristics: The majority were female (68%), aged 20-29 years (41.6%), and single (68.3%). Regarding educational background, most held master's degrees (94.7%) and were primarily academic staff (42.4%). Work experience was predominantly 1-5 years (39.5%), followed by 10+ years (25.6%), reflecting a workforce composition of both new and experienced personnel.

Average monthly income was primarily in the range of 18,001-30,000 baht (66.4%). Overall attitudes toward human resource management, job-related factors, and organizational commitment were at high agreement levels ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.69). When examined by individual dimensions, job-related factors scored highest ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.64), followed by organizational commitment ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.70), and human resource management ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75)

In conclusion, the sample group demonstrated strong academic qualifications and roles, with income and work experience concentrated in the early-career range. Respondents exhibited highly positive attitudes toward job-related dimensions and organizational aspects, indicating favorable perceptions of their work environment and institutional commitment among private university lecturers in Thailand

1. Normality Testing

Table 2 Normality test for dependent variable y

Normality Test (Shapiro-Wilk)	
Statistic	p
0.986	0.001

The normality test calculated using Shapiro-Wilk, which yielded a p-value less than 0.001, indicating that the distribution of the data curve is non-normal. However, Hair et al. (2019) stated in their rules of thumb regarding data normality that normality can impact small samples (less than 50 samples), but this impact decreases significantly when sample size increases to 200 or more samples. Therefore, multiple regression analysis can be conducted with confidence.

Table 3 Correlation (collinearity) of Predictor Variables $X_1 - X_8$

Variables	VIF	Tolerance
X_1	2.63	0.380
X_2	1.53	0.656
X_3	2.36	0.423
X_4	1.28	0.780
X_5	1.41	0.711
X_6	1.47	0.680
X_7	3.16	0.317
X_8	2.47	0.404

There is no high correlation (collinearity) among the independent variables: human resource provisioning (X_1), human resource rewards (X_2), human resource development (X_3), human resource maintenance and protection (X_4), meaningfulness of work (X_5), autonomy and responsibility (X_6), growth opportunities (X_7), and organizational support (X_8).

The Tolerance values are greater than 0.1 and the VIF (Variance Inflation Factor) values are less than 10, which means they can be used for Multiple Regression Analysis

2. Correlation Analysis between Independent Variables and Dependent Variables.

Table 4 Results of correlation analysis between independent variables and dependent variable

variable	Y ₁	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
X ₁	0.624**	—							
X ₂	0.443**	0.516**	—						
X ₃	0.616**	0.671**	0.494**	—					
X ₄	0.329**	0.259**	0.237**	0.290**	—				
X ₅	0.398**	0.314**	0.300**	0.398**	0.364**	—			
X ₆	0.398**	0.274**	0.281**	0.408**	0.400**	0.443**	—		
X ₇	0.597**	0.724**	0.494**	0.620**	0.179**	0.272**	0.206**	—	
X ₈	0.638**	0.593**	0.474**	0.613**	0.219**	0.298**	0.294**	0.739**	—

* Statistically significance at level 0.05, ** Statistically significance at level 0.01

The analysis revealed that all eight independent variables have a significant positive relationship with organizational commitment ($p < 0.001$), with correlation coefficients ranging from low to high ($r = 0.329 - 0.638$). The strongest correlation was found with organizational support (X_8 , $r = 0.638$), followed by human resource provisioning (X_1 , $r = 0.624$), human resource development (X_3 , $r = 0.616$), and growth opportunities (X_7 , $r = 0.597$), which were all at a high level.

3. Hypothesis testing

Table 5 Analysis of the prediction and variance of analysis of human resource management and job-related factors affecting organizational commitment of private university lecturers in Thailand

Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	Overall Model Test		
					df 1	df 2	p
1	0.748	0.560	0.550	58.2	8	366	< 0.001

The results of the multiple regression analysis showed an R² value of 0.560. This indicates that human resource management practices can explain 56.0% of the variance in organizational commitment among full-time lecturers at private universities in Thailand. The F-test results were as follows: $F(8,366) = 58.2$, with a significance level of $p < 0.001$.

Table 6 results of the multiple regression analysis between predictor variables and organizational commitment

Predictor	Estimate	SE	t	Stand. Estimate	P-value
Intercept	0.5525	0.2005	2.756		0.006
X ₁	0.1717	0.0419	4.100	0.2305	<0.001
X ₂	0.0122	0.0408	0.300	0.0128	0.765
X ₃	0.1335	0.0522	2.557	0.1363	0.011
X ₄	0.0758	0.0386	1.962	0.0770	0.049
X ₅	0.0885	0.0411	2.154	0.0886	0.032
X ₆	0.1067	0.0420	2.542	0.1069	0.011
X ₇	0.0565	0.0529	1.068	0.0658	0.286
X ₈	0.2426	0.0459	5.286	0.2883	<0.001

The predictor variables human resource provisioning (X₁), human resource development (X₃), human resource maintenance and protection (X₄), meaningfulness of work (X₅), autonomy and responsibility (X₆), and organizational support (X₈) were all statistically significant at the 0.05 level. They can predict the impact of human resource management on the organizational commitment of full-time lecturers at private universities in Thailand.

Growth opportunities (X₇) and human resource rewards (X₂) were not statistically significant. The equation can be written as follows:

$$Y = 0.5525 + 0.1717(X_1) + 0.1335(X_3) + 0.0758(X_4) + 0.0885(X_5) + 0.1067(X_6) + 0.2426(X_8) + E$$

All six of the aforementioned variables had a statistically significant effect. The results from the t-test show that the p-value for all six factors was less than 0.05, specifically: X₁ (p < 0.001), X₃ (p = 0.011), X₄ (p = 0.049), X₅ (p = 0.032), X₆ (p = 0.011), and X₈ (p < 0.001).

Discussion

The hypothesis testing results of this research demonstrate the relationships between various factors and organizational commitment. The results for each aspect can be discussed as follows:

1. Human resource acquisition factor affects organizational commitment

Human resource acquisition is a process to obtain personnel with knowledge and capabilities at the required time, comprising planning, job analysis, recruitment, and selection (Bakkah Inc., 2021). The accepted research results are consistent with the study by Nansamba et al. (2024), which found that positive perceptions regarding recruitment and selection lead to higher levels of employee commitment.

2. Human resource reward factor affects organizational commitment

Human resource reward is a process that focuses on creating morale and encouragement, starting with performance evaluation to consider compensation and benefits. This contradicts some research but can be explained that in the context of private university lecturers, other factors may be more important according to Herzberg's theory. Compensation and benefits are merely hygiene factors that prevent dissatisfaction but do not directly create motivation. While Martin & Hafer (1995) found that in academic work, internal factors such as challenging work have more influence than external factors like compensation. Therefore, for private university lecturers, rewards may not be a factor that directly affects organizational commitment.

3. Human resource development factor affects organizational commitment

Human resource development is a process of enhancing skills and knowledge to create career advancement. This is consistent with research by Martin & Hafer (1995), which found that employee training programs help improve work performance and increase long-term organizational commitment. When organizations provide opportunities for employees to develop skills, they become more loyal to the organization because they feel valued and part of the organization.

4. Human resource maintenance and protection factor affects organizational commitment

Human resource maintenance and protection is essential for organizations that want long-term success, comprising labor relations activities and health and safety activities. This is consistent with an article from Bakkah Inc. (2021) stating that HR maintenance helps enhance organizational success by increasing employee work commitment. According to Allen & Meyer (1990) organizational commitment theory, continuance commitment arises from employees' perception of costs associated with leaving the organization. Good employee retention measures make employees aware of what they would lose if they left the organization, which increases commitment in this dimension.

5. Work meaningfulness factor affects organizational commitment

Work meaningfulness, where employees feel that work is important, valuable, and affects others, is consistent with research by Allan et al. (2019) on "Outcomes of Meaningful Work: A Meta-Analysis", which found that meaningful work has a highly positive relationship with organizational commitment. When employees feel that work is important, it results in greater job satisfaction and work motivation.

6. Independence and responsibility factor affects organizational commitment

Independence and responsibility, where employees have freedom in making decisions about work methods and are responsible for outcomes. Research by Spector (1986) shows that perceived work control is related to higher commitment. Ward (1997) also found that work groups with independence have higher organizational commitment, while Steers (1977) found that jobs with work independence have high organizational relationships. These research studies support the accepted hypothesis results that independence and responsibility factors affect organizational commitment.

7. Growth opportunity factor affects organizational commitment

Growth opportunities, where employees have opportunities to learn new skills and advance in positions, may contradict general research but can be explained by the specific context of private university lecturers in Thailand. In the higher education system, academic promotion has clearly defined criteria and standards. Lecturers must proceed independently through academic work rather than receiving opportunities directly from the organization. Additionally, research by Mathis et al. (2017) found that growth opportunities were not identified as factors affecting employee organizational commitment but were found to be important factors for managers.

8. Organizational support factor affects organizational commitment

Organizational support means employees feel supported by supervisors and colleagues. According to social exchange theory, organizational commitment arises from the exchange of benefits between employees and the organization. Employees will dedicate themselves to the organization when they perceive support. Gagne & Bhawe (2011) found that quality and good relationships between colleagues and supervisors have positive relationships with organizational commitment. Steers (1977) also found that feelings of importance to the organization and feelings toward colleagues have high organizational relationships.

The research results show that factors affecting organizational commitment of private university lecturers in Thailand include both human resource management factors and job-related factors, with 6 confirmed factors: human resource acquisition, human resource development, human resource maintenance and protection, work meaningfulness, independence and responsibility, and organizational support. Meanwhile, human resource reward factors and growth opportunities do not affect organizational commitment in the context of this study, which may have specific characteristics in the academic environment and work culture of private university lecturers in Thailand.

Body of knowledge

This research reveals that organizational support is the most influential factor affecting faculty commitment. Private universities seeking to retain quality faculty should prioritize creating an environment where faculty feel supported and valued by the organization. Additionally, human resource management practices in recruitment, development, and retention significantly impact commitment. Job characteristics that influence commitment include job meaningfulness, autonomy, responsibility, and organizational support. Interestingly, growth opportunities and rewards showed no statistical relationship with commitment, which may reflect that private university faculty prioritize intrinsic factors over extrinsic ones, particularly pride in their institution and sense of belonging to the organization. The findings suggest that addressing the faculty shortage crisis in Thai private universities should focus on creating a positive work environment, providing work autonomy, and fostering a sense of full organizational support for faculty, rather than competing solely on salary and benefits. This knowledge challenges the conventional assumption that

financial compensation is the primary retention strategy, emphasizing instead the importance of psychological and organizational factors in building faculty commitment and loyalty to private institutions.

Suggestions

1. Suggestions for applying research results

Based on the research findings, three main strategies are proposed for practical application.

1.1 Strategy 1: Cultivate a Supportive Culture

Because organizational support has the strongest influence, administrators should dedicate resources to make this a tangible reality.

1.1.1 Establish an Academic Support Team: Create a unit to assist lecturers with non-teaching duties, such as applying for research grants, managing documents, and coordinating with various departments. This would reduce the administrative burden on lecturers.

1.1.2 Promote a Mentorship Program: Organize a program where senior lecturers can advise and support new lecturers in teaching, research, and navigating university life.

1.1.3 Open Two-Way Communication Channels: Regularly hold forums like “President Meets the Community” or “Dean's Dialogue” to listen to concerns and show that administrators care and are ready to help.

1.2 Strategy 2: Redesign Jobs for Meaning and Autonomy

Instead of focusing solely on rewards, the emphasis should shift to designing a meaningful and autonomous work experience.

1.2.1 Grant Autonomy in Teaching and Research Design: Give lecturers the freedom to choose research topics they are passionate about and to design innovative teaching methods, as long as they adhere to curriculum standards.

1.2.2 Connect Work to Impact: Establish a platform for lecturers to present their research to the public or industry, allowing them to see the tangible value and impact of their work.

1.2.3 Cut the Red Tape: Review and streamline redundant or unnecessary procedures so lecturers have more time to dedicate to their core academic duties.

1.3 Strategy 3: Rethink Rewards & Growth

Although the reward and growth factors were not statistically significant, they should not be completely ignored. They must be adjusted to align with the true needs of the lecturers.

1.3.1 Maintain Competitive Baseline: Ensure salaries and benefits remain competitive enough to prevent dissatisfaction, but recognize they won't significantly increase commitment

1.3.2 Support Individual Development: Provide resources for those who seek growth, but acknowledge this is a personal choice rather than an organizational commitment driver

1.3.3 Focus Resources on Proven Factors: Prioritize investments in organizational support.

2. Suggestions for future research

2.1 Expand the Variables Studied: Future research should incorporate new variables such as organizational values, work-life balance, or leadership factors to gain a more comprehensive understanding of what influences organizational commitment.

2.2 Expand the Scope of the Sample: The study sample should be more diverse, including lecturers from private universities in other regions or making a comparison with public universities. This would lead to more broadly applicable findings.

2.3 Use a Mixed-Methods Approach: Qualitative research, such as in-depth interviews or focus group discussions, should be used alongside quantitative methods. This would provide deeper insights into the experiences and perspectives of the research participants.

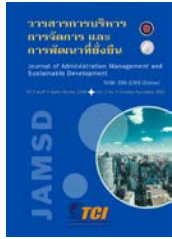
2.4 Compare with Past and International Research: The findings should be compared with past studies or research from other countries to analyze similarities and differences and to explain factors unique to the Thai context.

2.5 Study Individual Factors: The effects of personal factors, such as age, gender, education level, and work experience, which may influence organizational commitment, should be studied.

Reference

- Adams, J. S. (1965). Inequity in social exchange. *Advances in Experimental Social Psychology*, 2, 267-299. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60108-2](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60108-2).
- Allan, B. A., Batz-Barbarich, C., Sterling, H. M., & Tay, L. (2019). Outcomes of meaningful work: A meta-analysis. *Journal of Management Studies*, 56(3), 500–528. <https://doi.org/10.1111/joms.12406>.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Aguinis, H., & Burgi-Tian, J. (2021). Talent management challenges during COVID-19 and beyond: Performance management to the rescue. *BRQ Business Research Quarterly*, 24(3), 233–240.
- Bakkah Inc. (2021). *How HR Maintenance Improves Job Commitment*. Retrieved September 17, 2025, from <https://bakkah.net.sa/consulting-insights/HR-Maintenance-Improves-Job-Commitment>.
- Delery, J. E., & Doty, D. H. (1996). Modes of theorizing in strategic human resource management: Tests of universalistic, contingency, and configurational performance predictions. *Academy of Management Journal*, 39(4), 802-835.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S., & Sowa, D. (1986). Perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 500-507.

- Gagné, M., & Bhawe, D. P. (2011). Autonomy in the workplace: An essential ingredient to employee engagement and well-being in every culture. In V. I. Chirkov, R. M. Ryan, & K. M. Sheldon (Eds.), *Human autonomy in cross-cultural context: Perspectives on the psychology of agency, freedom, and well-being* (Vol. 1, pp. 163–190). Springer. https://doi.org/10.1007/978-90-481-9667-8_8.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1975). *Development of the Job Diagnostic Survey*. *Journal of Applied Psychology*, 60(2), 159–170.
- Hair, J. F., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Black, W. C. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed). Cengage Learning.
- Heneman, H. G., III, & Schwab, D. P. (1985). Pay satisfaction: Its multidimensional nature and measurement. *International Journal of Psychology*, 20(1), 129–141.
- Herzberg, F. (1966). *Work and the nature of man*. World Publishing.
- Huselid, M. A. (1995). The impact of human resource management practices on turnover, productivity, and corporate financial performance. *Academy of Management Journal*, 38(3), 635–672.
- Kakarndee, N. (2017). *Factors affecting frequent job hopping of Generation Y workers*. Independent Study for Master of business administration, Thammasat University.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *A theory of goal setting and task performance*. Prentice Hall.
- Martin, T. N., & Hafer, J. C. (1995). The multiplicative interaction effects of job involvement and organizational commitment on the turnover intentions of full- and part-time employees. *Journal of Vocational Behavior*, 46(3), 310–331.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Mathis, R. L., Jackson, J. H., Valentine, S. R., & Meglich, P. A. (2017). *Human resource management* (15th ed). Cengage Learning.
- Mayo, E. (1933). *The human problems of an industrial civilization*. The Macmillan Company.
- McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. McGraw-Hill.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61–89.
- Nansamba, R., Ssekagugo, D., Wandiba, A., & Omweno, E. (2024). Effect of recruitment and selection on employee commitment among foreign academic staff in private universities in Uganda. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 5(1), 126–137.
- Spector, P. E. (1986). Perceived control by employees: A meta-analysis of studies concerning autonomy and participation at work. *Human Relations*, 39(11), 1005–1016.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organizational commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46–56.
- Taylor, F. W. (1911). *The principles of scientific management*. Harper & Brothers.
- Ward, E. A. (1997). Autonomous work groups: A field study of correlates of satisfaction. *Psychological Reports*, 80(1), 60–62. <https://doi.org/10.2466/PRO.80.1.60-62>.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**โมเดลเศรษฐกิจ BCG และกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ
SMEs ภาคอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเชียงราย**

**The BCG economic model and competitive strategies for sustainable
development of manufacturing SMEs in Chiang Rai Province**

จิรพัฒน์ อุปถัมภ์^{1*}, กษิตติ์ ใจผาวัง²
Jirapat Upatham^{1*}, Kasidit Chaiphawang²

^{1,2}หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{1,2}Doctor of Business Administration Program in Business Administration, Faculty of Management Science,
Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: jirapat.upa@crru.ac.th^{1*}, kasidit.crru@crru.ac.th²

Received: August 20, 2025

Revised: October 06, 2025

Accepted: October 08, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจใหม่กับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีกลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นตัวแปรส่งผ่านกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมภาคอุตสาหกรรมผลิต จังหวัดเชียงราย จำนวน 253 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และมีค่าความเชื่อมั่นภายในสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีการดำเนินงานตามแนวคิด BCG โมเดลในระดับมาก ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยใช้กลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะสูงสุด รองลงมา คือ กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน และกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง การดำเนินงานตามแนวคิด BCG โมเดลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกลยุทธ์สร้างความได้เปรียบ และการบรรลุ SDGs ขณะที่กลยุทธ์การแข่งขันส่งผลโดยตรงต่อ SDGs รวมอิทธิพลเท่ากับ 1.547 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบูรณาการแนวคิด BCG โมเดลกับกลยุทธ์การแข่งขันในกรอบการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ สามารถอธิบายการบรรลุเป้าหมาย SDGs ในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาในบริบทจังหวัดเชียงรายมาก่อน

ทั้งนี้ ผลการวิจัยมีนัยสำคัญเชิงนโยบายในการพัฒนา SMEs ภาคการผลิตสู่ความยั่งยืนตามเป้าหมาย SDG 7, 8, 9, 12 และ 13

คำสำคัญ: BCG โมเดล, กลยุทธ์การแข่งขัน, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research aimed to examine the level and analyze the causal relationships between the implementation of the Bio-Circular-Green (BCG) Economy Model and the achievement of the Sustainable Development Goals (SDGs), with competitive advantage strategies serving as a mediating variable. The sample consisted of 253 small and medium-sized manufacturing enterprises (SMEs) in Chiang Rai Province, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire that had undergone content validity assessment and demonstrated high internal consistency, with a Cronbach's alpha coefficient of 0.95. Data were analyzed using descriptive statistics and path analysis. The findings revealed that the implementation of the BCG Model among entrepreneurs was at a high level, covering bioeconomy, circular economy, and green economy dimensions. Niche market strategy was the most frequently applied, followed by cost leadership and differentiation strategies. The BCG Model had a positive influence on competitive advantage strategies and on SDG achievement, while competitive advantage strategies had a direct effect on SDG achievement, yielding a total effect of 1.547. The results indicate that integrating the BCG Model with competitive strategies within a causal analytical framework effectively explains SDG achievement at the local level, which has not previously been empirically investigated in the context of Chiang Rai Province. The findings provide policy implications for promoting the sustainable development of manufacturing SMEs in alignment with SDGs 7, 8, 9, 12, and 13.

Keywords: BCG model, competitive strategy, Sustainable Development Goals (SDGs)

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลกเผชิญความท้าทายในการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการค้นหารูปแบบการพัฒนาใหม่ที่ยั่งยืน หนึ่งในแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม คือ BCG โมเดล ซึ่งประกอบด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ (bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (United Nations General Assembly, 2015; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2566) โดยแนวคิดนี้มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน การลดของเสียจากกระบวนการผลิต และการใช้พลังงานสะอาด (Ellen MacArthur Foundation, 2019; Shabur, 2024)

จังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงเศรษฐกิจชายแดน จึงเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ BCG โมเดล เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและสากล อย่างไรก็ตาม การนำ BCG โมเดล ไปใช้ในกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ ยังเผชิญข้อจำกัด เช่น ขาดองค์ความรู้เชิงกลยุทธ์ โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน และความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่าง BCG โมเดล กับเป้าหมาย

SDGs และกลยุทธ์การแข่งขัน (Farida & Setiawan, 2022; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2566) ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย (2566) ที่พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการบูรณาการ BCG กับกลยุทธ์การแข่งขัน เช่น กลยุทธ์ต้นทุนต่ำหรือกลยุทธ์ความแตกต่าง ส่งผลให้ไม่สามารถตอบโจทย์ความท้าทายด้านการแข่งขันและความยั่งยืนได้อย่างเต็มที่ (Khan et al., 2022; Lalaeng & Wongkaeo, 2024)

การวิจัยนี้จึงใช้กรอบแนวคิดจาก BCG โมเดล ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG โมเดล ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจชีวภาพ (bioeconomy) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน (Muscat et al., 2021) เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ที่มุ่งออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตให้หมุนเวียนใช้ซ้ำได้ (van Dam et al., 2020) เศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและลดก๊าซเรือนกระจก โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดกลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของ Porter (1985) ประกอบด้วย กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน (cost leadership) การสร้างความแตกต่าง (differentiation) และการมุ่งเน้นตลาดเฉพาะ (focus strategy) พร้อมทั้งนำแนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View: RBV) ของ Barney (1991) ที่เน้นบทบาทของทรัพยากรภายในองค์กรในการสร้างความสามารถแข่งขันอย่างยั่งยืน มาประกอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) โดยเฉพาะเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เช่น SDG 7, 8, 9, 12 และ 13 (United Nations General Assembly, 2015)

กล่าวสรุปได้ว่า ประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญความท้าทายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวคิดเศรษฐกิจใหม่แบบ BCG จึงถูกผลักดันให้เป็นกลไกสำคัญสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (United Nations General Assembly, 2015) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามแนวคิด BCG โมเดล กลยุทธ์การแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมาย SDGs ในบริบทผู้ประกอบการ SMEs ภาคอุตสาหกรรมการผลิตยังมีจำกัด โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงรายซึ่งมีศักยภาพด้านทรัพยากรชีวภาพและเศรษฐกิจชายแดน งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง BCG โมเดล กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมาย SDGs เพื่อเสนอแนวทางพัฒนา SMEs ภาคการผลิตของจังหวัดเชียงรายสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG โมเดล

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ (Bio-Circular-Green Economy: BCG) เป็นกรอบนโยบายสำคัญที่ประเทศไทยนำมาใช้เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยผสมผสาน 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (bioeconomy) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพหมุนเวียนและทดแทนได้ เช่น การผลิตเอทานอลจากอ้อยและพลาสติกชีวภาพจากมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มมูลค่าและลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน, 2566) เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ที่เน้นการใช้ซ้ำและรีไซเคิล เพื่อลดของเสียและต้นทุนการผลิต เช่น การนำ

น้ำเสียและวัสดุเหลือใช้กลับเข้าสู่ระบบการผลิต (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562) และเศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ที่มุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสร้างระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2566)

BCG โมเดล ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 และ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยบูรณาการความร่วมมือในลักษณะจตุรภาคี (quadruple helix) ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) โมเดลนี้ครอบคลุม 4 สาขายุทธศาสตร์ ได้แก่ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจาก 3.4 ล้านล้านบาท เป็น 4.4 ล้านล้านบาท ภายใน 5 ปี (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2568)

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ (BCG Model) เป็นกรอบแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถยกระดับภาคอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัดเชียงรายให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ผ่านการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า การหมุนเวียนวัสดุและพลังงานในกระบวนการผลิต และการลดผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมตามแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา จะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถประยุกต์ใช้ BCG โมเดลร่วมกับกลยุทธ์การแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่การยกระดับอุตสาหกรรมผลิตของจังหวัดเชียงราย

กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน

แนวคิดเรื่อง กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantage strategy) ได้รับการอธิบายอย่างชัดเจนโดย Porter (1980, 1985) ผ่านทฤษฎี Generic Competitive Strategies ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน (cost leadership strategy) กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (differentiation strategy) และกลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะ (focus strategy) กลยุทธ์ทั้งสามเป็นพื้นฐานให้ธุรกิจเลือกใช้เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยมุ่งตอบสนองต่อลักษณะตลาดและทรัพยากรขององค์กร (Porter, 1980)

กลยุทธ์ต้นทุนต่ำมุ่งเน้นการลดต้นทุนการผลิตและการดำเนินงาน เพื่อรักษาความสามารถในการกำหนดราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง ซึ่งเหมาะกับอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงและสินค้ามีความแตกต่างกันน้อย เช่น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และอุปกรณ์บริโภคทั่วไป ขณะที่กลยุทธ์สร้างความแตกต่างมุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ เช่น คุณภาพสูง การออกแบบที่โดดเด่น หรือนวัตกรรมใหม่ ทำให้ลูกค้ายอมรับราคาที่สูงขึ้น ตัวอย่างคือ Apple และ Mercedes-Benz ซึ่งใช้คุณภาพและเอกลักษณ์ในการดึงดูดตลาด (Porter, 1985)

ส่วนกลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะเหมาะสำหรับธุรกิจที่ต้องการเจาะตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยเน้นทั้งการควบคุมต้นทุนและการสร้างความแตกต่าง เช่น สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นหรืออาหารเพื่อสุขภาพที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคเฉพาะด้าน (Barney, 1991) นอกจากนี้ แนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View: RBV) และทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต (dynamic capability theory) ยังถูกนำมาเสริม โดยชี้ว่า ทรัพยากรที่มีคุณค่า หายาก เลียนแบบได้ยาก และการปรับตัวเชิงนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบที่ยั่งยืน (Teece et al., 1997)

โดยสรุป กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตของจังหวัดเชียงรายให้มีศักยภาพและความยั่งยืน ผู้ประกอบการสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของตน ไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้นำด้านต้นทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การสร้างความแตกต่างผ่านนวัตกรรมและคุณภาพสินค้า หรือการมุ่งตลาดเฉพาะที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น การดำเนินกลยุทธ์เหล่านี้ช่วยเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันของ SMEs ในพื้นที่ และเมื่อบูรณาการร่วมกับแนวทางเศรษฐกิจ BCG โมเดล จะยิ่งส่งเสริมให้อุตสาหกรรมผลิตของจังหวัดเชียงรายสามารถพัฒนา

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบการพัฒนาระดับโลกที่สหประชาชาติรับรองในปี ค.ศ. 2015 ภายใต้วาระการพัฒนา ค.ศ. 2030 (Agenda 2030) ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก ครอบคลุมประเด็นเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความเสมอภาค และสันติภาพ โดยมุ่งเน้นให้ทุกประเทศร่วมกันขจัดความยากจน ความหิวโหย และความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations General Assembly, 2015)

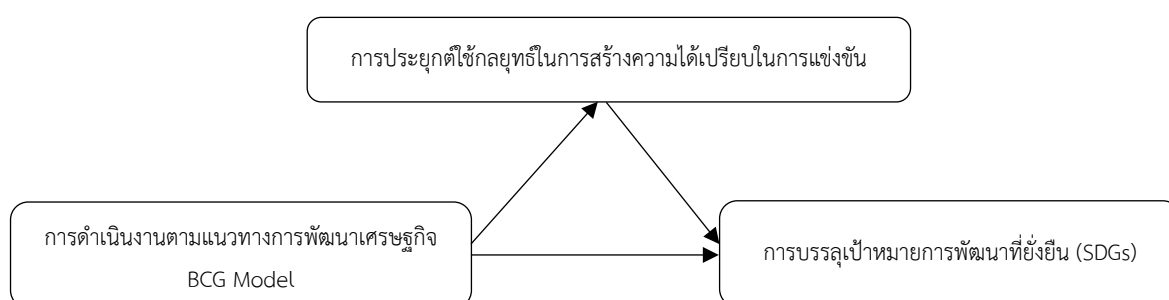
SDGs เน้นการบูรณาการ 3 มิติหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (three pillars of sustainability) เสริมด้วยอีก 2 มิติ คือ สันติภาพและหุ้นส่วนความร่วมมือ (United Nations General Assembly, 2015) ตัวอย่างเช่น เป้าหมายที่ 7 ว่าด้วยการเข้าถึงพลังงานสะอาด เป้าหมายที่ 8 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณค่า เป้าหมายที่ 9 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรม เป้าหมายที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การผลิตและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย (ชล บุนนาค และคณะ, 2562)

ในบริบทไทย การนำ SDGs ไปปฏิบัติจริงถูกบูรณาการเข้ากับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบาย “Thailand 4.0” เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนั้น SDGs จึงไม่เพียงเป็นกรอบการพัฒนาระดับโลก แต่ยังเป็นทิศทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยไปสู่ความสมดุลและยั่งยืนในระยะยาว

โดยสรุป เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเชียงราย ให้เติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การบูรณาการเป้าหมาย SDG 7, 8, 9, 12 และ 13 เข้ากับกระบวนการผลิตจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพ การใช้พลังงานสะอาด การผลิตอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจใหม่ BCG โมเดล และเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาวิจัย และออกแบบเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนประกอบกิจการอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงราย จำนวน 685 แห่ง (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย, 2566) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 253 คน โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าของกิจการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการ

กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกจากผู้ประกอบการที่จดทะเบียนกับสำนักงานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย และมีความพร้อมในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่จัดส่งโดยสำนักงานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ และแบบประเมินค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล 3) การประยุกต์ใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และ 4) การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs โดยการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยดำเนินการโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมจังหวัด รวมทั้งสิ้น 5 คน นำมาออกแบบเป็นแบบสอบถามและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน โดยตัดข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.66 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดสอบเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรในการศึกษา (tryout) ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิตในจังหวัดน่าน จำนวน 50 คน หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Taber, 2018)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามมาจัดทำเป็นแบบสอบถามออนไลน์ และขอความร่วมมือไปยังสภาอุตสาหกรรม จังหวัดเชียงราย ในการส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้ประกอบการที่จดทะเบียน และดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่สามารถจัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากสถานประกอบการให้ครบ 253 คน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะประชากรและตัวแปรที่ศึกษา จากนั้นจะใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (correlation analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย

1. ระดับของการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือผู้บริหารร้อยละ 61.70 เป็นสถานประกอบการอยู่ในอุตสาหกรรม

ยานพาหนะและอุปกรณ์ รวมทั้งการซ่อมยานพาหนะและอุปกรณ์ ร้อยละ 22.50 และมีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ 5-10 ปี

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย มีการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมา ได้แก่ ด้านแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล ของผู้ประกอบการ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ	4.11	0.73	มาก
แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน	4.10	0.81	มาก
แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว	4.10	0.82	มาก
ภาพรวม	4.10	0.74	มาก

ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายใต้การดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG โมเดล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายได้ พบว่า มีการนำมาใช้ในการประยุกต์ใช้กลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะสูงที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลง ได้แก่ กลยุทธ์การเป็น ผู้นำด้านต้นทุน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และต่ำที่สุด ได้แก่ กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายใต้ การดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG โมเดล ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน	4.14	0.77	มาก
กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง	4.09	0.79	มาก
กลยุทธ์การมุ่งตลาดเฉพาะ	4.17	0.75	มาก
ภาพรวม	4.14	0.73	มาก

การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิต ในจังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 โดยเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ SDG 8 การเติบโต ทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณค่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา ได้แก่ SDG 12 การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และน้อยที่สุด ได้แก่ SDG 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
SDG 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้	4.06	0.81	มาก
SDG 8: การเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณค่า	4.19	0.79	มาก
SDG 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน	4.08	0.81	มาก
SDG 12: การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน	4.13	0.79	มาก
SDG 13: การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	4.11	0.81	มาก
ภาพรวม	4.12	0.75	มาก

2. เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมผลิตในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การหาค่าความสัมพันธ์และการวิเคราะห์เส้นทางของการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ 0.811 และ 0.798 การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ 0.924 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs

รายการ		การดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล	การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน	การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs
การดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล	Pearson Correlation	1	0.811**	0.798**
	Sig. (2-tailed)		0.000	0.000
	N	253	253	253
การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน	Pearson Correlation	0.811**	1	0.924**
	Sig. (2-tailed)	0.000		0.000
	N	253	253	253
การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs	Pearson Correlation	0.798**	0.924**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	
	N	253	253	253

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ผลการวิเคราะห์การถดถอยของการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย พบว่า ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ส่งผลทางบวกต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่า 0.811 ($R = 0.811$) และการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล สามารถอธิบายการผันแปรของการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้ร้อยละ 65.80 ($R^2 = 0.658$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย

ตัวแปรต้น	b	SE	Beta	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.888	0.150		5.908	0.000
การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล	0.793	0.036	0.811	21.991	0.000

$R = 0.811$, $R^2 = 0.658$, $F = 483.583$, $p\text{-value} < 0.001$

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ส่งผลต่อผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p\text{-value} < 0.001$) โดยการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ส่งผลทางบวกต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ 0.798 ($R = 0.798$) และการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล อธิบายการผันแปรของผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ได้ร้อยละ 65.80 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยของการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย

ตัวแปรต้น	b	SE	Beta	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.823	0.160		5.149	0.000
การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล	0.802	0.038	0.798	20.946	0.000

$R = 0.798$, $R^2 = 0.636$, $F = 438.715$, $P\text{-value} < 0.001$

การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p\text{ value} < 0.001$) โดยการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลทางบวกต่อผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs มีค่าเท่ากับ 0.924 ($R = 0.924$) และการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล สามารถอธิบายการผันแปรของผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ได้ร้อยละ 85.40 ($R^2 = 0.854$) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิตในจังหวัดเชียงราย

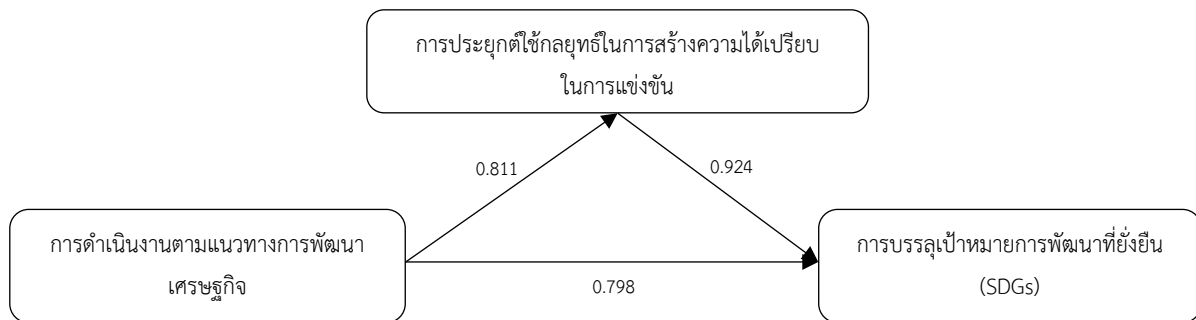
ตัวแปรต้น	b	SE	Beta	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.174	0.104		1.668	0.000
การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล	0.952	0.025	0.924	38.335	0.000

$R = 0.924$, $R^2 = 0.854$, $F = 1469.544$, $P\text{-value} < 0.001$

ตารางที่ 8 อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs

ตัวแปรต้น (independent variable)	ตัวแปรตาม (dependent variable)	อิทธิพลทางตรง (direct effect)	อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect)	อิทธิพลรวม (total effect)
การดำเนินงานตามแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจ BCG	การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันต่อ	0.811	-	0.811
การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันต่อ	การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน SDGs	0.924	-	0.924
การดำเนินงานตามแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจ BCG	การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน SDGs	0.798	(0.811×0.924) $= 0.749$	1.547

จากตารางที่ 8 พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดลมีอิทธิพลทางตรงต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.811) และส่งผลทางตรงต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.798) ส่วนการประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.924) ดังนั้น การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดลส่งผลทั้งทางตรงและอ้อมผ่านตัวแปรการประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อย่างมีนัยสำคัญ โดยส่งผลทางตรงที่ระดับ 0.798 และทางอ้อมที่ระดับ 0.749 และมีอิทธิพลรวม 1.547 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โมเดล การประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยพบว่า ค่า Beta มีค่า 0.811 และ 0.924 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่าง การประยุกต์ใช้ BCG Model และกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดเชียงราย โดยสะท้อนว่า การดำเนินงานตามแนวทาง BCG ช่วยเสริมสร้างกลยุทธ์การแข่งขันทั้งด้านต้นทุน ความแตกต่าง และตลาดเฉพาะให้มีความชัดเจน และแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพเชิงเศรษฐกิจของจังหวัดที่โดดเด่นด้านเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์เชิงบวกดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ BCG Model มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ SDG 7, 8, 9, 12 และ 13 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเชียงรายมีการประยุกต์ใช้ แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดลในระดับสูง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจชีวภาพและเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในการใช้ทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า การจัดการของเสียเพื่อลดต้นทุน และการปรับ กระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านทรัพยากรชีวภาพและเกษตรกรรม เช่น สับปะรดภูแล ชา กาแฟ และสมุนไพรพื้นถิ่น ทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำแนวคิด BCG มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มมูลค่า สินค้าและสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ประกอบการมีการใช้กลยุทธ์ การแข่งขันในระดับสูง โดยเน้นการเป็นผู้นำด้านต้นทุนและการสร้างความแตกต่างผ่านนวัตกรรมและคุณภาพสินค้า ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดเฉพาะกลุ่ม

สอดคล้องกับงานวิจัยของอิรุติ แสงมณีเดช และคณะ (2567) ที่พบว่า การบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เข้ากับการออกแบบสินค้าแฟชั่นรีไซเคิลช่วยสร้างเอกลักษณ์และคุณค่าทางการตลาด เพิ่มโอกาสทางการแข่งขันและตอบสนอง ต่อผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด Resource-Based View (Barney, 1991) ที่ชี้ว่า ทรัพยากรภายในองค์กร เช่น นวัตกรรม ความรู้ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกษิตติ์ ใจผาวัง (2565) ซึ่งพบว่า การดำเนินงานตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การแข่งขันทั้งสามประเภทอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่า การนำแนวคิด BCG มาใช้ในทุกระดับสามารถเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการภาคการผลิตให้ยั่งยืนและสอดคล้องกับ บริบทของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การดำเนินงานตามแนวคิด BCG โมเดลมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการประยุกต์ใช้กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และกลยุทธ์การแข่งขันมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ หมุนเวียน และสีเขียวมาใช้ในกระบวนการผลิต ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดของเสีย และสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านนวัตกรรม จึงเอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันที่ชัดเจน โดยเฉพาะการมุ่งตลาดเฉพาะ (niche market) ที่ตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ธุรกิจสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยยังพบว่า แนวคิด BCG โมเดลส่งผลทางตรงต่อการบรรลุเป้าหมาย SDGs แม้มีอิทธิพลน้อยกว่าผลทางอ้อมผ่านกลยุทธ์การแข่งขัน แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์การแข่งขันมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่าน (mediating variable) ที่เชื่อมโยงแนวคิด BCG กับการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดพงษ์ วาณิชยานนท์ และจเร สิงห์โกวินท์ (2566) ที่พบว่า กลยุทธ์การแข่งขันที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมช่วยเสริมความยั่งยืนขององค์กร อีกทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเวทยา ใฝ่ใจดี และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2563) ที่ชี้ว่า การดำเนินธุรกิจในตลาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมช่วยให้ SMEs บรรลุเป้าหมาย SDGs ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Piyathanavong et al. (2021) ที่ระบุว่า การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนในภาคอุตสาหกรรมช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของ SDG7, SDG8, SDG9, SDG12 และ SDG13

โดยสรุป ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG โมเดล มีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเสริมสร้างกลยุทธ์การแข่งขันที่นำไปสู่ความยั่งยืนของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเชียงราย การบูรณาการทั้งสามองค์ประกอบจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ควบคู่กับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากการศึกษาเชิงตัดขวาง (cross-sectional) จึงสะท้อนผลเฉพาะในช่วงเวลาเดียวและไม่สามารถอธิบายพลวัตการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในระยะยาวได้ อีกทั้งการเก็บข้อมูลเฉพาะ SMEs ภาคการผลิตในจังหวัดเชียงรายอาจไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ นอกจากนี้ ยังไม่มีการพิจารณาปัจจัยเชิงบริบท เช่น วัฒนธรรมองค์กร ความพร้อมด้านนวัตกรรม หรือนโยบายภายใน ซึ่งอาจมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่าง BCG โมเดล กลยุทธ์การแข่งขัน และการบรรลุเป้าหมาย SDGs

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตภายใต้แนวทางเศรษฐกิจใหม่ (BCG model) ที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวอย่างสมดุล มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและกระบวนการผลิตอย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้แนวคิด BCG ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบจนถึงการจัดการของเสีย ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ลดต้นทุน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ

ในด้านกลยุทธ์การแข่งขัน การเลือกใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแนวทาง BCG โมเดล ทั้งกลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และการมุ่งตลาดเฉพาะ มีส่วนช่วยเสริมศักยภาพทางการแข่งขันและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งสะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างแนวทาง BCG กับกลยุทธ์ทางธุรกิจในระดับองค์กร

การดำเนินงานตามแนวทาง BCG โมเดลมีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมผ่านกลไกการแข่งขันต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงานที่มีคุณค่า การผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และพลังงานสะอาดและนวัตกรรม องค์ความรู้ที่ได้แสดงให้เห็นกลไกเชิงสาเหตุของความสัมพันธ์ระหว่าง BCG Model กลยุทธ์การแข่งขัน และ SDGs ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา SMEs ให้มีศักยภาพทางการแข่งขันควบคู่กับการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้แนวทางเศรษฐกิจ BCG ในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ผ่านการสนับสนุนด้านกองทุน เทคโนโลยีสะอาด และการอบรมด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน การผลิตยั่งยืน และการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ รวมถึงการพัฒนากระบวนการ Lean Manufacturing ผสานกับแนวคิด BCG เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดของเสีย และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

1.2 หน่วยงานท้องถิ่นควรบูรณาการแนวคิดวิจัยในนโยบาย เช่น การจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมตาม BCG โมเดล และสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน รัฐ และสถาบันการศึกษา เพื่อขยายผลนวัตกรรมยั่งยืนในพื้นที่

1.3 ภาคการศึกษาและสถาบันวิจัยควรนำโมเดลและองค์ความรู้ไปพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมบริการวิชาการ เพื่อเสริมทักษะและความเข้าใจในเศรษฐกิจใหม่ให้แก่ นักศึกษา ผู้ประกอบการ และประชาชน นำไปใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยทรัพยากรในองค์กรที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโมเดล BCG กับกลยุทธ์การแข่งขัน และ SDGs โดยเน้นปัจจัยบริบท เช่น วัฒนธรรมองค์กร นโยบาย ความรู้เรื่อง BCG และเทคโนโลยี เพื่ออธิบายความแตกต่างของผลลัพธ์ในบริบทธุรกิจไทย

2.2 ควรวิเคราะห์บทบาทตัวกลางของกลยุทธ์การแข่งขันในเชิงปฏิบัติ เพื่อระบุองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs และกลไกการทำงานในแต่ละอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมตามบริบท

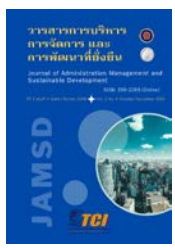
2.3 ควรมีการวิจัยระยะยาวและผลกระทบเชิงพื้นที่ของการประยุกต์ใช้โมเดล BCG เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบตัดขวาง การศึกษาระยะยาวจะช่วยชี้ให้เห็นพัฒนาการและผลกระทบจริงต่อการบรรลุ SDGs ในพื้นที่หรือชุมชนต่าง ๆ อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2566). *โครงการยกระดับธุรกิจ SMEs ด้วยการประยุกต์ใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG*. กองพัฒนาขีดความสามารถธุรกิจอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2568 จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/bcg/20211228-BCG-Action-Plan-2564-2570.pdf>.
- กษิตศ ใจผาวัง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางธุรกิจ กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการดำเนินงานตามโมเดลเศรษฐกิจบีซีจีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(12), 1091–1106.

- ชล บุนนาค, ณัฐวิกรม พันธวงศ์ภักดี, อรรถเศรษฐ์ จริยธรรมานุกูล, ธัญรดา เวียงเกตุ และณรงค์ ชุมสุพรรณาวารี. (2562). *โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) ปี 2. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- เชิดพงษ์ วาณิชยานนท์ และจเร สิงห์โกวินท์. (2566). การพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจ BCG กับดัชนีอยู่เย็นเป็นสุข. *วารสารพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร*, 25(2), 161–186.
- ถิรภูมิ แสงมณีเดช, บำเพ็ญ ไหมตรีโสภณ, สมิตา จุลเชษฐ์ และวิเชียร สิงห์ใหม่. (2567). การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้าในการดำเนินธุรกิจแฟชั่นรีไซเคิล. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 12(1), 1–15.
- เวทยา ไร่ใจดี และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs). *Journal of Business, Innovation and Sustainability (JBIS)*, 15(1), 101–119.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน. (2566). *Bio-Circular-Green Economic Model (BCG)*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2568 จาก <https://washingtondc.thaiembassy.org/en/page/bio-circular-green-economic-mode-bcg>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2566). *แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. สืบค้น 20 สิงหาคม 2568 จาก https://www.eppo.go.th/images/policy/PDF/operationplan2566-2570_edit.pdf.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562). *เศรษฐกิจหมุนเวียน CIRCULAR ECONOMY*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2568 จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/circular-economy-article/.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (2568). *โมเดลเศรษฐกิจ บีซีจี*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย. (2566). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.
- Ellen MacArthur Foundation. (2019). *Completing the picture: How the circular economy tackles climate change*. https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/emf_completing_the_picture.pdf
- Farida, I., & Setiawan, D. (2022). Business strategies and competitive advantage: The role of performance and innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 8(3), 163. <https://doi.org/10.3390/joitmc8030163>.
- Khan, R. U., Salamzadeh, Y., Abbasi, M. A., Amin, A., & Sahar, N. E. (2022). Strategic orientation and sustainable competitive performance of family firms: Evidence of an emerging economy. *Journal of Small Business Strategy*, 32(2), 67–82.
- Lalaeng, C., & Wongkaeo, S. (2024). The causal relationship of the application of the BCG economic model affecting the competitive advantage and performance of community enterprise. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 10259–10273.

- Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes* (No. 140). Archives of Psychology.
- Muscat, A., de Olde, E. M., Ripoll-Bosch, R., Van Zanten, H. H. E., Metze, T. A. P., Termeer, C. J. A. M., van Ittersum, M. K., & de Boer, I. J. M. (2021). Principles, drivers and opportunities of a circular bioeconomy. *Nature Food*, 2(8), 561–566.
- Piyathanavong, V., Garza-Reyes, J. A., Huynh, V.-N., Olapiriyakul, S., & Karnjana, J. (2021). Circular economy: Exploratory study of steel industry in Thailand. In *Proceedings of the 11th Annual International Conference on Industrial Engineering and Operations Management* (pp. 1–26). IEOM Society International.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.
- Porter, M. E. (1985). *The competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press.
- Shabur, M. A. (2024). A comprehensive review on the impact of Industry 4.0 on the development of a sustainable environment. *Discover Sustainability*, 5, Article 97.
<https://doi.org/10.1007/s43621-024-00290-7>.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273–1296.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
- United Nations General Assembly. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1)*. United Nations.
- Van Dam, K., Simeone, L., Keskin, D., Baldassarre, B., Niero, M., & Morelli, N. (2020). Circular economy in industrial design research: A review. *Sustainability*, 12(24), Article 10279.
<https://doi.org/10.3390/su122410279>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน
วิทยาลัยพาณิชย์การบางนา**

**The development of an academic administration model based on
the learning organization concept in collaboration with professional learning
networks to enhance students' lifelong learning characteristics
at Bangna Commercial College**

รุ่งนภา ปุณยานุเดช^{1*}
Rungnapha Punyanudaj^{1*}

¹วิทยาลัยพาณิชย์การบางนา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

¹Bangna Commercial College, Office of the Vocational Education Commission

*Corresponding author's e-mail: rungnapha_p@bncc.ac.th^{1*}

Received: July 30, 2025

Revised: September 05, 2025

Accepted: October 08, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ 2. เสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพาณิชย์การบางนา ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางของ Borg & Gall (1989) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ เน้นการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ได้จริง ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างรูปแบบ 3. การทดลองใช้ และ 4. การประเมินและปรับปรุง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครู 23 คน และบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติ เป็นเลิศ 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1. การบริหารจัดการองค์กร 2. การพัฒนา บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 4. การสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ ผลการทดลองใช้ พบว่า

ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก นอกจากนี้ การเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนพบว่า หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ขณะเดียวกันครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมาก สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน, เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ

Abstract

This study aimed to develop a model of academic administration based on the concept of a learning organization and professional collaboration networks to enhance lifelong learning characteristics of students at Bangna Commercial College. The study utilized the research and development methodology based on the framework established by Borg & Gall (1989), which is a systematic action research approach aimed at continuously addressing problems and ensuring practical applicability. The research process consisted of four phases: 1. analysis of fundamental information, 2. construction of the model, 3. implementation of the model, and 4. evaluation and improvement of the model. The target group comprised two administrators, twenty-three teachers, and fifteen personnel with outstanding performance. Research instruments included questionnaires, interview forms, observation forms, and satisfaction assessment forms. The findings indicated that the developed academic administration model consisted of four main components: 1. organizational management, 2. development of individuals as lifelong learners, 3. collaborative team learning, and 4. creation of a learning-supportive culture. The results of the model implementation revealed that post-training achievement scores were significantly higher than pre-training scores at the 0.05 level. The model was also found to be highly appropriate and feasible. Moreover, a comparison of students' lifelong learning characteristics before and after the implementation showed statistically significant improvement at the 0.05 level in all aspects. Teachers reported a high level of satisfaction with the model. In conclusion, the developed academic administration model was effective and could concretely enhance the lifelong learning characteristics of students.

Keywords: Professional Learning Community (PLC), lifelong learning characteristics, collaboration with professional learning networks

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในทุกมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และ เศรษฐกิจ ส่งผลให้กระบวนการทัศน์ทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นผู้ “ถ่ายทอดความรู้” (teacher - centered) ไปสู่การเป็นผู้ “ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (facilitator) โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม และปรับตัวให้เข้ากับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

การจัดการศึกษาจึงต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (learning by doing) เพื่อสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

รัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งปรากฏชัดใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ภายใต้แนวคิด “ทำดี ทำได้ ทำทันที” เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นการปฏิรูประบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น คลังหน่วยกิต (credit bank) การรับรองสมรรถนะ (skill certificate) และการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567) อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษานั้น ยังคงมีอุปสรรคเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และซับซ้อน การศึกษาต้องปรับจากถ่ายทอดความรู้สู่การเป็นผู้นำนยความสะดวก ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะตลอดชีวิต สร้างนวัตกรรม และลงมือปฏิบัติจริง ขณะเดียวกันการปฏิรูปต้องเผชิญข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สมรรถนะ และความร่วมมือกับสถานประกอบการด้วย

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ทั้งในด้านหลักการและขอบเขตของงานวิชาการ ตลอดจนการจัดระบบดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู, 2561) การบริหารงานวิชาการในปัจจุบันแต่ละสถานศึกษายังคงดำเนินการอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม ไม่สามารถสร้างความร่วมมือทางวิชาชีพกับเครือข่ายภายนอกได้อย่างกว้างขวางและยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ปัญหานี้จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง การบริหารงานวิชาการจึงเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านนโยบาย วิธีการจัดการ และการประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อรองรับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

วิทยาลัยพณิชยการบางนา เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตั้งอยู่ในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร มีนักเรียน นักศึกษา 2,200 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 110 คน ผู้บริหาร 4 คน ซึ่งมีศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร และมีความพร้อมด้านสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา (SWOT analysis) พบว่า วิทยาลัยกำลังเผชิญกับปัญหาความท้าทายที่สำคัญ จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) 3 ปีซ้อนหลัง พบว่า มีผู้สอบผ่านในปีการศึกษา 2564 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ร้อยละ 67.99 ปีการศึกษา 2565 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 75.96 และปีการศึกษา 2566 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 76.82 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับครูบางส่วนยังขาดการทำงานร่วมกันในเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งปัญหาดังกล่าวถูกซ้ำเติมด้วยปัจจัยภายนอก ทั้งการแข่งขันที่สูงขึ้นระหว่างสถานศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่ทำให้หลักสูตรและการสอนต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา (วิทยาลัยพณิชยการบางนา, 2566)

ช่องการวิจัยที่สำคัญ คือ การขาดรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะรูปแบบที่อิงแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ ดังนั้น “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) จึงถูกเสนอให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดย PLC เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะกัลยาณมิตร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้มีความจำเป็นต้องพัฒนา “รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนการบางนา การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพ และสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ให้เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษา และพัฒนาระบบการทำงานของวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยพัฒนการบางนา
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้น
4. เพื่อประเมินผลและศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) การบริหารงานวิชาการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีระบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความพร้อมในศตวรรษที่ 21 และการประเมินผลที่คำนึงถึงสมรรถนะรอบด้าน ไม่จำกัดอยู่เพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกลไกสำคัญของสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การนิเทศและการวิจัยในชั้นเรียน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลที่มุ่งเน้นสมรรถนะผู้เรียนรอบด้าน ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการไม่เพียงเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในศตวรรษที่ 21

องค์การแห่งการเรียนรู้

Garvin (1993) อธิบายว่า องค์การแห่งการเรียนรู้มิได้เป็นเพียงองค์กรที่เก็บสะสมความรู้ แต่เป็นองค์กรที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ถ่ายทอดความรู้นั้นให้แพร่กระจายไปทั่วทั้งองค์กร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยเน้นว่าแก่นสำคัญขององค์กรลักษณะนี้คือการเปลี่ยน “ความรู้” ให้กลายเป็น “การปฏิบัติ” ที่จับต้องได้ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่น ปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และแข่งขันได้อย่างต่อเนื่องแห่งการ

กล่าวได้ว่า องค์การแห่งการเรียนรู้คือองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ทั้งการสร้าง แบ่งปัน และนำความรู้ไปใช้จริง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ แม้ในบริบทไทยยังมีข้อจำกัด

ด้านโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร แต่หากสามารถสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเอื้อต่อการมีส่วนร่วม ก็จะช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่น พัฒนาได้อย่างยั่งยืน และแข่งขันได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Stoll et al. (2006) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ รูปแบบของการทำงานร่วมกันในสถานศึกษาที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเชื่อมโยงกันผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการปรับปรุงการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายหลักของชุมชนนี้ไม่เพียงมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะของครู แต่ยังมุ่งให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

อมตา จงมีสุข (2563) อธิบายว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพื้นที่ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนการปฏิบัติ และร่วมกันค้นหาวิธีการพัฒนารจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงแต่เสริมสร้างความรู้และทักษะใหม่ให้แก่ครู แต่ยังทำให้เกิดความร่วมมือที่เป็นระบบ มีเป้าหมายร่วมกันในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ช่วยลดการทำงานแบบต่างคนต่างทำ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ สะท้อนการปฏิบัติ และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ลดการทำงานแบบแยกส่วน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพาณิชย์การบางนา โดยการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา จำนวน 81 คน (ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 78 คน) และวิทยาลัยพาณิชย์การเซตุน จำนวน 77 คน (ผู้บริหาร 5 คน ครูผู้สอน 72 คน)

รวมทั้งสิ้น 158 คน สำหรับการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ซึ่งมุ่งเน้นที่วิทยาลัยพณิชยการบางนา

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย บุคลากรจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา จำนวน 16 คน (ผู้บริหาร 4 คน ครูผู้สอน 12 คน) และวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน จำนวน 16 คน (ผู้บริหาร 2 คน ครูผู้สอน 14 คน) โดยได้ดำเนินการทดสอบทั้งก่อนและหลังการอบรมรูปแบบการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเป็นเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2567 ภายใต้หลักสูตรการอบรม “รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน” เพื่อเตรียมความพร้อมให้กลุ่มตัวอย่างสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (questionnaires) เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนที่ 4 มี 1 ฉบับ ได้แก่ การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย มี 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา

ตอนที่ 3 แบบปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้ ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยที่ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา เพื่อนำมาวิเคราะห์ มาสร้างแบบสอบถาม (questionnaire)

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1) นำข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ มาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยมีข้อคำถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา จำนวน 25 ข้อ ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความสอดคล้อง และความตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดที่เรียกว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผลการวิเคราะห์ค่า IOC โดยใช้เกณฑ์ ตามข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งการวิเคราะห์ค่า IOC ในครั้งนี้ อยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มวิทยาลัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน โดยให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน จำนวน 1 วิทยาลัย แล้วนำแบบทดสอบไปหาความเที่ยง

3) การนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.99

4) นำแบบสอบถามไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ประชุมชี้แจงกับคณะครูผู้สอน วิทยาลัยวิทยาลัยพัฒนการบางนา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนการบางนา

3.2 รวบรวมข้อมูลทั้งเก็บรวบรวมด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินรูปแบบระหว่างเดือนมีนาคม - มิถุนายน 2567 ได้รับแบบประเมินกลับมา จำนวน 22 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 95.65

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) พร้อมนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนการบางนา ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง พึงพอใจในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง พึงพอใจในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง พึงพอใจในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์คำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ของ Borg & Gall (1989) เป็น 4 ระยะ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนการบางนา ผลการวิจัยแต่ละระยะมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนการบางนา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการพิจารณาองค์ประกอบในรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	μ	σ	ผล	μ	σ	ผล
1. ด้านการบริหารจัดการองค์กร (organization management)	4.29	0.62	เหมาะสมมาก	4.31	0.46	เป็นไปได้มาก
2. ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ (personal mastery)	4.33	0.86	เหมาะสมมาก	4.33	0.70	เป็นไปได้มาก
3. ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (team learning)	4.46	0.63	เหมาะสมมาก	4.35	0.71	เป็นไปได้มาก
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ (learning culture)	4.38	0.48	เหมาะสมมาก	4.46	0.54	เป็นไปได้มาก
ภาพรวม	4.37	0.65	เหมาะสมมาก	4.36	0.60	เป็นไปได้มาก

จากการประเมินพบว่า องค์ประกอบที่ใช้ในรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.63$) 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.48$) 3) ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.86$) และ 4) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.62$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	
	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้
ส่วนที่ 1 บทนำความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และบทบาทผู้เกี่ยวข้อง		
1. ความหมายและองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	5	5
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	5	5
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบกระบวนการบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ		
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการองค์กร	5	5
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้	5	5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	5	5
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้	5	5
ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	5	5
ขั้นตอนที่ 1 การรวมกลุ่ม PLC และขอจัดตั้งกลุ่ม	5	5
ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาปัญหา ความต้องการ/แนวทางการแก้ไข	5	5
ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	5	5
ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเสนอแนะสะท้อนผลแผนการจัดการเรียนรู้	5	5
ขั้นตอนที่ 5 นำสู่การปฏิบัติ /สังเกตการสอน	5	5
ขั้นตอนที่ 6 สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้	5	5
ส่วนที่ 4 การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ มีความเหมาะสม	5	5
ส่วนที่ 5 แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	5	5
ส่วนที่ 6 การกำกับติดตาม และประเมินผลและรายงาน	5	5

จากการประเมินพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความคิดเห็นพ้องต้องกัน โดยมีความคิดเห็นว่า ส่วนที่ 1 บทนำความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และบทบาทผู้เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมจำนวน 5 คน ส่วนที่ 2 เนื้อหา มีความเหมาะสมจำนวน 5 คน ทั้ง 6 องค์ประกอบ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเหมาะสมจำนวน 5 คน ส่วนที่ 4 การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติมีความเหมาะสม จำนวน 5 คน ส่วนที่ 5 แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีความเหมาะสมจำนวน 5 คน และส่วนที่ 6 การกำกับ ติดตาม และประเมินผลและรายงานสรุปได้ว่า การยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมนั้น มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา

ตารางที่ 3 คะแนนการทดสอบความรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ก่อนและหลังการดำเนินงานด้วยรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ

คนที่	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา		วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน	
	คะแนนก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (30 คะแนน)	คะแนนก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (30 คะแนน)
1	12	23	13	24
2	13	25	13	23
3	14	27	14	25

ตารางที่ 3 (ต่อ)

4	13	24	14	26
5	12	24	16	26
6	12	27	15	25
7	13	24	12	25
8	13	23	13	25
9	13	26	14	24
10	13	24	13	25
11	11	25	12	27
12	12	24	14	27
13	14	25	14	25
14	14	25	14	26
15	14	24	12	24
16	15	25	14	26
$\sum x$	208	395	217	403
$\bar{X}$	13.00	24.69	13.56	25.19
ร้อยละ	43.33	82.29	45.20	83.95
(E.I)	0.6874		0.7071	

จากการประเมินพบว่า ความรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ก่อนและหลังการดำเนินงานด้วยรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการดำเนินงานตามรูปแบบ ร้อยละ 43.33 และคะแนนเฉลี่ยหลังการดำเนินงานตามรูปแบบ ร้อยละ 82.29 ซึ่งสูงกว่าก่อนการดำเนินงาน และค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6874 แสดงว่า ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 68.74 และวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน จำนวน 16 คน คะแนนเฉลี่ยก่อนการดำเนินงาน ร้อยละ 45.20 และคะแนนเฉลี่ยหลังการดำเนินงาน ร้อยละ 83.95 ซึ่งสูงกว่าก่อนการดำเนินงานตามรูปแบบ และค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7071 แสดงว่า ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 70.71 ดังนั้นแสดงว่า คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา แสดงว่ามีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา

ลำดับ	รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านเนื้อหา	4.25	0.77	มาก
2	ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ	4.37	0.68	มาก
3	ด้านกระบวนการค้นหาปัญหาความต้องการ/แนวทางการแก้ไข/การส่งเสริมและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ	4.33	0.75	มาก
4	ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	4.39	0.76	มาก
5	ด้านแลกเปลี่ยนเสนอแนะ	4.32	0.78	มาก
6	ด้านนำสู่การปฏิบัติ /สังเกตการสอน	4.26	0.79	มาก
7	ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้	4.35	0.75	มาก
8	ด้านแบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	4.25	0.72	มาก
9	ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลและการรายงานผล	4.30	0.76	มาก
ภาพรวม		4.31	0.75	มาก

จากการประเมินพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.39$ $\sigma = 0.76$) 2) ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.68$) และ 3) ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.75$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนวิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 จากผลการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา คือ “การทำงานร่วมกัน” และ “การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน” ระหว่างผู้บริหารและครู ซึ่งช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจเชิงสร้างสรรค์ในบทบาทผู้นำและผู้ตามอย่างชัดเจน นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังชี้ว่า ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของทีม การประสานความร่วมมือ และการเปลี่ยนแปลงเชิงวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่เน้นการจัดการอย่างเป็นระบบผ่านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมีแนวปฏิบัติร่วมกัน

การประเมินผล และการรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้และช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยระยะที่ 2 จากผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา โดยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กร 2) การอำนวยการ 3) การทำงานเป็นทีม และ 4) กระบวนการนิเทศ ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับสูง ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า โครงสร้างรูปแบบทั้งส่วนบทนำ เนื้อหา การดำเนินงาน การบันทึกกิจกรรม PLC ตลอดจนการกำกับติดตามและประเมินผล ล้วนมีความครบถ้วนและสามารถนำไปใช้จริงได้ โดยเฉพาะการนิเทศภายในที่มีขั้นตอนชัดเจน ได้แก่ การเตรียมการ วางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผล ปรับปรุง และการรายงานผล ซึ่งช่วยเสริมสร้างการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังสนับสนุนว่า องค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารชุมชนการเรียนรู้ที่เน้นภาวะผู้นำ การสร้างวิสัยทัศน์และวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงการทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อผู้เรียน เช่น ลดอัตราการตกชั้น ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยสรุป รูปแบบนี้มีความครบถ้วนทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และกระบวนการ สามารถใช้เป็นกรอบพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนและมีความเป็นไปได้สูงต่อการนำไปปฏิบัติจริง

การวิจัยระยะที่ 3 จากผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา พบว่าการทดสอบก่อนและหลังการอบรมของครูในสองสถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา และวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน แสดงผลชัดเจนว่า คะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวิทยาลัยเสาวภา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมร้อยละ 43.33 และหลังการอบรมร้อยละ 82.29 ส่วนวิทยาลัยเชตุพนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมร้อยละ 45.20 และหลังการอบรมร้อยละ 83.95 สะท้อนว่า คู่มือรูปแบบการบริหารดังกล่าวมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาความรู้ และทักษะการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู

การวิจัยตอนที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่วิธีปฏิบัติ และ 3) ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน วิทยาลัยพณิชยการบางนา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายใต้กรอบการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และสามารถตรวจสอบประสิทธิผลได้

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการองค์กร การอำนวยการ การทำงานเป็นทีม และกระบวนการนิเทศ ที่ได้รับการรับรองว่าเหมาะสมและเป็นไปได้ ซึ่งเป็นพิมพ์เขียวใหม่สำหรับการบริหารงานวิชาการในยุคปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบทั่วไปตรงที่มีการบูรณาการตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือ

ทางวิชาชีพ เข้ากับกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลที่ชัดเจน ทั้งในด้านกระบวนการและผลลัพธ์ การระบอบองค์ประกอบสำคัญและปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ งานวิจัยได้ระบุอย่างชัดเจนถึงตัวแปรสำคัญที่ขับเคลื่อนรูปแบบให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การทำงานร่วมกัน ภาวะผู้นำร่วม การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ซึ่งเป็นเสาหลักที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 วิทยาลัยควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้น ไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติหลักในการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในรูปแบบของ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารควรใช้รูปแบบนี้ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการ PLC ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความพร้อมและสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและบริบททางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้

1.3 การนำรูปแบบไปใช้ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือการยกระดับ คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนโดยตรง ทั้งในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัว เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพที่พร้อมสำหรับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นและตลาดแรงงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาข้อมูลเชิงลึกควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงในบริบทที่แตกต่างกันของวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการปรับปรุงรูปแบบให้ดียิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยและพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบให้สอดคล้องกับแนวคิด องค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.3 การวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่บูรณาการแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) และกระบวนการ PLC เพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษาที่ตอบโจทย์ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และช่วยเสริมสร้างทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิทยาลัยพัฒนการบางนา. (2566). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก สมศ. ปีการศึกษา 2564-2566. วิทยาลัยพัฒนการบางนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). นโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568-2569. <https://vec.go.th/Portals/0/นโยบาย2568-2569.pdf>.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือประกอบการอบรม การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อมตา จงมีสุข. (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต.
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (1989). *Educational research: An introduction* (5th ed). Longman.
- Garvin, D. A. (1993). Building a learning organization. *Harvard Business Review*, 71(4), 78–91.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Educational Change*, 7(4), 221–258.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ
Factors affecting the operation of the steel industry in
Samut Prakan Province

อาลี เสิมเภา^{1*}, ชัญญณัท กริมใจ², ฟารีดา มะ³
Ali Sempher^{1*}, Chanyanat Krimjai², Fareeda Ma³

^{1,2,3}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
^{1,2,3}Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University
*Corresponding author's e-mail: Ali69613@gmail.com^{1*}

Received: October 01, 2025

Revised: October 31, 2025

Accepted: November 05, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ และ 2. เสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กให้มีความยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปและจำหน่ายเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 205 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการผลิตมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผลประกอบการ/กำไร ปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยด้านความยั่งยืนในการดำเนินงาน ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ ควรมุ่งเน้นการยกระดับระบบบริหารจัดการตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนานวัตกรรมในกระบวนการผลิต และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมเหล็ก, การบริหารจัดการองค์กร, จังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

This study aimed to 1. study the factors affecting the performance of the steel industry in Samut Prakan Province and 2. propose guidelines for developing and improving the sustainability of the steel industry. The sample consisted of 205 entrepreneurs in the steel processing and distribution industry in Samut Prakan Province. Statistics used for data analysis included percentages, means, standard deviations, and regression analysis for hypothesis testing. The research results revealed that overall, the factors affecting the performance of the steel industry in Samut Prakan Province were at a high level. When considered individually and ranked from highest to lowest, followed by the performance/profit factor, the competitiveness factor, and the operational sustainability factor, respectively. Guidelines for developing and improving the performance of the steel industry in Samut Prakan Province should focus on upgrading management systems to international standards, promoting the use of environmentally friendly technology, developing innovations in the manufacturing process, and fostering public and private sector collaboration to support the efficient and sustainable growth of the steel industry.

Keywords: steel industry, organizational management, Samut Prakan Province

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมเหล็ก ถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเหล็กเป็นวัตถุดิบหลักสำหรับการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และอุตสาหกรรมแปรรูปต่าง ๆ การเติบโตของอุตสาหกรรมเหล็กจึงมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะในเขตอุตสาหกรรม เช่น จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปโลหะและเหล็กที่มีบทบาทสำคัญ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเหล็กไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและความสามารถในการแข่งขัน สำหรับประเทศที่ไม่ได้มีทรัพยากรเหล็กในปริมาณมาก การนำเข้าเหล็กดิบหรือวัตถุดิบที่จำเป็นจึงเป็นเรื่องปกติ แต่การพึ่งพาการนำเข้าทำให้มีต้นทุนสูงและเสี่ยงต่อความผันผวนของตลาดโลก (Research and Markets, 2024) การนำเข้าสินค้าเหล็กจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากจีน ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเหล็กในประเทศ เนื่องจากสินค้าเหล่านั้นมักมีต้นทุนต่ำกว่าและแข่งขันได้ในตลาดภายในประเทศ อีกทั้งคุณภาพของเหล็กบางกรณีอาจไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งสร้างความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในการใช้งาน เช่น เหล็กที่ผลิตจากเตาหลอมแบบ IF (Induction Furnace) มีข้อจำกัดในการกำจัดสิ่งเจือปนมากกว่าการผลิตแบบเตา EAF (Electric Arc Furnace) นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิต เช่น พลังงาน แรงงาน และโลจิสติกส์ มีผลต่อการดำเนินธุรกิจเหล็กไทย (SteelRadar, 2023) การใช้มาตรการการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบมาตรฐานเหล็กในตลาด และการบังคับใช้มาตรฐานอุตสาหกรรมยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของมาตรการป้องกันปัญหาคุณภาพเหล็กในประเทศ

จังหวัดสมุทรปราการ ถือเป็นหนึ่งในศูนย์กลางอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและประเทศ ด้วยทำเลที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ใกล้กับท่าเรือกรุงเทพและสนามบินสุวรรณภูมิ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้จังหวัดนี้เป็นที่ตั้งของโรงงานแปรรูปและผลิตเหล็กชั้นนำหลายแห่ง เช่น บริษัท กรุงเทพมหานครสตีลอินดัสตรี และ SKJ Metal Industries อุตสาหกรรมเหล็กในพื้นที่จึงไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการภายในประเทศ แต่ยังมีศักยภาพในการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม

การดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในสมุทรปราการต้องเผชิญกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่หลากหลาย ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ปัจจัยภายใน ได้แก่ ประสิทธิภาพของแรงงาน ระบบการจัดการภายในองค์กร และเทคโนโลยีการผลิต (สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย, 2566)

หนึ่งในแรงกดดันหลักที่อุตสาหกรรมเหล็กไทย รวมถึงในสมุทรปราการต้องเผชิญในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คือ การท่วมตลาดของเหล็กจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากจีน ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าทำให้ราคาเหล็กนำเข้าถูกกว่าสินค้าในประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ผู้ผลิตในประเทศต้องเผชิญกับภาวะกำไรหดตัวและส่วนแบ่งตลาดลดลงแม้ในปี พ.ศ. 2568 จะมีแนวโน้มว่าอุปสงค์จากภาคการก่อสร้างจะฟื้นตัวเล็กน้อย แต่แรงกดดันจากเหล็กจีนยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ไม่อาจมองข้ามได้ นอกจากนี้ ความผันผวนของเศรษฐกิจภายในประเทศยังส่งผลต่ออุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น ยานยนต์และก่อสร้าง ซึ่งเป็นตลาดหลักของเหล็กไทย (The Nation, 2023) ในช่วงครึ่งแรกของปี พ.ศ. 2567 ความต้องการใช้เหล็กในประเทศหดตัวลงถึง 5.4% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่เต็มศักยภาพสภาวะดังกล่าว ส่งผลทางอ้อมต่อการวางแผนการผลิตและการบริหารสต็อกของผู้ผลิตเหล็กในสมุทรปราการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในมิติด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กในสมุทรปราการยังต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวทาง การพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของภาครัฐ และกระแสความต้องการจากตลาดโลก การจัดการของเสียการลดการปล่อยคาร์บอน และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน ความล้มเหลวในการปรับตัวอาจส่งผลให้ธุรกิจสูญเสียข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และอาจถูกจำกัดการดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดขึ้นเรื่อย ๆ (ชินินทร์ จิงโสมณวิวัฒน์ และคณะ, 2567)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็ก โดยเฉพาะในจังหวัดสมุทรปราการ จึงมีความสำคัญเพื่อค้นหาปัจจัยภายใน เช่น การจัดการองค์กร และเทคโนโลยีการผลิต และปัจจัยภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมทางธุรกิจและนโยบายภาครัฐ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงงานเหล็ก การเข้าใจปัจจัยเหล่านี้จะช่วยพัฒนาแนวทางปรับปรุงเพื่อเสริมศักยภาพการแข่งขัน และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กให้ยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กให้มีความยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานอุตสาหกรรมเหล็ก

แนวคิดการดำเนินงานอุตสาหกรรมเหล็ก (steel industry operation concept) กล่าวว่า อุตสาหกรรมเหล็กถือเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเหล็กเป็นวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน การผลิตเครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ แนวคิดในการดำเนินงานอุตสาหกรรมเหล็กจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการผลิตกับความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดของเสียจากกระบวนการผลิต เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (green economy)

การดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในยุคปัจจุบันมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบการผลิตที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Industry 4.0) เช่น การใช้ระบบอัตโนมัติ การประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนการดำเนินงาน แนวคิดสำคัญคือ “Smart Steel Industry” ซึ่งเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบโลจิสติกส์และการควบคุมคุณภาพแบบเรียลไทม์ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็วและมีความแม่นยำ (Taghipour et al., 2022) ในอีกด้านหนึ่งแนวคิดด้านความยั่งยืน (sustainability) ได้กลายเป็นกรอบแนวทางหลักในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเหล็กทั่วโลกโดยเฉพาะการนำแนวคิด “เศรษฐกิจหมุนเวียน” (circular economy) มาประยุกต์ใช้ผ่านการรีไซเคิลเหล็กเก่ามาใช้ใหม่ การจัดการของเสียอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมเหล็กในระยะยาว

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานอุตสาหกรรมเหล็กที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ขณะที่ภาคเอกชนต้องมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และลงทุนในเทคโนโลยีสะอาด ส่วนภาคการศึกษามีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม เพื่อให้การดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กไทยสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างมั่นคงและยั่งยืน (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2565)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรม

แนวคิดการจัดการอุตสาหกรรม (industrial management) หมายถึง กระบวนการวางแผนจัดองค์กร ควบคุม และประสานทรัพยากรต่าง ๆ ภายในภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การจัดการอุตสาหกรรมในยุคปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการควบคุมสายการผลิตเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี บุคลากร ซัพพลายเชน และความยั่งยืน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Silva, 2020) แนวคิดการจัดการอุตสาหกรรมได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยในยุคปัจจุบันเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการผลิต หรือที่รู้จักกันในชื่อ “อุตสาหกรรม 4.0” ซึ่งรวมถึงการใช้ระบบอัตโนมัติ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยืดหยุ่นในการผลิต ตัวอย่างเช่น โรงงานอัจฉริยะ (smart factory) สามารถตรวจสอบและปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตแบบเรียลไทม์ ช่วยลดของเสียและเพิ่มความแม่นยำในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

นอกจากนี้ แนวคิดด้านความยั่งยืน (sustainability) ได้กลายเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการใช้พลังงานสะอาด การลดการปล่อยคาร์บอน และการจัดการของเสียอย่างมีระบบ แนวทางนี้ไม่เพียงสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานสากล แต่ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มมูลค่าให้กับแบรนด์ในระยะยาว

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21 เป็นการผสมผสานระหว่างประสิทธิภาพเชิงเทคนิค นวัตกรรมดิจิทัล และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่มีประสิทธิภาพในยุคนี้จึงต้องอาศัยทั้งข้อมูลเชิงลึก ความยืดหยุ่นในการปรับตัว และวิสัยทัศน์ระยะยาว เพื่อให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

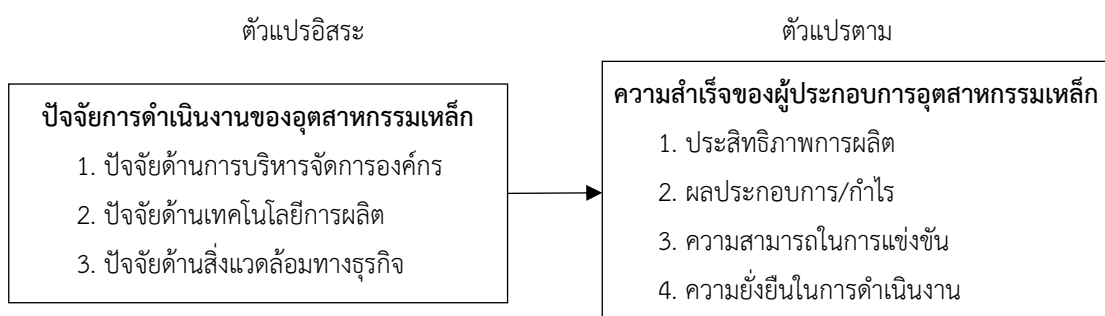
แนวคิดสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (environmental sustainability) หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นอนาคตในการตอบสนองความต้องการของตนเอง แนวคิดนี้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ ซึ่งในบริบทของภาคอุตสาหกรรม การดำเนินงานอย่างยั่งยืน หมายถึง การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ใช้พลังงานหมุนเวียน ลดของเสีย และออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิต (SteelRadar, 2023)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดความยั่งยืนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดเป้าหมายเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (SDG 13) และการใช้พลังงานสะอาด (SDG 7) องค์การต่าง ๆ จึงเริ่มผนวกวาระหลักความยั่งยืนเข้าสู่กลยุทธ์ทางธุรกิจ เช่น การรายงานความยั่งยืน (sustainability reporting) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) อย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในยุคปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบ IoT ในการตรวจสอบการใช้พลังงานแบบเรียลไทม์ หรือการใช้วัสดุชีวภาพแทนพลาสติกในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ยังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยมุ่งเน้นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ ลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร และออกแบบระบบการผลิตที่ไม่สร้างของเสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ “ลดใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่” (reduce, reuse, recycle) ที่เป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Piyathanavong, 2024)

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนไม่ใช่เพียงกระแสชั่วคราว แต่เป็นกรอบคิดเชิงระบบสำหรับการพัฒนาในระยะยาวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ภาคธุรกิจ หรือประชาชนทั่วไป การบูรณาการหลักความยั่งยืนเข้ากับนโยบายและกิจกรรมประจำวันจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความมั่นคงทางทรัพยากร และส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ” มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิตและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ เช่น ประสิทธิภาพการผลิต ผลประกอบการ/กำไร ความสามารถในการแข่งขัน และความยั่งยืนในการดำเนินงาน นำไปสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ (Alzaabi et al., 2023) สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปและจำหน่ายเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 437 บริษัท (สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย, 2566) และนำมาใช้เป็นฐานประชากรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้

กลุ่มตัวอย่าง (sample size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเท่ากับ 205 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็ก มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพการผลิต 2) ผลประกอบการ/กำไร 3) ความสามารถในการแข่งขัน และ 4) ความยั่งยืนในการดำเนินงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert) ไว้ 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็ก โดยการวิเคราะห์การถดถอยของกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปและจำหน่ายเหล็ก คือ 1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต และ 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ ตามลำดับ

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในด้านโครงสร้าง (construct validity) และในด้านเนื้อหา (content validity) โดยใช้การประเมินความสอดคล้องแบบสอบถามจากนั้นนำผลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ทราบก่อนเริ่มทำแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนทันที เมื่อได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมา ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้รับมา บันทึก วิเคราะห์ ผลทางสถิติ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบรายงานการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปประกอบด้วย ค่าร้อยละ (percentage) ในการวัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ในส่วนสถิติพรรณนาสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์การถดถอย (multiple regression analysis) โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 3.74$, S.D = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการผลิต ($\bar{X} = 3.83$, S.D = 0.51) ปัจจัยด้านผลประกอบการ/กำไร ($\bar{X} = 3.73$, S.D = 0.40) ปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขัน ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.45) และปัจจัยด้านความยั่งยืนในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.69$, S.D = 0.43) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็ก

ความสำเร็จของผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมเหล็ก	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ประสิทธิภาพการผลิต	3.83	0.51	มาก
2. ผลประกอบการ/กำไร	3.73	0.40	มาก
3. ความสามารถในการแข่งขัน	3.71	0.45	มาก
4. ความยั่งยืนในการดำเนินงาน	3.69	0.43	มาก
ภาพรวม	3.74	0.45	มาก

ตารางที่ 2 แสดงตารางสรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็ก

ตัวแปร (variable)	ค่าสัมประสิทธิ์ (coefficients)	ค่าผิดปกติ (standard error)	t-Statistic	p-value	ค่าช่วง (95% confidence interval)
Intercept (β_0)	2.85	0.55	4.27	0.000	[1.26, 3.44]
ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร (X_2)	0.84	0.15	7.08	0.000	[0.62, 1.08]
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต (X_3)	0.60	0.13	4.24	0.000	[0.43, 1.02]
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ (X_4)	0.42	0.10	3.56	0.000	[0.33, 0.67]

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็ก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของอุตสาหกรรมแปรรูปและจำหน่ายเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.000) โดยปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร (X_2) มีอิทธิพลเชิงบวกสูงกว่า (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.84) ในขณะที่ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต (X_3) ก็มีอิทธิพลเชิงบวกเช่นกันแต่ในระดับที่น้อยกว่า (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.60) และมีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ (X_4) มีผลอิทธิพลเชิงบวกในระดับที่น้อยที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.42) โดยสามารถเขียนเป็นสมการการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

$$Y = 2.85 + 0.84(X_2) + 0.60(X_3) + 0.42(X_4)$$

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการกระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น แรงงาน วัตถุดิบ และเวลา ได้อย่างคุ้มค่า ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง คุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังสะท้อนถึงความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ทันสมัยอยู่เสมอ แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างคุ้มค่า รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของผลผลิตที่ได้มาตรฐาน และด้านการบริหารจัดการกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชินทร์ จิงโสภณวิทวัส และคณะ (2567) ที่พบว่า การบริหารจัดการกระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมขององค์กร ทั้งด้านคุณภาพสินค้า ต้นทุน และความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาระบบการผลิตอย่างต่อเนื่องจะช่วยยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างยั่งยืน

1.2 ปัจจัยด้านผลประโยชน์/กำไร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้เกิดผลกำไรอย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยมีการบริหารจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สามารถเพิ่มยอดขายและสร้างผลตอบแทนที่ดี ทั้งยังสะท้อนถึงความเข้มแข็งทางการเงินและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาวแต่เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายรองลงมา คือ ด้านการเพิ่มยอดขายและขยายตลาด และด้านการบริหารรายได้ให้เกิดผลตอบแทนสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจที่สามารถรักษาตำแหน่งทางการตลาดได้อย่างมั่นคง มีการพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มคุณค่าต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กร การพัฒนานวัตกรรม และการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระยะสั้นและระยะยาวแต่เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพของสินค้าและบริการที่เหนือกว่าคู่แข่ง รองลงมา คือ ด้านการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และด้านกลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปรับตัวต่อการแข่งขันและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

1.4 ปัจจัยด้านความยั่งยืนในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการมีแนวทางในการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (economic, social, and environmental balance) โดยมุ่งเน้นให้กิจการสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงในระยะยาว มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พลังงานและวัตถุดิบอย่างคุ้มค่า ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานตามแนวทางธุรกิจอย่างมีจริยธรรมและคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล (good governance) แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมและโปร่งใส รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานสากลด้านความยั่งยืน

2. ผลการวิเคราะห์การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมหลักในจังหวัดสมุทรปราการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ผู้ประกอบการมีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการวางแผน การจัดการ การบริหารบุคลากร และการควบคุมภายในอย่างเหมาะสม ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และสามารถปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพและภาวะผู้นำที่เข้มแข็งยังมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยรวม การบริหารจัดการที่ดีมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การวางแผนที่ชัดเจน และระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่องค์กรในระยะยาว

2.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต ผู้ประกอบการมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็ว แม่นยำ และสามารถลดความสูญเสียในกระบวนการผลิต อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังมีการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของธุรกิจ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า โดยเฉพาะการใช้ระบบดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ ซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างทันท่วงที

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีความตระหนักถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ เช่น นโยบายภาครัฐ ความต้องการของผู้บริโภค คู่แข่งขัน และภาวะเศรษฐกิจโดยรวม การบริหารจัดการที่คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ ช่วยให้องค์กรสามารถวางกลยุทธ์ได้อย่างยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ผู้ประกอบการมีความสามารถในการเฝ้าระวังและปรับตัวต่อปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจและตลาด รวมถึงการปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและแนวโน้มเทคโนโลยี ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันและดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมหลักในจังหวัดสมุทรปราการ เผยให้เห็นว่า การดำเนินงานของอุตสาหกรรมหลักในจังหวัดสมุทรปราการมีความเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยองค์ความรู้ที่โดดเด่นสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก คือ

มิติด้านการบริหารจัดการองค์กร (organizational management dimension) อุตสาหกรรมหลักที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น การวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสถานะตลาด การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม และการใช้ระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO ส่งผลให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีและมีความยั่งยืนในระยะยาว

มิติด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (technology and innovation dimension) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เช่น ระบบอัตโนมัติ (automation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (data analytics) ช่วยลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพสินค้า และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทั้งยังสะท้อนถึงการปรับตัวของอุตสาหกรรมไทยในยุคอุตสาหกรรม 4.0

มิติด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (environmental and sustainability dimension) การดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการของเสีย การรีไซเคิลวัสดุ และการใช้พลังงานทดแทน เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นรากฐานสำคัญของการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรเข้มงวดในการกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานคุณภาพเหล็ก รวมถึงสนับสนุนการตรวจสอบย้อนกลับของผลิตภัณฑ์เหล็กในตลาด การดำเนินมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาเหล็กไม่เป็นมาตรฐาน เพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมเหล็กไทย

1.2 รัฐบาลควรจัดโครงการสนับสนุนเงินทุนหรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโรงงานเหล็กที่นำเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติ และนวัตกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ การสนับสนุนนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กที่ยั่งยืน

1.3 ผู้ประกอบการควรปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการองค์กรให้มีมาตรฐานมากขึ้น โดยเน้นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคล และการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดความสูญเสียจากข้อบกพร่องของสินค้า และสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและตลาดภายในประเทศ

1.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติ และนวัตกรรมในกระบวนการผลิตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เหล็ก การลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเชิงลึกถึงต้นทุนผลประโยชน์ของการปรับตัวสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนในอุตสาหกรรมเหล็กไทย โดยวิเคราะห์กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงงานที่นำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนกับโรงงานทั่วไป

2.2 ควรทำการวิจัยแบบติดตามผลระยะยาว (longitudinal study) เพื่อตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมเหล็กในระยะยาว โดยเฉพาะผลกระทบจากเทคโนโลยีใหม่ นโยบายภาครัฐ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร์ จิงโสภณวิทวัส, ธนพล ก่อฐานะ, บัณฑิต ผังนิรันดร์ และชมภู สายเสมา. (2567). บุพปัจจัยและความสำเร็จของธุรกิจอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 7(2), 321-336.
- ศุภณีย์ เศรษฐกิจและธุรกิจ ธนากรไทยพาณิชย์. (2565). *ความท้าทายของอุตสาหกรรมเหล็กไทยในยุค Net Zero* [EIC In Focus]. ธนากรไทยพาณิชย์. https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/8462/gcv167fqo0/EIC-In-Focus_ความท้าทายของอุตสาหกรรมเหล็กไทยในยุค-Net-Zero_20220823.pdf.

- สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย. (2566). *Thailand Steel Industry Report – December 2023*. สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย.
- Alzaabi, M., Alhammadi, N., & Perumal, S. (2023). *Assessing the factors influencing productivity in the steel manufacturing industry*. In *Proceedings of the International Conference on Industrial Engineering & Operations Management* (pp. 767-775). IEOM Society International.
- Piyathanavong, V. (2024). *Digital technologies and circular economy as drivers for sustainability in the Thai metals industry: A qualitative study*. Doctoral dissertation, Sirindhorn International Institute of Technology, Thammasat University.
- Research and Markets. (2024). *Thailand steel industry research report 2023–2032: Thailand grapples with rising steel imports, seeks government intervention*. PR Newswire.
<https://www.prnewswire.com/news-releases/thailand-steel-industry-research-report-2023-2032-thailand-grapples-with-rising-steel-imports-seeks-government-intervention-302040475.html>.
- Silva, F., & Mercier, F. (2020). *The changing characteristics of steel firms: Insights from the new OECD steel database* (OECD Science, Technology and Industry Policy Papers No. 105). OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/879ea670-en>.
- SteelRadar. (2023). *Thailand's steel industry faces challenges*. Retrieved October 01, 2025, from <https://www.steelradar.com/en/thailands-steel-industry-faces-challenges/>.
- Taghipour, A., Akkalatham, W., Eaknarajindawat, N., & Stefanakis, A. I. (2022). The impact of government policies and steel recycling companies' performance on sustainable management in a circular economy. *Resources Policy*, 77, 102663. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2022.102663>.
- The Nation. (2023). *Steel industry struggles as foreign competitors flood Thai market*. Retrieved October 01, 2025, from <https://www.nationthailand.com/blogs/business/manufacturing/40040697>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.

Resilient innovation ecosystems and sustainable business growth: Exploring the mediating role of organizational agility and the moderating role of digital platform integration

Xinru Yuan^{1*}

¹Innovation College, North-Chiang Mai University

*Corresponding author's e-mail: g656501003@northcm.ac.th^{1*}

Received: September 19, 2025

Revised: October 07, 2025

Accepted: October 08, 2025

Abstract

This study aimed to: 1. to assess the direct impact of firm participation in resilient innovation ecosystems on Sustainable Business Growth (SBG); 2. examine the mediating role of Organizational Agility (OA) in translating the benefits of ecosystem participation into long-term growth performance; 3. evaluate the moderating role of Digital Platform Integration (DPI) in strengthening the relationship between RIE and OA; 4. develop and empirically test a moderated mediation model linking RIE, OA, DPI, and SBG in innovation-intensive industries; and 5. provide theoretical and managerial insights for designing ecosystem participation strategies, enhancing agility capabilities, and leveraging digital platforms for competitive advantage and sustainability. The sample consisted of 390 innovation-intensive firms in Northern Thailand. This study employs Structural Equation Modeling (SEM) and Hayes' PROCESS analysis were employed to test a moderated mediation model. The results showed that: 1. RIEs had a significant positive impact on SBG; 2. OA partially mediated the relationship between RIEs and SBG, supporting the Dynamic Capabilities perspective that agility underpins sensing, seizing, and reconfiguration; 3. DPI played a significant moderating role between RIEs and OA and strengthened the indirect effect of RIEs on SBG through OA; 4. the overall model was empirically supported, demonstrating the interactive mechanisms among ecosystem resilience, agility, and digital integration. 5. The study advances the literature by integrating

resilience theory, dynamic capabilities theory, and platform theory into a unified explanatory framework. In practice, this study provides actionable insights for SMEs seeking to achieve long-term sustainability under turbulence and policy recommendations for governments to invest in national digital infrastructure and open innovation platforms.

Keywords: resilient innovation ecosystems, organizational agility, digital platform integration, sustainable business growth

Background and Significance

The outbreak of COVID-19 acted as a global inflection point, drastically reshaping innovation dynamics across industries. Beyond being a health crisis, the pandemic accelerated the digital transformation of businesses, intensifying the need for resilience in Volatile, Uncertain, Complex, and Ambiguous (VUCA) environments. Traditional firm-centric models of innovation, which often relied on closed R&D departments, proved inadequate to meet the rapid pace and unpredictability of change. As a result, firms increasingly turned to innovation ecosystems, which are adaptive networks of suppliers, customers, startups, regulators, and platform providers, as strategic infrastructures for survival and long-term growth.

Innovation ecosystems, defined as interdependent networks of actors who co-create and diffuse innovations through shared resources, capabilities, and knowledge, offer a distinct approach compared to traditional linear value chains. Ecosystems thrive on interdependence, mutual adaptation, and joint value creation, which enables rapid responses to market changes. The pandemic brought attention to these ecosystems, as governments, technology firms, and universities collaborated to develop solutions like contact tracing apps and remote learning systems at unprecedented speed. These examples highlight the potential of ecosystems to absorb shocks and serve as platforms for rapid, distributed innovation.

Innovation views undergo a paradigmatic shift from firm-centric to ecosystem-centric. In the ecosystem model, innovation is not confined to organizational boundaries but extends into collaborative networks facilitated by digital platforms (Chesbrough, 2020). This shift has strategic implications for firms, as innovation capabilities are increasingly relational and networked, not merely internal. For instance, manufacturers in Germany leveraged Industry 4.0 ecosystems to reconfigure supply chains during pandemic disruptions, while Southeast Asian startups collaborated with logistics and fintech firms via APIs to maintain last-mile delivery under lockdowns. These examples show that ecosystems are more than just places where people can work together; they are also important strategic structures for growth and resilience.

The idea of ecosystems has become very popular around the world as a business and policy goal, but there are still big gaps in our understanding of how ecosystem participation leads to long-term business growth. Resilience is increasingly recognized as a key attribute of successful ecosystems, referring

to their ability to absorb shocks, adapt, and reorganize during turbulence (Folke, 2006). However, the pathways by which ecosystem resilience leads to firm-level growth are not well explored. Organizational agility, the ability to sense changes, respond rapidly, and reconfigure resources, is essential for firms to convert ecosystem-level advantages into growth outcomes (Teece et al., 2016). Additionally, Digital Platform Integration (DPI) plays a critical role in enabling interoperability, data transparency, and scalability, allowing firms to leverage ecosystem resources more effectively (Gawer & Cusumano, 2014).

This study is developed to address key research gaps in several areas, particularly regarding the linkage between Resilient Innovation Ecosystems (RIEs) and Sustainable Business Growth (SBG), which still lacks the development of an integrated model demonstrating the impact of ecosystems on growth in multiple dimensions such as finance, innovation, environment, and society. Additionally, Organizational Agility (OA) as a mechanism linking ecosystem participation with long-term growth remains underexplored. Digital Platform Integration (DPI) plays a crucial role in strengthening the RIEs–OA–SBG pathway, but it also lacks sufficient theoretical development and detailed investigation. Lastly, there is a contextual gap in the literature, as much of the research has focused on advanced economies and high-tech industries, while emerging economies, such as SMEs in Northern Thailand, which face challenges from turbulence and resource constraints, remain underrepresented. Despite these challenges, resilience, agility, and digital integration are of critical importance for business development in this context.

Objective

1. This study aims to assess the direct impact of firm participation in Resilient Innovation Ecosystems (RIE) on sustainable business growth (SBG).
2. This study aims to examine the mediating role of Organizational Agility (OA) in translating the benefits of ecosystem participation into long-term growth performance.
3. This study aims to evaluate the moderating role of Digital Platform Integration (DPI) in strengthening the relationship between RIE and OA.
4. This study aims to develop and empirically test a moderated mediation model linking RIE, OA, DPI, and SBG in innovation-intensive industries.
5. This study aims to provide theoretical and managerial insights for designing ecosystem participation strategies, enhancing agility capabilities, and leveraging digital platforms for competitive advantage and sustainability.

Literature Review

Resilient Innovation Ecosystems (RIE)

The concept of the innovation ecosystem builds on biological metaphors, emphasizing interdependence and co-evolution among diverse actors such as firms, universities, governments, and

startups (Adner, 2006; Autio & Thomas, 2014). Early research was shaped by three strands: regional innovation systems (Cooke, 2001), open innovation (Chesbrough, 2003), and the platform economy (Gawer & Cusumano, 2014). These perspectives gradually converged to portray ecosystems as adaptive, networked systems enabling collective innovation (Nambisan et al., 2019).

Adding resilience to the ecosystem perspective emphasizes adaptability, redundancy, and recovery in volatile environments (Folke, 2006). RIEs possess five defining characteristics: 1) adaptability and flexibility, 2) diversity and redundancy, 3) modularity enabled by digital infrastructures, 4) trust-based governance, and 5) real-time data sharing (Klerkx & Rose, 2020). These features ensure not only continuous innovation but also robustness during crises such as COVID-19.

RIEs go beyond measuring innovation outputs in patents or products; they emphasize long-term sustainability outcomes, including environmental stewardship and social value creation. However, empirical research remains fragmented, focusing on developed economies and high-tech industries, with limited attention to emerging markets where resilience may be most critical.

Organizational Agility (OA)

OA originates in Dynamic Capabilities Theory (DCT), which defines dynamic capabilities as the firm's ability to sense, seize, and transform resources to sustain competitiveness in turbulent contexts (Teece, 2007; Teece et al., 1997). OA represents the operational manifestation of dynamic capabilities, emphasizing speed, learning, and adaptability (Doz & Kosonen, 2010).

Scholars distinguish OA into several dimensions: sensing agility (identifying changes and opportunities), decision-making agility (rapid, informed choices), execution agility (efficient implementation), resource reconfiguration agility (adjusting resource allocation), and learning agility (absorbing knowledge and iterating practices) (Overby et al., 2006).

Empirical studies show that OA enhances financial, operational, and innovation performance (Chakravarty et al., 2013). In ecosystems, OA enables firms to convert external knowledge and partnerships into sustainable outcomes. However, OA remains underexplored as a mediating mechanism between ecosystems and growth representing a key theoretical gap.

Digital Platform Integration (DPI)

Digital platforms serve as both technological infrastructures and governance mechanisms, orchestrating interactions across ecosystems (Gawer & Cusumano, 2014; Parker et al., 2016). Platforms generate network effects, modularity, and scalability, making them strategic enablers of innovation (Cennamo & Santalo, 2019).

DPI is defined as the degree to which firms embed platform tools into technologies, data, processes, and governance mechanisms (Cenamor et al., 2017). Four key dimensions are identified: technological integration (e.g., APIs, interoperability), data integration (sharing and analytics), process integration (embedding platforms into supply chain, R&D, and marketing), and ecosystem coordination mechanisms (rules, incentives, and governance) (Srai & Lorentz, 2019; Yoo et al., 2010).

High DPI enhances firms' ability to sense opportunities, coordinate responses, and reconfigure resources, thus reinforcing agility. However, excessive platform dependency can also create risks of lock-in, governance imbalance, and cybersecurity concerns (Cusumano et al., 2019). Despite its importance, DPI remains under-theorized as a moderating variable that conditions the effectiveness of ecosystem participation.

Sustainable Business Growth (SBG)

Traditionally measured through financial indicators, growth is now recognized as a multidimensional construct encompassing financial, environmental, and social performance (Elkington, 1998). Within ecosystems, SBG arises not only from resource accumulation but from collaboration, dynamic capabilities, and resilience (Adner, 2017).

Three ecosystem mechanisms drive SBG: 1) collaboration and knowledge sharing, which shorten innovation cycles and expand opportunities (Powell et al., 1996) 2) dynamic capabilities development, enabling firms to sense and seize ecosystem opportunities (Teece, 2018); and 3) risk sharing and resilience, which sustain operations during shocks (Brusset & Teller, 2017).

Moreover, Environmental, Social, Governance (ESG) frameworks have expanded the definition of sustainable growth. Firms integrating ESG into ecosystems drive green innovations, inclusive social value creation, and trust-based governance, which enhance long-term competitiveness (Friede et al., 2015; George et al., 2016). Thus, SBG extends beyond profitability to align with societal and environmental imperatives.

This study emphasizes the interconnections between Resilient Innovation Ecosystems (RIEs), Organizational Agility (OA), Digital Platform Integration (DPI), and Sustainable Business Growth (SBG). RIEs promote SBG by enhancing collaboration, dynamic capabilities, and resilience. OA acts as a mediator, enabling organizations to leverage ecosystem advantages for growth, while DPI moderates the relationship between RIEs and OA, strengthening the indirect pathway to SBG. The research highlights the critical role of ecosystems, agility, and digital platforms in driving sustainable growth.

Research Conceptual Framework

Based on the researcher's study of theoretical concepts and review of related research literature, a conceptual framework for the research has been established, as shown in Figure. 1.

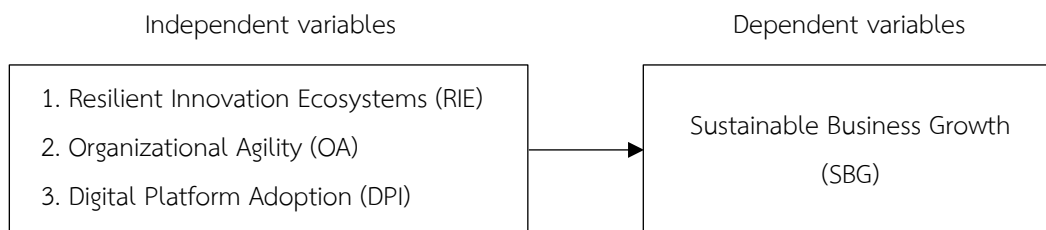

Figure. 1 Research conceptual framework

Methods

This study is exploratory research. The researcher has outlined the following research steps:

1. Population and sample

This study focuses on organizations as the unit of analysis, specifically targeting firms involved in innovation, digital platform adoption, and sustainable business growth. The target sample size for this study is 390 firms, which is justified both theoretically and statistically through purposive sampling. Structural Equation Modeling (SEM) requires a large sample size to ensure the stability of parameter estimation and statistical power. A minimum sample size of 200 is recommended for moderately complex models, and the selected sample of 390 firms ensures reliable results and strengthens the credibility of the research conclusions.

2. Research tools

The primary research tool for this study is a questionnaire designed to collect data from senior executives (e.g., CEO, CIO, CMO) and innovation managers within the firms. These executives and managers are key informants with the strategic knowledge necessary to assess ecosystem engagement, organizational agility, and growth outcomes. The questionnaire includes items designed to measure Innovation Readiness (RIE), Organizational Agility (OA), Digital Platform Adoption (DPI), and Sustainable Business Growth (SBG). The researcher will conduct content validity testing by having three experts review the questionnaire items to ensure they cover the variables to be measured, with a content validity index of 0.95. Reliability testing will be performed by calculating Cronbach's Alpha to assess the internal consistency of the items for each variable, with a result of 0.85, indicating that the instrument is reliable.

3. Data collection

Data collection will involve surveys administered to senior executives and innovation managers across the target firms. These individuals are chosen due to their strategic responsibilities and ability to provide reliable insights into the firm's engagement with ecosystems, organizational agility, and sustainable growth. The survey will focus on gathering quantitative data on the four main constructs of the study.

4. Data analysis

Data analysis will utilize Structural Equation Modeling (SEM) to test the relationships between the constructs. SEM is appropriate for this study as it allows for the analysis of complex relationships involving multiple latent variables and pathways. The research will also apply Hayes' PROCESS analysis to test the moderated mediation model, examining how Organizational Agility (OA) mediates the relationship between Resilient Innovation Ecosystems (RIEs) and Sustainable Business Growth (SBG), while Digital Platform Integration (DPI) moderates the RIE–OA link. The analysis will ensure statistical power and parameter stability, providing a comprehensive understanding of the research model.

Results

1. To assess the direct impact of firm participation in resilient innovation ecosystems on sustainable business growth (SBG). The regression analysis confirmed that Resilient Innovation Ecosystems (RIEs) significantly and positively impact Sustainable Business Growth (SBG). The model showed that RIE explains 32.7% of the variation in SBG ($R^2 = 0.327$), with a strong positive correlation ($R = 0.572$). The direct effect of RIE on SBG was significant, with a regression coefficient of $B = 0.661$, indicating that higher participation in resilient ecosystems drives business growth across financial, operational, and innovation dimensions.

2. To examine the mediating role of organizational agility (OA) in translating the benefits of ecosystem participation into long-term growth performance. Mediation analysis revealed that Organizational Agility (OA) plays a pivotal role in translating the benefits of ecosystem participation (RIE) into sustainable business growth. The indirect effect of RIE on SBG via OA was significant ($\beta = 1.2288$, 95% CI = [0.9677, 1.4850]), confirming that organizational agility enhances the impact of ecosystem participation on growth. This validates that OA mediates the relationship between RIE and SBG.

3. To evaluate the moderating role of digital platform integration (DPI) in strengthening the relationship between RIE and OA. Moderation analysis demonstrated that Digital Platform Integration (DPI) significantly strengthens the relationship between RIE and OA. The interaction effect between RIE and DPI was significant ($\beta = 0.215$, $p = 0.003$, 95% CI = [0.073, 0.357]), indicating that firms with higher DPI are better positioned to leverage the benefits of ecosystem participation, thereby enhancing organizational agility. This supports the hypothesis that DPI amplifies the positive effect of RIE on OA.

4. To develop and empirically test a moderated mediation model linking RIE, OA, DPI, and SBG in innovation-intensive industries. The study successfully developed and tested a moderated mediation model, which confirms that RIEs enhance SBG both directly and indirectly through OA. DPI was found to moderate the relationship between RIE and OA, strengthening the indirect pathway to SBG. The conditional process analysis further supported this model, showing that the indirect effect of RIE on SBG through OA is amplified when DPI is high ($\beta = 1.125$, 95% CI = [0.882, 1.381]).

5. To provide theoretical and managerial insights for designing ecosystem participation strategies, enhancing agility capabilities, and leveraging digital platforms for competitive advantage and sustainability. This study provides valuable theoretical insights by integrating Resilient Innovation Ecosystem theory, Dynamic Capabilities theory, and platform theory into a unified model. From a managerial perspective, the findings emphasize the importance of building organizational agility and integrating digital platforms to maximize the benefits of ecosystem participation. Firms can enhance their competitive advantage and sustainability by actively engaging in resilient ecosystems and adopting digital platforms to strengthen their agility and innovation capabilities.

Table 1 Moderate analysis

Model	Effect	SE	t-value	p-value	LLCI	ULCI
RIE→OA	0.62	0.055	11.27	0.000	0.512	0.728
DPI→OA	0.41	0.063	6.51	0.000	0.287	0.533
RIE×DPI→OA	0.215	0.072	2.99	0.003	0.073	0.357
OA→SBG	0.985	0.11	8.95	0.000	0.768	1.202
RIE→SBG	0.272	0.121	2.25	0.025	0.034	0.510
(RIE→OA→SBG)	1.125	0.134			0.882	1.381

Discussion

1. To assess the direct impact of firm participation in resilient innovation ecosystems on Sustainable Business Growth (SBG). The study confirmed that Resilient Innovation Ecosystems (RIEs) significantly and positively impact Sustainable Business Growth (SBG), supporting Hypothesis 1. This aligns with resilience theory, which suggests that ecosystems capable of absorbing shocks and reorganizing maintain functionality and long-term performance (Folke, 2006). The findings also resonate with ecosystem research, showing that firms embedded in resilient ecosystems, such as agricultural cooperatives and tourism clusters, are better equipped to sustain growth even amid disruptions like pandemics. The results support the assertion that ecosystems not only drive innovation but also act as buffers against external challenges, enhancing competitiveness.

2. To examine the mediating role of Organizational Agility (OA) in translating the benefits of ecosystem participation into long-term growth performance. Mediation analysis confirmed that Organizational Agility (OA) partially mediates the relationship between RIEs and SBG, supporting Hypothesis 2. This validates the Dynamic Capabilities Theory (Teece, 2007), emphasizing agility as the operational mechanism that transforms ecosystem resources into sustainable outcomes. The study showed that firms with higher agility, demonstrated through rapid sensing, decision-making, and resource reconfiguration, achieved greater multidimensional growth, including financial performance and ESG contributions. These findings are consistent with prior research on agility as a key driver of organizational performance.

3. To evaluate the moderating role of digital platform integration (DPI) in strengthening the relationship between RIE and OA. Moderation analysis supported Hypothesis 3, confirming that Digital Platform Integration (DPI) strengthens the relationship between RIE and OA. Firms with higher DPI such as those using platforms like Shopee, Lazada, and LINE demonstrated stronger organizational agility due to enhanced visibility, streamlined logistics, and real-time resource reconfiguration (Gawer & Cusumano, 2014). This finding aligns with platform theory (Parker et al., 2016), suggesting that DPI serves as a critical enabler, allowing firms to leverage ecosystem resilience more effectively. The results also underscore the importance of digital platforms in amplifying the impact of resilient ecosystems on firm performance.

4. To develop and empirically test a moderated mediation model linking RIE, OA, DPI, and SBG in innovation-intensive industries. The study successfully developed and tested a moderated mediation model, confirming that RIEs directly and indirectly enhance SBG through OA, with DPI moderating the RIE–OA relationship. This model integrates insights from resilience theory, dynamic capabilities theory, and platform theory, offering a comprehensive framework for understanding how ecosystems, agility, and digital platforms jointly enable sustainable growth. The research contributes to multi-level theorizing, demonstrating that ecosystem engagement, agility, and digital integration together drive growth, particularly in turbulent environments like Northern Thailand.

5. To provide theoretical and managerial insights for designing ecosystem participation strategies, enhancing agility capabilities, and leveraging digital platforms for competitive advantage and sustainability. The study offers several actionable insights for both managers and policymakers. Firms are encouraged to invest in agility development through training and cross-functional teams, prioritize digital platform integration to enhance visibility and resource management, and actively engage in ecosystems to access diverse resources and reduce market dependence. Adner (2017) and Jacobides et al. (2018) stress the value of ecosystem participation, showing that firms embedded in resilient and collaborative ecosystems are more likely to thrive by accessing resources and knowledge that reduce dependence on single markets.

Body of knowledge

This study creates new integrated knowledge linking Resilient Innovation Ecosystems (RIEs) and Sustainable Business Growth (SBG), exploring the mediating role of Organizational Agility (OA) and the moderating role of Digital Platform Integration (DPI), thereby extending the depth of knowledge in the field. The findings confirm that RIEs not only support innovation but also act as buffers that help reduce risks during crises, such as the COVID-19 pandemic. Ecosystem collaboration enables companies to access resources and knowledge networks that support sustainable growth. The research also shows that Organizational Agility (OA) serves as a mechanism through which resilient innovation ecosystems is translated into sustainable outcomes, with firms possessing higher agility benefiting more from resilient innovation ecosystems, aligning with Dynamic Capabilities Theory. Furthermore, Digital Platform Integration (DPI) plays a key role in enhancing agility by enabling firms to adapt quickly, access data, and reconfigure resources in real time, critical for improving organizational performance and market expansion. The study also develops and tests a moderated mediation model, showing that RIEs impact SBG both directly and indirectly through OA and DPI. This framework strengthens the understanding of how ecosystem engagement, agility, and digital integration drive business growth. Finally, the research provides actionable recommendations for managers and policymakers to enhance agility through training and cross-functional teams, integrate digital platforms to improve resource management, and engage in ecosystems to access diverse resources and reduce market dependence. These new insights expand the understanding of the roles of innovation

ecosystems, organizational agility, and digital platform integration in driving sustainable growth, integrating theories such as resilience theory, dynamic capabilities theory, and platform theory.

Suggestions

The findings from this study led the researcher to propose the following suggestions for future research:

1. Suggestions for applying research results

1.1 The findings from this study should be used to develop strategies for driving sustainable business growth, particularly for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs), to enhance their competitive capacity in challenging markets.

1.2 Organizations should invest in developing organizational agility through training and creating cross-functional teams to improve responsiveness to market changes and volatile environments.

1.3 The integration of digital platforms into business processes should be considered to improve resource management efficiency and adaptability.

1.4 Importance should be placed on engaging in resilient innovation ecosystems to access diverse resources, which helps reduce reliance on a single market and strengthens competitive advantage.

1.5 Organizations should develop and implement strategies that promote long-term sustainability by integrating elements such as ecosystem participation, agility development, and digital integration.

2. Suggestions for future research

2.1 Future research should expand the study to include different regions and contexts to compare the differences in ecosystem participation and its impact on business growth in challenging markets.

2.2 Longitudinal studies should be conducted to examine the long-term effects of ecosystem participation and digital platform integration, including tracking changes over time.

2.3 Further research should explore the role of ESG frameworks in driving business success across different contexts, to comprehensively assess the impact of ESG integration.

2.4 Comparative research between developed and emerging markets will help broaden understanding and allow for the adaptation of strategies to fit specific contexts

Reference

- Adner, R. (2006). Match your innovation strategy to your innovation ecosystem. *Harvard Business Review*, 84(4), 98–107.
- Adner, R. (2017). Ecosystem as structure: An actionable construct for strategy. *Journal of Management*, 43(1), 39–58.

- Autio, E., & Thomas, L. D. W. (2014). Innovation ecosystems: Implications for innovation management. In M. Dodgson, D. M. Gann, & N. Phillips (Eds.), *The Oxford handbook of innovation management* (pp. 204–288). Oxford University Press.
- Brusset, X., & Teller, C. (2017). Supply chain capabilities, risks, and resilience. *International Journal of Production Economics*, 184, 59–68.
- Cenamora, J., Sjödin, D. R., & Parida, V. (2017). Adopting a platform approach in servitization: Leveraging the value of digitalization. *Journal of Production Economics*, 192, 54–65.
- Cennamo, C., & Santalo, J. (2019). Generativity tension and value creation in platform ecosystems. *Organization Science*, 30(3), 617–641.
- Chakravarty, A., Grewal, R., & Sambamurthy, V. (2013). Information technology competencies, organizational agility, and firm performance: Enabling and facilitating roles. *Information Systems Research*, 24(4), 976–997.
- Chesbrough, H. W. (2003). *Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology*. Harvard Business School Press.
- Chesbrough, H. W. (2020). To recover faster from COVID-19, open up: Managerial implications of open innovation. *Industrial Marketing Management*, 88, 410–413.
- Cooke, P. (2001). Regional innovation systems, clusters, and the knowledge economy. *Industrial and Corporate Change*, 10(4), 945–974.
- Cusumano, M. A., Gawer, A., & Yoffie, D. B. (2019). *The business of platforms: Strategy in the age of digital competition, innovation, and power*. Harper Business.
- Doz, Y. L., & Kosonen, M. (2010). Embedding strategic agility: A leadership agenda for accelerating business model renewal. *Long Range Planning*, 43(2–3), 370–382.
- Elkington, J. (1998). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Capstone.
- Folke, C. (2006). Resilience: The emergence of a perspective for social–ecological systems analyses. *Global Environmental Change*, 16(3), 253–267.
- Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210–233.
- Gawer, A., & Cusumano, M. A. (2014). Industry platforms and ecosystem innovation. *Journal of Product Innovation Management*, 31(3), 417–433.
- George, G., Howard-Grenville, J., Joshi, A., & Tihanyi, L. (2016). Understanding and tackling grand challenges through management research. *Academy of Management Journal*, 59(6), 1880–1895.
- Jacobides, M. G., Cennamo, C., & Gawer, A. (2018). Towards a theory of ecosystems. *Strategic Management Journal*, 39(8), 2255–2276.
- Klerkx, L., & Rose, D. (2020). Dealing with the game-changing technologies of Agriculture 4.0: How do innovation ecosystems adapt? *Global Food Security*, 24, 100347.

- Nambisan, S., Wright, M., & Feldman, M. (2019). The digital transformation of innovation and entrepreneurship: Progress, challenges and key themes. *Research Policy*, 48(8), 103773.
- Overby, E., Bharadwaj, A., & Sambamurthy, V. (2006). Enterprise agility and the enabling role of information technology. *European Journal of Information Systems*, 15(2), 120–131.
- Parker, G. G., Van Alstyne, M. W., & Choudary, S. P. (2016). *Platform revolution: How networked markets are transforming the economy and how to make them work for you*. W. W. Norton & Company.
- Powell, W. W., Koput, K. W., & Smith-Doerr, L. (1996). Interorganizational collaboration and the locus of innovation: Networks of learning in biotechnology. *Administrative Science Quarterly*, 41(1), 116–145.
- Srai, J. S., & Lorentz, H. (2019). Developing design principles for the digitalisation of purchasing and supply management. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 25(1), 78–98.
- Teece, D. J. (2007). Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic Management Journal*, 28(13), 1319–1350.
- Teece, D. J. (2018). Dynamic capabilities as (workable) management systems theory. *Journal of Management & Organization*, 24(3), 359–368.
- Teece, D. J., Peteraf, M. A., & Leih, S. (2016). Dynamic capabilities and organizational agility: Risk, uncertainty, and strategy in the innovation economy. *California Management Review*, 58(4), 13–35.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
- Yoo, Y., Henfridsson, O., & Lyytinen, K. (2010). The new organizing logic of digital innovation: An agenda for information systems research. *Information Systems Research*, 21(4), 724–735.
- Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs.

Developing an innovative management for educational transitions project for kindergarten students at Bangkok Christian College

Wichai Srisud¹, Shunnawat Pungbangkradee^{2*}

Bangkok Christian College, Bangkok

²Department of Educational Administration, College of Management, University of Phayao

*Corresponding author's e-mail: wichai.sr@bcc1852.com¹, shunnawat.pu@up.ac.th^{2*}

Received: August 20, 2025

Revised: October 06, 2025

Accepted: October 14, 2025

Abstract

This study aimed to examine and enhance the management of the transition program for kindergarten students at Bangkok Christian College through three research objectives: 1. to assess the current and desired states of transition program management and school readiness, 2. to identify priority needs using the Priority Needs Index (PNI), and 3. to develop an innovative transition management model. Employing a multiphase mixed-methods approach under an explanatory design, the study first utilized quantitative analysis to evaluate current practices and expectations, followed by qualitative inquiry to validate and refine findings. Participants comprised three groups: 240 parents of Grade 1 students, 36 transition-program committee members and 3 unit heads purposively selected for their decision-making roles in prototyping and implementation. Data were collected using a structured questionnaire and a semi-structured interview. Results revealed that: 1. the current state of program management was rated at a high level, while the desired state was consistently rated at the highest level, with the evaluation stage showing the greatest gap between current practice and expectation. Similarly, school readiness was also rated high at present but highest in the desired state, with family readiness identified as the area most in need of development. 2. Analysis of the Priority Needs Index further emphasized evaluation as the most critical stage of management and children readiness as the most

pressing area among the readiness dimensions, and 3. based on these findings, an innovative management model was developed, consisting of four phases (pre-assessment, planning, implementation, and evaluation and improvement) and three readiness dimensions (children, family, and school). The model highlights a cyclical, participatory, and evidence-based process designed to foster sustainable improvement and ensure a smooth transition to primary education.

Keywords: educational transitions, kindergarten students, innovative management

Background and Significance

Change is an inherent and unavoidable part of human life, beginning at birth and continuing throughout the lifespan. For young children, the transition from family-based care to formal schooling poses salient developmental demands with socio-emotional and learning consequences. Accordingly, schools and adult caregivers play a pivotal role in ensuring that this transition occurs smoothly so as to safeguard well-being and promote effective learning (Pianta & Cox, 1999; Saifah, 2014). This phenomenon, known as the transition, is an inevitable developmental stage that all children must experience. Schools, therefore, play a crucial role in ensuring that this transition occurs smoothly, thereby minimizing physical and psychological impacts that may affect children's overall development and academic achievement.

The transition from kindergarten to primary school is a particularly critical period, as children at this stage are often not yet fully equipped to adapt in various domains, including motor skills, behavior, language use, and personal and social development (Gesell, 1929). Scholars refer to this state of preparedness for entering primary education as school readiness. Children who possess such readiness are more likely to integrate smoothly with peers, teachers, and the school environment, effectively connecting prior experiences to new learning contexts, which serves as a foundation for continuous learning. Conversely, those lacking readiness often face adjustment difficulties and barriers to learning.

In 2019, Thailand enacted the Early Childhood Development Act, which outlines six primary objectives: ensuring maternal care during pregnancy; safeguarding young children from abuse; promoting holistic development in the physical, emotional, social, moral, and cognitive domains appropriate to their age; fostering desirable character, moral integrity, discipline, curiosity, creativity, and cultural appreciation; cultivating respect for others and the ability to live harmoniously in an equitable society with a sense of national and global citizenship; and equipping caregivers with the knowledge, skills, and attitudes necessary for child development (Early Childhood Development Act B.E. 2562, 2019). In alignment with the spirit of this act, schools must place emphasis on facilitating smooth learning transitions for children during these pivotal developmental stages.

Research has highlighted that the transition from kindergarten to primary school has a profound influence on long-term academic success. Primary education serves as the foundation for academic skills, moral values, and essential life competencies (Saifah, 2014). However, current challenges remain, including

curriculum discontinuity, teachers assigned outside their areas of specialization, insufficient teaching staff, and limited parental understanding of transition-focused learning strategies (Leepairotkun, 2012; Sukajira, 2015). These issues are consistent with the findings of Rimm-Kaufman et al. (2000), who emphasize that children's development is shaped by three principal factors: the child, the school, and the family.

In light of these circumstances, Bangkok Christian College recognizes the necessity of developing an innovative management model for facilitating educational transitions from kindergarten 3 to Grade 1 to ensure children's readiness and improve academic outcomes. This initiative aims to ensure that children are physically and emotionally prepared, thereby fostering positive learning experiences and improving academic outcomes. The objectives of this study consisted of examining the current and desired states of educational transition management for kindergarten students, assessing the needs for managing educational transitions, and developing an innovative management approach for educational transitions. Beyond the institutional context, the findings can inform school and district-level transition policies, guide resource allocation for family engagement and teacher development, and provide a scalable management blueprint for comparable settings. The study also delineates future directions, such as systematizing evaluation routines and integrating readiness indicators into quality-assurance frameworks, that can advance the national conversation and seed further research and development.

Objective

1. To examine the current and desired states of educational transition management for kindergarten students at Bangkok Christian College.
2. To assess the priority needs for managing educational transitions for kindergarten students at Bangkok Christian College using the Priority Needs Index (PNI).
3. To develop an innovative management model for educational transitions for kindergarten students at Bangkok Christian College.

Literature Review

Reviewed documents relevant to this study can be presented in two sections as follows: concepts and theories of management, and concepts and theories of school readiness, as detailed below.

1. Concepts and Theories of Management

The concepts and theories of management have been developed from the perspectives of scholars across various fields, with a common emphasis on viewing management as a process aimed at achieving organizational goals through the efficient and effective utilization of resources (Jones & George, 2015; Mukherjee, 2009; Schermerhorn, 1998). Management is thus not merely the administration of tasks, but rather the coordination of human cooperation, the determination of direction, the control of operations, and the pursuit of continuous improvement in order to create value for the organization.

An analysis of the management process theories proposed by major scholars, such as Fayol (1916, as cited in Sheldrake, 2003), Deming (1982, as cited in Imai, 1986), Gulick & Urwick (1987, as cited in Meechat, 2007), Kreitner (1989), Griffin (2008), and Soongsombat (2008) suggests that the framework of management can be summarized into three core stages: planning, implementation, and evaluation. These stages are interconnected in a systematic and cyclical process.

Planning constitutes the foundation of management, focusing on the establishment of objectives, steps, and timelines to guide organizational operations (Stoner, 1982; Williams, 2014). This stage provides direction and a practical framework for organizational activities. Implementation translates abstract plans into concrete outcomes by allocating resources, assigning responsibilities, and adjusting processes to align with real-world conditions (Kaothien, 2003; Kerzner, 2013). Evaluation, meanwhile, involves the collection, analysis, and interpretation of operational data in order to determine whether the intended objectives have been achieved and to provide feedback for improvement in subsequent cycles (Cleland, 1999; Heagney, 2012; Rangchaikul Viboonseri, 2008).

These three stages of the management process are flexible and adaptable to diverse contexts, making them suitable as a conceptual framework for this study. They encompass direction-setting, implementation, and assessment, which are all essential components in managing educational projects designed to reduce discontinuities in the transition between educational levels.

2. Concepts and Theories of School Readiness

The transition from kindergarten to primary school is a critical period, as children at this stage are often not yet fully equipped to adapt in domains, including motor skills, behavior, language use, personal and social development (Gesell, 1929). Scholars refer to this state of preparedness for entering primary education as school readiness. Children who possess such readiness are more likely to integrate smoothly with peers, teachers, and the school environment, effectively connecting prior experiences to new learning contexts, which serves as a foundation for continuous learning. Conversely, those lacking readiness often face adjustment difficulties and barriers to learning.

Kagan (1990) and Pianta & Cox (1999) explain that school readiness is the result of the integration of three primary factors: the child, the family, and the school. For the child, readiness involves developmental competencies across physical, socio-emotional, cognitive, and language domains. Families play a vital role as the initial environment shaping children's attitudes and behaviors, while schools are responsible for providing appropriate learning environments and ensuring continuity of developmental experiences. This holistic view of readiness is consistent with the framework proposed by the National Education Goals Panel (1995), which emphasizes the interplay among children, families, and communities in fostering readiness.

Furthermore, Rimm-Kaufman et al. (2000) highlight that a lack of school readiness is often associated with adjustment problems such as anxiety, oppositional behaviors, or difficulties in learning, all of which may have long-term consequences on educational achievement. Conversely, children who are

ready for school are more likely to form positive relationships with peers and teachers, bridge prior experiences with new ones, and develop learning skills in a sustained manner.

In the Thai context, the Early Childhood Development Act B.E. 2562 (2019) reflects a national commitment to fostering readiness by emphasizing physical and mental health, moral development, and the cultivation of a lifelong learning disposition (Office of the Education Council, 2007). Nevertheless, challenges remain, including curriculum discontinuity between kindergarten and primary education as well as insufficient understanding among parents and educators, which continue to hinder the effective promotion of readiness (Sukajira, 2015).

Synthesizing the literature, school readiness is a shared responsibility of children, families, schools, and related stakeholders. Accordingly, the management of readiness-support programs should adopt an integrative, comprehensive approach that addresses child-, family-, and school-level dimensions to secure smooth and effective transitions. On this basis, innovative project-management approaches for educational transitions should combine established principles of educational administration (planning, implementation, and evaluation) with a holistic promotion of children's readiness. This alignment provides a coherent foundation for design, resource allocation, and evaluation, enabling learners to move from kindergarten to primary school with confidence and supporting sustained academic achievement.

Conceptual framework

The conceptual framework of this study comprises two main components: 1) management concepts, and 2) school readiness concepts, as described below.

1. Management Concepts

This component addresses school-management models, methods, and procedures for bridging educational transitions among kindergarten students at Bangkok Christian College. The framework draws on six key sources: Fayol (1916, as cited in Sheldrake, 2003), Deming (1982, as cited in Imai, 1986), Gulick & Urwick (1987, as cited in Meechat, 2007), Kreitner (1989), Griffin (2008), and Soongsombat (2008). It comprises three stages: 1) planning, 2) implementation, and 3) evaluation.

2. School Readiness Concepts

This refers to the promotion and preparation of children's readiness, as well as the support of family readiness, which collectively enable children to successfully transition into formal schooling at Bangkok Christian College. The framework was synthesized from four major sources (UNICEF, 2012; Office of the Education Council, 2019; Saifah, 2014; Ministry of Education, 2017) and includes three dimensions as follows: 1) Children readiness, 2) School readiness, and 3) Family readiness.

In summary, these two sets of concepts are integrated into the research framework, as illustrated in Figure. 1.

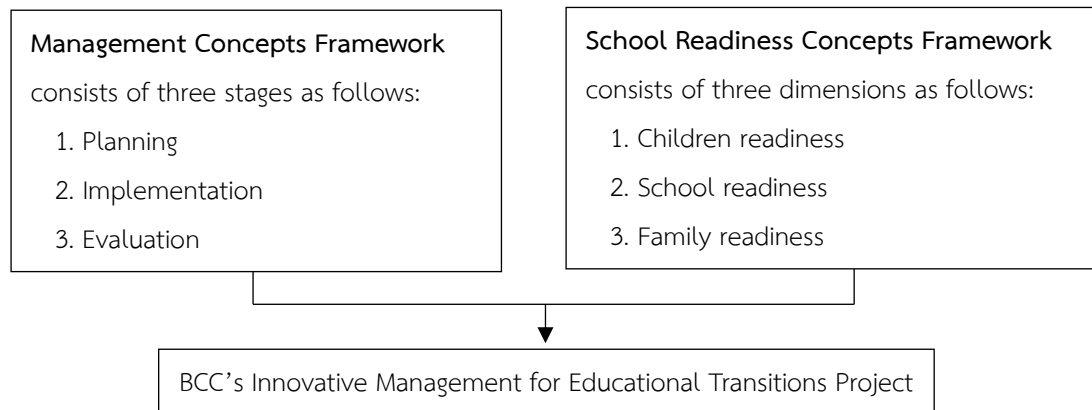

Figure. 1 Research conceptual framework

Methods

This study employed a multiphase mixed methods research design, integrating quantitative data from questionnaires with qualitative insights from interviews to gain a comprehensive understanding of the phenomenon. Data collection was coordinated through the school's research coordinator, who granted permission for the research team to access participants and carry out the study within the school setting. The procedures and details of the methodology are described as follows:

1. Population and sample

The study included three participant groups. Group 1 comprised parents of Grade 1 students in Academic Year 2025 ($N = 392$). A census approach was employed based on the school registry; usable questionnaires were obtained from 240 parents. Group 2 comprised committee members responsible for implementing the transition program ($N = 42$). A census approach was likewise employed; usable responses were received from 36 members. By role, responses were obtained from 8 of 9 administrators, 14 of 18 performance-assessment staff, and 14 of 15 academic-development staff. Group 3 comprised 3 unit heads (chairs of the performance assessment unit, the BRIDGE Program, and the BRIDGE Camp) ($N = 3$), selected via purposive sampling owing to their direct decision-making roles in prototyping and implementation.

2. Research tools

Two instruments were employed: a structured questionnaire and a semi-structured interview. Both were refined in line with the project advisor's recommendations prior to field administration.

2.1 Questionnaire: Items were drafted from the literature and institutional documents, then revised per advisor feedback. Content validity was examined by three experts using item-objective congruence ($IOC = 0.67\text{--}1.00$). A try-out with 30 participants comparable to the target sample produced satisfactory internal consistency (Cronbach's $\alpha = 0.89$ overall).

2.2 Semi-structured interview: The guide was constructed from (a) analysis of questionnaire results on current and desired states and (b) PNI-ranked priorities, then mapped to management stages (planning, implementation, evaluation) and readiness dimensions (children, family, school). Content

adequacy and clarity were ensured through advisor review and peer debriefing with two senior educators. A brief pilot with three comparable participants informed minor refinements to wording, sequencing, and probes. Interviews were conducted in person, audio-recorded with consent, and lasted approximately 30 minutes.

3. Data collection

Data were collected from a total of 437 participants, categorized into three groups: 392 parents of Grade 1 students in the academic year 2025, 42 committee members involved in the educational transition program, and 3 unit heads who chaired the Performance Assessment Unit, the BRIDGE Program, and the BRIDGE Camp. The data collection process involved distributing cover letters with detailed explanations, along with questionnaires and interview forms, to all participants. Each participant was informed of their right to decline participation in accordance with Research Ethics Principal No. 5, which underscores respect for the dignity and rights of human subjects. Data collection was conducted in person by appointment.

4. Data analysis

Quantitative data were summarized using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, standard deviation). Priority Needs Index (PNI) values were computed as $(I-C)/C$ at both the management-stage level (planning, implementation, evaluation) and the readiness-dimension level (children, family, school). PNI values were ranked in descending order, and domains with PNI greater than the overall mean PNI were designated as priority levers; these priorities were then translated into design strategies and resource emphases for the innovative management model. Qualitative interview data were analyzed using content analysis to identify themes on needs, feasibility, and design requirements. These qualitative findings were used to explain and refine the PNI-informed priorities, so that the final model emphasized high-priority processes while still providing a coherent, full-process design.

Results

This study was conducted with three main research objectives, employing a multiphase mixed methods approach under an explanatory design. The research process began with a quantitative phase, the results of which were then utilized to identify key issues and select participants for the qualitative phase. The qualitative findings were subsequently integrated to provide a comprehensive conclusion. The results of the study are presented according to the research objectives.

The findings from research objectives 1 and 2 can be synthesized and presented in Table 1, which illustrates the current and desired states of school management and school readiness, as well as the priority needs identified in the transition program.

Table 1 Summary of the Priority Needs in Managing the Educational Transition Program for Kindergarten Students at Bangkok Christian College

Transition Program	Current States			Desired States			PNI Value	
	$\bar{X}$	S.D.	Meaning	$\bar{X}$	S.D.	Meaning	$PNI_{modified}$	Rank
1. School management aspect								
1.1 Planning	4.37	0.61	High level	4.62	0.51	Highest level	0.058	2
1.2 Implementation	4.42	0.63	High level	4.67	0.50	Highest level	0.056	3
1.3 Evaluation	4.14	0.76	High level	4.53	0.60	Highest level	0.095	1
Overall	4.31	0.67	High level	4.61	0.54	Highest level	-	-
2. School readiness aspect								
2.1 Children readiness	4.36	0.60	High level	4.67	0.50	Highest level	0.072	1
2.2 School readiness	4.38	0.59	High level	4.66	0.50	Highest level	0.064	3
2.3 Family readiness	4.30	0.60	High level	4.60	0.50	Highest level	0.069	2
Overall	4.34	0.60	High level	4.64	0.50	Highest level	-	-

1. Current and Desired States of the Transition Program Management

The findings indicated that the overall state of school management in the transition program for kindergarten students at Bangkok Christian College was rated at a high level in the present ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.67), while the desired state was consistently rated at the highest level ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.54). Across the three management stages (planning, implementation, and evaluation), the current practices were perceived as highly effective, yet stakeholders expressed expectations for further improvement, particularly in evaluation, where the gap between current and desired states was most evident. Similarly, in terms of school readiness, the current state was evaluated at a high level ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.60), while the desired state reached the highest level ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.50). Among the three dimensions, children readiness and school readiness showed relatively stronger alignment between current and desired conditions, whereas family readiness, though high, exhibited the greatest need for development to meet the expected standard.

2. Priority Needs of School Management in the Transition Program

The analysis of priority needs in managing the educational transition project for kindergarten students at Bangkok Christian College revealed distinct areas of emphasis. For project management, the highest priority need was found in the evaluation stage ($PNI_{modified} = 0.095$), followed by the planning stage ($PNI_{modified} = 0.058$), and the implementation stage ($PNI_{modified} = 0.056$). Regarding school readiness, the greatest need was identified in children readiness ($PNI_{modified} = 0.072$), followed by family readiness ($PNI_{modified} = 0.069$), and school readiness ($PNI_{modified} = 0.064$). These findings highlight evaluation processes and children readiness as the most critical areas for further development.

3. The Development of an Innovative Management Model for the Transition Program

Drawing upon analyses of the current and desired states, together with the Priority Needs Index (PNI) findings concerning the management of the kindergarten-to-primary transition program, a preliminary framework was developed and subsequently refined through in-depth stakeholder interviews. The finalized model comprises four management phases: Pre-Assessment, Planning, Implementation, and Evaluation and Improvement, which collectively address three key dimensions of readiness: Child readiness, Family readiness, and School readiness, as follows.

Phase I: Pre-Assessment

Goal: To gain a clear understanding of the current conditions before project implementation.

This phase focuses on evaluating the readiness of children, families, and schools through both quantitative and qualitative tools. The collected data serve as the foundation for planning.

Phase II: Planning

Goal: To develop a comprehensive, adaptable action plan with stakeholder involvement.

This phase emphasizes participatory planning, involving administrators, teachers, and families in setting goals and designing activities. A diverse project team is established to ensure flexibility and alignment with children's developmental needs.

Phase III: Implementation

Goal: To foster balanced development of children, families, and schools in line with the plan.

This phase involves carrying out the planned activities systematically, focusing on children's holistic development (physical, emotional, social, linguistic, and cognitive). Teachers and staff are supported with resources and training, while parents are encouraged to actively engage in their children's learning process. Progress is continuously monitored.

Phase IV: Evaluation and Improvement

Goal: To ensure sustainable improvement and long-term quality enhancement of the program.

This phase includes systematic and ongoing evaluation of project activities. The results are used to identify successes and challenges, leading to continuous improvement. Transparency in communicating outcomes to stakeholders is emphasized.

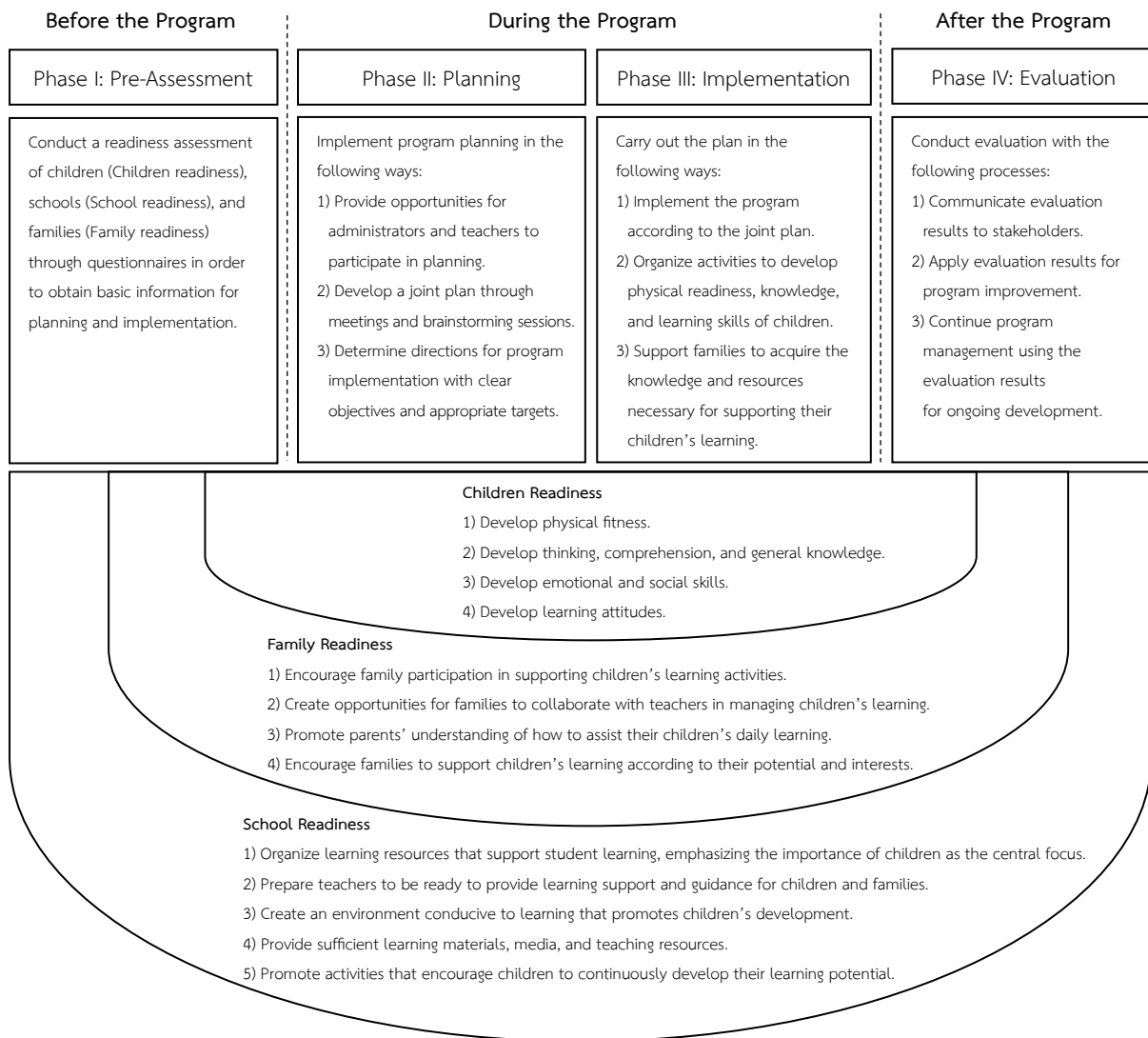

Figure. 2 Innovative management model for the transition program

In addition to these four phases, the model incorporates readiness enhancement strategies in three key areas:

Children Readiness: Develop children's physical, emotional, social, linguistic, and cognitive foundations through active learning and child-centered approaches.

Family Readiness: Build parental knowledge and involvement through networks, workshops, and guidance for supporting children's development.

School Readiness: Improve learning environments, facilities, and instructional resources to better support early childhood education.

Overall, this model highlights a cyclical and participatory process that integrates planning, implementation, evaluation, and readiness enhancement to ensure a smooth educational transition for kindergarten children.

Discussion

1. Current and Desired States of School Management in the Transition Program

The study found that the current state of managing the transition program for kindergarten students at Bangkok Christian College was at a high level, while the desired state was at the highest level in all domains. This indicates that the school already demonstrates strong practices through systematic planning, resource support, and ongoing monitoring, yet further improvement is still needed. Specifically, project management was rated high but should move toward greater stakeholder participation, consistent implementation, and systematic use of evaluation results. In terms of readiness, children, families, and the school were well-prepared, though ideally children should achieve deeper progress in language, cognitive, and social domains, with stronger family support networks and enriched school environments.

These findings support earlier research emphasizing the importance of comprehensive support, participatory planning, and continuous evaluation in successful transitions (Saifah, 2014; Katechulasriroj & Saifah, 2021). More recent studies (Rimm-Kaufman & Sandilos, 2004; McIntyre et al., 2007; Malsch et al., 2011) also confirm that collaboration among teachers, administrators, and parents is critical consistent with the present findings. In summary, effective transition program management relies on well-structured planning, coherent implementation, and continuous evaluation to build the full readiness of children, families, and schools.

2. Needs of the Transition Program Management

The study revealed that within program management, the Evaluation phase demonstrated the highest level of necessity. This indicates that while the school has mechanisms for monitoring, there remains a need for a more systematic and comprehensive evaluation framework that not only collects data but also communicates findings effectively to stakeholders and guides program improvement. A well-structured evaluation process would thus serve as a critical feedback loop, ensuring that insights gained from practice are continuously translated into evidence-based decision-making and long-term program development.

In terms of learning readiness, Children's Readiness emerged as the most urgent need, particularly in language development, followed by cognitive growth and general knowledge. These skills form the foundation for successful adaptation to primary education. The results highlight that children's preparation must be prioritized, while family and school readiness, though secondary, remain crucial in strengthening support systems. In particular, family engagement and investment in child-friendly learning environments are areas requiring further development.

These results are consistent with the framework proposed by Kraft-Sayre & Pianta (2000), who

emphasized that effective transition programs rely on collaborative planning and continuous evaluation that engage families, teachers, and community stakeholders. In their model, evaluation is viewed not only as a mechanism for accountability but also as a process for communication, shared decision-making, and sustained program improvement. Similarly, Wildenger & McIntyre (2011) underscored the importance of parental involvement as a critical factor in supporting children's adjustment during the transition process.

In summary, although the transition program is implemented effectively, it still requires reinforcement in two key areas: establishing a robust evaluation system that informs all stakeholders, and prioritizing children's readiness, especially in language and cognitive skills, to ensure smoother and more sustainable educational transitions.

3. Innovation Model for Transition Program Management

The study developed an innovation model for transition program management with four phases: Pre-Assessment, Planning, Implementation, and Evaluation. This structure directly addressed the gaps identified in objectives 1 and 2, namely the lack of systematic evaluation, limited stakeholder participation, and insufficient readiness support. Designed to match the unique context of Bangkok Christian College, the model balances its high academic standards, diverse student profiles, and strong parental engagement with the need for flexible, evidence-based management.

Each phase serves a distinct role: Pre-Assessment ensures accuracy through data-driven planning, planning emphasizes inclusive collaboration and adaptability, implementation focuses on holistic child development supported by teacher training and resources, and evaluation prioritizes transparency and continuous improvement. Together, these phases align with existing research stressing the importance of evidence-based programming, parental involvement, and sustained evaluation in ensuring smooth educational transitions.

In terms of readiness, the innovation model systematically enhances children's competencies across cognitive, language, social, and emotional domains, aligning with the concept of holistic development emphasized in the Early Childhood Development Act, B.E. 2562 (2019). The model further promotes structured parental involvement and proactive collaboration between families and schools, consistent with UNICEF's (2012) notion that readiness should be regarded as a shared responsibility among families, schools, and communities. Moreover, the inclusion of continuous evaluation and reflective improvement processes reflects modern management principles advanced by Kerzner (2013).

Body of knowledge

This research has generated new knowledge in the following areas:

1. Educational Transition Program Management

Although the school already manages transition programs at a good level, there remains a strong need to enhance a systematic and comprehensive evaluation framework. Such a framework should effectively communicate results to stakeholders, ensuring that data are not only collected but also used

to improve and further develop the program in practice.

2. Learning Readiness

The development of children's readiness, particularly in language skills, critical thinking, and general understanding, is identified as the most crucial factor influencing the transition from kindergarten to primary school. At the same time, family and school readiness also play significant roles. Strengthening parental engagement and improving the learning environment to align with 21st century education is essential for sustainable development.

3. Innovation in Academic Management

An innovative model was developed, consisting of four phases: pre-assessment, planning, implementation, and evaluation. This model reflects a systematic management approach that directly responds to the school's real context. It emphasizes stakeholder participation, holistic child development, and continuous improvement of the program.

In summary, this study has contributed both theoretical and practical knowledge that can serve as a reference framework for managing educational transition programs in other schools with similar contexts. It also provides a knowledge base that may inform policy development and strategies to support children's educational transition at the national level.

Suggestions

1. Suggestions for applying research results

1.1 Develop a comprehensive and continuous evaluation system. The study found that the evaluation phase had the highest necessity. Therefore, both formative and summative evaluations should be designed to provide clear feedback for improving management quality.

1.2 Enhance students' language skills and cognitive development. Since the most critical need identified was language development, followed by cognition and general knowledge, activities should be designed to strengthen both Thai and English language skills and foster analytical thinking.

1.3 Implement and monitor the four-phase project management innovation. The research confirmed that the proposed innovation aligns with the needs of the school, families, and students. It should be applied in practice and continuously monitored to ensure sustainability.

2. Suggestions for future research

2.1 Examine the current and desirable conditions of students with special needs to ensure inclusivity in project management.

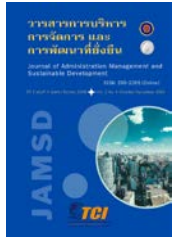
2.2 Conduct in-depth studies on factors influencing language development during transition phases, such as family language environment or school support, to design more effective language programs.

2.3 Carry out follow-up studies to assess the effectiveness and sustainability of the developed innovation and its adaptability to other school contexts.

Reference

- Cleland, D. I. (1999). *Project management: strategic design and implementation* (3rd ed). McGraw-Hill.
- Early Childhood Development Act, B.E. 2562. (2019, April 30). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 136, Part 56 Kor, 5-16. (in Thai)
- Gesell, A. (1929). Maturation and infant behavior pattern. *Psychological Review*, 36(4), 307-319.
- Griffin, R. W. (2008). *Management* (9th ed). Houghton Mifflin.
- Heagney, J. (2012). *Fundamentals of project management*. American Management Association.
- Imai, M. (1986). *Kaizen: The key to Japan's competitive success*. McGraw-Hill.
- Jones, G., & George, J. (2015). *Contemporary management*. McGraw-Hill Higher Education.
- Kagan, S. L. (1990). Readiness 2000: Rethinking rhetoric and responsibility. *The Phi Delta Kappan*, 72(4), 272-279.
- Kaothien, U. (2003). *Strategic planning*. Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Katechulasriroj, R. & Saifah, Y. (2021). A study of development of social and emotional learning for children during a transition from kindergarten to primary 1. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 5(2), 68-78. (in Thai)
- Kerzner, H. R. (2013). *Project management: A systems approach to planning, scheduling, and controlling* (11th ed). John Wiley & Sons.
- Kraft-Sayre, M. E., & Pianta, R. C. (2000). *Enhancing the transition to kindergarten*. University of Virginia, National Center for Early Development & Learning.
- Kreitner, R. (1989). *Management* (4th ed). Houghton Mifflin.
- Leepairotkun, K. (2012). *State and problems of the operation on the transition in education at kindergarten and first grade in Bangkok metropolis*. Master's thesis, Master of Education in Early Childhood Education, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Malsch, A. M., Green, B. L., & Kothari, B. H. (2011). Understanding parents' perspectives on the transition to kindergarten. *Best Practices in Mental Health*, 7(1), 47-66.
- McIntyre, L. L., Eckert, T. L., Fiese, B. H., DiGennaro, F. D., & Wildenger, L. K. (2007). Transition to kindergarten: Family experiences and involvement. *Early Childhood Education Journal*, 35(1), 83-88.
- Meechat, W. (2007). *Organization management* (2nd ed). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Ministry of Education. (2017). *Early childhood curriculum B.E. 2560*. Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission. (in Thai)
- Mukherjee, K. (2009). *Principles of management and organizational behavior* (2nd ed). Tata McGraw-Hill Education.
- National Education Goals Panel. (1995). *Reconsidering children's early development and learning: Toward common views and vocabulary*. U.S. Government Printing Office.

- Office of the Education Council. (2007). *Long-term policy and strategies for early childhood development (0–5 years)*, B.E. 2550–2559. Bureau of Educational Standards and Learning Development, Ministry of Education. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2019). *National Standard for Early Childhood Care, Development and Education Thailand*. Ministry of Education. (in Thai)
- Pianta, R. C., & Cox, M. J. (Eds.). (1999). *The transition to kindergarten*. Paul H. Brookes Publishing.
- Rangchaikul Wiboonsri, Y. (2008). *Project evaluation: Concepts and practices* (3rd ed). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Rimm-Kaufman, S. E., Pianta, R. C., & Cox, M. J. (2000). Teachers' judgments of problems in the transition to kindergarten. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(2), 147–166.
- Rimm-Kaufman, S., & Sandilos, L. (2004). School transition and school readiness: An outcome of early childhood development. *Encyclopedia on early childhood development*, 1-7.
- Saifah, Y. (2014). A transition between kindergarten and elementary grade classrooms: An important step of elementary school students. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 42(3), 143-159. (in Thai)
- Schermerhorn, J. R. (1998). *Management* (6th ed). John Wiley & Sons.
- Sheldrake, J. (2003). *Management theory* (2nd ed). Cengage Learning EMEA.
- Soongsombat, K. (2008). *Modern management techniques*. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. (in Thai)
- Stoner, J. A. (1982). *Management* (2nd ed). Prentice Hall.
- Sukajira, A. (2015). A study of conditions, problems and solution guidelines of academic administration in early childhood education of schools in Pkranakhon Si Ayutthaya Province. *ARU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 2(1), 1–8. (in Thai)
- UNICEF. (2012). *School readiness: A conceptual framework*. UNICEF. Retrieved August 20, 2025, from <https://resources.leicestershire.gov.uk/sites/resource/files/field/pdf/2020/1/7/School-readiness-a-conceptual-framework-UNICEF.pdf>.
- Wildenger, L. K., & McIntyre, L. L. (2011). Family concerns and involvement during kindergarten transition. *Journal of child and family studies*, 20(4), 387-396.
- Williams, C. (2014). *MGMT 6: Principles of management* (6th ed). South-Western Cengage Learning.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
Characteristics of local leaders in Na Pho Phatthana Subdistrict Municipality,
Sawi District, Chumphon Province

ภาภรณ์ อัจกลับ^{1*}, จักรวาล สุขไมตรี²
Phaphornan Adjaklub^{1*}, Jagraval Sukmaitree²

^{1,2}หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2}Master of Political Science Program, Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: s65563825029@ssru.ac.th ^{1*}, jagraval.su@ssru.ac.th ²

Received: September 14, 2025

Revised: October 13, 2025

Accepted: October 14, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร และ 2. นำเสนอคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิต การเมืองและการบริหาร ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูชำนาญการ และผู้ประกอบการธุรกิจ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์หาค่าสรุปสาระสำคัญ ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพปัญหา ได้แก่ 1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่ครอบคลุม 1.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับบริบท 1.3 ด้านการศึกษา กิจกรรม ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการที่ไม่ต่อเนื่อง 1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการที่ไม่เข้มงวด 1.5 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต การว่างงาน ขาดบุคลากรและเครื่องมือทางการแพทย์ สำหรับดูแลกลุ่มเปราะบาง 1.6 ด้านการเมืองและการบริหารที่ยังขาดการมีส่วนร่วมและทักษะการทำงานที่เหมาะสม 2. คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ 2.1 ควรมีการลงพื้นที่สำรวจเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน 2.2 ควรมีการศึกษาฝึกอบรมพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ ส่งเสริมการผลิตสินค้า OTOP 2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย รมรณรงค์จัดกิจกรรมนันทนาการ และวัฒนธรรมประเพณีตามเทศกาลประจำปี

2.4 ควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมาย ตัดไม้ จัดการขยะ และลดการปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด
2.5 ควรจัดกำลังคนและอุปกรณ์ทางการแพทย์สำหรับดูแลกลุ่มเปราะบาง และวางระบบรักษาความปลอดภัย ให้ครอบคลุม
ทั่วพื้นที่ 2.6 ผู้บริหารเทศบาลต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความโปร่งใส จัดสรรอัตรากำลังคน
ให้ตรงกับความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารท้องถิ่น, คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were: 1. to study the leadership dynamics of the Na Pho Phatthana Subdistrict Municipality in Sawi District, Chumphon Province, and 2. to propose the characteristics of local leaders appropriate for solving problems related to infrastructure, economic development, education, religion, culture and recreation, natural resources and the environment, social well-being and quality of life, as well as politics and administration in Na Pho Phatthana Subdistrict Municipality, Sawi District, Chumphon Province. This research employed a qualitative approach. The research instrument was an interview form administered to 17 key informants, including community leaders, school directors, experienced teachers, and business entrepreneurs. The sample group was selected purposively, and data were analyzed through synthesis, interpretation, and extraction of key conclusions. The findings revealed that: 1. the major problems included 1.1 incomplete infrastructure and public utilities; 1.2 economic development that was not aligned with the local context; 1.3 discontinuity in educational, religious, cultural, and recreational activities; 1.4 weak enforcement of natural resource and environmental management; 1.5 social and quality of life issues such as unemployment and shortage of medical personnel and equipment for vulnerable groups; and 1.6 political and administrative limitations, particularly insufficient participation and lack of appropriate skills among municipal personnel. 2. The desirable characteristics of local leaders for problem-solving included: 2.1 conducting field surveys to collect data for improving infrastructure; 2.2 providing training and skill development to promote occupations and encouraging OTOP product development; 2.3 utilizing public communication, such as community broadcasting, to promote recreational and cultural activities on a continuous basis in accordance with annual festivals; 2.4 enforcing laws strictly regarding logging, waste management, and industrial pollution control; 2.5 allocating medical personnel and equipment for vulnerable groups, as well as establishing comprehensive public safety systems; and 2.6 serving as role models by fostering political participation, ensuring transparency, and allocating personnel in accordance with their knowledge and abilities to enhance efficiency and effectiveness in municipal administration.

Keywords: leadership, local administration, local leader characteristics

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาฯ 13 มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา 5 ปีต่อจากนี้ไปพิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศ และการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรก ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ทั้งนี้โดยได้คำนึงถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ ไป ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา ได้กำหนดพันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาขององค์กรโดยมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนในลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น โดยมีการบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำเพื่อเชื่อมโยงความสะดวกในการเดินทางและการขนส่งของประชาชน พร้อมกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่น รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการพลังงานทดแทนและพลังงานยั่งยืน เพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต นอกจากนี้ เทศบาลยังมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเมืองและการบริหารที่ดีเพื่อสร้างความมั่นคงและความโปร่งใสในการบริหารงาน รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาความสามารถของประชาชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสากล แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา พบว่า การกำหนดเป้าหมายและงบประมาณโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนดำเนินงานบางส่วนยังขาดการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และปัญหาในพื้นที่จริง ส่งผลให้เกิดปัญหาในการตั้งงบประมาณโครงการผิดประเภท ตลอดจนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับระเบียบ (สมชาติ กิจยรรยง, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบทางวิชาการที่ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านการจัดการและการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการออกคำสั่งหรือการมอบหมายงานที่ไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ย่อมไม่สามารถสร้างแรงจูงใจและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรในด้านการสื่อสารและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ แรงจูงใจยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกหรือเชิงลบในกระบวนการทำงานของบุคลากร เช่น ความมุ่งมั่นและความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ในทางตรงกันข้าม หากปราศจากแรงจูงใจย่อมทำให้บุคลากรขาดความใส่ใจและไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในระยะยาวขององค์กร ทั้งนี้ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยสู่ยุค Thailand 4.0 ผู้นำท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถกำหนดทิศทางการทำงาน การพัฒนาบุคลากร และการปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำที่มีคุณภาพควรมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหาร มองการณ์ไกล แก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด

ทำงานเป็นทีม เน้นความสามัคคี สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในองค์กร สนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรเติบโตในสายงาน และสามารถเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ อันเป็นคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและการบริหารท้องถิ่นอยู่บ้างในระดับประเทศและระดับภูมิภาค หากแต่ส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการศึกษาภาพรวมเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารเชิงทฤษฎี ขาดการวิเคราะห์เชิงลึก ที่สะท้อนคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นเชิงปฏิบัติการภายใต้บริบทจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากร การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ ด้วยการนำเสนอ ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ยึดถือปฏิบัติตาม การมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนในการจัดบริการสาธารณะเพื่อร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของคนในชุมชนตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ตั้งแต่ระดับโครงสร้างพื้นฐานการดำรงชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ การให้การศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประสบความสำเร็จร่วมกันอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
2. เพื่อนำเสนอคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิต การเมืองและการบริหาร ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจสำคัญในการปฏิบัติงานการจัดบริการสาธารณะตามพันธกิจ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ 3) ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต และ 6) ด้านการเมืองและการบริหาร โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ ทั้งในมิติของที่อยู่อาศัย ระบบคมนาคม สื่อสาร พลังงาน และสาธารณูปโภคอื่น ๆ โดยโครงการโครงสร้างพื้นฐานมักต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาประปาหมู่บ้าน ไฟฟ้าสาธารณะ ถนนปลอดภัย และการติดตั้งกล้อง CCTV (เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นฐานสำคัญของรายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากเศรษฐกิจอ่อนแอ ย่อมกระทบต่อคุณภาพการบริการสาธารณะ การพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้องสร้างสมดุลระหว่างรายได้ การประกอบอาชีพ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการพัฒนาหน่วยเศรษฐกิจใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง (จรัส สุวรรณมาลา, 2558) ทั้งนี้ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับตำบลสู่สากล

(เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

3. ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ เป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนามนุษย์และสังคม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการบำรุงรักษาศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน (พฤษภา เครือแสง, 2558) ทั้งนี้ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้จัดทำยุทธศาสตร์ เช่น การปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการคุ้มครอง ปันฟู และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรค เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด และการขาดกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน (เสาวนีย์ เกริกฤกษ์, ม.ป.ป.; ศิริพร รักษ์เจริญ, 2559) เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดขยะ และการปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชน (เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นพันธกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรม สุขภาวะ และทักษะชีวิตที่ดี (พัชรพร ทองจันทร์นาม และภักดี โพธิ์สิงห์, 2562) เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้กำหนดยุทธศาสตร์ เช่น การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเยาวชน การส่งเสริมกลุ่มอาสาสมัคร และการจัดงบประมาณดูแลกลุ่มเปราะบาง (เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

6. ด้านการเมืองและการบริหาร การเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น (เศรษฐพร หนูหนู และคณะ, 2560; ณัฐสุวัชร เส็งกิ่ง, 2560; สมยศ รัตนปรียานุช, 2565) ทั้งนี้ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนาได้วางยุทธศาสตร์ด้านการเมืองและการบริหาร เช่น การประสานงานงบประมาณ การพัฒนาผู้นำท้องถิ่น และการยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล (เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา, 2566)

คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น

ภาวะผู้นำมิได้เป็นเพียงคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลทางสังคม ซึ่งบุคคลหนึ่งสามารถชักนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามโดยสมัครใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยองค์กรหรือสังคม ลักษณะของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นประกอบด้วยความสามารถในการกำกับดูแล ตัดสินใจ บริหารจัดการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ตลอดจนการใช้อิทธิพลในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญในด้านวิชาการ การปฏิบัติงาน และความเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง เพื่อยกระดับองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ จากการจำแนกประเภทภาวะผู้นำโดยนักวิชาการ มีทั้งภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน มุ่งความสัมพันธ์ มุ่งการมีส่วนร่วม และมุ่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแต่ละประเภทล้วนมีบทบาทและอิทธิพลที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการรักษาบุคลากรและสร้างสมรรถนะขององค์กร ในทางทฤษฎีได้มีการศึกษาแยกได้เป็นกลุ่มสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (trait theories) ที่เน้นความเป็นมหาบุรุษ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (behavioral theories) ที่เน้นพฤติกรรมการบริหารและความสัมพันธ์ และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (situation theories) ที่เน้นการปรับเปลี่ยนตามบริบทและความจำเป็นขององค์กร

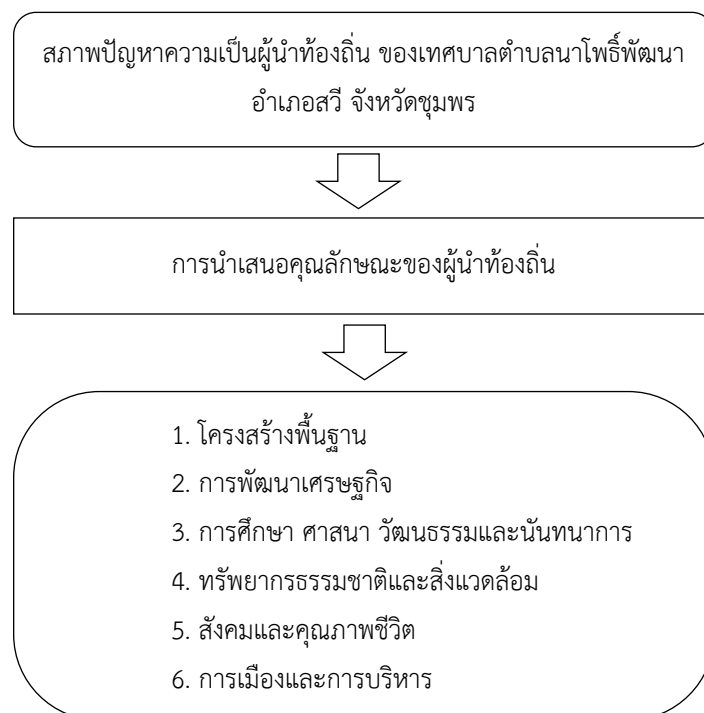
ดังนั้นคุณลักษณะของผู้นำที่ดีตามการวิจัย ประกอบด้วยความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น ความคิดริเริ่ม ความสามารถในการประสานงาน การจูงใจผู้ตาม และการวางเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้บุคลิกภาพของผู้นำยังมีผลต่อความศรัทธาและความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชา การนำองค์กรสู่ความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เปี่ยมด้วยวิสัยทัศน์ วางกลยุทธ์ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรทุกระดับ จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการดำเนินงานและความอยู่รอดขององค์กรอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะ

เชิงบวกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จและยั่งยืนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างรอบด้าน โดยเริ่มจากด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจต้องเสริมสร้างความมั่นคงทางรายได้และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืน ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การดำรงรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น และการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในสังคม ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการต้องดำเนินไปอย่างมีระบบ เน้นการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เพื่อป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาว ขณะที่ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมรอบด้าน และชุมชนเข้มแข็ง มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนด้านการเมืองและการบริหาร จำเป็นต้องยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ จำเป็นต้องบูรณาการทั้งหกด้านเข้าด้วยกัน โดยมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม และมีความสามารถในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงแก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำแนวคิดทฤษฎีของแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในงานวิจัยไว้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งบริหารหรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบสำคัญในพื้นที่เทศบาล มีประสบการณ์ทำงานหรือมีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหาร การพัฒนาชุมชน หรือการจัดการธุรกิจในเขตเทศบาลอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างการบริหารงานท้องถิ่น และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างดี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มข้าราชการภาครัฐ และเอกชน จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 4 คน ครูชำนาญการ และข้าราชการบำนาญ จำนวน 3 คน 2) กลุ่มประชาชน จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 6 คน ประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in - depth interview) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ตอนที่ 3 คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสม เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงประจักษ์ โดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์ประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเบื้องต้นก่อนเพื่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อเข้าทำการสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive random sampling)

3.3 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวันนัดหมาย และสถานที่ ในการเข้าสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนโดยอาศัยการจัดบันทึก การบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์

3.4 ตรวจสอบและคัดแยกข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต บันทึก สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1) คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร และข้อ 2) คือ เพื่อนำเสนอคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิต การเมืองและการบริหาร ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การจัดระเบียบข้อมูล (data organizing) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงมาถอดบทเรียนและจัดกลุ่มของข้อมูลตามเนื้อหา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกนำมาจัดเกลาและเรียบเรียงลำดับตามเนื้อหาเช่นกัน สำหรับการบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวได้ใช้วิธีจัดเก็บไฟล์ภาพต่าง ๆ ไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยตั้งชื่อข้อมูลตามเวลาสถานที่และเนื้อหาให้ครบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 การจัดแสดงข้อมูล (data display) หลังจากจัดระเบียบข้อมูลแล้วเสร็จ นำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดแสดงด้วยการพิมพ์เนื้อหาจากคอมพิวเตอร์ และแสดงภาพหน้าจอ คอมพิวเตอร์ต่อจากนั้นทำการคัดเลือกเนื้อหาและภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร้อยเรียงเรื่องราวให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามลำดับเหตุการณ์ และลำดับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการลงเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่

4.3 การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย (conclusion interpretation and verification) โดยการสังเคราะห์ตีความหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ในขั้นตอนนี้ได้เปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เทียบกับภาพถ่ายที่ได้มา และจากการจดบันทึก แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลการวิจัยที่สรุปและตีความมาเรียบเรียงเป็นผลการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถอธิบายผลการวิจัยในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร จากผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 17 คน ใน 6 ประเด็น ดังกล่าว นำไปสู่การสังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ประเด็น	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานสรุปได้ว่า ทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐและเอกชน รวมถึงกลุ่มประชาชน ต่างเห็นพ้องต้องกัน ในประเด็นสำคัญ คือ ปัญหาคุณภาพของงานก่อสร้าง ความไม่ทั่วถึงในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน และข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอสำหรับดำเนินโครงการโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน สะพาน การวางระบบระบายน้ำ และโครงสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ขณะที่กลุ่มข้าราชการและเอกชนให้ความสำคัญกับปัญหาเชิงการจัดการและการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณะ ส่วนกลุ่มประชาชนมักเน้นผลกระทบโดยตรงจากปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่ยังคงมีความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงาน ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและการแก้ไขปัญหายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยภาพรวมปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายด้านภาวะผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความต่อเนื่อง ครอบคลุม และมีคุณภาพตามความต้องการของประชาชนและสังคม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ	สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจปรากฏชัดว่าทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐ เอกชน และกลุ่มประชาชนต่างมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องข้อจำกัดของการบริหารจัดการ ผู้บริหารท้องถิ่นยังขาดความสม่ำเสมอในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการผลักดันสินค้าและบริการของชุมชน การกระจายสินค้าสู่ตลาดภายนอก การบริหารจัดการงบประมาณ รวมถึงการวางแผนพัฒนาที่ยังคงไม่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นยังไม่เกิดประสิทธิภาพและไม่สามารถสร้างความเติบโตที่ยั่งยืนตามเป้าหมายที่วางไว้สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สะท้อนว่าทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐและประชาชนพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นยังมีความไม่ต่อเนื่องในการสนับสนุนและส่งเสริมเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการผลักดันสินค้าในชุมชน การกระจายสินค้าสู่ตลาดภายนอก ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณและการวางแผนที่ยังไม่ตอบสนองหรือสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ ส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนยังขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและทั่วถึง
3. ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ	สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นในด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ พบว่าทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีความเห็นตรงกันว่าผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับที่ดีแล้ว อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในด้านการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนการจัดกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยมาตรการและโครงการที่มีอยู่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง ส่งผลให้การกระตุ้นและสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การเล่นกีฬา และการดูแลสุขภาพยังขาดประสิทธิภาพและไม่เกิดผลในวงกว้างตามเป้าหมายที่วางไว้
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐ เอกชน และประชาชนต่างมีความเห็นพ้องกันว่า มาตรการในด้านการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังขาดความเข้มงวดและประสิทธิผลที่ควรจะเป็น ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีบทบาทจำกัดในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านการปลูกป่าไม้ทดแทน การควบคุมการใช้สารเคมีในการเกษตร และการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน และมีมติความรับผิดชอบของผู้นำท้องถิ่นยังขาดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต	สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พบว่าทั้งกลุ่มข้าราชการภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีความเห็นร่วมกันว่า ผู้บริหารท้องถิ่นยังขาดความต่อเนื่องในการดูแล กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบางทางสังคม รวมถึงเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มข้าราชการและเอกชนเน้นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์รักษาความปลอดภัย เช่น จำนวนกล้องวงจรปิดและบุคลากรรักษาความปลอดภัยที่ยังไม่เพียงพอ ขณะที่กลุ่มประชาชนเน้นเรื่องการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และเครื่องมือสำหรับดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเปราะบางในชุมชน ทำให้การพัฒนาและสนับสนุนคุณภาพชีวิตในบางประเด็นยังไม่ครอบคลุมความต้องการอย่างแท้จริงสภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นในด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าผู้บริหารท้องถิ่นยังขาดความต่อเนื่องในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบางทางสังคม รวมถึงการเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการภาครัฐและเอกชนเน้นประเด็นเรื่องอุปกรณ์และกำลังคนสำหรับรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิดและบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอ ขณะที่กลุ่มประชาชนให้ความสำคัญกับการขาดเครื่องมือทางการแพทย์และบุคลากรสำหรับการดูแลกลุ่มเปราะบางและผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายและความไม่ครอบคลุมในการบริหารจัดการด้านคุณภาพชีวิตของผู้นำท้องถิ่น
6. ด้านการเมืองและการบริหาร	สภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านการเมืองและการบริหาร พบว่าทั้งข้าราชการภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นสำคัญ คือภาวะผู้นำท้องถิ่นยังขาดการสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐในท้องถิ่นยังไม่จัดกิจกรรมหรือโครงการที่สร้างองค์ความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างครอบคลุมเพียงพอ ส่งผลให้การบริหารงานและการพัฒนาการเมืองในท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถยกระดับศักยภาพการบริหารงานได้อย่างเต็มที่ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนทางการเมืองถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างกระบวนการบริหารงานในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนสภาพปัญหาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านการเมืองและการบริหาร ประกอบด้วยข้อจำกัดสำคัญด้านการได้รับการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่มีการบูรณาการให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชน ส่งผลให้การยกระดับศักยภาพการบริหารงานท้องถิ่นและการพัฒนากระบวนการเมืองในพื้นที่ยังปรากฏปัญหาและขาดความมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร จากผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 17 คน ใน 6 ประเด็น ดังกล่าว นำไปสู่การสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปผล ตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2 เพื่อนำเสนอคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิต การเมืองและการบริหาร ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ประเด็น	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารควรลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ควรเร่งแก้ไขปัญหาด้านคมนาคม การขยายระบบไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงการจัดการระบบระบายน้ำ และควรมีการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาทำได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ เนื่องจากการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทันเวลาที่
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ควรมีโครงการส่งเสริมสนับสนุนสินค้า OTOP ที่ได้จากผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ซึ่งมีเอกลักษณ์ และขยายการส่งออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน แต่มีบางประเด็นที่แตกต่างเล็กน้อย คือ กลุ่มข้าราชการภาครัฐและเอกชน จะเน้นเรื่อง การฝึกอบรมทักษะ ในการประกอบอาชีพตามความถนัดของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามความสามารถและความสนใจ และ เรื่องการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อนำมาพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในชุมชน ขณะที่กลุ่มประชาชน จะเน้นเรื่อง การสำรวจความต้องการ ที่อยากให้ผู้บริหารควรลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ จุดเด่น จุดแข็ง จุดอ่อน และทรัพยากรในชุมชน เพื่อพัฒนางานอาชีพที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่
3. ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการผ่านเสียงตามสายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนทราบ และมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีตามเทศกาลประจำปี เช่น การหล่อเทียนวันเข้าพรรษา และพิธีทางศาสนาตามวัดวาอาราม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสร้างสุขภาพและความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การจัดการแข่งขันกีฬากระหว่างเทศบาล หรือหน่วยงาน กับคนในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ควรมีมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยน้ำเสีย และควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม อย่างเข้มงวด การสร้างระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกป่าไม้ทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอันเป็นการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน และมีบางประเด็นที่กลุ่มประชาชน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม คือ ผู้บริหารควรลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารควรทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน จัดกำลังคนร่วมกันระหว่างเทศบาล หน่วยงานรัฐ และคนในชุมชน เพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ควรมีการจัดสรรงบประมาณ จัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์สำหรับดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณภาพและความปลอดภัยให้แก่คนในชุมชน และมีบางประเด็นที่กลุ่ม ข้าราชการภาคีรัฐและเอกชน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม คือ ควรมีมาตรการดูแลเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด
6. ด้านการเมืองและการบริหาร	คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาด้านการเมืองและการบริหาร สรุปได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ในด้านการเมืองควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการปราบปรามการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ให้ความรู้การเมืองท้องถิ่น พร้อมทั้งเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนมากยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นเรื่อง ทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลกับคนในชุมชน มีระบบการตรวจสอบจากผู้มีส่วนได้เสียเพื่อสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารงานของเทศบาลที่ดี และมีบางประเด็นที่กลุ่มประชาชน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม คือ ในด้านการบริหาร ควรมีการปรับปรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงานให้ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อให้บริการประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลตามข้อค้นพบจากการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาความเป็นผู้นำท้องถิ่น เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า แม้เทศบาลจะพยายามแก้ไขปัญหาสาธารณูปโภคซึ่งเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ถนน ระบบระบายน้ำ และประปา แต่ยังมีข้อจำกัดจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้การแก้ปัญหานั้น

ล่าช้าและไม่ทั่วถึง ซึ่งมีความสำคัญที่ควรต้องได้รับการแก้ไขปัญหาระดับต้นๆ เนื่องจากมีผลต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยตรง ประกอบกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความต้องการยังมีจำกัด ทำให้บางโครงการไม่สอดคล้องกับบริบทความต้องการจริงของชุมชนที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ รัตนปริยานุช (2565) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมักเผชิญอุปสรรคด้านงบประมาณและการประสานกับภาครัฐ ทำให้การพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่อง และจำเป็นต้องเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำ ภาครัฐ และประชาชนมากขึ้น

1.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า ยังไม่ค่อยมีการนำรูปแบบการจัดการตลาดอย่างบูรณาการร่วมมือระหว่างภาครัฐ-เอกชน มาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในชุมชน การส่งเสริมสินค้า OTOP และการอบรมอาชีพที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ประชาชนยังมีรายได้ที่มั่นคง และไม่สามารถปรับตัวตามสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีบริบททางธรรมชาติต่างกัน ซึ่งควรมีการสนับสนุนอาชีพที่เหมาะสมตามภูมิสังคมอย่างจำเพาะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา มาลาม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงการในศตวรรษที่ 21 กับการผลิตบริการสาธารณะในยุค Thailand 4.0 พบว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม ที่สอดคล้องกับด้านการบริหารจัดการหลักประสิทธิภาพสำหรับปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะและการจัดการตลาดอย่างบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้ทันสมัย

1.3 ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ พบว่า ยังคงไม่ค่อยมีการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมนันทนาการและการสืบสานวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเสกสรรค์ ไชยชาติ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมศาสนาและประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อธำรงอัตลักษณ์ของชุมชน และเชื่อมความสัมพันธ์และความสามัคคีอันดีระหว่างกัน

1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ยังมีปัญหาเรื่องมาตรการบังคับใช้กฎหมายกำกับดูแลด้านการควบคุมการตัดไม้ทำลายป่า และการปล่อยของเสียลงแม่น้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม ยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบงกชมาศ เอกเอี่ยม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรใช้ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทีมงาน ที่เน้นงานควบคุมความสัมพันธ์ และวางกลยุทธ์เชิงรุกโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชนร่วมกัน

1.5 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พบว่า คนในชุมชนบางส่วนยังคงว่างงานเยาวชนขาดการศึกษาและเสี่ยงติดยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับอุปกรณ์สำหรับการดูแลสุขภาพความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนยังมีไม่เพียงพอเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเสกสรรค์ ไชยชาติ และคณะ (2565) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทขับเคลื่อนด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ควบคู่ไปพร้อมกัน เพื่อแก้ปัญหาว่างงาน ยาเสพติด และส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ โดยเน้นการแก้ปัญหาด้วยพลังของชุมชน

1.6 ด้านการเมืองและการบริหาร พบว่า ประชาชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร ขาดความเชื่อมั่นต่อนโยบายในการแก้ไขปัญหา ระบบการเมืองท้องถิ่น และบุคลากรของเทศบาลยังไม่ค่อยมีความรู้ด้านการบริหารภาครัฐ ทักษะเทคโนโลยีเพื่อยกระดับการให้บริการ และการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสิษฐ์ บุญถนอม และปริญญา ห์นุโพธิ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้นำชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการแสดงภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นที่เน้นประโยชน์ส่วนรวม รับฟังผู้อื่นและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เหมาะสมตรงกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

2. คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ของเทศบาลตำบล นาโพธิ์พัฒนา อำเภอสี จังหวัดชุมพร

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์และแบบมุ่งงาน ควรมีการลงพื้นที่สำรวจปัญหา รับฟังชุมชน และวางแผนจัดบริการสาธารณะให้ตรงจุด ควบคู่กับการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดสรรงบประมาณจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านโยธา พัฒนาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา และท่อระบายน้ำให้ทั่วถึง โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท เพื่อแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิศ เส่าแก้ว และคณะ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารและผู้นำชุมชนร่วมตรวจสอบคุณภาพวัสดุก่อสร้างระบบไฟฟ้า น้ำประปา และควบคุมมาตรฐานงานก่อสร้างก่อนส่งมอบ เพื่อให้ผู้รับเหมารับผิดชอบต่อแก้ไขจุดบกพร่องให้สมบูรณ์ และดาวิกา ชูสี และชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน (การก่อสร้างถนน) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ พบว่า การก่อสร้างถนนโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก และได้เสนอให้ผู้บริหารควรกำกับงานให้เสร็จตามกำหนด เพราะโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตประชาชนและควรเร่งแก้ปัญหาให้ทันเวลา

2.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า ผู้บริหารควรมีการลงพื้นที่สำรวจบริบทท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาเสนอแนะแนวทางอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชน โดยใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและตามสถานการณ์ ควบคู่กับนโยบายส่งเสริมสินค้า OTOP และการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา มาลาม (2563) พบว่า การวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการวางแผนที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ยึดการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักความเสมอภาค ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพ ในการพัฒนาบริการสาธารณะทางเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างทันสมัย

2.3 ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ พบว่า ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการผ่านเสียงตามสายอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมชุมชนร่วมกัน เช่น จัดให้มีการแข่งขันกีฬาและประเพณีท้องถิ่นร่วมกันระหว่างเทศบาลและคนในชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับคนในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การจัดบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติยศ ระวะนาวิก และศุภชัย ยาวะประภาษ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความรักความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ช่วยให้การทำงานเป็นทีม มีการประสานงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึง

2.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน โดยเน้นการลงพื้นที่ตรวจสอบปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อวางแผนแนวทางแก้ไขให้ตรงกับความต้องการชุมชน ควบคู่กับการออกมาตรการควบคุมการตัดไม้และมลพิษ พร้อมส่งเสริมกิจกรรมปลูกป่า คัดแยกขยะ และสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธินันท์ บุญเรือง (2562) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียวในจังหวัดอุดรธานี ที่เสนอรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียว โดยผู้นำต้องมีคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม 3) การสร้างแรงบันดาลใจ 4) การกระตุ้นการใช้ปัญญา 5) การคำนึงถึง

ปัจเจกบุคคล 6) ความคิดสร้างสรรค์ และ 7) การมีอุดมการณ์ รวมถึงใช้ MAEPHUN Model ที่เน้นการบริหารทรัพยากรอย่างรอบด้าน สร้างความตระหนัก เชื่อมโยงเครือข่าย และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างสูงสุด”

2.5 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้บริหารควรร่วมมือกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานรัฐในการดูแลความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตประชาชน โดยใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ควรมีการสรรงงบประมาณสำหรับจัดหาอุปกรณ์ดูแลผู้ป่วย ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และวางมาตรการป้องกันเยาวชนจากยาเสพติดเพื่อลดอาชญากรรมในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ รัตนปริยานุช (2565) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทเชิงรุกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาครัฐ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ ลดปัญหาว่างงาน ยาเสพติด และอาชญากรรมในชุมชน

2.6 ด้านการเมืองและการบริหาร พบว่า ผู้บริหาร ข้าราชการ และประชาชนควรร่วมกันต่อต้านการทุจริตและซื้อสิทธิขายเสียง โดยใช้ภาวะผู้นำแบบเน้นความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรยึดหลักธรรมาภิบาล คัดเลือกบุคลากรด้วยคุณธรรม ลงพื้นที่รับฟังประชาชน และปรับปรุงอุปกรณ์ให้ทันสมัยเพื่อยกระดับการบริหารที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพงศ์ หนูนารถ และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารในเทศบาลตำบลชะมาย อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ได้เสนอให้มีการอบรมเพิ่มทักษะบริหาร ลงพื้นที่สื่อสารกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเข้าใจและตรงจุด

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย คือ สภาพปัญหาภาวะผู้นำผู้บริหารท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ยังมีภาวะผู้นำในการทำงานเชิงรุกค่อนข้างน้อย การวางแผนแก้ไขปัญหาระยะยาว และการจัดบริการสาธารณะที่ขาดการใช้ข้อมูลสำรวจและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นฐาน จึงควรแก้ไขปัญหาดังนี้

1. การใช้ภาวะผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ในการทำงานอย่างมีส่วนร่วม กันระหว่าง เทศบาล ชุมชน และภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ทันต่อสถานการณ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนได้ ซึ่งเหมาะกับสภาพแวดล้อมที่ต้องการพัฒนาอย่างรอบด้าน

2. การใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและตามสถานการณ์ โดยการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของคนในชุมชน นำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และนำข้อค้นพบที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อนำไปใช้ในการจัดบริการสาธารณะ แก้ไขปัญหา/พัฒนา ความต้องการคนในชุมชน ที่สอดคล้องกับบริบท พื้นที่ตามสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจลงพื้นที่ไปวิเคราะห์ วางแผน สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา อันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบาย/โครงการ บริการสาธารณะ ที่ตรงกับความต้องการในการแก้ไขปัญหาพัฒนาในพื้นที่ของชุมชนได้ตรงจุดมากที่สุด และช่วยให้เทศบาลสามารถจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ มาสนับสนุนการทำงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเป็นธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอปัญหาและความต้องการ เพื่อให้การวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพ

จริงในพื้นที่ รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยการสนับสนุนอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้า OTOP รวมทั้งพัฒนาระบบตลาดชุมชนแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

1.3 ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนากิจกรรมทางการศึกษาและนันทนาการให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน พร้อมทั้งอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์และความสามัคคีของคนในสังคม

1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรดำเนินมาตรการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด ควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน พร้อมสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

1.5 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ควรเพิ่มศักยภาพในการจัดบริการด้านสาธารณสุข การดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเพื่อลดปัญหาว่างงานและยาเสพติด ส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรอบด้าน

1.6 ด้านการเมืองและการบริหาร ควรเสริมสร้างการบริหารงานที่ยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ จัดอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะที่เหมาะสมกับบริบทสังคมสมัยใหม่ รวมถึงเปิดพื้นที่สื่อสารกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและมีความหลากหลายมากขึ้น ครอบคลุมทั้งผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการประจำ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้แทนภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและสะท้อนมุมมองจากหลายภาคส่วนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในเทศบาลแต่ละแห่งหรือแต่ละจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านปัญหา และคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อสรุปเชิงนโยบายที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้าง

2.3 ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเพิ่มการสำรวจเชิงปริมาณ เช่น แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเชิงสถิติ ประกอบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จะทำให้ผลการวิจัยมีความลุ่มลึกและมีความครอบคลุมประเด็นเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาติดตามผลการพัฒนาในระยะยาว เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่ถูกนำไปใช้จริง ว่าสามารถแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องเพียงใด

2.5 ควรบูรณาการมิติใหม่ เช่น การบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมการมีส่วนร่วม หรือแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้การวิจัยสอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เกียรติยศ ระวะนาวิก และศุภชัย ยาวะประภาษ. (2565). การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.

วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 7(3), 123–136.

กุลจิตา มาลาม. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงการในศตวรรษที่ 21 กับการผลิตบริการสาธารณะในยุค Thailand 4.0.

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4(3), 189–204.

- จรัส สุวรรณมาลา. (2558). *การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น บนเส้นทางการกระจายอำนาจของไทยในดุลอำนาจในการเมืองการปกครองไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ชลธิศ เส่าแก้ว, อีริวิสิฐ มุลงามกุล และรัตนภรณ์ สืบสุข. (2558). แนวทางการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร* 22 ธันวาคม 2558 หน้า 279-290. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ณัฐสุวัชร เสี่ยงกิ่ง. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดาวิกา ชูลี และชัยนันทธรณ์ ขาวงาม. (2566). ประสิทธิภาพการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน (การก่อสร้างถนน) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 4(2), 57-71.
- เทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์พัฒนา 2566-2570*. สืบค้น 25 มกราคม 2567 จาก https://www.naphopattana.go.th/news.php?cat_id=22.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2562). ภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(3), 102-113.
- พุทธิชนันท์ บุญเรือง. (2562). *รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียวในจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระเสกสรรค์ ไชยชาติ, ณรงค์ศักดิ์ ตัวคำ, ภัทรชัย อุทาพันธ์, สุรัชย์ พุดชู และวินิจ ผาเจริญ. (2565). มหาตมะ คานธี : การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสันติยาเคราะห์. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 11(12), 166-180.
- พัชรพร ทองจันทร์นาม และภักดี โพธิ์สิงห์. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย”* 1 – 2 พฤศจิกายน 2562 หน้า 887-898. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พุกษา เครือแสง. (2558). คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ. *วารสารนักบริหาร*, 35(2), 46-60.
- พิสิษฐ์ บุญนอม และปริญญา หรุษโพธิ์. (2564). แนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแกอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(2), 249-266.
- ศิริพงศ์ หนูนารถ, กันตภณ หนูทองแก้ว และเดชชาติ ตรีทรัพย์ (2562). บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารในเทศบาลตำบลชะมาย อำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 4(2), 49-63.
- ศิริพร รักษ์เจริญ. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(2), 1172-1187.
- เศรษฐพร หนูหนู, กิตติคุณ ตัวสงค์ และพระมหาโชติณีพิฐพนธ์ สุทธิจิตโต (ผลเจริญ). (2560). การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 2(2), 109-122.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2560). *ศาสตร์และศิลป์ของผู้นำที่ครองใจคน*. สำนักพิมพ์สมาร์ทไลฟ์.

สมยศ รัตนปริยานุช. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลตำบล
ในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(8), 292-308.

เสาวนีย์ เกริกฤกษ์. (ม.ป.ป.). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม. *Law For Asean*.
สืบค้น 25 มกราคม 2567 จาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/1532560323.72902f5246cb96465c5d26e2921162e3.pdf>.

Digital governance and public acceptance: Lessons from the Thai government's digital service use

Monthakant Rodklai^{1*}, Marthinee Khongsathid²

^{1,2}Public Administration, College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: monthakant.ro@ssru.ac.th^{1*}, mathinee.kh@ssru.ac.th²

Received: September 15, 2025

Revised: October 10, 2025

Accepted: October 14, 2025

Abstract

This paper called “Digital Governance and Public Acceptance: Lessons from the Thai Government's Digital Service Use” studies Thai nationals' perceptions about digital government services in focus group discussions among urban youth, working adults, rural, and elderly (n = 34). The thematic analysis revealed five overarching themes: 1. convenience, 2. trust and data protection concerns continued, 3. left behind: rural and elderly due to digital divide, 4. usability and design limitations, and 5. single, citizen-centric platform expectations. Efficiency and accessibility of digital services are valued, while concerns about inclusiveness, transparency, and service silos continued to be significant. This study makes a novel contribution by applying focus group methods to explore citizen perspectives in the Thai context, offering qualitative depth that complements prior quantitative studies on e-government adoption. The findings highlight that confidence building, bridging the digital divide, designing with a citizen-centric approach, and integrating services across agencies are paramount. Policy recommendations include enhancing data protection, investing in digital literacy, and institutionalizing citizen participation in digital governance. Citizen-centered design drives inclusive and credible digital transformation.

Keywords: citizen participation, digital divide, digital governance, public trust, usability, public acceptance

Background and Significance

The digital revolution has been one of the century's key transformational changes, recasting economies, societies, and also intergovernmental relations with people. Around the world, public administrations are employing digital technologies to reshape service delivery, underpin higher transparency, and build more responsive governance systems. The concept of digital government has evolved from its historical emphasis upon efficiency to more sweeping visions of inclusivity, participation, and trust. In both developed and developing contexts, digital means are increasingly seen as facilitators of citizen participation and of creating public value in manners that bureaucratic processes could not. Psychological antecedents of citizens using digital government services are trust, risk, security, and privacy (Gupta et al., 2024).

In this global evolution, Thailand has emerged as a regional champion of digital transformation under the Thailand 4.0 policy agenda, which makes explicit reference to digital governance as a driver of modernization and competitiveness. The development of platforms like Paotang in financial transactions, Mor Prom in healthcare, and countless web portals in taxation, welfare, and administrative services are instances of aspirations of citizen–state interactions by the state. They came to much critical use in moments of the COVID-19 pandemic, when digital modes came to be invaluable in facilitating urgent services in spite of scenarios of social distancing. But while such platforms reveal the aspirations of the state, evidence suggests that reception by citizens and actual uptake are uneven. For instance, Achieving a Successful E-Government: Determinants of E-Government Development The success model from the Thai citizens' perspective suggests that trust in systems, quality of service, and trustworthiness are strong predictors—yet take-up is anything but widespread across demographic profiles (Nookhao & Kiattisin, 2023). According to the Digital Government Development Agency (2023), more than 40 million users registered on the Paotang platform, while the Mor Prom system reported over 52 million active accounts for vaccination and health services by the end of 2023—showing significant but still segmented adoption concentrated among urban and younger populations.

Various structural issues hamper widespread adoption of digital services in Thailand. Firstly, the persisting urban–rural digital divide further inhibits inclusivity as connectivity, affordability, and digital literacy differ markedly at demographic and territorial levels. Recent investigations of spatial dynamics of the digital divide at sub-district levels in Thailand reveal that geographical and infrastructure gaps are strong predictors of low utilization of e-government services in rural districts and remote areas. Secondly, concern regarding data protection and cybersecurity makes people reluctant to wholeheartedly use government sites, especially in the face of rising fears of surveillance and data exploitation. Perceived risk, perceived security/privacy, trust in the government, and trust in the internet are part of the strongest psychology-based predictors of adoption of e-government, as indicated by meta-analytic evidence (Gupta et al., 2024). Thirdly, readiness of public agencies themselves is inconsistent, as several of them remain trapped in siloed or compliance-based bureaucratic cultures that resist people-oriented design.

These concerns imply that digital transformation is anything but a technical concern, being fundamentally political and socially configured, wherein perceptions and experiences of civilians take center stage.

Despite such proximate concerns, much of the recent work in Thai e-government has centered on technical fixes, policy frameworks, or summary measures of adoption. Though worthwhile, such measures often underemphasize the importance of learning more about how citizens themselves perceive, encounter, and evaluate digital government services. The Nookhao & Kiattisin (2023) research utilizes a large-scale survey and structural model to establish predictors of adoption, yet does not investigate much about how citizens encounter concerns such as usability, privacy, or equity in daily use. While digital divide studies document disparities and reach, such work holds back from producing rich qualitative insight among those directly affected. Without such insight, designers risk building systems that sound efficient in theory yet remain out of sync with daily realities, expectations, and concerns of people who will be affected. This leaves a significant research gap in understanding the lived experiences and interpretive meanings citizens attach to digital government platforms. A qualitative approach, particularly through focus groups, is essential to capture these nuanced perceptions, contextual barriers, and expectations that quantitative surveys cannot fully reveal.

This paper therefore aims to bridge that gap by investigating how Thai citizens perceive and accept digital government services through focus group interviews. Through putting citizen voice at the forefront, research works both to shed light upon what digital platforms bring and what limits their acceptability. The findings should provide practical insights into enhancing inclusivity, building confidence, and achieving public value in Thailand's digital transformation agenda. More broadly, this paper contributes to international debates around digital governance by highlighting the overriding importance of citizen perception in determining both legitimacy and sustainability of digital reform. In so doing, it signals why digital government's future must be understood beyond technology by being explored in terms of people's real lives that it aims to transform.

Objective

1. Examine Thai citizens' perceptions and lived experiences with digital government services, focusing on how institutional and service-level factors—such as service quality, platform design, and communication—shape users' accessibility, usability, and security concerns.
2. Analyze how these perceptions influence public trust and acceptance of digital governance, with particular attention to the mediating roles of inclusivity and transparency in the citizen–state relationship.
3. Propose evidence-based policy recommendations to strengthen citizen-centered digital governance by addressing institutional gaps, enhancing trust-building mechanisms, and promoting sustainable digital transformation in Thailand.

Literature Review

Governance and Institutional Transformation

An initial distinction concerns Digital Governance versus traditional E-Government. While early models of e-government focused primarily on digitizing public services-placing forms and processes online-contemporary digital governance represents a broader institutional shift. It involves the strategic use of digital technologies not only to improve efficiency but also to enhance public decision-making, transparency, and citizen participation (Scholl, 2020). Recent scholarship has emphasized integrated service delivery, cross-agency collaboration, and the creation of public value through participatory approaches (Distel & Lindgren, 2023). Thus, digital governance is best conceptualized as an institutional transformation redefining structures, roles, and administrative routines rather than a mere technological upgrade.

Trust, Privacy, and Technology Acceptance

A substantial body of research has examined the psychological and contextual factors influencing citizens' adoption of digital government services. Models such as the Technology Acceptance Model (TAM) and the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) identify perceived usefulness, ease of use, and social influence as major determinants. These frameworks have since evolved to include trust and perceived risk-especially in relation to privacy and data protection-reflecting growing public concern about security and surveillance (Gupta et al., 2024). A meta-analysis covering 68 empirical studies confirmed that trust in government, trust in the internet, and perceptions of data security are among the most significant predictors of e-government adoption (Barbosa et al., 2022; Li, 2021). Institutional trust also underpins legitimacy in digital engagement. Both competence-based trust (service reliability, responsiveness) and values-based trust (integrity, fairness, openness) are vital in shaping citizens' confidence in online interactions. When governments demonstrate consistent performance and transparent communication on data protection, citizens' trust in digital channels strengthens accordingly.

Digital Divide and Social Inclusion:

Despite rapid technological progress, the digital divide remains a major obstacle. Gaps in connectivity, literacy, and affordability-often differentiated by geography, age, and income-limit equitable access to e-government (van Dijk, 2020). Studies in Thailand show that adoption remains uneven, particularly between urban and rural populations, due to disparities in infrastructure and digital capability. As the OECD (2024) notes, inclusion depends not only on connectivity but also on cultivating user confidence and providing institutional support mechanisms for those at risk of exclusion. Hence, digital transformation must be accompanied by measures to strengthen trust, build digital literacy, and address demographic inequalities.

UX, Service Quality, and Citizen Experience

Service quality and usability are decisive for sustaining engagement. High information quality-defined by accuracy, completeness, and timeliness-and reliable service performance correlate with user satisfaction and repeated use. During crises such as the COVID-19 pandemic, platforms that maintained

clarity and responsiveness achieved higher citizen approval. Research in user experience (UX) design emphasizes citizen-centered features such as accessibility, transparency, and mobile adaptability, which reduce perceived risk and enhance usefulness (Aldrees & Gračanin, 2023). Transparent communication on data usage and responsive feedback mechanisms further enhances institutional trust.

Toward Citizen-Centered Digital Governance in Thailand

Thailand's Digital Government Development Plan (2023–2027) illustrates a strong policy commitment to citizen-centered design, interoperability, and data governance. However, most empirical research remains quantitative, focusing on adoption intention rather than lived experience. Surveys such as *Nookhao & Kiattisin (2023)* confirm that trust and service quality predict intention to use digital platforms like *Paotang* and *Mor Prom*, yet qualitative insights into how citizens actually perceive and navigate these systems are still limited. This gap is especially salient among rural, elderly, and digitally marginalized groups. A qualitative exploration, therefore, becomes essential to capture the everyday meanings, frustrations, and expectations shaping citizens' acceptance of digital governance.

To conclude, the literature underscores of digital governance is a multidimensional transformation that extends beyond technological modernization toward building citizen trust, ensuring inclusion, and enhancing public value. Existing research has established strong evidence on the roles of trust, usability, and digital readiness in shaping citizens' acceptance of e-government. However, most studies remain dominated by quantitative approaches that measure intention rather than experience. This leaves a critical gap in understanding how citizens in diverse contexts—especially rural, elderly, or digitally marginalized populations—actually perceive, interact with, and evaluate government platforms. Addressing this gap requires a qualitative lens capable of revealing the lived meanings and contextual dynamics behind digital adoption. Consequently, this study contributes by foregrounding citizens' voices to enrich theoretical and policy perspectives on Thailand's digital transformation and to advance a more human-centered understanding of digital governance.

Conceptual framework

This study's conceptual framework is grounded in interdisciplinary research on digital governance, technology acceptance, institutional trust, and digital inclusion. It offers a structured approach to understanding how Thai citizens perceive and engage with digital government services, focusing on the interplay among citizen perceptions, institutional/service-level factors, and public trust and acceptance. As illustrated in Figure. 1, the conceptual framework demonstrates the relationships among institutional factors, citizen perceptions, and public trust and acceptance.

This framework incorporates five key variables drawn from established theoretical models and empirical research. The Technology Acceptance Model (TAM) and the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) provide the behavioral foundation, emphasizing perceived usefulness, ease of use, and social influence (Venkatesh et al., 2003). These have evolved to include trust, perceived risk, and

data privacy as essential predictors of e-government adoption (Gupta et al., 2024). Digital governance theory extends beyond technical efficiency to include strategic, citizen-centered design and cross-agency collaboration aimed at creating public value (Scholl, 2020). Similarly, trust and legitimacy—as identified by Brezzi (2021) and OECD (2024) are crucial for digital engagement, consisting of competence-based trust (reliability, responsiveness) and values-based trust (fairness, integrity). Furthermore, the digital divide persists as a barrier to inclusion, particularly among rural, elderly, and low-income populations (van Dijk, 2020). Finally, user experience (UX) and design quality—including accessibility, mobile adaptation, and transparency in data protection—play decisive roles in shaping perceptions and acceptance (Aldrees & Gračanin, 2023).

Citizen perceptions capture how individuals interact with digital platforms such as Paotang, Mor Prom, and other e-service portals. They reflect accessibility, usability, and satisfaction levels that form the affective basis of trust. Institutional and service-level factors, including responsiveness, design, and communication, shape these perceptions and, consequently, citizens' confidence in digital services.

Trust and acceptance act as both mediating and outcome variables. High-quality, transparent, and inclusive service design strengthens institutional credibility, leading to higher adoption and sustained use. Demographic characteristics such as age, education, and digital literacy serve as moderators influencing these dynamics within Thailand's digital governance landscape.

In essence, the framework presents a dynamic system where institutional and service-level factors shape citizen perceptions, which, in turn, affect public trust and acceptance. The qualitative design of this study allows for an in-depth exploration of these relationships to advance inclusive and trustworthy digital transformation in Thailand.

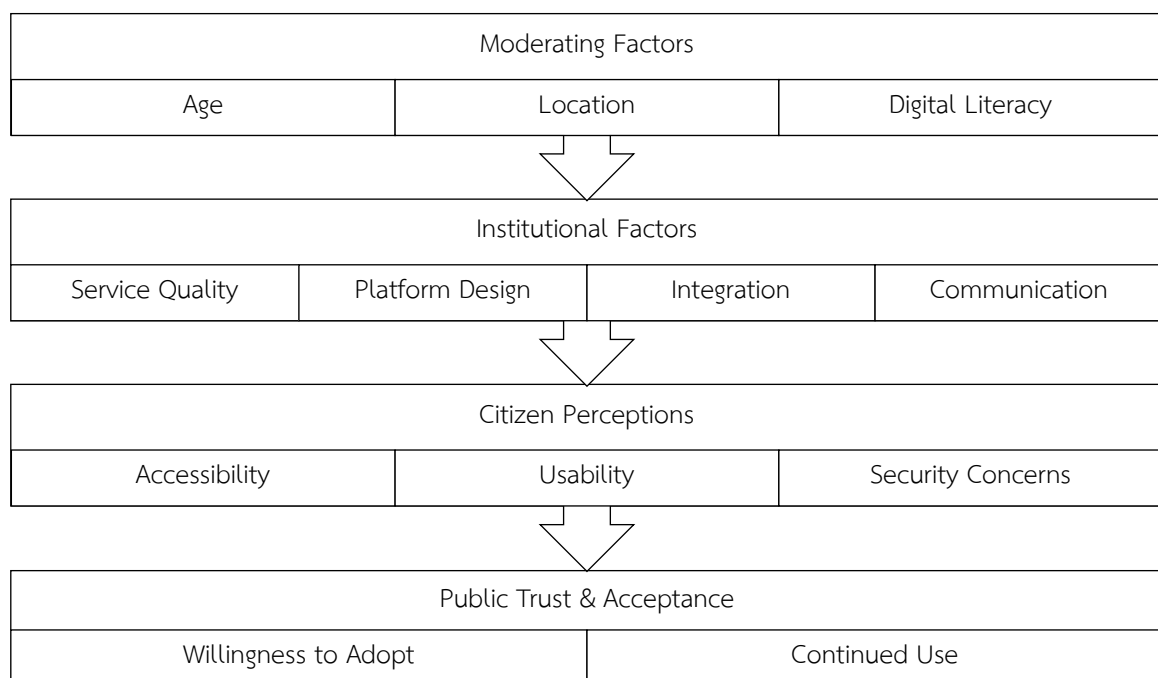

Figure. 1 Conceptual framework

Methods

The work herein adopts a qualitative research design in using focus group discussions (FGDs) in capturing in-depth perceptions, experiences, and expectations of Thais in terms of digital government services. The qualitative design is appropriate in exploring complex social phenomena such as trust, inclusivity, and acceptance that may not be completely understood by quantitative surveys.

The sample size ($n = 34$) is justified as sufficient for thematic saturation across five focus groups, ensuring coverage of diverse demographic and experiential backgrounds (Guest et al., 2020). Moreover, the configuration aligns with standard qualitative research practice, where 4–6 focus groups are commonly sufficient to reach thematic saturation (Krueger & Casey, 2015). The inclusion of five groups enabled comparisons between generational, urban–rural, and digital literacy differences without compromising analytical depth.

1. Population and sample

Respondents were chosen by means of purposive sampling to guarantee demographic background heterogeneity as well as heterogeneity in digital life. Four major groups emerged which are

- 1.1 Active internet platform users among urban youth (Millennials and Gen Z).
- 1.2 Urban adults (employment-eligible citizens) who use government services frequently.
- 1.3 Rural individuals with limited access to digital infrastructure.
- 1.4 Senior citizens who may face challenges in adopting digital services.

Each focus group consisted of 6–8 participants, and 5 focus groups in total ($n = 34$).

2. Research tools

This study used a semi-structured focus group guide designed to reflect the research objectives and conceptual framework. It featured open-ended questions about participants' experiences with platforms like *Paotang* and *Mor Prom*, organized around four themes: service quality, user experience, trust in government, and future expectations. The flexible format allowed facilitators to adapt in real time, while ensuring consistent coverage across all groups—including urban youth, working adults, rural residents, and elderly participants. The use of semi-structured guides follows established qualitative methodology standards, emphasizing flexibility and depth while maintaining consistency across discussions (Krueger & Casey, 2015).

3. Data collection

Focus group interviews took place in Bangkok, Chiang Mai, Khon Kaen, and Songkhla during January – March 2025. Each focus group was 90–120 minutes in duration and was moderated by experienced facilitators. The semi-structured guide included:

- 3.1 Experience in transacting in government digital platforms (e.g., *Paotang*, *Mor Prom*, e-service portals)
- 3.2 Accessibility, convenience, and reliability perceptions
- 3.3 Fears about privacy, security, and trust

3.4 Enhancement of digital service expectations.

4. Data analysis

Data was transcribed and then underwent thematic analysis (Braun & Clarke, 2021). An inductive approach was applied, allowing patterns and themes to emerge from participants' narratives rather than imposing pre-existing theoretical constructs. Coding occurred in three steps: initial coding, producing of categories, and incorporation into higher-order themes. Triangulation across different demographic groups was also implemented to enhance validity, and member checking was conducted with a small number of participants.

Results

Thematic analysis of the focus group discussions identified five overarching themes reflecting how Thai citizens perceive and engage with digital government services which are 1) perceived benefits and convenience 2) institutional/service-level factors and trust 3) digital divide and accessibility 4) citizen-centered expectations and public acceptance and 5) moderating factors such as age, location, and digital literacy. This thematic prevalence showed that convenience and trust-related concerns were mentioned by about 80% of participants, followed by accessibility (70%), citizen-centered expectations (65%), and moderating factors (60%).

Theme 1: Perceived Benefits and Convenience (Citizen Perceptions)

Participants across all groups recognized the convenience and efficiency offered by digital platforms. Urban youth, in particular, described applications like *Paotang* as “transformative,” especially for routine transactions such as accessing subsidies. One participant noted, “Using Paotang is much more convenient. I don’t have to wait in line like before, and everything can be done with my phone” (P1-Youth). Working-age adults also highlighted the time-saving nature of online services like license renewals and tax filings. This theme appeared in all five focus groups (100%), confirming that perceived usefulness and accessibility are the strongest motivators of engagement.

Theme 2: Institutional/Service-Level Factors and Trust

Participants discussed several service-level limitations—ranging from inconsistent updates and fragmented systems to poor responsiveness. Many noted that even though services exist online, they are “still not fully connected,” requiring multiple logins or in-person verification. One participant commented, “Even if it’s online, I still have to go to the district office to confirm documents. It’s not seamless” (P4-Adult). Approximately 75% of participants mentioned frustrations related to system design and coordination between agencies. Moreover, concerns about data privacy and institutional trust remained significant: “I worry that my data might be used elsewhere without my consent” (P5-Elderly). These insights highlight that trust is closely linked to institutional competence, communication transparency, and inter-agency integration—key service-level determinants of acceptance.

Theme 3: Digital Divide and Accessibility

The digital divide emerged as a consistent barrier to equal participation. Rural participants reported unreliable internet, device shortages, and limited digital literacy, often leading to dependency on others. “The app text is too small and complicated. I always ask my son for help” (P3-Rural). Elderly participants, in particular, found it difficult to navigate multi-step verification and security measures. Roughly two-thirds ($\approx 68\%$) of participants emphasized accessibility and literacy gaps as central obstacles. This reinforces the importance of inclusivity in both design and implementation, ensuring that digital transformation does not widen existing inequalities.

Theme 4: Citizen-Centered Expectations and Public Acceptance

Participants expressed strong preferences for more integrated, transparent, and citizen-focused platforms. Fragmentation across government apps was a recurring frustration: “There should be just one platform for everything, not ten different apps” (P2-Youth). Around 65% of participants mentioned this issue, suggesting a strong public demand for a single, unified digital portal. Participants also proposed enhancements such as voice assistance, larger fonts, and offline service options to serve marginalized groups. Importantly, several participants highlighted the need for citizen participation in co-designing services—a theme aligning with international best practices in participatory digital governance.

Theme 5: Moderating Factors—Age, Location, and Digital Literacy

Differences in age, regional setting, and digital literacy strongly shaped how participants perceived and trusted government platforms. Younger and urban users tended to be early adopters and more confident in using apps like *Paotang* and *Mor Prom*, while older and rural participants showed more hesitation and reliance on family assistance. “I can use the app easily, but my parents still go to the district office” (P1-Youth). This theme appeared in 60% of discussions, often emerging naturally while discussing accessibility and usability. It emphasizes that digital inclusion policies must account for contextual diversity—especially by providing tailored outreach, local training, and simplified service interfaces.

Across all five themes, citizens acknowledged the efficiency and potential of digital governance, yet their lived experiences revealed persistent challenges in trust, design integration, and equitable access. These results empirically validate the conceptual framework, demonstrating how institutional/service-level quality, citizen perceptions, and moderating factors jointly shape public trust and acceptance in Thailand’s digital transformation.

Discussion

The findings of this study reveal both the promise and complexity of Thailand’s digital governance efforts. Five key themes—convenience, trust and security, digital divide, usability and design, and integration and expectations—reflect the nuanced experiences of citizens and offer targeted insights for improving digital public services. In interpreting these themes, this discussion draws on both structural explanations—such as policy design, institutional coordination, and digital infrastructure—and cultural

explanations, including social norms of hierarchy, deference to authority, and collective attitudes toward technology and the state. This dual lens helps explain why trust and adoption dynamics in Thailand differ from those observed in more individualistic and high-trust societies like Estonia or Singapore.

Convenience as a Structural Enabler

Convenience emerged as a major factor influencing citizens' acceptance of digital platforms. This is consistent with global scholarship on e-government adoption, which highlights ease of access and time-saving benefits as core motivators. Thai participants pointed to practical advantages in using applications such as *Paotang* for financial transactions or license renewals—experiences that echo positive outcomes reported in Singapore's Smart Nation initiative. However, while convenience may facilitate initial use, sustained adoption depends on broader structural factors including system reliability, policy continuity, and inter-agency coordination. At the same time, cultural factors such as trust in authority and preference for human-mediated interactions continue to shape citizens' comfort with digital transactions.

Trust, Security, and Institutional Culture

Despite recognizing digital benefits, participants across all groups expressed deep concerns about data privacy, security, and system transparency. These concerns align with international findings that identify perceived risks and lack of institutional openness as barriers to adoption. In contrast, countries like Estonia have cultivated high levels of trust through robust legal safeguards and clear communication around data use (van Dijk, 2020). For Thailand, this reflects not only structural gaps in data governance but also cultural legacies of skepticism toward centralized authority. Strengthening institutional trust therefore requires addressing both the technical aspects of cybersecurity and the cultural expectations of fairness, transparency, and moral governance.

Digital Divide and Inclusiveness: Structural Constraints vs. Cultural Norms

Rural residents cited poor internet connectivity, while elderly participants struggled with digital literacy and accessibility. These findings reflect broader regional disparities. Structurally, such gaps point to uneven infrastructure and resource allocation, but culturally, they reveal generational differences in attitudes toward digital autonomy and collective dependency. Addressing these challenges requires not only infrastructure investment but also culturally sensitive interventions—such as peer-learning, community-based support, and temple-based digital training for senior citizens—that resonate with Thai social institutions.

Usability and Service-Level Design: From Description to Comparative Insight

Participants described instances where online processes still required offline follow-ups, illustrating the persistence of bureaucratic silos. This structural rigidity reflects a legacy of proceduralism in Thai public administration, where compliance often overrides user-centric design. Culturally, citizens' tolerance of such inefficiencies may stem from adaptive acceptance within hierarchical systems. Without integrating citizen input into platform design, digital reforms risk reproducing the same inefficiencies they aim to eliminate—a lesson echoed in comparative governance literature.

Integration, Expectations, and Theoretical Implications

Participants voiced clear expectations for more integrated and citizen-centered services. Suggestions for unified portals, chatbot support, and multilingual access align with global digital governance models. From a theoretical standpoint, these findings extend the Technology Acceptance Model (TAM) and the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) by emphasizing the contextual mediators of trust and inclusiveness. Whereas TAM and UTAUT focus primarily on cognitive and behavioral determinants, this study introduces institutional/ service-level quality and socio-cultural legitimacy as critical antecedents of acceptance. This extension highlights that citizen adoption of digital government in emerging contexts depends not only on perceived usefulness and ease of use, but also on perceptions of procedural fairness, moral alignment, and cultural trust.

Toward a Comparative Understanding

Overall, the findings suggest that Thailand's digital governance stands at a critical juncture. Citizens broadly recognize the potential benefits of digital services, but ongoing concerns around trust, inclusion, and usability continue to hinder widespread acceptance. Comparatively, these findings underscore how structural reforms (e.g., policy integration, interoperability) and cultural reforms (e.g., transparency, participatory governance) must progress in tandem to ensure sustainable digital transformation. The interplay between these two dimensions distinguishes Thailand's case and contributes to broader theoretical debates on digital governance in transitional democracies.

Body of knowledge

This study contributes to public administration and sustainable development by showing how citizens' perceptions influence the success of digital governance. Based on diverse focus groups in Thailand, it finds that acceptance depends on trust, inclusivity, and transparent service design rather than technology alone. The study integrates structural and cultural perspectives and extends TAM and UTAUT by highlighting trust and legitimacy as key mediators. It reframes digital transformation as a governance process rooted in equity, accountability, and citizen-centered sustainability.

Suggestions

1. Suggestions for applying research results

This study highlights the dual reality of Thailand's digital governance: while digital government platforms are widely appreciated for their convenience and efficiency, they continue to fall short in terms of trust, inclusiveness, and usability. Younger and urban participants frequently praised the practical benefits of applications such as Paotang and Mor Prom, particularly for streamlining transactions and accessing public services. However, rural and elderly participants pointed to ongoing challenges, including limited digital access, low literacy, and confusing user interfaces. Concerns about data privacy, opaque communication, and the fragmentation of services further undermined trust—underscoring that digital

transformation should be viewed as a governance process involving legitimacy, transparency, and citizen engagement rather than a purely technical reform.

1.1 In the short term, policy actions should prioritize strengthening data protection and communication transparency through clear privacy guidelines, public awareness campaigns, and accessible complaint mechanisms. Enhancing rural connectivity and launching targeted digital literacy programs for elderly and low-income citizens can immediately reduce access barriers.

1.2 In the long term, reforms should focus on consolidating fragmented digital services into an integrated “one-stop” platform, supported by interoperable databases and citizen participation in platform co-design. Institutionalizing cross-agency collaboration and continuous user feedback mechanisms will ensure adaptability and inclusiveness as technologies evolve.

1.3 Rather than normative expectations, these recommendations derive from empirical findings showing that citizens’ trust and adoption behaviors are contingent upon both structural improvements and participatory governance mechanisms. By gradually combining short-term service enhancements with long-term institutional reforms, Thailand can advance toward a digital government that is efficient, equitable, and trusted—contributing to more sustainable and legitimate governance outcomes.

2. Suggestions for future research

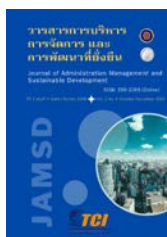
2.1 This study has several limitations. First, while the use of focus group discussions effectively captured rich qualitative insights, the design is inherently limited by potential group conformity and social desirability bias—participants may have moderated their views to align with perceived social norms or authority presence. Second, the relatively small and purposive sample ($n = 34$) provides depth rather than representativeness; hence, findings may not generalize to all Thai citizens. Third, the dynamic nature of digital governance means public attitudes are likely to evolve as technologies and institutional capacities change.

2.2 Future research should employ mixed-method designs combining large-scale surveys and in-depth interviews to validate these qualitative insights. Longitudinal approaches would help capture temporal changes in trust, inclusion, and adoption patterns, while cross-national comparisons—especially across ASEAN—could illuminate how cultural and institutional factors jointly shape citizens’ acceptance of digital governance.

Reference

- Aldrees, A., & Gračanin, D. (2023). Enhancing user experience in e-government: A deep dive into e-government forms and citizen perceptions. *Proceedings of the 19th International Conference on Web Information Systems and Technologies (WEBIST 2023)* (pp. 250–257). SCITEPRESS.
<https://doi.org/10.5220/0012177700003584>.

- Barbosa, J. D. S., Faria, E. R., & Robb, D. A. (2022). Adoption of e-government: The role of trust and trustworthiness. *Revista de Administração Pública*, 56(6), 1010–1031.
<https://www.scielo.br/j/rap/a/HRjWs9stQyNx8n96D3FJCKQ/>.
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE Publications.
- Brezzi, M., González, S., Nguyen, D., & Prats, M. (2021). *An updated OECD framework on drivers of trust in public institutions to meet current and future challenges* (OECD Working Papers on Public Governance, No. 48). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b6c5478c-en>.
- Digital Government Development Agency. (2023). *Digital government development plan of Thailand B.E. 2566–2570*. Retrieved September 15, 2025, from <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-027/dg-plan-2566-2570/>.
- Distel, B., & Lindgren, I. (2023). A matter of perspective: Conceptualizing the role of citizens in e-government based on value positions. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101837.
- Guest, G., Namey, E., & Chen, M. (2020). A simple method to assess and report thematic saturation in qualitative research. *PLOS ONE*, 15(5), e0232076. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232076>.
- Gupta, P., Hooda, A., Jeyaraj, A., Seddon, J. J. M., & Dwivedi, Y. K. (2024). Trust, risk, privacy and security in e-government use: Insights from a MASEM analysis. *Information Systems Frontiers*, 27, 1089–1105. <https://doi.org/10.1007/s10796-024-10497-8>.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: A practical guide for applied research* (5th ed). SAGE Publications.
- Li, W. (2021). The role of trust and risk in citizens' e-government services adoption: A perspective of the extended UTAUT model. *Sustainability*, 13(14), 7671. <https://doi.org/10.3390/su13147671>.
- Nookhao, S., & Kiattisin, S. (2023). Achieving a successful e-government: Determinants of behavioral intention from Thai citizens' perspective. *Heliyon*, 9(8), e18944. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18944>.
- OECD. (2024). *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results: Building Trust in a Complex Policy Environment*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en>.
- Scholl, H. J. (2020). Digital government: Looking back and ahead on a fascinating domain of research and practice. *Digital Government: Research and Practice*, 1(1), Article 7. <https://doi.org/10.1145/3352682>.
- van Dijk, J. (2020). *The digital divide*. Polity Press.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	

**พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

**Tourist behavior influencing satisfaction with agricultural tourism
at Suan Sala Arthit, Ban Na San District, Surat Thani Province**

ฉันทนิชา จันทรประสิทธิ์¹, จุฑารัตน์ ธาราทิศ^{2*}, นินธนา เอี่ยมสะอาด³, กุลณัฐ ทองโอ⁴, ภาพิมล ไชยแก้ว⁵,
ศิรินันท์ จันทรบุญรอด⁶, ลลิตวดี เทียนถาวร⁷, สุธารัตน์ ใจสุข⁸, ชวิศา สีเพชรแก้ว⁹

Chunnicha Junprasit¹, Jutharat Tharathis^{2*}, Ninthana Iamsaard³, Kunlanat Thongao⁴, Papimon Chaikaew⁵,
Sirinan Chanbunrod⁶, Lalitwadi Taintawai⁷, Sudarat Chaisuk⁸, Chawisa Seepetkaew⁹

^{1,2,3,4,5,6,7,8,9}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

^{1,2,3,4,5,6,7,8,9}Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: 6512417001003@student.sru.ac.th¹, Jutharat.tha@sru.ac.th^{2*},
Ninthana.iam@sru.ac.th³, 6512417001001@student.sru.ac.th⁴, 6512417001007@student.sru.ac.th⁵,
6512417001011@student.sru.ac.th⁶, 6512417001024@student.sru.ac.th⁷,
6512417001025@student.sru.ac.th⁸, 6512417001031@student.sru.ac.th⁹

Received: September 16, 2025

Revised: October 01, 2025

Accepted: October 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 2. ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 3. ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.947 กับนักท่องเที่ยว ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชอบกิจกรรมซื้อสินค้าจากร้านค้าขายของฝากมากที่สุด เดินทางช่วงเวลา 11.30 – 14.30 น. ค่าใช้จ่ายต่อครั้งน้อยกว่า 500 บาท เหตุผลของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเที่ยวชมสวนสละอาทิตย์ ร่วมเดินทางกับครอบครัว/ญาติ และเดินทางโดยรถส่วนตัว

ระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา พฤติกรรมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งมีอิทธิพลเชิงลบต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยเมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ตัวแปรจำลอง โดยมีกลุ่มค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 500 บาท เป็นกลุ่มอ้างอิงพบว่า ทุกกลุ่มค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นมีแนวโน้มความพึงพอใจลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โมเดลการถดถอยสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในการท่องเที่ยวได้ร้อยละ 7.8 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยนี้มีผลกระทบเชิงปฏิบัติในระดับต่ำ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, พฤติกรรมผู้บริโภค, นักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

This research aims to 1. study tourist behavior, 2. assess tourist satisfaction, and 3. Study the influence of tourist behavior on their satisfaction with agricultural tourism at Suan Sala Arthit, Ban Na San District, Surat Thani Province. Data were collected using a questionnaire with a reliability score of 0.947. A total of 400 tourists were surveyed using an incidental sampling method. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The research results found that most tourists were female, aged 21 - 30 years, had an education level lower than a bachelor's degree, were students, had single status, had 3 - 4 family members, and had an average monthly income of no more than 5,000 baht. Travel behavior revealed that most tourists are from other districts in Surat Thani Province. They like to buy products from souvenir shops the most. They travel between 11:30 a.m. and 2:30 p.m. and spend less than 500 baht per trip. The reasons for traveling are to relax and visit the Suan Sala Arthit, travel with family/relatives, and travel by private vehicle. The overall satisfaction level and each aspect were at the highest level, including location, products and services, promotion, and price. Travel spending behavior per trip has a statistically significant negative influence on satisfaction at the 0.001 level. Dummy coding analysis, with the group spending less than 500 baht as the reference group, revealed that all groups with higher spending tended to experience significantly lower satisfaction. The regression model was able to explain 7.8% of the variance in travel satisfaction, indicating that this factor has a low practical significance.

Keywords: satisfaction, consumer behavior, tourists, agricultural tourism

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นสิ่งสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ แต่เกษตรกรรมยังคงเป็นพื้นฐานการผลิตที่สำคัญ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นการบูรณาการด้านท่องเที่ยวและเกษตรเข้าด้วยกัน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสัมผัสสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ผสมผสานกับกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรในท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2565 จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนนักท่องเที่ยว 3,690,642 คน ในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 7,407,501 คน มีรายได้ 109,229 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 9,108,834 คน รายได้ 119,098 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2568) จะเห็นได้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 – 2567 มีแนวโน้ม

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น อาจส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น การศึกษาข้อมูลของนักท่องเที่ยวได้อย่างเชิงลึก สามารถสร้างความได้เปรียบการแข่งขันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

สวนสละอาทิตย ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีชื่อเสียงของพื้นที่ โดยเฉพาะการปลูกสละ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยนำสละพันธุ์เนืวนาง สายพันธุ์จากภาคตะวันออกที่กำเนิดบริเวณเนืวนาง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มาทดลองปลูกและขยายพันธุ์ จนปัจจุบันมีพื้นที่กว่า 150 ไร่ 24,000 ต้น มีสละ 3 สายพันธุ์หลัก ได้แก่ เนืวนาง สุมาลี และอ้อล้อย สามารถผลิตสละได้ตลอดทั้งปี เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินเข้าชมสวน เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการปลูกสละและชิมสละฟรี นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว เช่น จุดถ่ายรูปต่าง ๆ ในสวน จุดชมสัตว์ และให้อาหารสัตว์ เป็นต้น มีสินค้าแปรรูป เช่น สลอลอยแก้ว น้ำสละ และผลสละที่เป็นสินค้า OTOP ชื่อดังของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสวนสละอาทิตยยังประสบปัญหาสำคัญหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ประการแรก ผู้ประกอบการขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยได้รับข้อมูลย้อนกลับเฉพาะจากการสนทนาแบบไม่เป็นทางการกับนักท่องเที่ยวบางส่วนเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนความเป็นจริงของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ประการที่สอง ผู้ประกอบการยังไม่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจในการมาเยือน รูปแบบการใช้จ่าย และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด ส่งผลให้ไม่สามารถวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการ ประการที่สาม ในภาวะที่จำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแข่งขันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นเช่นกัน หากสวนสละอาทิตยไม่มีข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการตัดสินใจพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันและส่วนแบ่งตลาดในอนาคต นอกจากนี้ การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกับระดับความพึงพอใจยังทำให้ไม่สามารถระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อประสบการณ์ การท่องเที่ยวได้ ส่งผลให้การลงทุนพัฒนาอาจไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และไม่สามารถสร้างความประทับใจที่ยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในสถานการณ์ปัจจุบัน

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสวนสละอาทิตย และวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ การท่องเที่ยวสวนสละอาทิตย รวมทั้งข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนสละอาทิตยให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ต่อนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจที่มากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลในการท่องเที่ยว

Dickman (1996, อ้างถึงใน คุณัญญา ศูนย์ดำ และอัศวิน จันทระสม, 2568) กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงก็มีสิ่งดึงดูดใจมากกว่าหนึ่งอย่าง ดังนี้

1.1 สิ่งดึงดูดใจ ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม และสิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์

1.2 กิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.3 การเข้าถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทาง สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทาง

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบาย

1.5 ที่พัก สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคา การบริการมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้เดินทางมาได้ง่ายและปลอดภัย

2. แนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P's

ตามแนวคิดของ Kotler & Armstrong (2000, อ้างถึงใน ทินกร สุมิพันธ์ และกิตติ แก้วเขียว, 2563) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรใช้ในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ทางการตลาด ประกอบด้วย 4 อย่าง ดังนี้

2.1 ผลิตภัณฑ์ (product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ผู้ผลิตผลิตออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และต้องการให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2.2 ราคา (price) หมายถึง จำนวนเงินที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ตนต้องการ โดยผู้บริโภคจะเปรียบเทียบคุณค่าของสินค้ากับราคาที่ต้องจ่าย เพื่อตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้าหรือไม่

2.3 สถานที่ (place) หมายถึง ช่องที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายตัวของผลิตภัณฑ์ไปสู่ผู้บริโภค โดยมีกิจกรรมหลายรูปแบบ การกระจายสินค้าประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

2.4 การส่งเสริมการตลาด (promotion) หมายถึง สิ่งจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นได้ ซึ่งจะเน้นไปที่การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เช่น การโฆษณา การให้ข่าว และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพรภักทรวดี วงศ์ปันหนา (2557, อ้างถึงใน กันตพงศ์ คุ่มโนนชัย และอชิป จันทรสุริย์, 2565) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่า การแสดงออกของผู้ใช้บริการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการดังกล่าว ซึ่งฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550, อ้างถึงใน กันตพงศ์ คุ่มโนนชัย และอชิป จันทรสุริย์, 2565) กล่าวว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การบริโภคของนักท่องเที่ยว ที่แตกต่างกันไป และได้รับความพึงพอใจสูงสุด โดยแนวคิด 6W1H นำมาใช้วิเคราะห์และวางแผนทางการตลาด เพื่อค้นหาความต้องการของลูกค้า โดยมีการตั้งคำถามและตอบใจทย ดังนี้

3.1 ใคร (who) ใครบ้างอยู่ในตลาดเป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงลักษณะกลุ่มเป้าหมายได้

3.2 ต้องการอะไร (what) เป็นคำถามเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการจากการมาท่องเที่ยว

3.3 ที่ไหน (where) เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงช่องทางหรือแหล่งที่ผู้บริโภคซื้อ

3.4 เมื่อไหร่ (when) เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงโอกาสในการมาท่องเที่ยว

3.5 ทำไม (why) เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบวัตถุประสงค์เฉพาะในการมาท่องเที่ยว

3.6 ใครบ้าง (whom) เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงบทบาทของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการมาท่องเที่ยว

3.7 อย่างไร (how) เกี่ยวข้องกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการมาท่องเที่ยว

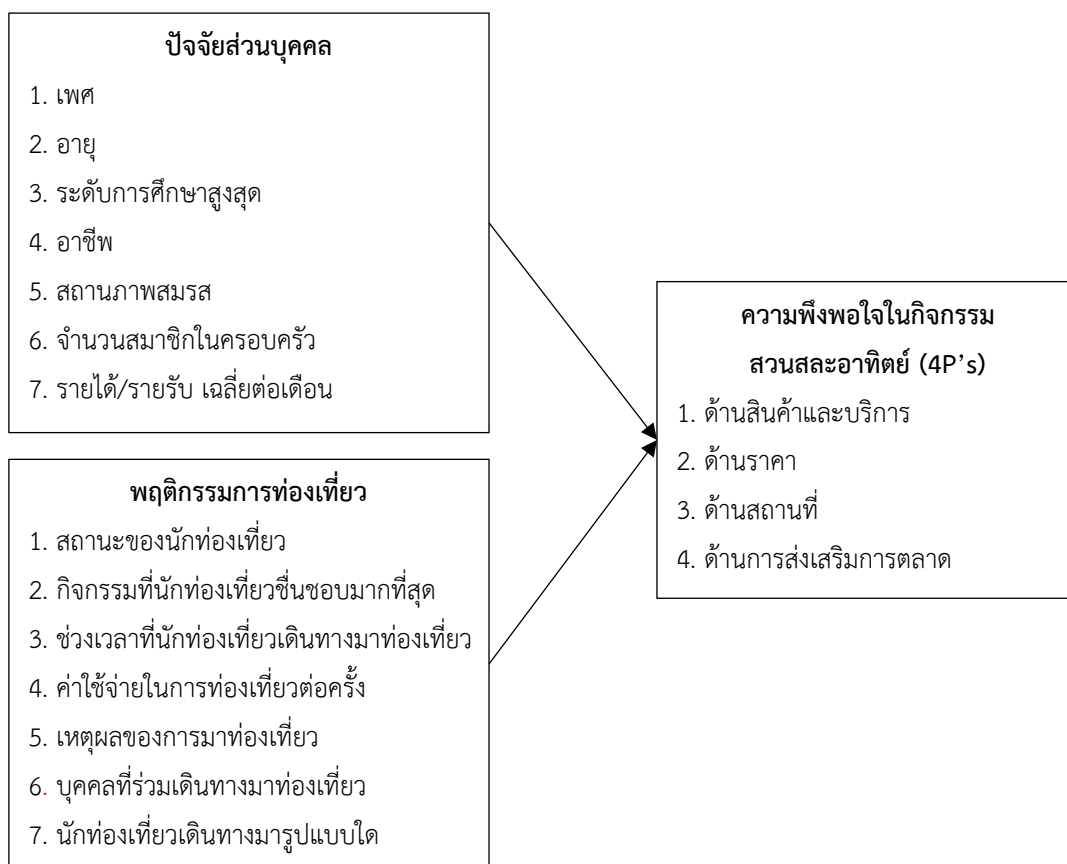
เมื่อได้คำตอบครบทั้ง 6W1H นี้ได้ ก็จะสามารถกลยุทธ์ทางการตลาดและสามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ (ธนศักดิ์ อินทร์ราช และอรชร มณีสงฆ์, 2566)

4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Oliver (1997) อธิบายว่า ความพึงพอใจ คือ การตอบสนองเชิงความรู้สึกของผู้บริโภคต่อประสบการณ์การบริโภค ซึ่งเป็นการประเมินเชิงวิจารณ์ของลูกค้านั้นต่อสินค้าและบริการ ความพึงพอใจมีมุมมองที่แตกต่างกันแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน กรณิการ์ รุจิวิโรต (2563) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพอใจ ชอบใจ และมีความสุขที่ความต้องการ หรือเป้าหมาย ที่ตั้งใจไว้บรรลุผลหรือสมหวัง สำหรับผู้รับบริการย่อมมีความต้องการหรือความคาดหวังว่าจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านคุณภาพการให้บริการ ที่สามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นของผู้รับบริการได้ ณัฐอร มหาทำนุโชค (2565) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกดีหรือทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการของลูกค้าที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการจึงทำให้ลูกค้าเกิดความสุขและความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น ณฐมน สังวาลย์ และประสพชัย พสุนนท์ (2566) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของแต่ละบุคคลทั้งในด้านลบและด้านบวกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไป ทั้งนี้รวมถึงการเข้าถึงและการเดินทางในการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจไปแหล่งท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสาธารณะ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสาธารณะ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1953) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลจำนวน 385 คน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและเพื่อกรณีแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจริงจำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสาธารณะ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแนวทางในการนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสาธารณะ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัด

สุราษฎร์ธานี จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้/รายรับ เฉลี่ยต่อเดือน เป็นข้อคำถามแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ สถานะของนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากที่สุด ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง เหตุผลของการมาท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเดินทางมารูปแบบใด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมสวนสละอาทิตย์ของนักท่องเที่ยว จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อความที่มีระดับความพึงพอใจในแต่ละกิจกรรมของสวนสละอาทิตย์ และมีคำถามให้เลือก 5 ระดับ จะใช้เกณฑ์ ดังนี้ ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน ความพึงพอใจในระดับมาก กำหนดให้ 4 คะแนน ความพึงพอใจในระดับปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน ความพึงพอใจในระดับน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน และความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

การแปลค่าคะแนน จะนำคะแนนที่ได้มาแปลผล โดยกำหนดช่วงคะแนนตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) ช่วงคะแนนมีความหมาย ดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย และ 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในการปรับปรุงแก้ไขสถานที่ โดยคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้แบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.947

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน และสถานที่ ตามขอบเขตด้านระยะเวลา โดยสัมภาษณ์เพิ่มเติมด้วยวาจาตามข้อคำถามในแบบสอบถาม สำหรับประชาชนที่ไม่สะดวกตอบแบบสอบถามตามลำพังด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลค่าระดับจากค่าเฉลี่ย จะนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผล โดยกำหนดช่วงตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) รายละเอียดช่วงค่าเฉลี่ยมีความหมาย ดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย และ 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยสถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุวิธี Enter ซึ่งเป็นวิธีการที่นำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสู่โมเดลพร้อมกันในขั้นตอนเดียว (Field, 2018) การตัดสินใจเลือกใช้วิธีนี้มีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของการศึกษา ซึ่งระบุอย่างชัดเจนว่าตัวแปรใดมีความสำคัญต่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย การใช้วิธี Enter สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งทดสอบความสัมพันธ์ตามกรอบทฤษฎีที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ไม่ใช่การสร้างโมเดลพยากรณ์ที่เน้นการคัดเลือกตัวแปรที่มีอำนาจอธิบายสูงสุด โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติ (level of significant) ที่ระดับ 0.001 โดยทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 21 - 30 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา สถานภาพโสด มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3 - 4 คน และมีรายได้/รายรับ เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะของนักท่องเที่ยว		
นักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร	71	17.75
นักท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	250	62.50
นักท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างจังหวัด	79	19.75
2. กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากที่สุด		
กิจกรรมชมสวนสละและเรียนรู้การปลูกสละ	68	17.00
กิจกรรมชมสัตว์และให้อาหารสัตว์	121	30.25
กิจกรรมถ่ายรูปตามจุดเช็คอิน	47	11.75
กิจกรรมซื้อสินค้าจากร้านค้าขายของฝาก	164	41.00
3. ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว		
ช่วงเช้า 08.30 น. – 11.30 น.	123	30.75
ช่วงกลางวัน 11.30 น. – 14.30 น.	205	51.25
ช่วงบ่าย 14.30 น. – 17.00 น.	72	18.00
4. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง		
น้อยกว่า 500 บาท	291	72.75
501 – 1,000 บาท	65	16.25
1,001 – 1,500 บาท	27	6.75
1,501 – 2,000 บาท	10	2.50
มากกว่า 2,000 บาท	7	1.75

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
5. เหตุผลของการมาท่องเที่ยว		
เพื่อศึกษาหาความรู้ทางการเกษตร/ทัศนศึกษา	86	21.50
เพื่อหาประสบการณ์ใหม่ในสวนสละอาติย์	40	10.00
เพื่อพักผ่อนเที่ยวชมสวนสละอาติย์	255	63.75
เพื่อซื้อสินค้าในสวนสละอาติย์	19	4.75
6. บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว		
มาคนเดียว	19	4.75
ครอบครัว/ญาติ	168	42.00
กลุ่มเพื่อน	129	32.25
โรงเรียน	45	11.25
คณะทัวร์/หน่วยงาน	3	0.75
แฟน	36	9.00
7. นักท่องเที่ยวเดินทางมารูปแบบใด		
รถส่วนตัว	347	86.75
รถตู้หรือรถโดยสารสาธารณะ	5	1.25
รถทัวร์	48	12.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาติย์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานะเป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชื่นชอบกิจกรรมซื้อสินค้าจากร้านค้าขายของฝากมากที่สุด เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเวลา 11.30– 14.30 น. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งน้อยกว่า 500 บาท เหตุผลของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเที่ยวชมสวนสละอาติย์ ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ และนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยรถส่วนตัว

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาติย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาติย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความพึงพอใจในกิจกรรมของสวนสละอาติย์ (4P's)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสินค้าและบริการ (product and service)	4.89	0.32	มากที่สุด
ด้านราคา (price)	4.84	0.39	มากที่สุด
ด้านสถานที่ (place)	4.90	0.27	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion)	4.88	0.34	มากที่สุด
ภาพรวม	4.88	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสถานที่ (place) ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.27) ด้านสินค้าและบริการ (product and service) ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.34) และด้านราคา (price) ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.39)

4. การวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสมมติฐานทางการวิจัยและสมมติฐานทางสถิติ ดังนี้

สมมติฐานทางการวิจัย คือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยว สวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

H_1 : พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดไว้ดังนี้

a แทน ค่าคงที่ของสมการพหุคูณรูปคะแนนดิบ

b แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

β แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

R^2 แทน ค่าประสิทธิภาพของการพยากรณ์จากสหสัมพันธ์พหุคูณ

Adjust R^2 แทน ค่าประสิทธิภาพการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว

ค่าการพยากรณ์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ X_1 คือ สถานะของท่าน X_2 คือ กิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุด X_3 คือ ช่วงเวลาที่เดินทางมาท่องเที่ยว X_4 คือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง X_5 คือ เหตุผลของการมาท่องเที่ยว X_6 คือ บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว และ X_7 คือ พาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุ (multiple linear regression) กำหนดให้ตัวแปรอิสระอยู่ในรูปแบบข้อมูลต่อเนื่อง (continuous data) (Field, 2018; Tabachnick et al., 2019) ในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งได้ถูกเก็บรวบรวมในรูปแบบข้อมูลเชิงอันดับ (ordinal scale) ซึ่งประกอบด้วย 4 ระดับ ได้แก่ 1) ไม่เกิน 500 บาท 2) 501–1,000 บาท 3) 1,001–1,500 บาท และ 4) มากกว่า 2,000 บาท เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวไม่สามารถนำเข้าสู่โมเดลถดถอยได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงดำเนินการแปลงตัวแปรด้วยการทำ Dummy Coding ตามหลักการ $k - 1$ Dummy Variables โดยกำหนดให้ค่าใช้จ่ายไม่เกิน 500 บาท เป็นกลุ่มอ้างอิงและสร้างตัวแปรจำลอง (dummy variables) สำหรับกลุ่มที่เหลืออีก 3 กลุ่ม โดยกำหนดค่า 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในกลุ่มนั้น และกำหนดค่า 0 เมื่อไม่อยู่ในกลุ่มนั้น วิธีการนี้ช่วยป้องกันปัญหา Multicollinearity ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อตัวแปรจำลองสามารถทำนายซึ่งกันและกันได้อย่างสมบูรณ์ แม้ว่าตัวแปรพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวจะมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงอันดับ แต่เพื่อให้สามารถเข้าสู่โมเดลถดถอยได้ คณะวิจัยได้กำหนดสมมติฐานโดยกำหนดช่วงห่างระหว่างแต่ละระดับของตัวแปรมีความใกล้เคียง อย่างไรก็ตามคณะวิจัยมีข้อจำกัดของสมมติฐานดังกล่าว โดยเฉพาะในกรณีที่ช่วง มากกว่า 2,000 บาท เป็นช่วงเปิด ที่มีความกว้างไม่จำกัด อย่างไรก็ตามงานนี้มีข้อจำกัดในส่วนวิธีการดังกล่าวจะเอื้อให้การวิเคราะห์เชิงถดถอย

สามารถทำได้ทางสถิติ และช่วงห่างระหว่างกลุ่มค่าใช้จ่ายในความเป็นจริงอาจไม่เท่ากันโดยสมบูรณ์ ดังนั้น การตีความค่าความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยจะเน้นในเชิงแนวโน้มมากกว่าการตีความเชิงตัวเลขอย่างเด็ดขาด

ตารางที่ 3 วิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยว สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวแปรอิสระ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง (X_4)	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			Statistics	
	B	Std. Error	β			Tolerance	VIF
Constant (ไม่เกิน 500 บาท)	4.820	0.016	–	294.955	< 0.001		
X_{42} (501 - 1,000 บาท)	-0.153	0.038	-0.196	-4.006	< 0.001	0.976	1.025
X_{43} (1,001 - 1,500 บาท)	-0.233	0.056	-0.203	-4.163	< 0.001	0.981	1.019
X_{44} (1,501 - 2,000 บาท)	-0.178	0.090	-0.096	-1.988	0.048	0.992	1.009
X_{45} (มากกว่า 2,000 บาท)	-0.177	0.107	-0.080	-1.660	0.098	0.994	1.006
SE = 0.043, F = 8.38, p < 0.001, R = 0.280, Adj R ² = 0.069, R ² = 0.078							

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุ (multiple regression) ด้วยวิธี Enter พบว่า โมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 8.38$, $p < 0.001$) โดยตัวแปรค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในการท่องเที่ยวได้ร้อยละ 7.8 ($R^2 = 0.078$) ซึ่งแม้จะมีค่าไม่สูง แต่ก็ถือเป็นข้อมูลที่มีความหมายในเชิงสถิติที่แสดงถึงปัจจัยด้านพฤติกรรมกรค่าใช้จ่ายที่มีต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาค่า Standard Error of Estimate ($SE = 0.043$) ที่มีค่าต่ำ แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความแม่นยำในการพยากรณ์ค่าที่เหมาะสม นอกจากนี้ ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของตัวแปรทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 1.006 - 1.025 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 อย่างมาก และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.976 - 0.994 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.10 ซึ่งให้เห็นว่าโมเดลไม่มีปัญหา Multicollinearity สามารถตีความได้อย่างน่าเชื่อถือ (Hair et al., 2019) อย่างไรก็ตามจากข้อเสนอแนะยังพบว่า มีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจที่ได้รับทั้งในส่วนสถานที่ผลิตภัณฑ์ ราคาของอาหารและเครื่องดื่มหรือแม้กระทั่งการเดินทางที่สะดวก รวมถึงช่องทางที่จะสามารถประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ง่าย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของแต่ละช่วงค่าใช้จ่าย โดยกำหนดให้กลุ่มไม่เกิน 500 บาท เป็นกลุ่มอ้างอิง ($B = 4.820$, $p < 0.001$) พบว่า ทั้งสามกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว จากกลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 501 - 1,000 บาท ($B = -0.153$, $\beta = -0.196$, $t = -4.006$, $p < 0.001$) เช่นเดียวกับกลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 1,001 - 1,500 บาท ($B = -0.233$, $\beta = -0.203$, $t = -4.163$, $p < 0.001$) และกลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 1,501 - 2,000 บาท ($B = -0.178$, $\beta = -0.096$, $t = -1.988$, $p = 0.048$) อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายมากกว่า 2,000 บาท ไม่แสดงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($B = -0.177$, $\beta = -0.080$, $t = -1.660$, $p = 0.098$) เนื่องจากขนาดตัวอย่างที่น้อยกว่าในกลุ่มนี้ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าสนใจว่า นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นจากระดับต่ำสุดมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวลดลง โดยความสัมพันธ์เชิงลบนี้อยู่ในกลุ่มค่าใช้จ่าย 1,001 - 1,500 บาท ตามค่า Standardized Coefficient

($\beta = -0.203$) ซึ่งบ่งชี้ว่ากลุ่มค่าใช้จ่ายนี้มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง แสดงว่า สมการมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$Y = 4.820 - 0.153 X_{42} - 0.233 X_{43} - 0.178 X_{44} - 0.177 X_{45}$$

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานะเป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชื่นชอบกิจกรรมซื้อสินค้าจากร้านค้าขายของฝากมากที่สุด เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเวลา 11.30– 14.30 น. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งน้อยกว่า 500 บาท เหตุผลของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเที่ยวชมสวนสละอาทิตย ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ และนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยรถส่วนตัว เมื่อพิจารณาตามแนวคิด 6W1H จะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อวางแผนการตลาด ดังนี้ who คือ นักท่องเที่ยวพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี what คือ ซื้อสินค้าของฝาก where คือ เลือกใช้ซื้อสินค้าทางหน้าร้าน when คือ มาเที่ยวเวลา 11.30 – 14.30 น. Why คือ การพักผ่อน Whom คือ เดินทางร่วมกับครอบครัวและญาติ How คือ เดินทางโดยรถส่วนตัวและมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 500 บาทต่อครั้ง สรุปแล้วสวนสละอาทิตยเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง เน้นความสะดวก ประหยัด การพักผ่อนหย่อนใจ และประสบการณ์เชิงครอบครัว ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้ประกอบการและสามารถนำไปพัฒนา กิจกรรม สินค้า และบริการให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยกรกฎ พัวตระกูล (2563) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวบางขุนเทียนชายทะเลส่วนใหญ่ คือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัวมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางมา ท่องเที่ยว 4 - 5 คน และ มีค่าใช้จ่ายที่ใช้ไปในการเดินทางมาท่องเที่ยวบางขุนเทียนชายทะเล เฉลี่ยต่อหนึ่งคนอยู่ที่ 501 - 1,000 บาท

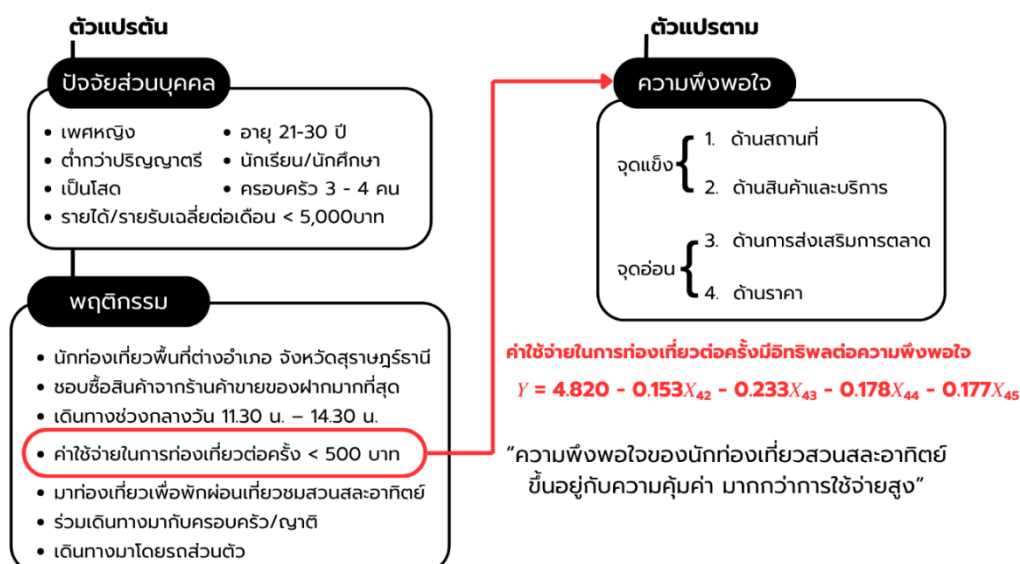
2. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านสินค้าและบริการ การส่งเสริมการตลาด และด้านราคา สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P's ของ Kotler & Armstrong (2000, อ้างถึงใน ทินกร สุมิพันธ์ และกิตติ แก้วเขียว, 2563) สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจด้านสถานที่มากที่สุด เนื่องจากสวนสละอาทิตยมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ เหมาะสมต่อการพักผ่อนและการเรียนรู้เชิงเกษตร ลำดับถัดมาคือ ด้านสินค้าและบริการ สามารถตอบสนองความต้องการให้นักท่องเที่ยวได้อย่างดี ในด้านการส่งเสริมการตลาด แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมการขายของสวนสละอาทิตยมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และด้านราคา (price) แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนว่า ราคาของสินค้าและบริการในสวนสละอาทิตยถือว่าเหมาะสมและคุ้มค่า การที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุดทุกด้านแสดงถึงความสำเร็จของสวนสละอาทิตยในการจัดการปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย Nasir et al. (2020) ที่พบว่า ความดึงดูดของสถานที่ ทำให้ผู้คนรู้สึกพึงพอใจและผูกพันกับสถานที่นั้น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและความผูกพันต่อสถานที่เป็นตัวแปรที่มีผลทางอ้อมต่อความจงรักภักดี และสติซารี เพ็ชรเอี่ยม และคณะ (2568) ที่พบว่า ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองลับแล จำกัด จังหวัดอุตรดิตถ์

3. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงให้เห็นว่าเมื่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลง สะท้อนถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในราคาที่เหมาะสมและคุ้มค่า สอดคล้องกับแนวคิดความพึงพอใจของ Oliver (1997) กล่าวว่า ความพึงพอใจเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับผลลัพธ์ที่ได้รับ หากผลลัพธ์เกินหรือเท่ากับความคาดหวัง นักท่องเที่ยวจะรู้สึกพึงพอใจ ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้รับคุณค่าจากการเดินทาง ซึ่งการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายและกำหนดราคา ต้องสอดคล้องกับคุณภาพของสินค้า บริการ และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัย Wahyudi & Yusra (2021) ที่พบว่า โปรโมชันและราคา มีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ Yu et al. (2021) ที่พบว่า ความพึงพอใจจากการช้อปปิ้งกับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนจะลดลง เมื่อมีการใช้จ่ายเกินตัวระหว่างท่องเที่ยว ขณะที่ความพึงพอใจจากการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนกับความพึงพอใจในชีวิตจะลดลง เมื่อมีความเครียดเรื่องการเงิน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในบริบทของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยปัจจัยส่วนบุคคลสะท้อนให้เห็นว่า เป็นกลุ่มวัยนักเรียนนักศึกษาที่มีรายได้ไม่สูง แต่ต้องการการพักผ่อนและกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ สอดคล้องกับลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เน้นความเป็นธรรมชาติและคุณค่า ส่วนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มท้องถิ่นที่นิยมเที่ยวแบบใกล้บ้าน ใช้จ่ายน้อยเดินทางกับครอบครัว และให้ความสำคัญกับสินค้าของฝาก พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาการตลาดและการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมค่าใช้จ่าย และรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยการบริหารจัดการด้านราคา และความคุ้มค่าจะเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาและเพิ่มพูนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สามารถนำเสนอเป็นภาพองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ต่างอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ ควรพัฒนาระบบสมาชิกที่เน้นกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง โดยให้สิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลด สำหรับการซื้อผลิตภัณฑ์ละเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดการมาท่องเที่ยวซ้ำของกลุ่มนักท่องเที่ยว

1.2 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเวลา 11.30 – 14.30 น. ควรวางแผนกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาความแออัดที่อาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น จัดทำโปรแกรมพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมสวนในช่วง 08.30– 10.00 น. หรือหลัง 15.00 น. เช่น การแถมของที่ระลึกสำหรับการมาเที่ยวในเวลาที่ไม่เร่งด่วน เพื่อจูงใจให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตลอดทั้งวัน

1.3 นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในต่อครั้งน้อยกว่า 500 บาท และชื่นชอบกิจกรรมซื้อสินค้าจากร้านค้าขายของฝากมากที่สุด ควรเพิ่มผลิตภัณฑ์และบริการที่มีราคาสูงขึ้น เพื่อเพิ่มยอดขายต่อครั้ง เช่น ทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลไม้ที่มีความพรีเมียม หรือจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัว เช่น การทำขนมจากผลไม้ หรือการจัดสวนขนาดเล็ก โดยเก็บค่าบริการเพื่อให้เกิดการใช้จ่ายที่สูงขึ้นในขณะที่ยังมอบประสบการณ์ที่ตรงตามแรงจูงใจในการพักผ่อน

1.4 ควรให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการ เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือการเป็นมัคคุเทศก์ชุมชน เพื่อกระจายรายได้และเสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น ความคาดหวังก่อนเดินทางเปรียบเทียบกับความพึงพอใจที่ได้รับจริง

2.2 ควรศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจระหว่างฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น ช่วงเทศกาลผลไม้และช่วงนอกฤดู เพื่อประเมินความสม่ำเสมอของคุณภาพการบริการ

2.3 ควรศึกษาสวนสาธารณะที่เปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ เพื่อให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย และโอกาสในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ พัทธระกุล. (2563). อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และแรงจูงใจในการท่องเที่ยวต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบางขุนเทียนชายทะเล. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กรรณิการ์ รุจิวิโรต. (2563). การศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ ณ ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. https://hss.moph.go.th/HssDepartment/file_reference/20210510848815275.pdf.
- กันตพงศ์ คุ่มโนนชัย และอริป จันทรสุริย์. (2565). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามใช้ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 5(4), 165-172.

- คุณัญญา ศูนย์ดำ และอศวิน จันทระสม. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนันทนาการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เกาะล้านเมืองพัทยา ชลบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 17(2), 111-120.
- ณัฐมน สังวาลย์ และประสพชัย พสุนนท์. (2566). คุณลักษณะเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 5(3), 54-67.
- ณัฐอร มหาทำนุโชค. (2565). แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตามวิถีชนบทของบ้านถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 4(3), 50-62.
- ทินกร สุมิพันธ์ และกิตติ แก้วเขียว. (2563). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและอุปสงค์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารการบริหารและการจัดการ*, 10(2), 1-13.
- ธนศักดิ์ อินทร์ราช และอรชร มณีสงฆ์. (2566). พฤติกรรมของผู้บริโภคชาวไทยต่อการเข้าสู่วัดถุมงคล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 9(1), 88-105.
- สศิธารี เพ็ชรเอี่ยม, กุลยา อุปพงษ์ และศิริกานดา แหยมคง. (2568). ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองลับแล จำกัด จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 3(2), 453-468.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2568). *ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2568 จาก <https://surat.nso.go.th/statistical-information-service/infographic-interactive/infographic/one-page68.html>.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed). Prentice-Hall.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed). SAGE Publications.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed). Cengage Learning.
- Nasir, M. N. M., Mohamad, M., Ghani, N. I. A., & Afthanorhan, A. (2020). Testing mediation roles of place attachment and tourist satisfaction on destination attractiveness and destination loyalty relationship using phantom approach. *Management Science Letters*, 10(2), 443-454.
- Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer*. McGraw-Hill.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed). Pearson.
- Wahyudi, R., & Yusra, I. (2021). The effect of tourism promotion, prices and facilities on visitors' satisfaction of Sweet Water Beach tourism Padang. *Marketing Management Studies*, 1(2), 151-162.
- Yu, G. B., Sirgy, M. J., Bosnjak, M., & Lee, D. J. (2021). A preregistered study of the effect of shopping satisfaction during leisure travel on satisfaction with life overall: The mitigating role of financial concerns. *Journal of Travel Research*, 60(3), 639-655.

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร Factors influencing customer satisfaction in using parcel delivery services via convenience stores in Bangkok

อลิษา หมาดมานัง^{1*}, ราตรี ฉาสันเทียะ², ศุภาพร แซ่ตั้ง³

Alisa Madmanang^{1*}, Ratree Chasanthia², Supaporn Saetang³

^{1,2,3}สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมธุรกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

^{1,2,3}Business Innovation Management and Modern Technology, Faculty of Business Administration,
Kirk University

*Corresponding author's e-mail: alizalisa2710@gmail.com^{1*}, ratreec.has@gmail.com², snowbella1996@gmail.com³

Received: June 16, 2025

Revised: July 26, 2025

Accepted: August 02, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร 2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ และ 3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ จำนวน 400 คน ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 – 30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 20,001 – 30,000 บาท ต่อเดือน มีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บริการที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับความพึงพอใจ ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ได้แก่ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล และกระบวนการ มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดบริการ, บริการขนส่งพัสดุ, ร้านสะดวกซื้อ

Abstract

This study aimed to investigate consumer satisfaction with parcel delivery services provided through convenience stores in Bangkok. Specifically, the research sought to 1. examine the overall level of customer satisfaction with such services, 2. analyze the influence of personal factors on satisfaction, and 3) explore the effects of marketing mix elements on satisfaction. A quantitative research design was employed. Data were collected through a structured questionnaire distributed to 400 respondents who had previously used parcel delivery services through convenience stores. Descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, were used, while hypothesis testing employed t-tests, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. The results revealed that most respondents were female, aged between 21 and 30 years, held a bachelor's degree, were married, were employed in the private sector, and earned an average monthly income ranging from 20,001 to 30,000 baht. Overall, the respondents reported a high level of satisfaction with parcel delivery services. Personal factors such as gender, age, education level, occupation, income, and marital status showed no statistically significant differences in satisfaction. However, elements of the marketing mix—specifically price, distribution channels, marketing promotion, people, and process—significantly influenced customer satisfaction at the 0.05 level.

Keywords: service marketing strategy, parcel delivery service, convenience store

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันธุรกิจการให้บริการขนส่งพัสดุมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการขนส่งเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานทางธุรกิจในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ (ต้นน้ำ) การผลิตและกระจายสินค้า (กลางน้ำ) ไปจนถึงการส่งมอบผลิตภัณฑ์ถึงมือผู้บริโภค (ปลายน้ำ) ตั้งแต่การลำเลียงวัตถุดิบไปยังโรงงานอุตสาหกรรม จนถึงการกระจายสินค้าสู่มือผู้บริโภค จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค สู่รูปแบบดิจิทัลมากขึ้น โดยเฉพาะการจับจ่ายใช้สอยผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งผลให้บริการด้านการขนส่งพัสดุเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว (BLT Bangkok, 2563) จากรายงานของขนส่งไทยไปรษณีย์ไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 ธุรกิจขนส่งพัสดุในประเทศไทยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 40 ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับการขยายตัวของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 18 ต่อปี ทำให้เกิดผู้ให้บริการรายใหม่เพิ่มจำนวนมาก ส่งผลให้การแข่งขันเพิ่มขึ้นตาม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพการบริการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่จากต่างประเทศ เช่น Kerry Express, DHL และ Ninja Van ได้เข้ามาแบ่งส่วนตลาดอย่างต่อเนื่อง

หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ผู้ประกอบการสามารถใช้เพื่อรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ การสร้าง ความพึงพอใจให้กับลูกค้า เนื่องจากความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค และส่งผลโดยตรงต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Kotler & Keller, 2014) งานวิจัยของจุไรพร พินิจชอบ (2560) ระบุว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

บริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจของลูกค้าในธุรกิจบริการ ในบริบทของประเทศไทย ร้านสะดวกซื้อหลายแห่งได้ขยายบริการไปยังการรับ-ส่งพัสดุ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น ร่วมมือกับบริษัทไดนามิก ลอจิสติกส์ จำกัด ในชื่อ SPEED-D, Family Mart และ Tops Daily ร่วมมือกับ Kerry Express และ Tesco Lotus Express ร่วมกับไปรษณีย์ไทย ซึ่งมีจุดเด่นด้านความสะดวกสบาย เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่ต้องการความยืดหยุ่นด้านเวลา และสถานที่ในการใช้บริการ จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุนานร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคในการใช้บริการขนส่งพัสดุนานร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการขนส่งพัสดุนานร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค และเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งพัสดุนานร้านสะดวกซื้อ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (satisfaction) หมายถึง ภาวะหรือความรู้สึกในทางบวกของบุคคล เมื่อได้รับสิ่งที่ตรงตามความต้องการ หรือความคาดหวัง (น้ำลีน เทียมแก้ว, 2556) โดยอ้างอิงจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มนุษย์มีความต้องการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่ระดับสูง ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความสัมพันธ์ทางสังคม การได้รับการยกย่อง และความสำเร็จในชีวิต การประเมินความพึงพอใจเป็นการวัดทัศนคติหรือความรู้สึกที่ไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่ประเมินจากความคิดเห็นและประสบการณ์จริงของผู้ใช้บริการ ซึ่งเมื่อบริการสามารถตอบสนองความต้องการได้ จะเกิดความพึงพอใจ และหากไม่สามารถตอบสนองได้จะก่อให้เกิดความไม่พอใจ (ศราวณี แดงใส, 2556; รัตน พุทธรักษา และพีรภาว ทีวีสุข, 2560) ทั้งนี้ การวัดระดับความพึงพอใจนิยมใช้วิธีแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยแบ่งผลลัพธ์เป็นความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวังและความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง (ภาณุเดช เพียรความสุข, 2558) ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดหลักความพึงพอใจ คือ ความพึงพอใจคือทัศนคติเชิงบวกที่เกิดจากการได้รับสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของบุคคล โดยมีพื้นฐานจากการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ส่วนบุคคล และส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ (demographic characteristics) หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการแบ่งส่วนตลาด และเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2558 อ้างใน ศศิพร บุญชู, 2560) โดยตัวแปรสำคัญ ได้แก่ 1) เพศ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ทั้งในด้านความต้องการ ทัศนคติ และกระบวนการตัดสินใจ 2) อายุ สะท้อนความต้องการและรูปแบบการบริโภคที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย 3) รายได้ มีความเชื่อมโยงกับระดับการศึกษา และอาชีพ โดยมีผลต่อรูปแบบการใช้จ่ายและค่านิยม และ 4) สถานภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายและความรับผิดชอบ โดยแบ่งประเภทตามองค์การสหประชาชาติ เช่น โสด สมรส หม้าย หย่าร้าง และแยกกันอยู่ (ศศิพร บุญชู, 2560) ทั้งนี้ Schiffman & Kanuk (2007) ได้สนับสนุนว่า ลักษณะประชากรศาสตร์หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ และศาสนา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิด

ลักษณะประชากรศาสตร์ คือ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการซื้อสินค้าหรือบริการ โดยขบวนการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรประชากรศาสตร์จะมีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค และสามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดตลาดเป้าหมายในการวิจัยทางการตลาดได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ

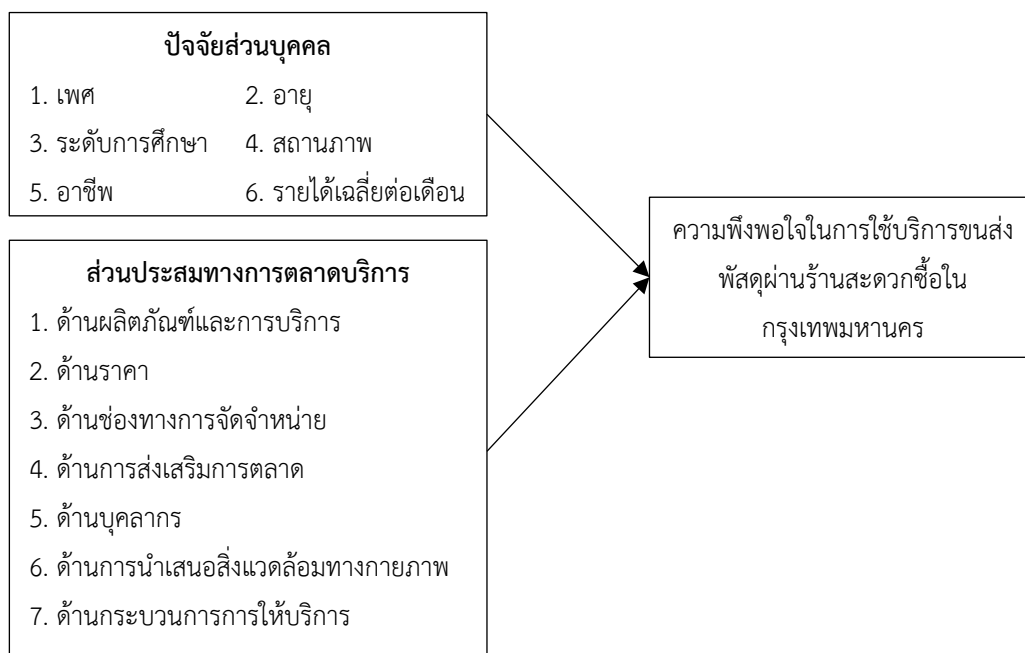
Kotler (2004) อธิบายว่า กลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ หรือส่วนประสมทางการตลาดบริการ (service marketing mix) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ (product) 2) ราคา (price) 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (place) 4) การส่งเสริมการตลาด (promotion) 5) กระบวนการให้บริการ (process) 6) บุคลากรผู้ให้บริการ (people) และ 7) ลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) ซึ่งทุกปัจจัยมีความเชื่อมโยงและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้บริโภค (Kotler, 2004) ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดหลักได้ว่า กลยุทธ์การตลาดบริการ (7Ps) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการธุรกิจบริการ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลเกี่ยวกับร้านสะดวกซื้อในประเทศไทย

ร้านสะดวกซื้อในประเทศไทยมีการแข่งขันสูง โดยมีผู้ประกอบการหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเจ้าตลาดในแบรนด์ 7-Eleven กลุ่มเซ็นทรัลรีเทลคอร์ปอเรชั่นภายใต้แบรนด์ Family Mart และเครือสหพัฒน์ร่วมกับ Lawson จากประเทศญี่ปุ่น (เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล, 2561) โดย 7-Eleven เป็นร้านสะดวกซื้อ ตามแนวคิดจากร้านสะดวกซื้อสู่ “ร้านอิมเมจ” ที่สามารถรองความเป็นผู้นำด้านการบริการ เนื่องจากมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการจัดสินค้า การออกแบบร้าน รวมถึงการเลือกทำเลที่ตั้งให้อยู่ในพื้นที่ที่เข้าถึงง่ายให้ความสำคัญกับความสะดวกรวดเร็ว และความคุ้มค่า เพื่อตอบสนองวิถีชีวิตเร่งรีบของผู้บริโภค

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Cochran (1977) โดยกำหนดสัดส่วนประชากร (P) เท่ากับ 0.50 ระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z = 1.96$) และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ($e = 0.05$) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จึงเพิ่มเป็น 400 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประชากรมากที่สุด 10 เขต ได้แก่ สายไหม คลองสามวา บางเขน บางขุนเทียน ประเวศ ลาดกระบัง หนองจอก ดอนเมือง หนองแขม และจตุจักร (กองนโยบายและแผนงาน, 2563) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ เขตละ 40 คน รวม 400 คน

ตารางที่ 1 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด 10 อันดับ

เขต	จำนวน (คน)
สายไหม	206,278
คลองสามวา	202,094
บางเขน	189,000
บางขุนเทียน	185,824
ประเวศ	180,769
ลาดกระบัง	177,769
หนองจอก	176,022
ดอนเมือง	170,021
หนองแขม	156,354
จตุจักร	156,605

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งส่วนของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยมีผลรวมของทั้งฉบับเท่ากับ 0.971 (เกณฑ์ > 0.70) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่ร้านสะดวกซื้อ หลังจากรวบรวมแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์แล้วผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเรียบเรียงแบบสอบถามเพื่อใช้ในการลงรหัส โดยนำแบบสอบถามที่ต้องเรียบร้อยแล้ว มาลงรหัสที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า สำหรับแบบสอบถามที่เป็นปลายปิด ส่วนแบบสอบถามที่เป็นปลายเปิด ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มคำตอบแล้วจึงนับคะแนนใส่รหัส การประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้วได้นำมาบันทึกเข้า File โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 400 ตัวอย่าง จากนั้นจึงนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมทางสถิติสำหรับงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นสถิติเบื้องต้นในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยทางเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมานเป็นสถิติเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำผลสรุปไปประมาณหรือคาดการณ์ประชากร ประกอบด้วย

4.2.1 สถิติทดสอบโดยวิธี independent - sample t-test อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรหรือกลุ่มโดยสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มอย่างเป็นอิสระต่อกัน จากค่าสถิติแบบ t-test

4.2.2 สถิติทดสอบโดยวิธี one way analysis of variance หรือ one way ANOVA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อทดสอบความแตกต่างในกรณีที่ต้องการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว จากสถิติแบบ F-test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความแตกต่างเป็นรายคู่ (multiple comparison) โดยวิธีการทดสอบ Least Square Difference (LSD) ในทดสอบสมมติฐานที่ 1 ในด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

4.2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (multiple regression analysis) และใช้วิธีเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (enter regression) เพื่อการสร้างสมการถดถอย ประกอบไปด้วยตัวแปรทำนายตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป และตัวแปรเกณฑ์มากกว่า 1 ตัว โดยตัวแปรทั้งหมดควรจะอยู่ในมาตราการวัดระดับ Interval หรือ Ratio Scale ตรวจสอบเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multi collinearity) ปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) มีค่าไม่น้อยกว่า 0.10 ค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าที่น้อยกว่า 10.0 และตรวจสอบปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวแปร (autocorrelation) โดยวิธีของ Durbin-Watson ที่ต้องมีค่าไม่เกิน 1.50 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 – 30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 20,00 – 30,000 บาทต่อเดือน

2. ผลการสำรวจแบบสอบถามที่มีผลต่อการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เคยใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ เซเว่น อีเลฟเว่น (speed-D) บ่อยที่สุด มีประเภทของพัสดุที่จัดส่งกับร้านสะดวกซื้อ คือ เสื้อผ้า เครื่องประดับ มีรูปแบบการบริการที่ใช้ประจำ คือ รับปลายทาง (บ้าน) มีความถี่ในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้บริการในช่วงเวลา 11.01 – 14.00 น. การรับพัสดุปลายทางที่ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ คือ ทุกภาค ส่งสินค้าผ่านการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ จำนวน 2 - 3 ชิ้นต่อครั้ง โดยส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ คือ 40 - 50 บาท

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร

ความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเวลา	3.64	0.69	มาก
ด้านขั้นตอนการให้บริการ	3.79	0.49	มาก
ด้านบุคลากรที่ให้บริการ	3.90	0.66	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.93	0.62	มาก
ภาพรวม	3.81	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.93 รองลงมาคือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.90 ด้านขั้นตอนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.79 และด้านเวลา มีค่าเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ	4.35	0.36	มากที่สุด
ด้านราคา	4.72	0.47	มากที่สุด
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.43	0.35	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.41	0.37	มากที่สุด
ด้านบุคคล	3.91	0.35	มาก
ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	3.58	0.45	ปานกลาง
ด้านกระบวนการการให้บริการ	3.71	0.43	ปานกลาง
ภาพรวม	4.16	0.32	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อด้านราคา เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.72 รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.43 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.41 ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.35 ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.91 ด้านกระบวนการการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.71 และด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล กับความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจ	F	Sig.
เพศ	0.407	0.524
อายุ	0.676	0.567
การศึกษา	2.031	0.133
สถานภาพ	1.132	0.324
อาชีพ	0.410	0.746
รายได้	0.952	0.416

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครที่ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps)	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)		
ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ (X1)	0.142	7.047
ด้านราคา (X2)	0.128	7.832
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X3)	0.184	9.966
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X4)	0.100	5.025
ด้านบุคคล (X5)	0.199	6.054
ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (X6)	0.150	9.974
ด้านกระบวนการให้บริการ (X7)	0.127	7.854

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) ทุกด้านมีค่าน้อยกว่า 10.0 ส่วนค่า Tolerance ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ทุกด้าน มีค่าไม่น้อยกว่า 0.10 แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (multicollinearity)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.964	0.246		12.072	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ (X1)	-0.033	0.126	-0.029	-0.266	0.791
ด้านราคา (X2)	0.384	0.102	0.435	3.767	0.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X3)	0.376	0.168	0.321	2.246	0.025*
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X4)	0.621	0.148	0.549	4.197	0.000*
ด้านบุคคล (X5)	0.528	0.155	0.445	3.400	0.001*
ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (X6)	0.107	0.120	0.117	0.894	0.372
ด้านกระบวนการให้บริการ (X7)	0.262	0.111	0.274	2.371	0.018*

R = 0.576, R² = 0.331, Adjusted R² = 0.319, Sig. = 0.000, Durbin-Watson = 1.340

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.340 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (multicollinearity) โดยผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) ด้านราคา (Sig. = 0.000) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig. = 0.025) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Sig. = 0.000) ด้านบุคคล (Sig. = 0.001) และด้านกระบวนการให้บริการ (Sig. = 0.018) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R² = 0.331) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 33.1 สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรงที่ได้ จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทำนายความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.964 + 0.384(X2) + 0.376(X3) + 0.621(X4) + 0.528(X5) + 0.262(X7)$$

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อด้านราคา เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัชฌาวิดี โฆษิตานนท์ (2561) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ โดยรวมต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการขนส่งเอกชนเคอรี่ เอ็กซ์เพรสระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรายุฒ เสงมา (2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการระบบขนส่งพัสดุ

ส่วนภายในประเทศของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการโดยภาพรวมในระดับมาก

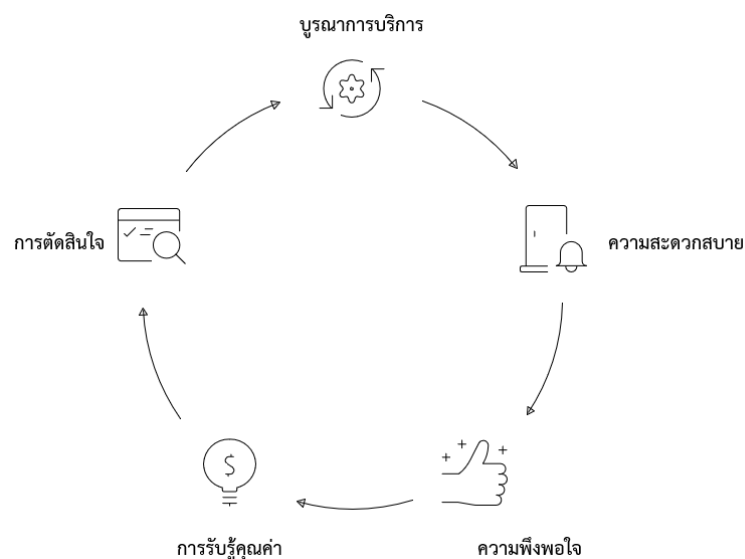
2. จากผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ และด้านเวลา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของศิริรัตน์ ญาณปรีชา พบว่า คนไทยให้ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการธุรกิจขนส่งพัสดุด่วน ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมาวดี โฆษิตานนท์ (2561) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน พบว่า ผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล และด้านกระบวนการให้บริการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรพร พินิจชอบ (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ และปัจจัยด้านกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมาวดี โฆษิตานนท์ (2561) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ความเชื่อถือได้ การตอบสนอง ความมั่นใจ การเข้าถึงบริการ และความเข้าใจในลูกค้า เกี่ยวข้องกับระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้ออย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นความรวดเร็วและความสะดวกในการเข้าถึงจุดบริการ ซึ่งเป็นความคาดหวังหลักของลูกค้าในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าและความรู้สึกพึงพอใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านบุคลากรและกระบวนการให้บริการที่มีความรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่วนความพึงพอใจของลูกค้าในบริบทของการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อจึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานกันของคุณภาพบริการและกลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม โดยร้านสะดวกซื้อที่เป็นจุดรับส่งพัสดุสามารถใช้ข้อได้เปรียบด้านสถานที่ตั้งที่เข้าถึงง่าย ตลอดจนการเปิดให้บริการที่ยืดหยุ่น เป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยสร้างความพึงพอใจในภาพรวม จากผลการศึกษา สามารถสรุปองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุผ่านร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และการบริการมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยผู้ใช้งานต้องการระบบติดตามพัสดุที่มีประสิทธิภาพ บรรจุภัณฑ์หลากหลาย และการจัดส่งตรงตามกำหนดเวลา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบติดตาม ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ และบริหารจัดการจัดส่งให้ได้มาตรฐาน

1.2 ผลจากการวิจัย ปัจจัยด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดค่าบริการที่เหมาะสม จัดให้มีจุดให้บริการสะดวกและครอบคลุมเวลา พร้อมทั้งดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการขายที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ผลจากการวิจัย ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจ โดยผู้ใช้งานต้องการขั้นตอนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และไม่ซับซ้อน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงกระบวนการให้บริการให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบสำคัญว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งพัสดุ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่ง เช่น ธุรกิจออนไลน์หรือธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่ โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่นเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาแนวทางการให้บริการที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองนโยบายและแผนงาน. (2563). รายงานการศึกษาประชากรกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. สำนักการวางแผนและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร.

- จิรายุฒ เสมมา. (2562). ส่วนประสมทางการตลาดบริการและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบขนส่งพัสดุด่วนภายในประเทศของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผน และการจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- จุไรพร พินิจชอบ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่ง ของกลุ่มผู้ค้าอเมริกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2556). ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2555. รายงานการวิจัย. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่10 ฉบับปรับปรุงใหม่). สุวีริยาสาส์น.
- ภาณุเดช เพ็ญความสุข. (2558). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัตน พุทธรักษา และพีรภรณ์ ทวีสุข. (2560). คุณภาพการบริการด้านการนำจ่ายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด กรณีศึกษา ที่ทำการไปรษณีย์รามอินทรา. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 6(2), 124-134.
- ศศิพร บุญชู. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวของโครงการบ้านจัดสรร ในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรารณี แดงไสว. (2556). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสินเชื่ออาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศิริรัตน์ ญาณปรีชา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้าบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคกับธุรกิจค้าปลีก. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อัมมวดี โฆษิตานนท์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- BLT Bangkok. (2563). ตลาดขนส่งพัสดุเดือด!! คาดปี 63 เด็บโต 35% รับเทรนด์ช้อปปิ้งออนไลน์. สืบค้น 16 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.bltbangkok.com/news/13086/>.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons.
- Kotler, P. (2004). *Marketing Management* (11th ed). Prentice-Hall.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2014). *Marketing management* (15th ed). Pearson.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer behavior* (9th ed). Pearson Prentice Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย

The relationship between internal audit standards and knowledge and competence in internal auditing on the internal audit effectiveness of the Royal Thai Army Headquarters

เปี่ยมสกุล วีระเดชชุชี^{1*}, กัลยาภรณ์ ปานมะเรง²
Piamsakul Veeradachchuchee^{1*}, Kalyaporn Panmareng²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: piamsakulsun@gmail.com^{1*}, kalyaporn.pa@spu.ac.th²

Received: July 14, 2025

Revised: August 09, 2025

Accepted: August 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษามาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย 2. วิเคราะห์มาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นายทหารตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 149 นาย ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC ของทั้งฉบับได้เท่ากับ 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.948 ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และความรู้และความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยเฉพาะในมิติด้านความถูกต้องตามมาตรฐาน ความทันต่อเวลา และการปฏิบัติงานตามกฎหมายและระเบียบ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจสอบภายใน การยกระดับความรู้ของบุคลากร และสามารถประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ รวมถึงเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการวิจัยในอนาคต

คำสำคัญ: มาตรฐานตรวจสอบภายใน, การตรวจสอบภายใน, ความรู้, ความสามารถ, ประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

Abstract

This research aims to: 1. study the impact of internal audit standards and internal audit competencies on the effectiveness of internal auditing in the Royal Thai Armed Forces Headquarters; and 2. Analyze the impact of internal audit standards and internal audit competencies on the effectiveness of internal auditing in the Royal Thai Armed Forces Headquarters. A quantitative research methodology was used. The sample consisted of 149 internal auditors from the Royal Thai Armed Forces Headquarters, selected using simple random sampling. The research instrument was a questionnaire that had undergone content validity testing, with an IOC value of 1.00 and a Cronbach's alpha coefficient of 0.948. The results showed that internal audit standards and the knowledge and competencies of internal auditors had a statistically significant positive impact on the effectiveness of internal auditing in the Royal Thai Armed Forces Headquarters, particularly in terms of compliance with standards, timeliness, and adherence to laws and regulations. The research findings can be used as a guideline for developing internal audit systems, enhancing personnel knowledge, and can be applied to other government agencies, as well as serving as a reference for future research.

Keywords: internal audit standards, internal audit, knowledge, ability, internal audit efficiency

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะในภาคความมั่นคงอย่างกองบัญชาการกองทัพไทย ต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารงบประมาณ ทรัพยากร และภารกิจด้านความมั่นคงที่มีความซับซ้อนและต้องตรวจสอบได้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภายในองค์กร พบว่า การตรวจสอบภายในในหลายหน่วยงานยังประสบปัญหา เช่น ขาดความเป็นอิสระในการตรวจสอบ การวางแผนที่ไม่ครอบคลุม ความล่าช้าในการดำเนินการ และความไม่ชัดเจนในการรายงานผล ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพของการตรวจสอบภายในโดยตรง (อรพินท์ วงศ์ก่อ และคณะ, 2559)

การตรวจสอบภายในเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อระบบการควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง และการกำกับดูแลองค์กรที่ดี โดย The Institute of Internal Auditors (2017) ให้คำนิยามว่าเป็นกิจกรรมให้ความเชื่อมั่นและให้คำปรึกษาอย่างเป็นอิสระและเป็นกลางเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงาน กองบัญชาการกองทัพไทยในฐานะหน่วยงานระดับบัญชาการสูงสุดมีภารกิจที่ซับซ้อนและบริหารงบประมาณมูลค่าสูง ทำให้การตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีหน่วยงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพิจารณามาตรฐานการตรวจสอบภายในที่กำหนดคุณภาพของงานตรวจสอบ (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2560) และความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในซึ่ง Messier et al. (2005) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานตรวจสอบ แม้ว่างานวิจัยก่อนหน้าเช่นของ Mihret & Yismaw (2007) และ Cohen & Sayag (2010) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน แต่ส่วนใหญ่ดำเนินการในบริบทภาคเอกชนหรือภาครัฐทั่วไป ยังมีช่องว่างทางวิชาการในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน

การตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบที่มีต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบในบริบทของหน่วยงานทหารไทย

แม้ว่ากองบัญชาการกองทัพไทยจะมีการกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในตามแนวทางสากลเพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน เช่น ด้านความเป็นอิสระ การปฏิบัติงานตรวจสอบ การวางแผนการตรวจสอบ และคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบ แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่ชัดเจนว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในในระดับใด และในทางปฏิบัติอาจมีข้อจำกัดในการนำมาตราฐานไปใช้จริง เช่น ความเข้าใจหรือการตีความที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านบุคลากรก็เป็นอีกประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะ “ความรู้และความสามารถของผู้ตรวจสอบภายใน” ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์หลักในการขับเคลื่อนระบบตรวจสอบภายใน ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการตรวจสอบ ทักษะการสอบบัญชี และการวิเคราะห์ความเสี่ยงล้วนมีผลต่อคุณภาพของงานตรวจสอบภายใน (เอกพล ก้อนคำ และคณะ, 2565) หากบุคลากรขาดทักษะหรือความรู้ที่จำเป็น ย่อมส่งผลให้ข้อเสนอแนะที่ได้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

กองบัญชาการกองทัพไทยในฐานะหน่วยงานระดับบัญชาการสูงสุดของกองทัพไทยมีภารกิจที่หลากหลายและซับซ้อน ตั้งแต่การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน ไปจนถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณที่มีมูลค่าสูง การตรวจสอบภายในจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจว่าการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม ความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ามีหน่วยงานตรวจสอบภายในเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อคุณภาพของงานตรวจสอบ มาตรฐานการตรวจสอบภายในถือเป็นแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กำหนดคุณภาพและลักษณะของงานตรวจสอบที่พึงประสงค์ โดยในระดับสากล The Institute of Internal Auditors (2017) ได้พัฒนามาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติวิชาชีพการตรวจสอบภายใน (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing) ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานด้านคุณลักษณะและมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ในขณะที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนามาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2560) ซึ่งกำหนดกรอบการปฏิบัติงานตรวจสอบให้สอดคล้องกับบริบทของภาครัฐไทย การปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านี้อย่างเคร่งครัดจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของงานตรวจสอบภายใน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง “มาตรฐานการตรวจสอบภายใน” และ “ความรู้และความสามารถของผู้ตรวจสอบภายใน” ที่อาจมีอิทธิพลต่อ “ประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน” ในกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้เกิดข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบตรวจสอบภายในให้มีความเข้มแข็งและตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษามาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย
2. เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า “มาตรฐานการตรวจสอบภายใน” และ “ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน” เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในขององค์กร โดยเฉพาะในบริบท

ของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรด้านความมั่นคงอย่างกองบัญชาการกองทัพไทย

มาตรฐานการตรวจสอบภายใน

มาตรฐานการตรวจสอบภายในเป็นกรอบแนวทางที่กำหนดหลักการและข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ โดยสถาบันผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2560) ได้นำมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing: ISPPA) ของ Institute of Internal Auditors (IIA) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานด้านคุณลักษณะ (Attribute Standards) ที่เน้นลักษณะขององค์กรและบุคคลที่ปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน (Performance Standards) ที่อธิบายลักษณะของงานตรวจสอบภายในและเกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติงาน (Reding et al., 2013) มาตรฐานเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรผ่านการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลกิจการ (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2013) ทั้งนี้ การปฏิบัติตามมาตรฐานจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและรักษามาตรฐานจริยธรรมในวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม (Pickett, 2011)

ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน

ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่องค์กร โดย Institute of Internal Auditors (2017) กำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมทั้งความรู้ด้านเทคนิคการตรวจสอบ การวิเคราะห์ความเสี่ยง การควบคุมภายใน ระบบสารสนเทศ และกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความเข้าใจในกระบวนการธุรกิจและการดำเนินงานขององค์กร (Sawyer et al., 2012) นอกจากนี้ ผู้ตรวจสอบภายในยังต้องมีทักษะด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถนำเสนอข้อค้นพบและข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Messier, 2019) ทั้งนี้ สถาบันผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2560) เน้นย้ำว่าผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และการบริหารความเสี่ยงองค์กร (Arena & Azzone, 2009) ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างมีคุณค่า

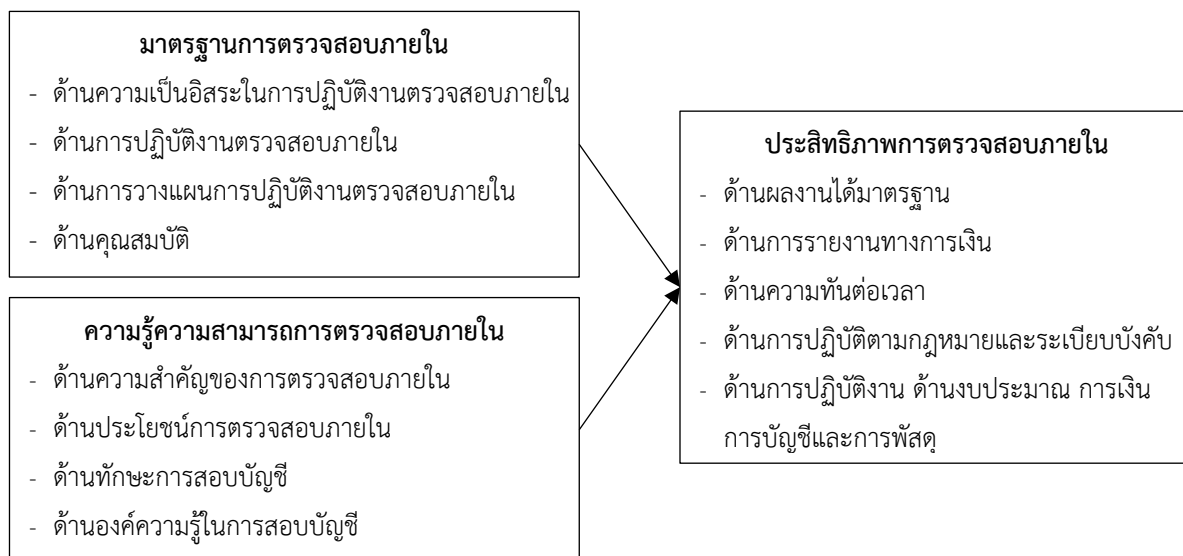
ประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

ประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในหมายถึงความสามารถของหน่วยงานตรวจสอบภายในในการบรรลุเป้าหมายและสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่องค์กรผ่านการประเมินและปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการกำกับดูแลกิจการอย่างเป็นระบบ (Cohen & Sayag, 2010) โดย Arena & Azzone (2009) อธิบายว่าประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน ความรู้ความสามารถของบุคลากร การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง คุณภาพของการสื่อสารกับคณะกรรมการตรวจสอบ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการตรวจสอบ ทั้งนี้ Mihret & Yismaw (2007) ได้พัฒนาแบบจำลองการวัดประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในที่ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพของกระบวนการตรวจสอบ คุณภาพของรายงานการตรวจสอบ และผลกระทบของข้อเสนอแนะที่มีต่อการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2564) เน้นว่าการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถระบุความเสี่ยงที่สำคัญ ให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์ และติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Dittenhofer (2001) ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในไม่เพียงวัดจากการปฏิบัติตามมาตรฐานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การป้องกันการทุจริต

และการส่งเสริมวัฒนธรรมการควบคุมที่ดีภายในองค์กรอีกด้วย (Gramling et al., 2004)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่พิจารณา 2 ปัจจัยหลักที่เป็นตัวแปรต้นที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย คือ มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายใน โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อคัดเลือกตัวแปรต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายทหารตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวนทั้งสิ้น 237 นาย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดโดยใช้ สูตรของ Yamane (1973) และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จำนวน 149 นาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ผลของมาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทยและมีขั้นตอนในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัย ได้ออกแบบขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถาม มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานตรวจสอบภายใน จำนวน 16 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยครอบคลุมเนื้อหา ด้านความเป็นอิสระในการตรวจสอบภายใน ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ด้านคุณสมบัติ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน จำนวน 13 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยครอบคลุมเนื้อหา ด้านความสำคัญของการตรวจสอบภายใน ด้านประโยชน์การตรวจสอบภายใน ด้านทักษะการสอบบัญชี ด้านองค์ความรู้ในการสอบบัญชี

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพตรวจสอบภายใน จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยครอบคลุมเนื้อหา ด้านผลงานได้มาตรฐาน ด้านการรายงานทางการเงิน ด้านความทันต่อเวลา ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบบังคับ ด้านการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชีและ การพัสดุ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทั้งการใช้ภาษาและให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อให้แบบทดสอบมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.0 ถือว่าเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ แต่สำหรับข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดออก (Rovinelli & Hambleton, 1977) และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) ทุกข้อมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูล จำนวน 30 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มจริงแล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) สำหรับการวัดค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) และการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ควรมีค่ามากกว่า 0.70 ซึ่งผลการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.948 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 0.70 จึงสามารถนำไปใช้จริงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่านวิธีการทางออนไลน์ มีการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ Google form

3.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ให้กับนายทหารตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองหรือตัวแทนผู้วิจัยเป็นการสอบถามความสะดวกและความเต็มใจของผู้ตอบแบบสอบถาม พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและหลักเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้รับความร่วมมือและได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามและในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ความร่วมมือแต่ไม่สะดวกในเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้ทำแบบสอบถามทางผู้วิจัยหรือตัวแทนผู้วิจัยจะเป็นคนกรอกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยอุปกรณ์ของผู้วิจัยหรือตัวแทนผู้วิจัยเองเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเป็นระยะเวลา 224 วัน ในช่วงระยะเวลาวันที่ 30 สิงหาคม 2567 ถึง 10 เมษายน 2568 โดยเก็บข้อมูลจากนายทหารตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทยโดยวิธีการกระจายแบบสอบถามในแต่ละแห่ง

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา พร้อมสรุปผล เพื่อนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

4.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient analysis) เป็นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

4.3 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยของ การวิเคราะห์ผลของมาตรฐานตรวจสอบภายในและความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's correlation coefficient)

1.1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน โดยมีตัวแปรทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ดังตารางที่ 1 ซึ่งกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

	X1.1	X1.2	X1.3	X1.4	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
X1.1	1	0.709**	0.746**	0.632**	0.463**	0.453**	0.507**	0.311**	0.506**
X1.2		1	0.513**	0.668**	0.187*	0.253**	0.286**	0.169*	0.322**
X1.3			1	0.549**	0.435**	0.262**	0.443**	0.254**	0.416**
X1.4				1	0.266**	0.292**	0.216**	0.184*	0.386**
Y1					1	0.651**	0.812**	0.672**	0.661**
Y2						1	0.667**	0.723**	0.650**
Y3							1	0.670**	0.751**
Y4								1	0.570**
Y5									1

หมายเหตุ: ตัวแปรต้น ได้แก่ X1.1 คือ ความเป็นอิสระในการตรวจสอบภายใน X1.2 คือ การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน X1.3 คือ การวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และ X1.4 คือ คุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ Y1 คือ ผลงานได้มาตรฐาน Y2 คือ การรายงานทางการเงิน Y3 คือ ความทันต่อเวลา Y4 คือ การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบบังคับ และ Y5 คือ การปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient analysis) ระหว่างมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย ความเป็นอิสระในการตรวจสอบภายใน การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน การวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน คุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน ผลงานได้มาตรฐาน การรายงานทางการเงิน ความทันต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบบังคับ และการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน มีความสัมพันธ์ของตัวแปรมีอยู่ระหว่าง 0.169 ถึง 0.812 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 แสดงให้เห็น

ค่าความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงในขณะเดียวกัน ค่าดังกล่าวมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง

1.2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน โดยมีตัวแปรทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

	X2.1	X2.2	X2.3	X2.4	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
X2.1	1	0.380**	0.340**	0.245**	0.284**	0.277**	0.353**	0.254**	0.169*
X2.2		1	0.283**	0.205*	0.327**	0.392**	0.353**	0.282**	0.278**
X2.3			1	0.685**	0.672**	0.710**	0.607**	0.603**	0.645**
X2.4				1	0.763**	0.606**	0.694**	0.618**	0.645**
Y1					1	0.651**	0.812**	0.672**	0.661**
Y2						1	0.667**	0.723**	0.650**
Y3							1	0.670**	0.751**
Y4								1	0.570**
Y5									1

หมายเหตุ: ตัวแปรต้น X2.1 คือ ความสำคัญของการตรวจสอบภายใน X2.2 คือ ประโยชน์การตรวจสอบภายใน X2.3 คือ ทักษะการสอบบัญชี และ X2.4 คือ องค์ความรู้ในการสอบบัญชี

ตัวแปรตาม Y1 คือ ผลงานได้มาตรฐาน Y2 คือ การรายงานทางการเงิน Y3 คือ ความทันต่อเวลา Y4 คือ การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบบังคับ และ Y5 = การปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชีและ การพัสดุ

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient analysis) ระหว่างความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย ความสำคัญของการตรวจสอบภายใน ประโยชน์การตรวจสอบภายใน ทักษะการสอบบัญชี องค์ความรู้ในการสอบบัญชี ผลงานได้มาตรฐาน การรายงานทางการเงิน ความทันต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบบังคับ และ การปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชีและ การพัสดุ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน มีความสัมพันธ์ของตัวแปรมีอยู่ระหว่าง 0.169 ถึง 0.812 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 แสดงให้เห็นค่าความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงในขณะเดียวกัน ค่าดังกล่าวมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดตามตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 มาตรฐานการตรวจสอบภายในส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

Model	Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)		7.910	0.000		
มาตรฐานการตรวจสอบภายใน	0.455	6.203	0.000	1.000	1.000
$R^2 = 0.207$, Adjust $R^2 = 0.202$, Durbin-Watson = 1.299, F = 38.477					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า Tolerance เท่ากับ 1.000 ซึ่งน้อยกว่า 1 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ซ้อนทับกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ส่วนการวิเคราะห์ค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าเท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเส้นกันอย่างสูงระหว่างตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ มาตรฐานการตรวจสอบภายใน เข้าสู่สมการถดถอยตามสมมติฐานที่ 1 คือ มาตรฐานการตรวจสอบภายในส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 เท่ากับ 0.202 หมายความว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายในสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 20.70

ผลจากการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายใน มีค่า P-value = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ ค่า Durbin-Watson ต่ำกว่า 1.5 บ่งชี้ถึงปัญหา autocorrelation ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของโมเดลและผลการวิเคราะห์ในงานนี้ ผู้วิจัยแนะนำให้ปรับตัวแปรนี้สำหรับการศึกษานาคตเพื่อความสมบูรณ์ของผลลัพธ์

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

Model	Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)		2.041	0.043		
ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน	0.785	15.361	0.000	1.000	1.000
$R^2 = 0.616$, Adjust $R^2 = 0.614$, Durbin-Watson = 1.747, F = 235.955					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า Tolerance และ VIF ของตัวแปร ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน เท่ากับ 1.000 แสดงว่า ไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเส้นกันอย่างสูง เนื่องจากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณที่มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว ผู้วิจัยจึงนำตัวแปร ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายใน เข้าสู่สมการถดถอยตาม สมมติฐานที่ 2 คือ ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน พบว่า R^2 เท่ากับ 0.616 หมายความว่า ตัวแปรอิสระนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในได้ ร้อยละ 61.60 ถือว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.614 และค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.747 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่า ไม่มีปัญหา Autocorrelation และมีค่า F = 235.955 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลจากการทดสอบ

สมมติฐานสรุปได้ว่า ตัวแปร ความรู้และความสามารถการตรวจสอบภายใน มีค่า P-value = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลของมาตรฐานการตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายใน มีความสัมพันธ์เชิงบวกและส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในในทุกมิติ ทั้งในด้านผลงานได้มาตรฐาน การรายงานทางการเงิน ความทันต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ รวมถึงด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงบประมาณ การเงิน การบัญชี และพัสดุของกองบัญชาการกองทัพไทย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 63.1) และมีช่วงอายุระหว่าง 30–39 ปี (ร้อยละ 45.6) ซึ่งอยู่ในวัยทำงานที่มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายและระบบงานได้ดี ด้านระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 60.4) รองลงมาคือระดับปริญญาโท (ร้อยละ 38.3) ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายในระดับการศึกษาในหน่วยงานที่ศึกษา และในด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5–10 ปี (ร้อยละ 53.0) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บุคลากรมีความเข้าใจและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ส่งผลให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือ เพราะกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานการตรวจสอบภายในและความรู้ความสามารถในการตรวจสอบภายใน

ความเป็นอิสระ การปฏิบัติงาน การวางแผน และคุณสมบัติผู้ตรวจสอบมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักของกระบวนการตรวจสอบที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลของ Institute of Internal Auditors (2017) โดยเฉพาะการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์สูงกับการรายงานทางการเงินและการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ เนื่องจากกระบวนการตรวจสอบที่เป็นระบบและมีคุณภาพจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบสามารถตรวจพบข้อผิดพลาด ประเมินความเสี่ยง และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการรายงานทางการเงินและการบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arena & Azzone (2009) ที่พบว่าความเป็นอิสระและคุณภาพของกระบวนการตรวจสอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะในด้านการเงินและการดำเนินงาน นอกจากนี้ Cohen & Sayag (2010) ยังยืนยันว่าความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายในช่วยให้สามารถประเมินและรายงานข้อมูลทางการเงินได้อย่างเที่ยงธรรมและน่าเชื่อถือ ในขณะที่คุณสมบัติของผู้ตรวจสอบที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความสามารถในการตรวจพบความผิดปกติและประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในทางการเงิน ทั้งนี้ Mihret & Yismaw (2007) อธิบายว่าการวางแผนการตรวจสอบที่ดีและการปฏิบัติงานที่เป็นระบบจะช่วยให้การตรวจสอบครอบคลุมประเด็นสำคัญทางการเงินและการบริหารงบประมาณอย่างทั่วถึง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการรายงานและการควบคุมทางการเงิน นอกจากนี้ Alzeban & Gwilliam (2014) ยังเสริมว่าความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตรวจสอบด้านการเงินและงบประมาณ เพราะช่วยให้ผู้ตรวจสอบสามารถตรวจสอบและรายงานปัญหาได้โดยไม่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินและการบริหารงบประมาณมีความน่าเชื่อถือและโปร่งใส (Gramling et al., 2004; Sawyer et al., 2012)

ความสำคัญของการตรวจสอบ ประโยชน์ของการตรวจสอบ ทักษะสอบบัญชี และองค์ความรู้ด้านการสอบบัญชีมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างคุณภาพงานตรวจสอบ โดยเฉพาะทักษะและองค์ความรู้ด้านการสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์สูงกับผลงานได้มาตรฐาน

และความทันต่อเวลา เนื่องจากผู้ตรวจสอบที่มีทักษะและความรู้ที่เพียงพอจะสามารถวางแผนงาน ดำเนินการตรวจสอบ และจัดทำรายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่สิ้นเปลืองเวลาในการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือทำงานซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cohen & Sayag (2010) ที่พบว่าความสามารถทางวิชาชีพของผู้ตรวจสอบภายในมีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการตรวจสอบในองค์กร นอกจากนี้ Alzeban & Gwilliam (2014) ยังยืนยันว่าทักษะและความรู้ทางเทคนิคของผู้ตรวจสอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการตรวจพบจุดอ่อนของระบบควบคุมภายในและการทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ Mihret & Yismaw (2007) อธิบายว่าผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อยลงแต่ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงขึ้น เพราะสามารถระบุประเด็นสำคัญและใช้วิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ Arena & Azzone (2009) ชี้ให้เห็นว่าความตระหนักในความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจสอบภายในช่วยสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ส่งผลต่อการทำงานได้มาตรฐานและทันเวลา นอกจากนี้ Badara & Saidin (2013) เสริมว่าองค์ความรู้และทักษะเฉพาะทางช่วยลดความผิดพลาดในการตรวจสอบและเพิ่มความแม่นยำของรายงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานการทำงาน (Gramling et al., 2004) ดังนั้น การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในทั้งในมิติของคุณภาพและความทันเวลา (Institute of Internal Auditors, 2017)

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 มาตรฐานการตรวจสอบภายในมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากมาตรฐานเป็นกรอบการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับวิชาชีพการตรวจสอบภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cohen & Sayag (2010) ที่พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในในองค์กรของอิสราเอล โดยมาตรฐานช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในมีแนวทางในการวางแผนงาน การปฏิบัติงาน และการรายงานผลอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ (Mihret & Yismaw, 2007) นอกจากนี้ Arena & Azzone (2009) ยังชี้ให้เห็นว่าการยึดมั่นในมาตรฐานสากลของ Institute of Internal Auditors (IIA) ช่วยเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพและความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสิทธิภาพการตรวจสอบ ทั้งนี้ Alzeban & Gwilliam (2014) ได้ยืนยันว่ามาตรฐานการตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในอย่างมีนัยสำคัญ เพราะช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน เพิ่มความสามารถในการระบุและประเมินความเสี่ยง และทำให้การนำเสนอข้อเสนอแนะมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ในขณะที่ Badara & Saidin (2013) อธิบายเพิ่มเติมว่ามาตรฐานการตรวจสอบภายในช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเสริมสร้างบทบาทของการตรวจสอบภายในในการกำกับดูแลกิจการที่ดี ส่งผลให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงานตรวจสอบภายใน (Gramling et al., 2004)

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ความรู้และความสามารถในการตรวจสอบภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน เนื่องจากผู้ตรวจสอบภายในที่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอจะสามารถระบุความเสี่ยงที่สำคัญ วิเคราะห์ปัญหาอย่างลึกซึ้ง และเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alzeban & Gwilliam (2014) ที่พบว่าความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในในภาครัฐของซาอุดีอาระเบีย โดยความรู้ความสามารถที่หลากหลายทั้งด้านเทคนิคการตรวจสอบ การวิเคราะห์ทางการเงิน ระบบสารสนเทศ และความเข้าใจในธุรกิจขององค์กร ช่วยให้ผู้ตรวจสอบสามารถปฏิบัติงานได้อย่างครอบคลุมและมีคุณภาพ (Arena & Azzone, 2009) นอกจากนี้ Mihret & Yismaw (2007) ยังชี้ให้เห็นว่าความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างประสิทธิภาพการตรวจสอบ เพราะทำให้สามารถใช้จรรยาบรรณทางวิชาชีพในการประเมินหลักฐานและข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ Cohen & Sayag (2010) อธิบายว่าความรู้ความชำนาญของผู้ตรวจสอบส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของรายงานการตรวจสอบและความน่าเชื่อถือของข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิภาพ

การตรวจสอบภายใน ในขณะที่ Badara & Saidin (2013) เสริมว่าประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจสอบภายในช่วยเพิ่มความสามารถในการตรวจพบความผิดพลาดและจุดอ่อนของระบบควบคุมภายใน รวมถึงการสื่อสารกับฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ (Gramling et al., 2004) ดังนั้น การพัฒนาความรู้และความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่องจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในขององค์กร (Institute of Internal Auditors, 2017)

จากผลการศึกษาโดยรวม ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “มาตรฐานวิชาชีพที่เข้มแข็ง” ร่วมกับ “บุคลากรที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทาง” มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการยกระดับประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะในบริบทของหน่วยงานภาครัฐขนาดใหญ่ที่มีการกึ่งซับซ้อน เช่น กองบัญชาการกองทัพไทย ทั้งนี้ ความเป็นอิสระในการตรวจสอบภายในถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ IIA ที่ระบุว่าความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมเป็นแกนหลักในการสร้างคุณภาพงานตรวจสอบ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถได้ความรู้ใหม่ในส่วนต่าง ๆ คือ ในเชิงทฤษฎี สามารถยืนยันความสำคัญของความเป็นอิสระและความรู้ในการตรวจสอบได้ ในส่วนของด้านเชิงประจักษ์ สามารถเสนอหลักฐานเชิงสถิติเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพ และเชิงนโยบาย สามารถชี้แนะแนวทางพัฒนาองค์กรและบุคลากรในหน่วยงานด้านความมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการ และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางมาตรฐานวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่บริบทของทหารตรวจสอบภายในของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างระดับหน่วยงาน คือ สำนักงานตรวจสอบภายใน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเน้นไปที่บริบทของเหล่าทัพอื่น เพื่อเพิ่มการศึกษาอิทธิพลต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

2.2 การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่ประชากรกองบัญชาการกองทัพไทยเป็นหลัก การวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นศึกษาอิทธิพลต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

2.3 การวิจัยนี้ใช้ตัวแปรอิสระ 13 ตัว ตัวแปรส่งผ่าน 8 ตัว และตัวแปรตาม 5 ตัว การวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มตัวแปรใหม่ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน

2.4 การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงและรายละเอียดเพิ่มเติม

2.5 จากสมมติฐานที่ 1 พบค่า Durbin-Watson ต่ำกว่า 1.5 บ่งชี้ถึงปัญหา autocorrelation ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของโมเดลและผลการวิเคราะห์ในงานนี้ ผู้วิจัยแนะนำให้ปรับเปลี่ยนตัวแปรสังเกตได้ของมาตรฐานการตรวจสอบภายใน หรือตัวแปรสังเกตได้ของประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในสำหรับการศึกษาในอนาคตเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลลัพธ์

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. (2560). *มาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน* (แปลจาก International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing). สถาบันผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2560). *มาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ*. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2564). *คู่มือการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ*. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2562). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561-2580)*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- อรพินท์ วงศ์ก่อ, จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์, อมรา ทิรศรีวัฒน์ และภาสวรรณ สุนทรักษ์. (2559). ผลกระทบของมาตรฐานการตรวจสอบภายในที่มีต่อคุณภาพการตรวจสอบภายใน ของผู้ตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 1(1), 40-56.
https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JAR_CRRU/article/view/244191.
- เอกพล ก้อนคำ, ปานฉัตร อาการักษ์ และจิรภา ศักดิ์กิตติมาลัย. (2565). ผลกระทบของมาตรฐานการตรวจสอบภายในต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใน ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 6(1), 138-153. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jmsr/article/view/251649>
- Alzeban, A., & Gwilliam, D. (2014). Factors affecting the internal audit effectiveness: A survey of the Saudi public sector. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 23(2), 74-86.
- Arena, M., & Azzone, G. (2009). Identifying organizational drivers of internal audit effectiveness. *International Journal of Auditing*, 13(1), 43-60.
- Badara, M. A. S., & Saidin, S. Z. (2013). The relationship between audit experience and internal audit effectiveness in the public sector organizations. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 3(3), 329-339.
- Cohen, A., & Sayag, G. (2010). The effectiveness of internal auditing: An empirical examination of its determinants in Israeli organisations. *Australian Accounting Review*, 20(3), 296-307.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2013). *Internal control – Integrated framework*. COSO. <https://www.coso.gov/wp-content/uploads/2021/12/COSO-2013.pdf>.
- Dittenhofer, M. (2001). Internal auditing effectiveness: An expansion of present methods. *Managerial Auditing Journal*, 16(8), 443-450.
- Gramling, A. A., Maletta, M. J., Schneider, A., & Church, B. K. (2004). The role of the internal audit function in corporate governance: A synthesis of the extant internal auditing literature and directions for future research. *Journal of Accounting Literature*, 23, 194-244.

- Messier, W. F. (2019). *Auditing & assurance services: A systematic approach* (11th ed.). McGraw-Hill Education.
- Messier, W. F., Martinov-Bennie, N., & Eilifsen, A. (2005). A review and integration of empirical research on materiality: Two decades later. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 24(2), 153-187.
- Mihret, D. G., & Yismaw, A. W. (2007). Internal audit effectiveness: An Ethiopian public sector case study. *Managerial Auditing Journal*, 22(5), 470-484.
- Pickett, K. H. S. (2011). *The internal auditing handbook* (3rd ed). Wiley.
- Reding, K. F., Sobel, P. J., Anderson, U. L., Head, M. J., Ramamoorti, S., Salamasick, M., & Riddle, C. (2013). *Internal auditing: Assurance & advisory services* (3rd ed.). The Institute of Internal Auditors Research Foundation.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijs Research*, 2, 49-60.
- Sawyer, L. B., Dittenhofer, M. A., & Scheiner, J. H. (2012). *Sawyer's internal auditing: The practice of modern internal auditing* (6th ed). The Institute of Internal Auditors.
- The Institute of Internal Auditors. (2017). *International standards for the professional practice of internal auditing*. The Institute of Internal Auditors.
<https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/mandatory-guidance/ippf/2017/ippf-standards-2017-english.pdf>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed). Harper & Row.

ภาคผนวก

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน รับผิดชอบเผยแพร่บทความ 2 ประเภท ได้แก่ 1) บทความวิจัย (Research article) และ 2) บทความวิชาการ (Academic article) มีรายละเอียดในการพิมพ์ต้นฉบับ ของบทความ ดังนี้

1. บทความวิจัย (Research article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้น ๆ เป็นรายงานผลการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) (ขนาด 18 Point ชนิดหนา) จะต้องมีย่อชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ตัวแรก รวมถึงชื่อเฉพาะ ดังตัวอย่าง

“ Factors affecting awareness in crop production according to good agricultural practice of farmers Bang Len Subdistrict, Song Phi Nong District, Suphan Buri Province ”

1.2 ชื่อผู้เขียน (Author) (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด ทั้งนี้ ผู้เขียนชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำต่อไปนี้ (1) คำนำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. (2) ตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ดร. ศ. รศ. Dr. Prof. (3) คำระบอบอาชีพ เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง ทันตแพทย์ ส่วนผู้เขียนชาวไทยที่มีราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ ให้คงรูปตามเดิม เช่น ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., พระครูโฆธรโสภิต เป็นต้น

1.3 ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีเมลของผู้เขียน ทุกคน (ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และหน่วยงานที่สังกัดด้วย) รวมถึงใส่เครื่องหมาย (*) หลังชื่อและอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ หรือ Corresponding author และจัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อผู้เขียน เว้น 1 บรรทัด

1.4 บทคัดย่อ ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความวิจัยไว้อย่างครบถ้วน มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย ไม่แบ่งเป็นข้อ กำหนด 1 ย่อหน้า มีความยาว ไม่เกิน 300 คำ ระบุดำคำสำคัญ และ Keyword ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.5 ที่มาและความสำคัญของปัญหา กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิงข้อมูล สถิติต่าง ๆ รวมถึงผลวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อนี้ด้วย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.6 วัตถุประสงค์ ระบุความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับความสำคัญ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.7 การทบทวนวรรณกรรม การศึกษาทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหาที่จะทำวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย ชัดเจน (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย ควรทำเป็นภาพไดอะแกรม มีลูกศรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เช่น ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นต้น (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.9 *วิธีดำเนินการวิจัย* ประกอบด้วย 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบุลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ เช่น ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบุสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.10 *ผลการวิจัย* เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือ แผนภูมิ ประกอบการอธิบาย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.11 *การอภิปรายผล* เป็นการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้าน ทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยในอนาคต (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.12 *องค์ความรู้ใหม่* เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์ความรู้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (originality) 2) องค์ความรู้ (body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.13 *ข้อเสนอแนะ* ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.14 *กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)* เป็นการแสดงความขอบคุณโดยระบุเฉพาะในกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัย จากภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงานเท่านั้น รวมถึงผู้ช่วยเหลืองานวิจัย (แต่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมงานวิจัย) กรณีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไม่ควรกล่าวไว้ในหัวข้อนี้ เนื่องจากมีชื่อเป็นผู้นิพนธ์ร่วมอยู่แล้ว (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.15 *เอกสารอ้างอิง* ให้ยึดหลักเกณฑ์ตามข้อ 3. และข้อ 7.

2. บทความวิชาการ (Academic article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้นที่มุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ทรรศนะ มุมมอง ตลอดจนข้อเสนอใหม่ ๆ ที่เป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะมีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1 *ชื่อเรื่อง (Title)* ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ตัวแรกของคำแรกเท่านั้น และชื่อเฉพาะ บทคัดย่อสรุปสาระสำคัญของงานเขียนไว้อย่าง ครบถ้วน มีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน (เช่นเดียวกับหัวข้อบทความวิจัยข้อ 1.1-1.4) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา) ตัวอย่างดังนี้

“Advancements and applications of blended learning”

2.2 *ส่วนนำ (Introduction)* เขียนจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจ ผู้เขียนอาจหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจ ขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน นอกจากจะเป็นส่วนที่ใช้จูงใจผู้อ่านแล้ว ส่วนนำเป็นส่วนที่ผู้เขียนสามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนั้น หรือให้คำชี้แจงที่มาของการ เขียนบทความนั้น ๆ รวมทั้งขอบเขตของบทความนั้น เพื่อช่วยให้ผู้อ่านไม่คาดหวังเกินขอบเขตที่กำหนด ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ความเป็นมา หรือภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน วัตถุประสงค์ของการเขียน ขอบเขตของเรื่อง คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

2.3 *ส่วนเนื้อหา (Contents)* เป็นการเขียนส่วนเนื้อเรื่องจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ (sciences) นั้นคือหลักวิชาการที่ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงในการเขียน ได้แก่ กรอบแนวความคิด (conceptual framework) ที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนจะต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (causal relationship) การอ้างอิงข้อมูล ต่าง ๆ ในส่วนศิลป์ (art) ได้แก่ ศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเรื่องที่เขียน การลำดับความ

การบรรยาย วิธีการ อ้างอิง สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบเรื่องที่เขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและประทับใจมากที่สุด เนื้อหาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจประกอบด้วยภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง หรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อ่านดูแล้วเข้าใจ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.4 ส่วนสรุป (Conclusion) เป็นการเขียนสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้าย กระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป งานเขียนที่ดีควรมีการสรุปในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งเสมอ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.5 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์ความรู้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (originality) 2) องค์ความรู้ (body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.6 เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ระบุเฉพาะที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด คือ การเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 7th (American Psychological Association 7th) ไม่น้อยกว่า 15 รายการ มีความทันสมัยย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

3. การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

- ใช้ระบบ ชื่อผู้พิมพ์-ปีที่พิมพ์ (author-date citation system) ไม่ต้องใส่เลขหน้าอ้างอิง ค้นด้วยเครื่องหมาย (.) อยู่ในวงเล็บ () เช่น

(สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539)

(จิตติกาญจน์ พลัฒลาสิ และพรพรพร เครือวงศ์, 2559)

(ดวงจันทร์ แก้วกาน และคณะ, 2562)

(Parker, 1991), (Brockner & Guare, 1994)

(Hermawan, Lestari, & Suwarno, 2019), (Hair et al., 2006)

- ถ้าเนื้อหาเกิดจากการสังเคราะห์งานจากผู้พิมพ์หลายคนให้ค้นด้วยเครื่องหมาย (.) สำหรับคนสุดท้ายให้ใส่คำว่า “และ” กรณีภาษาไทย หรือใช้สัญลักษณ์ (&) กรณีภาษาอังกฤษ เรียงลำดับตามตัวอักษร และลำดับภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ดังนี้

(จิตติกาญจน์ พลัฒลาสิ และพรพรพร เครือวงศ์, 2559; ณัฐนรี ดิษฐาน, 2565; Brockner & Guare, 1994; Hair et al., 2006; Hermawan, Lestari & Suwarno, 2019)

4. หลักการเขียนภาษาอังกฤษแทรกในบทความ การภาษาอังกฤษแทรกในบทความเขียนแบบ APA

- การเขียนคำทั่วไป ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด เช่น การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ประกอบด้วย การเข้าถึง (access) เข้าใจ (understand) ตีความ (interpret) วิเคราะห์ (analysis) วิจักษ์ (critical) ประเมินค่าสื่อได้ (evaluate)

- ชื่อเฉพาะให้พิมพ์อักษรย่อตัวพิมพ์ใหญ่กำกับทุกครั้ง เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5. ตารางและภาพประกอบ ชื่อตารางให้วางอยู่เหนือตารางชิดซ้าย ส่วนภาพประกอบจัดกึ่งกลาง

- ตารางที่ 1 เส้นตาราง ไม่มีเส้นแบ่งสดมภ์ (column) (หรือเส้นแนวดิ่ง) ยกเว้นกรณีจำเป็น หากตารางมีขนาดยาวไปถึงหน้าถัดไปให้ใช้ว่า ตารางที่ 1 (ต่อ) โดยไม่ต้องระบุชื่อตาราง

- ภาพที่ 1 ชื่อภาพให้วางอยู่ใต้ภาพ จัดกึ่งกลาง

6. การพิมพ์ตัวเอ็กบาร์ กำหนดใช้เอ็กบาร์ที่กำหนดเท่านั้น $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. การเขียนเว้นวรรคตามตัวอย่าง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.25) สัญลักษณ์คณิตศาสตร์อื่น ๆ สามารถดาวน์โหลดจาก Template บทความในเว็บไซต์ของวารสาร

7. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ให้ระบุรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่ปรากฏในบทความ จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร โดยเรียงจากภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ จัดแนวชิดซ้าย รูปแบบการเขียนอ้างอิง กำหนดให้ใช้รูปแบบการเขียน บรรณานุกรมแบบ APA 7th (American Psychological Association 7th) ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. รายละเอียด และตัวอย่างการพิมพ์ ดังนี้

* หนังสือ

ชื่อนามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ประยูร บุญใช้. (2551). *New English Guide Book 1: หนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น* *ประถมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: เดอะบুক.

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม

วิจัยวิธีวิจัยคุณ. (2541). การพัฒนารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงาน *ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.*

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice* (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Marshall, C. & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage.

Schiffman, L. G., Kanuk, L. L., & Kumar, S. R. (2010). *Consumer Behavior* (10th ed). New Delhi: Pearson Prentice Hall.

* วารสาร

ชื่อนามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่),หน้าที่ตีพิมพ์บทความ. สืบค้นจาก URL.

สำราญ กำจัดภัย. (2553). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการ *จัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านท่าวัด “คุรุราษฎร์บำรุงวิทย”*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*

สกลนคร, 4(1), 69-74. สืบค้นจาก https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/download/112.

Mills, C. (1994). Culture communication style and learning style in cross-cultural education: A case for *preparatory programs for students of business*. *Chulalongkorn Educational Review*, 1(2), 4-24.

Retrieved from DOI:10.1017/S0261444804002289.

หมายเหตุ: กรณีเป็นวารสารออนไลน์ที่ต้องระบุ URL ด้วย โดยให้เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป

* วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์.วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา/ชื่อสาขาวิชา/ชื่อสถาบัน.

พิศมัย อาแพงพันธ์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบท*

เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Wilfley, D. E. (1990). *Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese*. (Unpublished doctoral *dissertation*). University of Missouri, Columbia, U.S.

*** สื่ออิเล็กทรอนิกส์**

ชื่อ/นามสกุล.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อเรื่อง.วแหล่งที่มา (ถ้ามี)ว(วัน เดือน ปีที่สืบค้น) จาก/URL.

วีรพงษ์ ลือประสิทธิ์. (2559). การบริหารคุณภาพทั่วองค์กร. สืบค้น 20 ตุลาคม 2560 จาก

วววววhttp://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/QAT/tsld047.htm.

Harris, R. (1997). *Encouraging students to use technology*. Retrieved 20 October 2017 from

วววววhttp://www.vanguard.edu/rharris/techuse.html.

*** รายงานการประชุม, รายงานสัมมนา**

ผู้รับผิดชอบ.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อเรื่องรายงานการประชุมหรือรายงานการสัมมนาเรื่อง.ววัน เดือน ปีว/สถานที่พิมพ์:ว

วววววผู้จัดพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานการสัมมนาทางวิชาการสู่เส้นทางการปฏิรูปการศึกษาไทย

วววววครั้งที่ 4 ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย: บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาชาติ.

ววววว4 สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

*** รายงานการวิจัย**

ชื่อผู้แต่ง.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อรายงานการวิจัยว(ครั้งที่พิมพ์). วสถานที่พิมพ์: วสำนักพิมพ์.

สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2546). ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น.

ววววว รายงานการวิจัย. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

*** การสัมภาษณ์**

ผู้ให้สัมภาษณ์.ว(วันที่/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์).วตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.วสัมภาษณ์.

มา มั่งมุล. (11 กรกฎาคม 2557). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

*** ราชกิจจานุเบกษา**

ชื่อประกาศ.ว(ปีพ.ศ., วันที่/เดือน).วราชกิจจานุเบกษา.วเล่มวตอนที่.วหน้า.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพาพุทธศักราช 2533. (2533, 29 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 107 ตอนที่ 131.

ววววว หน้า 1-20.

หมายเหตุ:

(1) ว หมายถึง ให้เว้นระยะห่าง 1 เคาะ

(2) รายการอ้างอิงต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 15 รายการ มีความทันสมัยย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี

(3) รายละเอียดเพิ่มเติมคำแนะนำในการเตรียมต้นบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารฯ

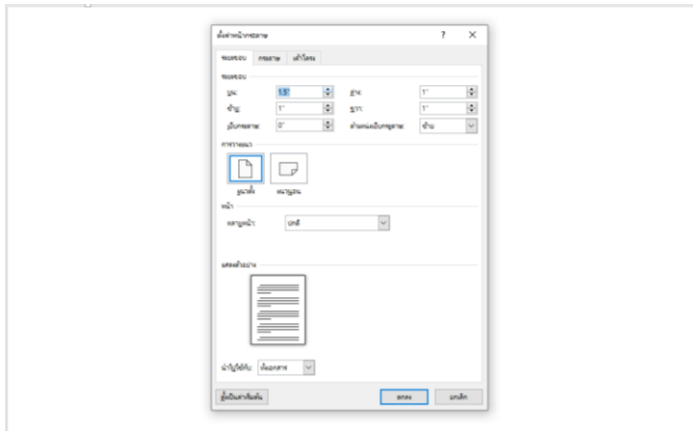
(4) การตั้งค่านำกระดาษ ให้ใช้รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

- พิมพ์บนกระดาษขาว A4 หน้าเดียว (หรือ 8.5 นิ้ว x 11 นิ้ว) พิมพ์แบบเสมอน้ำ-หลัง (justified) ด้วยโปรแกรม

MS-Word (Version 2019 ขึ้นไป)

- ตั้งค่าน้ำกระดาษ ดังนี้

บน 1.50 นิ้ว ล่าง 1.00 นิ้ว
ซ้าย 1.00 นิ้ว ขวา 1.00 นิ้ว

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and Sustainable Development

ISSN: 2985-2366 (Online)

ผู้ผลิตและเผยแพร่:

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการ
เพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัด
มหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 เบอร์โทรศัพท์: 083 490 8410, 094 652 4145

เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>

อีเมล: jamsdonline@gmail.com